

Smithsonian
Institution
Libraries

Gift of

FREDERICK M. BAYER

G. R. L.
H. D.

NATUURLYKE HISTORIE
OF
UITVOERIGE BESCHRYVING
DER
DIEREN, PLANTEN
EN
MINERAALEN,

Volgens het SAMENSTEL van den Heer

L I N N E U S.

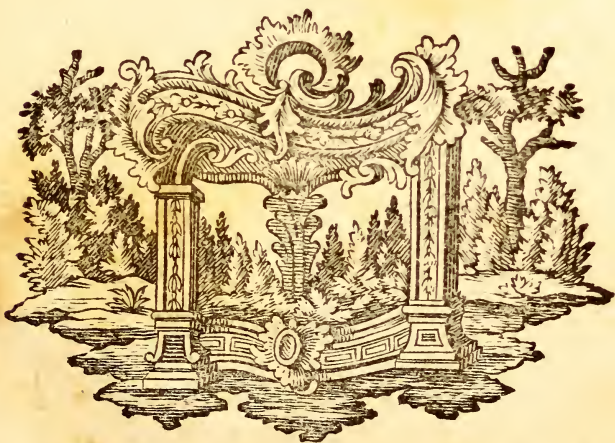
Met naauwkeurige Afbeeldingen.

EERSTE DEELS, ELFDE STUK.

Vervolg der

I N S E K T E N.

TE AMSTERDAM,
By DE ERVEN van *F. HOUTTUYN.*
M D C C L X V I I.

QH
83
H68
1761
d. 1 stuk II
SCD12B

INHOUD VAN DIT STUK.

V Y F D E A F D E E L I N G.

D E I N S E K T E N.

- XXXVIII. HOOFDSTUK. *Algemeene beschryving der UPSEN, ten opzigt van baare Verschillendheden in Gestalte en Levensmanier, enz. Verdeeling derzelven, door REAUMUR, in zeven Klassen, naar het getal der Pooten en andere byzonderheden: in vier Klassen door DE GEER, volgens de Overwintering in de Eijertjes, in Poppen, of als Rupsen en Kapellen. Haar schadelykheid en het vermaak daarentegen, dat zy ons toebrengen, enz.* Bladz. I
- XXXIX. HOOFDST. *Algemeene beschryving van DE POPPEN of PAAPJES, die door semmigen Nimsen gebeten worden, en verscheide keurige Waarneemingen van DE GEER, MUSSCHENBROEK en anderen, tot bewys van derzelver Ademhaaling, die door LYONNET ontkend wordt. De manier, hoe zy zig zelf ophangen, of van de Rupsen met een Bandje opgeschort, of in verscheiderley Tonnetjes en Spinze's, ja zeer veelen in de Aarde verborgen worden. Als ook, hoe men het uitkomen der Kapellen grootelyks kan vroegen of vertraagen, volgens de uitwinning van REAUMUR.* — 54
- XL. HOOFDST. *De Eigenschappen der KAPellen in 't algemeen, en baare Verschillendheden; als ook de uit en inwendige deelen der Voortteeling, meest volgens de nieuwwe Waarneemingen van den Heer DE GEER, inzonderheid ten opzigt van de Lugtgaatjes of Stippen door hem ontdekt. Voorts de onderscheiding en Verdeeling der Kapellen volgens REAUMUR, ROESEL en LINNÆUS.* — 116

XL I. HOOFDST. *Beschryving van 't Geslagt der DAG-KAPELLEN, volgens derzelver Verdeeling in zes Benden, van Trojaansche en Grieksche Ridders, Parnas-, Danäus- en Nimf-Kapellen, zo geogde als ongeogde; benevens die Gemeene of Kleine genoemd worden, en Ongeschikte, als niet tot de gemelde t'huis gebragt zynde.*

bladz. 183

XLII. HOOFDST. *Beschryving van 't Geslagt der PYLSTAARTEN, waar onder die van sommigen Onrusten of Avond-Kapellen genoemd worden, en eenige anderen, welke, wegens de gelykheid van Gestalte, tot dit Geslagt betrokken zyn.*

— 391

XLIII. HOOFDST. *Beschryving van 't Geslagt der NAGT-KAPELLEN, by sommigen Uilen genaamd, die verdeeld worden, naar dat de Sprieten, in de Mannetjes, gepluimd zyn of ongepluimd, en waar by komen, de Landmeeter of Spanrups-Kapellen, ook Krammetjes getyteld; de Bladrollers, de Motten en Veer-Uiltjes; als byzondere Benden uitmaakende van dit Geslagt, tot het welke zy, wegens eenige gelykheid van Gestalte, zyn t'huis gebragt.*

— 474

AAN-

AANWYZING DER PLAATEN,

en der Bladzyden ,

alwaar de Figuurcn aangebaald of beschreeven worden.

PLAAT LXXXIV. Afbeelding van eenige RUPSEN. tegen over Bladz. 9

- Fig. 1. De Spanrups , die men bet Vliertakje noemt. bl. 18, 661
— 2. De Rups van den Wilgeboom met de gevorkte Staart. bl. 21, 527
— 3. De Pylstaart-Rups van de Jasmyn. bl. 22, 427
— 4. Een ongemeen groote getakte Doorn-Rups. bl. 24
— 5. Een zeldzaame ruige Rups. bl. 25
— 6. Het gewoone Borstel-Rupsje. bl. 26, 584

PLAAT LXXXV. Afbeelding van POPPEN en TONNETJES der Rupsen. Bladz. 55

- Fig. 1. Een hangende Pop van de groote Aurelia of Gouden Vliender. bl. 56, 319
— 2. Een dergelyke hoekige Pop, die met een Bandje opgeschort wordt ; van de Koninginne-Pagie, wier Rups
— 3. Aan een Stukje Hout vertoond wordt , gelyk zy bezig is, om dat Bandje te spinnen. bl. 79, 207
— 4. Een groote ronde Pop, uit de Westindiën. bl. 56
— 5. Een Tonnetje of Spinzeltje als van Gaas , daar men de Pop door heen kan zien. bl. 86
— 6. De regelmaatige samenstelling der Tonnetjes van eenige Rupsen, uit brokjes Schors van een Eikentakje. bl. 90
— 7. Een Schuitswys Tonnetje, van digte Zyde. bl. 94

Fig.

- Fig. 8. Een Tonnetje , van een Vygeblad gemaakt. bl. 95*
 — 9. *Een zeldzaam Tonnetje , dat in een Baal Senebladen was gevonden. bl. 96*
 — 10, 11. *Groote Tonnetjes , van gemengde Stoffe. bl. 96, 613*

PLAAT. LXXXVI. Afbeelding van de PAARING, en eenige byzonderheden der KAPPELEN, in 't algemeen. tegen over Bladz. 119

Fig. 1. Verscheiderley Pluimpjes of Schubbetjes van het Dons: a, der Wieken van een Witje; b, van een Citroen-Kapel; c, van den rand der Wieken van een Witje; d, van onder aan het Lyf: e, f, zeer groote Pluimpjes van 't Lyf van de Onruft, zo genaamd: g, h, aartige Schubbetjes van een Surinaamse Kapel. Allen even sterk vergroot. bl. 122

— 2. *De Paaring: a, der Nagtkapellen van den Grootkop der Eiken; zonderling, nevens elkander: b van Dagkapellen; het St. Jans Beestje, op een Bloemknop, in 't Gras. bl. 129*

— 3. *De uitwendige Teeldeel van een Mannetjes Kapel; gelyk die zig door drukking openbaaren; vergroot, volgens den Heer DE GEER: uit de Wapendraager. bl. 132*

a. Vertoont het deel voor den Afgang: b het Mannelyk Lid of deszelfs Scheede: c, c, de bolle Plaatjes om 't Wyfje te vatten en vast te houden.

— 4. *De inwendige Teeldeel van de Mannetjes Kapellen, die by a niet alleen door verscheide buisjes met elkander, maar ook, by b, met*

rondagtig deeltje, dat misschien een Bal is, gemeenschap hebben, en uitwendig, daar de Lepelwyze Plaatjes c, c zyn, uitloopen of eindigen met een enkel Buisje d.

- Fig. 5. De uitwendige Teeldeel van een Wyfjes Kapel, ook door drukking uitkomende en vergroot; waar in a het Fondament, en b de Klink, waar door de opening der Vrouwelykheid gedekt wordt, vertoont.
- 6. De inwendige Teeldeel van het Wyfje: a de Lyfmoeder; b, b de Eijerstokken: c een Blaasje daar de Bry uitkomt, die zy in de eerste Dagen uitwerpen, en d, de Blaasjes of bewaarplaatsen van het Lynige Vogt, om de Eytjes aan te hechten: alles uit de gemelde Kapellen, volgens de Waarneemingen van den Heer DE GEER. Zie bl. 134
- 7. Eytjes van verschillende figuur, natuurlyk en by sterke vergroo-ting afgebeeld, volgens REAUMUR: Zie bl. 136, 137
- 8. Zeldzaam Eijerest, om een Takje geslingerd, door denzelven waargenomen en de Eytjes in 't byzonder, die in Fig.
- 10. vergroot zyn afgebeeld; om aan te toonen, hoe zy in de Wolligheid geplaatst waren: Zie bl. 140
- 11. De Grootkops Kapel met haar Eijerest agter aan 't Lyf, dat grooter dan haar Ligbaam is: Zie bl. 145, 572

PLAAT LXXXVII. Afbeelding van DAG - KAPELEN; RIDDERS genaamd.

tegen over Bladz. 191

- Fig. 1. Donkerbruine Chineefche Pagie met witte Vlaken. bl. 191

Fig.

- Fig. 2. *Blaauwagtig zwarte, met roode Vlakken.* bl. 196
 — 3. *Graauwbruine, die geel gebaaddeerd is.* bl. 205
 — 4. *Een zeer sierlyke Westindifche van boven, en Fig.*
 — 9. *van onderen Oranjekleurig met Zilveragtige Vlakken.* bl. 219

PLAAT LXXXVIII. Afbeelding van anderen, genaamd PARNAS-
 SYNS en DANAUSSEN. tegenover Bladz. 223

- Fig. 1. *De zogenaamde Apollo of Sweedfche Kapel, als 't hoofd van deeze Bende.* bl. 224
 — 2. *Een zwartbruine Chineefche, gestrekte.* bl. 231
 — 3. *Een Westindifche sierlyk rood gestreept.* bl. 234
 — 4. *Aartig Chineefch Uiltje, met rood en geel.* bl. 242.
 — 5. *Ooftindifche Boter - Kapel.* bl. 256
 — 6. *Oranje-Kapel uit de Westindiën.* bl. 260
 — 7. *Een breed gaderde Chineefche, van Kaneelkleur.* bl. 269

PLAAT LXXXIX. Afbeelding van anderen, genaamd NACT-
 KAPELLEN, zo geogde als ongeogde, enz. ———— Bladz. 283

- Fig. 1. *Een Chineefch Paauw - Oog, dat Vuurkleurig is,* bl. 283
 — 2. *Een dito, blaauwagtig bont.* bl. 286
 — 3. *Duitsche Atlas.* bl. 295
 — 4. *Chineefche, zeer zeldzaame, en ongemeen sierlyk getekende Kapel.* bl. 313
 — 5. *Javaanfche Konings Mantel.* bl. 317
 — 6. *Nieuw Forkfe Paarlemoer-Kapel.* bl. 345
 — 7. *Het Blaauwe Duinkapelletje.* bl. 362

- Fig. 8. *Het Dikkopje van de Kaasjes-*
bladen. bl. 378,
 — 9. *Een fraay getekende Effequeeb-*
fche. bl. 381
 — 10. *Een Surinaamsche gebandeerde.*
bl. 384
 — 11. *Een ongemeen raar Kapelletje*
van Effequebo. bl. 389

PLAAT XC. Afbeelding van Pyl-
 STAART en ONRUST Kapel-
 len. tegen over Bladz. 391

- Fig. 1. *Kleine van Nieuwjork met*
gebakelde Wicken. bl. 408
 — 2. *Ongemeen groote en fraaye*
Surinaamsche Pylstaart - Kapel.
bl. 432
 — 3. *Wyngaard-Kapel van de Kaap.*
bl. 437
 — 4. *Nieuw Forkse bonte Olyphant.*
bl. 438
 — 5. *Kaapsche Pylstaart - Kapel.*
bl. 451
 — 6. *Nieuw Forks Glasvlerkje.*
bl. 462
 — 7. *Duitsch Spiegel - Kapelletje.*
bl. 469.
 — 8. *Het groene Zeegras - beestje.*
bl. 472

PLAAT XCI. Afbeelding van de
 SPIEGELDRAAGERS. Bladz. 483

- 1. *De kleine Surinaamsche.* bl. 486
 — 2. *Nieuw' Jorkse Atlas - Kapel.*
bl. 488
 — 3. *De Kaapse Spiegeldrager.*
bl. 490.

PLAAT XCII. Afbeelding van an-
 dere NAGT-KAPELLEN. Bladz. 547

- Fig. 1. *Kapel van de Ring - Rups.*
bl. 550
 — 2. *Het Kat-Uiltje, een aartig Ka-*
pelletje. bl. 559
 — 3. *De zogenaamde Roomvlak.*
bl. 565

Fig.

- Fig. 4. *De gebandeerde of Spaanfche Vlag.* bl. 566
 — 5. *Bonte Chineefche Nagt-Kapel.* bl. 598
 — 6. *Het inlandfch Kroonvogeltje.* bl. 608.
 — 7. *Het Gouddropje of Zilverolakje.* bl. 638
 — 8. *Eenuitbeemfche Brildrager.* bl. 644.
 — 9. *Een aartig Kaaps Kapelletje.* bl. 676
 — 10. *Het geel Krammetje van de Haagdoorn.* bl. 679
 — 11. *Het Bessen-Geeltje.* bl. 680
 — 12. *Bladrollertje van de Brandenetelen.* bl. 689
 — 13. *Groen dito van de Eiken, enz.* bl. 697
 — 14. *Bruin Bladrollertje.* bl. 698
 — 15. *Gefchaard Snuitkapelletje.* bl. 707
 — 16. *Een Motje, bet Vogeldrekje genaamd.* bl. 720
 — 17. *Een geelagtig Mot-Kapelletje* bl. 741
 — 18. *Een Veer-Uiltje, dat bruin is en gevlaakt.* bl. 748
 — 19. *Een Zilverwit Veer-Uiltje.* bl. 749

DRUKFEILEN en VERBETERINGEN.

Bladz. 17. Reg. 20. Het geen hier van de Pooten gezegd wordt, betreft alleenlyk de Verdeeling, welke de Heer REAUMUR maakte, en moet dus niet aangemerkt worden daar tegen te fryden, dat de meeste Rupsjes der Motten ook de agt Middelften, hoewel zeer klein en byna onzichtbaar hebben; gelyk ik elders heb gemeld, en dus weezentlyk Rupsjes zyn met zestien Pooten.

- 134. Aantek. *Voor Mannetfe, Lees Mannetje.*
 — 146. Reg. 3 van ond. *Voor Rups, Lees Kapel.*
 — 180. Reg. 1. *Voor dat zy; Lees dat de Rupsen.*
 — 185. Reg. 15. *Voor Famliën, Lees Familiën.*
 — 212. Reg. 4. *Voor Bek, Lees Kop.*
 — 220. Reg. 21. *Voor ,, de, Lees niet.*
 — 221. Reg. 1. *Voor on, Lees onder.*
 — 553. Op de kant, *Doe uit, De Worm.*

BESCHRYVING

D E R

D I E R E N .

V Y F D E A F D E E L I N G .

D E I N S E K T E N .

XXXVIII. H O O F D S T U K .

Algemeene Beschryving der RUPSEN, ten opzigt van haare verschillendheden in Gestalte en Levensmanier, enz. Verdeeling derzelven, door REAUMUR, in zeven Klassen, naar het getal der Pooten en andere byzonderheden: in vier Klassen door DE GEER, volgens de Overwintering in de Eijertjes, in Poppen of als Rupsen en Kapellen. Haar schadelykheid en het vermaak daar en tegen, dat zy ons toebrengen. Vernieling door Wormen, zo van binnen als van buiten. De inwendige Deelen of Ingewanden. Aangroeijing, Vervelling en Verandering der Rupsen.

 N geen gedeelte der Natuurlyke Historie zyn de Denkbeelden der Liefhebberen, in weinige Jaaren, dermaate veranderd, als in dat gene, het welk de

V. **AFDEEL**
XXXVIII.
HOOFD-
STUK. allergeemeenste en bekendste Afdeeling van Infekten betreft. Torren heeft men, van ouds her, aangezien voor Torren, en naauwlyks gelet op den Kwatworm, die dezelve, door Verandering in een Pop, uitlevert. In de Huishouding der Vliegen, Byën en Wespen, heeft men naauwlyks agt gegeven op de Maden of Wormpjes, die uit de Eitjes, welke zy leggen, gebooren worden: dan alleenlyk om de Voortteeling van deeze Infekten te verklaren. Doch de Maskers der Vlinderen of Kapellen, welke men **RUPSEN** noemt, zyn meer in 't Oog geloopt, dan de Kapellen zelf, die men alleenlyk als Werktuigen der Voortteeling van de Rupsen plagt aan te merken, en waar van men veelen, ja ver de meesten, niet gekend heeft, voor dat de vlyt der hedendaagsche Lief hebben, door de Rupsen in Huis op te kweeken, haar te voorschyn gebragt, en als uit de duisternis van de Nagt, door welke veelen zig bedekken, opgedolven heeft.

De Heer **REAUMUR**, die, oordeelende dat de Infekten, welke de gemeenste zyn, het meest verdienden nagespoord te worden, en daarom zyne onvergelykelyke Vertoogen met die van deezen Rang begint, heeft de Rupsen als tot een grondslag uitgekoozen, en omtrent dezelve wel de menigvuldigste Waarneemingen in 't werk gesteld, hoewel hy ook de Poppen en Kapellen, daar van voortkomende,
niet

niet uit het Oog verliest. Zie hier wat hy zelf dien aangaande zegt.

” De Rupsen zyn de eerste Infekten, die in
 „ ’t Voorjaar weder te voorschyn komen : zy
 „ maaken eene der talrykste Klassen daar van
 „ uit : werwaards men zig ook in ’t schoone
 „ Saizoen des Jaars begeeve, men ontmoet ’er
 „ op verscheide soorten van Boomen en Krui-
 „ den. Dit zou genoeg voor my geweest zyn,
 „ om my te bepaalen, dat ik een aanvang van
 „ deeze Vertoogen maakte met de Waarnee-
 „ mingen, die haar betreffen; maar nog een
 „ andere reden deedt my daar toe besluiten.
 „ Men weet dat haar staat verganglyk is; dat
 „ zy allen, in ’t vervolg, Infekten, die ge-
 „ vleugeld zyn, moeten worden. Deeze Ge-
 „ staltewisselingen zyn zekerlyk een der zon-
 „ derlingste Vertooningen, welke de Natuur-
 „ lyke Historie ons oplevert, en de Rupsen
 „ geeven ons meer gemak dan eenige andere
 „ Infekten, om de manieren waar te neemen,
 „ welke de Natuur in de bewerking van die
 „ Veranderingen volgt; als ook om ons te on-
 „ derrigten van de behendigheden, welken zy
 „ de Infekten geleerd heeft, tot voorbehoef-
 „ ding tegen de Gevaaren, waar aan zy in dat
 „ Tydperk zyn bloot gesteld”.

Van die behendigheden, om zig geduurende
 het tydperk der Verandering voor allerley On-
 gevallen te beschutten, zal men geen aanmer-
 kelyker Voorbeelden vinden dan onder de In-

V.
 AFDEEL.
 XXXVIII.
 HOOFD-
 STUK.

De Rupsen
 beken-
 der dan de
 Kapellen,

Haare
 Zorgvuldig-
 heid.

V.
 AFDEEL.
 XXXVIII.
 HOOFD-
 STUK.

sekten van deezen Rang. Onverbeeldelyk is de zorgvuldigheid, met welke veele Rupsen haare Tonnetjes en Spinzels maaken: eenigen krui- pen altoos, tot de Verandering, in de Aarde, waar uit vervolgens de Kapel te voorschyn komt: anderen verbergen zig in de scheuren van Muuren of Schuttingen, onder de Bast van Boomen of in de barsten van de Schors. Men vindt 'er, die zig in de Bast een holletje opzoeken, en dan met brokjes, die zy afvlyen of breeken en met Slym of Spinrag aan elkan- der lymen, dit holletje tot een digt geslooten Hokje maaken, zo stevig en hard, byna, als het Hout zelf is: waar binnen zy de Verande- ring ondergaan. Zodanige Rupsen, die de Winter moeten overblyven, weeten zig, ge- zamentlyk, onder zo veel omwindzelen te ver- bergen, dat zy, op de toppen der Boomen zelfs, alle Ongemakken van Wind en Regen, van Koude en Vorst, kunnen doorstaan: gelyk dit uit de Rupsen-Nesten, waar van de Vrugt- en andere Boomen, door alle nyvere Hove- niers, in de Winter gezuiverd worden, bekend en blykbaar is. Men heeft in 't midden van de Winter ook wel Kapellen gevonden, die in diepe Gaten van oude Boomen zig verschoolen hadden; als of zy wisten dat haare overblyving noodig was tot voortplanting van haar Geslagt.

Die deeze en ontelbaare dergelyke Zorgvul- digheden, welken ons de Infekten toonen, na- gaat, zal moeite hebben, om dezelve te hou- den

den voor enkel Werktuiglyke Lighaamen. Een louter Werktuig doet niets tot zyn bestaan, tot zyne herstelling, tot zyn vermenigvuldiging: daar van den arbeid, dien de Infekten tot dit alles aanwenden, duizend blyken zyn. Een Rups, by voorbeeld, die van een Boom is afgevallen: zie, welk een moeite zy doet om 'er weder op te komen; even of zy wist, dat Voedzel haar onvermydelyk noodig is. En, hoe kunnen wy de onvermoeide bezigheid, die een Zydeworm zig geeft om haar Tonnetje te beschutten, en haar Popje te beveiligen, aanzien, zonder te denken om eenige bewustheid in deeze Schepzelen. Wat vindt men een menigte Menschē, die op ver naa zo veel moeite niet aanwenden tot hun Onderhoud of tot bezorging van hun Krooft? Hoe weinigen van de genen, die den naam van Redelyke Dieren voeren, bekommeren zig dermaate over den Staat na dit Leven, dat zy door hunne Daaden altoos en onbetwistelyk aantoonen, dat hunne Ziel met uitmuntender Eigenschappen is begaafd!

Dit Stuk, dat, sedert den Leeftyd van *DES. CARTES* tot heden, de Natuurkundigen in 't onzekere gelaten heeft, kunnen wy niet verder brengen, dan tot waarschynlykheid. Indien men stellen wil, dat het Goddelyk Wezen magtig is, om enkele Werktuigen alle die behendigheden en voorzorgen te doen in agt neemen, welke wy de Dieren zien verrigten,

V. zo vervalt men in tegenftrydigheden: daar men
 AFDEEL. in tegendeel, ftellende dat den Beeften be-
 XXXVIII. kwaamheden ingefchapen zyn, tot Overlegging
 HOOFD. en Geheugnis, doch dat hunne Kennis zig
 STUK. niet tot een Staat na dit Leven uitftrekt;
 geen ongerymdheden oppert. Wie immers,
 zal durven zeggen, dat de Schepper den
 Beeften geen Verftandigheden heeft kunnen
 ingeeven, welker Eigenschap ons onbewuft
 is? Zou niet het allergeeringfte Schepzel, een
 Rups of Worm, zig, zonder dat wy 'er iets van
 wiften, in allerley bedenkingen kunnen verlus-
 tigen, die noodig zyn tot het Onderhoud van
 haar Geflagt?

De Heer REAUMUR, die op dergelyke
 wyze redencert, vindt zig eenigermaate be-
 lemmerd, om eene verkiezing te doen, of hy
 de Rupsen, dan de Kapellen, tot den Grond-
 flag der Verdeeling van deeze Infekten neemen
 zou. Hy merkt in de eerfte plaats aan, dat de
 Kapellen niet behooren afgezonderd te worden
 van de Rupsen, uit welken zy voortkomen,
 gelyk MOUFFETUS gedaan heeft; doch aan
 den anderen kant hebben de zelfde overeen-
 komft en verfchillendheden geenzins in de Ka-
 pellen plaats, die 'er in de Rupsen hebben
 plaats gehad. Zo men dan, in de fchikking
 der Soorten van deeze Infekten, de verfchillen-
 de Gefalte van derzelve Lighaam en Leden
 in aanmerking neemt, kunnen de Kapellen niet
 in orde zyn, en, wanneer men alleen agt
 geeft

geeft op de Kapellen, zo worden vetscheiderley Rupfen by een gevoegd. Dit gebrek was onverhelpelyk: men moest een van beiden kiezen, en zyn Ed. besloot de Rupfen tot een Grondslag te leggen, hoewel hy de onderscheidende Kenmerken, zo wel van de Kapellen, als van haar, opgeeft, die nog heden tot opheldering van de Historie deezer Infekten gebruikt worden. "Men behoorde, zegt hy, slegts een
 „ Tafel op te maaken van alle de Kapellen,
 „ waar van in myn Werk gewaagd is, daar zy in
 „ haare weezentlyke Orde werden opgenoemd,
 „ en daar de Platen, op welken zy afgebeeld
 „ zyn, aangehaald werden. Dus zou men al-
 „ le de Kapellen voorgesteld zien in een be-
 „ hoorlyke schikking en tevens de Rupfen,
 „ uit welke zy voortkomen, en dit zou een
 „ korte en nuttige herhaaling zyn van het ge-
 „ ne men reeds daar over gelezen hadt".

Op zodanige wyze is de Heer LINNÆUS, ten opzigt van alle de Kapellen, die hem bekend waren, te werk gegaan; gelyk wy in 't vervolg zien zullen. Doch in de algemeene Beschryving deezer Infekten heb ik best geoordeeld den Heer REAUMUR te volgen, die de Rupfen eerst in aanmerking neemt, ten opzigt van haare Gestalte, Verschillendheden en Levensmanier, vervolgens de Poppen, waar in zy veranderen, en eindelyk de Kapellen of Vlinders, door welken de Eitjes worden gelegd, daar de Rupfen uit te voorschyn komen.

• V. De Rupsen, die men thans *Maskers* † der
 AFDEEL. Kapellen noemt, schynen onder de Israëlieten
 XXXVIII. bekend te zyn geweest by den naam van *Ga-*
 HOOFD. *zam*, dien Rabbi David afleidt van 't Woord
 STUK. *gazaz*, dat afsnyden of afscheeren betekent (*).
 Naam. *Gazaz*, dat afsnyden of afscheeren betekent (*).
 † *Larvæ*
Papilionum Bezwaarlyker zal men den oorsprong vinden
 van 't Grieksch Woord *καύπη*, dat voor een
 Rups schynt gebruikt te zyn door THEO-
 PHRASTUS, en van PLINIUS ook daar voor
 genomen wordt (†). 't Latynsch woord *Eruca*
 leidt TURNERUS af van branden (*Urere*), om
 dat door deeze Infekten het Gewas als ver-
 schroeid wordt: het welk de ondervinding niet
 dan te dikwils leert. Sommigen hebben zelfs
Uruca geschreeven; doch, dat het *Eruca* moet
 zyn, blykt onder anderen uit COLUMELLA,
 die haar den bynaam van *Hirsutæ*, dat is Rui-
 ge, geeft. OVIDIUS schyntze begreepen te
 hebben onder den naam van Veldmotten, die
 egter, gelyk ALDROVANDUS te regt aanmerkt,
 op alle Rupsen geenszins toepasselyk is. De
 Nederduitsche naam schynt met den Arabischen,
Riapsa, zeer overeenkomstig te zyn. Men
 noemtze ook *Rispen* of *Rypen*, en de Duitschers
Raupen, de Italiaanen *Ruga* of *Brucho*, de
 Spanjaarden *Oruga*. De naam van *Cbenilles*,
 dien

(*) 't Woord *Gazam* is ook Rups vertaald. JOEL I. v.
 4. en AMOS 4. v. 9. ●

(†) *Eruca*, dirum animal, erodunt frondem ———
 alia florem, ——— ac depastam arborem turpi facie re-
 linquunt. Libr. XVII. Cap. 24.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 4.

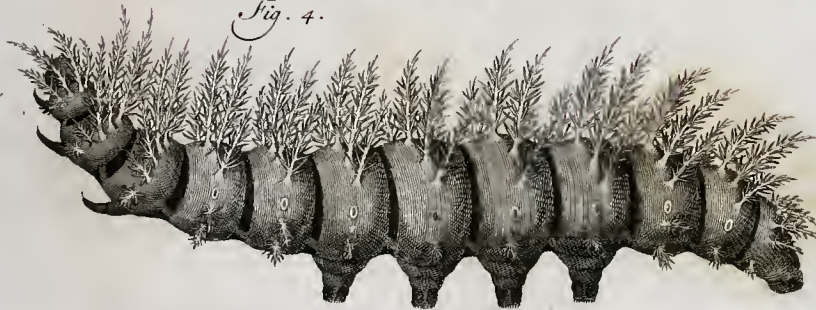

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 3.

dien 'er de Franschen aan geeven, schynt van den Eikeboom, door wien 'er zeer veelen gevoed worden, afkomstig te zyn. In Engeland worden zy gemeenlyk *Cater-Pillars*, en, die glad zyn, *Canker-Worms* geheten.

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD.
STUK.

Aan de geheele Wereld is de algemeene figuur van een Rups bekend. Men weet, dat dezelve het Lyf lang en smal, en rolrondagtig heeft; doch die byzonderheden, welken haar van een Worm onderscheiden, zyn zo Wereldkundig niet. Het Lyf bestaat uit twaalf Ringen, die zeer kennelyk aan elkander gevoegd en op elkander beweeglyk zyn. Voor aan den voorsten Ring zit de Kop, welke voornaamelyk bestaat uit twee ronde, Hoornagtig harde Kalotjes, waar onder, voorwaards, twee styve, scherpe Nypers of Tandden den Bek maaken, dienende de Rups tot het afknaagen der Bladen, Bloemen en somtyds van de Schors of van het Hout zelf, om daar in te booren. Dit Werktuig is het, waar mede de Rupsen zulk een deerlyke verwoesting aanregten in de Bofsches, Tuinen en Plantagiën, beneemende het Geboomte dikwils al zyn Groente en Vruchtbaarheid. Onder den Bek, in de Onderlip, is een klein Gaatje, door het welke de Draad passeert, dien dit Insekt weet te spinnen. De Ringen van het Lyf zyn nagenoeg van een zelfde figuur, rond van omtrek doch van onderen een weinig vlak, uitgenomen de agterste of uiterste, onder aan welken zig de Opening bevindt,

V. die tot loozing van den Afgang dient. Die
 AFDEEL. Ring is doorgaans van Kegelswyze figuur, met
 XXXVIII. verscheide ongelijke zyden, en aan 't end ge-
 HOOFD- knot. Sommigen, evenwel, hebben dit Lig-
 STUK. haamsdeel, dat dikwils meer de gedaante van
 een Nagel heeft, niet onder de Ringen geteld,
 gelyk MALPIGHIVS, en dan zouden 'er
 maar elf zyn. De Vliezigheid deezer Ringen
 onderscheidt de Rupsen reeds van verscheide
 andere Infekten, wier Lighaam van dergelyke
 Gestalte is, en ook bestaat uit twaalf Ringen,
 doch die harder en Hoornagtig zyn van zelf-
 standigheid, gelyk de Kop der Rupsen.

De Oogen. De figuur van dat Lighaamsdeel is in verschei-
 derley Rupsen zeer verschillende, doch komt
 in het gemelde meestendeels overeen. Men
 vindt aan het voorste gedeelte van ieder Kalot-
 je, uit welken de Kop grootendeels bestaat,
 doorgaans zes kleine zwarte Korreltjes, in 't
 ronde geplaatst, welke naar Oogjes schynen te
 gelyken. Drie derzelve zyn gemeenlyk groo-
 ter dan de anderen en somtyds alleen duidelyk
 zichtbaar; maakende ieder byna een halve Kloot
 uit. Zy zyn, bovendien, doorschynende; het
 welk ze voor de Oogen van het Infekt heeft
 doen houden; hoewel VALISNIERI dezelve
 niet daar voor erkende. Een zyner redenen
 was, dat men 'er de Rupsen geen gebruik van
 ziet maaken; doch hoe weet men dit, zegt
 REAUMUR, en het is ten uiterste waarschyn-
 lyk dat deeze Infekten kunnen zien." G O E.

„ DAART,

„ DAART, wel is waar, heeft geen de minste
 „ blyk van Oogen aan de Rups van den Wil-
 „ geboom, met de gevorkte Staart, gevonden;
 „ doch hy zegt niet, of hy dezelve met een
 „ Vergrootglas opgezocht heeft, en ik hebze
 „ daar mede waargenomen in de fchoone Rups
 „ van de Wolfsmelk, na dat ik ze 'er vrugte-
 „ loos in gezocht had met myn bloete Oog.
 „ Een derde reden van VALISNIERI is, dat
 „ men dergelyke verhevenronde en doorschy-
 „ nende Knobbeltjes vindt in Wormen, die niet
 „ behoeven te zien; gelyk die der Galnooten,
 „ en die binnen in de Boomftammen zig onthou-
 „ den: doch uit myne Waarneemingen fchynt
 „ onbetwiftelyk te blyken, dat deeze Wormen
 „ zelfs niet van Gezigt ontbloot zyn (*).

Alle Rupfen zyn op het Lyf zeer duidelyk De Stippen
of Lugtgaat-
jes. getekend met rondagtige plekjes, die zig ge-
 meenlyk als de Knoopsgaten van een Rok ver-
 toonen, om dat zy regelmatig, aan beide zy-
 den van de Rups, geplaatst zyn. Dat dit de
 zogenaamde Lugtgaatjes of *Stippen* * zyn, door * *Stigmata.*
 welken de Infekten Adem haalen, heb ik te
 vooren reeds gemeld †. Ieder Rups heeft 'er † IX. STUK.
 agttien, negen aan elke zyde: want op den twee-
bladz. 18.
 den, derden en laafsten Ring, vindt men 'er
 geene. In de Afbeelding der groote takkig
 gedoornde Rups, op onze LXXXIVfte Plaat,
 als

(* *Mem. sur les Inf.* TOM. I. Part. I. p. 161. Octavo.
 I. DEEL XI, STUK.

V.
 AFDEEL.
 XXXVIII.
 HOOFD-
 STUK.

als ook in anderen, is dit zeer duidelyk aange-
 toond. De Stippen of Lugtgaatjes op den eer-
 sten Ring, derhalve, komen overeen met die,
 welken de Kapel op haar Borststuk, en de ove-
 rigen met de genen, welken zy op het Lyf zal
 hebben. Evenwel is de Ademhaaling, zo het
 schynt, in de Rupsen grootelyks van die der
 Kapellen verschillende

Deeze laatste zwellen, gelyk de meeste an-
 dere Dieren, onder den Klok van de Lugtpomp;
 doch zulks heeft in de Rupsen geen plaats. De
 eerste trekken van den Zuiger zyn haar gevoe-
 lig, en zy geeven tekenen van Ongemak, het
 welke zy daar door lyden: dan met pompen
 voortgaande, raaken zy als in slaauwte: maar,
 hoe zeer ook de Klok van Lugt ontledigd wor-
 de: zy sterven niet. Zy blyven, wel twee of
 drie Dagen, in het volstrekte Lugtledige dat
 men maaken kan, als Levenloos en zonder be-
 weeging; en, zo dra men 'er de Lugt weder
 in laat komen, herstellen zy zig, wordende zo
 vlug als voorheen. Hier uit wil de Heer
 REAUMUR opmaaken, dat de Lugt door de
 geheele Oppervlakte van haar Lighaam kan
 uitglippen: hoewel hy erkent, dat zy, door
 alleenlyk de Lugtgaatjes met Olie te vullen,
 byna oogenblikkelyk sterven: welk laatste dui-
 delyk bewyft, dat zy een foort van Ademhaa-
 ling hebben.

De Pooten. Alle de gemelde Lighaamsdeelen hebben de
 Maskers der Kapellen gemeen; doch het is zo-
 danig

danig niet met de *Pooten*, die hun van de Wormen of Maden onderscheiden. Het getal der *Pooten* verschilt zeer in de *Rupsen*; hoe wel men nogthans dit, in 't algemeen, daar van zeggen kan, dat geene *Rups* 'er minder dan agt, of meer dan zestien heeft. Derhalve, wanneer men *Maskers* vindt, die in gedaante naar *Rupsen* gelyken, en niet meer dan zes of meer dan zestien *Pooten* hebben; zo kan men verzekerd zyn, dat het *Infekt*, daar uit voortkomende, niet behooren zal tot de *Kapellen*. Eenige *Autheuren* hebben zodanige *Maskers*, gelyk die waar uit de *Zaagvliegen* † voortkomen, en dikwils agttien, twintig of twee-en-twintig *Pooten* hebben, den naam gegeven van *Bastaard-Rupsen* †: doch 't is beter dezelve geheel af te zonderen van de *Rupsen*, naar welken zy zeer gelyken; hoewel hunne *Kop*, bovendien, maar uit een enkele *ronde Kalot* bestaat.

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

† *Mouches*
a Scie

† *Fauffes*
Chenilles.

Het tweede *Kenmerk*, dat eenpaarig en be-^{Hoornagti-}ftendig plaats heeft in alle *Rupsen*, bestaat in ^{ge}de gedaante en *ichikking* van de zes voorste *Pooten*, die men *Hoornagtige* (*) noemt, om dat
zy

(*) Dit Woord *Ecailluses*, hier van de *Franschen* gebruikt, zou eigentlyk *Schub-* of *Schaalagtig* moeten betekenen, als van *Ecaille* afkomstig zynde; doch ik gebruik liever de uitdrukking van *Hoornagtige Pooten*, als bepaalder, en bekwaamer, om het gene men zeggen wil te betekenen. *REAUMUR* zegt zelf, dat stoffen, die door haar hardheid met *Hoorn* en *Schildpad* overeenkomstig zyn (*Sont analogues a la Corne & a l'Ecaille*), die meer dan *Kraakbeenig* zyn,

V. zy doorgaans met een foort van glinsterend
 AFDEEL. Kraakbeen bekleed zyn. Zy loopen spits aan
 XXXVIII. 't end, dat doorgaans met een fcherp Nagelt-
 HOOFD- je, of ook met twee, gewapend is, en bestaan,
 STUK. bovendien, uit drie Hoornagtige Kokertjes,
 welke een weinig op elkander kunnen fchui-
 ven. Hier in moeten derhalven alle de Spie-
 ren, tot derzelve beweging noodig, vervat
 zyn. Men vindt 'er altoos zes in alle Rupsen,
 zelfs in die der Kapellen, welke maar vier
 Pooten hebben: waar uit blykt dat het de
 Bekleedzelen der Pooten van de Kapel in de
 Rups niet zyn kunnen, gelyk sommigen wil-
 len (*): ten minste niet behoeven te zyn:
 want waar is eenig blyk van de Wieken der
 Kapel in de Rups, aan den eenen, en waar
 toe dienen de Vliezige of Vleezige Pooten, an-
 ders dan om te loopen, en zig vast te houden,
 aan den anderen kant? Het denkbeeld van
 GOEDAART, die eenige Wratjes op de Rug
 van de Rupsen voor het oorsprongelyke van de
 Pooten

de plaats van Beenderen vervullen in de Infekten; hoedanige
 harde deelen men, behalve het bekleedzel van den Kóp en
 aan de Pooten, niet in de Rupsen vindt.

(*) *Ces Pattes sont les enveloppes, qui renferment les six
 Pattes, que doit avoir le Papillon où la Phalène: aussi,
 comme le nombre de ces Pattes est constant dans tous les Insec-
 tes parfaits de cette Section, & qu'ils en ont tous six: zegt
 GEOFFROY: maar hoe kan hy dit zeggen, daar hy zelf
 zyn eerste Familie der Dagkapellen van de genen maakt, die
 maar vier Pooten hebben. Zie Hist. des Ins. env. Paris
 TOM. II. p. 11.*

Pooten der Kapellen hieldt, is door SWAM-
MERDAM reeds voor ongerymd verklaard (*).

De andere Pooten zyn zelfs van meer aanmer-
king; alzo de Heer REAUMUR daar van ge-
bruik heeft gemaakt om de Rupsen in Klaffen
te verdeelen. Men noemtze Vliezige (†) of
liever Vleezige Pooten; dewyl het dikke, zagte,
Tepelswyze deelen zyn, van onderen alleenlyk
met een kring van Hoornagtig harde Nageltjes
of Klaauwtjes gezoomd, of anders een foort
van holle Vliezige Buizen, waar binnen de Spie-
ren zyn vervat, die dezelve zig doen inkorten,
uitstrekken, en alle bewegingen maaken, wel-
ken de Rups om zig vast te houden, en tot loo-
pen noodig heeft. De gemelde Klaauwtjes of
Haakjes onderscheiden de Rupsen van zodani-
ge Maskers of Wormen, waar uit Wespen voort-
komen en die men Bastaard-Rupsen noemt:
welken dergelyke Haakjes niet hebben aan haa-
re Vleezige Pooten.

In de Rupsen, die maar agt Pooten hebben,
schieten 'er slegts twee voor de Vleezigen over,
en die zyn alsdan aan den laatsten Ring of aan
't agterend van de Rups geplaatst: maar in de
anderen

(†) *Bybel der Natuur* I. DEEL, bladz. 35-37.

(*) *Fambes Membraneuses*. Deeze uitdrukking, hoewel
van REAUMUR in trein gebragt, is niet eigen: alzo de
voorste Pooten ook niet zonder Vliezen zyn, en het steunzel,
of de werking, der middelste Pooten, veel meer van het
Vleezige dan van het Vliezige deel derzelve, de Spieren na-
melyk, schynt te moeten afhangen;

V. anderen vindt men, tusschen die twee agterste
 AFDEEL en de zes voorste Pooten, de overigen, meer
 XXXVIII. of minder in getal, die dan den naam voeren
 HOOFD- van tusschen in geplaatste of middel-Pooten.
 STUK.

De Heer REAUMUR verstaat met reden, niet, waarom ALDROVANDUS, en na hem JUNGIUS, deeze niet onder het getal der Pooten willen begreepen hebben. De laatstgemelde geeft 'er zelfs den naam aan van Nagels of Spykens; even als of het Insekt zig daar van niet bediende, dan om zig vast te houden: doch 't is blykbaar, dat de meesten daar ook mede loopen. Zonderling is 't, hoe zeer de Rups deeze Pooten kan inkorten, zo dat zy in sommigen als geheel verdwynen, ja naauwlyks te vinden zyn, even of zy geheel binnen 't Lyf waren ingetrokken.

Zeven Klassen van Rupsen.

Het getal en de plaatsing der Vleezige Pooten, gebruikt de Heer REAUMUR tot zyne Verdeeling der Rupsen in zeven Klassen of Benden; waar van de Eerste de zodanigen bevat, die het volle getal, dat is zestien Pooten, en dus *agt* Middelpooten hebben, aan vier Ringen, die op elkander volgen. De grootste en die meest voorkomen, behooren tot deeze Afdeeling, welke derhalve ook rykft is in Soorten. De Tweede en Derde Klasse bestaat uit Rupsen die maar *zes* Middelpooten, en dus in 't geheel veertien Pooten hebben. Het verschil deezer Benden neemt hy daar uit, dat in de Tweede de Middelpooten staan aan den

Ze-

I.

II.

III.

zevenden, agtsten en negenden, in de Derde Klasse aan den zesden, zevenden en agtsten Ring. In beiden zyn drie agtereenvolgende Ringen zonder Pooten. In de Vierde Klasse schikt hy zodanige Rupfen met veertien Pooten, waar van 'er agt in 't midden geplaatst zyn, en wien, bygevolg, het agterste Paar ontbreekt. Verscheide Soorten van deeze Klasse loopen naar agteren spits, en hebben aldaar een of twee taamelyk lange Hoorntjes. De Vyfde Klasse bestaat uit Rupfen die maar vier, en de Zesde uit de genen die maar twee Middelpooten hebben, en, wegens haaren zonderlingen gang, *Landmeeters* of *Span-Rupfen* genoemd worden(*); dewyl zy den Weg, dien zy afleggen, als schynen te meeten of gelyk met de twee Beenen van een Passer te bespannen. De Zevende of laatste Klasse, eindelyk, bevat de zodanigen, wien alle de Middelpooten ontbreeken, en die gemeenlyk Motten genoemd worden.

De Rupfen der eerstgemelde Afdeelingen, die een taamelyk getal van Middelpooten hebben, loopen op de manier der kruipende Dieren,

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD.
STUK.
IV.

V.
VI.

VIII.

Gang der
Rupfen.

(*) Men kan zig naauwlyks van lachen onthouden, wanneer men deeze Soort van Rupfen, in een nieuw Werkje tot onderwys der Jeugd, *Timmerman*, of anders *Stok-Timmerman* genoemd vindt. Ik weet niet waarom de Vertaaler van hetzelfde, de Fransche Woorden *Geometres* of *Arpenteuses*, niet liever Meerkonstenaars en Morgenlanders heeft overgezet; als wanneer de *Stok-Timmerman* den naam zou moeten hebben van *Morgenlander op stok*, *Arpenteuse* en *baton*.

V. ren, in 't algemeen; dat is, zy houden haar
 AFDEEL. Lyf, ten naasten by, evenwydig aan de Vlak-
 XXXVIII. te, waar op zy loopen, en maaken geen groote
 HOOFD- Schreeden: daar die van de vyfde en zesde
 STUK. Afdeeling, wegens de plaatsing van haare Poo-
 ten, genoodzaakt zyn wyder Stappen te doen.
 Tusschen de Hoornagtige Pooten en de Mid-
 delpooten, van de laatstgemelden, zyn zes Rin-
 gen, agtereen, zonder Pooten en bygevolg heeft
 een groot gedeelte van haar Lighaam geen
 steunzel. Wanneer zulk eene Rups, in ruste
 en uitgestrekt, gelyk zy dikwils zyn, zig tot
 loopen begeeft, begint zy, om de eerste Schree-
 de te maaken, met haar Lighaam hoepelswyze
 te krommen tot een bogt, die een soort van
 Oog maakt, doordien zy de Middelpooten dicht
 tegen de Voorpooten aan brengt, en dan de-
 zelve, benevens de Agterpooten, vastzette-
 de, strekt zy weder haar Lighaam, in een regte
 lyn, uit: waar door zy de langte van de ge-
 melde zes Ringen gevorderd is. Dit maakt
 haar eersten Stap; de tweede geschiedt op de
 zelfde manier, en zo vervolgens; het welk 'er
 den gedagten Naam aan heeft doen geeven.

Landmeeters De meeste Rupsen, van deeze beide Klassen,
 of Spanrup- kunnen zig ook niet zodanig in de langte in-
 fen. krimpen, gelyk de anderen; ja veelen hebben
 pl. LXXXIV. een Eigenschap, die haar byzonder eigen is,
 Fig. 1. en welke 'er den naam van *Stokjes* Spanrupsen aan
 doet geeven. Zy houden zig, naamelyk, ge-
 duurende eenigen tyd in zeker postuur, dat
 haar

V.

AFDEEL.
XXXVIII.HOOFD-
STUK.

haar dikwils doet gelyken naar een Takje zonder Bladen, en zitten dus aan den Boom, terwijl haar graauw of groenagtige Kleur nog meer dient om het Oog te bedriegen. Dit ondersteelt een ongemeene kragt in de Spieren van deeze Infekten. Men ziet 'er die een dun Takje, of het Steeltje van een Blad, omvatten met de beide Agterpooten en de twee Middelpooten, die naby dezelve zyn, en dus, als vast gekramd, Uren of somtyds een geheel Dag blyven zitten in een zelfde postuur, waar van de Afbeelding, in *Fig. 1*, een denkbeeld geeft. Anderen houden haar Lighaam in andere postuuren, die nog ongelyk meer kragt vereischen: men ziet 'er die het in alle plaatsingen, tusschen de loodregte, daar wy van spraken, en de horizontale gestevigd hebben, en wederom van de laatstgemelde tot de loodregte nederwaards. Zo men agt geeft, welk een vermoeijng het voor ons is, den Arm eenigen tyd uitgestrekt te houden, of lang agtereen, zonder steunzel, regt overend stil te staan, ik zwyg van in een schuinse stand: zo moet men verbaasd staan over de vrywillige tortuur, om zo te spreken, die de Rupsen zig dus aandoen.

Deeze Soort van Rupsen, eindelyk, houdt niet alleen haar Lighaam dus in een regt uitgestrekt, (dat nog het begrypelykste schein,) maar zelfs in een krom, ja in een zeer zonderling postuur. Het is haar om 't even, of de Buik om hoog dan om laag zy, en de Spie-

V.
 AFDEEL.
 XXXVIII.
 HOOFD-
 STUK.

ren, die haar leevende in deeze zonderlinge Gestalten ondersteund hebben, schynen zulks ook / naderhand te doen. Men vindtze, naamelyk, dood, in alle de gemelde standen. Die van de zesde Bende, met maar twee Middelpooten, zyn meestendeels zeer klein, en vooral niet dik. Onder die met vier Middelpooten vindt men 'er wel van middelmaatige grootte, doch het getal der Soorten van die Afdeeling is niet groot, en zy komen zo naby niet aan de gedaante van een Stokje of Takje, als de meesten van de zesde Klasse: ook zyn haare Ringen meer tot uitzwelling en samen-trekking bekwaam.

Verscheiden-
 heden.

De gemelde Eigenschappen, van Gang en Postuurmaking, toonen reeds een groot verschil in de Rupsen; doch daar zyn nog veele andere Byzonderheden, die zouden kunnen dienen om haar in Geslagten of Soorten te onderscheiden. Men kan die Verscheidenheden in twee Hoofdzaaken beschouwen; te weten, naar de uitwendige Gedaante en haar Aart, om zo te spreken, of Levensmanier.

in Grootte,

In de Grootte is een aanmerkelyk verschil, het welk de Heer REAUMUR tot drie trappen brengt, stellende de middelmaatigen op de langte van ongeveer een Duim; doch men vindt 'er, in Europa, langer dan drie of vier Duimen, dat de grootsten in Sweeden zyn, volgens den Heer DE GIER. De uitheemsche munten, by de onzen, meest in dikte uit; also men 'er,

'er, van die langte, als een Mans Vinger heeft: V. ,
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD.
STUK.
terwyl onder de Europifchen niet altoos de langften de dikften zyn, en men vindt 'er weinigen die dikker zyn dan een vierde Duims. Die van de Oleander, Jasmyn, en die van 't Koninglyke Paauw-Oog, zyn ontzaglyk groote Rupfen.

Naaft aan de Grootte komt de Gefalte van in Gefalte. het Lighaam in aanmerking, die, in ver de PL.LXXXIV.
Fig. 2. meeften, byna overal even dik en rolrond; doch in fommigen naar agteren fpits is, zo dat zy eenigermate naar een Vifch gelyken; terwijl anderen het agterend veel dikker dan het overige hebben. De laaftten, egter zyn zeldzaam, en, die naar agteren dunner loopen, ook niet zeer gemeen. Men vindt onder deeze, die aan 't agter end twee Hoorntjes of Kokertjes hebben, gelyk de Rups van den Wilgeboom, met de gevorkte Staart, wier Gefalte men wel als eene der zonderlingften en aartigften van de Rupfen van ons Wereldsdeel, mag aanmerken: Zie *Fig. 2.*

De gemelde Hoorntjes verschillen grootelyk Pylftaarten,
Fig. 3. van dat Hoorntje, het welk eenige Rupfen op den elfden Ring draagen, die men deswegen *Pylftaarten* noemt, om dat hetzelfde zeer fcherp uitloopt, als een Pyltje, dat Hoornagtig is en dus oogfchynlyk bekwaam tot een verweerd of aanvallend Wapentuig. Men heeft egter niet kunnen befpeuren, dat eenige Rups daar van tot dat einde gebruik maakte. Het

V. is gemeenlyk agterwaards een weinig krom, en met het Vergrootglas heeft men ontdekt, dat het rondom met veele Doornagtige oneffenheden, als Schubbetjes, is bezet. Die zulk een Hoorntje hebben, zyn doorgaans zo week niet op 't Gevoel, als anderen. De fierlyke Rups van de Jasmyn, in *Fig. 3.* naar een levendige Rups in een rustend postuur afgebeeld, vertoont eenigermaate de Gestalte der Pylstaart- of Hoorn-Rupsen.

Gladdē

De algemeenste Verdeeling, en die men als een Hoofdzaak kan aanmerken, is dat fommige Rupsen kaal, en anderen Hairig ruig, of zelfs rondom met Doornen bezet zyn. Van de eerstgemelden, die men *Gladdē Rupsen* noemt, hebben fommigen de Huid zo dun en doorschynende, dat men 'er de Ingewanden ten deele door heen kan zien. In anderen, die de Huid dikker en gantsch ondoorschynende hebben, is dezelve fomtyds glanzig, als gepolyft of met Vernis bestreeken, fomtyds dof van Kleur. Men moet de eersten, door 't getal der Pooten, van de Wormen of Maden onderscheiden. Van de anderen hebben fommigen de Huid wel kaal of Hairloos, doch zodanig niet, dat menze Glad kan noemen, als bezet zynde met ontelbaare kleine harde Korreltjes, die deze Rupsen, niet alleen op 't Gezigt, maar ook op 't Gevoel, als met een Sagrynagtig bekleedzel doen voorkomen. De gemelde Hoorn op den elfden Ring vertoont zig meest in zodanige Rupsen.

Voorts

Voorts zyn 'er, die men eigentlyk niet Hair-
loos of kaal kan noemen, hoewel zy onder de
Gladde Rupsen geteld worden: ik meen de
zodanigen, die op ieder Ring ronde Knobbelt-
jes hebben, met kleine Haairtjes bezet, welke
langs het Lyf evenwydige ryën maaken, en
sommigen van deeze Infekten, door de schoone
Kleur, zeer versieren. In eenigen zyn deeze
Knobbeltjes glinsterend blaauw, waar door zig
die Rupsen als met Turkooizen uitgemonsterd
vertoonen: het welk een schoone uitwerking
heeft op een bruinen grond, of zelfs in groene
Rupsen, die deeze Knobbeltjes somtyds helder
Vleeschkleurig of Roozerood hebben, als Kor-
nalynen. Op de Haagbeuk † leeft zodanig † *Charville*
eene soort, die zes dergelyke Knobbeltjes draagt
op ieder Ring.

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD.
STUK.

Veele Rupsen zyn rondom met eene Haair-
agtigheid bekleed, die in sommigen zo styf en
scherp is, dat men 'er, met reden, den naam
aan geeven kan van *Gedoornde* of *Doorn-*Rup-
sen. Immers, deeze zyn rondom bezet met
Stekels, die in eenigen digter in anderen enke-
ler staan. In sommigen loopen deeze Door-
nen, zonder zytakjes, spits ten ende uit; in
anderen zy als bezet met Haairtjes, die lang
en fyn zyn, en in eenigen zeer kennelyk ge-
takt, maakende ieder Takje als een Koker of
Scheede, waar uit een scherp Doorntje uit-
steekt, dat zig even als een Els of Naald, die
in een Handvatzeltje gezet is, vertoont. Die

V. aanzienlyke vreemde Rups, waar van hier in
 AFDEEL. XXXVIII. *Fig. 4*, uit myne Verzameling, Levensgrootte,
 HOOFD. de Afbeelding is gegeven, strekt tot een uit-
 STUK. muntend Voorbeeld van de Gestalte der *Getak-*
 Pl. LXXXIV. *te* Doorn-Rupfen. De Stekeltjes, ieder op zig
Fig. 4. zelf met een Vergrootglas beschouwd zynde,
 vertoonen zig als een Potlood- of Roodaard-
 Pen; geel van stift, bruin en zeer fyn van punt.
 Ik heb 'er nog een, van niet minder dikte,
 waar in de Stekels alleenlyk met korte Haairt-
 jes bezet, dik en stomp aan 't end zyn, vier
 op ieder Ring. De Doorn-Rupfen der Brande-
 netelen zyn in Europa gemeen.

Ruige Rup-
 fen.
Fig. 5. De allergemeenste Rupfen, eindelyk, ten
 minste in ons Wereldsdeel, zyn de genen die
 men noemt *Ruige* of *Haairige*, alzo haar Lyf
 geheel of ten deele met eene digte Haairagtig-
 heid is bezet, die hetzelfde niet alleen op 't
 Oog, maar ook op 't Gevoel, ruig maakt.
 Onder deeze vindt men 'er met zeer kort Haair,
 als of zy geschooren waren, dat in eenigen hard
 is, in anderen zo zagt als Fluweel; hoedanigen
 men 'er ook met lang Haair heeft, dat het Lyf
 t'eenemaal bedekt of verbergt. In sommigen
 zyn de Haairtjes, zeer zichtbaar, als by trop-
 pen, geplaatst, die een soort van Aigretten
 maaken, voortkomende uit ronde Knobbeltjes,
 waar van ieder zig, door een Vergrootglas,
 vertoont, als of 't het end van een Gieter wa-
 re, die Waterstraalen doorlaat. Het grooter
 of kleinder getal van zulke Knobbeltjes, op ieder
 Ring,

Ring, maakt dan de Rupsen meer of minder ruig. Het Haar staat in eenigen regt op, in anderen agterwaards, gelyk in die, welke men de Beer-Rups noemt; in eenigen is dat der voorste Ringen voorwaards gestrekt, dat der agterste Ringen agterwaards: men vindt 'er ook, waar in de Haartjes van een zelfde Knobbeltje verschillende rigtingen hebben: gelyk in een groote Soort van Rupsen, op de Ypeboomen voorkomende, blykbaar is. Een der gemeenste Rupsen, doch niet groot, heeft de Haartjes op ieder Knobbeltje van verschillende langte en Kolor. Om van meer andere byzonderheden, die byna oneindig zyn in de verschillendheid van langte, plaatzing, enz. der Haartjes, geen gewag te maaken.

V.
AFDEEL
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

Wy geeven hier de Afbeelding van een sierlyke Rups, veel naar de Ring-Rups gelykende, doch veel grooter en fraaijer, welke door den Heer G. PHILIPS, die mede aan de Plaatzen van dit Werk bezig is, op zekeren tyd in 't Haarlemmer Duin gevonden is op zeker Kruid, en daar op door hem naar 't Leven, gelyk veele anderen, zeer fraay geschilderd, waar van de Aftekening in *Fig. 5* hier nevens gaat: zynde het tot nog toe onbekend, welk een Kapel deeze Rups uitlevere.

Omtrent het verschil der Kleuren, dat zo aanmerkelyk in deeze Insekten is, moet men met veel oplettendheid te werk gaan, om de Soorten, niet meer dan noodig is, te vermenig-

verschil van
Kleur.

V.
AFDEEL.
XXXVI.
HOOFD-
STUK.

Borstel-Rup-
fen,
Pl. LXXXIV.
Fig. 6.

vuldigen. Tegen den tyd der Vervelling of aflegging van de Huid, die verscheide maalen voor de Verandering geschiedt, verflaauwen sommige Kleuren, ja verdwynen zelfs, als die kort aanstaande is, t'eenemaal. Na de Vervelling verschynen zy met een Huid, die merkelijk in Kleur verschilt van de voorgaande. De Rups, die in Vrankryk op de tamme Kastanje-Boomen zig onthoudt, is, jong zynde, zwart en wit, en, groot geworden, geel en roodagtig van Kleur, zegt REAUMUR. Een ruige Gras-Rups, die zyn Ed. had bygebragt tot een Voorbeeld van de genen, welke als Boendertjes op de Rug hebben, is wegens haare veranderingen van Kleur zeer opmerkelyk. Men noemt deeze Borstelrupfen en van dezelve is de gewoone, die zig op allerley Boomgewassen onthoudt, alhier in *Fig. 6* afgebeeld. Ook heeft hy waargenomen, dat zekere Rupfen, die van agteren gehoornd zyn, ongemeen schielyk als onkenbaar worden, door zodanige verandering van Kleur, tegen den tyd van haare Gestaltewisseling. Die van den Lindeboom by voorbeeld, over 't geheel zeer schoon groen, wierden zonder Vervelling, by hem, in minder dan twaalf Uuren, Leverkleur. Even zo is het ook gelegen met de Kleur van 't Haar der Rupfen, dat ook wel veranderingen ondergaat: des men, volgens zyn Oordeel, de Kleur van eene Rups niet bepaalen moet, volgens de gene, welke men daar aan in de jongheid,

heid, of te dicht aan de verandering in een Pop, waarneemt.

V.

AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

Wy zouden nog kunnen spreken van de Vleezige Tepeltjes van verscheiderley figuur, op de Rug van eenige Rupsen; die men, volgens hem, ook tot een Geslagtverdeeling kan gebruiken. Zelfs vindt men 'er, in welken het bovenste gedeelte van ieder Ring een soort van Tongetje maakt, het welke den voorgaanden Ring bedekt, en anderen, waar in het bovenste der Ringen verscheiderley is geboogen: zo dat de Ringen geen volkomen ronden of ovaalen omtrek hebben. Eenige Rupsen, bovendien, draagen, op het voorste van den Kop, kleine Hoorntjes of Sprietjes; anderen hebben aldaar twee zeer aanmerkelyke Pluimen of Vederbossen, of ook eene van agteren, of twee kruislings midden aan het Lyf.

Thans ga ik over tot de Verscheidenheden, die zig in de Aart en Levensmanier van deze Infekten openbaaren. Men vindt Rupsen, die de eenzaamheid schynen te beminnen, die als op zig zelf wonen: men vindt 'er anderen, die het grootste deel van haar Leven in Gezelschap huishouden, en zig niet van elkander afzonderen, voor dat zy groot geworden en niet ver af zyn van den tyd haarer Gestaltewisseling. Eenigen, eindelyk, verlaaten elkander niet, zo lang zy Rupsen zyn: ja blyven zelfs in de staat van Poppen by die van haar Geslagt of Huisgezin. Deze Verscheidenheden zyn zeer

Verscheidenheden in
Levensmanier,

V. duidelyk blykbaar in tweederley Rupsen van de
 AFDEEL. Brandenetelen, die in Kleur en Gestalte weinig
 XXXVIII. verschillen, en dit Kenmerk is ook dienstig tot
 HOOFD- verschillen, en dit Kenmerk is ook dienstig tot
 STUK. onderscheiding van andere.

in Voedzel, Het is een vry gemeen zeggen, dat ieder
 Plantgewas zyne byzondere Soort van Rupsen
 heeft; doch ik weet niet, zegt REAUMUR,
 of 'er weezentlyk wel ééne soort van Rupsen
 zy, waar aan de Natuur maar eenen enkele
 Plant of Boom tot Voedzel gegeven heeft; zo-
 danig, ten minste, dat dezelve niet, des noods,
 ook anderen genuttigen kan; 't zy die ons voor-
 komen van gelyken Aart, of grootelyks ver-
 schillende te zyn. Men vindt 'er, die onver-
 schillig de Bladen eeten van de Eiken, Ypen,
 Haagdoorn, Peer-, Pruim-, Persiken en ande-
 re Vruchtboomen. De meesten, evenwel, tie-
 ren best op de Bladen van het Gewas of Kruid,
 dat als voor haar schynt geschikt te zyn, en,
 zo menze op anderen vindt, of dat zy die ee-
 ten, is het niet dan by gebrek van haar gewoo-
 ne Voedzel. Dit blykt inzonderheid aan de
 schoone Rups van de Wolfsmelk met Cypresse-
 Bladen, welke naauwlyks eenig ander Kruid,
 dan die dergelyk scherp Melkagtig Sap hebben,
 wil eeten. En, 't is zonderling, dat de Bran-
 denetelen, die in onze Huid zulk een Jeukt
 en Ontsteeking maaken, onschadelyk kunnen
 doorwandeld en afgeknaagd worden van vee-
 lerley, zelfs gladde Rupsen, wier Huid op 't
 aanraaken veel zagter dan de onze schynt te
 zyn. Het

V.

AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.in manier
van Aazcn,

Het is den Liefhebber bekend, dat veele foorten van Rupsen een Eigenschap hebben, daar niemand van zou hebben gedroomd, indien zy niet by geval ontdekt ware. Men wist wel, dat 'er zyn, die zig tot de Verandering in den Grond begeeven, doch ver de meesten, onthouden zig, voor dien tyd, altoos op de Boomen en Planten, waar zy van leeven. Eenigen zyn 'er, die zelfs over Dag in den Grond kruipen of zig verbergen, en des Nagts gaan aazcn. In dit opzigt gelykende naar Roofdieren, Tygers en Wolven, doen zy ook de Hoveriers en Tuinlieden dikwils verbaasd staan, inzonderheid wat de Koolplanten belangt, welken deeze op een deerlyke wyze opgevreeten zien, terwyl zig daar aan maar weinige Rupsen bevinden. Zy hebben menigmaal dit nadeel aan Slakken toegeschreeven; doch zy moesten, by avond, met Licht gaan zoeken, dan zou zig de regte Vyand openbaaren. Het zelfde heeft plaats in die Rups, welke de Knoppen van den Wyngaard eet, en zig over Dag verschuilt. Men heeft Rupsen, die altoos onder den Grond leeven, en de Wortels van sommige Planten afknaagen; gelyk die der Salade, by voorbeeld, een geweldige Plaag der Moestuinen. Ook zyn 'er die haar Woonplaats in het Hout van leevende Boomen vestigen: gelyk die berugte Rups der Wilgen, welke de Heer LYONNET zo uitvoerig heeft beschreeven en zo konstig afgebeeld. Men vindt 'er ook, die binnen in de

V. zelfstandigheid der Bladen, tuffchen de boven-
 AFDEEL. ste en onderfte Oppervlakte, huisvesten en des-
 XXXVIII. wegen Mineerende of Loopgraavers genoemd
 HOOFD- worden. De Appelen en Peeren, die men Worm-
 STUK. steekig noemt, hebben dit aan Rupsjes, welke
 men daar in vindt, te danken.

in Postuur-
 maaking,

De manier, op welke de Rupsen te werk
 gaan, wanneer menze vangen wil, kan zelfs
 dienen om verscheide Soorten derzelven te on-
 derscheiden. Sommigen buigen zig Ringswyze,
 wanneer men haar aanraakt, en het zyn de zo-
 danigen, die, volgens GOEDAART, zig dan
 als dood vertoonen. Onder de Ruigen vindt
 men 'er, die dus eenigermaate de Gestalte aan-
 neemen van een Egeltje of Stekelvarken. Men
 weet dat 'er zyn, die, zo dra men het Blad,
 waar op zy zitten, aanraakt, of het Takje maar
 effen beweegt, zig op den Grond laten val-
 len: anderen zoeken het vlugtende te ontko-
 men, en dus zyn 'er, die zeer snel loopen. Een
 roffe, ruige Rups, die de Bladen van den Wyn-
 gaard eet, mag deswegen wel de *Haas* of *Hardloo-
 per* genoemd worden. Eenige Rupsen schynen
 zig te willen verdedigen: zy zetten de helft van
 haar Lichaam schrap, en werken met het an-
 dere op verscheide wyzen; sommigen met het
 voorste, anderen met het agterste deel. Men
 vindt 'er, die, wanneer zy aangeraakt worden,
 haar Lyf in bogten draaijen als een Slangetje
 of Aaltje, en dus veelerley bewegingen maa-
 ken met groote vlugheid: waar door. zy het on-
 ge-

genoegen, dat haar die aanraaking geeft, schynen uit te drukken.

Veel blykbaarder, niettemin, is het verschil der Rupfen in de bezigheden, die zy in 't werk stellen tot haare beschutting en Levens-oudhoud. Onder de Eenzaame zyn 'er die maar alleen de Bladen eeten, zonder zig een Verschuilplaats of Wooning te maaken; doch veel vrouwen de Bladen op de een of andere manier; zo dat REAUMUR, door wien daar grootelyks op gelet werdt, eenigen *Rollers*, anderen *Plooiers*, *Krommers* of *Binders* genoemd heeft, naar dat haar Werk het een of andere van die bezigheden meest uitdrukte. De eerstgemelden rollen het Blad, even als een rolletje Papier, te sammen, tegen den tyd der Verandering, en eeten de binnenste draaijen daar van op; waar door zy een Logement krygen, dat zeer bekwaam is om haar te huisvesten. De zodanigen ontmoet men dikwils op de Eikeboomen, waar verscheide soorten van Rollers haar Voedzel vinden. De Krommers, die slegts een gedeelte van een Blad ombuigen naar het andere, zyn gemakkelyker waar te neemen, om dat zy zig niet zo zeer verbergen. Deeze beiden werken op een zeer Konstige manier met Draadjes, zo ongemeen fyn, dat men verbaasd zou moeten staan, hoe dezelve sterk genoeg zyn tot dien arbeid, indien men niet agt gaf op de menigte derzelve en de voorzigtige behandeling. Maar die men Binders noemt, formee-

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

in het Vouwen der Bladen.

V. ren een foort van Touwen of Koordjes, om
 AFDEEL. haar Werk te ſtevigē; daar nog meer Konſt in
 XXXVIII. doorſtraalt. De Plooijers, die het Blad alleen-
 HOOFD- lyk toevouwen, werken oogſchynlyk op de
 STUK. eenvoudiſte manier en zyn van de kleinſten.
 De Heer REAUMUR heeft waargenomen, dat
 deeze nooit de Bladen rollen; zo dat die Konſt
 haar onbekend moet zyn. Men vindt 'er ook,
 die een ſtuk uit een Blad ſnyden, en hetzelfde
 ergens op dat Blad vaſt hechten, zo dat zy daar
 onder een Woonplaats hebben, die haar huisveſt
 als een Paviljoen: gelyk de Rups van 't Fon-
 teinkruid, enz.

Verſcheide Rupsen zyn niet te vrede met een
 enkel Blad te vouwen of op te rollen; zy hech-
 ten veele Bladen aan elkander, en maaken daar
 een Paket van; hoedanigen men op allerley Boo-
 men, in 't Winter- Saizoen, dikwils ziet, en
 die daar worden uitgedaan onder der naam van
 Rupsen-Neſten. In deeze Wooning, die ſterker
 is dan men denken zou, braveeren de Rupsen,
 wier Aart dit is, alle Ongemakken van het
 Weer.

Proceſſiona-
 riffen.

Ik moet hier nog ſpreken van een zonder-
 linge Eigenschap, welke ſommigen der *Gezel-*
lige Rupsen hebben, en die niet minder ver-
 wonderlyk is. In het vertrekken van de eene
 plaats naar de andere, hebben zy een Voorgan-
 ger, op wiens Voetspoor de Maſch gerigt
 wordt en zodanig, dat 'er altoos eenige nevens
 elkander gaan, het welk REAUMUR den
 naam

naam van *Proceffionarijfen*, naar die Plegtige Omgangen der Roomschegezinden, welke men *Proceffiën* noemt, aan deeze Rupsen heeft doen geeven. Hoe verwonderlyk de Rangfchikking van die Infekten in dit geval is; als ook, hoe gefchikt zy zig, in ruste en in haar Nest zynde, nevens elkander plaatzen, blykt uit zyne Afbeeldingen (*).

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

Twee voornaame Waarneemers, de Heeren **BONNET** en **DE GEER**, waar van de een te Geneve en de ander te Stokholm in Sweeden woont, hebben, voor eenige Jaaren, een zonderlinge Eigenschap, die nog geheel onbekend was, ontdekt in fommige Rupsen: te weten dat zy, aangetaft of gekneepen wordende, zeker Vogt uit het Lyf fpuiten, het welk door de Proeven bleek een fcherp Zuur te zyn. De laatstgemelde Heer geeft een naauwkeurige befchryving en afbeelding van het Lighaamsdeel, dat uit een Spleetje onder aan den Kop, van vooren, voortkomt, waar mede zy zulks doen; zynde van de Rupsen van den Wilgeboom met de Gevorkte Staart, ontleend. De Heer **BONNET** alle de Soorten van Rupsen, die door hem by Geneve gevonden waren, en welker getal twee-en-zestig was, onderzoekende, bevondt dat juist de helft derzelve met dat Lighaamsdeel voorzien ware; doch hy vondt het geen.

Rupsen die
een Zuur
Vogt uitwer-
pen.

(* *Mem. pour l'Hist. des Inf.* TOM. II. 1. Part. PL. X, XI, XII.

V. **AFDEEL. XXXVIII. HOOFD-STUK.** geenzins in de Haairige of ruige, en ook niet in de grootste Rupsen. Het was in sommigen van verschillende gedaante, en schein hem in allen tot uitwerping van dat Vogt, veel-
 eer dan tot een Spintuig te dienen. Ook was dit Deel tot haar Leven niet volstrekt noodig; alzo hy hetzelfde afgesneeden heeft aan twaalf. Stekelige of Doorn-Rupsen, die zonder hinder zulks hebben doorgestaan, en vervolgens altemaal, op haare manier, in Poppen zyn veranderd (*).

Overwintering Gemelde Sweedsche Heer, de Huishouding van deze Infekten in agt neemende ten opzigt van de manieren, op welken zy den Winter in de open Lugt doorbrengen, heeft de Rupsen ten dien opzigte in vier Afdeelingen onderscheiden; waar onder de eerste is der genen die in de Eijertjes overwinteren, de tweede der genen, die zulks doen in de Gestalte van Rupsen zelf; de derde in die van Poppen, en de vierde in die van Kapellen.

in de Eijertjes, Die van de eerste Afdeeling, zegt hy, leven als Rupsen een gedeelte van den Zomer, en veranderen dan in Poppen, waar uit, na verloop van weinig Weeken, dat is, voor 't einde van den Herfst, Kapellen voortkomen, die wel haast paaren, en waar van de Wyfjes dan aanstonds

aan

(*) Zie de Afbeelding en omstandige Beschryving van dit Lighaamsdeel, en van de gedagte Eigenschap der Rupsen, in het V. DEEL der *Uitgezogte Verhandelingen*, Bladz. 226, PL. XXXV.

aan 't Eijerleggen gaan , die zy veelal , op de een of andere manier , voor de Koude beschutten ; ook is de Dop deezer Eytjes , fomtyds alleen , daar toe in staat . Van eenigen worden dezelve met eene digte Wolligheid bedekt . Voorbeelden van deeze Afdeeling zyn niet alleen de Grootkop Rupsen der Eiken , maar ook die der Popelierboomen met Zwavelkleurige Vlakken op de Rug , welke in zeer witte Satynkapellen veranderen : die met Kwastjes en Pluimpjes Haar , waar uit de Wyfjes-Kapellen zonder Wieken voortkomen , en de kleine Spanrupsen , die groen zyn met witte Streepen , welke de Vruchtboomen in onze Tuinen zo veel na-deel doen ; benevens veele anderen .

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

De Rupsen van de tweede Afdeeling lee- als Rupsen , ven onder die gedaante , tot omtrent het begin van den Zomer ; alsdan schikken zy zig tot de Verandering en voor het end van het schoone Saizoen , of op 't allerlaatste in 't begin van den Herfst , komen de Kapellen uit , die aanstonds aan 't Paaren en Eijerleggen gaan . Het duurt maar weinig Dagen , eer de jonge Rupsjes ter wereld komen , die alsdan nog Voedzel vinden op de Bladen der Boom- en Plantgewassen ; zo dat 'er Soorten zyn , die , op deeze manier , nog voor den Winter wel de helft bereiken van haare grootte in volwassenheid : doch hier omtrent is , naar de voor- of nadeeligheid van het Weer , een onbeschryfelyk verschil . By 't aankomen van den Winter zoeken deeze Rupsjes , op de

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

eene of andere manier, een verschuilplaats, en, na dat zy het koude Saizoen als slaapende hebben doorgebracht, komen zy in het Voorjaar met een friffchen moed te voorschyn, en verzadigen haaren Honger aan het eerst uitspruitende Bladerloof, dat een groot nadeel daar van gevoelt. Zeer verschillende, nu, zyn de Winterfchuilplaatsen, die zy verkiezen. De Eenzaame verbergen zig dikwils onder Steenen, onder de Bast van oude Boomen, of kruipen in den Grond. Zodanigen zyn die gladde, bruine Rupfen, welke voor eenige Jaaren de Graslanden in Sweeden zo veel nadeel toebrachten: ook die gladde groene met drie witte Streepen overlans, welke men op de Moeskruiden en Brandenetelen vindt: als ook de Beer en veele anderen. De Gezellige maaken hokjes van Bladen, waar binnen zy den geheelen Winter in de toppen der Boomen doorbrengen, gelyk bekend is, enz.

als Poppen, De meeste Soorten van Rupfen behooren tot de derde Afdeeling, dat is tot de zodanigen, die den Winter passeeren in de Gestalte van Poppen. Deeze eeten den geheelen Zomer, ten minste na dat zy uitgekomen zyn, en schikken zig in de Herfst, vroeger of later, naar de Eigenschap van haare Soort en naar 't Saizoen, tot de Verandering. Een groot gedeelte gaat, ten dien einde, in den Grond; eenigen kruipen in gaten van Muuren of Boomen, tuschen de Planken van Schuttingen of onder Stee-

Steenen, enz. Anderen maaken zig Tonnetjes of Spinzels, die in staat zyn om de Poppen voor nattigheid en Vorst te beschutten. Men heeft 'er anderen, die geen bedekzels schynen noodig te hebben, wordende opgehangen in de vrye Lugt: gelyk die der Kool-Rupfen, waar uit de Witjes komen. Veelen van deeze Poppen overwinteren dus niet alleen; maar het duurt zelfs tot diep in 't Voorjaar of den Zomer, eer de Kapellen het Licht zien; die alsdan een korter of langer tyd leeven, naar dat haar Eigenschap medebrengt. De meeste Pylstaart-Rupfen, waar onder die sierlyke van de Liguster; die van den Wilgeboom mer de gevorkte Staart, en welke niet al meer, behooren tot deeze Afdeeling.

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD
STUK

Men heeft, eindelyk, ook Rupfen, die den als Kapellen, Winter onder de gedaante van Kapellen doorbrengen; 't welk dan de genen zyn, die men reeds in 't vroege Voorjaar ziet vliegen. 't Schynt dat dit zodanigen zyn, die voor het aankomen van 't koude Saizoen niet hebben kunnen voortteelen, of wien de voorzigtigheid is ingefchapen, van de Eytjes niet voort te brengen, om dat 'er Voedzel voor de Jongen ontbreken zou, en derhalve de Paaring uit te stellen. Deeze Kapellen verschuilen zig in holle Boomen, in de gaten van oude Muuren, ja zelfs in de Huizen, op de Zolders en in Schoorsteen, daar zy egter een menigte van Toevallen onderworpen zyn. Die het geluk

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

hebben, van behouden te blijven, en niet tot Voedzel te strekken van Vledermuizen of ander Ongedierte, komen dan vroeg in 't Voorjaar te voorschyn, dat egter zeldzaam is. Men kan juist geen byzondere Soorten hier toe betrekken. Eenige weinige Rupfen zyn 'er ook, die in de Tonnetjes of Spinzels verscheide Maanden overblyven, voor dat zy in Poppen veranderen, gelykerwys de meeste Bastaard-Rupfen doen.

Water-
Rupfen.

Gelyk men Viervoetige Waterdieren en Water-Vogelen heeft, zo zyn 'er ook *Water-Rupfen*. Dit Element, hoe zeer strydig met den aart der meeste Infekten van deezen Rang, levert niettemin Kapellen uit, welke uit Rupfen en Poppen, die zig onder Water onthouden en aldaar geleefd hebben, worden voortgebracht. De Heer REAUMUR vindt Tonnetjes aan Steenen, die in een Beek onder Water lagen, waar in leevende Rupfen en Poppen vervat waren. Ook beschryft hy zeer omstandig een Rups die op het Fonteinkruid aaft, welks Bladen, eenigermaate naar die van de Laurier-Kers gelykende, op het Water leggen. Zy hadt haar Huisje gemaakt van een stukje van het Blad, dat aan de onderkant van hetzelfde vast geplakt of gesponnen was, en onthieldt zig dus in 't Water; doch haar Huisje was van binnen droog; hoewel zy, den Kop uitsteekende, zig zekerlyk in 't Water bevondt; het geen derhalve plaats moest hebben, wanneer
zy

zy at. Behalve nog een andere Rups van het zelfde Kruid, hadt NOLLET aan gemelden Heer Trosjes gebragt van Water-Linſen, dat kleine Kruidje, hetwelke onze Slooten zo algemeen bedekt, en gemeenlyk Eenden-Kroos genoemd wordt. Het waren eigentlyk Tonnetjes of Spinzels van witte Zyde, ieder een Rupsje bevattende. Uit haar Popje komt een klein Nagtkapelletje. De Water-Rupsen, zegt hy, komen daar in overeen, dat zy de konſt van Zwemmen weinig of niet verſtaan.

Van de nadeelen, die de Rupsen ons in 't algemeen toebrengen, heb ik, met een kort woord, reeds melding gemaakt *. Ook ſchynt men oudtyds daar van geweten te hebben, zelfs in de Ooſterſche Landen, alwaar zy mede een Plaag zyn geweest (*). Dit zelfde heeft, by myn geheugen, zo hier als elders in Europa, in ſommige Jaaren plaats gehad, die men deswegen *Rupsen-Jaaren* noemt. Het Jaar 1735 muntte, gelyk de Heer REAUMUR verhaalt, ten dien opzichte in Vrankryk uit; niet minder dan het Jaar 1752 in de Nederlanden, toen door een Publicatie van de Keizerinne Koningin, te Bruffel, geordonneerd werdt, deeze Infekten, door geheel Brabant, van de Boomen en Haagen af te doen en te vernielen voor het einde van Maart: eensdeels

om

(*) Vergelyk de aanhaaling uit de Profeetic van JOEL. Kap. I. v. 4. op bladz. 52, in 't IX. STUK deezer *Nat. Historie*.

V. om de befchadiging van het Gewas voor te ko-
 AFDEEL. men; andersdeels op dat 'er geen befmettelyke
 XXXVIII. Ziekten, onder de Menfchen, uit ontftaan mog-
 HOOFD. ten (*). Van dit laafte, egter, heb ik nooit
 STUK. eenig Voorbeeld gehoord, en, fchoon 'er wel
 nu en dan zwaare Rupsen-Jaaren zyn, kan men
 het doch zelden, in deeze Provinciën, als een
 Plaag van eenig Gevolg aanmerken, en het is
 voor 't Menschdom een byzonder geluk, dat
 die Rupsen, welke de Ooftboomen kaal eeten,
 geen fmaak vinden in 't Gras of in 't Graange-
 was. Van de genen, die de Olmen, Linden
 en Eiken aantafte, worden de Plantagiën,
 Laanen en Luffhoven, wel ontfierd; doch dit
 nadeel is niet aanmerkenswaardig.

Voor het overige dient deeze aanmerking,
 dat zodanige Boomen, die door hunne hoogte
 minder aanftoot lyden van het Viervoetig Ge-
 dierte, veelal des te overvloediger van deeze
 en andere Infekten bewoond worden. Hoe
 veele foorten van Rupsen aazen niet op de Ei-
 ken, Wilgen, Effchen, Popelier, Pyn en
 Denne, Elzen- Olm. en Berke-Boomen? Op
 den Eik alleen heeft men gevonden by de der-
 tig Soorten van Rupsen: op de Wilgen vyf-en-
 twintig; op de Elzen en Berken ieder negen
 of tien Soorten. Dus worden, zegt men, ook
 de gedoornde Gewaffen meer dan anderen,
 door Infekten aangetaft; gelyk de Roozeboo-
 men,

(*) *Europ. Mercurius* van 't jaar 1752. I. DEEL, bl. 224.

men, waar op agt Soorten van Rupsen of Kapellen; de Slee-Pruim, waar op twaalf; de Braamen, Haagdoorn, Distels en Brandenetelen. Deeze laatsten, die een geheele Schaar van Infekten, waar onder ten minste twaalf Soorten van Dag- en Nagt-Kapellen, huisvesten, zou men mogen rekenen, door den alwyzen Schepper, als een nutteloos Gewas, daar toe veroordeeld te zyn (†); doch waar dan heen met die menigte van Rupsen, door welken de Appel-, Peerc- Pruum- en andere Vrugtboomen, dikwils, zo deerlyk gehavend worden, dat zy kwynen en geen Vrugt draagen; terwyl de Palm en Taxis, Moerbeziën en Walnooten Boomen, byna van geene Infekten worden aangetaft? Immers, hier uit blykt, dat de Geheimen der Natuur voor ons nog ondoorgrondelyk zyn!

De

V.
AFDEEL.
XXXVIII
HOOFD-
STUK.

(†) Op dergelyke wyze redeneert de Auteurs van het Ver-
toog genaamd *Hospita Insectorum Flora* (*Amœn. Acad.* VOL.
III.) dat, onder den naam van FLORA de Huiswaardin der
Bloedeloze Dieren, vertaald gebragt is in het II. DEEL der
Uitgezogte Verhandelingen, bladz. 410, enz. Doch het ware
re wenschen, dat men in de Vertaaling meer nauwkeurigheid
had gebruikt, om het ten dienste der Liefhebberen, die niet
Taalkundig zyn, bekwaam te maaken. Hoe weeten deeze,
dat *Armenise Pruum* de Abrikoos betekent; dat men door
Wilde Appelboomen de Peereboomen; door den *Busboom* de
gewoone Palm, en, dat meer is, door *Lepelblad* het Miere-
diks-Wortel Kruid te verstaan heeft: of dat de *Vel Worm* een
Hout-Torretje, de *May-Tor* een Goudhaantje en de *Luis-Tor*
een Schildluisje betekene? Om nu van het woord *Sphinx*,
dat onvertaald gelaten is, niet te spreken, enz.

V. De Heer REAUMUR rekende, dat 'er maar tien of twaalf Soorten van Rupsen zyn, die ons eenig aanmerkelyk nadeel toebrengen, en dat de overigen zelfs tot ons vermaak dienen door het zingend Gevogelte, Nagtegaalen, Roodborstjes en anderen, aan te lokken op het Geboomte (*). Niettemin is dit stuk in Sweeden van zo veel belang aangemerkt, dat de Koninglyke Akademie der Weetenschappen van Stokholm, onder de zes Vraagen, welke zy ter beantwoording op 't jaar 1762 voorstelde, ook deeze gebragt heeft. *Hoe men de Rupsen best verbinderen kan of verdryven, die door het afvreeten der Bloemen en Bladen de Vruchtboomen beschadigen*: zynde aan de Verhandeling van den Heer BERGMANN te Upsal, de Gouden Medaille, en aan vier andere Vertoogen over dit Onderwerp, ieder een Zilveren, tot Belooning, toegewezen (*). Men heeft zig daar in voornaamelyk toegelegd, om, door een naauwkeurige beschouwing van den aart dier Rupsen, de Middelen te ontdekken, welke tot vernieling van ieder Soort, in 't byzonder, dienstig zyn. Het bespuiten van de Boomen in de Winter, met Kalk-Water, of in 't Voorjaar met een Aftrekzel van Tabaks Water, is hier te Lande een beproefd Middel.

Om

(*) *Mem. TOM. II. 2. Part. p. 206. Octavo.*

(†) *Stokholms. Verhandelingen. XXV. STUK, op 't jaar 1763. pag. 83.*

Om te oordeelen, wat de reden mag zyn van die groote menigvuldigheid deezer Infekten in sommige Jaaren, moet men agt geeven op veele Omftandigheden. Ik twyfel niet, of een voorname reden daar van zal zyn, dat eenige Soorten van Rupsen minder vernieling ondergaan hebben, 't zy door het Weer, 't zy door andere Infekten. Natte Winters, zo wel als die, waar in een zwaare Vorst regeert, beaandeelen de Voortteeling der Rupsen, door het Leven te beneemen aan haare Poppen of Eijeren, geweldig. Tot dit zelfde einde strekken de Vliegen, die haare Eitjes leggen op de Rupsen, welke, met de Verandering, in het Popje worden ingeflooten, en, daar in uitgebroed, eerst als Wormen het Popje van binnen ledig eeten, en dan daar uit voor den dag komen als Vliegen. Dit heeft menig een, die uit de Pop een schoone Kapel verwagten, te leur gesteld, en doen denken, dat sommige Rupsen Vliegen voortbragten; te meer, om dat dit zo dikwils plaats heeft, en men aan de Poppen somtyds geen gebrek kan zien. By GOEDAART vindt men verscheide blyken van dat denkbeeld.

Iets, dat nog zonderling voorkomt, is, dat de Rupsen zelf, nog leevende, door Wormen, die zy in haar Lighaam draagen, worden uitgeknaagd en dus om den hals geholpen. Men vindt, naamelyk Wespren, die haar werk maken van door de Huid der Rups te booren met haar

V.
 AFDDEL.
 XXXVIII.
 HOOFD-
 STUK.
 Vernieling
 der Rupsen

V. haar Angel, en dan daar in Eitjes te leggen,
 AFDEEL. die door de warmte van de Rups uitkomen,
 XXXVII. en dus wordt dezelve een Nest van Wormen,
 HOOFD. die haar geheel opvullen. Dit Ongeval, dat
 STUK. 'er zekerlyk veelen vernielt, is gemeener dan
 men wel ligt zou denken. De Heer REAU-
 MUR heeft waargenomen, dat 'er, van vyfen-
 twintig Rupsen van de Kool, dikwils maar één
 of twee vry waren van deeze Wormziekte.
 Drie vierden en fomtyds meer van de Poppen
 der genen, die de Vruchtboomen meest bena-
 deelen, waren met Eytjes van Vliegen bezet,
 die dezelve deden misdraagen.

en van
 buiten.

Een andere Soort van Wormen is 'er, die,
 even als op de Plantluizen, jagt maakt, inzon-
 derheid op de kleine Rupsen en dezelve op-
 vreet of uitzuigt; gelyk dit ook, in't byzonder,
 de bezigheid is van de Tor, welken men, om
 die reden, de Rupsenjaager noemt. Hoe vee-
 le Rupsen strekken niet tot Voedzel en Aas van
 het Pluimgediert, dat, gelykerwys de Hoen-
 deren zelfs, naar dezelve zeer gretig is (*).
 De ruige schynen, wel is waar, van dien aan-
 val bevryd te zyn; doch de Vlinders of Ka-
 pellen zyn, in 't algemeen, voor 't Gevogel-
 te

(*) De Heer BRADLEY, diestyds Hoogleeraar in de
 Kruidkunde op de Univerfiteit van Cambridge in Engeland,
 heeft, in zyn Werk over den Landbouw en het Tuinieren,
 een Brief ingevoegd van iemand, tot verdediging van het
 klein Gevogelte. De Schryver van dien Brief rekt, dat
 één enkel Paar Mofchjes, 't welk jongen heeft, in ééne
 Week 3360 Rupsen vernielt.

te een te grooter lekkerny. Somtyds vreeten de Rupsen ook elkander (†), en zelfs doode Rupsen; ja verscheidene eeten, na de Vervelling, haar eigen afgelegde Huid op. De Heer BONNET heeft eene Rups waargenomen, die, zo dra zy uitgekomen was, de Dopjes der Eitjes van zodanigen van haare Soort, die nog niet uit waren, ging knaagen, en ze dus eerder deedt ter wereld komen. Ook heeft hy een Rups van de Wolfsmelk de Maag zien eeten van eene van die zelfde Soort, welke door hem ontleed was.

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

Dit brengt my tot beschouwing van de Ingewanden of inwendige deelen der Rupsen, waar omtrent de Heer DE GEER aldus spreekt (‡). Het gene allereerst, by het openen van een Rups, zegt hy, in 't Oog valt, is een groot langwerpig Deel, van byna Cylindrische figuur, groenagtig en bleek bruin van kleur, dat de geheele langte van het Lyf beslaat. Dit Kanaal, zig uitstreckende van den Bek tot aan het Agterste, bevat de Zwelgpyp, Maag en Darmen. Het begin, dat de Keel maakt, is smal en dun; verder blyft het byna egaal van wydte, tot aan het agterend; alwaar een aanmerkelyke vernauwing is, die uitloopt in

De inwendige Deelen of Ingewanden.

(†) Zy doen het, beslooten zynde, ook zonder gebrek van Voedzel; gelyk de Heer REAUMUR dit, doch alleen maar in een Rups van den Eikeboom, die glad en zwart is, met geele Streepen, waargenomen heeft.

(‡) *Mem. des Inf.* TOM. I. Stokholm 1752.

I. DEEL XI. STUK.

V. in een foort van Endeldarm. REAUMUR en
 AFDEEL- SWAMMERDAM hebben 'er overlangse Voort-
 XXXVIII. jes in ontdekt, die aan de Uitwerpselen eene
 HOOP- gegroefde Oppervlakte geeven.
 STUK.

Vaatjes der
 Zyde.

Bezyden het gemelde Kanaal ziet men de
 slingeren van de Vaatjes der Stoffe, welke
 de Rups gebruikt om haar Zyde te spinnen.
 Zy eindigen, of beginnen liever, aan het Spleet-
 je beneden den Bek, 't welke het Spingaatje
 maakt, en zyn daar, een groot end wegs, zeer
 fyn; doch verdikken naderhand en maaken ver-
 scheidde omwindingen, tot dat zy, op omtrent
 een vierde der langte van agteren, in een rond-
 agtig Knopje blind loopen, dat aan geen Deel
 schynt gehegt, maar t'eenemaal vry geplaatst
 te zyn. Ik oordeel het, met zyn Ed., niette-
 min zeer waarschynlyk, ja noodig, dat 'er ee-
 nige gemeenschap plaats hebbe van deeze Vaat-
 jes met de Ingewanden, om voorzien te worden
 van de gedagte Stoffe. Ook hadt REAUMUR
 eenige witte Vezeltjes ontdekt, die zig hecht-
 ten aan het meest geflingerde deel van deeze
 Vaatjes, welke van die Stoffe de Bewaarplaat-
 sen zyn. Zy is in de Rups vloeibaar, doch
 wordt hard in de Wyngeest; waar uit haare
 Gom-agtige natuur, die ze bekwaam maakt om
 in Draadjes gesponnen te worden, blykbaar is.

Om de inwendige Deelen wel te beschou-
 wen, moet men de Rups niet lang in de Wyn-
 geest laten: het is genoeg dat zy daar in ver-
 stikke, en dan kan men aanstonds met de

Ont-

Ontleeding voortgaan. Om de gemelde Vaatjes best te zien, behoort men haar langs de Rug te openen, wanneer dezelve zig als Kluwentjes van witte Draaden, op en bezyden het Darm-Kanaal, vertoonen. Maar, om het Hart en de Bloedvaten, die dicht onder de Huid leggen, waar te neemen, moet de Rups aan den Buik worden open gesneden.

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD.
STUK.

Op de eene, zo wel, als op de andere manier, openbaaren zig een menigte van bruine Vaatjes, die zig, zo boven als onder, over het Darm-Kanaal uitspreiden, en met die witte Vaatjes een niet onaartige mengeling maaken. Zy komen af van twee bruine Cylindrische Kanaalen, die, bezyden het Darm-Kanaal, langs heen, leggen, en zulke Takjes uitgeeven, van eene Kraakbeenige natuur. Het zyn Lugtpypjes of Longe-Vaatjes, die dat onontbeerlyke Element door het geheele Lighaam van de Rups verspreiden, en overzulks gemeenschap hebben met de Stippen*. REAUMUR heeft opgemerkt, dat deeze Vaatjes even als die holle Pypjes, welke, van Zilver- of Koperdraad gemaakt zyn, de natuur van Springveeren hebben, als kunnende op de zelfde manier van één gescheiden worden. Dit maakt een Werktuiglyk Gestel, zo onverbeeldelyk fraay en Konstig, dat 'er het Menschen Vernuft voor moet stil staan.

De Lugt-
PYPJES.

* Bladz. 112.

Naby den Endeldam zyn een menigte andere gesslingerde en Knobbelige Vaatjes, die een

Geefe
Vaatjes

V. weeke Stoffe bevatten, welke Citroengeel is
 AFDEEL. van Kleur. Zy hebben gemeenschap met regter
 XXXVIII. Vaatjes, die een helder Vogt bevatten, loo-
 HOED* pende tot aan het midden van de Rups, en dan
 STUK weder terug keerende naar den Endeldarm.
 SWAMMERDAM zegt, om'die reden, dat 'er
 zes Paaren zyn: hy noemtze Blinde Darmen,
 en schynt derzelve gebruik niet gekend te heb-
 ben. REAUMUR merkt aan, dat die geele
 Vaatjes zig openen in den Endeldarm, en al-
 daar een geele Stoffe brengen, als een dikke
 Pap, waar van de Rups gebruik maakt om 'er
 haar Tonnetje van binnen mede te bestryken,
 werpende dezelve door het Aarsgat uit.

Vet-agtig
 Lighaam.

Het gene verder de Rups ten grootsten deele
 opvult, is eene geelagtige, weeke Stoffe, die
 onregelmatig daar door is verspreid. De Heer
 REAUMUR geeft 'er den naam aan van het
Vetagtige Lighaam *, om dat zy gelyk Vet in't
 Vuur brandt, en meent, dat die geschikt kan
 zyn, om de Deelen van de Kapel, in de
 Gestaltewisseling van de Rups, te voeden.
 SWAMMERDAM noemt dezelve, eenvoudig-
 lyk, het Vet van het Infekt, en oordeelt dat zy
 in gebruik overeenkomstig is met het gewoone
 Vet der Dieren.

* Corps
 Graisseux

Spieren.

Wanneer de Ingewanden en alle de gemel-
 de, zo witte, bruine als geele Vaatjes, bene-
 vens het Vetagtig Lighaam, weggenomen zyn,
 (de Rups aan den Buik, of van onderen open
 gesneden hebbende,) zo komen de Deelen te

voor-

voorfchyn, die onmiddelyk tegen de Rug aanleggen. Men ziet daar een menigte witagtige Vezelen, die in de langte loopen, hebbende haare aanhechting aan elke famenvoeging der Ringen, doch voor 't overige los en vry, van agteren tot vooren uitgestrekt. Buiten twyfel zyn dit Spieren, waar van de Rups gebruik maakt om zig in te korten; terwyl de dwarfe Vezelen, daar van afkomstig, de Ringen kunnen doen famentrekken. Verscheide bosjes van zodanige Vezelen vindt men tusschen de Ingewanden verspreid.

Langs het Darmkanaal openbaart zig in alle Rupfen, by een naauwkeurige beschouwing, een fyn Vaatje, dat als verscheide Knoopen in zyne uitgestrektheid maakt. MALPIGHIUS en SWAMMERDAM hebben hetzelfde gekend, en het *Rugge-Merg* getyteld; doch REAUMUR maakt 'er, als zodanig, geen gewag van. De twee ronde Knobbeltjes, die boven aan hetzelfde zyn, heeft SWAMMERDAM gehouden voor de Hersenen van dit Insekt. De Vaatjes, uit ieder derzelve afkomstig, vereenigen zig by den eersten Knoop, en scheiden zig, by den derden en vierden, weder van elkander; doch loopen vervolgens te samen vereenigd voort tot aan den elfden en twaalfden, alwaar zy zig in vier Takken spreiden, die in het agterste van de Rups verdwynen. Ieder Knoop geeft ook vier voornaame Takjes uit, die zig zydelings, en waarschynlyk naar de Spieren,

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

Het Rugge-
Merg.

V. begeeven; hoewel zy, door de fynte, onnavolgbaar zyn. Men ziet dus, dat, buiten en behalve de twee eerstgemelde, de Rups juist even zo veel van die Mergknoopen heeft, als 'er Ringen aan haar Lighaam zyn. In het Merg, met het Mikroskoop gezien, wierdt men zeer fyne Vaatjes van een bruine Kleur gewaar.

Het Hart of
de groote
Slag-Ader.

Dit Rugge-Merg vertoont zig best, wanneer de Rups van boven wordt geopend, doch om het *Hart* of de *Groote Slag-Ader* waar te nemen, die tegen de Rug aan legt, en zelfs van buiten zichtbaar is in veele Rupsen, moet men de Opening, als gezegd is, aan de Buikzyde doen. Men zoude vrugteloos in deeze Insekten een Hart zoeken van de gewoone figuur, of Bloedvaten gelyk in andere Dieren; hoewel zy den Omloop van Vogten, die haar voor Bloed verstreken, niet minder noodig hebben dan wy Menschen. Dit Vogt is in de Rupsen byna doorschynend helder of maar een weinig geelagtig van Kleur. Een lang Vat of Buis, in 't midden tegen de Huid van de Rug aan, overlans, zig van vooren tot agteren uitstreckende, wordt door MALPIGHIIUS aangemerkt als eene reeks van Harten, wier getal hy even groot rekent als dat der Ringen. De Heer REAUMUR meent, dat eenige deelen van het Vetagtig Lighaam, welke dit Kanaal bedekken, hem tot die verbeelding gebragt hebben, dat hetzelfde uit een reeks van Bolletjes, als een Roozekrans, bestond, en hy houdt het veel-

veeleer voor de Grootte Slagader, die egrer, in de Rupsen, den dienst verrigt van het Hart. Men kan zig, by uitwendige beschouwing, gemakkelijk van haare beurtlingse Toeknyping en Verwyding verzekeren, en, om te weeten, dat het geene zulke Knoopen heeft, als MALPIGHIUS onderstelde, behoeft men het slegts op te blaazen of met gekoleurde stoffe te vullen, gelyk REAUMUR in de Zywormen en andere Rupsen gedaan heeft: doch zie hier nog een ander Middel, 't welk, ten dien einde, door hem aan de hand gegeven wordt.

Een groote Rups aan de Buikzyde geopend hebbende, moet men alle Ingewanden, benevens het Vet, dat het Lighaam vulde, wegneemen: dan is dit Kanaal ontbloot, welks beweging nog eenigen tyd duurt, hoewel verflauwende. Men ziet duidelyk, dat de Koers van dit Vogt is van agteren, naar den Kop: daar komt, van oogenblik tot oogenblik, een druppeltje Vogt in, dat van plaats tot plaats voortgestuwd wordt, en, daar het zig bevindt, het Kanaal uitgespannen houdt. Men wordt dus van de werking van dit Kanaal, dat voor een Hart verstrekt, verzekerd; doch 't blyft duister, van waar het zyn Vogt ontvange, en waar het die uitwerpe. Zouden ook sommige Vezelen, die men voor Spieren genomen heeft, Slagadertjes kunnen zyn? REAUMUR schynt het Rugges-Merg, dat als gezegd is langs de Maag en Darmen loopt, gehouden te hebben

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD-
STUK.

V. voor den voornaamften ſtam der Aderen (*).

AFDEEL. Wanneer de jonge Rups uit het Eytje komt,
XXXVIII. en dus gebooren wordt, begint zy wel dra het
HOOFD- Hoofd-
STUK. Voedzel te gebruiken, dat voor haar was ge-

Aangroeiing
van de Rups.

ſchikt. De ongemeene zorgvuldigheid der Na-
tuur blykt daar in, dat de Kapellen juist haar
Eytjes leggen op zulke Plantgewaſſen, waar
van de Rups moet leeven, niet tegenſtaande
dezelve, voor haare Verandering, die reeds
verlaten had, en de Kapellen dat Gewas, om
geen andere reden, bezoeken zouden. Ver-
wonderlyk Vernuft, mag men zeggen, dat hier
in de Infekten doorſtraalt! Men wil dat de
Kapellen der Kool-Rupſen haare Eytjes op half
doode of verſlenſte Bladen leggen, op dat de
nieuwlings uitgekomen Jongen geen hinder zou-
den hebben van den te grooten overvloed van
Sap, die 'er is in de friſſche Bladen (†).

Vervelling

Dit Rupsje, dan, groeit ſchielyk aan, en
wordt grooter, 't welk eindelyk hetzelve nood-
zaakt de Huid, die te klein geworden was, af
te werpen. Zulks gebeurt doorgaans, de eer-
ſte maal, als het tien of twaalf Dagen oud is.
Na vyf of zes Dagen geſchiedt de tweede, en,
na een verloop van dergelyken tyd, is t'elkens
de derde en de laaſte Vervelling in den Zyde-

Worm

(* *Mem. ſur les Inf.* Tom. I. 1. Part. pag. 206. Octavo.

(†) Een aanmerking of Waarneeming van den Heer L E S-
S E R, die over deeze voorzorge der Infekten zeer omſtandig
is. Zie *Theol. des Inſectes* par LYONNET. TOM. I. P.
290, (6).

Worm, die viermaal van Huid verwisselt, V.
 waargenomen door MALPIGHIVS. Men AFDEEL.
 heeft alle de Soorten van Rupsen niet genoeg- XXXVIII.
 zaam nagegaan, om te weten, of zy even HOOFD.
 veel maalen de Vervelling ondergaan als de Zy- STUK.
 de - Wormen, en het is waarschynlyk dat zy
 zulks menigvuldiger doen, aangezien de Heer
 BONNET verzekert, dat 'er zyn, die wel agt-
 maal van Huid verwisselen. Gemelde Vervel-
 ling hebben zy, gelyk reeds aangemerkt is †, † IX. STUK.
 met alle bekende Infekten gemeen. bl. 34, enz.

Het is, zo de Heer REAUMUR aanmerkt, en Verande-
 een Operatie, waar toe de Rupsen niet dan ring.
 door nooddwang komen, Zy houden, een dag
 of twee van te vooren, met eeten op, en
 worden, naar 't schynt, zwak of ziekeleyk,
 zoekende een plaats om te rusten en zig te kun-
 nen schrap zetten, om die aflegging te doen.
 Dan ziet menze by wylen verscheiderley be-
 weegingen maaken, die strekken kunnen, om
 haar Huid te doen barsten: zy ligten den Kop
 op, en laten dien plotsling weder neervallen;
 rekken zig uit en krimpen weder in: doen som-
 mige Ringen van haar Lyf, binnen het oude
 Vel, kragtig uitzwellen, waar door dezelve
 los daar van worden, en hetzelfde eindelyk,
 door een sterke kromming van de Rug opwaards,
 open barst. De Kop komt 'er dan eerst uit,
 en vervolgens weet de Rups die Huid van haar
 geheele Lyf af te stroopen, dat doorgaans in
 minder dan een Minuut tyds geschiedt. De
 I. DEEL. XI. STUK. D 3 ge-

V.
AFDEEL.
XXXVIII.
HOOFD.
STUK.

genen, die Haairig zyn, verschynen dan zelfs met nieuw Haair, en het oude zit aan de afge- worpen Huid. Zy wagten nog omtrent een Dag, na de Vervelling, met Eeten; also de Deelen door de Lugt eenigzins verhard moeten worden, naar het schynt. De laatste Vervelling, eindelyk, is die, waar door zy in een Pop veranderen.

XXXIX. HOOFDSTUK.

Beschryving van de POPPEN of Paapjes, die sommigen, t'onregte, Nimsen noemen, in 't algemeen, en verscheide keurige Waarneemingen der Hedendaagschen, DE GEER, MUS- SCHENBROEK en anderen, omtrent derzelver Ademhaaling, die van sommigen ontkend werdt: als ook van de manier, hoe zy zig zelf op- hangen, en anderen van de Rupsen met een Bandje verzorgd of in verscheiderley Tonnetjes en Spinzels, ja zeer veelen in de Aarde verborgen worden: en eindelyk, hoe men bet uitkomen van de Kapel grootelyks kan vroegen of vertraagen, volgens de uitvinding van REAUMUR, enz.

Verschil der
Poppen.

Van de benaaming der POPPEN of PAAP- JES in 't algemeen, als ook van derzelver verschillendheden in de verscheiderley Rangen van Insekten, reeds omstandig gesproken heb- ben.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 4.

Fig. 5.

Fig. 3.

Fig. 6.

Fig. 7.

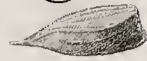

Fig. 9.

Fig. 8.

Fig. 10.

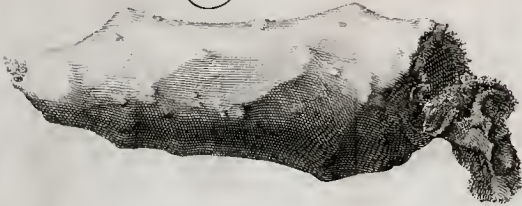
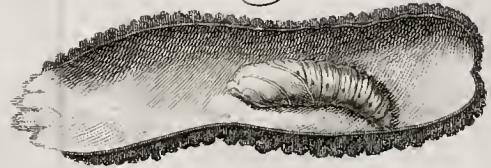

Fig. 11.

bende †, zal ik thans overgaan tot het by-
 zondere, dat in de tweede Staat der Infekten
 van deezen Rang plaats heeft. Byna alle Pop-
 pen der Rupsen hebben een Kegelagtige fi-
 guur, aan 't voor-end dik en stomp, aan 't
 agter-end dun en spits zynde. Haare Huid,
 of uitwendig bekleedzel, schynt Hoornagtig te
 zyn, en zou mooglyk, indien het zo dik
 ware, wel de hardheid hebben van de Schaal
 der Garnaalen. Doorgaans is het kaal en zelfs
 glad; doch men heeft 'er eenige weinigen,
 wier Huid zig ruuw vertoont als Sagrynleder,
 en anderen die gehaaïrd, ja zelfs zo ruig zyn
 als de Rupsen zelf. Dit heeft in 't byzonder
 plaats in de Pop van de ruige Rups van de
 witte Popelier of Abeele boomen, die zelfs
 met kwastjes van Haair bezet is, gelyk som-
 mige Rupsen.

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD-
 STUK.

† IX. STUK.
 blad. 36,
 enz.

Een voornaam en zeer opmerkelyk onder-
 scheid der Poppen, bestaat daar in dat sommi-
 gen egaal rond zyn van Rug, anderen met
 verscheide uitpuilingen en scherpe kanten be-
 zet. Men noemt de eersten, met regt, *ronde*,
 de anderen *boekige* Poppen, en dit maakt een
 hoofdverdeeling, die van te meer belang is,
 om dat men daar aan gemeenlyk kan weeten,
 welke Kapellen 'er uit zullen voortkomen. Al-
 le de Hoekige, naamelyk, die tot nog toe be-
 kend zyn, geeven Dag-Kapellen, en onder de
 Ronde zyn maar zeer weinigen, die geen Nagt-
 Kapellen uitleveren.

Hoofdver-
 deeling.

V. Ik zal geen agt geeven op alle de byzonder-

AFDEEL. heden, die 'er in de figuur der Hoekige Poppen
XXXIX. voorkomen, waar van sommigen als Gehoornd,
HOOFD- anderen als op een aartige manier Gekapt, ja
STUK. met een soort van Mom Aangezigt zig vertoo-
Hoekige nen: eenigen als Gedoornd zyn, enz. In *Fig.*
Poppen. 1, en 2 zyn twee verscheidenheden van deeze
PL. LXXXV. hoekige en kantige Poppen, niet van de minst
Fig. 1, 2. aartige, afgebeeld. Het aanmerkelykste en
't gene de Liefhebbers in 't byzonder raakt,
is, dat de zodanigen, wier boven-end of Kop
spits uitloopt, als in *Fig. 2*, Dag-Kapellen
geeven met zes Pooten, en die hetzelfde ge-
hoornd hebben (als in *Fig. 1.*) Dag-Kapellen
met vier Pooten; mids dat het Mom-Aange-
zigt, op de Rug der Poppen, duidelyk gete-
kend zy: anderen die hetzelfde en de Hoornen
zo duidelyk niet hebben, (gelyk in *Fig. 2.*)
geeven de Kapellen, die men *Pagies* tytelt,
wegens de staarten haarer Vleugelen.

Ronde
Poppen.
Fig. 4.

De Ronde Poppen zyn ook altemaal niet van
de zelfde gedaante. Men vindt 'er die by uit-
stek dik zyn naar haare langte, en wederom
die zeer dun zyn. Sommigen hebben het bo-
ven-end rond, anderen plat; in eenigen is het
als gekaperd: men vindt 'er zelfs die den Buik
geheel plat hebben: doch alle deeze verschil-
lendheden leveren tot nog toe niets uit om te
voorzeggen, welke Nagt-Kapellen 'er uit zul-
len voortkomen. De gene, welke wy hier in
Fig. 4. tot een voorbeeld van dit slag van Pop-
pen

pen in natuurlyke grootte afbeelden, is een zeer groote uitheemsche, uit myne Verzameling.

De meeste Poppen hebben, ten opzigt van de Kleur, weinig bevalligheid. Het grootste deel is Kastanjebruin: men vindt 'er ook veele die graauw en zwart, of uit den geelen, en eenige weinigen die groen zyn. Onder de zwarten, evenwel, ontmoet men 'er die fraay zyn, wegens een schoonen glans, als van het keurlykste verlakt Werk of Vernis, en onder de bruinen zyn sommigen niet onaartig gewolkt of gemengeld van Kleur, en sommigen met plekjes, als van louter Goud of Zilver, versierd. Ook moet men opmerken, dat de Kleur in de eerste twee of drie Dagen kragtig verandert; zo dat menze niet voor de zelfden zou aanzien. De Pop van een Rups van de Kool, die in 't eerst groen is, wordt in een Etmaal geel, en die van een ruige Rups der Eike en Ypeboomen, welke de Grootkop wordt genoemd, in 't eerst witagtig of Appelbloeizel met schoon roode Vlakken, is, na verloop van eenige Dagen, overal roodagtig Kastanje-bruin.

Dit alles is niets, in vergelyking by die heerlyke Goudkleur, waar mede eenigen der Hoekige Poppen, over 't geheel of ten deele, als bekleed zyn, en die 'er, buiten twyfel, den naam van *Chrysalides* in 't Grieksch, en van *Aureliæ* in 't Latyn, of ook dien van *Gulde-*

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.
De Kleur.

V. *Popkens* in 't Nederduitsch (*), aan heeft doen
 AFDEEL. geeven. Op 't onderzoek is gebleeken, dat die
 XXXIX. Kleur haar niet volkomen eigen zy: want men
 HOOFD- bevindt dat uit de zelfde Rupsen, welke de
 STUK. Vergulde Poppen uitleveren, 'er somtyds voort-
 komen, die bruin zyn. Ook zyn 'er omstan-
 digheden, waar door deeze Goudkleur belet
 wordt zig te vertoonen; gelyk de dikte van de
 Huid, die maakt, dat men in sommige Poppen
 alleenlyk Vergulde plekjes op de Rug, daar de
 Huid dunst is, vindt. De Heer REAUMUR
 heeft een witte Zilverkleurige Stoffe ontdekt,
 zittende van onderen tegen de Huid aan, en
 wier doorblikken deeze Goudkleur schynt te
 veroorzaaken; het welk dan maaken kan, dat
 dit Verguldzel in sommige bleeker, in sommi-
 gen roodagtig, in anderen geel, en in eenigen
 groenagtig is, naar de Kleur van de Huid. Hy
 vergelykt zulks by die Stoffe, welke onder de
 Schubben der Vissen zit en dezelve Zilver- of
 Goudkleurig maakt, schoon zy zelf niet dan
 Zilverkleurig is, wordende in Vrankryk gebruikt
 tot het maaken van valsche Paarlen en *Essence*
d'Orient genoemd. Indien de Schubben van de
 meeste Visschen minder dik en derzelver Grond-
 kleur een weinig roodagtig bruin ware of zo-
 danig als het Vernis daar men het Leder mede
 verguldt: zouden zy zig geheel als Goud ver-
 too-

(*) Zie 't Werk van SWAMMERDAM, *Bybel der Na-
 tuure* genaamd.

toonen: want daar is geen gebruiueerd Zilver zo bekwaam om die schoone Goudkleur aan te neemen, als de Stoffe waar de Schubben van eenige Visschen van onderen mede bekleed zyn (*).

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD.
STUK.

De Heer REAUMUR zegt, dat de Pop een weezentlyke Kapel is, doch in zeker opzigt aan te merken als een gebakerd Kind (†). Men vindt 'er, naar zyn berigt, in 't algemeen gesproken, alle Lighaamsdeelen van de Kapel in, de Wieken, de Pooten, de Sprieten, Snuit, enz.: doch deeze Deelen zyn zodanig geplaatst, geplooid en ingepakt, dat de Kapel 'er zig niet van bedienen kan: ook zou zy, vervolgt hy, daar van geen gebruik kunnen hebben, in een tyd,

Zy bevat-
ten de uit-
wendige de-
elen van de
Kapel.

(*) Dit laatste heb ik woordelyk van REAUMUR ontleend, om dat het eenige opheldering schynt te geeven, aangaande de oorzaak van de Goudkleur der Poppen: doch hoewel ik het in sommigen wel toesta, die zig als gevernist vertoonen, vind ik zwaarigheid, om de Gouden plekjes van andere Poppen daar van af te leiden: die egter zo min weezentlyk Goud zyn, als het Zilver van de Schubben der Visschen weezentlyk Zilver is. En wat de thans zo bekende Chinese Goudvisschen belangt, die in zekere plaatsing tegen 't Licht, in 't Water, zig Goudkleurig, in een andere hoogrood of Oranje-Kleur vertoonen: zal het doorblinken van de Zilverkleurige Stoffe ook de oorzaak daar van zyn; aangezien men, dezelve in Koornbrandewyn doende, de Goudkleur allengs ziet veranderen in een Zilverkleur, terwyl het Vogt sterk geel gekleurd wordt; waarschyntlyk door het oplossen van het roodagtig Vernis, het welk de Schubben gekleurd en dus gelegenheid tot die Goudkleur gegeven hadt.

(†) Un veritable Pappillon, mais qui est, en quelque Sorte, emmaillotté. *Mem. TOM. I. 2. Part. p. 15, Octavo.*

I. DEEL. XI. STUK.

V. tyd, wanneer dezelve zig nog te teer en week
 AFDEEL. bevinden. Wy hebben gezien *, dat dit flegts
 XXXIX. het uitwendige betreft, alwaar de meefte Le-
 HOOPD. demaaten, die de Kapel moet hebben, zig open-
 STUK.

* IX. STUK.
 bl. 46.

baaren. Dus ziet men, aan de Rugzyde, negen Ringen van het Lyf, terwyl de drie voorften, te famengevoegd, het Borftftuk zullen uitmaaken, leggende de Scheeden der Wieken langs den Buik geftrekt, waar tuffchen zig een kleine driehoekige ruimte bevindt, daar de Scheeden der Sprieten, Pooten en Snuit, in vervat zyn. Men kan zelfs die Deelen, voor dat zy vaft gegroeid zyn, daar van affcheiden en dus nog duidelyker kenbaar maaken; doch zulks doende, blykt tevens, dat zy van gedaante nog merkelyk moeten veranderen, om die fraaiheid en evenredigheid te verkrygen, welke in de Gestalte der Kapel zal doorftraalen. Men behoeft flegts de Afbeelding van REAUMUR, waar in hy eene Pop dus ontwikkeld heeft, met die van de Kapel, daar uit voortkomende, te vergelyken (*), om hier van overtuigd te zyn. Hoe veel verfchilt (om dit maar alleen aan te roeren) de figuur der Sprieten, in zulk een Pop, van die, welke zy in de Kapel moeten hebben? Ook weet ik niet dat iemand nog de Ingewanden in de Pop heeft waargenomen, fchoon men de Eytjes reeds in Poppen, van weinig Dagen oud; ja in de Rups zelve, lang voor de Verande-

(*) *Mem. TOM. I. 2. Part, PL. XXIII. Fig. 7. & Fig. 2.*

dering, gevonden heeft (*). Het is dus veel waarschynlyker, dat de Kapel, die in de Rups geformeerd wordt, in de Pop haare volmaakteid krygt *, dan dat zy daar in als gebakerd of samengevouwen zoude zyn, 't welk onderstellen moest, dat zy reeds volkomen geformeerd ware geweest in de Rups (†).

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.

* Zie
IX. STUK,
bl. 46.

Gemelde Heer, die dit laatste, ten opzigt van de uitwendige Deelen of Ledemaaten, schynt ondersteld te hebben, was van een ander Denkbeeld ten opzigt van de Ingewanden, die de Kapel geheel anders dan de Rups heeft; zeggende, dat de tyd, dien het Infekt onder de gedaante van Pop passeert, gebruikt wordt om die Verandering te voltooijen (‡). Zyn Ed. erkent, dat in de Pop, wanneer de Kapel aan 't uitkomen toe is, inwendige Lighaamsdeelen zyn, welke in de Rups zig niet openbaaren, en dat die gene, welke de Rups hadt, allengs verdweenen zyn: zo dat daar in een nieuwe Keel, Maag en Darmen, schynen voortgebracht te worden. Het kwam hem voor, dat het Vetagtig Lighaam, 't welk in de Pop

al-

De Inwendige worden er in geformeerd.

(*) Ibid. pag. 25. Octavo.

(†) Dit laatste vindr men in een Werkje, dat den tytel voert van Kort Begrip van de Historie der Infekten, onbeschroomdelyk geopperd. Het ware te wenschen, dat men de Jeugd, tot wier Onderwys hetzelve zou dienen, zulke valsche Denkbeelden niet inboezemde.

(‡) Le tems, que l'Insecte passe sous la forme de Chrysalide, est employé a la rendre complete. Ibid. pag. 34.

V. allengs verdwynt, ontbonden wordt tot die
 AFDEEL. Weyagtigheid, welke de Pop vervult, en bui-
 XXXIX. ten twyfel Voedzel geeft aan de Deelen van
 HOOFD- de Kapel, 't zy reeds geformeerd of nog ge-
 STUK. formeerd moettende worden; doch van waar
 heeft dan de Kapel haar Vetagtig Lighaam?

Zy gebrui- De Poppen der Rupsen, nu, gebruiken, zo
 ken geen veel bekend is, geen Voedzel, en zy verliezen
 Voedzel. ook, zelfs door de onzichtbaare Uitwaaseming,
 weinig. Volgens REAUMURS Waarneemin-
 gen hadt 'er een, die agttien Greinen woog,
 gedurende den geheelen tyd, dat zy een Pop
 bleef, dat is in zestien Dagen, niet meer dan
 één Grein of nog minder; dat is maar een twin-
 tigste van haar Gewigt, verlooren. Het geen
 uitwaasemde van verscheide Poppen, door hem
 verzameld, was een zeer helder Waterig Vogt.
 Hier uit blykt dan, dat het gemelde Vogt,
 't welk zo rykelyk uit de Poppen stroomt,
 wanneer merze kwetst; dat de geheele Pop by-
 na Water schynt geweest te zyn, tot Voeding
 van dezelve zo wel als van de Kapel, die 'er
 uit voort moet komen; dat is tot onderhouding
 van haar Leven strekke.

Zy leeven. Dat, naamentlyk de Infekten van den Rang
 der Donsvleugeligen, zo wel in de staat van
 Pop, als in die van Kapel en Masker, leeven,
 is onbetwistelyk. Het blykt uit de beweeging,
 die sommige Poppen met haar Agterste, en wel
 op een zeer vlugge en gezwinde wyze, wan-
 neer men haar maareffen aanraakt, maaken. In
 vee-

veelen, evenwel, is die beweging niet, en zy vertoonen zig overal hard; niet buigzaam: doch gekwetst of eenigermaate verminkt wordende, brengen zy nooit een regtschapen Kapel voort. Ook moet 'er iets zyn, dat haar in de Winter voor 't bevrozen bewaare (*).

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.

De Poppen hebben zo wel Stippen of Lugtgaatjes, als de Rupsen en Kapellen, die in *Fig.* 4 zeer duidelyk blykbaar zyn. Ook schieen de Ademhaaling of uit- en ingang van de Lugt, in haar, als leevende Schepzelen, noodig. Neemt gy haaren Adem weg, zy sterven en keeren weder tot stof, zegt de Koninglyke Digter, en de Apostel PAULUS, dat het God is, die aan allen den Adem en het Leven geeft (†). Zelfs wordt Olie, om die reden, doodelyk geoordeeld te zyn voor alle Infekten, dat dezelve de Lugtgaatjes verstoppt. Evenwel zyn 'er, die onder de Lugtpomp een geruimen tyd blyven leeven, en in de Rupsen is dit, als gemeld is †, wel degelyk waargenomen; daar niettemin geenszins getwyfeld wordt, of in haar heeft een in- en uitlaating plaats van de Lugt, zo wel als in de Poppen; doch dat deeze op een andere manier Ademhaalen dan de Rupsen, meende de Heer REAUMUR, als volgt, te betoogen.

Ademhaa-
ling der Pop-
pen.

† Zie bladz.
12.

Hy

(* Des Winters, by harde Vorst, naakte Poppen vindende, bevondt iemand, dat zy by 't aanraaken zig sterk bewoogen, doch 'er een doorsnydende, was dezelve aanstonds bevrooren.

(†) PSALM CIV. v. 29. HANDEL, XVII. v. 25.

I. DEEL. XI. STUK.

V. Hy dompelde de Poppen in Olie op tweeder-

ley manier. Die genen, wier Agterste hy 'er
alleenlyk in deedt hangen, leeden niets daar
van; maar die genen, wier voorste deel hy in

Proefnee-
mingen van
REAUMUR.

Olie stak, zyn gestorven. Hier uit besloot hy,
dat de Poppen inzonderheid door de voorste
Lugttippen Ademhaalen. Vervolgens eenige
Poppen onder Water doende, zag hy wel dra
Lugtbelletjes voortkomen uit derzelve Stippen.
Dus onder de Lugtpomp gebragt zynde, bleek
hetzelve nog duidelyker, aangezien 'er verschei-
de Lugtbelletjes agtereen uitspooten, die als
een Draad maakten in het Water. Derhalve
blykt, dat de Poppen een vry groote veelheid
Lugt in zig bevatten, en dat zy die kunnen
uitlaten door de Stippen, wier figuur zelve te
kennen schynt te geeven, dat zy tot eenig
voornaam gebruik geschikt zyn. Zy hebben
in 't midden, overlans, eene zeer kennelyke
Spleet; de agterste Paaren alleen vindt men
geslooten, en de twee voorste Paaren fluiten
zig nooit, hoe dicht ook de Pop aan haare Ver-
anderingen in een Kapel gekomen zy.

Tegenwer-
pingen van
LYONNET.

De Heer LYONNET trekt dit stuk in twy-
fel, en meent ten minste bevonden te heb-
ben, dat 'er Poppen zyn, die niet altyd A-
demhaalen. Zyn E. l. brengt, ten dien opzig-
te, een Proefneeming by, welke door hem op
een Pop van de Liguster-Rups was in 't werk ge-
steld. Deeze hadt de twee voorste Lugttip-
pen zodanig open, dat men met een gewoon

Ver.

Vergrootglas, daar door heen, de zelfstandigheid kon zien van haar Lighaam, die een weinig holte overliet tusschen haar en de Pop. Twee of drie Maanden voor dat 'er de Kapel uit voortkomen moest, groef hy die Pop uit de Aarde, waar in deeze Rups altoos gaat veranderen, en bedekte, by verscheide herhaalingen, eerst eene, vervolgens twee, en dus al voort alle haare Stippen met Zeepwater. t'Elkens nam hy, met het Vergrootglas, gedurende een vry langen tyd, deeze dus nat gemaakte Stippen waar, om te zien; of daar uit ook eenig Lugtbelletje kwam; doch 'er openbaarde zig niets van dien aart. Vervolgens herhaalde zyn Ed. de Proefneeming, op een manier, die hem nog meer beslissende voorkwam. In plaats van de Stippen te bedekken met Zeepwater, deedt hy op ieder een klein Lugtbelletje, gehaald uit de Schuim van dat Water. Indien de Pop door de Stippen Ademhaalde, hadden deeze Blaasjes moeten ryzen of zakken by de minste Uit- of Inademing van de Pop; maar dit gebeurde niet: zy behielden haar grootte, tot dat zy, door opdrooging van hun Vliesje, kwamen te barsten (*).

Deeze tegenwepingen, door een zo kundig Waarneemer geopperd, gaven den Sweedschen Heer DE GEER aanleiding, om de Zaak op
 nieuws

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD-
 STUK.

Nieuwe
 Proefneemingen van
 DE GEER.

(*) LESSER *Theol. des Insectes par LYONNET*, TOM. I. p. 125, 126.

V. AFDEEL
XXXIX.
HOOFD.
STUK.

nieuws ter toets te brengen. In 't jaar 1748 een goed getal Poppen hebbende van de Gezellige Rups der Eiken en Wilgen, die geel is met langwerpige zwarte Vlakken; welke de Winter moeten overblyven, stelde hy daar op de volgende Proefneemingen in 't werk. Een derzelven in schoon Water doende, zag hy uit verscheide Stippen, die aan de zyden van den Buik, in deeze Soort, meer open zyn dan de voorsten; uit ieder een taamelyk groote Lugtbel voortkomen, welke aan de opening zitten bleef. Met een Vergrootglas naauwkeurig agt geevende, wat 'er van die Lugtbellen worden zou, zag hy dezelve, na eenig tydverloop, weder binnen de Lugtstip gaan. Dit zelfde nam zyn Ed. waar, in verscheide andere Poppen van die zelfde Soort, en, dewyl die Proef hem van veel belang scheen, herhaalde hy ze op een andere manier.

Hy wilde zien of de Stippen ook andere Lugtbelletjes, dan die 'er uitgekomen waren, zouden opslurpen. Ten dien einde wist hy, met de punt van een Stylet, een Blaasje van de eene Lugtstip voort te schuiven naar eene andere, aan welke zig nog geen Lugtbelletje vertoonde, en, na verloop van eenigen tyd, ging het daar binnen, en verdween. Deeze Proefneemingen heeft zyn Ed. vervolgens, op verscheide Poppen, en altoos met den zelfden uitflag, eenige maalen herhaald: bespeurende alleenlyk dit verschil, dat het Blaasje nu eens wat schieyker, dan

dan wat traager, opgeslurpt werdt. Hier uit besluit die Heer, met reden, dat 'er zekerlyk een In- en Uitademing plaats heeft in de Poppen; hebbende tevens, in overeenkomst met REAUMUR, waargenomen, dat 'er geen of weinig Lugt uit andere plaatsen des Lighaams voortkomt. "Men ziet (zegt hy,) alleenlyk,

„ op eenige plaatsen van de Huid, zeer kleine Lugtbelletjes, die zekerlyk niet zyn dan „ Lugt vervat in de kleine holligheden van de „ ruuwe en ongelijke Huid. Die kleine Blaasjes blyven geduurig op de zelfde plaats, zonder eenige verandering te ondergaan.

„ Eindelyk, een Druppel Waters op één der „ Stippen doende van een Pop, welke ik in de „ Hand hield, kwam daar uit een Lugtbelletje „ voort, dat 'er niet lang daar na weder inging. „ De andere open Stippen, die op de zelfde „ manier, de eene voor, de andere naa, nat gemaakt werden, gaven byna altoos Lugtbelletjes uit. Ik wilde, in navolging van den „ Heer LYONNET, zien, wat uitwerking „ Zeepwater zou hebben op de Stippen. Ik „ bedekte 'er verscheidene met druppels van „ dit Water, doch zy toonden geen Blaasjes. „ Het gene ik zag, is, dat de Pop aanstonds onrustig wierd, beweegende den Buik met kragt „ over deeze en gene zyde: men kon zien, dat „ zy zig niet op haar gemak bevondt. Is het „ niet natuurlyk te besluiten, dat de Zeep, als „ een Stoffe die vet is en met Zouten verza-

I. DEEL. XI. STUK. E 2 „ digd,

V. „ digd, haar nadèelig zyn moet, door in de
 AFDEEL. „ Lugtstippen te dringen of derzelver openin-
 XXXIX. „ gen toe te stoppen? De Pop, nu, verre van
 HOOFD: „ in die omstandigheid de Lugt te laten uit-
 STUK. „ glippen, sluit, waarschylyk, veeleer deeze
 „ openingen, zo veel haar mooglyk is, toe,
 „ om het Zeepwater te beletten daar in door
 „ te dringen.

De Adem-
 haaling der
 Poppen, in
 't algemeen,
 volkomen
 bevestigd-

„ Ik had twee Poppen van de Liguster Rups.
 „ 't Is bekend, dat de Poppen van deeze Soort
 „ wel groot en dik, en dat haar Lugtstippen,
 „ inzonderheid die van 't Borststuk, zeer open
 „ zyn. Dewyl Monfr. LYONNET op zo-
 „ danige Poppen zyne Proefneemingen had in
 „ 't werk gesteld, oordeelde ik op de mynen te
 „ moeten onderzoeken, of die Ademhaalden,
 „ dan niet. Ik deed 'er een in Water: daar kwa-
 „ men geen Lugtbelletjes uit de Stippen voort:
 „ zy werden alleenlyk bedekt met Lugt, die
 „ zeer kenbaar was aan den Zilveragtigen glans,
 „ dien zy hadden. Schoon ik haar eenigen tyd
 „ in 't Water liet, kwam 'er geen verandering
 „ in de Stippen, niettegenstaande de Pop le-
 „ vendig was: maar de andere, in Water ge-
 „ dompeld zynde, voldeedt my t'eenemaal.
 „ Uit ieder Stip, uitgenomen de twee of drie
 „ agtersten, kwam een dikke Lugtbel voort,
 „ die 'er, eenige oogenblikken daarna, weder
 „ introk, doch op nieuws daar uitging, om
 „ voor de tweedemaal daar in te trekken. Ik
 „ dwong de Pop, zig met den Buik om laag
 „ in

„ in't Water te houden; in voegen, dat ik al-
 „ le de Lugtstippen te gelyk kon beschouwen.
 „ Toen had ik de aartigste Vertooning die men
 „ bedenken kan. Alle de open Stippen lieten
 „ op den zelfden tyd ieder een Lugtbel uit-
 „ gaan, die aan haar opening zitten bleef;
 „ een oogenblik daarna trokken alle de Blaas-
 „ jes te gelyk binnen de Stippen: zy verschee-
 „ nen wel dra allen wederom ten tweeden maa-
 „ le, en zo vervolgens. Dit Spelletje duurde
 „ een geruimen tyd agtereen. Is 'er reden
 „ om te twyfelen, of dit geen waare Adem-
 „ haaling zy, welke in zeker opzigt gelyk is
 „ aan de onze en aan die der groote Dieren;
 „ uitgenomen dat zy door een ander slag van
 „ Werktuigen geschiedt? De uitdryving der
 „ Lugt door de Stippen is zekerlyk een Uitade-
 „ ming, en de inhaaling derzelve, door die zelf-
 „ de Stippen, kan niet dan een In-ademing zyn.
 „ De Lugt gaat dan door de Stippen der Pop-
 „ pen in en komt 'er uit op de zelfde manier,
 „ naar 't my toeschynt, als zy in onze Longen
 „ getrokken en daar wederom uitgedreeven
 „ wordt. Deeze Proefneemingen schynen dui-
 „ delyk te doen zien, dat de Poppen niet al-
 „ leenlyk Ademhaalen, maar dat bovendien
 „ deeze Ademhaaling verschillende is van die
 „ der Rupsen, daar in, dat de Lugt inkomt en
 „ uitgaat door de zelfde Werktuigen, naamelyk
 „ de Stippen.

De Heer DE GEER dit zelfde ondervonden

V. hebbende in de Pop van een Gehoornde Rups
 AFDEEL. met groote geele Vlakken, die op het Walfstroo
 XXXIX. leeft, nam vervolgens de Pop van de Liguster-
 HOOFD- Rups tuffchen zyne Vingeren, en bevogtigde,
 STUK. met een Penfeel, een der Stippen met een
 groote Waterdruppel. Op 't oogenblik kwam
 een Lugtbel te voorfchyn, die 'er by herhaa-
 lingen in- en weder uitging; het welk ook met
 de andere Stippen gebeurde. Eindelyk Zeep-
 water neemende, openbaarden zig ook eenige,
 doch zeer kleine Lugtbelletjes.

"Ik ben verzekerd, (zegt zyn Ed.), dat al-
 „ le de genen, die deeze Proefneemingen op
 „ meer dan ééne Pop herhaalen willen, een
 „ dergelyken uitflag zullen hebben. 't Is noo-
 „ dig, dat men zig niet tot ééne Pop bepaale:
 „ want men ontmoet 'er, hoewel zeldzaam,
 „ die geen Lugtbelletjes in 't Water uitgeeven;
 „ gelyk dit my gebeurde met de ééne der twee
 „ Liguster-Poppen. Miffchien bevinden zig
 „ zodanige Poppen in eenige ongesteldheid;
 „ miffchien hebben zy eenig Gebrek; zo dat zy
 „ de Lugt niet met genoegzaame kragt door de
 „ Stippen kunnen uitdryven, om Lugtbelletjes
 „ te maaken in het Water. Doch de oorzaak
 „ van een zo buitengewoone uitwerking is ons
 „ niet noodig te weeten; daar ons voornaam-
 „ ste doelwit was te onderzoeken of 'er een
 „ Ademhaaling in de Poppen, in 't algemeen,
 „ plaats heeft.

"By deeze gelegenheid kan ik niet met stil-
 „ zwy-

„ zwygen voorbygaan , dat de Heer Mus-
 „ SCHENBROEK my de Eer gedaan heeft ,
 „ van my verscheide fraaye Proefneemingen ,
 „ door zyn Ed. op de Ademhaaling der Pop-
 „ pen in 't werk gesteld , mede te deelen. Som-
 „ migen van deeze Proefneemingen bevestigen
 „ die door my bygebragt zyn ; doch anderen
 „ schynen aan te duiden , dat eenige Poppen
 „ zonder Ademhaaling , ten minste een geruimen
 „ tyd , kunnen leven. Hy heeft my , edel-
 „ moediglyk , verlof gegeven , om myn voor-
 „ deel te doen met zyne Ontdekkingen over
 „ dit Onderwerp : maar voorenaaleer die aan de
 „ Wereld voor te draagen , zal 't noodig zyn ,
 „ dat ik myn eigen Waarneemingen verder
 „ voortzette , 't welk ik niet naalaaten wil by
 „ de eerste gelegenheid te doen. Inmiddels
 „ vereischt myn pligt , dat ik dien grooten Na-
 „ tuurkundigen , in 't openbaar , myne Dank-
 „ baarheid betuige , daar voor , dat het hem
 „ geliefd heeft , my deelgenoot te maaken van
 „ zyn geleerde naspooringen in de Natuurlyke
 „ Historie (*)”.

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD.
 STUK.

Na dus , in 't breede , gesproken te hebben
 van de Ademhaaling , zal het tyd zyn om over
 te gaan tot eenige Byzonderheden in de Veran-
 dering der Rupsen in Poppen , die byna onge-
 grypelyk zyn. De Gestaltewisseling , hoe groot
 ook , is zo verwonderlyk niet , dan dat men ee-

Poppen die
 zig t'onder-
 ste boven
 ophangen.
 Pl. LXXXV.
 Fig. 1.

Di-

(*) *Mem. pour l'Hist. des Inf.* par Mons. DE GEER.
 TOM. I. Stokh. 1752. pag. 44.

V. nige Poppen altoos vindt loodregt hangen aan
 AFDEEL. haar Agterfte. Hoe komt de Pop in dit poftuur?
 XXXIX. Hoe heeft de Rups, die alleen maar van voo-
 HOOFD- ren fpint, zig van agteren kunnen vast hech-
 STUK. ten; zig kunnen ontfiaan van haare Huid; maa-
 ken dat de Pop vastgehecht zy op die zelfde
 plaats, daar zy te vooren hing: eindelyk, waar
 is de oude Huid gebleeven? Dit zyn zaaken
 die opheldering vereifchen.

SWAMMERDAM die zig zo vlytig toege-
 legd had op het onderzoek der Infekten, fpreekt
 daar van met verwondering, en, het gene hem
 zonderlingft voorkwam, was, dat de Rups tot
 de aanhechting dat gedeelte van haar Lighaam
 uitkieft, het welk niet vervellen moet. Maar,
 dat is het verwonderlyke alleen niet, zegt RE-
 AUMUR: de Vagt van de Rups, die afgewor-
 pen wordt, is volftrekt compleet: het gedeel-
 te, dat gediend heeft tot aanhechting van de
 Rups, dient geenzins tot het zelfde einde in
 de Pop. De handgreepen, welke daar toe
 gebruikt worden van de Rupsen, zyn aan de
 Waarneemers in 't algemeen ontglijpt; zelfs den
 zodanigen, die de Liefhebbery gehad hebben
 van Rupsen op te voeden, om Kapellen daar
 uit te krygen; hoewel sommigen 'er een ge-
 deelte van gezien hebben. Ondertuffchen is
 de mapier, van zig dus op te hangen, een der
 gemeenften onder de Rupsen: alle die Ge-
 doornd zyn doen het, en men vindt Gladde
 Rupsen, die het ook doen.

De Heer REAUMUR, zulks waarneemende in een zwarte gedoornde Rups van de Brandenetelen met witte Stippen, waar uit die schoone Dag-Kapel, het Paauw-Oog genaamd, voortkomt, bevondt dat dezelve eerst het Blad van onderen bespon, en dan een klein neerhangend Bergje van Zyde maakte, waar aan zy zig ophangt met de Agterpooten. De menigvuldige haakjes, die aan dezelve zyn, gelyk wy voorheen gemeld hebben, geeven daar een goede gelegenheid toe; in zo verre dat men, de Rups daar af trekkende, dezelve gemakkelyk weder op kan hangen. De Rups doet zulks niet, dan tegen den tyd van haare Verandering, en begint, dus hangende, wel dra bewegingen te maaken, om de Huid op de Rug te doen barsten, gelyk in de Rupsen gewoon is; brengende, ten dien einde, den Kop opwaards, naar den Buik. Men ziet 'er, die één of twee Dagen werk hebben, om daar toe te komen. Wanneer de Huid, eindelyk, geborsten is, doet de Pop, die 'er ten deele uitkomt, door haare zwellling dezelve nog meer splyten, tot dat zy het voorste deel 'er geheel uit kan krygen. Men staat verwondert, haar veel dikker te zien, dan zy in het bekleedzel van de Rups begreepen kan geweest zyn; doch dit komt daar van daan, dat zy in de langte merkelyk is ingekrompen.

Alsdan begint de aartigste Handgreep of bewerking, die men zig kan verbeelden. Wan-

V. neer men zyn Kous wil uitdoen, zonder die
 AFDEEL. dan den Voet te laten uittrekken, zo drukt
 XXXIX. men die met de Hand naar om laag, tot dat zy,
 HOOFD. dus gefronzeld, niet meer dan de Enklaauwen
 STUK. bedekke. Even zo gaat de Pop te werk, en
 doordien zy langs hoe dunner wordt naar 't ag-
 ter-end, kan zy die Huid gemakkelyk affchui-
 ven, door beurtlings uit te zwellen en zig in
 te korten. Sommigen hebben een behulp daar
 toe, gelyk de gemelde Rups der Brandenetelen,
 wier Pop, op ieder van de vyf agterste Ringen,
 twee Doorntjes of Haakjes heeft, naar agteren
 krom, die het weder opschieten van de Huid
 beletten: anderen komen te regt zonder dit
 behulp. De Huid, om kort te gaan, wordt
 geheel opgerold, tot aan het Staart-end, alwaar
 zy maar een klein Bondeltje maakt.

„ Dan blyft 'er alleen over, dat de Pop zig
 „ ontwikkele van deeze opgerolde Huid, en
 „ dit is 't oogenblik, het welk my de grootste
 „ opmerking scheen te verdienen, (zegt R E A U-
 „ MUR,) om dat het my leeren moest, hoe
 „ de Pop kon hangen op de plaats, daar de
 „ Rups te vooren gehangen hadt. Haar Staat,
 „ moet ik bekennen, bragt my in ongerust-
 „ heid. Het scheen onmooglyk, dat een Schep-
 „ zel, geen Armen hebbende, noch iets dat
 „ 'er naar gelek, zig in de Lugt zou kunnen
 „ ophouden, terwyl het zyn agterste uit de
 „ Scheede trok. Ik wist niet, dat deeze Pop,
 „ die vervolgens zo hard en styf wordt, ten
 „ dee-

„ deezen tyde geheel buigzaam was, zo dat
 „ zy met twee Ringen, als met een foort van
 „ Nyptang, een gedeelte van de Huid der
 „ Rups kon vatten, en zig daar aan vast hou-
 „ den, terwyl zy haar agterste uit de Scheede
 „ trok ”.

„ Zie daar dan de Pop geheel van haar be-
 „ kleedzel ontbloot, en als uit de Gevangenis
 „ verlost; maar wie begrypt thans van te voo-
 „ ren, welk middel zy gebruiken zal, om zig
 „ op te hangen? Het zyn twee andere Rin-
 „ gen, waar mede zy de Huid, al knypende,
 „ wat hooger vat, en dan, de onderste los laa-
 „ tende, kort zy zig in, waar door zy we-
 „ derom wat hooger vatten kan, klimmende
 „ dus, zonder Ladder, en behendiger dan de
 „ vlugste Matroos by een Touw opklautert,
 „ tot dat zy eindelyk met het Spitse end van
 „ haar Lyf dat Bergje van Zyde kan bereiken,
 „ waar aan de Rups zig opgehangen hadt.
 „ Doch blind zynde, moet zy hetzelfde als by
 „ de taft zoeken en, zo dra zy 'er tegen aan
 „ komt, gaat zy zelf daar aan hangen.”

Deeze bewerking, die een groot overleg en
 een onverbeeldelyk Vernuft aantoon in dit
 Schepzel, ondersteelt niettemin, dat 'er aan 't
 agter-end van hetzelfde een foort van Haakjes
 zyn, die 'er, in den eersten opslag, zig niet
 aan openbaaren. Gemelde Heer hetzelfde met
 een Mikroskoop onderzoekende, bevondt, dat
 aan de Buikzyde van het agter-end, der Pop,

V. dat men de Staart noemt, een klein Plekje
 AFDEEL. geheel ruuw is, vertoonende zig als een Rasf.
 XXXIX. Met den Vinger daar over ftrykende, wordt men
 HOED- zelfs Haakjes gewaar, en kan op 't gevoel oor-
 STUK deelen, werwaards die gekeerd ftaan. Ook is
 het niet moeielyk een Pop, welke men 'er af-
 gerukt had, weder op te hangen, ter plaatfe
 daar de Rups het Bergje van Zyde hadt ge-
 fponnen.

Hier mede is 't nog niet gedaan. De Pop
 kan niet lyden, dat de Huid van de Rups by
 haar hangen blyve, en dit fchynt een loutere
 verkieslykheid te zyn: want wat kon dit ver-
 fchrompelde Velletje, dat in 't kort weg droo-
 gen zou, haar hinderen in een Staat, als zy
 byna zo ftuf en hard is als Hout. Zy moet,
 dat meer is, ten dien einde een zeer laftige be-
 werking gebruiken. Terwyl zy hangt haar Lyf
 krommende, weet zy weder een gedeelte van
 die Huid te vatten, en dan doet zy haar Lig-
 haam met geweld flingeren, 't welk maakt,
 dat de Haakjes allengs uit de Zyde getrokken
 worden, tot dat eindelyk de Huid los raakt,
 die zy dan laat vallen. 't Gebeurt dikwils, dat
 zy deeze flingeringen verfcheide maalen her-
 haalen moet, eer zy het gewenfchte oogmerk
 kan bereiken. Zie daar een overleg, het welk
 myns oordeels veel meer verwondering ver-
 dient, dan dat van een Kakatoe, die zig doet
 flingeren, om by het Eeten te komen van
 een daar nevens hangende Parkiet.

Ver-

Vervolgens blyft de Pop, geheel ftill en onbewoogen, eenige Dagen, ja fomtyds eenige Weeken hangen, eer de Kapel daar uit voortkomt. Men zou mogen denken, dat door dit poftuur, met den Kop om laag, het uitkomen bevorderd werde; doch men vindt anderen, die gemeenlyk byna waterpas, of met den Kop een weinig hooger dan de Staart leggen; ja eenigen zyn met den Kop om hoog geplaatft tegen Muuren, of tegen Boomen aan; wanneer altoos haar Buik raakt aan het Lighaam, aan het welke zy zyn vafstgehecht. In alle deeze plaatsingen is het de Staart, welke, door middel van haare Haakjes, de voornaamfte vafstigheid aan de Pop geeft; doch veelen hebben, bovendien, een Bandje, 't welk haar Bovenlyf ondersteunt, en van een zeer konftig maakzel is.

Dit Bandje, dat zekerlyk voor een Gordel verftrekt, verftoont zig, op 't bloote Oog, flegts als een Draadje; maar, met een Vergrootglas hetzelve befchouwende, wordt men gewaar, dat het een bondeltje is van veele uitermaate fyne Draadjes, die nevens elkander leggen en in geen en deele famengelymd of onder een geftrengeld zyn. Het ondersteunt de Pop, maar knelt dezelve zodanig niet, of zy is in ftaat, om zig een weinig te verplaatzen, en eenigzins te beweegen op haar Staart.

Men begrypt ligt, dat dit Bandje niet door de Pop gemaakt kan zyn. Het word door de

De Rups doet
zulks door
inkrimping

V. Rups zelve gesponnen, die zig, een of twee
 AFDEEL. Dagen voor de Verandering, aldus vast bindt
 XXXIX. en omgordt. SWAMMERDAM heeft 'er reeds
 HOOFD- eene, in die Staat, doen afbeelden. Zy doen
 STUK. het evenwel allen niet op de zelfde manier.
 Het fchynt iets vreemds, hoe een Rups dus
 een Bandje om haar Rug kan maaken; doch
 die van de Olmen of Ypeboomen, welke door
 haare kort. en dikheid naar een Pissebed of Schild-
 padje † gelykt; hoe onbekwaam ook, oog-
 † *la Chenille* fchynlyk, daar toe zynde, doet zulks zeer een-
Cloporte voudig. Men weet, dat de Rupsen haar Lig-
 haam zeer kunnen inkorten, en op eenige
 plaatfen meer dan op anderen doen uitzwellen.
 Dit middel is het alleen, 't welk zy gebruikt,
 om den Band te maaken en te voltooijen, die,
 zo de Heer REAUMUR geloofde, uit meer dan
 vyftig of zestig Draaden is famengefteld.

of uitrek-
 king van
 haar Lyf,

De fchoone Rups van de Kool, die egter
 zeer gemeen is, volgt een andere manier van
 werking, nog eenvoudiger dan de voorgemel-
 de. Men moet weeten, dat zy, haar Lighaam
 tot zekere langte uitgerekt hebbende, in ftaat
 is den Kop zo ver om te buigen, dat dezel-
 ve reikt tot aan den vyfden Ring. Dus behoeft
 zy, alleenlyk, met haar Spintuig een Draad vast
 te hechten aan de eene zyde van haar Lyf, en
 denzelven daar over heen te brengen tot aan
 de andere zyde, alwaar zy dien vastgehecht
 hebbende, op gelyke manier te rug gaat, en
 dus wordt gedagte Gordel geformeerd. Mid-
 deler.

delerwyl, egter, is haar Kop daar in begrepen, doordien dit Bandje haar als onder de Kin loopt; weshalve zy, als het voltooid is, den Kop daar uit moet haalen, het welk met alle voorzigtigheid geschiedt, en wel aan de zyde, digt by de aanhechtinge der Draaden. Vervolgens haar Lyf inkortende, tot de Verandering, sluit dit Bandje taamelyk, en is op ver naa zo ruim niet als voorheen. Het gemeene Witje komt uit deeze Rups voort.

Nu moet ik nog spreken van een derde manier, welke sommige Rupsen gebruiken, om te maaken dat haar Pop door een Gordel ondersteund worde, die boven om het Lyf loopt.

Het is de fraaije Venkel-Rups, welke de schoone *Page de la Reine* uitlevert, die tot een voorbeeld van deeze bewerking kan verstreken. Zie *Fig. 3.* Deeze Rups schynt een Horizontale plaatsing tot de Verandering te verkiezen; zy begon haar Werk, gelyk de anderen, door de plaats, daar zy zig aanhechten wil, te bespinnen met een menigte van Zyden Draadjes, waar van zy ook een Heuveltje maakt, dat een weinig uitsteekt, om zig met de Agterpooten in vast te kunnen haaken, zo wel als 't agter-end van de Pop; even als die zig ophangen. Dit gemaakt hebbende keerde zy zig om, en zette vervolgens haare Agterpooten daar in vast, op eene wyze, die niet dan een byzonder oogmerk schein aan te duiden. Zy rekte zig geweldig uit, en kromp oogenblikkelyk

V. weder in; het welk als een floot gaf aan het agterste gedeelte, door welks herhaaling de Pooten vaster in dat Heuveltje werden ingeplant.

AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD.
STUK.
Konstige
manier van
Spinnen.

Het Bandje, dat deeze Rups vervolgens spint, bestaat byna uit een even groot getal van Draaden, maar dikker en sterker zynde dan die der anderen. Zy plaatst hetzelve in een foort van Keepje, dat 'er is aan de samenvoeging van den vyfden met den zesden Ring; zo dat het niet kan af glippen; waar toe het anders veel gelegenheid zou hebben, wegens de gladheid van haar Lyf. Een groot gedeelte van het Bandje is 'er zelfs in verborgen, even als in een dergelyk Keepje van de Pop: zo dat men op 't Oog haar als met twee Koordjes, aan ieder zyde één, gestevigd ziet. Niettemin spinnen en voltoojien zy dit Bandje, eer dat zy hetzelve om 't Lyf doen; 't welk eene byzonderheid is, te verwonderlyker, alzo men van te vooren niet begrypen kan, hoe die Draaden zig boogswyze kunnen houden, terwijl zy niet aan elkander gelymd of ondereen gestrengeld zyn. Zy gebruikt het voorste van den Kop, dien zy opligt en in 't ronde doet gaan, als een Spinnewiel, en maakt dus een Streng van Draaden, die zy altemaal met de Voorpooten ophoudt, als in de gemelde Afbeelding wordt vertoond, brengende eindelyk, na dat de Streng voltooid is en afgesponnen, het voorste van het Lyf daar onder door, tot dat de Streng in 't gezegde Keepje rust.

,, Deeze

„ Deze arbeid, waar in de Rups in geenen
 „ deele geoeffend is, alzo zy dien maar eenmaal
 „ in haar Leven doet, vereifcht niettemin een
 „ foort van behendigheid in de voorfte Pooten,
 „ welke niet dan door Oeffening zou fchyne
 „ verkreegen te kunnen worden. Wanneer het
 „ getal der Draaden groot geworden is; wan-
 „ neer de Streng wel is gestoffeerd, moeten de
 „ voorfte Pooten zeer behendig zyn in haar
 „ beweegingen, om alle de Draaden vast te
 „ houden, en te beletten dat zy 'er niet af-
 „ glippen, terwyl de Rups genoodzaakt is,
 „ ontallyke buigingen en verfchillende om-
 „ draaijingen te maaken met het voorfte deel
 „ van haar Lighaam, om een vollen keer van
 „ Draad te fpinnen. Verfcheide van deeze be-
 „ weegingen kunnen ftrekken om de Draaden
 „ van het bovenfte der Pooten af te doen glip-
 „ pen. Derhalve ziet men de Voorpooten ook
 „ zig langer en korter maaken, zig omkrom-
 „ men en meer of minder hellen naar den
 „ Kop, naar dat het, uit hoofde van de ver-
 „ fchillende beweegingen des Lighaams, noo-
 „ dig is, om alle de Draaden van de Streng
 „ op te kunnen houden”.

De Heer REAUMUR, die dit dus waarnam,
 verhaalt omftandig hoe het hem gebeurde, dat
 een van deeze Rupsen, die hy opvoedde, on-
 der 't fpinnen de Streng, toen die omtrent vol-
 tooid was, vallen liet, en, hoe oneindig veel
 moeite de Rups zig gaf om dezelve weder op

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD-
 STUK.

V. te neemen; doch waar toe zy niet komen kon-
 AFDEEL. Een Bandje van eenige weinige Draaden, die
 XXXIX. zy opgeraapt hadt, bleef toen maar over, en
 HOOFD- dit was zo zwak, dat de beweelingen, welke
 STUK. de Pop in de Verandering maakte, haar deeden
 vallen. Zo ziet men wederom, welk een over-
 leg en voorzorg de kleinste Dieren zelf gebrui-
 ken, tot behoud van hun Geslagt.

Het grootste getal der Rupsen, die zig dus
 vastbinden, verandert in Hoekige Poppen; doch
 deeze Regel is niet algemeen. De Schildpadjes-
 Rupsen, by voorbeeld, geeven 'er die rond zyn.
 Ook zyn 'er Rupsen, uit welchen de Kapellet-
 jes voortkomen met Pluimagtige Wieken, die
 zig binden en in Kegelvormige Poppen veran-
 deren: doch de Gordel heeft my altoos toege-
 scheenen nader aan den Kop te zyn, dan die
 der anderen, zegt R A U M U R.

De Veran-
 dering in een
 Pop.

Nu komt nog in aanmerking, hoe de Ver-
 andering toegaat in deeze Rupsen; te meer,
 doordien de gedagte Gordel haar eenigermaa-
 te daar in schynt te moeten belemmeren. De
 Rups, zig vastgebonden hebbende, blyft ee-
 nigen tyd stil; vervolgens begint zy eenige
 vlugge beweelingen te maaken, twee of drie-
 maal als heen en weder slingerende. Het ge-
 deelte naby den Kop, dat men de Nek mag
 noemen, wordt langs hoe krommer en zwelt
 uit, by herhaalingen. Het allerzeldzaamste,
 dat een oplettend Waarneemer, in deezen,
 bespeurt, zyn de gezwinde Kloppingen in dat
 ge-

gedeelte, waar van de Vezelen altermaal in een Stuipagtige beweging schynen te zyn, die haar van onderen wordt medegedeeld. Hier door komt, in de kleine Kool-Rups, ruim een Eemaal na dat zy zig vastgebonden heeft, de Huid te barsten, en dan wordt het Vel, met een onverbeeldelyke vaardigheid, afgestroopt. De Pop zit ruim genoeg in de Gordel, om de bewegingen, die daar toe noodig zyn, te maaken: het agter-end, dat het laatste uit de Huid getrokken wordt, kan zig vry op het voor-end van de Pop, het welk aan den Band een Steunzel heeft, bewegen, en weet, op de zelfde manier, byna', als de hangende Poppen, door sterk draaijen als een Tol de Pooten uit de Zyde te wrikken, en dus de geheele Huid los en zig kwyt te maaken: wanneer zy het agter-end van haar Lyf, in de plaats, aanhecht.

De Pop van gemelde Kool-Rups schynt, by het eerste uitkomen, als met een Lymig Vogt bestreeken te zyn, dat veele andere Poppen niet, ten minste niet in zulk een veelheid hebben. Men kan begrypen, dat, door de overvloed van zulk een Vogt, de afscheiding van de Huid zeer gemakkelyk moet worden gemaakt, en dat hetzelfde, opdroogende, als tot een verdubbeling strekt van de Huid der Poppen; hoewel 'er tevens ook de Deelen van de Kapel, die by 't eerste uitkomen in veelen zeer zigbaar zyn, grootelyks door bedekt worden.

Zo zien wy dan, dat de figuur der Poppen,

V. in 't vervolg, eenigermaate anders wordt; doch
 AFDEEL. dit komt in geen vergelyking by die verande-
 XXXIX. ring, welke sommigen der Hoekige Poppen on-
 HOOFD- dergaan. Die van de kleine Kool-Rups, by
 STUK. voorbeeld, waar uit het kleine Witje komt, is
 in 't eerst geheel Kegelvormig, en wordt niet,
 dan naderhand, van vooren spits, en bultig op
 de Rug. Opwat tyd de Hoekige Poppen, die
 niet veranderen, haare oneffenheden krygen,
 is nog wat duister. Zy hebbenze aanstonds,
 by 't uitkomen, en schynen niettemin daar me-
 de in zulk een Rolronde Scheede, als de Huid
 der Rupsen uitmaakt, naauwlyks vervat te kun-
 nen zyn geweest. In sommigen, gelyk die der
 Gedoornde Rupsen van de Ypeboomen, is het
 blykbaar, dat gemelde oneffenheden, na het
 uitkomen, allengs uitzwellen en vergrooten.

De Poppen, daar ik tot nog toe van gespro-
 ken heb, 't zy los in de Aarde of elders neer-
 gelegd; 't zy opgehangen aan de Bladen en
 Steeltjes van Boomen en Planten, of tegen ee-
 nig Lighaam vastgebonden; zyn altemaal naakt
 en bloot. Zy hebben zekerlyk, om deze
 of gene reden, ons onbekend, dat aanmerke-
 lyk en overkonstige Bekleedzel niet noodig;
 het welk aan een Beminnaar der Natuur, zo
 wel als der Konst, tot verwondering en byzon-
 der voordeel strekt in de Zyde-Worm. Ik
 wil hier spreken van de Tonnerjes of zoge-
 naamde Spinzels der Rupsen, die wederom een
 geheel Veld openen van verschillendheden.

Alle Spinzels der Rupsen bestaan uit Draaden, zo fyn als Spinrag, die de Rups om zig heen spint, waar van zy haaren naam hebben; doch men vindt 'er, die Tonnetjes maaken van een andere Stoffe, en zelfs van brokjes Hout, stukjes van Bladen, Strooitjes, ja ook van Aarde, altemaal met Spinzels samengehecht: welke dan te regt den naam voeren van Tonnetjes. Onder de Spinzels zyn 'er veelen, die den laatstgemelden naam niet verdienen. Sommige Rupsen, naamelyk, vullen alleen zekere ruimte met Draaden, die elkander kruisen, doch zo ruim gesponnen zyn, dat menze daar binnen zeer duidelyk kan zien werken en veranderen in een Pop. De meesten, egter, die dit doen, weeten zig niettemin te verbergen; 't zy door één Blad, 't zy door twee of drie, 't zy door verscheide Bladen met haar Spinzels naar elkander toe te haalen; als wanneer ook dikwils verscheide Poppen in een zelfde bondeltje of Paket van Bladen begreepen zyn. Men vindt 'er op de Eiken, die dus nagenoeg een ronde Bal maaken van de Bladen van dien Boom.

Onder de zogenaamde Tonnetjes van Zyde of van dergelyke Stoffe, hebben aanmerkelyke verschillendheden plaats, ten opzigt van de Gestalte. Men vindt 'er, die taamelyk regelmatig Eyronde zyn, met de twee enden byna even dik: eenigen hebben het ééne end veel dunner, het andere korter en dikker; anderen, wederom, zyn byna Rolronde, of als Kapittel-

V.

AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.

De Spinzels
der Rupsen.

Tonnetjes
van Zyde.
Pl. LXXXV.
Fig. 5.

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD-
 STUK.

† *Juliane*

stokjes. Van de eerstgemelden zyn eenigen dunner, anderen dikker van zelfstandigheid of Spinzel, ja sommigen vertoonen zig yl als Gaas, gelyk in 't byzonder *Fig 5.* vertoont; zynde van een Rupsje dat in Sweeden door den Heer DE GEER op het Kruid der Bloemen van Damast † gevonden is. Allen hebben zy die Eigenschap, dat hun Geweefzel uit een onafgebroken Draad bestaat; want de Rups, eens begonne hebbende haar Tonnetje te spinnen, houdt met deezen arbeid, die de laatste is welken zy verrigt, niet op, voor dat dezelve geheel is voleindigd, breekende haar Draad niet af. Men heeft zulks dikwils met verwondering waargenomen in de Tonnetjes der Zydewormen, welke, wanneer men den regten Draad getroffen heeft, ten einde toe kunnen afgehaspeld worden.

De Rupsen volgen in dit Werk een andere manier, dan die gemeenlyk tot het maaken van eene Stoffe gebruikt wordt. Al ons Geweefzel is zyne vastheid verschuldigd aan het doorschieten van den Inslag door de Scheering van den Weever: doch het zyn hier maar Draaden, die de Rups tegen elkander aan, nevens elkander of kruislings en met allerley veranderingen en draaijen legt; welke aan elkander kleeven, om dat zy nog Lymig zyn, wanneer zy uit haar Lyf komen. Zeer smalle Lintjes, evenwel, die by de Dames onder den naam van *Nompareilles* bekend plagten te zyn, en van haar

haar gebruikt werden tot Vlegten van het Hoofdhaar, maakte men op dergelyke wyze. Deeze, naamelyk, bestonden niet dan uit Draaden, in de langte nevens elkander gelegd, en in die plaatsing gehouden wordende door middel van Lym. Men moet derhalve, om de Tonnetjes af te spinnen, die ook in warm Water, of ten minste in Water leggen; gelyk bekend is: want daar door wordt de Lym of Gom los geweekt, of in 't Water ontbonden; en daar na kleeven de Draaden niet weder aan elkander. De Tonnetjes van verscheide Soorten van Rupsen kunnen niet afgehaspeld worden, gelyk die der Zyde-Wormen; men moetze kaarden gelyk Wol, om 'er gebruik van te maaken: doch in eenigen zyn de Draaden zo vast te samen gelymd, dat men dus ook vrugteloos, daar mede te werk zou gaan.

Ik zal, in 't vervolg, omstandiger van het spinnen der Zyde, als ook van de Watten, waar in de Tonnetjes gehuisvest zyn, moeten spreken. Wy zullen dan ook zien, dat ieder Draad uit twee Draaden bestaat, die nevens elkander leggen, en haar eenigermaate plat maaken of minder dik dan breed. Men vindt de Tonnetjes, gemeenlyk, wit, geel, bruin of ros; maar sommigen hebben verscheide van deeze Kleuren ondereen gemengeld. Die van den Zyde-Worm zyn somtyds wit, somtyds Saffraangeel; gelyk bekend is. De Zyde van eenige Rupsen trekt naar 't Hemelschblauw, en die van anderen is groenagtig. Men ontmoet

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD.
STUK.

V.
AFDEEL.
XXXIX
HOOFD.
STUK.

ook groote Tonnetjes, die gemaakt zyn door zeer kleine Rupsen. In sommigen is het Tonnetje niet met Watten bekleed, en vertoont zig, van buiten, als Parkement. Het schynt dat de meesten, na het spinnen van de Zyde, de Tonnetjes bestryken met een Gomagtig Vogt, tewelke veel vastheid geeft aan het Geweezel, ja hetzelfde als Lederagtig doet zyn. Dus maakt'er de gebochelde Rups van den Peereboom, die als Kanévas zig vertoonen.

Tonnetjes
van Zyde,
die gepoeijerd
zyn.

Onder de Tonnetjes der Rupsen vindt men, welke van goede Zyde schynen te zyn, en die, wanneer menze aan stukken scheurt, een Wolkje van Stof uitgeeven, dat veel grooter is, dan men wel zou denken. 't Is even of haar Zyde met een Citroengeel Stof gepoeijerd ware, gelijkerwys een Paruik; te meer nog, dewyl men, op veele plaatsen, klompjes ziet van dit Poeijer, op één gepakt. Het schynt, dat hetzelfde dient om de ylheid van het Geweezel toe te stoppen, en dus het Tonnetje een bekwaame schuilplaats te geeven. Een der gemeenste Rupsen van onze Vruchtboomen, die men de Ring-Rups noemt, en by de Fransche Tuinlieden de Livrey-Rups †, van wegen de Hemelschblauwe, geelagtige en bruine Streepen, waar mede zy getekend is; levert deeze Vertooning uit. De oplettendheid van den Heer REAUMUR toont ons aan, dat deeze Rups, wanneer zy haar Zyden Tonnetje voltooid heeft, van agteren een vogtige Stoffe uitwerpt, welke van haar met

† *la Livrée*

met den Bek aan de Wanden gestreken, en dan, opdroogende, waarschynlyk zulk Poeijer wordt. Het zelfde heeft men in de Tonnetjes van een Abeel-Rups waargenomen.

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.

Een menigte Soorten van Rupsen zyn 'er, die geen genoegzaamen voorraad hebben van Zyde, om een dicht Tonnetje te kunnen maaken, en wien ook de Stoffe van het gedagte Poeijer ontbreekt. De Natuur heeft haar een ander Middel aan de hand gegeven, om de ylheid weg te neemen en meer vastheid te geven aan haare Tonnetjes. De zodanigen zyn de Haairige of ruige Rupsen, van veelerley Soort, die van haar eigen Haair gebruik maaken tot famenstelling van dezelve. Men heeft daar van het voorbeeld in een zeer vernielende Rups van de wilde Kastanje-Boomen. Veele ruige Rupsen, evenwel, gelyk de Grootkop van de Eiken, door REAUMUR de Ge-oorde of Rups met Ooren genaamd †, laten zulks naa; hebbende mooglyk die vervulling niet van nooden. Eenigen plukken het Haair zig, ten dien einde, van het Lyf; doch de Beer-Rups van de Ypen byt het af met haare Tanden. Anderen gebruiken daar toe manieren, die zeer aartig zyn; rukkende, naamelyk, zig de Haairties uit, door met het Lyf te wryven langs de binnen-Wanden van het Tonnetje; des hetzelve daar door ook ruig wordt: want de Haairties steeken door de Maliën van het Geweezsel heen. Eene Rups, die niet zeer bekend is,

Tonnetjes
van Zyde en
Haair der
Rupsen.

† Chenille
* Ooreilles

V. plant zig de Haairtjes als Paliffaaden om het Lyf, en verandert dus als in een konftig Priëel van haar eigen Haar gevlogten. Ook zyn 'er, die in de Grond Tonnetjes maaken van haar eigen Wolligheid.

Tonnetjes
van Bladen
der Planten,
enz.

Onder de Rupsen, die naar 't fchynt geen genoegzaame Zyde hebben om zig een Tonnetje te formeeren, noch genoegzaam Haar, om dit gebrek te vervullen, zyn 'er, die haar Tonnetjes maaken van de Bladen der Planten, waar op zy geaast hebben. Zy plukken dezelve ten dien einde af, en fchikkenze op de een of andere manier, tot haar oogmerk dienende. Geen fmalheid der Blaadjes verhindert haar daar in. Men vindt 'er die, wanneer zy geen Stof naar haar genoeg hebben, ook brokjes Papier daartoe neemen. Eenigen, zelfs, gebruiken kleine gruisjes Steen, om die onder de Zyde van haar Tonnetje in te voegen, en geeven 'er dus een aanzienlyke vaftheid aan. Men heeft 'er, die haare Tonnetjes maaken van Mos, dat aan Steenen of aan de Boomen groeit.

van Boom-
fchors.

Pl. LXXXV.
Fig. 6.

” In de Maand Mey vindt men op de Eiken,
„ zegt REAUMUR, een Rups, die zeer
„ klein doch van alle de genen, welke ik ken,
„ mooglyk wel de bekwaamfte is, om ons te
„ toonen, hoe ver het Vernuft van deeze In-
„ fekten gaat in de famenftelling van haar
„ Tonnetjes; het zy ten opzigt van de uit-
„ kiezing der Bouwstoffen; het zy ten opzigt

van

„ van de manier om die te bewerken; het zy,
 „ eindelyk, ten opzigt van de gedaante, die
 „ zy 'er aan weeten te geeven. Zy is van bo-
 „ ven platter, dan de Rupsen gemeenlyk zyn:
 „ zy is ruig en heeft het Haar ros, in Kwast-
 „ jes of Aigretten geschikt. Men kan, niette-
 „ min, de Huid overal zien, die geelagtig wit
 „ is, een weinig trekkende naar Vleeschkleur,
 „ met twee bruine Vlakken. Onder 't Rupsen
 „ zoeken in het Bosch van Vincennes, werdt 'er
 „ my zodanig eene gebragt, die op een klein
 „ Eiken Takje zat, daar ik twee Vliezige lap-
 „ pen aan gewaar wierd, ter wederzyde van
 „ de Rups; die ik klaar zag, dat niet natuur-
 „ lyk waren. By nadere beschouwing wierd ik
 „ gewaar, dat het twee Plaatjes waren, die
 „ aan het Takje stonden, eenigermaate als de
 „ Veders aan de Pylen der Ouden, doch met
 „ het breedste deel opwaards en van driehoek-
 „ kige figuur, zynde de kant, die tegen het
 „ Takje aangelymd was, een weinig langer
 „ dan de Rups zelve”. Men ziet 'er de Af-
 „ beeldig van in *Fig. 6*: zynde in langte en
 „ breedte wel eens zo groot als natuurlijk.

Deeze Plaatjes naauwkeurig onderzoekende met een Vergrootglas, zag hy dat ieder samen-
 gesteld was uit een groot getal Regthoekige
 stukjes, zeer dun, omtrent vier of vyf maal
 zo lang als breed, end aan end en nevens el-
 kander geplaatst, byna gelyk de Ruiten der
 Glasraamen in een Venster. De Kleur wees

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD-
 STUK.

V. zeer duidelyk aan, dat zy van de Schors of
 AFDEEL. Bast van het Takje genomen waren. Vervol-
 XXXIX. gens nam hy waar, hoe de Rups dien arbeid
 HOOFD- verrigte: hoe zy, met de Tandén, zodanig een
 STUK. stukje van de Bast affneed en dan hetzelfde aan
 die Plaatjes voegde met den Kop, gebruikende
 haare Voorpooten om het behoorlyk te schik-
 ken; terwyl zy het aan de kant der anderen
 vast maakte met een Spinzel, byna onzichtbaar
 fyn. Men kan zig verbeelden, dat iemand
 een Spel Kaarten dus met de kanten aan elkan-
 der wilde hechten, om den Konstigen arbeid
 te begrypen van dit Insekt.

Moet men zig, nu, over de behendigheit
 van deeze Rups verwonderen, nog meer zal
 men verbaasd dienen te staan, wanneer men
 het overleg in agt neemt, dat zy gebruikt, om
 die Plaatjes ieder even groot te maaken, het
 welk tot haar doelwit werdt vereischt. Na drie
 of vier van die kleine Strookjes aan den eenen
 kant aangevoegd te hebben, voegt zy 'er aan
 den anderen kant even zo veel. De plaatsén
 van het Takje, daar zy dezelve afgenomen
 heeft, zyn kenbaar aan overlangse Streepen,
 die zig als een weinig afgeschild vertoonen.
 't Is maar het allerdunste Opperhuidje, waar
 van zy zig bedient. Ook was de tusschenruim-
 te van de gemelde Plaatjes, op het Takje, ge-
 heel met dergelyke Ruitswyze Strookjes be-
 spreid.

Zonderling
 Vermerk.

Aan zodanige Insekten, die zig ronde Ton-
 net-

netjes maaken, schynt de Natuur zo veel Vernuft niet te kost gelegd te hebben; aangezien de beweging van hun Lighaam eenigermaate als de figuur bepaalt, welke zy aan hun Spinzel geeven: maar, als men een Rups, gelyk deeze, zo veel behendigheid en overleg tevens besteeden ziet, om zig, als 't ware, een Doodkist te maaken, waar in haar Lighaam rusten kan, tot dat het in een volmaakten Staat weder te voorschyn komt: dan is het zeer moeielyk, om niet te zeggen onmooglyk, aan dit Insekt een Vooruitgezig te weigeren. Stel eens dat iemand, in het begin van een zwaaren Slagregen of Donderbuy, in het Hooy kroop, of zig in Huis begaf; dit onderstelt, op ver naa, het zelfde Verstand niet, 't welk iemand heeft, die, zonder dat zig eenig Onweder openbaart, een Af-dak van Boombladeren, gelyk de Indiaanen, of van Riet en Pannen maakt; wat zeg ik, die daar toe de Bladen affnydt of Hout en Schaliën fatsoeneert, en dus een Huis of Hut formeert. Geheele Natiën van Wilden vindt men, die naauwlyks Verstand schynen te hebben om eenig Vooruitgezig van dien aart te gebruiken. Ik laat de Gevolgtrekking voor een ieder over.

” Het was buiten twyfel, zegt REAUMUR, „ dat het oogmerk van onze Rups strekt om „ zig een Tonnetje te maaken; maar men kon „ voorshands naauwlyks raaden, op wat ma- „ nier zy daar toe komen zou. Men zag niet

V. „ dan twee platte Plaatjes , die langs hoe meer
 AFDEEL. „ van elkander afweeken met de bovenranden,
 XXXIX. „ naar dat hunne verheffing grooter was ; zynde
 HOOFD. „ dit een noodzaakelyk Gevolg van de schuinte
 STUK. „ hunner Vlakken. Ik dagt , dat de tuffchen-
 „ wydte met andere dergelyke Plaatjes zou
 „ worden toegedekt ; doch het oogmerk van
 „ onze Rups was veel eenvoudiger. Zy meen-
 „ de die Plaatjes met de kanten aan elkander
 „ te voegen : een Werk van weinig omflag
 „ voor een Bouwmeester , die de Natuur tot
 „ zyn onderrigter heeft ”.

De Rups, naamelyk, begint met de laagste enden, die digst aan elkander zyn, en trekt die te famen, door middel van Draaden, welke zy spint; hier door worden de grootste of breedste enden allengs ook naar elkander toe, en een weinig krom geboogen, tot dat zy, eindelijk, geheel sluiten, maakende een Tonnetje, dat naar een Peperhuisje gelykt, doch zeer klein is, en bovendien wegens de Kleur, die de zelfde is als der Schors, naauwlyks zig openbaart; zo dat men die zeldzaam vindt. Ook hadt REAUMUR geen Kapel van deeze Rups gezien (*).

Schuits-
 wyze Ton-
 netjes.

Pl. LXXXV.
 Fig. 7.

Deeze Vernuftige is het alleen niet, welke een Tonnetje maakt van zulk een vreemde en van den gewoonen weg afwykende gedaante, die men, met reden, *Schuitswyze* kan; hoewel men.

(*) *Mem. To M. I. 2. Part. pag. 271. Octave.*

menze mooglyk beter *Pieramiedaale* zou noemen, of *Gekielde Tonnetjes*. Zy gelyken altemaal naar een omgekeerde Schuit, laag en puntig van vooren, en waar van het agterfte verheven is en plat of als afgesneeden. Men vindt 'er zodanigen, die van enkel Zyde gemaakt zyn, op de Eiken, en op de Wilgen. Men kan ligt begrypen, dat deeze op een geheel andere manier te werk moeten gaan, dan die de Eyronde Tonnetjes maaken, en haar arbeid is daarom niet te minder Konstig. Zy maaken eerst twee Schulpswyze Dopjes van Zyde, waar zy tusschen in zitten te spinnen, die zy vervolgens aan elkander hechten, en daar mede haar Schuitje, dat somtyds zeer aartig van figuur op de Eiken Bladen gevonden wordt, voltoojen.

Men vindt andere Tonnetjes, die meer of min naar de laatstgemelden gelyken; by voorbeeld die van het St. Jans Kapelletje, waar van de Rups het zyne aan een Steeltje Gras maakt; zynde zeer dicht van Geweefzel, glad, half wit, half geel van Kleur. Op een Vygeboom vindt REAUMUR 'er, die volmaakt zweemden naar een Vingerhoed met een Dekzeltje als *Fig. 8*, vertoont, zynde een gedeelte der Oppervlakte van het Blad, daar toe, afgesneeden en opgerold. Anderen, van een zeer vreemde figuur, werden door den Heer DE JUSSIEU ontdekt onder de Senebladen, die

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.

Langwepi-
ge, enz.
Fig 1.

V. van Mocha (*) waren gekomen. Zy vertoonden zig, gelyk in *Fig. 9*, als kleine Kardoesjes, schynende van het effenste en witte Papier gemaakt te zyn, en ieder op een Steeltje staande, dat aan een Boomtakje gehecht was; zo dat zy niet kwalyk geleecken naar het Zaadhuisje van zekere Plant. De zelfstandigheid was zeer dik en styf, aan geene buiging of indrukking onderhevig. Dezelfen openende, vondt men 'er de afgelegde Huid in, waar uit men besloot, dat zy tot eene Rups behoorden; en doorze in Water te weeken bleek, dat het samenweefzel deezer Tonnetjes van Zyde was, onder welke egter eenige Stoffe, die naar Papier geleck, schein gemengd te zyn.

van gemengde Stoffe,
Fig. 10, 11.

Uit een dergelyke gemengde Stoffe, als van Zyde met Steentjes of brokjes Kalk, schynt een groot Tonnetje te bestaan van myne Verzameling, het welke van vooren als een Dekzeltje heeft, dat door de Pop, by het uitkomen, zal geopend zyn, en waar uit blykt, hoe dik de Wanden zyn van dit Spinzel. Zie hetzelve, in *Fig. 10*, van natuurlyke grootte.

De

(*) *Mocha*, dat REAUMUR *Moha* spelt, is een Zeehaven en Handelplaats van Arabie, aan de Roode Zee, niet ver van den ingang of Straat van Babelmandel. Men moet dezelve wel onderscheiden van *Mekka*, dat sommigen ook *Mokka* of *Mesha* noemen, en daar het Heiligdom der Mahomethaanen is. in 't midden van Arabie. Deze Plaats heb ik in 't voorgaande STUK, bladz. 150, alwaar by mislag *Mocha* gesteld is, bedoeld.

De Heer DE GEER geeft de beschryving van een dergelyk Tonnetje, uit Zyde en Aarde bestaande, en nagenoeg even groot, het welk geformeerd wordt door een witte Rups, die onder den Grond de Wortelen van de Hoppe afknaagt. De Afbeelding daar van, in *Fig. 11*, met de Pop daar in leggende, is van zyn Ed. ontleend.

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.

Versehide soorten van Rupsen weeten zig niet alleen in Tonnetjes te verbergen, tot de Verandering, maar zy verbergen de Tonnetjes zelf, zodanig dat men, schoon dezelve dikwils vry groot zyn, die niet dan zeldzaam vindt. Ik gaa nu van die Rupsen spreken, welke, tegen den tyd der Verandering, in den Grond kruipen. Dat zodanigen, die de Wortelen van de Salade en ander Moeskruid eeten, of die zig op laage Planten, dicht aan den Grond, onthouden, en dus door het affnyden of uitrukken van die Gewassen vernield zouden worden, dit deden en doen, is zo verwonderlyk niet; dan dat Rupsen, die zelf op de Boomen gebooren zyn, en 'er al haar Leven hebben doorgebracht, haare Tonnetjes vry diep in de Aarde gaan maaken. Ondertusschen is het getal deezer Rupsen mooglyk grooter, dan der genen, die zulks buiten de Aarde doen. Dit heeft in voorigen tyd, toen de Liefhebbers van deeze Eigenschap onkundig waren, 'er veele bedroogen, wanneer zy Rupsen opvoedden, tot de teeling van Kapellen. Daar zyn even.

Tonnetjes
in de Aarde
verbergen.

V. wel eenigen, die, in vryheid zig bevindende, AFDEEL-
XXXIX. wel tot de Verandering in den Grond kruipen; HOOFD-
STUK. maar die, in Doozen of Glazen opgevoed zyn-
de, daar men geen Aarde in gedaan heeft, niettemin op de eene of andere wyze, 't zy met of zonder Tonnetje, veranderen en tot volmaaktheid komen.

Onder de Rupsen, naamelyk, die dus in den Grond kruipen, zyn 'er, die in 't geheel geen Tonnetje maaken, zo dat de Pop slegts, los en vry, in de Aarde legt. Op deeze manier begraaft zig een gladde Rups van de Zuuring, met zestien Pooten, zynde vuilwit van Kleur, met eenige helderbruine Streepen versierd; gelyk ook verscheide anderen. De meesten, egter, maaken Tonnetjes, die altemaal in het wezentlyke overeenkomen, dat zy, naamelyk, als een klompje Aarde zig vertoonem; doch, wanneer menze opent en van één scheurt of breekt, de blyken geeven van een Konstig maakzel. Men bevindt, door de brokjes waar te neemen met een Vergrootglas, of door zulk een Tonnetje in Water te weeken, dat de korreltjes Zand of Aarde, met Zyde, of ten minste met gesponnen Draaden, aan elkander zyn vast gemaakt.

Hier door moet men bekennen, dat het een geheel ander samenstel is, dan sommigen zig verbeeld hebben, die onderstelden, dat de Rups, een Lymige Stoffe uitzweetende, zig daar mede omrolde in de Aarde, en dus een
over-

overtrekzel kreeg. Maar, op die manier zouden immers de Tonnetjes niet grooter zyn, dan dat het Lighaam van de Rups 'er door omvat werde; daar menze veel grooter vindt, gelyk in 't byzonder blykt uit *Fig. II.* Het moet, inderdaad, voor de Rups een vry zwaare arbeid zyn, de holligheid, die zy met haar Lighaam in de Aarde geboord heeft, zo aanmerkelyk te vergrooten, en, dewyl zy, diepzynde, den Grond geenzins kan opligten, moet zulks door samendrukkinge geschieden van de Aarde, die tot dit Werk derhalve niet te hard en droog, of ook niet te vogtig behoort te zyn.

Van de Rupsen, die niet dan tegen den tyd der Verandering in den Grond kruipen, kan men een groene gladde Rups der Brandenetelen tot een Voorbeeld neemen. De meeste Spanrupsen, die maar tien Pooten in 't geheel hebben, zyn van deezen aart. Men vindt, evenwel, ook enkele Haairige of ruige Rupsen, die zulks doen; waar onder die fraay getekende, met een Vleezig heuveltje op de Rug, welke zig meest onthoudt op de Abrikooze en Pruime- of ook op andere Vruchtboomen, en eene, welke de Haas † genoemd wordt, om dat zy zo † *la Libure* snel loopt; of de Wyngaard-Rups: hoewel zy ruim zo veel s'chynt te houden van het Balsemkruid (*), wanneer zy dat bekomen kan. Zy is

(*) Coq des Jardins, *Costus Hortensis*, *Mentha Hortensis* *Corymbifera*. C. B. *Pin.*

V. is over 't Lyf bezet met Kwastjes of Bondeltjes
 AFDEEL. van ros Haar, dat vry lang is. De Poppen van
 XXXIX. deeze zyn taamelyk klein, en van Kleur glim-
 HOOFD- mend zwart.
 STUK.

Tonnetjes
 van Aarde
 boven den
 Grond ge-
 maakt.

Voorts moeten wy agt geeven op een soort van Aarden Tonnetjes, die nog meer Vernuft en behendigheid in de famenstelling schynen te vereifchen, dan de genen, waar van gesproken is. Sommige Rupsen maaken die buiten den Grond, op de Bladen of tegen de Takken aan: zo dat de Rups verpligt is geweest, om de Aarde om laag te gaan zoeken, verftrekken- de dus voor Metzelaar en Opperman te gelyk. Men vindt twee Rupsen op de Eiken, die dit Vernuft bezitten. De Tonnetjes zyn van buiten geheel glad; daar die gene, welke men in de Aarde vindt, oneffen, ten minste ruuw zyn van Oppervlakte: het geen te zeldzaamer is, alzo de Rups van binnen werkt. De Heer REAUMUR nam zulks waar in een Rups der Appelboomen en spreekt 'er van als volgt.

„ De manier, op welke zy daar toe komt,
 „ gelykt eenigermaate naar die, welke wy
 „ volgen, om zekere soort van Muuren te
 „ maaken van weeke Aarde, op Roosterwerk
 „ van Hout en gevlochten Stroo. Na dat dee-
 „ ze Rups, op een Blad, een lugtig Ton-
 „ netje van Zyde gesponnen hadt, begaf zy
 „ zig naar beneden, om Aarde te haalen,
 „ welke zy, in verscheide reizen, in het Ton-
 „ netje bragt, tot dat zy, oogfchylyk, daar
 „ van

„ van een genoegzaamen Voorraad by één
 „ hadt verzameld, tot haar Gebouw. Vervol-
 „ gens maakte zy haar Tonnetje dicht en floot
 „ zig zelve als in een Gevangenis, waar zy
 „ niet uit zou komen, dan in de gedaante
 „ van een Kapel, dat is, in een Staat van Vol-
 „ maaktheid. Zy nam, alsdan, eenige Schop-
 „ jes Aarde, om zo te spreken, en, die week
 „ gemaakt, of als beslagen hebbende, met zekere
 „ Vogtigheid uit haar Bek; ging zy daar het
 „ Zyden Roosterwerk of Gaas van haar Ton-
 „ netje mede bescryken; drukkende die Aarde
 „ 'er styf tegen aan. Het weekste dringt door
 „ de openingen heen, en maakt, met dat Ly-
 „ mig Vogt gemengd, door opdrooging een
 „ taamelyk glatte Oppervlakte (*)”.

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD.
 STUK.

Daar zyn Tonnetjes van enkel Zyde, die nog Veel Tonnetjes by elkander,
 een byzondere opmerking verdienen; niet we-
 gens haare figuur of Kleur, maar om dat zy,
 in tegenstelling van de anderen, die altemaal
 op zig zelf bestaan, een Samenleving uit-
 maaken. Het zyn als de Gezellige Rupfen ten
 opzigt van de Eenzaame; en het zyn de eers-
 gemelden, wier Tonnetjes de Gezelligheid ver-
 kiezen. Zy zyn als samengepakt of by één
 gebonden, en maaken dikwils een soort van
 Koek, die eenigermaate naar een Honigraat
 zweemt: want men vindt somtyds honderden
 van deeze Tonnetjes zo netjes nevens elkan-
 der

(*) *Mém. TOM. I. 2. Part. pag. 315* Octavo.

V. der gevoegd, als de Drukletters in een Vorm.
 AFDEEL. Somtyds hebbenze een algemeen bekleedzel;
 XXXIX. somtyds niet. Wat de reden van dit verschil
 HOOFD. in de Tonnetjes zy; is, gelykerwys veele an-
 STUK. dere Wegen der Natuur, ondoorgrondelyk.

De Rupsen van den Eikeboom, die men Pro-
 cessionarissen noemt, verftrekken tot een aan-
 merkelyk Voorbeeld van zulke Koeken van
 Tonnetjes, die zy fomtyds wel twee of drie
 boven elkander maaken, zo dat het naar een
 Wespen-Nest gelykt. Maar in het onderzoe-
 ken, affcheuren en behandelen van deeze Koe-
 ken, ontdekte de Heer REAUMUR eene Ei-
 genschap, die nog vreemder is, dan eene der
 voorgemelden. Hy kreeg, kort daarna, een
 sterke Jeuking aan zyne Handen, en tuffchen de
 Vingeren niet alleen, maar zelfs in 't Aange-
 zigt, zodanig dat zyn ééne Oog geheel rood
 en vuurig ontftoken was, na verloop van ee-
 nige Uuren. Zelfs kreegen eenige Dames, die
 mede op de wandeling waren geweest, toen
 men die Koeken van Tonnetjes behandelde,
 den Hals met Puiften, en fchoon hy naderhand,
 voorzigtiger zynde, de Koeken met zyn Rot-
 ting van de Boomen affloeg, zonder die aan
 te raaken, jeukten niettemin zyne Handen,
 wel twee Dagen lang.

Jeukt en
 Ontfteeking
 door Haair-
 tjes van
 Rupsen.

Deeze Jeukt moet, buiten twyfel, door
 zeer fyne deeltjes, in de Lugt vliegende, en
 van deeze Tonnetjes afkomstig, veroorzaakt
 worden. Gemelde Heer, zodanige Koeken

met

met zyn Rotting van de Boomen slaande, op plaatsen in het Bosch, daar de Zon helder schein, zag de Lugt aldaar vervuld met een ontelbaare menigte van Stofjes, veel grooter en talryker, dan die men ziet in de Lichtstraalen, welke in een Donkere Kamer schieten. Dit waren, zo hy waarschyntlyk stelt, kleine Haartjes of brokjes van het Haar der Rupsen, het welk zy in de samenstelling der Tonnetjes gebruikt hebben, zynde door den tyd broosch geworden: want, hoe ouder de Nesten zyn, na dat de Kapellen 'er uit zyn gekomen, hoe gevaarlyker zy zyn om te behandelen. Evenwel zullen het geen brokjes zyn van het grove Haar, maar van het fyne, dat niet dan met een Vergrootglas of Mikroskoop te ontdekken is op de Huid deezer Rupsen, die, door enkele wryving aan onze Huid, dergelyke Ontsteeking of Jeukt verwekt. Zekere Gezellige Rupsen, van den Pynboom, schieten zelfs, op een zichtbaare wyze, Haairagtige deeltjes door zekere Stippen uit, die zy op de Rug hebben; waar door een soort van Dampkring om haar heen gemaakt wordt, die, zonder dat men haare Nesten aanraakt of behandelt, door enkele beschouwing van naby, dergelyke Jeuking verwekt (*). Men kan dezelve niet beter, dan by de uitwerking van het

aan-

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD.
STUK-

(*) REAUMUR, *Mem. TOM. II. I. Part. pag. 250.*

Octavo.

V. aanraaken der Brandenetelen, of van de prik-
 AFDEEL keling dier kleine, fyne Haartjes, welke 'er
 XXXIX. aan de Scheeden of Peulen der zogenaamde
 HOOFD- Westindifche Jeukboontjes zitten, of van de
 STUK. Pluim-Aluin, vergelyken.

De Tonnetjes strekken niet altoos tot beschutting der Poppen. Eene algemeene Aanmerking, die van belang is, valt 'er te maaken over de Tonnetjes der Rupfen. Eenige Autheuren, die meer drift hadden, dan een naauwkeurig onderzoek van het Gefchapene kan gedoogen, hebben de voorzorgen van de Natuur in het beschikken van zulk een huisvesting voor de Poppen, opgehemeld. Zy oordeelden, dat die zwakke Vaatjes daar door niet alleen een bewaarmiddel voor uitwendig leed, maar ook een beschutting kreegen voor de Winterkoude, Vorst en andere Ongemakken van het Weer. Doch, indien dit het Oogmerk van den Schepper ware geweest, zou zyne Almogende Hand, immers, den Zyde-Worm, die maar twintig Dagen, en wel in 't best van de Zomer, een Popje blyft, zulke sterke digte Tonnetjes niet hebben doen spinnen: terwyl een menigte Poppen van andere Rupfen den Winter doorbrengt in zeer dunne Tonnetjes of lugtige Spinzels, ja zelfs zonder iets dat 'er naar gelykt; en de Poppen van veele Dagkapellen het koude Saizoen verduuren, terwyl zy in de open Lugt hangen onder aan een Afdak of Geut van een Gebouw. Hieruit zou men haast mogen opmaaken, dat de Natuigheid voor de Verandering der Poppen scha-

• de.

delyker zy dan de Vorst: doch dan komen wederom die Poppen, welke bloot in de Aarde leggen, in aanmerking: hoewel men daar omtrent ook niet weet, hoe veelen van dezelve wel door een te groote Nattigheid van het Saizoen, of door een te diep gaande Vorst, komen te sneuvelen.

Het is wel een algemeene Regel, dat de Rupsen, die Tonnetjes maaken, aldaar, maar weinige Dagen na dat hetzelfde voltooid is, in eene Pop veranderen; doch deeze Regel heeft zyne uitzonderingen. Men vindt Rupsen, die, na dat zy haar Tonnetje of Spinzels hebben gemaakt, daar in agt of negen Maanden blyven, voor dat zy overgaan in den Staat van Pop. Zo wy ons over het lange verblyf van sommige Poppen in die Staat verwonderen mogen; met meer reden moeten wy verbaasd staan, dat een Insekt, 't welk Tandden heeft en alle Werktuigen tot de Spysverteering, die aan hetzelfde ook niet ontbreekt, zig vrywillig gaat opsluiten om een gedeelte van den Herfst, den Winter en het geheele Voorjaar, te vasten.

De tusschentyd van de Verandering der Rups in een Pop, tot die van de Pop in een Kapel, is ook zeer verschillende. Sommige Poppen veranderen reeds in tien, vyftien of twintig Dagen; anderen niet dan na verloop van verscheide Maanden of zelfs byna van een geheel Jaar. Dit verschil zou men kunnen toeschryven aan een byzondere Eigenschap dezzer

V.
AFDEEL.
XXXIX
HOOFD-
STUK.

De Pop
blyft lang
of kort in
die Staat.

V. Infekten: want men weet, dat de duuring van het Leven, de tyd van wasdom en volwassenheid, in verscheiderley Dieren, grootelyks verschilt; maar, dat de Poppen van een zelfde Soort van Rupsen, naar dat zy vroeger of later tot dien Staat gekomen zyn, een duuring hebben van eenige Dagen of van ettelyke Maanden, eer zy in den Staat van Kapel overgaan; schynt een Wonderspreuk te zyn: hoewel het de Ondervinding bevestigt.

De schoone Venkel-Rups, by voorbeeld, die de Koninginne-Pagie uitlevert, tegen 't end van Augustus of in 't begin van September veranderende, zo blyft haar Pop de Winter over, en het duurt negen of tien Maanden, eer zy een Kapel wordt; daar die zelfde Rups, in de Maand July veranderende, niet meer dan dertien Dagen een Pop blyft. Men begrypt ligtelyk, hoe zeer het Leven van eenige Infekten hier door verlangd of verkort worde: want een zelfde Infekt in de Maand July uit het Ey gekomen in de Gestalte van Rups, sterft niet onder de Gedaante van een Kapel dan in de Maand Juny van 't volgende Jaar: terwyl, het gene in de Mey-maand ter wereld is gebragt, reeds in de Gestalte van Kapel vergaat in July van het zelfde Jaar. Dus leeft een Rups, die een Maand of twee later gebooren is dan een andere van die zelfde Soort, elf Maanden en daar boven; daar die andere, enkel wegens het Saizoen, niet meer dan twee of drie Maanden

in 't Leven blyft. Een groot getal Maskers, zo van Dag- als Nagtkapellen, zouden ons Voorbeelden van dien aart kunnen opleveren.

Men ziet klaar, dat in 't eerste Geval een verdraaging plaats heeft van de werkingen, die het Infekt tot den Staat van Volmaaktheid brengen, en eene bevordering of voortzetting daarvan in het laafte. Even als men, in een ongunftig Saizoen, de Druiven dikwils, hier te Lande, niet ryp ziet worden, en in tegendeel de Tafelen, in 't vroege Voorjaar reeds, ziet praalen met Aardbefiën, Perfiken en andere uitgebroeide Zomervrugten, of de Schoorftenen en Kamers met Bloemen in 't midden van de Winter: zo wordt hier door de Natuur zelve het Tydperk van der Rupsen of Kapellen Leven verlangd of ingekort; het Sterf-Uur uitgefild of vervroegd!

De Heer REAUMUR deeze overeenkomst tuffchen de Dieren en Plantgewaffen, die voor hem door niemand nog waargenomen was, overweegende, bedagt, dat het niet kon zyn wegens gebrek van Voedzel, dat de Poppen dus lang in die Staat bleeven; maar dat het moest zyn door een gebrek van die werking, welke tot de volmaking van de Kapel, in dezelve, vereifcht wordt. Hy hadt bevonden, dat zekere Poppen, gereed zynde om de Kapel te laten uitkomen, ligter waren, dan zy in 't eerst waren geweest. Ook was de Uitwaafeming van eenig Vogt uit dezelve, in

V.
AFDEEL.
XXXIX.
HOOFD-
STUK.

Haar Uit-
komen kan
vervroegd
worden

V. Poppen welken hy binnen een Glazen Buis geslooten hadt, zichtbaarlyk door hem ontdekt. **AFDEEL. XXXIX** Dus oordeelde hy, dat in 't Geval, wanneer **HOOFD- STUK.** de Verandering derzelven in Kapellen vertraagd werdt, een minder Graad van Uitwaaseming moest hebben plaats gehad, en in tegendeel misschien een sterkere, by 't vervroegen van die Verandering. Op dit grondbeginzel besloot hy, dat men, door Konst, de Uitkoming der Kapellen zou kunnen vervroegen of laater maaken, en zelfs het Leven van alle Insekten, die in Poppen of Nimsen veranderen, welke geen Voedzel behoeven te gebruiken; gelyk dat der Torren en der Muggen, Vliegen en Wespen, verkorten of uitrekken: even gelyk dit zelfde, zo lang reeds, omtrent de Plantgewassen is werktellig gemaakt: neem eens het uitbroeijen van de Slaa en andere Moeskruiden.

door broei-
jeng van een
warme Lugt.

Deeze onvermoeide Waarneemer bevondt, dat even 't zelfde plaats had in de Insekten. Een menigte Poppen, die, volgens 't gewoone beloop, verscheide Maanden in die Staat hadden moeten blyven, door hem, in January 1734, gebragt zynde in de Winterhuizen van den zogenaamden 's Konings Tuin, te Parys, kwamen sommigen in tien of twaalf Dagen, sommigen in drie en eenigen in zes Weeken uit. Men hadt 'er, onder deeze laatsten, die niet voor Augustus of September van dat Jaar in Kapellen zouden veranderd zyn, wanneer zy aan de open Lugt bloot gesteld of in de Aarde begraven

ven gebleeven waren. Middelerwyl moet men niet denken, dat deeze verhaafting eenig na-deel had toegebracht aan de volkomenheid der Kapellen: zy waren zo schoon en vlug als anders: de Wyfjes leiden Eijeren op de gewoone manier. Den 21 November wederom Poppen daar in doende brengen, kreeg hy in 't voorfte van December reeds Kapellen, die niet dan in Mey moesten te voorschyn komen. Dus zou men gemakkelyk in één Jaar twee Teelten kunnen hebben van alle Kapellen; mids dat men de Rupsen, door het zelfde middel, haar gewoone Voedzel op zyn tyd bezorgde.

De Heer REAUMUR erkent, dat dit Geheim tegenwoordig niet zeer voordeelig schynt te zyn: doch wie weet, vraagt hy, of het niet t'eeniger tyd nuttig zou kunnen worden? „ In-
 „ dien men eens een nieuwe Soort van Rupsen
 „ kwam te ontdekken, die zo veel Zyde ga-
 „ ven als de Zydewormen; die gemakkelyker
 „ waren op te voeden, doch waar van men
 „ maar ééne Teeling 's Jaars hadt; schoon die
 „ leefde van Bladen welke men het geheele
 „ Jaar door kon vinden: dan zou men zig van
 „ dit Middel bedienen, om haare Teelingen
 „ te vermenigvuldigen.” Ik voeg 'er by, dat de Liefhebbers dus haare Kabinetten spoediger van Kapellen kunnen voorzien: dewyleven hetzelfde in Stoofjes of op warme plaatsen der Vertrekken geschieden kan: en zou het niet,

V. daar men thans de Eijeren van allerley Gevo-
 AFDEEL. gelte dus uitbroeit.
 XXXIX.

HOOFD- In allen gevalle moet deeze Uitvinding de
 STUK. lust der Liefhebberen, al ware het om de aar-

Poppen door
 een Hen uit-
 gebroed.

tigheid alleen, opwekken, om deezen Heer de
 Proefneemingen na te doen, wanneer hy ver-
 haalt, hoe dat hy de Poppen door een Hen
 heeft doen uitbroeden. Hy deedt Eijeren maa-
 ken van Glas, en dus regte Philosophische
 Eijeren, hoewel die naam aan anderen is toe-
 ge-eigend. Het Ey was van grootte als die
 der Kalkoenen, en, na dat hy agt Poppen aan
 deszelfs Wanden hadt vast gelymd, slopte hy
 de opening met een Kurk, die egter niet dicht
 floot. Dit, by andere Eijeren, onder een
 Hen gelegd zynde, die daar op reeds eenige
 Dagen gezeten hadt, werdt wel dra met Waa-
 sem vervuld: zo dat hy genoodzaakt was het
 Vogt een weinig te laten uitdampen, door het
 uithaalen van de Kurk: 't welk maar weinige
 Minuuten tyds vereifchte. In 't vervolg was
 hy daar mede niet belemmerd: zynde de groot-
 ste Uitwaaseming in een Etmaal voleindigd. Vier
 Dagen slegts verliepen 'er, of hy hadt reeds
 een Kapel uit: den volgenden morgen vondt
 hy vier andere Kapellen in het Ey; één's daags
 daar aan, en twee kwamen niet te regt. Die
 in het Suikerglas gebleeven waren, veran-
 derden niet voor den veertienden Dag: zo dat
 het uitkomen der Kapellen hier door tot een
 der-

derde van den gewoonen tyd was vervroegd: Hoe veel zou dan het Uitkomen niet wel vervroegd kunnen worden van zulke Poppen, die anders Weeken en Maanden in die Staat blyven? Doch onze Waarneemer verbeeldde zig, dat de Warmte van een broedende Hen te sterk ware voor eenige Poppen, inzonderheid die van Muggen en dergelyken, met welken het zyn Ed. niet gelukt was.

Om nu te onderzoeken, of men op dergelyke manier ook het Leven der Insekten verlangsamen en de Voortteeling uitstellen kon: het welk, in den eersten opslag, een wenschelyker zaak scheen te zyn: kwam aanstonds het tegenstrydige in aanmerking. Men moest de Koude te baat neemen, en houden de Poppen in een geduurig Winter-Saizoen. REAUMUR plaatste, ten dien einde, eenige Suikerglazen met Poppen, die met Kurk waren toegestopt, in een Kelder. Drie der schoone Rupsen van de Wolfsmelk ondergingen dus de Proefneeming. Zy waren in 't midden van Augustus des Jaars 1733 in Poppen veranderd: en de Kapellen moesten 'er, volgens 't gewoone beloop, niet laater uitkomen dan in 't begin van July 1734; dat is omtrent een Jaar na dat de Rups was geboren. In January 1734 hadt hy ze 'er in gebragt, en bevondt de Poppen, den 15 November nog in de zelfde Staat. Toen haalde hy ze uit de Glazen, om te zien of zy nog wel leefden, en daar was geen gebrek aan: zy

V.
AFDEEL.
XXXIX
HOOFD.
STUK.

Haar Uitkomen ver-
traagd door
Koude.

V. bewoogen haar agterfte , op de Hand, zeer
 AFDEEL. vlug. Vervolgens daar weder in gezet, bevonden
 XXXIX. zy zig in Augustus 1735 nog onveranderd (*).
 HOOFD-
 STUK.

„ Zie daar dan ('t zyn zyne Woorden,) het
 „ Leven der Infekten een Jaar verlangd of eens
 „ zo lang gemaakt, dan het anders zou ge-
 „ weeft zyn: maar hoe veel zou haar Leven
 „ nog wel daar boven verlangd kunnen wor-
 „ den? Dit zal het yervolg der Proefneemin-
 „ gen ons leeren. Alles fchynt, niettemin,
 „ famen te loopen, om ons te doen denken,
 „ dat haar Leven nog verfcheide Jaaren meer
 „ kan uitgerekt worden, en mooglyk meer
 „ Jaaren, dan wy zouden durven onderstel-
 „ len”!

Men hadt nog alle voordeelen niet in agt
 genomen tot deeze Proefneeming. De Poppen
 hadden te lang het zagte Klimaat genooten.
 Men konze gebragt hebben in een Yskelder,
 alwaar de trap van Koude niet alleen grooter
 maar ook gefladiger was. Ook hadden zy een
 mufte

(*) Deeze Poppen waren derhalve twee Winters overgeblee-
 ven: doch men heeft hier in Holland bevonden, dat fommi-
 ge Poppen, van de genen die gewoonlyk in de Aarde een Win-
 ter overblyven, natuurlyk niet alleen twee, maar zelfs drie
 Winters overgebleeven, en dan eindelyk, op den gewoonen
 tyd des Jaars, in volmaakte Kapellen veranderd zyn, zonder
 dat men eenig middel daar toe gebruikt hadt: zynde andere
 Poppen van de zelfde Teelt, in 't zelfde Saizoen en de zelfde
 bewaarplaats, na den eerften, anderen na den tweeden
 Winter uitgekomen.

muffe Reuk aangenomen; doordien het Suikerglas te dicht was toegestopt geweest, dat een weinigje gemeenschap moet behouden met de Buiten-Lugt. Dit gaf hem aanleiding tot nieuwe Proefneemingen.

„ Den 12 Juny (zegt zyn Ed.) heb ik in de
 „ Kelder Poppen doen brengen, die den zelf-
 „ den Dag eerst de Huid van Rupsen hadden
 „ afgelegd. Deeze Poppen waren van de zelf-
 „ de Soort als die ik door een Hen had laten
 „ uitbroeden, waar onder sommigen in vier,
 „ anderen in vyf Dagen uitgekomen waren,
 „ en veranderd in Dag-Kapellen. Om kort te
 „ gaan, het waren van de genen, die in de o-
 „ pen Lugt, en in het gewoone Saizoen, maar
 „ veertien Dagen blyven in de Staat van Pop-
 „ Die in de Kelder geplaatst waren, zyn Pop-
 „ pen|gebleeven tot in 't begin van Augustus.
 „ Kapellen, derhalve, die onder de Hen maar
 „ vier of vyf Dagen in haar bekleedzel van
 „ de Pop bleeven; die in de open Lugt, op
 „ 't meest, veertien Dagen daar in gebleeven
 „ zouden zyn; hielden het in de Kelder byna
 „ twee Maanden uit, en wie weet hoe veel
 „ langer nog zy het uitgehouden zouden heb-
 „ ben, indien zy in een kouder Lugt, gelyk
 „ in die van een Yskelder, hadden geplaatst ge-
 „ weest.”

Na dat REAUMUR verder, als in 't voor- Het verlan-
gen van 't
Leven der
Dieren wen-
schelyk.
bygaan, overwoogen heeft, door welke manier,
die van verlanging of verkorting des Leefstyds,

V. de Infekten het meeste bevoordeeld zouden
 worden, en zig als het laatste meest begunsti-
 gende verklaard hadt: gaat zyn Ed. dus voort.
 „ Niettegenstaande al wat 'er in deeze beden-
 „ kingen waar kan zyn, zouden wy gaarne
 „ wenschen het Geheim te hebben, om het
 „ Leven der Menschen zo wel te kunnen ver-
 „ langen of uitrekken, als dat der Kapellen.
 „ Die zulk een Geheim bezat, was zekerlyk
 „ meester van de Schatten der geheele We-
 „ reld! Zou men niet mogen denken, dat de
 „ naspooring van hetzelfde tot de Hersenschim-
 „ men te betrekken ware? Ten minste zal het
 „ blyken; dat al het gene gezegd is van het
 „ Tydperk, welk de Natuur voor het Leven
 „ van ieder Dier gesteld heeft; van dien nood-
 „ lottigen Eindpaal, welken men niet passie-
 „ ren kan; al te los en al te algemeen geop-
 „ perd zy: dewyl thans is beweezen, dat het
 „ Leven van eenig Dier, of van eenig Infekt,
 „ niet bepaald was tot eenige Maanden of een
 „ Jaar tyds, dan, tot dat men het Middel uit-
 „ gevonden heeft, om dien Eindpaal twee,
 „ drie, en meer Jaaren voor uit te zetten.
 „ Eindelyk, na dat het wel klaar en duidelyk
 „ is beweezen, dat een Rups Jaaren lang in
 „ haar Eytje kan blyven, zonder daar in te
 „ groeijen en zonder daar in te vergaan; moet
 „ het geenszins onmooglyk voorkomen, dat zy
 „ 'er Eeuwen lang, en verscheide Eeuwen
 „ agtereen, in blyve; en het gene wy gezien
 „ heb-

„ hebben mooglyk te zyn ten opzigt van de
 „ Infekten , moet even 't zelfde fchynen in
 „ de grooter Dieren.”

Wy hebben gezien †, hoe de Heer REAU-
 MUR een Middel had uitgevonden, om de Ei-
 jeren van 't Gevogelte lang verfch en goed te
 houden, door het uitkomen der Pullen op ge-
 lyke manier te vertraagen; en dit niet alleen
 eenige Maanden, maar zelfs een geheel Jaar.
 Het Middel beftondt in dezelve te beftryken
 met een Vernis en ze dan neer te zetten en te
 houden op een koele plaats. Dit zelfde Mid-
 del, dat hem voorkwam miffchien tot verlan-
 ging van het Leven der Menfchen te kunnen
 dienen; als wordende weezentlyk van de Hot-
 tentotten en Amerikaanfche Wilden gebruikt,
 om zig tegen de Ongemakken van het Weer
 te beveiligen; is door hem ook op de Poppen
 in 't werk gefield. Hy beftreek de Poppen
 met eene oploffing van Gom-Lak in Wynggeest,
 vermydende wel zorgvuldig de Stippen, als die
 haar tot de Ademhaaling, onontbeerlyk, noo-
 dig zyn. Uit zodanige Poppen, die voor 't
 overige op de gewoone plaats en gehouden wer-
 den, zyn de Kapellen eenige Weeken laater
 uitgekomen, dan uit Poppen van de zelfde Soort,
 die niet met Vernis beftreken waren. De ei-
 gentlyke werking van dit Middel beftaat in het
 beletten van de overtollige Uitwaafeming der
 Vogten.

V.
 AFDEEL.
 XXXIX.
 HOOFD.
 STUK.

Beftryking
 met Vernis.
 † V. STUK
 bladz. 362.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

XL. HOOFDSTUK.

Beschryving van de Eigenschappen der KAPELLEN in 't algemeen, en baare verschillendheden; als ook de uit- en inwendige Deelen en die der Voortteeling in 't byzonder, meest volgens de nieuwe Waarneemingen van den Heer DE GEER, inzonderheid ten opzigt van de Lugtgaatjes of Stippen, door hem ontdekt. Voorts de onderscheiding en Verdeeling der Kapellen, volgens REAUMUR, ROESEL en LINNÆUS.

Hoe dat de laatste Verandering der Infekten van dezen Rang, dat is die der Poppen in KAPELLEN, geschiedt, heb ik te vooren reeds beschreeven*. Wy zullen dan nog! maar agt geeven op de Eigenschappen der Kapellen in 't algemeen, voor dat ik overgaa tot de beschouwing van derzelver menigvuldige Soorten in 't byzonder.

* Zie 't IX.
STUK
bladz. 47.

Naam. Men plagt, weleer, deeze Infekten in 't Nederduitsch *Vlinders* of *Uilen* te noemen; passende de eerste benaaming toe op de Dag- de andere op de Nagtkapellen, gelyk sommigen noch heden doen (†). Zy werden evenwel, al van ouds

Ca

(†) Zie aangaande de benaaming van Vlinders het Werk van SEPP, aangaande die van Uilen het Vierde Deel van SEBA.

Capellekens geheten, volgens ALDROVANDUS, of Botervliegen, en in Vlaanderen *Boterschyte*; gelyk de Engelschen 'er, vry algemeen, den naam aan geeven van *Butterflies*, hoewel sommigen ze ook *Souls* dat is Zieltjes noemen, mischien van t' Grieksch woord $\Phiυχη$ of $\Psiυχη$, dat de gemeenste benaaming deezer Infekten was. Mooglyk heeft men die van haar snel vliegen of van de Verandering uit een loggen kruipende, in een vluggen Staat, afgeleid. De oorsprong van den Latynschen naam, *Papilio*, is duister; maar de Italiaanen en Franschen hebben dien, met weinig verandering, nagevolgd, noemende de eersten het Mannetje *Parpaglione*, het Wyfje *Parpaglia*; de laatsten die beiden *Papillons*, de Spaanschen *Mariposa*, de Polakken *Motil*, de Hongaaren *Louoldek*. De Duitschers geeven 'er somtyds den naam van *Zweyfalter* en *Molken-teller*, somwylen dien van *Pfeiffholter* en ook van *Sommervogelin* of *Zomervogeltjes* aan; gelyk sommigen haar ook in *Tag*, *Abenden* *Nachtvogel* onderscheiden, waar onder dan eenigen zyn die zy *Schaben*, dat is Motten of Mot-Uiltjes, noemen. 't Woord *Schmetterling* wordt, by hun, ook wel gebruikt. Ik geef 'er met de meeste Liefhebbers in ons Nederland, in 't algemeen, den naam aan van Kapellen.

Welke Infekten wy hier op 't Oog hebben, is iedereen, ten minste gedeeltelyk, bekend. De Kinderen vermaaken zig dikwils met de Kapellen, die hun in de Zomertyd voorkomen, na

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

V. AFDEEL. XL. HOOFD-STUK. telooopen en te vangen: want, behalve dat eenigen verrukkelyk schoon zyn, heeft het Menschdom, in 't algemeen, van haar dien afkeer niet, als van de Rupsen: hoewel daar onder ook veele, wegens haare fierlykheid, wel dubbeld beschouwens waardig en ver van affchuwelyk zyn. De Gestalte der Kapellen, inzonderheid der Oost-en Westindische, die wy kennen, heeft een byzondere en onvergelykelyke Schoonheid, wegens de schikking en luister der Kleuren, die in sommigen den sterksten Goud-en Zilverglans tarten, of het Oog doen schemeren, wegens den schitterende Gloed van Hemelsblauw, Geel, Rood, Purper, Roozekleur of Groen, sommigen met een Weerschyn, die onverbeeldelyk is; anderen met een mengeling zelfs van gemeene Kleuren, die zeer fraay staat. Ik wil nu niet in 't byzonder spreken, van de genen die op een donkeren of flauwen Grond zeer fierlyk ge-oogd en als gevensterd zyn, gelyk de Paauw-Oogen, Atlas, en die welke men Spiegeldraagers noemt, noch ook van veele anderen.

Verfchil
der Rupsen
en Kapellen
ten dien op-
zichte.

In dit alles is 't zonderling, dat men, gelyk de Heer REAUMUR reeds opgemerkt heeft, geene overeenkomst, byna, vindt, tusschen de schoonheid der Rupsen en Kapellen. Het is bekend, dat zeer leelyke, bruine, graauwe, zwarte Rupsen, dikwils Kapellen uitleveren die heerlyk gekleurd zyn: terwyl de Kapellen van fierlyk getekende Rupsen niets fraays vertoonen. Wat bevalligs is 'er, by voorbeeld, in die ruige-Beer-

Fig. 1.

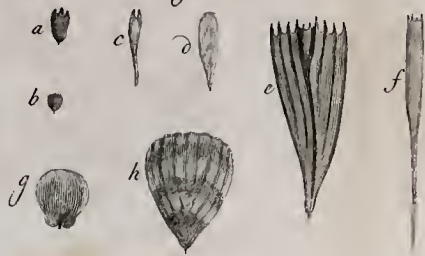

Fig. 2.

Fig. 4.

Fig. 3.

Fig. 7.

Fig. 8.

Fig. 11.

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 10.

Fig. 9.

f
1800

Beer-Rups, dat de schoonheid van haare Kapel zou evenaaren, en hoe weinig beantwoordt de gemeene Kleur der Witjes die van haare Rupsen op de Kool aazende (†). Men vindt evenwel schoon getekende Rupsen die zeer sierlyke Kapellen voortbrengen; gelyk de Venkel-Rups, die van de Wolfsmelk, de Liguster, Jasmyn en Oleander. Ook zyn 'er eenige weinige Kapellen, die nagenoeg de zelfde Kleuren hebben als haare Rupsen. De Aalbessen-Rups, die onder de Spanrupsen behoort, en het Lyf witagtig, met zwarte Vlakjes zeer fraay gespikkeld, aan de enden en op zyde hoog geel getekend heeft, levert immers het bekende Aalbessen-Kapelletje uit, dat van dergelyke Tekening is. Zo onthouden zig op de Eiken ook Rupsen, die zeer fraaye Schuitwyze Tonnetjes maaken, groen zynde en geel gestreept; en het Nagtkapelletje, daar uit voortkomende, heeft een dergelyke Kleur.

De oorzaak van die Kleuren, evenwel is in de Rupsen geheel iets anders dan in de Kapellen. In de eerstgemelden schynt het een Vernis te zyn, waar mede de Huid gekleurd is, ten minste lydt het niets door het aanraaken; daar al die Schoonheid der Kapellen door enkel aantasten of behandelen, hoe zagt en voorzigtig ook geschiedende, in veelen geheel verdwynt.

De

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

Het Meel-
agtig stof
der Wicken

(†) Zo dat het geheel mis is, t'geen ALDROVANDUS van de Kapellen in 't algemeen zegt: *servantque ipsi colorem Erucae ram e quibus ortum suum duxerit*. De Infectis Lib. II. Cap. I.

V. De Meelagtige Stofjes , die aan de Vingers
 AFDEEL. kleeven , wanneer men de Kapellen gevat heeft ,
 XL. ja die zy veelal door de fchuuring en wryving
 HOOFD- der Wieken tegen elkanderen of tegen iets an-
 STUK. ders kwyf raaken , met het Mikroskoop onder-
 zoekende , heeft men ontdekt de oirzaak te zyn
 van die Kleuren ; zo wel van de beftendige als
 van de veranderende in de Weerfchyn-Kapellen.
 VeeleAtheuren hebben 'er den naam van *Pluimp-
 jes* aan gegeven , om dat zy zig als met een fteeltje
 vertoonen , doch REAUMUR noemtze *Schub-
 betjes* †. Geen van beide die Benaamingen is
 † *Ecailles* volkomen eigen , en mooglyk zou die van *Pluis-
 jes* meer met de algemeene Vertooning over-
 eenkomstig zyn.

gelykt naar
 Dons ,

In de Klaffe der Infekten heeft LINNÆUS ,
 uit aanmerkinge van deeze Pluisjes , aan die tot
 deezen Rang behooren , derhalve , ook in 't
 Latyn den naam gegeven van *Lepidoptera* , dat is
 Schubvleugelige ; doch om de gemelde rede-
 nen , en niet tot het uiterfte willende over-
 gaan , van ze Stofvleugelige te noemen ; dewyl
 het eigentlyk geen Stof is , dat de Wieken der
 Kapellen bedekt : gebruik ik de benaaming van
 DONS VLEUGELIGE Infekten , voor die van
 deezen Rang † ; dewyl zy de Wieken *met Meel-
 agtige Schubbetjes* gedekt hebben , die zig , op 't
 Oog , als Dons vertoonen . Door Dons , weet
 men , worden de Kleine Pluimpjes van Zwaanen
 en ander Plumgediert verftaan ; naar welken
 deeze Pluisjes , met het bloote Oog of door
 niet

Zie het IX.
 STUK,
 bladz. IIJ.

niet zeer sterke Vergrooting beschouwd zynde, wel wat, en immers meer dan naar Schubben of naar Stof gelyken.

Het gaat, hier mede, als met de meeste Werken der Natuur; zodanig, dat menze niet ligt tot eene byzonder uitdrukking kan bepalen. Welk een oneindige verscheidenheid vindt men niet in de Visschen: hoe groot een verschil, (om by de Infekten te blyven,) in die Werktuigen, welke in 't algemeen den naam van Sprieten voeren? Daar is, in de gedaante van deeze Pluisjes, een zo aanmerkelyk verschil, dat REAUMUR zelf, dieze altemaal Schubbetjes noemt, bekennen moest, dat men aan eenigen beter den naam zou geeven van Haairtjes, ten minste aan die, welke lang, dun en tevens final zynde, het end niet plat, maar in twee of drie Haairtjes uitloopende, en als gespleeten hebben; waar van hy, onder anderen, eenigen in Plaat vertoont (*). En, dewyl de allerebreedsten zelf een klein Steeltje hebben, dat aan de Schubben der Visschen of van andere Dieren, in 't algemeen, ontbreekt, zo schynt de benaaming van Pluimpjes, hoe Schubagtig sommigen, voor 't overige, zig vertoonen, eigener dan die van Schubbetjes te zyn; waar in ik de gedagten van den Heer

GEER

(*) *Mem. des Inf.* TOM. I. 1. Part. PL. VII. Fig. 33, 34, 35.

V. G E E R met de mynen byna overeenkomstig
 AFDEEL. vind (*).
 XL.
 HOOFD- Door eene nauwkeurige beschouwing met
 STUK. het Mikroskoop , waar van veele Autheuren
 en zeer ver- hun werk gemaakt hebben, komen de meesten
 schillende van figuur voor als dunne Plaatjes , sommigen byna zo
 en grootte. breed als lang , aan 't breedste end , veelal,
 Pl. LXXXVI Tandswyze ingefneeden, en somtyds ook rond;
 Fig. 1. aan 't anderen end of smal en puntig uitloopende, of met een Steeltje als gezegd is, dat eenigermaate voortloopt in het Plaatje, even als in de Pluimen. Veele van deeze Schubbetjes gelyken, in 't ruuwe, naar de Afbeelding van een Tulp, eenigen naar Paletten van het Kinderspel. Men vindt 'er, die tot zeven en agt, ja tien, twaalf en meer Tand en in snydingen hebben, tegenover het Steeltje of Puntje, waar mede zy in de Wiek worden ingeplant. Eenigen vertoonen zig als driehoekige Plaatjes, waar van het breedste end alle de gemelde verscheidenheden heeft. Sommigen zyn, over de geheele langte, gegroefd, doch in de meesten loopt een Naad, die als een verlanging van het Steeltje is, door 't midden van ieder Schubbetje ten einde uit. Ook verschillen zy in grootte ongemeen, niet alleen in de zelfde, maar inzonderheid in verschillende Kappellen; gelyk uit *Fig. I* van P L A A T LXXXVI. en derzelver verklaring blykt.

Dec.

(*) *Mem. TOM. I. Mem. 2. p. 63.*

Deeze verscheidenheid van figuur der Schubbetjes of Pluimpjes, (hoe menze dan wil noemen,) heeft niet alleen in byzondere Soorten van Kapellen, maar zelfs, en byna altoos, in eene zelfde Kapel plaats: doch op het grootste gedeelte van de Wiek, en 't welke een weinig af is van den rand, zyn zy van eene zelfde figuur, en leggen in eene verwonderlyk nette Schikking. De ryën loopen evenwydig, en schoon de Schubbetjes weinig of niet over elkander heen schieten, is doch het Puntje of Steeltje eenigermate door het end der laager geplaatste Schubbetjes bedekt: want men moet weten, dat zy zodanig leggen, dat haar strekking van de Geleding der Wiek opwaards is. Dit doet de Oppervlakte der Wieken zig in de meeste Kapellen, wanneer zy onbeschadigd zyn en men dezelve met een flauw Vergrootglas beschouwt, als van Kamelot vertoon: doch in sommigen zyn, tusschen deeze Schubbetjes, nog van die Haairagtige Pluisjes ingeplant, het welk de Oppervlakte Fluweelagtig ruig maakt. Men vindt 'er ook, die aan den rand der Wieken een foort van Franje hebben, dewelke uit driekantige Schubbetjes bestaat.

Dat de gemelde Pluimpjes de eenige oorzaak van de Kleur der Kapellen op de Wieken zyn, is niet alleen daar uit blykbaar, dat men, wanneer zy 'er afgeveegd of afgesleeten zyn, de Wieken byna gantsch doorschynende vindt: maar ook daar uit, dat men de verande-

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

ring van Kleur in de Duitſche Weerſchyn-Kapellen, wier eene Vlerk zig, in zekere plaatsing tegen 't Licht, graauw, de andere Hemelſchblaauw vertoont, thans ook verzekerd is, alleenlyk af te hangen van Pluimpjes van deeze Kleuren, op ryën beurtlings, en zodanig ſchuins tegen elkander geplaatſt, dat ſomtyds de eere ſomtyds de andere zigbaar zyn (*).

Haar Vlieg-
ſeel.

Ik heb van dit Dons der Kapellen eerst moeten ſpreeken, om dat hetzelfde aanleiding gegeven heeft tot de benaaming van den Rang der Donsvleugelige Inſekten; als ook, om dat de Wieken haar allermeeſt van de Rupsen onderscheiden. Zy hebben 'er vier, welke in de meeſten dienen om te vliegen; doch haare manier van vliegen is zeer verſchillende, in ſommigen vlug, in anderen log en traag, naar dat de Schepper dit goed gevonden heeft. De Dag-Kapellen, in 't algemeen, die met zeer groote Wieken zyn voorzien, vliegen wel vlug, doch niet in een regte lyn, gelyk de meeſte Vogelen en andere Inſekten, maar met allerley daalingen en verheffingen of ſprongen op en neer, het welkze dikwils zeer moeielyk om te vangen maakt. Dit is het ook, het welk haar merkelyk beſchut tegen de vervolging van het Pluimgediert, voor het welke zy een lekker aas zyn. Men ziet de Zwaluwen dus dik-

wils

(*) Zie zulks duidelyk en door ſterke Vergrooting aange-
weezen in 't Werk van LEDERMULLER. Neur. 1764.
Tab. 49.

wils missen, wanneer zy op eene vliegende Kappel toefschieten; doordien dezelve de streek van haaren Koers ontduikt. Wat de Nagtkapellen aanbelangt; onder dezelve zyn 'er veel, die men niet ligt, dan door het opkweken der Rupsen, of uit de gevonden Poppen, magtig wordt: 't zy dat die weinig vliegen: 't zy dat zulks alleen by Avond of by Nagt geschiedt. Daar zyn zelfs Wyfjes Kapellen, die in 't geheel geen of maar zeer kleine Wiekjes hebben, en dus tot vliegen geheel onbekwaam: het welk ook te denken is, dat veel der andere Nagtkapellen zyn.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD.
STUK.

Onder de Gestalte van Rupsen hadden deze Insekten een grove en vaste Spyze, gelyk de Bladen der Boomen of Planten, of zelfs de Schors en het Hout, gebruikt; den Staat van Poppen hadden zy, en sommigen Maanden lang, gelyk gemeld is, als slaapende doorgebragt: nu gevleugeld, en in volkomenheid op het tooneel verschynende, zou men mogen denken, dat zy eerst regt begonnen te leeven, en dus ook byzonder eenig Voedzel noodig hadden. Men vindt 'er, ondertusschen, veel, inzonderheid onder de Nagtkapellen, die in 't geheel niets schynen te nuttigen, en het is ten hoogsten waarschynlyk, dat zulke Dagkapellen, die den Winter overblyven en zig alsdan hier of daar verbergen, ten minste gedurende dat Saizoen ook niets gebruiken. Anderzins moeten zy iets uit de Bloemen zuigen,

Levens-
manier.

V. dewyl zy die opzoeken en van de eene op de
 AFDEEL. andere vliegen, of ook misfchien van het Sap
 XL. der Bladen, of van de Daauw, die op dezel-
 HOOFD- ven legt, iets nuttigen. Het fchynt dat de
 STUK. Voortteeling het hoofdzaakelyke oogmerk is,
 waar toe zy in de Wereld komen; gelyk vee-
 len ook, zo dra dezelve is volbragt, wel dra
 fterven.

Taatheid
 van Leven. Wy hebben de taatheid van het Leven der
 Rupfen, onder de Lugtpomp, in aanmerking
 genomen, en gezien hoe de Poppen, zelfs on-
 der Water, en zekerlyk in de Aarde, Ademhaa-
 len: terwyl een ligte drukking hun beiden
 doet fterven. Met verwondering heb ik, meer-
 maalen, in de Kapellen opgemerkt, hoe lang zy,
 aan een Speld gestoken zynde, in 't Leven bly-
 ven, niet alleen, maar hoe fommigen zelfs van
 vooren met een heete Speld of Naald geprikt,
 niet gemakkelyk dood te krygen zyn. Men
 is, in 't algemeen, zeer gereed met te zeggen, dat
 de oorzaak daar van zy, dat het Hart zo moeie-
 lyk te treffen is. Dit brengt onkundigen in
 verbeelding, als of de Kapellen een dergelyk
 Hart hadden als de Viervoetige Dieren en de
 Menfchen; doch ik vind, dat aanmerkelyk is,
 by de naauwkeurigfte Waarneemers geen de
 minfte Afbeelding van het Hart der Kapellen,
 en in de Rupfen hebben wy gezien, hoe zeker
 Kanaal, langs de Rug loopende, en zig, op 't
 meefte, als een Slag- ader vertoonende, voor
 * Bladz. 51. het Hart gehouden wordt*. De Knobbeltjes, daar

aan door MALPIGHIUS waargenomen, en voor een schakel van Harten aangezien, zyn door REAUMUR ontkend, en het heeft my toegescheenen, dat men het Ruggē Merg weleer daar mede verward heeft in de Rupfen. Hoe weinig het Hart van den inlandfchen Rhinoster-Tor, en zelfs dat der Byën; naar de gewoone figuur van een Hart gelykt, kan men by SWAMMERDAM (*) nazien. HARVÆUS erkent, dat het in veele Infekten naauwlyks, zelfs met een Vergrootglas, is te vinden. Het uiterfte, waar toe men in 't algemeen kan komen, is door redeneering vast te stellen, dat zy allen een Hart moeten hebben, of iets dat daar voor verftrekt (†). Maar wat grond is 'er voor deeze Gevolgtrekking? Wy zien wel, dat 'er een Omloop van Vogten plaats heeft in de Rupfen; wy besluiten met reden, dat 'er die ook moet zyn in de Kapellen; doch, of de bewegende oorzaak daar eveneens zy als in de Viervoetige Dieren, zou ik grootelyks twyfelagtig stellen. Ten minste, indien het zulk een overlangſe Buis ook in de Kapellen mogt zyn, dan hadt men geen reden om te denken, dat het Hart door de doorsnyding van het Borstſtuk in de langte meer getroffen zou worden, dan door den Kop van het Borstſtuk en dit van het Agterlyf

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

(*) *Bybel der Natuur.* Tab. XXX. Fig. 7 & Tab. XIX. Fig. 1.

(†) Ils faut donc, qu'ils ayent ou un Cœur où quelque chose déquivalent. LESSER par LYONNET Tom. II. p. 91.
I. DEEL, XI. STUK.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD.
STUK.

lyf af te snyden in de levendige Kapel. De Proefneeming van SEPP, op die van de Liguster-Pylstaart, welke dus de taatheid van derzelve Leven aantoon (*), bewyft ook ten overvloede, dat het Natuurlyk of Werktuiglyk Gestel, in deeze Infekten, meer met dat der Kikvorschen en dergelyke Dieren moet overeenkomstig zyn, welke nog eenige Uuren zwemmen na dat het Hart hun is uit het Lyf genomen (†); zonder dat men daar uit ligt besluiten zal, dat de Dierlyke bewegingen in de zodanigen sterker zyn dan in de Viervoetige Dieren of Menschen (§).

Vershil
der Sexe.

Dat 'er Mannetjes en Wyfjes onder de Kapellen zyn, is een algemeene Regel. In veelelen heeft enig verschil det Sexen plaats in de Kleur der Wieken; het welk in sommigen vry groot is en alsdan mooglyk dient, op dat de eene Sexe de andere zou kennen: gelyk men dus, onder de Beschaafde Natiën, het Man- en Vrouwvolk, in den eersten opslag, aan de Kleederen onderscheidt. Maar, gelyk 'er onder ons veel nader Kenmerken daar toe zyn; zo hebben ook sommige Kapellen een aanmerkelyk verschil in de figuur der Sprieten, en,
in

(*) SEPP. III. Stuk. 3. Verhand. van de Nachtvinders. blad. 17.

(†) Zie het VI. STUK deezer *Natuurh. Historie*, blad. 245.

(§) De onderscheiding van *motus Animales, Vitales, Naturales*, is bekend. *Ne Sutor ultra Crepidam.*

in 't algemeen, zyn de Wyfjes dikker en van agteren stomper dan de Mannetjes, dat egter duidelykft waar te neemen is in de Nagtkapellen, waar onder men 'er vindt, die eens zo lang zyn en dik naar evenredigheid.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

De Mannetjes zyn naauwlyks uit de Pop gekomen en tot vliegen bekwaam, of zy zoeken oogfchyndlyk de Wyfjes op, om die te bevruchten: want de Wyfjes, opgevoed zynde in eenzaamheid, leggen wel Eytjes doch daar komen geen Rupsen uit; zy zyn onvrugtbaar, gelyk men 'er ook veelen onder de anderen vindt, die door de Kleur gemakkelyk te onderscheiden zyn. Men heeft in veele Nagtkapellen waargenomen, dat zy het Lyf nevens elkander plaatzen, en dan de agterfte deelen te famenvoegen; het welk een byzondere manier van Paaring is, met Letter *a* in *Fig. 2.* aangewezen, Het Mannetje, dat dikwils aan de regter zyde is, bedekt met zyne Wiek een gedeelte der Wiek van het Wyfje, en de Paaring duurt, fomwylen, een half of geheel Uur lang. Zy hebben die maar eenmaal noodig, en gaan, kort daar na, aan het Eyerleggen. Anderen, gelyk de Zydeworms Kapellen, voegen zig in een regte lyn, Gat tegen Gat, aan één, en bewegen middelerwyl de Wieken, met verfcheide herhaalingen, zeer vlug: daar de meesten, volgens REAUMUR, zig, geduurende de Paaring, zeer ftill en byna onbewoogen houden. Men vindt 'er veelen, waar van het Wyfje,

Paaring. 1
Pl. LXXXVI.
Fig. 2.

V. op de wyze der Viervoetige Dieren en Vogelen, door het Mannetje gedekt wordt, zodanig dat de Wieken byna op elkander fluiten, en de beide Kapellen zig als eene, die twee Koppen heeft, of dat van het Wyfje niets dan het Agterlyf zichtbaar is, vertoonen. In eenigen maakt het Lyf van 't Mannetje, met dat van 't Wyfje, een hoek, die fomtyds fcherp is of kleiner dan regt, fomtyds regt of in de Winkelhaak, fomtyds grooter of ftomp, gelyk men 't noemt: zie de Afbeelding *b*, welke de Paaring der St. Jans-Kapelletjes vertoont. Veele Wyfjes fchynen de Mannetjes, door de oplichting van haar Agterlyf, als aan te lokken, of ten minfte zig gereed te houden tot de Paaring; blyvende in dit poftuur, met het Agterfte fomtyds tot by den Kop omgekromd, Uuren ja Dagen lang, indien 'er geen Mannetje zig openbaart.

Haar Min-
nefpel.

De Paaring der Dagkapellen heeft eenige nog meer aanmerkelyke byzonderheden. Men zietze, met elkander, het Minnefpel reeds al vliegende beginnen in de Lugt. De eene vervolgt beurtlings en fchynt dan wederom te vlugten voor de andere; het welk de Vertooning maakt van een Gevegt; doch waar toe deeze Infekten, als volkomen weerloos gebooren zynde, geen Wapenen hebben. In de Herfft gebeurt dit zeer dikwils, en dan ziet men, na dat dit Spel eenigen tyd geduurd heeft, een van haar beiden, dat het Wyfje is, zig als vermoeid op

ce-

eenig Blad, of elders, neerzetten, en het Mannetje, na verscheide huppelingen, om het oogenblik te treffen, wanneer zy de Wieken neerslaat, eindelyk zig daar op begeeven. Alsdan haakt zig het agterste van zyn Lyf, door omkromming, aan dat van 't Wyfje, het welk, tevens de Wieken weder overend zettende, dus het geheele Lyf van 't Mannetje als omvat; zo dat men niet meer dan het Borststuk en den Kop van 't Mannetje kan zien: maar de Koppen zyn regtstreeks van elkander af geplaatst; dat is, om zo te zeggen, de Kop van de een naar 't Oosten, en van de andere naar 't Westen. Eenige Dagkapellen vindt men, die zig, gedurende de Paaring, in een andere plaatsing houden: zy raaken elkander niet dan met het Agterste van haar Lyf; de Buiken zyn naar elkander toegekeerd en zy houden zig, elk in 't byzonder, met de Pooten aan een Steeltje Gras of Bloem vast. Men zou zeggen, dat zy, in dit geval, plezier hadden om elkander aan te kyken. Men vindt 'er, die dus aan elkander blyven zitten, niettegenstaande de Bloem of het Takje gebogen, geschud of anders bewoogen, ja afgesneden wordt; zo dat menze gemakkelyk, dus gepaard, in een Doos kan doen, en sommigen blyven wel eenige Uuren in dat postuur: doch de eerstgemelden vliegen met elkander weg, wanneer menze te naby komt of tragt te vangen. Het Wyfje, naamelyk, als de vreesagtigste mooglyk, torst het Mannetje, dat zy-

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

V. ne Wieken, middelerwyl, overend en stil houdt.
 AFDEEL. Men kanze, verscheide maalen, van de eene naar
 XL. de andere plaats verjaagen, zonder dat zy el-
 HOOFD- kander los laten, en, als menze vangt, bly-
 STUK. ven zy doch nog eenigen tyd gepaard: gelyk
 dit in de Witjes zeer gemakkelyk waar te nee-
 men is.

Buiten twyfel heeft men, in Tuinen en op
 Luftplaatfen, van deeze en andere Kapellen,
 gelyk die men 't Paauw-Oog en Gouden Vlin-
 der noemt, nu en dan eene gezien, die de Wie-
 ken plat neder hield op een Blad of aan een
 Boom, dezelve by wylen opligtende en we-
 derom nederflaande. Indien men de reden hier
 van niet begrypt, zo schynt het vreemd: doch
 dit postuur dient eeniglyk om het Mannetje te
 ontvangen of aan te lokken; het welke, door
 het Wyfje, dikwils een geruimen tyd, op den
 tuil gehouden wordt; also zy de Wieken t'el-
 kens opligt, wanneer hy nadert, en als hy af-
 wykt wederom neerflaat; blyvende dus, som-
 wylen, wel een Kwartier Uurs lang, hem af-
 wagten; terwyl hy t'elkens, by het aankomen,
 de Wieken geslooten vindende, zig als uit het
 Gezigt begeeft. Men kan, in dit Minnespel te
 zien, zig somtyds met plezier verlustigen.

Deelen der
 Voorttee-
 ling.

Pl. LXXXVI.

Fig. 3, 4.

Zo men de gedaante en het maakzel van de
 uitwendige deelen der Voortteeling in de Kapel
 van den Zyde-Worm wil weeten, behoeft men
 slegts de Afbeeldingen en beschryvingen na te
 zien van MALPIGHIVS; alwaar blykt, dat
 die

die Deelen in allerley Kapellen niet eveneens geschikt of geplaatst zyn. Men kanze, in de Mannetjes, doen te voorschyn komen, door het Agterlyf een weinig te knypen, naby de laatste Ringen. Dan openbaart zig, in veelen, regt over 't midden van het Lyf een Hoornagtig haakje, in anderen twee, met twee dergelyke holle Plaatjes, die inwaards scheppende staan, ter wederzyden; zie *Fig. 3.* Deeze Deelen dienen, om het Agterste van het Wyfje te vatten, waar op vervolgens het Mannetje zyn Teellid, dat in sommigen als de Angel van een Wesp is, inbrengt. Door styve drukking blykt, dat dit Deel, weezentlyk, een Scheede is, waar uit een Vleezig deel, of mooglyk de Stoffe zelve, die tot bevrugting dient, voortkomt. Dezelve immers heeft gemeenschap met zulke inwendige Deelen, die men Zaadvaten kan noemen, als *Fig. 4.* ver-
toont.

Het Agterend van 't Wyfje heeft ook twee Hoornagtige Plaatjes, die als een foort van Nootekraaker zig vertoonen, of naar de Lippen van een puntigen Nyptang gelyken: maar men vindtze in veelen niet. Aan het Agterste van alle Wyfjes-Kapellen zyn, in 't algemeen, twee Openingen; eene bovenste *a Fig. 5.*, die voor den Afgang, doch inzonderheid tot de Eijerlegging strekt; een onderste, welke dient tot inneeming van de Schaft in deeze Infekten, en gedekt wordt door een Lip *b*, die men

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD.
STUK-

V. de Klink zou kunnen noemen. In veelen heeft
 AFDEEL. deeze laatste Opening, zo wel als in de Ka-
 XL. pellen der Zydewormen, de figuur van een
 HOED- Halve of Waffende Maan. De inwendige
 STUK
 Pl. LXXXVI. Teeldeelen van een Wyfjes-Kapel zyn in *Fig.*
Fig. 5, 6. 6., ook een weinig grooter dan natuurlyk, af-
 gebeeld, vertoonende *a*, de Lyfmoeder; *b, b*,
 de Eyerstokken; *c*, een Blaasje van de dikke
 Bry, welke de Kapel in de eerste Dagen uit-
 werpt, en *d*, twee Blaasjes, waar in het Ly-
 mige Vogt schynt vervat te zyn, dat tot aan-
 hechting van de Eytjes dient. Alle deeze Af-
 beeldingen der Teeldeelen zyn ontleend van een
 donker geele Nagtkapel met bruine Vlakken,
 de Wapendraager by ons genaamd, voortko-
 mende van Rupsen, die op de Eiken gezellig
 leeven (*).

De Eyer-
 stokken.

Men hadt, in een Fransch Maandelyks Werk-
 je (†), aan 't end van een uittrekzel, door
 de Jesuiten gemaakt van het Eerste Deel der
 Vertoogen over de Infekten, de Aanmerking
 geplaatst, *dat de Rups geheel Aardagtig zy, de*
Pop geheel Wateragtig en de Kapel uit Lugt be-
staa. Indien de Wyfjes-Kapellen, die zo log
 zyn

(*) Ik vind de uitwendige Teeldeelen van het Mannet-
 se en Wyfje dier schoone Sweedsche of Duitsche Kapel, welke
 de *Apollo* genoemd wordt, ook wel in 't Werk van SCHÆF-
 FER afgebeeld; doch deeze zyn zo duidelyk niet als de Af-
 beeldingen van den Heer DE GEER, daar wy hier gebruik
 van gemaakt hebben.

(†) *Mem. de Trevoux*, 1735. Juillet. page 1262.

zyn door de menigte van Eyeren, vol Lugt zyn, zegt REAUMUR; zo moet dit zekerlyk wel een verdikte Lugt zyn. Inderdaad het laatste van die Aanmerking strookt zo weinig als het eerste: de Kapellen zyn ruim zo vast van zelfstandigheid als de Rupfen en deeze immerzo Waterig als de Poppen. Een Wyfjes-Nagtkapel openende, 't zy aan den Buik, 't zy op de Rug, komt een menigte van Eytjes te voorschyn, zo verbaazend groot, dat 'er naauwlyks plaats overblyft voor de Ingewanden. Deeze Eytjes zyn nevens elkander geplaatst als Kettingjes Kraalen, en de agt Vaatjes, waar in dezelve vervat zyn, worden van MALPIGHIVS nu eens de Trompen, dan Takken of Armen van den Eyerstok genaamd: zie *Fig. 6. b, b.* In dezelve moeten, volgens zyne Waarneemingen, de Eytjes geformeerd zyn of groeijen. Deeze Vaatjes zyn byna onzichtbaar dun en doorschynende, het welk de Eytjes, als aan een Draad gereegen, zig doet vertoonen. Hy heeft, in ieder, meer dan vierenzeftig Eytjes geteld, besluitende daar uit, dat de Kapel van een Zyde-Worm 'er over de vyfhonderd legt; wanneer zy zig ontlast van alle genen, die zy in 't Lighaam draagt.

De Eytjes, van het grootste getal der Soorten van Kapellen, hebben de figuur van Eyeren; dat is zy zyn, hoewel sommigen min, anderen meer, rondagtig. Eenigen zyn volkomen Kloot-rond, eenigen een weinig langwerpig of Ovaal,

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

De Eytjes.
PL.
LXXXVI.
Fig. 7.

V. anderen een weinig platagtig of ingedrukt ,
 AFDEEL. dat sommigen noemen Knolrond (*). Van deeze
 XL. laatste gedaante wyft Letter *c* een Voorbeeld aan.
 HOOFD. Men vindt 'er, van deeze foort, die zeer plat
 STUK. zyn byna als een Hollandfche Kaas, gelyk Letter
a, b vertoonende, en van de anderen die zeer lang-
 werpig en byna Rolrond of Cylindrifch zyn,
 vertoonende zig byna als Tonnetjes gelyk *d*,
 dat een fterk vergroot Eitje is van de groote Au-
 relia of Gouden Vlinder. Eenigen zyn van onde-
 ren plat, van boven rond; eenigen loopen
 spits als een Suikerbrood, of ftomp, als een
 geknotte Kegel. De Oppervlakte is, in fom-
 migen, effen en glad, in anderen fterk gegroefd;
 zo dat zy zig als een foort van Knoopen ver-
 toonen. Dit is de figuur van de Eytjes der
 Kapellen van eenige Rupsen, die op de Eiken en
 de Kool leeven, als ook van die fchoone Rups,
 welke haar Voedzel vindt op het Wolfsmelk
 met Cypresse-Bladen: maar die der Rups wel-

(*) Men weet de Gefchillen, die 'er zyn geweest over de
 figuur van den Aardkloot, wiens langfte Middellyn eenigen
 door de Poolen rekenden te gaan; anderen door den Evenaar,
 kruiflings op den As. Hier uit zouden die verfchillende fi-
 guuren gebooren worden, die men in 't Fransch *Spheroide al-
 longé* en *Spheroide aplati* noemt, in 't Neerduitsch Ey- of
 Knolrond; welke laatste gedaante, met de Rekeningen van
 NEWTON overeenkomstig, de Aardkloot kan gesteld
 worden te hebben; doch indien de figuur van deeze Eytjes
 niet meer van Klootrond verfchilde, dan die des Aardkloots,
 zou het zekerlyk in deeze kleine Lighaampjes niet waar te
 neemen zyn.

ke de schoonste van de Kool geheten wordt, en een kleine groene van die zelfde Plant, hebben een nog veel zonderlinger en aartiger figuur. Het zyn als kleine agtzydige Pieramieden, waar van de Voet aan het Blad is vastgelymd. Ieder Panceel is door een ingroeving van de anderen afgescheiden, en heeft nog een ontelbaare menigte van dwarfse Groefjes, die zig byna als de trappen van de groote Pieramied van Egypte vertoonen. Deeze zyn by *e*, *f* afgebeeld. Men vindt 'er anderen die naar Tulbanden gelyken, of naar Ketels en Potten, zonder Pooten en Dckzel, of naar Vingerhonden en wat dies meer is; komende van dezelve byna oneindige verscheidenheden voor.

De Kleur van deeze Eytjes, wanneer zy Kleur der Eytjes. nieuwlings gelegd zyn, is witagtig of geelagtig wit; men heeft 'er die glinsterend wit zyn, als Paarlemoer, en eenigen van verscheide andere Kleuren. Daar zyn geheel bruine, groene, blaauwe en Roozekleurige Eytjes. Men vindt 'er van eene enkele en anderen die gevlaakt zyn of van gemengelde Kleur. Sommigen behouden die Kleuren, nagenoeg, van dat zy gelegd zyn tot aan het uitkomen toe; doch in anderen geschiedt een groote verandering van Kleur; gelyk dit aan iedereen bekend is en blykbaar in de Eytjes der Zydewormen, die vry schielyk van bleekgeel blaauwagtig paarsch worden. In eenigen gebeurt die verandering

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

van Kleur veel laater. Zy wordt eeniglyk door de doorschynendheid van het Eyerdopje veroorzaakt, en heeft derhalve geen plaats in Eytjes die dikker zyn van Dop, wier zelfstandigheid, in de allerhardsten zelfs, niets óver eenkomstigs heeft met Eyerschaalen, maar veel-
eer, volgens MALPIGHIVS, Hoornagtig genoemd mag worden; alzo zy zig, met een Schaartje, snyden laat.

Ieder Eytje bevat niet meer dan ééne Rups, en de Kapellen leggen dezelve op Planten of op Boomen, wier Bladen een bekwaam Voedzel aan de jong gebooren Rupsjes kunnen verschaffen. Allerley Soorten van Kapellen komen den Honig likken op de Bloemen van menigerley verschillende Plantgewassen; maar tot de Eyerlegging begeeven zy zig op die, welke haar in de Staat van Rups gevoed heeft. Tot een voorbeeld kunnen die van de Kool en van de Brandenetelen verstreken. Men bevindt evenwel dat deeze Regel zyne uitzonderingen heeft, en dan moeten de jonge Rupsjes of haar Voedzel elders gaan zoeken of door gebrek van t'zelve vergaan. Men kan zig, zéer gemakkelyk, door een Proefneeming dien aangaande verzekeren.

Eyer-Nesten. Eenige, inzonderheid der Dagkapellen, verspreiden haare Eytjes, hier en daar, op het Loof der Planten of Boomen, maar anderen voegen die, zo veel doenlyk is, plekswyze by elkan-
der. Van alle, zo wel Dag als Nagtkapellen,
zyn

zyn de Eytjes als met een Soort van Lym aangehecht. Een byzonder aartige schikking en samenvoeging heeft plaats in de Eyer-Nesten der zogenaamde Ring-Rupfen, welke aan ieder een, die een Tuin of Buitenplaats heeft, t' over bekend zyn. Men vindt deeze, die naar platte Ringetjes of Brafeletten gelyken, zeer dikwils, onder 't snoeijen, aan de jonge Takjes der Appel-, Peer-, Pruimen en andere Boomen. Jeder Ringetje bestaat uit twee of drie honderd en meer Eytjes, volgens de Waarneemingen van R E A U M U R, die aanmerkt, dat 'er een verbaazende veelheid van Lym noodig zy tot het maaken van zulk een Ringetje, welks samenstelling een byzonder Vernuft ondersteunt in deeze Kapellen.

Hoe weinig dit laatste ook plaats hebbe in deeze Infekten, wier vlugheid veelal onbekwaam schynt tot zaaken, waar in behendigheid wordt vereischt; vindt men 'er doch, die eene zorgvuldigheid gebruiken tot bewaaring van haare Eytjes, welke een oplettend beschouwer doet verwonderd staan. Sommige Eyer-Nesten zyn niet alleen in 't geheel met Haar als toegedekt, of in zekere Wolligheid begraven, maar ieder Eytje legt afzonderlyk in een holletje van Dons; zo dat zy naauwlyks te vinden zyn, hoewel men de Nesten gemakelyk aan de Kleur ontdekt. Een groot getal van Nagtkapellen heeft deeze bekwaamheid en eigenschappen. De ruige, witte, Basterd Satyn-

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD.
STUK.

V. Kapellen, welke van zeer gemeene doch fraaije
 AFDEEL. Rupsen komen, maaken van haare Eytjes dik-
 XL. ke Bondeltjes, en plaatzen die op zulk een
 HOOFD- ke Bondeltjes, en plaatzen die op zulk een
 STUK. wyze tegen een Blad, dat men in den eersten
 opslag zig verbeeldt een ruige Rups te zien,
 die in elkander is gekrompen, roodagtig of
 Koffykleur van Haar, dat, even als op een
 Hoed of Kastoor, altemaal over ééne zyde
 legt, en zig als Fluweel vertoont, beschutten-
 de dus de Eytjes voor den Regen, en moog-
 lyk ook voor de verslinding door Vogeltjes,
 enz. Men vindt 'er evenwel, die haare Eyt-
 jes maar gedeeltelyk met Haar bedekken, zo
 dat men dezelve, daar onder, zeer wel kan
 zien.

PL.
 LXXXVI.
 Fig. 8, 9,
 10.

Geen grooter bewys van deeze bekwaamheid
 der Kapellen, zal men ligt aantreffen, dan in
 de Afbeelding van dat zonderling raare Eyer-
 nest, het welke aan den Heer REAUMUR,
 om een takje Haagedoorn als 't ware geslin-
 gerd, uit Neder-Poitou was toegezonden. (Zie
 Fig. 8. Pl. LXXXVI). Hy vondt de Eytjes,
 daar in, ook tegen het Takje aan gelymd met
 een soort van Gom, gelyk die der Ring-Rup-
 sen, en zo verholten zittende, dat zy niet dan
 door wegneeming van een gedeelte der Wol-
 ligheid, als in Fig. 9, zichtbaar waren. Deeze
 Haairtjes lagen niet neer, maar stonden overend
 en maakten het Eijernest ruig, als een Vos-
 sen-staart of Sabel, Muisvaal van kleur. Hoe
 de Eytjes zig door vergrooting met het Mi-
 kros-

kroskoop vertoonden ; is uit Fig. 10. blykbaar.

Men behoeft geen groote inspanning van den Geest, om te begrypen, van waar de Haartjes komen, die de Eytjes aldus bedekken. Zomen de Kapellen voor, onder en na de Eyerlegging beschouwt, zal men wel haast overtuigd worden, zegt REAUMUR, dat zy de Wolligheid van haar eigen Lyf daar toe gebruiken, even als de Vogelen haar Dons. Het is dan hier slegts de vraag; door welke Werktuigen deeze Infekten zig van Haar ontblooten, en hetzelfde dus in orde schikken kunnen, en deeze zwaarigheid, hoe gering in den eersten opslag ook voorkomende, is zekerlyk vry groot. Die vlytge Waarneemer hadt, schoonreeds wetende dat de Wyfjes-Kapel, eer zy aan 't leggen gaat, een groote kraag of Paruik van Haar aan 't Gat heeft, het welke, zo hy meende, buiten twyfel daar toe dienen moest: niettegenstaande zulks, zeg ik, hadt hy de grootste moeite om agter dit Geheim te komen. Hoor hem zelf spreken.

„ Verscheide maalen heb ik in myn Kabi-
 „ net van deeze Kapellen gebragt, die aan de
 „ Eyerlegging toe waren, en zy voleindden de-
 „ zelve, 't elkens, zonder dat ik kwam te
 „ ontdekken, waar in haare behendigheit be-
 „ stond: het Werk geschiedde onder myn
 „ Oogen, zonder dat ik de bewerkingen van
 „ de Kapel kon zien: want het Haar zelf,
 „ dat zy tot Werkstof gebruikte, diende om

V.
 AFDEEL.
 XI.
 HOOFD-
 STUK.

Hoe zy de
 Eytjes met
 Haar dek-
 ken.

V. „ de handgreep te verbergen. Het Paket Eye-
 AFDEEL. „ ren is om laag niet zo zeer met Wolligheid
 XL. „ bekleed, als van boven: dit deedt my den-
 HOOFD- „ ken, dat ik gemakkelyker zou kunnen zien
 STUK. „ hoe hetzelve van onderen door de Kapel be-
 „ werkt worde. Ik deed 'er verscheidene, die
 „ aan 't leggen toe waren, in vierkante Doo-
 „ zen van Glas: deeze maakten met de Eyer-
 „ legging geen aanvang voor dat de Nagt be-
 „ gon; een tyd, die my niet gevallen was,
 „ omze waar te neemen. Wat had ik dan te
 „ doen? ik maakte voor anderen, die ik in
 „ dergelyke Doozen deed, dat het Nagt wierd
 „ op 't midden van den Dag; door haare Doo-
 „ zen toe te dekken, en, na eenige Uuren ver-
 „ loops, vond ik 'er, die met Eyerleggen be-
 „ gonnen waren. Ik weet niet, of zy al-
 „ toos de Nagt daar toe afwagten; maar dit
 „ weet ik, als zy in de donkerheid daar mede
 „ een aanvang hebben gemaakt, dat zy dan
 „ daar mede in 't allersterkste Daglicht voort-
 „ gaan.

„ Wanneer men deeze Kapellen beschouwt,
 „ zo als ikze beschouwde door het Glas heen,
 „ terwyl dat zy aan 't Eyerleggen bezig zyn,
 „ ziet men het agter-end zig veel meer uit-
 „ rekken, dan men hetzelve zou denken te
 „ kunnen doen. Het is wel waar, dat men,
 „ het Agterlyf van een Wyfjes Kapel tusschen
 „ twee Vingeren knellende, uit het Agterste
 „ een foort van lange Tepel doet voortkomen,
 „ die

„ die uit Ringen schynt samengefeld te zyn,
 „ en in wier end de opening is van 't Fonda-
 „ ment: maar, wanneer de Kapel dit Deel
 „ verlangt, om dat zy de uitrekking daar van
 „ noodig heeft, zo geeft zy 'er meer dan eens
 „ zo veel langte aan; en naar dat zy dit Staartje
 „ een weinig verder, nader, hooger, laager,
 „ ter regter of ter linkerhand brengt, kan zy
 „ de Eytjes hier of daar plaatzen: want de
 „ gemelde opening maakt tevens haare Leg uit.
 „ Dit kleine Lighaamsdeel, waar van wy spree-
 „ ken, is tot zo veelerley buigingen en be-
 „ weegingen bekwaam, dat men hetzelfde,
 „ niettegenstaande de plaatsing en kegelvor-
 „ mige figuur, als een soort van Hand kan aan-
 „ merken, daar zy zig zeer gevoeglyk van be-
 „ dienen kan, zo om de Eytjes in een gere-
 „ gelde schikking te brengen, als om die met
 „ Haar of Wolligheid te bekleeden en te
 „ dekken.

„ Wy hebben hier voor * gesproken van * Bladz.
 „ twee Hoornagtige Plaatjes, die men aan 133.
 „ het Agterste van de meeste Wyfjes Kapellen
 „ vindt, zynde in sommigen Lepelswyze hol,
 „ in anderen platter, en te samen een soort van
 „ Nyptang uitmaakende. In dezelfen eindigt
 „ de gemelde Kegelvormige Hand, en uit het
 „ maakzel kan men genoegzaam besluiten, dat
 „ zy daar van gebruik maakt om de Haairtjes
 „ af te plukken, die zy noodig heeft; want
 „ de Haairtjes zelf maaken, dat men haar ma-

V.
AFDEEL
XL.
HOOFD-
STUK.

„nier van werken niet zo duidelyk kan zien,
„als men wel zou wenschen. Evenwel kan
„men 'er genoeg van waarneemen, om ver-
„wonderd te staan over de onbegrypelyke be-
„hendigheid van Infekten, die door het Werk,
„dat zy als in den blinden en op 't gevoel ge-
„maakt hebben, den scherpstziende Bontwer-
„ker doen beschaamd staan. Eerst maakt zy een
„foort van Bedding, om de Eytjes op te leg-
„gen; dan plaatst zy anderen rondom de-
„zelve, en bedekt eindelyk het geheele Nest
„met Haairtjes, 't zy overend of in een zelfde
„Streek geplaatst; waar toe zy zig dan van
„haar Agterste als van een Stamper bedient.
„Inmiddels groeijen die Haairtjes met de Eyt-
„jes te samen vast in de Gommige stoffe, waar
„mede zy dezelve aan elkander lynt.”

Sommige Liefhebbers, hier te Amsterdam,
hebben duidelyk waargenomen, dat cenige Ka-
pellen, in de Eyerlegging, tevens een Wollige
Streng of Draad, als van Slymen Haair, uit het
Agterlyf ontlasten, die dan verder, met de Leg,
over de Eytjes gestreeken wordt. En, schoon
dit niet bewyft, dat die Haairtjes niet te voo-
ren van het Lyf waren geplukt geweest; zo
moet ik evenwel bekennen, dat zulks zo ge-
makkelyk niet te begrypen is in de Grootkop
der Eiken, wier Kapel met het Eyerneft in *Fig. 11*
is afgebeeld; aangezien dezelve geen bruin Haair,
gelyk dat waar mede de Eytjes bedekt zyn, op
het Lyf heeft. Niettemin is het gereeder te

on-

onderstellen, dat dit Haar, afgeplukt zynde en ingehaald, door Vogt van Kleur kan veranderen, dan dat die Haairtjes, als zy in het Lyf groeiden, van zulk een eenpaarige langte, in Slym vermengd, daar uit zouden komen. Om dien aangaande een besluit te maaken, staat nog nader te onderzoeken of de ruige Krans, aan het Gat der Basterd Satyn-Kapellen, na de Eyerlegging weezentlyk verkleind is; gelyk REAUMUR verzekert.

„ Men zou zig mogen verwonderen over de „ grootte deezer Eyerneften, die veel grooter zyn dan het Lyf van de Kapel zelve „ was, voor dat zy de Eyerlegging begon: „ maar men moet weten, dat dit daar van „ daan komt, dat zy de Eytjes en het Haar „ zo dicht niet heeft kunnen te famen drukken, „ als die in en op het Lyf zyn geweest. Een „ der enden van het Paket is gemeenlyk puntig, maar rondagtig en taamelyk plat, het andere verhevener en hol. Dit laatste heeft de Kapel laatst voltooid, en de holte is de vorm zelve van haar Agterfte, waar mede zy dit heeft gedaan. Onder 't werk rust de Kapel somwylen, en zit dan met haar Agterfte in het Eyerneft, aan welks voltoojing zy doorgaans een Etmaal en ook wel twee geheele Dagen t'zoek brengt; zie *Fig.*

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD.
STUK.

PL. LXXXVI.
Fig. II.

V. „ midaal , en fommigen zeer zeldzaam gefat-
 AFDEEL. „ foeneerd , als gemeld is ”.
 XL. „ Alle de Wyfjes der Nagtkapellen , door
 HOOFD- „ my waargenomen , zegt REAUMUR , leg-
 STUK. „ gen haar Eytjes niet lang na dat zy uit de
 „ Pop gekomen zyn; maar ik heb reden om
 „ te vermoeden , dat verfcheide Soorten van
 „ Dagkapellen , fchoon in de Zomer uitge-
 „ komen , de haare niet leggen , dan na dat de
 „ Winter verftreeken is. In de eerfte dagen
 „ van April heb ik verfcheide Soorten van
 „ Dagkapellen zien vliegen , die tot de Ge-
 „ doornde Rupsen van de Ypeboomen en Bran-
 „ denetelen behooren. Deeze waren even zo-
 „ danigen , als ik , geduurende de Winter , in
 „ holle Boomen gevonden had. De Rupsen
 „ waren 'er toen nog niet geweest. Een van
 „ de Wyfjes openende , vond ik , dat zy de
 „ Buik vol Eytjes had : waar uit blykt , dat
 „ deeze Kapellen de Eyerlegging tot na de
 „ Winter hadden uitgefteeld. Derhalve , fchoon
 „ de Eytjes van een menigte Soorten van Ka-
 „ pellen , den geheelen Winter , de Ongemak-
 „ ken van het Weer verduuren kunnen , fchy-
 „ nen doch anderen in 't koude Saizoen be-
 „ waard te moeten blyven binnen 't Lighaam
 „ van de Rups (*).

Dat ik dus omftandig van de Eigenschappen
 der Kapellen gefproken heb , voor het befchry-
 ven

(*) *Mem. T O M. II. 1. Part. Mem. 2. ad finem.*

ven van derzelve Gestalte, is om dat deze eigentlyk de onderscheiding in Geslagten en Soorten uitmaakt. Ik gaa dan nu tot dezelve over, en zal eerstelyk de uit- en inwendige Deelen in 't algemeen, dan vervolgens die byzonderheden beschouwen, welke aanleiding geven tot de Verdeeling der Kapellen, om in order van elk in 't byzonder te kunnen handelen.

Buiten en behalve de vier Vleugelen, wier Stand in sommigen Loodregt of overend staande, in anderen Horifontaal of vlak, en in veelel Dakswyze afloopende is, bestaat het Lichaam uit drie deelen, Kop, Borststuk en Agterlyf. Van deeze Lichaamsdeelen heb ik reeds, ten opzigt van de Infekten in 't algemeen, gesproken †: des ik thans de voornaamste byzonderheden maar zal aanroeren.

V.
A P P E L.
X L.
H O O R D -
S T U K.

Lichaamsdeelen.

De Oogen, die voor aan den Kop staan, hebben de zelfde figuur niet in alle Kapellen. Hoewel zy gemeenlyk een gedeelte uitmaaken van een Kloot, is doch hetzelfde in eenigen kleiner, in anderen grooter dan een halve Bol. Ook zyn zy, in grootte, niet altoos met die van den Kop der Kapellen evenredig. Het uiterste bekleedzel, dat men als het Hoornvlies van onze Oogen zou kunnen aanmerken, heeft een voort van Glans of Weerschyn, die dikwils allerley Kleuren vertoont: maar de Grondkleur, die men de eigentlyke noemen kan, is in eenigen zwart, in anderen bruin, in

† IX. STUK.
blad. 6.
enz.

De Oogen.

V. **AFDEEL.** veelen grauww of-grys, en in een menigte van
XL. Kapellen zeer glinsterend Goud- of Bronskleu-
HOOFD- rig, somtyds naar 't roode, somtyds naar 't
STUK. geele, somtyds naar 't groene trekkende. Eenige
 Auteurs, waar onder **DE LA HIRE**, zelf, hebben getwyfeld, of het wel regte Oogen zyn: doch iedereen, die zig ooit met het vangen der Kapellen bemoeid heeft, is zekerlyk van de scherpheid van haar Gezigt overtuigd. Van waar, nu, kan dezelve anders ontstaan, dan uit de menigte van Facetten, welke in deeze Lighaamsdeelen zyn. **MALPIGHIVS** merkte dezelve ieder als een Oog op zig zelve aan, en dan zoude een Kapel, in plaats van twee, volgens de rekening van **PUGET**, tusschen de vier en vyfendertig duizend Oogen hebben. Het gedagte Hoornvlies, naamelyk, is vervuld met kleine verhevenheden, die ieder den zelfden dienst schynen te doen als het Krystallyn in de Oogen der Viervoetige Dieren.

De Tromp of Zuiger Veele Soorten van Kapellen zyn voorzien met een Tromp of Snuitje, dat haar baarblyklyk dient, om eenig Vogt uit de Bloemen te zuigen: doch hetzelve schynt aan de meeste Nagtkapellen, gelyk in 't byzonder aan die van den Zydeworm, te ontbreken. In de genen, die zulk een Zuiger hebben, is dezelve regt in 't midden onder aan den Kop geplaatst, en, wanneer de Kapel geen Voedzel tragt te gebruiken, Slangswyze, of gelyk de Veer van een Orlogie, opgekruuld

kruld. Men vindt 'er korte, die niet meer dan anderhalve of twee draaijen maaken; middelmaatigen van drie of vier, en zeer langen, van agt of tien draaijen. Dus zyn 'er veel langer dan het Lyf, ja van drie Duimen langte. Een Kapel, zig daar van bedienen willende, als zy op de een of andere Bloem gezeten is, ontrolt den Zuiger en brengt het end tot aan het diepste van de Kelk. Somwylen haalt zy denzelven, een oogenblik verlopen zynde, wederom daar uit en doet hem omkrullen; dan maakt zy den Zuiger weder regt en steekt denzelven als vooren tot binnen in de Bloem, haalende hem dan daar op nieuws uit. Dit zeven of agt maalen hervat hebbende, vliegt zy naar een andere Bloem. Sommige Kapellen gaan niet op de Bloem zitten, maar haalen 'er, op dergelyke manier, den Honig, even als eenige Byën of Hommels, al vliegende uit.

Wat het maakzel van dit Spuitje aangaat, hetzelfde vertoont zig, op 't bloote Oog, als een Degenswys Staafje, dat aan 't end zeer spits uitloopt; doch sommigen hebben het kort en breed, als een Lancet. De Heer REAUMUR heeft door 't Mikroskoop ontdekt, dat hetzelfde weezentlyk dubbeld is, en dat de twee deelen zig dikwils van elkander scheiden, zodanig dat het Infekt veel moeite heeft, om die weder samen te voegen; hoewel dit tot de Zuiging naauwlyks noodig schynt te zyn. Immers ieder deel heeft van binnen een hol Kanaal, bekwaam om het Vogt in te

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

neemen en op te voeren; waar tuffchen nog een middel-Kanaal fchynt te zyn in veele Trompen. " Dienen zy alle drie, om het Sap der „ Bloemen in het Lighaam van de Kapel te „ brengen? (vraagt REAUMUR.) Ik zou den- „ ken, dat 'er van deeze Kanaalen zyn, die „ ftrekken om de Lugt te voeren, welke de „ Kapel in-ademt, en dan zou de Tromp of 't „ Snuitje zo wel voor Neus als voor Mond „ verftrekken. Een byzondere Waarneeming „ fcheen my dit.Denkbeeld te bevestigen".

dient voor
Mond en
Neus tef-
fens.

" Ik befchouwde een Kapel der fchoone Rups „ van het Wolfsmelk, die pas uitgekomen „ was, en de twee helften niet tegen elkander „ aan hadt kunnen voegen; zo dat zy van el- „ kander afgefcheiden bleeven tot vry dicht aan „ den wortel van het Snuitje. In de hoek, „ die door derzelve van één fcheiding gefor- „ meerd werdt, bevondt zig een Druppeltje „ zeer helder en doorfchynend Vogt, het wel- „ ke, zonder eenige kennelyke beweging van „ het Snuitje, nu voor- dan agterwaards werdt „ gedreeven. Naar maate hetzelve verder voor- „ uit ging, fcheen het te zwellen even als een „ Lugtbel, die men van Zeepwater maakt „ door blaazen, en in te krimpen, naar maate „ het agteruit ging. Somwylen werdt het één „ of twee Lynen voortgedreeven, en keerde „ dan naar zyne voorige plaats te rug. Dit „ Spelletje duurde lang. De beurtlingfe be- „ weegingen van het Druppeltje, zo even ge- „ meld, konden niet toegefchreeven worden, „ dan

„ dan daar aan , dat hetzelfde week voor die
 „ der Lugt , welke de Kapel in- en uit-adem-
 „ de. Het viel 'er fomwylen af, en dan ver-
 „ toonde zig wel dra een ander, dat voortge-
 „ dreeven een langwerpige figuur aannam,
 „ bevogtigende de beide Takken. Misschien
 „ dient het daar toe , of mooglyk ook om de
 „ Baardjes overend te doen ryzen , die Tands-
 „ wyze in elkander moeten sluiten ; hoedanigen
 „ 'er aan 't end zyn van de Tromp. SWAM-
 „ MERDAM scheen ook te gelooven , dat de
 „ Kapellen door dezelve Ademhaalen , doch hy
 „ brengt geen bewys daar van by.

„ De Trompen of Snuitjes , die dik en kort
 „ zyn, loopen uit in een harde en spitse Punt,
 „ welke naar die van een versneeden Schryf-
 „ pen gelykt. Men vindt Kapellen, die het
 „ end van haar Snuitje zo styf hebben , dat het
 „ in de Vinger kan prikken ; gelyk die groo-
 „ te en zeldzaame , welke de Doodekop ge-
 „ tyteld wordt. Men kan dan niet twyfen ,
 „ of deeze scherpte , die men ook bevindt
 „ plaats te hebben in de Snuitjes van andere
 „ Kapellen , dient om daar mede zo diep in de
 „ Bloemen of fomtyds ook in de Bladen te boo-
 „ ren , dat zy het Sap, tot haare voeding, daar
 „ uit kunnen haalen : doch geschiedt zulks by
 „ wyze van Zuiging , of door de menigvuldige
 „ omkrullingen van het Snuitje ”?

De Heer REAUMUR vindt zig , door eene
 gevallen Waarneeming , in staat , om dit stuk

V.
 AFDEEL.
 XL.
 HOOFD.
 STUK.

V.
 AFDEEL.
 XL.
 HOOFD.
 STUK.
 Manier
 van Zuiging.

eenigermaate op te helderen. Terwyl hy een fraaije Nagtkapel deedt aftekenen, die negen Dagen aan het Dekzel van het Suikerglas gezeten hadt, zonder Voedzel, en zeer onrustig was; even of zy naar Aas zocht: kwam hem in 't hoofd, haar een brokje Broodsuiker aan te bieden. Dit slaagde naar wensch: de Kapel voegde 'er aanstonds het end van haar Snuitje aan, en bleef byna twee Uuren dus in rust. Dat meer is, zy liet haar met het Dekzel opneemen, en op allerley wyzen met een Vergrootglas beschouwen, zonder af te laten van haar bezigheid. Het Snuitje hieldt zy, verscheide Minuuten agtereen, aan de Suiker; dan krulde zy hetzelfde, als voor een oogenblik, op, en stak het dan weder regt uit, boorende 'er zelfs somwylen mede in het brokje. De doorschynendheid van het Snuitje deedt hem bespeuren, dat daar in, van tyd tot tyd, een kolommetje Vogt opsteeg, en wel door het midden van de Tromp; door dat Kanaal, het welk door de samenvoeging van de Geutjes, die 'er in de beide helften zyn, geformeerd wordt.

Maar, aangezien het een droog brokje Suiker was; zo scheen het duister, waar dit Vogt van daan mogt komen. Het Opperwezen heeft de kleinste Diertjes middelen van werken ingeschapen, somtyds zeer eenvoudig, en die wy egter van vooren niet kunnen raaden, terwyl de fynheid der Werktuigen dezelve dikwils voor ons Gezigt verbergt. PUGET oordeelde een
 Ho-

Honigagtig Vogt te dik en taay, om te pafferen door zo enge Buisjes, en wy zien hier een Kapel aazen op drooge Suiker; dat meer is, in zulker voegen, dat men het brokje, daar zy op geaast heeft, hier en daar als week gemaakt of half gefmolten vindt!

„ Terwyl ik, zegt onze Waarneemer, naauw-
 „ keurig agt gaf op de Tromp van de Kapel,
 „ waren 'er, behalve de tyden, wanneer ik
 „ kolommetjes Vogt zag opftygen, oock tuffchen-
 „ poozingen, doch zeldzaamer, in welken ik
 „ een froom van Vogt, door het zelfde Ka-
 „ naal, naar de punt zag nederdaalen. Dit
 „ Vogt befloeg fomtyds de helft, fomtyds wel
 „ twee derden der langte van de Tromp. Dus
 „ begrypt men ligt, hoe de Kapel zig voeden
 „ kan met Honig, dikke Syroop of drooge Sui-
 „ ker. Het Vogt, dat zy neerwaards uitschiet,
 „ zal waarfchynlyk zeer vloeibaar zyn, en dat
 „ hetzelve tot weekmaking of ontbinding van
 „ de Suiker dient, is uit het voorgemelde blyk-
 „ baar. Wy hebben gezien, dat de Kapellen met
 „ zulk een Vogt voorzien zyn, en buiten twy-
 „ fel wordt hetzelve van haar, als het met Sui-
 „ ker of Honig beladen is, weder ingezoogen.”

Maar, hoe deeze Zuiging gefchiede; dit was het eigentlyk dat te onderzoeken ftondt. Wy hebben gezien, dat de Kapel, van tyd tot tyd, haare Tromp uit het binnenfte van de Bloem, of van het brokje Suiker terug haalt, om dezelve op te krullen. Zou dit mogen zyn,

V.
 AFDEEL.
 XL.
 HOOFD-
 STUK.

om dat zy dezelve zo lang niet regt uit kan houden: of zou het alleen tot verpoozing strekken? Het is waarfchyntlyker; dat zulks dient om de opftyging van het Vogt te bevorderen, gelyk REAUMUR door Afbeeldingen aantoot. Ondertuffchen is deeze omkrulling aan de Trompen eigen: men vindtze opgekruld in doode Kapellen, en, als menze in Water week gemaakt heeft en dan uitrekt, krullen zy van zelf weder op. De dwarfe Vezelen, die de Trompfamenftellen, zyn als zo veele Geledingen of Gewrichten, als zeer kleine Wervelbeenderen of liever als de Kraakbeenderen van onze Lugtpyp: buitendien zullen 'er overlangfe Vezelen zyn, die tot de uitftrekking dienen, doch welker fynheid ons Oog geheel ontglipt.

Zonderlinge
 Veerkragt
 van de
 Tromp.

De Veerkragt van de Snuitjes der Kapellen is ten duidelykfte blykbaar uit een zonderlinge Waarneeming van den Heer DE GEER (*). „ De dubbele Tromp, (zegt hy,) welke ik „ met een Schaartje affneed aan eene myner „ Kapellen van den Wilgeboom, gaf my een „ zeer aanmerkelyke Vertooning. Het een en „ andere deel bleef zig op den Tafel, daar „ ikze geworpen had, beweegen, omkrullen „ en uitftrekken, by verfcheide herhaalingen. „ Dit is het niet al! Een Uur, na dat zy af „ gefneeden waren, maakten zy nog de zelfde „ bewegingen: zy hielden zig by beurten ftill; „ maar,

(*) *Mem. pour l'Hif. des Inf.* T O M. I. Mem. 2. p. 77.

„ maar, zo dra ikze aanraakte, begonnen zy,
 „ op nieuws, zig te bewegen. Ten einde
 „ van drie of vier Uren gaven zy nog de zelf-
 „ de tekenen van beweging, of Leven, zo
 „ men 't roemen wil: doch verdroogden ein-
 „ delyk. De Kapel, waar ik de Tromp aan
 „ afgesneeden had, was zo even eerst uit de
 „ Pop gekomen: des de Tromp nog geen tyd
 „ hadt gehad, om zig op te krullen. Vervol-
 „ gens die zelfde Operatie doende aan twee
 „ Kapellen van twee Dagen oud, maakten de
 „ Trompen, van den Kop afgescheiden, geen
 „ de minste beweging meer. Men kan der-
 „ halve dit Verschynzel niet zien, dan in Ka-
 „ pellen die zo eerst uitgekomen zyn.”

V.
 AFDEEL.
 XL.
 HOOFD-
 STUK.

Gelykerwys in langte en dikte, zo verschil-
 len de Zuigers der Kapellen ook in Kleur: men
 vindt 'er die geheel zwart, die ros of Kastanje
 bruin, die graauwagtig of bruin en die geel
 zyn. Sommigen hebben Haairtjes aan de on-
 derste Oppervlakte, eenigen op zyde van de
 Tromp, die in anderen geheel glad en Haair-
 loos is. In de genen, die kort en zeer breed
 zyn, vindt men maar ééne holligheid of Buis,
 met een Pees of Spier ter wederzyden.

Het Borststuk, dat aan den Kop volgt, schynt ^{Her Borst-}
 het voornaamste steunzel van de Kapel te zyn, ^{stuk.}
 en is, ten dien einde, ook uit Hoornagtige
 stukken, zonder eenige onderlinge beweging,
 samengesteld. In hetzelfde, naamelyk, zyn niet
 alleen de vier Wieken of Vleugels ingeplant,

V. maar de Pooten hebben aldaar ook hunne aan-
 AFDEEL. hechting. Deeze Lighaamsdeelen vereifchen
 XL. geen byzondere befchryving , zo min als 't
 HOOFD- Agterlyf, dat uit verfcheide Ringen beftaat, en
 STUK. in de Mannetjes Kapellen dikwils zeer klein
 is. Ik zal hier nog kortelyk van de Stippen
 of Lugtgaatjes , volgens de Waarneemingen
 van gemelden Sweedfchen Heer , fpreeken (*).

Waarneemingen van
 DE GLEER.

„ De Vliegen met twee Wieken, en ver-
 „ fcheide Soorten met vier Wieken, hebben
 „ aan het Borftftuk vier Lugtgaatjes of Stip-
 „ pen, vier groote openingen der Ademhaaling;
 „ het geen de Waarneemingen van den Heer
 „ REAUMUR ons leeren. Maar deeze be-
 „ roemde Autheur heeft bovendien ontdekt,
 „ dat deeze Infekten twee Lugtgaatjes hebben
 „ op ieder Ring van 't Agterlyf. By vergely-
 „ king redeneerende heeft hy geoordeeld, dat
 „ de Kapellen, behalven die van 't Borftftuk,
 „ ook Lugtgaatjes moeftten hebben aan de Rin-
 „ gen van het Agterlyf: doch hy heeft dezel-
 „ ven aldaar vrugteloos gezogt: hy heeftze
 „ niet in 't Oog kunnen krygen, wegens het
 „ groot getal Schubben en Haartjes, waar me-
 „ de het Agterlyf der Kapellen bedekt is, die
 „ de Lugtgaatjes verborgen houden. Hy ver-
 „ haalt ons, niettemin, dat de Heer BAZIN
 „ dezelve gevonden hadt, doch door die te
 „ zoeken binnen in 't Agterlyf, na hetzelve
 „ geopend en 'er alle de Ingewanden uit gehaald
 „ te

(*) Ibidem, p. 78.

„ te hebben. De Heer BAZIN heeft ook
 „ twee Lugtgaatjes aan het Borststuk der Ka-
 „ pellen gezien. Wat de Lugtgaatjes of Stip-
 „ pen , aan het Agterlyf inzonderheid , betreft ,
 „ ben ik nog gelukkiger geweest , zegt DE
 „ GEER , dan die beide Heeren : ik hebze ,
 „ en op eene gantsch niet twyfelagtige wyze ,
 „ gezien. Zie hier myne Waarneemingen daar
 „ omtrent.”

V.
 AFDEEL.
 XL.
 HOOFD-
 STUK.

Dan verhaalt gemelde Heer , hoe hy een
 merigte Poppen van de gedoornde Rupsen van
 de Brandenetelen , die de kleine Aurelia of
 Gondvlinder geeven , verzameld hebbende , één
 daar van opende , zo als de Kapel gereed stondt
 van 'er uit te komen , en dat hy toen , zeer
 duidelyk , op ieder Ring van 't Agterlyf twee
 Lugtgaatjes waarnam , dat is veertien. De Ka-
 pel nog nat zynde , zo lagen de Schubbetjes
 en het Haar vlak neer , en konden de Lugt-
 gaatjes niet bedekken. Op dergelyke wyze
 hadt BAZIN de twee Stippen aan het Borststuk
 gevonden ; die de Heer DE GEER ook waar-
 nam ; doch dus waren 'er nog twee minder , dan
 de Rups gehad hadt. REAUMUR giste , dat
 de Kapellen 'er zo wel vier op 't Borststuk
 hebben moesten als de Vliegen , voorgemeld.
 Dit deedt den Heer DE GEER naar dezelve
 zeer zorgvuldig zoeken , en , toen hy op het
 punt stondt van de zaak kamp te geeven , hadt
 zyn Ed. het plezier van de twee ontbreekende

V. Stippen te vinden; doch niet op 't Borststuk.
 AFDEEL. Om de plaatsing derzelve te doen kennen;
 XL.
 HOOFD- geeft hy de volgende beschryving van het Ag-
 STUK terlyf.

Het Agter- „ Het bestaat uit negen deelen, van figuur
 lyf. „ als Ringen, die in elkander sluiten, als een
 „ Doos in zyn Dekzel. Zeven van deeze
 „ Ringen zyn zeer gemakkelyk kenbaar, en
 „ wy hebben gezien, dat op ieder een paar
 „ Lugtgaatjes gevonden worde. Wy neemen
 „ voor een onderscheiden Ring het end des Ag-
 „ terlyfs, alwaar het Fondament en de deelen
 „ der Voortteeling zyn geplaatst. Deeze Ring
 „ is, in zyne natuurlyke gesteldheid, byna ge-
 „ heel binnen den voorgaanden ingetrokken,
 „ en de lange Haairtjes, die den agter-rand van
 „ denzelve omzoomen, helpen nog meer om
 „ deezen te verbergen; maar een zachte druk-
 „ king op het Agterlyf dwingt hem dat hy zig
 „ verdoone. Zie daar agt Ringen: de negende
 „ is het Deel, door het welke 't Agterlyf met
 „ het Borststuk samengevoegd wordt, zynde
 „ doorgaans bedekt van de lange Hairen, die
 „ zig agter aan het Borststuk en voor aan het
 „ Agterlyf bevinden. Deeze negende, of,
 „ om beter te zeggen, eerste Ring, heeft min-
 „ der uitgestrektheid in dikte dan de anderen:
 „ dewyl het Agterlyf, in zyn geheel, eeniger-
 „ maa'e van figuur is als een langwerpige Olyf.
 „ Hetzelve bestaat, derhalve, uit negen Rin-
 „ gen, waar van de voorste en de agterste ver-
 „ bor-

„ borgener zyn dan de zeven daar tusschen.
 „ Het is de voorste of eerste Ring, dien men
 „ wel kennen moet, om de twee Stippen of
 „ Lugtgaatjes te ontdekken, die wy tegenwoor-
 „ dig op 't oog hebben; want zy zyn op dee-
 „ zen geplaatst. Men vindt 'er één aan ieder
 „ zyde, die, wanneer met een Penfeel of ee-
 „ nig ander Werktuig de Haairtjes en Schub-
 „ betjes, op de zyden van deezen Ring, wor-
 „ den weggenomen, zig duidelyk openbaaren.
 „ Ten minste heb ikze aan verscheide Kapel-
 „ len gezien, en men ontdektze gemakkelykft
 „ in de genen, die men uit het bekleedzel van
 „ de Pop haalt. Zy zyn grooter dan de ande-
 „ ren; ovaal maar zo langwerpig niet als die
 „ der overige Ringen. Men vindtze schuins
 „ geplaatst ten opzigt van de langte van het
 „ Lighaam, en onderscheidt gemakkelyk, dat
 „ zy een indrukking, eene holligheid, in 't
 „ midden hebben, en dat de randen witagtig
 „ zyn.

„ Het zyn deeze Stippen of Lugtgaatjes,
 „ welken de Heer REAUMUR, op vergely-
 „ king redeneerende, gemeend heeft aan het
 „ Borststuk te moeten zyn, Ik ben verzekerd
 „ dat ieder Waarneemer, die dezelve zoeken
 „ wil, ze even zo duidelyk zien zal, als ikze
 „ heb gezien: maar de roem der Ontdekkinge
 „ behoort niettemin, Rechtswege, aan dien
 „ doorlugtigen Heer: op zyn aanwyzing heb
 „ ik beslooten 'er naar te zoeken, dat ik waar-
 „ l. DEEL. XI. STUK. „ schyn-

V. „ fchynlyk anderszins verzuimd zou hebben,
 AFDEEL. „ indien hy my niet op den koers geholpen
 XL. „ hadde, door het weinige, dat hy 'er van
 HOOFD- „ zegt.
 STUK.

Lugt gaatjes „ Wy zien uit deeze Waarneemingen, dat
 of Stippen. „ de Kapellen voorzien zyn met agttien Lugt-
 „ gaatjes, waar van negen aan ieder zyde van
 „ het Lyf; volftrekt als in de Rupsen: dat de
 „ agt voorfte Ringen van 't Agterlyf 'er ieder
 „ een paar hebben; doch de laafte en agterfte
 „ Ring geene. Even 't zelfde heeft in de Rup-
 „ sen plaats, ten opzigt van den agterften
 „ Ring. Wy zien daarenboven, dat het Vlie-
 „ zige Deel, naar een Hals gelykende, waar
 „ door de Kop en het Borftftuk te famen ver-
 „ eenigd, en daar de twee voorfte Pooten aan-
 „ gehecht zyn, ook voorzien is met twee
 „ Stippen, die overeenkomen met de twee op
 „ den voorften Ring van de Rups. De twee-
 „ de en derde Ring van de Rups heeft geen
 „ Stippen of Lugtgaatjes: het zyn deeze die
 „ overeenkomen met het Hoornagtig Borftftuk
 „ in de Kapel, het welke ook niet heeft.
 „ Hier door wordt ons de aanmerkelyke gelyk-
 „ formigheid aangewezen, die 'er tuffchen de
 „ Lighaamsdeelen van de Rupsen en Kapellen
 „ plaats heeft.
 „ De holle Dop van de Pop is van binnen
 „ gestoffeerd met verfcheide dikke witte Draa-
 „ den als Zyde, welke met één van hunne
 „ enden aan den rand der Stippen zyn aange-
 „ hecht,

„ hecht, en voor 't overige los hangen. Hun-
 „ ne aanhechting maakt het zeer blykbaar, dat
 „ dit opgedroogde Lugtpypjes moeten zyn of
 „ gedeelten van Lugtpypjes, welken de Kapel
 „ aan de Huid van de Pop heeft laten bly-
 „ ven, toen zy die verliet. Alle deeze Draa-
 „ den zyn gestrekt naar de zyde van den Kop
 „ van het Infekt. Ik schryf hier slegts de uit-
 „ drukkingen na van den Heer REAUMUR,
 „ die op de volgende manier voortgaat”. Dit
 „ doet ons denken (zegt hy,) dat de Lugtpyp-
 „ jes, die tot de Ademhaaling van de Rups dien-
 „ den, ten minste een gedeelte van de genen
 „ die daar toe dienden, niet doordrongen tot
 „ in 't binnenste van de Kapel; dat zy kroopen
 „ tusschen de eigen Vliezen van de Pop en
 „ de genen, die aan de Kapel eigen zyn. ” Zie
 „ hier de Waarneemingen, door my daar om-
 „ trent in 't werk gesteld op de Dag-Kapellen
 „ van de Brandenetelen en van den Wilge-
 „ boom”.

„ Dat men zagtelyk, en met voorzigtigheid,
 „ de Huid wegneeme van een Pop, daar de
 „ Kapel gereed is uit te komen: dat men waar-
 „ neeme het geen alsdan aan de Stippen ge-
 „ beurt: zo zal men zien dat witte Draaden,
 „ die van binnen aangehecht zyn aan de Stip-
 „ pen van de Huid der Pop, allengs getrok-
 „ ken worden uit de Lugtgaatjes of openingen
 „ der Ademhaaling van de Kapel. Ik heb dit
 „ wel duidelyk, zo aan de Stippen van 't Ag-

V. „ terlyf als aan die van 't Borftftuk, gezien (*),
 AFDEEL. „ en ik heb de Proefneeming meer dan eens
 XL „ herhaald , om daar van wel verzekerd te
 HOOFD- „ zyn. Somwylen kwamen uit ieder Lugtftip
 STUK. „ drie Draaden voort; op andere tyden heb ik
 „ 'er niet meer dan twee kunnen onderschei-
 „ den. De Lugtpypjes , derhalve , die aan
 „ de Huid van de Pop blyven zitten en 'er
 „ niet dan met hun ééne end aan vast zyn ,
 „ hebben weezentlyk tot binnen in de Ka-
 „ pel doorgedrongen : want , na 'er geheel
 „ uitgehaald te zyn , zweeft het andere end los
 „ en vry ”. REAUMUR fchryft , dat de Draa-
 den van de eene Lugtftip zig met die van een
 andere vereenigen , doch hy moet 'er zekerlyk
 de Stippen van de Pop en Kapel door verftaan
 hebben.

„ Deeze aanmerkelyke Draaden , welken de
 „ Kapel agter laat , wanneer zy uit de Huid
 „ van de Pop voortkomt , zyn dit de geheele
 „ Lugtpypjes , of zyn het niet dan de inwen-
 „ dige Huid der Lugtpypen van de Kapel? Het
 „ is waarfchynlyk dat de Lugtpypen , zo wel
 „ als de andere Lighaamsdeelen , eene veran-
 „ dering moeten ondergaan , in de Gefalte-
 „ wiffeling van de Rups , waar door zy tot
 „ een

(*) Dit zou wel eenigzins tegen het voorgaande , zo even
 bygebragt , fchynen te ftryden ; doch 't is blykbaar dat de
 Heer DE GEER geen andere Lugtgaatjes op het Borftftuk
 erkent , dan die twee op dat Halsagtige gedeelte , het welk
 den Kop en 't Borftftuk famenvoegt.

„ een Kapel wordt , en dat dezelve inwen-
 „ dig van Huid moeten verwisselen, byna op
 „ gelyke manier , als de Maag der Kreeften
 „ by elke Vervelling wordt vernieuwd. Ik ge-
 „ loof dan dat deeze Draaden de inwendige
 „ Huid der Lugtpypen zyn” (†).

„ Het gene de Heer REAUMUR niet schynt
 „ op te merken , wegens den uitgang der Draa-
 „ den of afgestroopte Lugtpypen uit het Lyf
 „ van de Kapel; heeft hy zeer wel waargeno-
 „ men in de Infekten , die den naam van Juf-
 „ fers draagen. Hy heeft gezien dat 'er Draa-
 „ den , witte Koordjes, in de Gestaltewisse-
 „ ling uit de Stippen van het Juffertje getrokken
 „ worden. Deeze Infekten , zegt hy , leggen
 „ die Koordjes , die Lugtpypen af , als voor
 „ haar van geen gebruik meer zynde. Zou het
 „ niet veeleer een waare Vervelling der Lugt-
 „ pypen zyn ? Want de Juffers, zo wel als
 „ de Kapellen , blyven nog Adembaalen door
 „ de Stippen van het Borststuk, even als zy
 „ deden in de staat van Nimfen en Wormen.

Van de Deelen der Voortteeling , die in by- ^{Ingewanden}
 zondere Kapellen eenigermate verschillende
 zyn, reeds in 't algemeen gesproken hebben-
 de, ga ik thans over tot de andere inwendige
 Deelen of Ingewanden. Alleen zal ik nog kort-
 te-

(†) SWAMMERDAM heeft zulks in de Vervellingen van
 den Worm der Rhinoster-Torren ook waargenomen. Zie zyn
 Werk genaamd *Bybel der Natuure* I. DEEL, bladz. 309.

V
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

telyk in aanmerking neemen, hoe de Heer de GEER in ieder van de agt Pypjes of Vaatjes, die de Eyeren bevatten, geteld heeft tuffchen de zefzig en zeventig; zo dat hy in 't geheel rekent ten minfte vierhonderd en tagtig Eytjes in de Eyerftokken van één zyner Nagtkapellen vervat te zyn: een groote hoeveelheid, inderdaad, voor ééne enkele Kapel. Hy merkt aan, dat deeze Vaatjes niet gemakkelyk te ontwikkelen zyn, wegens de menigte van Lugtpypjes, die dezelve aan elkander verbinden, Zilveragtig wit van Kleur. Ik zal zyn Ed. niet navolgen in het gene hy van de Deelen der Voortteeling in de Mannetjes Kapellen zegt, om niet te zeer uit te weiden of te verwarren in de omftandige befchryving van Zaaken, wier nafpooring het geduld van de meefte Liefhebbers te boven gaat.

Vetagtig
Lighaam.

Wy hebben gezien, dat in de Rupsen het grootfte deel des Lighaams, wanneer menze opent en ontleedt, vervuld gevonden wordt met eene flymerige Stoffe, die doorgaans meer of min witagtig geel is, het Vetagtig Lighaam by REAUMUR getyteld †. Deeze Autheur fchryft daar aan het gebruik toe, van te dienen tot voeding en verfterking der Lighaamsdeelen van de Kapel, die uit de Rups ftaat voort te komen; maar het zonderlingfte is, dat een niet minder veelheid van dergelyke Stoffe, die geel is en uit een menigte van dunne Vaatjes fchynt te bestaan, in de Kapel gevonden worde. Wat
moet

†Zie hier
voor, Bladz.
48.

moet men natuurlyk daar uit opmaaken , vraagt de Heer DE GEER? , Zulks fchynt aan te duiden , dat , indien het Vetagtig Lighaam van de Rups tot het gemelde einde ftrekt , zulks doch het eenigfte gebruik daar van niet kan zyn ; want anders moest men dit Lighaam , die geele Stoffe , geheel verteerd bevinden ; daar moest niets meer van te vinden zyn , wanneer de Kapel zyne volkomenheid heeft bereikt. Het is derhalve een Stoffe die , ten minfte voor het grootfte deel , in wezen blyft , en dus wezentlyk tot het Infekt , in alle zyne Staaten , behooren moet. Het denkbeeld van SWAMMERDAM , die dezelve voor het waare Vet gehouden heeft , is dan niet onwaarfchynlyk ”.

„ De Hoornagtige deelen van Lepelswyze Spieren , form , die aan het Agterfte van het Mannetje zyn , en waar mede hetzelve het Agterlyf van 't Wyfje in de Paaring vat , zyn aan den grondfteun voorzien met eenige dikke witte Spieren , die met haar andere end gehecht zyn aan de Hoornagtige Huid der Ringen , en dus tot beweeging zo van de Lepels dienen als van de andere Deelen van het Gat. Boven en behalve deeze Spieren zyn de gezegde Deelen nog omringd met een dun Spieragtig Vlies , dat vereenigd is aan de inwendige Oppervlakte van den laaftten Ring. Over de geheele inwendige Oppervlakte der Ringen , ziet men een groot ge-

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD.
STUK.

- V. „ tal van witte Spieren, in de langte uit
 AFDEEL. „ gestrekt, hebbende de gedaante van kleine
 XL. „ Lintjes, of gelykende naar die, welke men
 HOOFD- „ in de Rupsen op de zelfde plaats vindt. Zy
 STUK „ hebben haare aanhechting in de samenvoe-
 „ ging der Ringen. De gemelde Spieren, eg-
 „ ter, zyn niets, in vergelyking met de genen,
 „ welke zig aan 't Borststuk openbaaren, maa-
 „ kende bondels uit; zo dat het byna gevuld
 „ is met Spieren. Zy moeten 'er in groote
 „ menigte en met uitmuntende kragt begaafd
 „ zyn, alzo zy strekken tot de beweeging der
 „ Wieken en der Pooten (*).
 „ Wy hebben gezien, dat het Wyfje in-
 „ wendig, naby het Fondament, een Lighaams-
 „ deel

(*). Veel te dikwils wordt 'er gelykformigheid gesteld in dingen, die geen volmaakte overeenkomst hebben. Zo is het, wanneer men de Uitwerkingen met elkander vergelykt, zonder verzekerd te zyn, of de Oorzaaken niet verschillen. Wie, immers, zou van vooren gedacht hebben, dat de Vleeschvezelen der Spieren, in een Olyphant, niet dikker zyn dan in een Muis. Doet nu een Muis of Springhaan, naar evenredigheid, Sprongen, waar toe een groot Viervoetig Dier onbekwaam is, zo kan zulks afhangen van de dikte der Vezelen; zonder dat zulk Diertje, daarom, een grooter veelheid van Spieren noodig heeft. Daar kan nog een andere oorzaak zyn, ons bekend, en wie weet hoe veelen, ons onbekend. De werking der Spieren hangt af van den invloed des Bloeds, en deeze van de werking des Harts in de Dieren, die een Hart hebben, dat kenbaar is; maar deeze laatste hangt af van zekere Eigenschap des Levens, *Irritabiliteit* genaamd, een aandoenlykheid voor prikkeling, welke ongelyk groote Uitwerkingen voortbrengt dan de Oorzaak is. Dus ziet men, door een kleine Steek die een Zenuw raakt, door een weingje Venyn, een

„ deel heeft als een langwerpige Blaas, die
 „ den Afgang bevat, of dat dikke Vogt, het
 „ welke de Kapel gewoon is van agteren uit te
 „ werpen. Het Mannetje heeft 'er een volko-
 „ men dergelyke, die ook eveneens is geplaatst.
 „ Ik heb duidelyk gezien, hoe deeze Blaas
 „ gemeenschap met het Fondament heeft, en,
 „ dat meer is, ik heb gezien dat de Darmen
 „ zig naar de Blaas vervoegen en hunnen uit-
 „ loop hebben in dat Lighaamsdeel. Ik was
 „ ten uiterste vergenoegd met die Ontdekking,
 „ want op deeze manier begrypt men gemak-
 „ kelyk, hoe de Afgang, of die soort van
 „ Pap, in de gedagte Blaas gebragt worde: dat
 „ zy afkomt van de Maag en Darmen, van
 waar

V.
 AFDEEL.
 XL.
 HOOFD-
 STUK,
 Afgang der
 Kapellen.

een kwaade Reuk of Stank, de geheele werking des Harts in een Mensch; die ten minste op een kragt van eenige honderd of duizend Ponden gewigts kan geschat worden, voor een tyd, of in 't geheel, als oogenblikkelyk weggenomen, of hem in Stuipen vervallen, die verbaazend zyn. Een Kikvorisch, die, na dat het Hart 'er uitgehaald is, nog eenige Uuren leeft, springt of zwemt, valt aanstonds dood neer, als men het Rugge-Merg, by den Kop, heeft afgesneeden. In dergelyke Dieren derhalve, en vooral in de Infekten, schynt men veeleer te moeten denken om eene werking der Zenuwen, dan om eene werking des Harts: want zo min als zy weezentlyk Bloed hebben, zo min is men verzekerd, dat 'er een Omloop der Vogten of *Circulatie* in dezelve plaats heeft. Het schynt veeleer, dat, even als de Longen door het geheele Lighaam der Infekten verspreid zyn, zo ook ieder gedeelte of Distrikt (*Canton*) daar van, zegt DU VERNEY, zyn byzonder Hart en Groote Slagader heeft. Vergelyk het gene, hier voor, bladz. 126 — 128, door my, dienaangaande is gezegd.

V. „ waar zy voortgaat in de Blaas , om vervol-
 AFDEEL. „ gens door het Fondament te worden uitge-
 XL. „ worpen ”.
 HOOFD-
 STUK.

Men moet evenwel in aanmerking neemen , dat de uitwerping van Vuiligheden in de Kapellen , die veelal zeer weinig Voedzel gebruiken , zeer gering is in vergelyking met die der Rupsen , uitgenomen , wanneer zy zo eerst uit de Poppen gekomen zyn , of liever , zo dra zy in staat zyn om te vliegen : want dan spuiten sommigen een groote veelheid van een dik Vogt uit , het welk aanmerkelyke Vlakken maakt op de Boomschors en Bladen , inzonderheid op Hout en Papier zeer zichtbaar en bestendig. Het Vogt , dat zy dus uitwerpen , is in veelen bruin of witagtig , doch hoogrood in eenige Dagkapellen , gelyk die van gedoornde Rupsen komen , als de Aurelia , Nommer-Kapel , t' Paauw-Oog , enz. De Bloedregen , die men somtyds zig wys maakt dat hier of daar gevallen zou zyn , wort niet ten onregt aan de Uitwerpselen van zodanige Kapellen toegeschreeven (*).

verscheiden-
 heid. De verscheidenheid der Rupsen en Kapellen is ongemeen groot. Juffr. MERIAN hadt van de inlandsche of Europische , met die van Suriname , omtrent *tweehonderd en zestig* Soorten opgegeven ; doch de Heer N. STRUYCK heeft van Oost- en Westindische , Afrikaansche en ander uitlandsche , uit de Kabinetten van verschei-

(*) Zie *Journal des Savans*. Fevr. 1767. Art. 2.

scheide Liefhebbers, *driehonderd agt en zeventig*, en bovendien *bonderd drie en vyftig* Inlandsche, door hem zelf om en in Amsterdam verzameld, op het naauwkeurigste doen aftekenen in haare natuurlyke Koleuren: zo dat dit een getal uitmaakt van *vyfhonderd een en dertig* byzondere Soorten van Kapellen (†). Naderhand zyn nog verscheide onbekende overgekomen; hoewel LINNÆUS 'er niet meer dan *vyfhonderd vyf en dertig*, in de Tiende Uitgaave van zyn Samenstel der Natuur, geteld heeft. De Heer LYONNET verhaalt, dat hy zelf, in minder dan vier Jaaren, over de *driehonderd en veertig* Soorten van Kapellen, in een bestek van omtrent een Myl in 't ronde, by 's Graavenhaage waarschyglyk, heeft gevonden (*). De Vraag is, of de Mannetjes en Wyfjes door zyn Ed. niet wel eens voor byzondere Soorten gerekend zyn?

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

Men is van ouds gewoon geweest, deēze Insekten in Dag- en Nagt-Kapellen te onderscheiden, en dit maakte een aanzienlyke Hoofdverdeeling uit. De Heer REAUMUR is ook op die wyze te werk gegaan, en hy merkt aan, hoe in de Kapellen regt het tegendeel plaats heeft van de Vogelen, onder welken die by nagt vliegen, veelal Roofvogelen genaamd, ongelyk
min-

Dag- en Nagt
Kapellen.

(†) *Inleiding tot de Algemeene Geographie of Aardryks-beschryving.* Amsterd. 1740. bladz. 90, 91.

(*) *LESSER Theol. des Insectes.* Remarq. TOM. I. p. 116.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

minder in getal zyn, dan die zig over dag vertoopen. Onder de inlandfche of Europifche zyn thans wel eens zo veel Nagt-Kapellen als Dag-Kapellen bekend. Na dat men die uit de Rupsen begonnen heeft te teelen, komen nog langs hoe meer Nagt-Kapellen te voorschyn; dat niet te verwonderen is, aangezien men zelden by nagt uitgaat op den Vangft der Insekten. Onder de Uitheemfche, in tegendeel, hebben wy, waarfchynlyk om die zelfde reden, tot nog toe veel meer Dag- dan Nagt-Kapellen.

Onderfchei-
ding door
de Sprieten.

De Kentekenen, tot onderscheiding der Dag- en Nagt-Kapellen van elkanderen, zyn niet duidter, zo de Heer REAUMUR aanmerkt. Men onderscheidtze, inzonderheid, door de figuur der Sprieten, het welk die Lighaamsdeelen zyn in de Kapellen, hoe zichtbaar en uitmuntende ook, van wier gebruik men nog naauwlyks een denkbeeld kan maaken †. Men vindt, bovendien, verfchillendheden in derzelve figuur, die deezen Heer aanleiding gaven, om verfcheide Geflagten daar van te vormen. Die van het Eerfte Geflagt noemt hy *Geknopte* *, om dat zy, tot digt aan 't end even dun blyvende, aldaar een dikken Kop of Knopje hebben; hoedanigen men in de Witjes en veele andere waarneemt: die van het tweede Geflagt noemt hy *Knodsagtige* †; om dat zy, van den wortel af allengs dikker wordende, aan 't end ftomp uitloopen: die van het derde Geflagt komen met de laatftgemelden overeen, uitgenomen dat zy platagtig rond zyn, en

† Zie 't IX.
STUK bladz.
6.

* *Antennes a
bouton*

† *en massue*

en aan 't end wederom versmallen; gelykende dus eenigermaate naar *Ramsboornen* †. Zodanige Sprieten hebben die Graskapelletjes, welke men St. Jans beestjes gewoon is te noemen. Deeze drierley Sprieten houdt men voor Kenmerken der Dag-Kapellen.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.
† *Cornes de Belier.*

De Nagt-Kapellen, zegt REAUMUR, hebben Sprieten van drie andere Geslagten, te weeten de genen die ik *Prismatieke* † getyeld heb, als over de geheele langte nagenoeg even dik en driekantig als een Prisma, doch aan 't end spits zynde. Haar bovenste Oppervlakte is rond, doch het overige bestaat uit twee egaale vlakke zyden, die onder aan de Spriet samenloopen. Het getal der Leedjes, waar uit de Sprieten samengesteld zyn, is in deeze veel grooter dan in die van 't eerste Geslagt. Die van het vyfde loopen, van 't begin naar 't end toe, allengs dunner; hy noemtze *Kegelvormig en Gekraald**, om dat men gemeenlyk met het bloo-
te Oog zelfs kan zien, hoe zy als uit Korreltjes, die tegen elkander dicht aangevoegd zyn, bestaan, omtrent als in een Paternoster of Ketting Kraalen. Van deeze Korreltjes zyn 'er rondere en plattere; als ook die eenigermaate naar Wervelbeenderen gelyken, en deeze figuur der Sprieten is onder de Nagt-Kapellen zeer gemeen. Die van het zesde Geslagt zyn de genen, welke men *Gepluimde* † of *Gebaarde* noemen kan; doch zulke Sprieten strekken meest tot onderscheiding van de Mannotjes der Nagt-Kapellen.

† *Antennes Prismatiques*

* *a filets coniques & grainés*

† *en plumes*

V. Men moet evenwel deeze onderscheiding, zo
 AFDEEL. XL. hy zelf aanmerkt, niet ten allernaauwften op-
 HOOPD. vatten, en zig verbeelden, dat gelykerwys de
 STUK. Dag-Kapellen altemaal by dag vliegen, zo] ook
 de Nagt-Kapellen niet dan des nagts of in de
 duisterheid. Men ziet van deeze laatsten ook
 somtyds over dag, en men kan 'er gemakkelyk
 veelen van te zien bekomen, wanneer men het
 Loof van sommige Boomen en Heesters, of dicht
 gewassen Kruiden, sterk schudt of op de Takken
 slaat. Evenwel neemen zy doorgaans geen groo-
 te vlugt, gaande zig wel haast wederom ver-
 schuilen. Men zietze ook wel in de Bosschen,
 inzonderheid tegen den avond, vliegen, doch
 het zyn dan meestal Mannetjes, met gepluimde
 Sprietten; hoedanigen men ook met een bran-
 dende Fakkell of Lantaarn, in 't donker, in de
 Tuin gaande, op het Licht ziet toevliegen. Het
 schynt dat zy door dit Licht verbysterd worden,
 even als de Roofvogelen. Over dag ziet men
 'er ook wel eenigen op de Bloemen, doch on-
 gelyk zeldzaamer dan de Dag-Kapellen. Men
 vindt zelfs verscheide soorten van Nagt-Kapel-
 len, die van haare Wieken, om te vliegen,
 weinig of geen gebruik schynen te maaken.

Verdeeling
 van R E A U M U R.
 Dagkapellen.
 Klasse I.

II.

De Heer R E A U M U R heeft de Dag-Kapellen
 in Klassen verdeeld. De eerste formeert hy van
 de zodanigen met Geknopte Sprietten, die de
 Wieken overend houden, en in welke de laag-
 ste rand der onderste Wieken het onderste van het
 Lyf omvat, en die op zes Pooten gaan of rusten.

De

De Tweede begrypt de genen, die in alle opzichten met de voorgaande overeenkomen, uitgenomen dat zy niet meer dan vier Pooten gebruiken. De twee voorste Pooten houden zy doorgaans omgeboogen: het zyn onechte Pooten, die uitloopen in een soort van ruige Staartjes, gelykende naar de Sabels van Bont, welke de Vrouwsperfoonen om den Hals plagten te draagen. Van deeze laatsten geeft de kleine Aurelia, zo wel als van de eersten het Witje een voorbeeld. In de Derde Klasse hadt hy zulke Kapellen geplaatst, die van de laatsten alleen verschillen, doordien de twee voorste Pooten niet in Staartjes eindigen: het zyn waare Pooten, maar zo klein, dat menze met het bloote Oog nauwlyks kan zien. De zogenaamde Zand-of-Gras-Oogjes, die men in de Zomer zeer menigvuldig op de Velden vindt, behooren tot deeze Klasse. Die van zyn Vierde verschillen van die der Eerste Klasse daar in, dat de rand der onderste Wieken zig omkromt, om het bovenste van het Lyf te komen omvatten en bedekken, latende het overige 't eenemaal bloot. Zy hebben, bovendien, een soort van Staart of uitsteekende punt aan ieder Wiek; hoedanigen die Kapellen zyn, welke men deswegen Pagies noemt. Die van de Vyfde Klasse der Dag-Kapellen verschillen van die der Eerste daar in, dat zy de Wieken niet regt overend, maar meer of min vlak en evenwydig aan de Vlake, waar op zy rusten, houden. Men vindt 'er

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

(III.

IV.

V.

V. zodanig een, die uit een gladde Rups van de
 AFDEEL Althéa voortkomt, hebbende de Wieken van
 XL. boven Agaatkleur, met zwarte bruine en witte
 HOOFD. vlakjes fraay gesprenkeld. De Pop van
 STUK. deeze zit in een Tonnetje of Dop; daar die
 van de vier eerste Klassen altemaal naakt zyn
 en hangen. Men ziet van deeze Dagkapellen
 nooit voortkomen uit langhaairige en zeer rui-
 ge, of uit Rupsen die Knobbeltjes hebben,
 naar Turkoisen of andere Edele steenen gely-
 kende. Alle de Gedoornde Rupsen verande-
 ren in Kapellen van de Tweede Klasse. Maar
 van de gladde en korthaairige zyn 'er sommigen
 die Nagt, anderen die Dag-Kapellen uitle-
 vereren.

VI. REAUMUR heeft, in zyne Zesde Klasse, zo-
 danige Kapellen geschikt, die de Sprieten Knods-
 agtig hebben; hoewel Juffrouw MERIAN
 deeze tot de Nagt-Kapellen betrokken hadt: want
 alle, die hy daar van kende, vliegen byna den
 geheelen Dag, en, dat meer is, sommigen
 maaken een brommend Geluid, in 't vliegen;
 weshalve menze Onrust-Kapellen noemt. Eenige
 geeven 'er, wegens de manier van zwee-
 ven, en in de Lugt te blyven hangen zonder
 byna van plaats te veranderen, den naam van
 Sperwer aan. Zekere kleine Kapelletjes, die
 men Glaswiekjes noemt, behooren ook tot
 VII. deeze Klasse. De Zevende bevat zodanige
 Dagkapellen, wier Sprieten platagtig zyn als
 Ramshoornen, gelyk de zogenaamde St. Jans
 Ka-

Kapelletjes. Indien alles naauwkeurig afgebeeld is op de XX.ſte Plaat der Surinaamſche Infekten van Juffrouw MERIAN, zegt hy, zou men 'er nog een Agtſte Klafſe moeten byvoegen, van Kapellen die de Wieken regt overend houden, en niettemin de Sprieten Kegelvormig, dat is naar 't end verſmallende hebben, gelyk de Surinaamſche Pagie.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.
VIII.

Een der voornaamſte Kenmerken, tot onderſcheiding van de Nagt-Kapellen onder elkander, wordt door gemelden Heer afgeleid van de Trompen of Zuigers, welke aan ſommigen ontbreken, of ten minſte niet duidelyk zichtbaar zyn. De Eerſte Klafſe wordt door hem geformeerd van zodanigen die Priſmaticke Sprieten hebben, en deeze allen zyn met Zuigers voorzien. Veelen der grootſte en ſchoonſte Nagtkapellen, gelyk die van de Jaſmyn, Oleander, Liguffer, enz. behooren tot deeze Klafſe, waar in hy de byzondere Geſlagten door de langte en figuur der Zuigers onderſcheidt. Die van de Tweede zyn by hem de zulken, ook Zuigers hebbende, wier Sprieten Kegelvormig in een ſpitſe punt uitloopen, en die van de Derde verſchillen daar van alleen, doordien zy geen Zuiger ſchynen te hebben. In zyne Vierde Klafſe plaatſt hy de Kapellen met gebaarde Sprieten en een Zuiger; terwyl de Vyfde wederom de zodanigen bevat, die gebaarde Sprieten en geen zichtbare Zuigers hebben. Een Zesde Klafſe heeft zyn Ed. geformeerd

Nagtkapellen.

Klafſe I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

V. van zodanige Kapellen, wier Wyfjes van Wie-
 AFDEEL. ken ontbloot zyn of ongevlugeld ; hoedani-
 XL. gen 'er veelen voortkomen van Spanrupfen of
 HOOFD- Landmeeters , als ook van Borstel-Rupfen.
 STUK. Zulke Kapellen , eindelyk , wier Wieken als
 VII. uit Pluimpjes bestaan , maaken zynen Zevende
 Klasse uit. Deeze laatsten heeft hy , wegens
 de figuur der Sprieten , niettegenstaande zy by
 Dag vliegen , hier 't huis gebragt.

Geflagten. De talryke veelheid van Nagt-Kapellen gaf
 den Heer REAUMUR aanleiding tot verschei-
 de Onderdeelingen , afgeleid van de houding der
 Wieken , waar door hy ieder der vyf eerste
 Klassen in Geflagten smaldeelt. Die van het
 Eerste Geslagt houden de Wieken evenwydig
 aan de Vlake , waar op zy zitten ; maar zo-
 danig , dat de twee bovenste elkanderen krui-
 fen , Ieggende de een over de andere heen.
 Dit hebben die van het Tweede Geslagt niet ,
 alzo de binnenzijden der twee bovenste Wie-
 ken , die ook de ondersten bedekken , tegen
 elkander zyn aangevoegd. Die van het Derde
 Geslagt hebben in de houding haarer Wieken
 een byzonderheid , welke haar zeer kenbaar
 maakt. Dat gedeelte der beide Wieken , 't
 welk het Lighaam van boven dekt , legt niet
 even zo vlak als het overige : het omvat het
 Lighaam en voegt zig daar tegen aan , zo dat
 men de figuur van 't zelve daar uit gewaar
 wordt. Een Vierde Geslagt maakt hy van de
 genen , wier bovenste Wieken ook of byna
 even-

evenwydig zyn aan de Vlake, daar zy op ziten, doch dezelve zyn van 't Lighaam afgescheiden, zo dat zy 't zelve niet alleen niet bedekken, maar zelfs de onderste Wieken bloot laten. Men zou in dit Geslagt verscheidene Onderdeelingen kunnen maaken, naar dat zig een grooter of kleiner gedeelte van de onderste Wieken ontbloot bevindt. Tot een Vyfde Geslagt worden van hem de zodanigen betrokken, wier onderste Wieken door de bovensten t'eenemaal bedekt zyn, die met de binnenziden tegen elkander aan gevoegd, wanneer de Kapel zit te rusten, een soort van scherp toeloozend Dak over 't Lyf formeeren. Deeze zou men scherp Gerugde kunnen noemen. Men vindt 'er van, in welken de Rug van het Dak zig agterwaards zodanig verheft, dat zy als gezadeld zig vertoonen. Die van het Zesde Geslagt verschillen van de naast voorgaanden, doordien zy rond Gerugd zyn. De Wieken krommen zig, op het Lighaam, een weinig om, en daar aan zyn zy gemakkelyk van de scherp Gerugde te onderscheiden. Veele Kapellen worden 'er gevonden van deeze Gestalte, en daar onder zelfs vry groote. Die van het Zevende zyn meestendeels klein. Men onderscheidtze doordien het Dak, dat de bovenste Wieken met elkander maaken, plat Gerugd is. Bovendien hebben zy de Eigenschap, van zig als breed van Schouderen te vertoonen. Men vindtze, naamelyk, van

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

5.

6.

7.

- V. vooren of in 't midden, een weinig breeder
 AFDEEL. dan naar agteren, alwaar de Wieken zig iets
 XL. schynen famen te trekken. Eenige kleine Ka-
 HOOFD. pelletjes hebben de Wieken geheel om 't Lyf
 STUK. geslagen, gelyk die der Vogelen, en deeze
 8. maaken het Agtste Geslagt by REAUMUR uit.
 Men vindt 'er onder, die wel deeze Houding
 hebben als zy stil zitten, doch die, loopende,
 de Wieken overend zetten, bykans als de Dag-
 9. kapellen. In het Negende Geslagt schikt hy
 zodanige Kappelletjes, meestendeels nog kleiner
 dan de voorgaande, wier Wieken, na zig byna
 over de geheele langte van het Lyf omgeslagen
 te hebben, boven het Agterste breeder worden
 en zig verheffen, om een soort van Staart te
 10. formeeren, welke eenigermaate naar die van
 een Haan zweemt. Daar is, eindelyk, een
 Tiende Geslagt, wier Houding van alle de ove-
 rigen daar in verschilt, dat de Wieken niet en-
 kel elk aan haar zyde het Lyf omvatten, maar
 zelfs ook aan de andere zyde; zo dat de bo-
 venste, die haare weergaa ten grootsten deele
 bedekt, als om het Lyf gedraaid is.

Deeze tien Geslagten hadt de Heer REAU-
 MUR geschikt tot eene Onderdeeling van de
 Klassen der Nagtkapellen, en dan wilde hy de
 Soorten verder onderscheiden hebben, door
 den trap, waar in ieder de Kenmerken van het
 Geslagt, meer of min, bezat: by voorbeeld
 naar dat de Wieken, Dakswyze, meer of min
 scherp Gerugd; meer of min van het Lighaam
 af-

afgescheiden waren; naar de evenredigheid der onderste Wieken in grootte, tot de bovensten; naar derzelve figuur en uitgestrektheid of plooiing, als de Kapel zig in rust bevindt, enz. Ook zoude men, zegt hy, van de Baarden, die onder aan den Kop zyn, en waar tusschen het Snuitje, de Tromp of Zuiger geplaatst is, nog andere Onderdeelingen kunnen afleiden. Men vindt 'er ook, die als Gekuifd schynen te zyn.

Een groote zwaarigheid, welke deeze Heer tegen zyn eigen Verdeeling oppert, is, dat men Kapellen vindt, wier Mannetje en Wyfje in houding der Wieken verschillen. Ik weet niet of deeze dan iets anders de oorzaak zy geweest, welke de Hedendaagschen andere Verdeelingen heeft doen ter baan brengen. Ik zal hier eerst van die spreken, welke tot nog toe den meesten ingang by de Liefhebbers gevonden heeft.

De DAG-KAPellen worden door ROESEL slegts in twee Klassen onderscheiden, waar van de Eerste is van die met vier, de tweede van die met zes Pooten. Ook heeft hy onder de Dag-Kapellen geen andere geteld, dan die de Sprieten Hairagtig dun en met Knopjes aan 't end hebben; zo dat die, welke de Sprieten Knodsagtig hebben, of als Ramshoornen, by hem van de Dag-Kapellen uitgeslooten zyu. Van de NAGT-KAPellen heeft hy vier Klassen gemaakt. De Eerste bevat de genen, die men thans, wegens het spitse Hoorntje,

V.
AFBEELEN.
XL.
HOOFD-
STUK.

V. dat zy agter op het Lyf hebben, Pylftaarten
 AFDEEL. noemt, voerende, in 't Latyn, den naam van
 XL. *Sphinges*. Sommige Liefhebbers noemen dee-
 HOOFD- ze, in 't algemeen, Onrusten of Onrust-Kapel-
 STUK. len. De Tweede Klasse der Nagt-Kapellen is
 van zodanigen, die de Wieken niet plat of Hori-
 fontaal, maar Dakswyze of schuins afloopende
 houden, en zodanig, dat het Agterlyf door
 dezelve, van boven, geheelenal bedekt wordt.
 De Rupsen, daar de Nagt-Kapellen van de
 twee eerste Klassen, en alle de Dag-Kapellen,
 voorgemeld, uit voortkomen, hebben alte-
 maal zestien Pooten; doch die van de Derde
 Klasse der Nagt-Kapellen, by ROESEL, heb-
 ben maar tien en eenige weinigen twaalf Poo-
 ten. Het zyn die genen, welken men Land-
 meeters of Spanrupsen noemt, gelyk hier voor †
 T Bladz. 18. gemeld is. Deeze Kapellen hebben de Wie-
 ken nooit zo dicht om 't Lyf geslooten, als
 de overigen, maar breiden dezelve meer uit
 en houdenze tegen 't geene, daar zy op zitten,
 't zy een Muur, Schutting of Boom, zodanig,
 als of zy 'er aan geplakt waren. Haar Lyf is
 ook altoos ranker of dunner dan dat der ande-
 re Nagt-Kapellen. Eenige weinigen egter heb-
 ben de Wieken Dakswyze, gelyk die van de
 tweede Klasse. Die van de Vierde onderscheidt
 hy voornaamelyk door de kleinte van de an-
 dere Nagt-Kapellen, en daar onder zyn de
 meesten begreepen die van de Rupsen komen,
 welke zig in Bladen inspinnen en daarom Blad-
 rol.

ders of Binders genoemd worden , benevens de zogenaamde Motten of Mot-Kapelletjes.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

Wy zien dus, dat het getal der Klassen, by ROESEL, ongelyk kleiner is dan by REAUMUR, wiens manier van Verdeeling meer Konstig dan Natuurlyk schynt te zyn. De Gestalte immers der Rupsen of Maskers, dient tevens in agt genomen te worden, zal men een compleete Historie opmaaken van de Infekten van deezen Rang. Indien ROESEL, egter, zo veel uitheemsche Infekten te beschryven had gehad, als 'er thans bekend zyn, zou hy waarschyntlyk zig in verwarring gebragt bevonden hebben, met zo weinig Hoofdverdelingen. Hierom werdt 'er een Orde vereischt, die niet alleen op de Natuur gegrond was, maar ook al het behulp te baat nam, het welk de Konst en een schrander Oordeel, op 't voetspoor van twee zulke voornaame Leidslieden, aan de hand kon geeven.

Onze Autheur hadt tot algemeene Kenmerken der Infekten van deezen Rang, die ik *Donsvleugelige* noem, gesteld, dat zy vier Wicken, die met Schubbetjes gedekt of op de wyze van Dakpannen belegd zyn: tot Bek eene Spiraal omkrullende Tong, het welk de gedagte Zuiger is; en het Lyf Haairig hebben. Van deeze maakt zyn Ed. drie Geslagten, waar van het Eerste de genen bevat, die men gemeenlyk DAG-KAPELLEN noemt. Deeze hebben, zegt hy, de Sprieten naar 't end toe dik-

Verdeeling
van LIN-
NÆUS.

V.
AFDEEL.
XL.
HOOFD-
STUK.

ker en meestal Knodswyze geknopt: de Wieken staan, in de zittende Kapel, regt overend, ja voegen zig opwaards tegen elkander aan: zy vlieden over dag. Het Tweede Geslacht bevat de genen, daar wy den naam van P Y L S T A A R T E N aan geeven, om dat de Rupsen, waar zy uit voortkomen, op het agter-end een Hoornagtig Pyltje hebben. De Sprieten zyn in 't midden dikst, en loopen dunner, zo naar 't begin als naar 't end toe, eenigermaaten driekantig: de Wieken zyn Dakswyze of wederzyds afloopende: haar vlugt is zwaar: zy vlieden by avond of 's morgens vroeg. Het Derde Geslacht, waar in de genen geplaatst zyn diemen N A G T - K A P E L L E N noemt, begrypt alle de overigen, wier Kenmerk is, dat de Sprieten naar 't end verdunnen, en de Wieken, in de zittende Kapel, meestal vlak leggen: als ook, het vlieden by nacht. Ieder van deeze drie Geslagten is door hem gesmaldeeld in verscheide Artikelen, gelyk wy vervolgens zien zullen. Het Eerste bevat honderd-twee-en-negentig, het Tweede agt-en-dertig en het Derde drie-honderd-en vyf Soorten.

Eer wy tot de byzondere beschryving overgaan, zal ik nog gewag maaken van de Verdeling, welke de Fransche Heer G E O F F R O Y in de Beschryving der Insekten, die omstreeks Parys voorkomen, gevolgd heeft. Hy scheidt de Veer-Uiltjes of Pluim-Beestjes, als ook de Motten of Mot-Uiltjes, van de Nagt-Kapellen

len

len af, maakende daar van byzondere Geslagten: zo dat hy 'er vyf van de Kapellen heeft. By de Kenmerken voegt hy die der Poppen, welke in de Dag-Kapellen naakt en bloot, in de Pylstaarten en Nagt-Kapellen in een Tonnetje, Dop of Spinzet zitten. Die der Veer-Uiltjes, zegt hy, zyn ook naakt, en die der Motten in het bekleedzel van het Rupsje gehuisvest. De Sprieten van deeze beide Geslagten zyn Draadagtig, die der Pylstaarten Prismatic of driekantig, en die der Dag-Kapellen geknodft. Van de Onderdeelingen, welken deeze Heer maakt, zal ik nader spreekken.

XLI. HOOFDSTUK.

Beschryving van het Geslagt der DAG-KAPELLEN, volgens derzelver Verdeeling in zes Benden, van Trojaansche en Grieksche Ridders, Parnas-, Danaus- en Nimf-Kapellen, zo ge-oogde als onge-oogde, benevens die Gemeene worden genoemd, en Ongeschikte, als niet tot de gemelde t'huis gebragt zynde.

Wat men door de DAG-KAPELLEN, in Naam onderscheiding van de Nagt-Kapellen, verstaat, heb ik reeds gezegd: naamelyk zodanige Kapellen, welke by dag vliegen en by nagt, of in 't donker, zig stil houden. Deeze Eigenschap is zeer algemeen, en dient tot een

V. veel vaster Kenmerk dan het vliegen by nagt
 AFDEEL. in de Nagt-Kapellen. De Latynsche naam *Papilio*
 XLI. en de Fransche *Papillon*, als ook de Ne-
 HOOPD- derduitsche *Vlinder*, wordt in 't byzonder aan
 STUK. de Dag-Kapellen gegeven.

Kenmerken. Van de Kenmerken van dit Geslagt is ook breedvoerig genoeg gesproken. Alle de Rupsen, daar zy uit voortkomen, hebben zestien Pooten. De genen, die Gedoornd zyn over 't Lyf, geeven altemaal Dag-Kapellen, en wel zodanigen, die maar vier Pooten hebben of gebruiken, maakende de twee voorsten van de zes als een Sabel aan den Hals. De Poppen zyn naakt, dat is zonder Tonnetje of Spinzel, hangende doorgaans aan haar agter-end, en sommigen met het midden van haar Lyf, aan eenigen Tak of onder tegen een Geut, of elders, daar zy voor den Regen beschut zyn. Zy zyn gemeenlyk hoekig of met verscheidene Punten: men vindt 'er onder die Stippen of Vlakjes als van Goud hebben, of geheel enal verguld zyn. Voor het overige hebben zy verscheiderley Kleuren. Ik heb van dit alles reeds gewag gemaakt.

Eigenschap. De Dag-Kapellen strekken, door haare Schoonheid en verscheidenheid van Kleuren, in de Zomer tot een groot sieraad van onze Velden, Tuinen en Bloemperken. Wanneer de Rups tydig ter Wereld gekomen is, en niet te laat in een Pop verandert gedurende de Zomer, ziet men de Kapel, in veertien Dagen of drie Wee-

Weeken op 't hoogste, verschynen. Dit gebeurt aan het grootste getal van Kapellen, maar zo eenige agterlyker Rupsen niet eer in Poppen veranderd zyn, dan tegen 't end van den Herfst, zo brengen zy den geheelen Winter in die Staat door, en de Kapel verschynt niet dan in 't volgende Voorjaar. De genen, welken men in de eerste schoone Dagen van de maand April ziet, komen van deeze overwinterende Poppen, of het zyn Kapellen die zelf den Winter, in eenige verschuilplaats, hebben doorgebracht.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

GEOFFROY gebruikt in de Dag-Kapellen de volgende Verdeeling. Hy onderscheidtze in twee Familiën, waar van de eerste der genen is die vier, de tweede der genen die zes Pooten hebben. De eerste Familie wordt van hem in drie Paragraaphen gesmaldeeld; de eerste, die van gedoornde Rupsen komen met de Wieken hoekig; de tweede van dergelyke Rupsen met de Wieken rondagtig; de derde van ongedoornde Rupsen, met de Voorpooten zeer kort en geen Kraag maakende. Deeze Verdeeling kon beter plaats hebben in een Werk over de Infekten omstreeks Parys voorkomende, dan in een algemeene Beschryving van alle Europische en Uitheemsche die bekend zyn; want van deeze laatsten zyn meestal de Rupsen onbekend. Ook heeft LINNÆUS een geheel andere gebruikt, te weeten dus:

Verdeeling.

P A P I L I O N E S

dividuntur in sex

P H A L A N G E S.

I. EQUITES. *Alis primoribus, ab angulo postico ad apicem, longioribus, quam ad basin: his saepe Antenna filiformes.*

———— Trojani, *ad Pectus maculis sanguineis, (sepius nigri) 1-17.*

———— Achivi, *Pectore incurvato, Ocello ad angulum Ani. Alis absque fasciis, 18, 19: Alis fasciatis. 20-40.*

II. HELICONII. *Alis angustis integerrimis striatis: primoribus oblongis, posticis brevissimis. 41-55.*

III. DANAI. *Alis integerrimis.*

———— Candidi, *Alis albidis. 56-74.*

———— Festivi, *Alis variegatis. 75-87.*

IV. NYMPHALES. *Alis denticulatis.*

———— Gemmati, *Alis Ocellatis: Ocellis in Alis omnibus. 88-103: in primoribus. 104-106: in posticis. 107-110.*

———— Phalerati, *Alis caecis absque Ocellis. 111-144.*

V. PLEBEJI. *Parvi: Larvâ saepius contractâ.*

———— Rurales, *Alis maculis obscurioribus. 145-161.*

———— Urbicolæ, *Alis saepius maculis pellucidis. 162-168.*

VI. BARBARI. *Corollarii loco adjecti & ad Ordines non relati. 169-192.*

(*) Om deeze uitdrukking te verstaan, zo moet men weeten, dat de voorste Wieken der Kapellen een eenigermaate driehoekige figuur hebben, waar van de punt, die eerst van 't Lyf komt, de *Typ*, en de zyde, die tegen de agterste Wiek

DE DAG-KAPELLEN

worden verdeeld in zes

B E N D E N.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

I. RIDDERS. Die de voorste Wicken, van den Agterhoek naar de Tip toe, langer hebben dan aan den Grondsteun (*) en de Sprieten meestal Draadvormig.

———— *Trojaansche.* Aan de Borst met Bloedkleurige Vlakken. (de meesten zwart) 1-17.

———— *Grieksche.* Zonder roode Vlakken aan de Borst, maar een Oogje aan den hoek by 't Agter-end van 't Lyf: met ongebandeerde 18, 19: met gebandeerde Wicken. 20-40.

II. PARNASSYNS. Met de Wicken smal, niet ingesneeden; en gestreept: de voorsten langwerpig, de agtersten zeer kort. 41-55.

III. DANAUSSSEN. Met de Wicken niet ingesneeden.

———— *Witte.* Met de Grondkleur witagtig. 56-74.

———— *Sierlyke.* Met de Wicken bont. 75-87.

IV. NIMF-KAPELLEN. Met de Wicken Tandswys ingesneeden.

———— *Ge-oogde.* Met Oogswyze Vlakjes op alle 83 103. op de voorste alleen. 104-106: op de agterste Wicken. 107-110.

———— *Onge-oogde.* Zonder Oogjes op de Wicken. 111-144.

V. GEMEENE. Die klein zyn: en de Rups veelal kort.

———— *Landlieden.* Met de Vlakken der Wicken donkeragtig. 145-161.

———— *Stedelingen.* Met de Vlakken meestal doorschynende. 162-168.

VI. ONGESCHIKTF. Die als een toegift 'er bygedaan zyn: niet t'huis gebragt tot de voorige Benden. 169-192.

T R O-

Wiek aan komt, de *Grondsteun* kan genoemd worden, zynde de agterste punt derzelve de *Agterhoek*, en dus maakt deeze gedaante der Wicken dat de Ridders zeer breed gewiekt zig vertoonen, in tegenstelling van de Parnas-Kapellen.

T R O J A A N S C H E R I D D E R S .

V.
AFDEEL.

LXI.

HOOFD-
STUK.

I.

*Priamus.*Groene
Ambonfche
Fluweel-Ka-
pel.

(1) Ridder-Kapel met gekartelde Fluweelagti-
ge Wieken, die van boven groen zyn en
zwarte Zoomen hebben; de agterften met
zes zwarte Vlakken getekend.

Deeze Kapel, de pragtigfte die men kent, en mooglyk wel het fchoonfte Werkftuk, dat de Natuur onder de Infekten voortgebragt heeft, is een voornaame zeldzaamheid van Ooftindie. Zy komt van Amboina, en wordt in weinige Kabinetten gevonden, zynde zelfs in dat van SEBA niet geweest. In de befchryving van dat van VINCENT wordt dezelve genoemd, *Ambonfche Kapel*, die op een uitmuntende wyze de Wieken heeft als van groen en zwart Fluweel. In het Kabinet van Petersburg werdt 'er de naam aan gegeven van *Kapel of Atlas van Ambon*, die de bovenfte Wieken Fluweelagtig zwart heeft, met groene zoomen. Dit fchynt derhalve een verſcheidenheid te zyn van deeze Soort, welke LINNÆUS aldus befchryft.

” Het Lyf is van de eerfte grootte: de Kop
„ en Pooten zyn zwart: het Borftftuk heeft, op
„ de

(1) *Papilio Eques* Alis denticulatis tomentosus supra viribus, infitis atris, posticis maculis sex nigris. *Syst. Nat. X.* Gen. 203. *Papilio* Amboinensis, viridi & nigro holosericeus insignis. *VINC. Mus.* 10. *Papilio* five *Atlas* Amboinensis Alis superioribus holoserice nigris, infitis viridibus. *Mus. Petrop.* 664.

„ de zyden, een tekening van hoogroode dwars-
 „ streepjes: het Agterlyf is by uitstek geel: de
 „ Sprieten heb ik niet gezien. De *voorfte*
 „ Wieken zyn *van boven* groen, met een zwart-
 „ ten rand en hebben een groote, langwerpig
 „ ovaale, zwarte Vlak, op haar vlakke: *van*
 „ *onderen* zyn zy zwartagtig. Daar loopt een
 „ groene streepswyze Vlak, van egaale breed-
 „ te, naar den voorften rand en de tip van de
 „ Wiek, die op haar vlakke nog een dubbelde,
 „ kleine, groene Vlak heeft, en een groote
 „ naar den agterften rand, in welke Vlak zes
 „ langwerpige Stippen zyn, zwart van Kleur.
 „ De *agterfte* Wieken zyn ook *van boven* groen,
 „ en zwart gerand, met vier zwarte Vlakken
 „ naar den agterften rand, en een grootere
 „ roffe Vlak, die van de voorfte Wieken be-
 „ dekt wordt: *van onderen* groen, met een ge-
 „ tanden zwarten rand, binnen welken zy zes
 „ ronde zwarte Vlakken hebben, en een roffe,
 „ die langwerpiger is, daar voor. De binnen-
 „ rand is zwart, met een zeer lange Yzer-
 „ graauwe Wolligheid”.

In deeze uitneemend fchoone en groote Ka-
 pellen, moet dan een weezentlyke verfchillend-
 heid zyn ten opzigte van de Kleur; alzo ik 'er
 gezien heb, die van boven, aan de voorfte
 Wieken, zwart zyn met groene zoomen, van
 onderen groen met zwarte zoomen. Zy heb-
 ben de Sprieten rolrond, by uitstek dik, en
 naar 't end toe allengs egaal verdikkende als

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.

V. een Kegel, zonder Knop of Knods, anderhalf
 AFDEEL. Duim lang, het Lyf twee Duimen, en de
 XLI. breedte van de geheele Kapel is, ten minste,
 Hooft- zeven Duimen Voetmaat. Zy heeft een lange
 STUK. opgerolde Zuiger, die zwart is, gelyk de Sprie-
 ten, het Lyf geel.

II.
 Heftor.
 Grootte
 Oostindische
 Pagie.

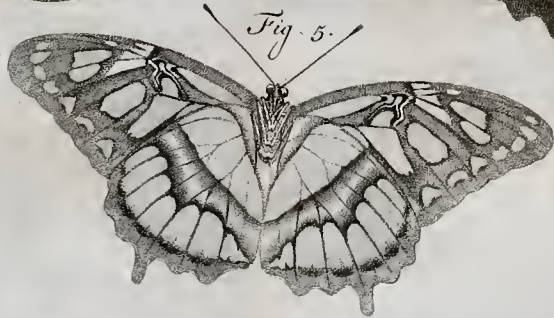
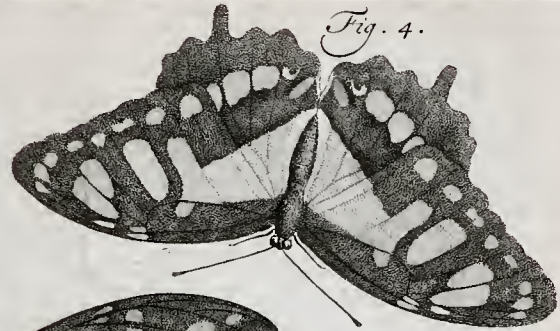
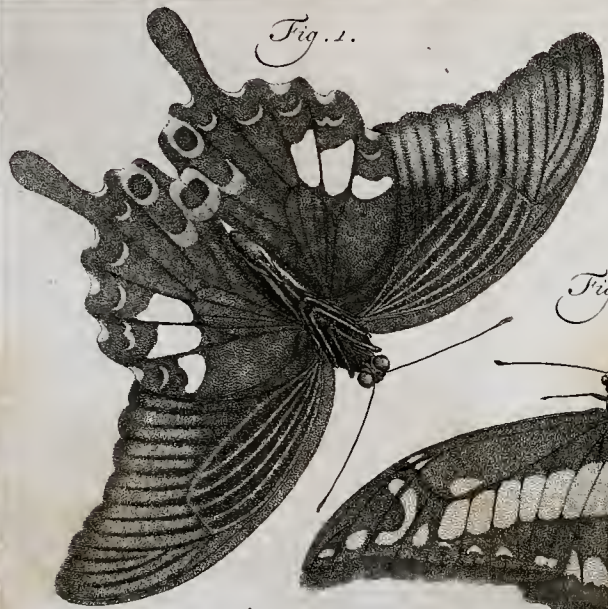
(2) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken, die wederzyds zwart zyn, de voorsten wit gebandeerd, de agtersten met roode Vlakken.

De voorste Wieken van deeze, hebben, volgens LINNÆUS, een witten Band, bestaande uit agt Ovaale Vlakken, die gespleeten zyn, buiten en behalve de overigen: de agterste Wieken hebben een dubbelen Boog van hoogroode Vlakken, halfmaanswyze, met de holte agterwaards gekeerd. Het Voorwerp bevondt zig in 't Kabinet van haare Koninglyk Sweedsche Majesteit. Die Kaapsche Kapel, welke op 't XXVIII. Tafereel van 't Vierde Deel van SEBA, in Fig. 23 en 24, afgebeeld is, wordt hier t'huis gebragt, doch ik begryp dan niet, hoe RAY deeze de *allergrootste* of *by uitstek groote* zwarte Indische Kapel kan noemen. Ik heb 'er evenwel, doch zeldzaam, in deeze Stad ook van zodanige tekening gezien.

(3)

(2) *Papilio Eques* Alis caudatis concoloribus nigris, primoribus fasciâ albâ, posticis Maculis rubris. M. L. U. *Syst. Nat.* X. *Papilio Indica* maxima nigra. RAY. *Inf.* 134 & 137.

- (3) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken die zwart zyn, de agtersten met een Hemelsch-blaauwe Vlak en Purperkleurig Oogje, van onderen met zeven Oogjes.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

III.
Paris.
Groene
Oostindische
Pagie.

Deeze Oostindische is, in 't Werk van KNORR, zeer fraay uitgeschilderd. Van boven, zegt LINNÆUS, zyn de Wieken als bestrooid met Hemelsblauwe ziertjes, de agtersten van onderen met witte Pluisjes, en zy hebben zeven Oogjes binnen den agtersten rand. Men vindt deeze Soort ook ongestaart. Ik oordeel dat de Kleur der Wieken, veeleer Grasgroen, dan Zwart zou mogen genoemd worden. De grootte der Agtervleugelen maakt, dat deeze Kapel, die ook zeer groot is, een geheel andere Gestalte dan de voorgaande heeft.

- (4) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken die zwart zyn, de agtersten met een witte Vlak en van onderen drie witagtige, benevens zeven Yzergraauwe Maantjes.

IV.
Helixus.

Vry nauwkeurig komt met deeze Soort overeen, die Chineefche Kapel, waar van de Afbeelding in natuurlyke grootte hier nevens gaat;

II.
LXXXVII.
Fig. 1.

(3) *Papilio Eques* Alis caudatis nigris, posticis Maculâ coeruleâ Ocelloque purpureo; subtus Ocellis septem. M. L. U. KNORR. *Delic.* T. C. 3. f. 1.

(4) *Papilio Eques* Alis caudatis nigris, posticis Maculâ albâ, subtus tribus albidis, Lunulisque septem Ferrugineis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

V. gaat; hoewel de Maantjes eigentlijk Oranje
 AFDEEL. zyn en de Grondkleur donker bruin. Zy is uit
 XLI. de Verzameling van den Heer W. VAN DER
 HOOFD- MEULEN, waar in ook de eerste Soort ge-
 STUK. vonden wordt.

V. (5) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken die
Troilus. zwart zyn, de voorsten gerand met blee-
 ke Stippen, de agtersten, van onderen,
 met roffe Vlakken getekend.

Deeze Indische en de drie voorgaande, zo
 wel als de twee volgende, bevonden zig in 't
 Kabinet van haare Sweedsche Majesteit.

VI. (6) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken die
Deiphobus. zwart zyn, van onderen, aan den Grond-
 steun, rood gevlakt; de agtersten met
 zeven roode, eenigermaate Ringswyze,
 Vlakken.

Een zeer groote zwartagtige Kapel van de
 Philippynsche Eilanden, met hoogroode Vlak-
 ken, door PETIVER afgeschetst, wordt tot
 deeze Soort betrokken. Het is bekend, dat
 men

(5) *Papilio Eques* Alis caudatis nigris, primoribus Punctis
 marginalibus pallidis, posticis subtus Maculis fulvis, M. L. U.
Syst. Nat. X.

(6) *Papilio Eques* Alis caudatis nigris, subtus Basi rubro
 maculatis; posticis Maculis septem rubris subannularibus,
 M. L. U. *Syst. Nat. X.* *Papilio Luz*, maximus nigrescens,
 Maculis coccineis. *PET. Gaz.* T. II. f. 2,

men alle deeze, wegens de breede Staartjes, die aan de agterfte Wieken zyn, Oostindifche of Chineefche *Pagies* noemt. Die Uitheemfche, welke op Plaat XLVII, Fig. 5, 6, in 't IV. DEEL van SEBA afgebeeld wordt, fchynt met deeze Soort vry overeenkomstig te zyn. De Rups zelve is, in Fig. 4, daar by gevoegd en ftrookt niet kwaalyk met die Ge-doornde uit myne Verzameling, waar van ik voorheen gefproken heb †.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

† Bladz. 24.

(7) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken, die wederzyds zwart zyn, de agterften met roode Maantjes en een vyfdubbele witte Vlak.

VII.
Polytes.

Deeze Soort is op het XXVII. Tafereel van 't IV. DEEL van SEBA, in Fig. 23, 24, afgebeeld.

(8) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken, die wederzyds zwart zyn, allen aan den rand gevlokt, de agterften met een Band van zeven witte Vlakken.

VIII.
Pammenes.

Indien het deeze Soort is, welke op Tab. XXVII.

(7) *Papilio Eques Alis caudatis nigris concoloribus, posticis Lunulis rubris, Maculâque quintuplici albâ. M. L. U. EHRET. Piſt. T. 10.*

(8) *Papilio Eques Alis caudatis nigris concoloribus, omnibus margine maculatis; posticis Fasciâ Maculis septem albis. Syst. Nat. X.*

I. DEEL. XI. STUK.

N

V. XXVII. van dat Werk, *Fig. 11, 12*, bedoeld
 AFDEEL- wordt, zo moet de Kleur zeer verschooten zyn
 XLI. geweest; want de Kapel, die men daar heeft,
 HOOFD. was flauw bruin, niet zwart; het welk egter
 STUK. die van Tab. XLI, *Fig. 21, 22*, zou geweest
 zyn: des ik niet begryp, waarom deeze een
 Varieteit van de Pammon genoemd worde.
 Ondertuffchen ontbreeken alle de Staarten der
 Ondervleugelen, t'eenemaal, in die Afbeeldin-
 gen: 't welk sommigen als een verschil der
 Sexe aanmerken. Ik hebze'er in de mynen aan.

IX.
Glascus.

(9) Ridder-Kapel *met de Wieken een weinig
 gestaart, wederzyds bruinagtig; de voor-
 sten met een geele Vlak, de agtersten
 met een roffe Vlak aan den Aars.*

Deeze en de twee volgende zyn afkomstig
 uit Amerika. Over de onderfte Wieken loopt
 een dwarse bruine Streep, die in tweën ge-
 fcheiden was: voor 't overige gelykt deeze
 zeer naar de Tröilus.

X.
Anchises.

(10) Ridder-Kapel *met de Wieken getand en
 wederzyds zwart, de agtersten met zeven
 Ovaale Vlakken, die hoogrood zyn.*

Van

(9) *Papilio Eques Alis subcaudatis nebulosis concoloribus, primoribus Maculâ flavâ, posticis Maculâ Ani fulvâ. M. L. U. Syst. Nat. X.*

(10) *Papilio Eques Alis dentatis nigris concoloribus, posticis Maculis septem coccineis ovatis. M. L. U. Syst. Nat. X. MERIAN. Surin. 17. T. 17. SLOAN. Jam. II. p. 216 T, 239. f. 19, 20. EDW. Av. T. 207. EHRET. Pitt. T. 9.*

Van deeze Kapel, wier Rups, welke een Pylstaart wordt gezegd te zyn, zig op de Citroenboomen in de Westindiën onthoudt, zyn verscheide Afbeeldingen uitgegeven. In die van *Fig. 27, 28*, op *Tab. VII.* by *SEBA*, was de Kleur der Bovenvlerken niet aan beide zyden eveneens, en die van *Tab. XI. Fig. 11, 12*, schynt zelfs maar ligt-bruin geweest te zyn: doch men weet dat de Kleuren der opgezette Kapellen door den tyd kunnen veranderen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(II) Ridder-Kapel, die de *Wieken getand en zwart heeft, met een afgebroken geelen Band; de agtersten, van onderen, rood getekend.*

XI.
Polydamas.

Van deeze Kapel zyn, volgens de Waarneeming van *LINNÆUS*, de *Wieken* van boven met een geelen Band, bestaande uit evenwydige Pylswyze Vlakken; de rand der agterste *Wieken* is van onderen met zeven Liniaale of lynregt loopende en drie bogtige Vlakken, hoogrood van Kleur. De Rups onthoudt zig op de Chineesche Roos, die aan een Boompje groeit, dat tot het Geslagt der *Althéa* betrokken wordt, en 't geen men ook in de Westindiën ontmoet. Indien het die is van *Tab. XXXIX.* by *SEBA*, gelyk men wil; zo moet de Kleur niet

(II) *Papilio Eques* Alis dentatis nigris, fasciâ interruptâ flavâ, posticis subtus rubro notatis. M. L. U. *Syst. Nat. X.* *MERIAN.* Sur. 31. T. 31.

V. niet wel uitgedrukt zyn, en ik vind ook, in die
 AFDEEL. Afbeelding, geen blyk van de roode Vlakken
 XLI. aan de Borst, die het byzonder Kenmerk der
 HOOFD- Trojaansche Ridderen uitmaaken. Bovendien
 STUK. schynt dezelve gestaart, dat is een Pagie-Kapel
 te zyn: welk alles my doet verwonderd staan,
 dat men die tot deeze Soort heeft willen t'huis
 brengen.

XII.
 Memnor.

(12) Ridder-Kapel met de Wicken getand en
 zwart; allen van onderen, aan den
 Grondsteun, met rood getekend.

Deeze heeft de voorste Wicken, van onde-
 ren, met een ovaale roode Vlak; de agtersten
 met zes gepaarde Vlakjes, die rondagtig en
 zwart zyn. Men vindtze by P E T I V E R af-
 gebeeld.

Pl.
 LXXXVII.
 Fig. 2.

Ik zou niet beter dan hier kunnen t'huis bren-
 gen, die Chineesche Kapel, uit myne Ver-
 zamelings, welke ook, myns weetens, nog
 nergens afgebeeld is, dan in Fig. 2. Dezel-
 ve is van aanzienlyke grootte, beslaande in
 breedte, van het eene end der voorste Wiek
 tot aan het andere, omtrent vyf en een half
 Duim, in langte ongeveer twee Duimen Ryn-
 landsch. De Kleur is over 't geheel zwart,
 doch als bestrooid met eenige Hemelschblaa-

WC

(12) *Papilio Eques Alis dentatis nigris, omnibus Basi sub-
 tus rubro notatis. M. L. U. Syst. Nat. X. P. T. Gaz. T. II.
 f. 3. RAY. Inf. 135.*

we ziertjes. Aan den bovenkant zyn in 't geheel geen Vlakken, maar aan den onderkant vindt men 'er, by het Borststuk, tien die Menie-rood zyn, tusschen de ribbetjes der Wieken; eene aan ieder voorste Wiek, vier aan ieder agterste Wiek; dus wederzyds vyf zulke Vlakken, van verscheiderley figuur. Aan het agter-end der agter-Vleugelen, daar die tegen elkander sluiten, zyn, op ieder, twee of drie Oranjekleurige of hoog-geele Oogen, in 't midden Fluweelzwart, van taamelyke grootte. Deeze Kapel is ongestaart, hebbende de voorste Wieken gelyk van rand, de agtersten met ronde tandjes gekarteld. De Sprieten zyn Draadagtig, doch aan 't end met Knodsjes, die spits uitloopen, eenigermaate zweemende naar die der St. Jans Kapelletjes. Zy is uit China afkomstig.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(13) Ridder-Kapel *met de Wieken getand en zwart, aan den Grondsteun Bloedkleurig: de voorsten gestreept; de agtersten in 't midden wit, met zwarte Vlakken.*

XIII.
Agenor.

Deeze, die veel gelykt naar de zesde Soort, heeft de voorste Wieken aan beide zyden van de zelfde Kleur, met breede witte Streepen: de agtersten zwart, doch in 't midden wit, en

ag-

(13) *Papilio Eques Alis dentatis nigris, Basi sanguineis; primoribus striatis; posticis Disco albo Maculis nigris. Syst. Nat. X.*

V. agterwaards met zeven zwarte Vlakken, die naar den Aars toe met rood befmet zyn. Ik most bekennen, dat ik weinig overeenkomst vinden kan, van deeze beschryving, met de Afbeelding, en 't gene daar van gezegd wordt, by SEBA, Tab. XLVI. Fig. 15, 16, welke men tot deeze Soort betrokken heeft. Het is een Oostindische.

XIV.
Sarpodon.

(14) Ridder-Kapel, die de Wieken getand en zwartagtig heeft, met een groenen Band, de agtersten van onderen rood gezoomd en met vyf roode Vlakken.

Deeze Oostindische wordt als een Verscheidenheid aangemerkt van die, welke op Tab. XXXVII. Fig. 15, 16, by SEBA, afgebeeld is, en aan den rand een ry heeft van Hemelsblauwe Vlakken.

XV.
Eneas.

(15) Ridder-Kapel, die de Wieken getand en zwart heeft, de voorsten van boven met een groene Vlak, de agtersten met een gevingerde, die Bloedkleurig is.

Van deezzen geeft ROESEL, in het Vierde Deel van zyn Werk, de Afbeelding. Men betreft

(14) *Papilio Eques* Alis dentatis nigricantibus, Fasciâ viridi, posticis subtus lineâ Bafeos Maculisque quinque rubris. *Syst. Nat. X.*

(15) *Papilio Eques* Alis dentatis atris, primoribus supra Maculâ viridi, posticis Maculâ palmatâ sanguineâ. ROES. *Inf. IV. p. 24. T. II. f. 2.*

trekt 'er ook toe, die van SEBA, Tab. VII. Fig. 25, 26, en die van Tab. XX, Fig. 17, 18, wordt beschouwd als een verscheidenheid van de *Ænéas*. Van onderen hebben de agter-Vleugels, zegt LINNÆUS, vyf Bloedkleurige Vlakken, die met den Grondsteun by elkander gevoegd zyn. Zulk een Chineefche, uit myne Verzameling, heeft de Vlakken op de voor-Vleugelen blaauwagtig groen, en op de agter-Vleugelen Roozerood.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

- (16) Ridder-Kapel *met de Wieken getand en aan beide zyden zwart, de voorsten wit gevakt, de agtersten met witte Vlakken, die met zwart gevuld zyn.*

XVI.
Pantous.

Tot deeze Indische van het Kabinet der Koningin, wordt betrokken de Ambonsche Kapel, by SEBA, Tab. XLIV, Fig. 22, 23 afgebeeld.

- (17) Ridder-Kapel, *die de Wieken eenigermaate getand heeft, zwartagtig met wit gevakt aan beide zyden, de agtersten geel met zeven zwarte Oogjes.*

XVII.
Pandarus.

Die heerlyke Ambonsche Kapellen, zo wel van

(16) *Papilio Eques* Alis dentatis nigris concoloribus; primoribus albo maculatis; posticis Maculis albis nigrâ foetis. M. L. U.

(17) *Papilio Eques* Alis subdentatis nigricantibus albo-maculatis concoloribus; posticis flavis, Ocellis septem nigris. *Syst. Nat. X.*

V. van Tab. XVI, Fig. 6, 7, als van Tab. XLV,
 AFDEEL. Fig. 17, 18, 19, 20, gelyken zeer naar deeze
 XLI. Soort. Men heeft, mooglyk, op de volgen-
 HOOFD de Tafel, nog meer Verscheidenheden van
 STUK. deeze Trojaansche Ridders willen afbeelden.

GRIEKSCHE RIDDERS.

XVIII. (18) Ridder-Kapel, die de Wieken getand en
 Helena. aan beide zyden zwart heeft, de agtersten
 met een vergulde Vlak, aan beiden ge-
 meen.

De grootste figuur, die op de Tytelplaat van 't Werk van Juffrouw MERIAN, over de Surinaamsche Infekten, gevonden wordt, heeft LINNÆUS tot deeze Soort betrokken, welke zig op de Bloemen van de Westindische Areekplant, zegt hy, onthoudt. Dezelve, voegt hy 'er by, is by uitstek sierlyk, van wegen een schitterende Goudkleur, die wederzyds, op 't midden der agterste Vleugelen, de gedagte Plek maakt.

Hoe vreemd het ook voorkomt, dat men *Helena*, die wegens haare Schoonheid berugt was, in de Rang der Ridderen geplaatst vindt; nog zonderlinger is 't, dat die Kapel, welke by SEBA, Plaat XLV, Fig. 9, 10, is afgebeeld, betrokken wordt tot de *Grieksche Ridders*,

(18) *Papilio Eques* Alis dentatis atris concoloribus, posticis Disco communi aurato. *Syst. Nat. X. MER. Surin.* in Tabulâ Titulo præfixâ, figura maxima,

ders, wier onderscheidend Kenmerk van de Trojaansche, (in 't stuk van Kapellen,) daar in bestaat, dat zy geen roode Vlakken aan de Borst en een Oogje aan den hoek by 't agterend van 't Lyf hebben †. In de beschryving, immers, wordt duidelyk gemeld, dat deeze, die bovendien van Amboina was, de Borst van onderen met schoon roode Vlakken hadt, en van het Oogje kan ik geen blyk vinden, zynde de Kleur der Plekken slegts geel, met zwarte Aderen, en die der anderen, Fig. 11, 12, Koffykleurig, met flauw geele Plekken.

V.
AFDEEL
XLI.
HOOFD-
STUK.

† Zie Bladz.
137.

- (19) Ridder-Kapel, die de Wieken getand heeft, van boven zeer glanzig Hemelschblauw, van onderen Nevelig met bruine Vlakken.

XIX.
Menelaus.
Blauw Sa-
tyn-Kapel.

In deeze is de Hemelschblauwe Kleur, op de bovenzyde der Wieken, zo glanzig en effen, dat dezelve den luister van blaauw Satyn byna te boven gaat. Sommigen hebben aan den onderkant der voorste Wieken twee, aan die der agtersten drie Oogjes. Men vindtze in Zuid-Amerika.

- (20) Ridder-Kapel, die de Wieken gestaart heeft,

XX.
Ulysses.

(19) *Papilio Eques* Alis dentatis supra caeruleis nitidissimis, subtrus nebulosis Punctis fuscis. MERIAN, *Surin.* 53. T. 53. KNORR. *Delic.* T. C. 4. f. 2.

(20) *Papilio Eques* Alis caudatis nigris, Disco caeruleo radiante; posticis subtrus Ocellis septem. *Syst. Nat.* X.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

beeft, zwart van Kleur, met een gestraalde Hemelschblaauwe Plak; de agtersten, van onderen, met zeven Oogjes getekend.

Volgens LINNÆUS heeft deeze Oostindische Kapel de voorste Wieken zwart, van den Grondsteun tot aan het midden met een Hemelschblaauwe Vlak, die zeventandig is, doordien zeven Lancetswyze, evenwydige, bruine Vlakken, in het zwarte gedeelte der Wieken, te gelyk in de Hemelschblaauwe Vlak schieten. De Afbeeldingen, *Fig. 9, 10*, op Plaat XLVI en XLVII, in 't IV. Deel van SEBA, geeven eenig denkbeeld daar van.

XXI.
Agamemnon.

(21) Ridder-Kapel, die de Wieken gestaart heeft, zwart van Kleur met groene Vlakken, de agtersten, van onderen, met een *Halfmaanswys' Oogje en rood gevakt.*

De Heer OSBECK heeft deeze Soort in China waargenomen. Zy heeft de agterste Wieken, van onderen, met zwarte rood getipte Vlakken, en gelykt naar de Banannen of Pifang-Kapel (*), die de drie-en-dertigste Soort is; doch is zwarter dan dezelve en heeft kleiner geele Vlakken.

(22)

(21) *Papilio Eques Alis caudatis nigris viridi-maculatis, posticis subtus Ocello lunato Maculisque rubris. Syst. Nos. X.*

(*) *Similis Tencro, sed magis niger &c.*

- (22) Ridder-Kapel met gestaarte Wieken die zwart zyn, van boven inwards groen; de agtersten met hoog blaauwe Maantjes.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze, uit de Indiën afkomstig, hadt de agterste Wieken van boven, naar den Grondsteun toe, hoog blaauw, met Maantjes van dergelyke Kleur, tusschen de puntjes der Wieken; van onderen met zes half geogde Vlakken, zydelings. Van dergelyken aart vindt men 'er op de laatstgemelde Tafelen.

XXII.
Diomedes.

- (23) Ridder-Kapel, die de Wieken gestaart en wederzyds bruin heeft, met een regtlyngige Streep die wit is, en met witte tippen.

XXIII.
Patroclus.

Deeze, ook uit de Indiën, heeft de Sprieten Draadagtig, dat is zonder Knods of Knop, en aan 't end maar een weinig dikker of gepluimd; gelykerwys de Sprieten zyn in de Kapellen, die men de groote Argus en Atlas noemt.

- (24) Ridder-Kapel, die de Wieken tweestaartig en bruin heeft, met een gemeenen wit-

XXIV.
Pyrrhus.

ten

(22) *Papilio Eques* Alis caudatis nigris, supra introrsum viridibus; posticis Lunulis cyaneis. *Syst. Nat. X.*

(23) *Papilio Eques* Alis caudatis concoloribus fuscis, Fasciâ lineari albâ Apicibusque albis. *Syst. Nat. X.*

(24) *Papilio Eques* Alis bicaudatis fuscis, Fasciâ communi albâ; primorum dimidiatâ. *Syst. Nat. X.*

V.
AFDEEL.
XLI,
HOOFD-
STUK.

ten Band, loopende maar ten halve uit op de voorsten.

De agterste Wieken, van deeze Indiaansche, hebben twee punten langer dan de anderen. Haar rand is geel, met drie roffe Maantjes; het vierde verder af.

XXV.
Leilus.
Surinaam-
sche Pagie.

(25) Ridder-Kapel, die de Wieken gestaart en wederzyds zwart heeft, met een band en menigvuldige Streepen, die glanzig groen zyn.

Deeze Kapel, wier Rups zig op de Citroenboomen in Amerika onthoudt, is thans gemeen en zeer bekend onder den naam van de Surinaamsche Pagie, waar van de Afbeelding by Merian en anderen gevonden wordt. Op Taf. XXXVI, in 't Werk van SEBA, vindt men twee Kapellen van deeze Soort, die merkelyk verschillen in gestalte en kleur; doch ik zou die van Fig. 1, 2, eerder dan Fig. 3, 4, voor eene Verscheidenheid van deeze Soort aanzien; dewyl de Grondkleur van dezelve aldaar gezegd wordt eenigzins paarschagtig te zyn. Evenwel zyn, in de twee laatstgemelde Figuren, de Sprieten van die der eerstgemelden verschillende, loopende, naamlyk, iets dikker naar 't end; ter-

(25) *Papilio Eques* Alis caudatis concoloribus nigris, Fasciâ lineisque Viridibus nitentibus numerosis. *Syst Nat X.* MERIAN *Sur.* 29. T. 29. SLOAN. *JAM* 2. p. 215. T. 239. f. 11, 12. KNORR. *Delic.* T. C. f. 1.

terwyl in deeze Kapellen, zo men aanmerkt, die byzonderheid plaats heeft, dat de Sprieten spits uitloopen, gelykerwys in de Nagtkapellen; het welk, indien zy Dag-Kapellen zyn, een uitzondering is van den gemeenen Regel. Ik heb van deeze Pagies met een weerschyn of glans van Goud.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(26) Ridder-Kapel, die de Wicken stomp ge-
staart en wederzyds bruin heeft, met geel-
agtige Banden, aan den agterboek Oran-
jekleur.

XXVI.
Ajax.
Bruine, geel
gebandoerde.

Schoon de Kapel, welke, uit Noord-Ame-rika afkomstig, van EDWARDS is afgebeeld, in de gedaante der Banden merkelyk anders is, kon ik egter niet bekwaamer, dan tot deeze soort, die Oostindische t' huis brengen, van myne Verzameling, in Fig 3. afgebeeld, welke in andere opzigten zeer veel naar dezelve ge-lykt. De Grondkleur, immers, is ook bruin, en die der Banden, welke hier in de langte loopen, Okergeel. Voorts heeft deeze Kapel, aan den agterhoek van ieder agterste Wiek, een roodagtige Vlak. Maar wel het aanmerkelykste is, dat de Staarten, die zeer lang zyn, aan 't end breeder uitloopen; het welk 'er LINNÆUS het Kenmerk aan doet geeven

PL.
LXXXVII.
Fig. 3.

van

(26) *Papilio Eques* Alis obtuse caudatis concoloribus fuscis, Fasciis flavescensibus, angulo Ani fulvæ. *Syst. Nat* X.

RAJ. *Inf.* III. n 2. EDW. *Av.* 34.

I. DEEL. XI. STUK,

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

van Stomp gestaarte en EDWARDS van Zwaluwstaartige Kapel; zynde die Staarten in de myne, zo wel als in de zyne, ook overlans met geel getekend, het welk nog meer overeenkomst maakt. Bovendien zweemt de geheele Gestalte, grootelyks, naar die der volgende Soort. Dat de Voorste Wieken aan den agterkant langer zyn, dan aan den binnenkant of Grondsteun, het welk het Kenmerk der Ridder-Kapellen, by LINNÆUS, uitmaakt, is in deeze van onze Afbeelding zeer blykbaar.

XXVII.
Macbaon.
Koninginne
Pagie.

(27) Ridder-Kapel, die de Wieken gestaart en wederzyds geel heeft, met bruine Banden, aan den agterboek Oranje-Kleur.

By zeer veele, zo oude als nieuwe Autheuren, is deeze Kapel beschreeven en afgebeeld, die in Europa zig onthoudt, en in Vrankryk, Duitschland, Engeland en de Nederlanden niet alleen, maar zelfs in Sweeden, gevonden wordt. Men noemtze thans, gemeenlyk, *Page de la Reine*, dat is Koninginne-Pagie; hoewel Juffrouw MERIAN 'er, mooglyk by verbastering, den naam aan geeft van *Basse la Reine*.

Dee.

(27) *Papilio Eques* Alis caudatis concoloribus flavis, Fascis fuscis, angulo Ani fulvo. *Faun. Suec.* 791. MOUFF. *Inf.* 99. T. 968. MERIAN *Eur.* t. 94. & 163. ALDR. *Inf.* 96. n. 5. 6. f. 1. FRISCH. *Inf.* 2. t. 10. JONST. *Inf.* t. 5, 7. REAUM. *Inf.* 1. T. 29. f. 1. & t. 30. COLUMN. 2. t. 86. ROES. *Inf.* 1. Pap. 2. t. 1. RAJ. *Inf.* 110. n. 1. WILK. *Pap.* 47. T. 1. 2. 1.

Deeze Kapel verdient den voorrang onder alle de Europifche, zo wegens haare fchoonheid van Kleur, als die van haare Rups, welke van sommigen de *Venkel-Rups*, van anderen de *Dill-Rups* getyeld wordt, om dat zy zig meeft onthoudt op dergelyke Kroontjesdraagende Kruiden, die fterk van Reuk zyn. Men vindtze insgelyks op de Wynruit, en, dat zeldzaam is, op het geheel ongeurige Loof der zogenaamde Wortelen. Op onze Plaat LXXXV. *Fig. 3*, is deeze Rups afgebeeld, in haar poftuur, gelyk zy zit te fpiennen, en de Pop in het Bandje hangende, waar mede die opgefchort wordt. Het is een taamelyk groote, gladde Rups, met zeffien Pooten, helder groen van Kleur, met een breede donker zwarte ftreep, overdwars het Lyf, op ieder Ring; zynde dit zwart getekend met roode of Oranje-kleurige Vlakjes of Stippen.

De Rups heeft een aanmerkelyke byzonderheid, hier in bestaande, dat zy, geplaagd of gedrukt wordende, een weinig agter den Kop, by den eerften Ring, een Knopje en uit hetzelfde twee Hoornen kan doen voortkomen, die zeer groot zyn, naar de grootte van haar Lyf te rekenen, en waar mede zy zig, het Lyf omkrommende, tot over haare Staart kan verweeren. Mooglyk dienen die Werktuigen tot het wegjaagen van de Wefpen en fteekende Vliegen, die anders haar Wormeytjes op of in het Lyf zouden leggen: want,

V. hoewel deeze Oranjekleurige Hoorntjes zeer
 AFDEEL. flap zyn, geeft de Rups daar door een sterke
 XLI. Reuk uit, welke naar de hoedanigheid der Krui-
 HOOFD- den, mooglyk, die zy eet, zal verschillen.
 STUK. Juffrouw MERIAN, immers, noemtze aan-
 Koninginne genaam, en FRISCH, in tegendeel, onverdraag-
 Pagie, lyk; geevende, deswegen, aan deeze Werk-
 tuigen den naam van Stinkhoornen. Het Mas-
 ker, levendig in Wyngest geworpen, steekt
 dezelve zo ver uit, als mooglyk is, en haalt-
 ze dan niet geheel terug; zo dat menze dus al-
 toos, als een Y agter den Kop maakende, kan
 beschouwen.

Tekening
 van de Ka-
 pel.

De Grondkleur der Wieken van deeze Ka-
 pel is, aan beide zyden, Zwavelgeel; aan de
 bovenzyde, zo wel op de voorste als de agter-
 ste Vleugelen, zwart gerand; doch dit zwarte
 is op de eerstgemelden met een soort van geel
 Stof, en met een blaauwagtig Stof op de laat-
 sten, gepoeijerd. Door het Geel loopen ver-
 scheidene zwarte Streepjes, en bovendien is de
 Oppervlakte der agterste Vleugelen getekend
 met twee Vlakken die Oranjekleurig zyn, wel-
 ke wederzyds een soort van Oog maaken, met
 blaauw geringd, naby het Agterlyf, dat van
 boven zwartagtig is, van onderen bleek geel.
 Sommigen hebben de Wieken niet zwart, maar
 bruin gerand en gebandeerd. Die zwarte of
 bruine zoom is, in veelen, regelmatig gete-
 kend met geele en met Hemels-blaauwe Vlak-
 ken

ken, op de agterfte Wieken, waar aan twee taamelyk spitse punten zyn.

Doorgaans is dit, in de Nederlanden, een zeldzaam Infekt. Men berigt my, dat, in 't jaar 1764, veele Rupfen daar van op het Loof der geele Wortelen, in Overyffel, Gelderland en het Sticht, gevonden werden; als wanneer ook eenigen van deeze fchoone Kapellen, omftreeks de ftad Utrecht, gevangen zyn; doch in de volgende Jaaren heeft menze wederom in die Provinciën, hoe naauwkeurig men zegt, niet aangetroffen. In Holland zyn zy byzonder zeldzaam. Miffchien zal een laate Zomer en een natte Herfft, gelyk wy hier dikwils hebben, voor haare Verandering ongunftig zyn: want FRISCH verhaalt, dat de Poppen van deeze Rups, die in July waren aangehecht, in Augustus uitkwamen; doch, van die laater veranderd waren, kwamen de Kapellen niet voor December, of in February en dieper in 't volgende Jaar, te voorschyń. De Pop is in 't eerst groenagtig gelyk veele anderen, maar wordt allengs Afchgrauw van Kleur.

(28) Ridder-Kapel, *dis de Wieken gestaart en wederzyds geel beeft, zwart gebandeerd en gerand, met witte Staarten, die zo lang zyn als de Wiek.* XXVIII.
Antiochus

(28) *Papilio Eques* Alis caudatis concoloribus favis, Fasciis margineque nigris, Caudis albis longitudine Alæ. *Syst. Nat. X.* *Papilio caudatus maximus, striis umbrisque nigris.*

RET. Mus. 50. n. 505. CATESB. Carol. II. T. 83.

I. DEEL. XI. STUK.

○

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
*Koninginne
Pagie.*

V. Een Kapel die door PETIVER en CATES-
 AFDEEL. BY, als uit Noord-Amerika afkomstig zynde,
 XLI. afgebeeld en beschreeven wordt, verschilt byna
 HOOFD. alleen in de langte der Staarten aan de agterste
 STUK. Wicken en in het gemis der blaauwe en roode
 Vlakken, van de Europische^o Koninginne Pagie.
 Deeze is te Suriname zeer gemeen.

XXIX. (29) Ridder-Kapel, die de Wicken gestaart en
 Protefilaus. wederzyds byna van de zelfde witagtige
 Kleur heeft, met bruine Banden; één die
 Bloedkleurig is van onderen; en aan den ag-
 terboek rood.

Verscheide Autheuren hebben zodanig eene
 Kapel afgebeeld, die in Noord-Amerika ge-
 vonden wordt, en waar van die Europische
 Kapel, welke men *Page du Roi* gewoon is te
 noemen, door LINNÆUS met den naam van
Podalirius bestempeld, zo weinig verschilt, dat
 zyn Ed. niet goedgevonden heeft, daar van
 een byzondere Soort te maaken: waarschynlyk
 om dat 'er geen aanmerkelyk verschil in de
 gestelde Kenmerken was te vinden. Men
 kanze evenwel, genoegzaam, aan de Kleur
 en Tekening, onderscheiden.

De Fransche Koninginne Pagie wordt deeze
 gantsch

(29) *Papilio Eques* Alis caudatis subconcoloribus albidis,
 Fasciis fuscis, unicâ subtrus Sanguineâ, angulo Ani rubro. PET.
Mus. 50. n. 502. SLOAN. *Jam.* 2. p. 218. t. 239. f. 1.
 2. MER. *Surin.* 43. T. 43. SEB. *Mus.* I. T. 11. f. 2,
 CATESE. *Car.* 2. T. 100,

gantfch ten onregte genoemd , dewyl zy niet uit Vrankryk komt , maar uit de Westindiën of uit Noord - Amerika , en zeer weinig naar de voorgemelde zweemt : weshalve men haar veel eigener zou tytelen *Amerikaanfche Page du Roi* of Konings - Pagie. Zy gelykt, naame- lyk, zeer veel naar deeze laafte ; gelyk men uit *Fig. II, 12*, van *Tab. XXXVI.* in 't IV. DEEL van SEBA, in vergelyking met *Tab. XXXII.*, alwaar de Konings- en Koningine- Pa- gies , beiden , afgebeeld zyn , kan opmaaken. De Grondkleur is maar een weinig uit den gee- len wit , en fchoon de Streepen op dergelyke wyze loopen , is doch de Tekening , zo ten op- zigt van dezelve als van de Vlakjes aan den rand der Wieken , merkelyk verfchillende.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

In Karniolie is , volgens het berigt van Dok- *Podalirius,*
tor SCOPOLI, de Konings- Pagie gemeen , zit- *Konings-*
tende veel op Slykerige plaatsfen en aan den *Pagie.*
Waterkant (†). In Vrankryk moet dezelve , zo wel als in Duitschland en onze Provinciën , zeldzaam zyn ; aangezien de Heer GEOFFROY bekent de Rups daar van niet gezien te hebben ; die hy zig verbeeldt , weinig te moeten ver- fchillen van de gedagte Venkel-Rups (†) ; doch zodanige denkbeelden hebben , in de Natuur- lyke

(†) *Entomol. Carniol.* Vindebon. 1763. p. 167.

(1) Nous ne connoiffons point fa Chenille, qui doit fure- ment reffembler a celle de l'efpece precedente. *Hift. des Inſe- sruv.* Paris. Tom. II. p. 57.

V. lyke Historie, weinig grond. In Kleur, immers, verschilt dezelve niet alleen grootelyks daar van, als geel zynde, by den Kop Oranjekleurig met een groenen Bek, en eenige zo bruine als roode stippen over 't Lyf; maar ook in de woonplaats, als zig onthoudende op de blaauwe of zogenaamde Boeren Kool; alwaar men my verhaalt, dat, hier omstreeks, ook somtyds deeze Rups wordt aangetroffen. ROESEL heeft dit alles waargenomen en de Verandering omstandig beschreeven. Juffrouw MERIAN heeft de Rups gehal van de Westindische, die kort en dik was; zegt zy, met bruine stippen gevlaakt, en zeer langzaam van gang. Zy voedde dezelve op, met Bladen van de Sleetdoorn of wilde Pruim, en eindelyk zag zy dat de Rups aan het Dekzel was gaan zitten, veranderende aldaar, midden in Augustus, in een hangende Pop, vaal van Kleur, uit welke niet dan den 9 Mey van 't volgende Jaar een schoone geele Kapel voortkwam, wier voorste Wieken met zwarte striemen gestreept, de agtersten met Oranjekleurige en Hemelschblauwe Vlakken getekend waren.

* *le Flamé* GEOFFROY, die deeze Kapel de gevlamde (*), of gewaterde (*) noemt merkt aan, dat haare

(*) Het Woord betekent eigentlyk wel *gevlamde*; doch die soorten van Taf, welken men in Vrankryk *Flambés* noemt, en waar mede JEAUMUR de tekening van deeze Kapellen vergeelykt, noemen wy *gewaterd Taf*.

haare gedaante niet verschilt van die der voorgaande; doch, volgens zyn eigen getallen, is deeze Pagie een weinig breeder en niettemin veel korter dan de Koninginne Pagie; het welk een geheel andere figuur zou maaken. Hy stelt de Konings Pagie drie Duim en vier Liniën breed, en maar agttien Liniën, het welk anderhalf Duim is, lang; daar hy de Koninginne Pagie drie Duimen breed, en agtentwintig Liniën, dat is twee Duimen en een derde Duim, lang gesteld hadt (†). Ik wil niet ontkennen, dat deeze langte sômt yds wel plaats heeft in de grootsten der laatstgemelde Soort, maar ik heb 'er van de Konings-Pagies, die ook ongeveer twee Duimen lang zyn; mids van den Kop rekenende, tot aan het end der Staartjes van de Agtervleugelen.!

Het grootste verschil van deeze Pagies bestaat in de Tekening. De Konings-Pagie is witagtig of zeer bleek geel, zo wel aan den boven- als aan den onderkant der Wicken, waar van de voorsten niet alleen zwart gerand zyn, maar ook zes zwarte Banden of breede Streepen hebben, die van den bovenrand, verfmallende, naar den binnenrand loopen, beurtlings kôrt en lang, of half en geheel uit. De agter-Vleugelen zyn minder bleek, en door dezelve loopt een enkele zwarte Band, schuins nederwaards. Aan den rand zyn zy getand, en hebben daar een zwarten Zoom, met half

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.
*Konings-
pagie.*

(†) *Hist. des Ins. env. Paris 1762. TOM. II. p. 54, 56.*
DEEL. XI. STUK.

V. maanswyze blaauwe Vlakjes; terwyl zig ook,
 AFDEEL. een weinig hooger, wederzyds, een Oranje-
 XLI. kleurige Vlak vertoont, welke juist het tegen-
 HOOFD- gestelde is van de Oogjes der Koninginne Pa-
 STUK- gie; also die het Oranje in 't midden, en deeze
 Konings- hetzelve aan den rand van het blaauwe heeft:
 Pagie. dat een zonderlinge uitwerking maakt; dewyl
 die Vlakken zig als oogluikende vertoonen,
 Voorts komt deeze met gene overeen, ten aan-
 zien van de Staarten der agterste Wieken, wel-
 ke in de Konings-Pagie ruim zo lang zyn.

XXX.
 Nestor.

(30) Ridder-Kapel, die de Wieken getand
 heeft, van boven bruin, met Vlakken en
 een Plek die blaauw zyn, van onderen
 met drie en twee Oogjes.

Deeze Kapel, van LINNÆUS niet gezien,
 is door Juffrouw MERIAN afgebeeld en be-
 schreeven als op de Granaat-Appel Boomen,
 in de Westindiën, huisvestende.

XXXI.
 Telemachus.

(31) Ridder-Kapel, die de Wieken getand
 heeft, van boven bruin en ongevlakt, met
 een gemeene blaauwe gestraalde Plek, en ie-
 der van onderen met zes Oogjes getekend.

Dee-

(30) *Papilio Eques* Alis dentatis supra fuscis, Maculis dis-
 coque coeruleis, subtus Ocellis tribus binisque. †. MER. Sur.
 tin. 9. t. 9.

(31) *Papilio Eques*, Alis dentatis supra fuscis immacula-
 is; areâ communi coeruleâ radiatâ, singulis subtus Ocellis
 ex. †. MER. Sur. 68. T. 68.

Deeze Suriaamsche gelykt , volgens de Afbeelding van Juffr. MERIAN , zeer naar de naast voorgaande , doch is kleiner en niet gestaart

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

(32) Ridder-Kapel , die de *Wieken* getand heeft , van boven zwart met een blaauwen Band , van onderen bruin , met drie en vyf Oogjes. XXXII.
Acbilis.
De Grootte
Argus.

Deeze Westindische sierlyk gebandeerde Kapel wordt gemeenlyk , van wegen de vele zeer uitmuntende Oogjes op de onderkant der Vleugelen , de *Groote Argus* getyteld. De *Wieken* , naamelyk , staan meer dan zes Duimen uit , in de breedte , en de langte is , van den Kop agterwaards gemeten , drie Duimen ; zo dat men deeze wel tellen mag onder de grootste Kapellen der Indiën. Men vindt , zo wel in de Tekening als in de Kleur , van deeze Soort , eenig verschil ; gelyk uit vergelyking van Taf. XXIV en XXXI , als ook XLIII. in 't Werk van SEBA , kan blyken. In myn Voorwerp is de Grondkleur , aan den onderkant der *Wieken* , groenagtig bruin en hier en daar met licht groene Vlakjes , waar in de Oogen staan , die geele Ringen hebben , met een paar schag-

(32) *Papilio Eques* Alis dentatis supra nigris , Fasciâ cœruleâ , subtus fuscis , Ocellis tribus quinisque. M. L. U. *Syff.* Nat. X. MER. Sur. 7. T. 7. KNORR. *Delic.* T. C. 2. f. I, 2.

V. fchagtige Plek daar binnen, die in 't midden
 AFDEEL. een wit ftipje heeft; zo dat het fchynt als of de
 XLI. Natuur, hier, het fchilderwerk van Oogen door
 HOOFD- de Konft, heeft willen nabootzen. De Boven-
 STUK. zyde is, wegens den weerschyn de breede he-
 melfchblaauwe Bandeerfelen, op den zwarten
 Grond, verwonderlyk. Men wil dat de Rups
 zig op den Boom, die zeer lekkere Vrugten,
 genaamd Goyaven, naar Appelen gelykende,
 draagt, onthoude.

XXXIII.
 Teucer.
 De Atlas,

(33) Ridder-Kapel, die de *Wicken* taamelyk
 breed en bleek bruinagtig heeft, van
 onderen gewoikt; de agterften met drie
 Oogen, waar van het laafte by uitstek
 groot is.

Deeze wordt, in de wandeling, de *Atlas* ge-
 noemd; miffchien, wegens haare grootte, alzo
 zy fomtyds de Argus daar in nog overtreft.
 Het aanmerkelykfte, dat zy heeft, is het groote
 Oog op de Agtervleugelen; zynde met zyn
 Ring, die ook geel is, rykelyk een half Duim
 breed, en byna volkomen Cirkelrond. Men
 vindt 'er, die, aan den bovenkant der Vleuge-
 len, met blaauwe Vlakken en Streepen praalen.
 Op de boven aangehaalde Tafereelen van SEBA
 zyn

(33) *Papilio Eques* Alis subrepandis lividiufculis, subtus
 nebulofis, posticis Ocellis tribus postremo maximo. M. L. U.
 MERIAN. *Surin.* 23. T. 23. SLOAN. *Jaw.* 2. p. 219. n.
 24. KNORR. *Delic.* T. C. I. f. I. 2, PET. *Gaz.* T. 23,
 f. 1.

zyn verscheidenheden afgebeeld van deeze Westindische Kapel, wier Rups, volgens MERIAN, op het Gewas aast, dat de Pisang of Banannen uitlevert.

V.
AFDEEL.
XII.
HOOFD-
STUK.

(34) Ridder-Kapel, die de Wieken een weinig gekarteld en bruinagtig heeft, van anderen gewolkt, met een groot geelagtig Oog.

XXXIV.
Idomeneus
De kleine
Atlas.

Deeze Soort, zig ook in Suriname onthoudende, schynt my de gene te zyn, die men hier de kleine Atlas noemt, als wat kleiner zynde dan de voorgaande, en de agterste Wieken een weinig getand hebbende, die evenwei met een ruim zo groot geel Oog getekend en donker bruin zyn van Kleur, gelyk myn Voorwerp aantoot. In deeze heeft de bovenkant een heerlyken Gloed of weerschyn van het schoonste Hemelsblauw.

(35) Ridder-Kapel, die de Wieken getand en bruin heeft, met gele Vlakken en een geelolakkigen Band, de agtersten ieder met twee Oogen.

XXXV.
Dimitas

Deeze Kapel schynt in China vry gemeen te zyn,

(34) *Papilio Eques* Alis subcrenatis fuscescentibus, subtus nebulosis, Ocello magno flavescente. M. L. U. P. T. Gaz. T. 28. f. 1. MERIAN *Surin* 60. T. 60.

(35) *Papilio Eques* Alis dentatis fuscis, Maculis Fasciâque maculosâ flavis; posticis Ocellis binis. M. L. U. EHRET. *Pis* t. 5.

L. DEEL. XI. STUK.

O 5

V. zyn, dewyl menze veel ontmoet in de Verzamelingen, die van daar worden overgebracht. Zy is, wegens de Tekening van het Zwavelgeel op een bruinen Grond, en de Oranjekleurige Vlakken, inzonderheid van onderen zeer fraay te beschouwen. Men heeft 'er Verscheidenheden van in de Indiën en aan de Kaap, gelyk uit de Afbeeldingen op Taf. XXXVII en XLIV., in 't Werk van SEBA, blykbaar is.

XXXVI.
Demophen.

(36) Ridder - Kapei, die de Wieken getand heeft, van boven zwart met een groenen Band, van onderen graauw gemarmerd.

LINNÆUS vraagt, of, die van ROESEL, in Fig. 1. op Plaat VI. van 't Vierde Deel der *Infekten. Belustigung* is afgebeeld, niet tot deeze Soort behoore? Het Mannetje heeft, zegt hy, binnen den rand der agterste Wieken vyf witte Stippen; het Wyfje twee Oogjes.

XXXVII.
Eurypylus.

(37) Ridder - Kapei, die de Wieken getand en zwart heeft, met een afgebroken groenen Band, de agtersten van onderen rood gewlakt.

De voorste Wieken, van deeze Indische Kapei, hebben van onderen zes bruin Bloedkleurige

(36) *Papilio Eques* Alis dentatis, supra nigris Fasciâ viridi, subtus griseo maculatis. M. L. U. ROES. *Inf.* IV. T. 6. f. 1.

(37) *Papilio Eques* Alis dentatis nigris Fasciâ interruptâ viridi, posticis subtus rubro maculatis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

rige Vlakken. Daar is een Verscheidenheid **V.**
 met wit in plaats van groen, op de bovenzyde, **AFDEEL**
 misschien een verschil der Sexe, zegt LINNÆUS. **XLI.**
 De Figuren 17. 20. op Taf. XXVI. en de **HOOFD-**
 twee laatsten op Taf. XLV. in 't Vierde Deel **STUK.**
 van SEBA, worden tot deeze Soort betrokken.

(38) Ridder-Kapel, die de Wicken getand en **XXXVIII.**
 zwart heeft, met een vergulden groenen **Nireus,**
 Band, van onderen zwartagtig.

Van deeze is de Afbeelding te vinden, Fig.
 21, 22, op Taf. VI en op Taf. IX. in 't ge-
 melde Werk: de Kapel valt in de Indiën.

(39) Ridder-Kapel, die de Wicken getand en **XXXIX.**
 vnn boven bruin heeft, met een stompen, **Steknes.**
 groenagtigen, afgebroken Band.

Uit de Afbeeldingen van PETIVER en SLOANE **PL.**
 blykt, dat het deeze Westindische is, die ik **LXXXVII.**
 in myne Verzameling heb, zynde van boven **Fig. 4, 5.**
 wel bruin en met groenagtig geele, doch van
 onderen Oranjekleurig en met Zilveragtig witte
 Vlakken zeer fraay getekend. Voorts verschilt
 zy van boven en onderen zeer weinig; doch
 aan 't agter-end der agterste Wicken is, van
 boven, een roodagtig Vlakje, 't welk het te-
 ken

(38) *Papilio Eques Alis dentatis nigris Fasciâ inauratâ viridi, subtus nigricantibus. Syst. Nat. X.*

(39) *Papilio Eques-Alis dentatis supra fuscis, Fasciâ virescente (obtuâ interruptâ. PFT. Gaz. T. 13. f. 1. MERIAN; Ser. 2. T. 2. SLOAN Jav. 2. p. 217. T. 239. f. 9. 10. I. DEEL. XI. STUK.*

V. ken der Griekſche Ridder-Kapellen uitmaakt.
 AFDEEL. Zie dezelve in *Fig. 4* van boven en in *Fig. 5*
 XLI. van onderen, naar twee zulke Kapellen, uit
 HOOFD- myne Verzameling, getekend.
 STUK.

XL.
Philotes. (40) Ridder-Kapel, die de *Wieken* hoekig en
 bruin heeft, de agterſten van boven met
 twee bemelſchblaauwe *Vlakken*, in 't
 midden zwart ge-oogd.

Van deeze Indifche Kapel zyn de voorſte
Wieken met vier witte *Stippen* en drie paar-
 ſchagtige *Vlakken*, van onderen met een liniaa-
 len witten *Band*, en een zwarte dwars-ſtreep
 aan den *Grondſteun*: de agterſten met zwarte
Stippen en twee witte *Vlakken*.

P A R N A S - K A P E L L E N .

XL.
Apollo.
Sweedſche
Kapel. (41) Parnas-Kapel, die de *Wieken* langwer-
 pig, ongekarteld en wit heeft; de agter-
 ſten van boven met vier, van onderen met
 zeven *Oogjes*.

In de laaſte Jaaren is deeze, die te vooren
 „de

(40) *Papilio Eques* Alis angulatis fuscis, posticis supra ma-
 culis duabus caeruleis pupillâ nigrâ. *Syst. Nat. X.*

(41) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis albis,
 posticis ocellis supra quatuor, subtus septem. *Faun. Suec. 802.*
It. Goth 230. MOUFF. Inf. 94 f. 2. 3. de GEER. Inf. 1.
t. 18. f. 12, 13. PET. Mus. 49. n. 502. Gaz. t. 23. f. 3.
SCHAEFF. Monogr. 1754. t. 2. f. 2. 3. RAJ. Inf. 193.
n. 2. ROES. Inf. IV. pag. 29. t. 4. f. 1, 2. & III. Tab.
XLV. f. 1, 2.

niet gemeen was, zeer berugt geworden, onder naam van de *Sweedfche Kapel*. Men ontmoet dezelve, naamelyk, in eenige Landftreken van Sweeden, en dus heeft het invoeren der Geleerdheid in 't Noorden, met behulp der Reistogten van LINNÆUS door zyn Vaderland, dit fchoone Infekt uit de vergetelheid opgedolven. Het is reeds langer dan een Eeuw bekend, en door MOUFFETUS zeer lomp afgebeeld geweest, doch nauwkeurig door RAY befchreeven, die zegt, dat hy deeze Kapel op den top van een Gebergte by Geneve gevonden, en dat PETIVER dezelve uit Noorwegen gekreegen hadt.

Onze Auteur bevondt zig, den 3 July des Jaars 1741, in zyne Gothlandsche Reize, op den *Tborsburg*, een Berg aan de Ooftzyde byna in 't midden der langte van dat Eiland; wiens effene Vlakte, van ongeveer tweeduizend Ellen lang en even zo breed, met veelerley zo gemeene als zeldzaame Kruiden begroed was, doch meest ontbloot van Geboomte; zynde hetzelfde al van overlang door Brand verteerd. Van deezen vlakken Top kon men meer dan dertig Kerktoorens op Gothland befchouwen, en de hoogste Boffchen vertoonden zig als een groen Veld. Aan alle kanten was de Berg zeer fteil en naauwlyks te beklauteren, doch aan de Zuidzyde liep hy langzaam af, en was aldaar met een Muur van Kalkfteenen omtoogen; even of men 'er een Vefting van had willen maaken

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
*Sweedfche
Kapel.*

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-

STUK.
Sweedfche
Kapel.

maaken; ja of de Natuur denzelven daar toe gefchikt had: aangezien 'er een Meirtje op den top was, dat nimmer uitdroogde.

Mogt dan deeze niet met regt de Parnaffus-Berg genoemd worden; terwyl de Opperfte der Parnas-Kapellen 'er zynen Hoofdzetel hadt? LINNÆUS, immers, vondt aldaar in groote menigte onzen Apollo, die in Sweeden anders, zegt hy, niet gemeen (*), en buitenslands nog zeldzaamer is. De Kapel was zo moede, dat zy niet weg vloog, 't welk hy niet wift, of het aan 't natte Weder, den Wind of Koude, toe te fchryven ware (†).

Mén vindt deeze Kapel ook in de Zuidelyke deelen van Europa. Doktor SCOPOLI getuigt, dat dezelve huisveft aan den voet der hooge Bergen van Karniolie; en vergelykt ze by het Duitfche Witje, doch merkt aan, dat de Apollo-grooter is en omtrent de Hondsdagen uitkomt, zynde een langzaame Vlucht hem eigen, waar door menze gemakkelyk kan vangen. De beide Wieken, zegt hy, zyn doorfchynende, klaterende, van onderen helder en byna

(* Naderhand moet LINNÆUS het tegendeel bevonden hebben; dewyl zyn Ed. niet alleen in de *Fauna Suevica*, dienaangaande, zegt; *habitat in Seda Telephio frequens*; maar ook in *Syft. Nat. Ed. X. Habitat in Seda Telephio, Saxifrag. (Coryled. frequens in Suecia*; dat is: Zy onthoudt zig menigvuldig in Sweeden, op die Planten.

(†) LINN. *Del. and. Gotthl. Reifen. Halle 1764. pag. 248.*

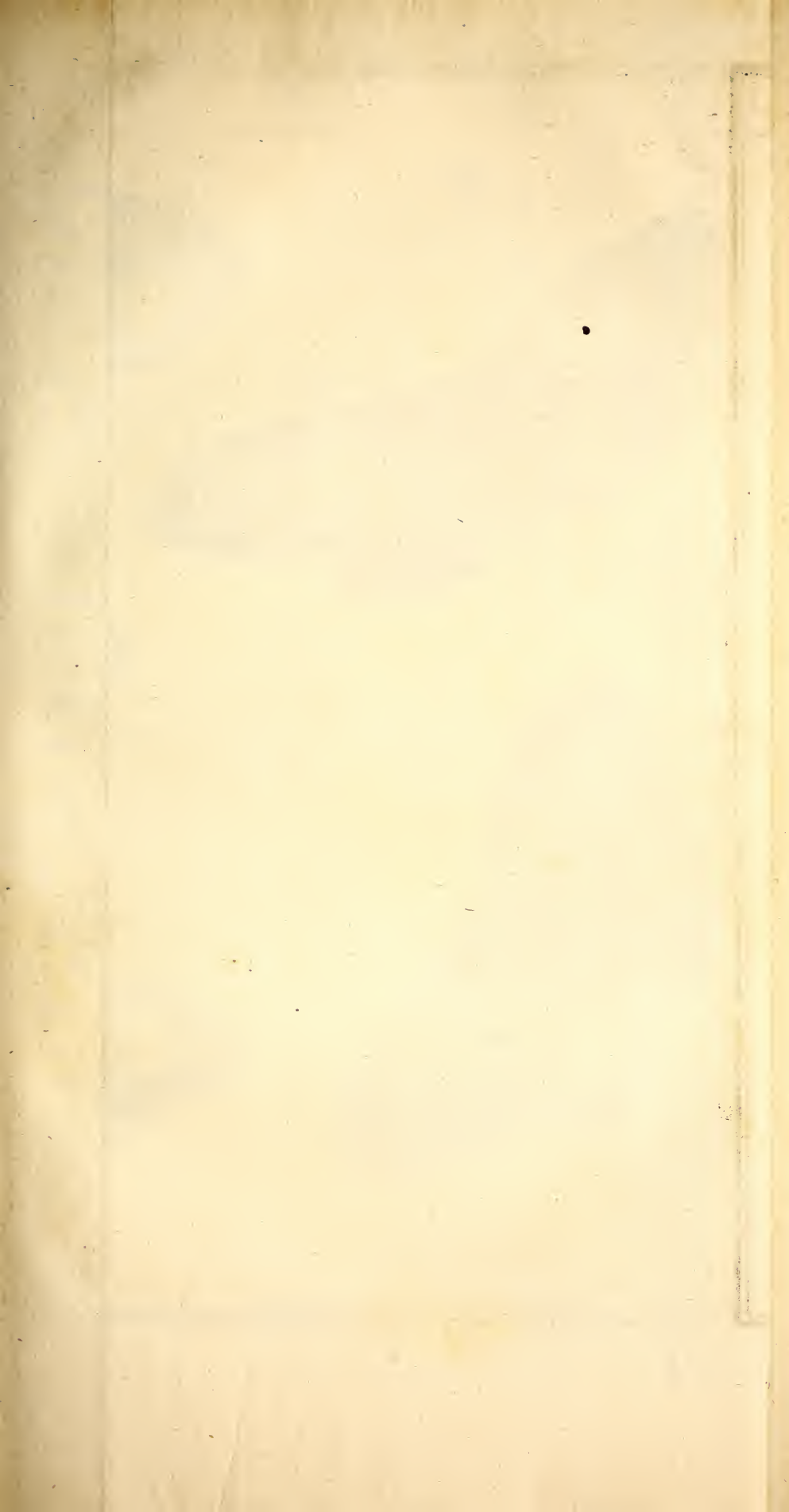

Fig. 2.

Fig. 1.

Fig. 3.

Fig. 5.

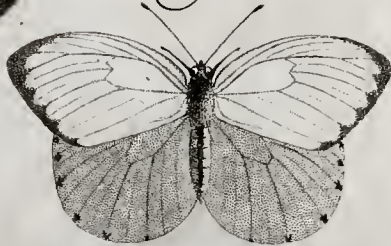

Fig. 4.

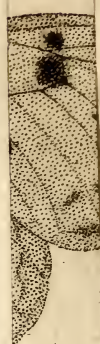

Fig. 7.

Fig. 6.

byna kaal. Op de voorste Wiek, die den rand doorschynende heeft, is een rondagtige zwarte Vlak, naar den binnenrand toe; en aan den Grondsteun van de agterste Wiek zyn van onderen twee Vermiljoen-roode Vlakken. Sprieten heeft deeze Kapel van byna een half Duim lang, het Steeltje wit en zwart bont, het Knopje zwart. Ten opzigt van de Vlakken vindt hy daar in ettelyke verscheidenheden (*).

V.
AFDEEL
XLI.
HOOFD.
STUK.
*Sweedfche
Kapel.*

De Heer DE GEER verbeeldde zig dat de Rups van deeze Kapel, die hy in Mey reeds in haare volle grootte vondt, den Winter doorbragt in die Gestalte. Zy is, zegt hy, van middelmaatige grootte, en, wanneer zy het Lyf uitrekt, byna twee Duim lang, hebbende de dikte van een derde Duims. Haar Kleur is, over 't geheel, een allerschoonst Fluweelagtig zwart, opgeluisterd door twee ryën van roodagtig Oranjekleurige Vlakken, wederzyds langs de Rug heen loopende, onmiddelyk boven de Lugtstippen. Deeze Vlakken zyn beurtlings groot en klein, de grooten langwerpig, de kleinen rond: men vindt 'er gemeenlyk vier op ieder Ring van 't Lyf, dat een menigte van halfronde Knobbeltjes heeft, welke met kort en styf Haar bezet zyn, van eene glinsterend zwarte Kleur, die naar 't blaauwe trekt. Van deeze Knobbeltjes zyn 'er veertien op ieder middelsten Ring. Het overige des Lichaams

De Rups.

(*). *Entom. Carniol.* Vindob. 1763 pag. 68,
I. DEEL. XI. STUK.

V. haams is ook bezet met kort styf Haar, dat
AFDEEL. stomp uit loopt. Zy heeft zeffien Pooten, en,
XLI. gelykerwys de schoone Venkel-Rups, een
HOOFD- Lighaamsdeel, dat zy agter den Kop Vorks-
STUK. wyze kan uitsteeken, doch het welke niet lan-
Sweedfche
Kapel. ger wordt dan ongeveer een zesde Duims. Door
R O E S E L is hetzelfde, in zyne verscheiderley
 Gestalten en by vergrooting, zeer naauwkeurig
 afgebeeld. Haar Kop is, naar het Lighaam,
 klein, en doorgaans ingetrokken binnen den
 voorsten Ring. Men kan deeze Rupsen niet
 gemakkelyk opkweeken: ten minste was het
 zyn Ed. niet gelukt.

De Pop.

Aanmerkelyk is 't, daar de Rupsen der Dag-
 Kapellen met geknorte Sprieten, gemeenlyk,
 in hoekige of knobbelige Poppen verande-
 ren, die op de een of andere manier worden
 opgehangen; dat geen van beiden in deeze
 plaats heeft: zo dat zy een uitzondering van
 den gewoonen Regel maakt. De Pop van dee-
 ze Rups is Kegelrond en gehuisvest in een bon-
 deltje Bladen, dat door de Rups met Draaden
 van haar Spinzel wordt samengehecht. Haar
 Kleur is bleek blaauwagtig of Paarlgrys; het
 welk door een wit Poeijer, daar het zwarte van
 den Grond eenigermate doorschynt, veroor-
 zaakt wordt.

De Kapel.
 Pl.
 LXXXVIII.
 Fig. I.

Zie hier, hoe gemelde Sweedfche Heer die
 Kapellen, welke de grootste en schoonste in
 Sweeden zyn, beschryft. De Grondkleur van
 alle de Wieken, zo boven als beneden, zegt
 hy

„ hy, is een weinig uit den geelen of vuil
 „ wit. Ieder bovenste Wiek heeft vyf groote
 „ zwarte Vlakken, die zig wederzyds vertoo-
 „ nen. Op ieder onderste Wiek ziet men twee
 „ ronde Vlakken, als Oogen gefatsoeneerd,
 „ en bestaande uit twee Kringen, den buiten-
 „ sten zwart, den binnensten zeer helder en
 „ schoon rood; zynde het midden van de Vlak,
 „ dat als 't ware den Oogappel uitmaakt, wit.
 „ Deeze schoone Vlakken zyn ook aan beide
 „ zyden, of door, getekend. Naby den wor-
 „ tel van die zelfde onderste Wieken, van
 „ boven, ziet men nog een klein rood Vlakje,
 „ dat zwart geringd is, en naby den Grond-
 „ steun, aan de binnenkant, zyn twee zwarte
 „ Vlakken, waar van de eene in 't midden
 „ rood is, in sommige Onderwerpen. Het
 „ onderste der onder-Vlerken is, behalve de
 „ twee schoone Oogswyze, nog met zes ande-
 „ re roode Vlakken versierd, die zwart ge-
 „ ringd zyn, en een derzelve in 't midden
 „ wit, gelykerwys de groote Oogen: doch
 „ eenige Kapellen hebben niet meer dan vyf
 „ van die Vlakken. Bovendien maaken een
 „ groot getal zwarte Schubbetjes, op de Wie-
 „ ken, aan beide zyden, hier en daar zekere
 „ bruine Wolkjes, en men vindt de Wieken
 „ doorgaans, op veele plaatsen, kaal en door-
 „ schynende (*).

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.
Sweedfche
Kapel,

De

(*) *Mém. sur les Insectes.* Tom. I. p. 287.

V. De Heer DE GEER getuigt, dat de Rups
 AFDEEL. XLI. deezzer Kapel leeft van zeker Kruid, het welk
 HOOFD- in 't Nederduitsch genoemd wordt Hemelsleu-
 STUK. tel of ook Smeerwortel, en dat LINNÆUS
Sweedfche thans betreft onder de Soorten van Donder-
Kapel. baard of Huislook (*). Het groeit op de Da-
 ken, Muuren en Steenhoopen in Sweeden: men vindt het, hier te lande, in 't Haagsche Bosch. Aan ROESEL waren de Rupsen met een dergelyke soort van Kruid toegezonden. De Pastoor SCHÆFFER merkt aan, dat de gedagte Rups aast op een andere Soort van Huislook; te weten die, welke maar een klein Plantje maakt, met ronde dikke Wormagtige blaasjes en witte Bloemen, dat hier te lande ook op oude Daken en Muuren gevonden wordt, zynde niet minder gemeen in Duitschland dan in Sweeden (†). Dewyl dit Kruid meest op Steen- en Rotsagtige plaatsen, aan Bergen, groeit, zegt hy, zo moet men de Rupsen aldaar zoeken. Hy vindt 'er, evenwel, geene bezuiden, maar wel benoorden den Donau, omstreeks Regensburg. Zo dra het,
 zegt

(*) *Sedum Telephium. Spec. Plant. Ed. II. p. 616. Sedum foliis planiusculis ferratis, corymbo terminatrice. Flora Suecica. 356. Anacamperos vulgo Faba crassa. Tourn. Inst. 264. Telephium vulgare. Comm. Ind. 109.*

(†) *Sedum album. Spec. Plant. Ed. II. p. 619. Sedum minus teretifolium album. BAWH. Saxifraga Sedi folio flore albo. Tourn. Inst. 252. Vermiculatis. f. Crassula minor, DOD.*

zegt hy, in de Maanden Maart en April wat zagter Weer wordt, met Zonneschyn, komen de teere Rupsjes, die alsdan pas uit haar Eitjes gekroopen zyn, te voorschyn op de gemelde kleine Huislook: waar door het schynt, dat zy in de Eytjes overwinteren.

Alzo de foorten van Huislook, in eigenschappen, zeer overeenkomstig met elkander zyn, is 't niet te verwonderen, dat deeze Rupsen op meer dan ééne Plant aazen: doch het zonderlinge denkbeeld van den Heer de GEER, dat zy als Rupsen overwinteren zouden, schynt dus niet minder te vervallen, dan dat menze naauwlyks, gelyk hy meende, buiten Sweden zou vinden (*). Uit de Waarneemingen, immers, zowel van ROESEL, als van SCHAEFFER, blykt ten overvloede, dat deeze Kapel in Duitschland, op eenige plaatsfen, zeer gemeen is, en mooglyk nog gemeener dan men wel denkt of weet; als zig meest op 't onbeganglykste, gelyk op Bergen, Rotfen, oude Muuren en Daken, onthoudende. SCHAEFFER kreeg zo veel van deeze Rupsen als hy begeerde, ja tot meer dan duizend te gelyk; doch hy bevondt, zo wel als DE GEER, dat zy moeielyk op te kweeken zyn; alzo 'er, niettegenstaande hy haar, in zeker Vertrek, alle

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.
*Sweed'sche
Kapel.*

ge-

(*) Un grand & beau Papillon, qu'on ne trouve point, a ce que se sache, en France, en Angleterre, ni en Allemagne. *Mem. sur les Infs.* Tom. 1. p. 232.

V.
AFDEEL-
XLI.
HOOFD-
STUK.
Sweedfche
Kapel,

gemak getragt hadt te bezorgen, van deeze menigte naauwlyks twintig Poppen kwamen; waar uit hy niet boven agt of tien volkomen Kapellen kreeg (*).

Uit het gemelde blykt, dat de Verandering van deeze Rupsen, in verscheide opzigten, verschilt van die der andere Dagkapellen. Het maaken van een Spinzal, de Meelagtige Stofte, waar mede de Poppen bedekt zyn, zyn niet alleen byzonderheden, maar zy hebben ook dit zeldzaame, dat de Huid van de Rups, daar veele anderen zig met zo veel moeite van tragten te ontlasten, van deeze Poppen niet afgestroopt wordt, blyvende altoos zitten aan de drie agterste Ringen, en daar aan verhardende. Zy worden bovendien, in het uitkomen, zo ROESEL aanmerkt, zeer ligt wanstaltig, indien zy geen genoegzaame ruimte hebben, om de Wieken uit te breiden. Voorts is aan het agter-end van deeze Kapellen een zonderling byhangzel, dat alleen in de Wyfjes gevonden wordt, en eenigermaate naar een Ploegyzer gelykt; zo dat SCHÆFFER zig verbeeldt, of zy daar van ook gebruik mogten maaken, om de Eytjes in de Aarde te verbergen. De Heer DE GEER hadt reeds daar van gewag gemaakt en hetzelve aan de Kapel vertoond (†).

(42)

(* *Abhandl. von Insekten.* 1. Theil. p. 94.

(† *Mém. sur les Insectes.* Tom. 1. p. 288. Pl. XVIII. Fig. 13. p. 288.

(42) Parnas-Kapel, die de *Wieken* ongekarteld, langwerpig, wit met zwarte Aderen heeft, de voorsten met twee zwarte Vlakken aan den rand.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze Finlandsche Kapel, door UDMANN beschreeven, gelykt zeer naar de voorgaande, doch is kleiner en heeft die roode Oogjes niet, welke den Apollo zo veel fraaiheid byzetten. Het laatstgemelde Lighaamsdeel, aan het Agterste, in de Wyfjes, is, in deeze Soort, ruim zo groot en zichtbaar, hard als Kraakbeen. Deeze Kapel was ook in de Zuidelyke deelen van Europa gevonden (*).

XLII.
Mnemofyut.
Finlandie.

(43) Parnas Kapel, die de *Wieken* langwerpig, ongekarteld, als Glas doorschynende heeft, de agterste met twee Oogjes.

XLIII.
Piera.
Glas-Kapel.

Deeze Indische is onder den naam van Glas-Kapel bekend, en niet alleen ongemeen, maar ook zeer fraay. Wanneer men de *Wieken* met een Vergrootglas beschouwt, vertoonen zy zig als het allerfynste Gaas. Men heeft dezelve in Fig. 9, 10, op Taf. VIII, in't Vierde Deel van SEBA, willen afbeelden.

(44)

(*) Circa Labacum captum misit R. P. WÜLFEN. Entom. Carniol. p. 270.

(42) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis, albis nigro-nervosis, primoribus Maculis duabus nigris marginalibus. UDDM. Diff. 55.

(43) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis Hyalinis diaphanis, posticis Ocellis binis. M. L. U. Syst. Nat. X.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

XLIV.
Aglaja.
Wit ge-
straalde.

(44) Parnas-Kapel, die de Wieken zwart, met witte Straaltjes en een witte Stip in 't midden heeft, de agtersten van onderen geel, aan den Grondsteun Bloedkleurig.

Deeze Oostindische of Chineesche Kapel, half zo groot als de Apollo, naar welke zy in Gestalte veel gelykt, heeft de Wieken altemaal van boven zwart, naarden Grondsteun blaauw-agtig, en in den omtrek met Ruitswyze Streepen gestraald, met een witte Stip in 't midden van ieder Wick. Van onderen zyn de voorste Wieken ook zwart, doch de agtersten Zwavelgeel met zwarte Aderen, zwart gerand, en aan den Grondsteun Bloedkleurig. Aan den bovenkant, bezyden 't Agterlyf, zyn deeze Wieken ook geelagtig.

XLV.
Terpsichore.

(45) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerpig, ongekarteld en geel, de agtersten Oranje-kleurig heeft, met zwarte Vlakken daar op verspreid.

XLVI.
Calliope.

(46) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerpig, ongekarteld en bleekgeel heeft, de

voor-

(44) *Papilio Heliconius* Alis nigris albo subradiatis, puncto centrali albo; posticis subtus luteis, basi cruentatis. *Syst. Nat.* X.

(45) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis flavis, posticis saturatoribus, Maculis nigris sparsis. *M. L. U. P. E. T. Gaz. T. 40. f. 4.*

(46) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis luteis, primoribus Striis tribus, posticis Fasciis tribus nigris. *M. L. U. Syst. Nat.* X.

voorste met drie Streepen, de agterste met drie Banden, zwart van Kleur.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze beide Indische en de volgende, bevonden zig in 't Kabinet van de Koningin van Sweeden.

(47) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerpig, ongekarteld en bleekgeel heeft, de voorsten met een geelen Band, de agtersten met drie zwarte Banden.

XLVII.
Polymnia.
Oranjekleurige.

Deeze Surinaamsche is niet alleen by PETIVER en EDWARDS, maar ook by ROESEL, zeer naauwkeurig afgebeeld, en met myn Voorwerp overeenkomstig. Sommigen noemen die van deeze Gestalte thans, niet onaartig, Gestrekte Kapellen, hoedanigen men niet levendig vindt in Europa.

(48) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerpig, ongekarteld, bruinagtig met een witte Vlak, de agtersten wederzyds met twee Oogjes heeft.

XLVIII.
Urania.

Tot geen van alle deeze Soorten schynt eigentlyk t'huis gebragt te kunnen worden die fraaye

Pl.
LXXXVIII.
Fig. 2.

(47) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis lateis, primoribus Fasciâ flavâ; posticis Fasciis tribus nigris. M L. U. P E T. Gaz. T. 12. f. 8. E D W. Av. t. 175. R O E S. Inf. IV. p. 43. t. 5. f. 2.

(48) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis fuscescensibus disco albis; posticis Ocellis utrinque binis. *Syst. Nat.* X.

V. fraaye en vry groote Chineefche, waar van de
 AFDEEL. Afbeelding in *Fig. 2* is voorgesteld. Dezelve
 XLI. heeft een zwartbruine Grondkleur, en is op de
 HOOFD- voorfte Wieken, wederzyds, getekend met
 STUK witte Vlakken, die eenigzins uit den blaauwen
 zien. Zodanige Stippen hebben ook de agterfte
 Wieken, aan den onderften rand, van onderen;
 zynde, aan den bovenften rand, Zwavelgeel
 gezoomd, gelyk de Kleur is van het Lyf, met
 bruine Streepen gebandeerd.

XLIX. (49) Parnas-Kapel, die de Wieken langwer-
Euterpe. pig, ongekarteld, zwart, met witte Stip-
 Bonte. pen en een roffen Band heeft.

Deeze Westindifche, met en benevens de
 vier volgende, was in 't Kabinet van haare
 Koninglyk Sweedsche Majesteit.

L. (50) Parnas-Kapel, die de Wieken langwer-
Ricini. pig, ongekarteld, bruin heeft, de voor-
 Geelvlak- kige. ften wederzyds met twee geele Banden.

Deeze Kapellen, of derzelve Rupsen, ont-
 houden zig op het Amerikaanfche Gewas, dat
Ricinus genoemd wordt. Het Mannerje heeft de
 agterfte Wieken, aan den Grondfteun, paarfch
 of

(49) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis nigris albo-
 punctatis, Fasciâ fulvâ. M. L. U. P. E. T. *Gaz.* T. 4. f. 2.

(50) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis fuscis,
 primoribus utrinque Fasciis duabus flavis. M. L. U. *Syst. Nat.*
 X. E. H. R. E. T. *Pis.* T. I. M. E. R. I. A. N. *Sup.* 30. t. 30. R. O. E. S.
Inf. IV. p. 42. T. 5. f. 1.

of Purperkleurig, zegt LINNÆUS, die zodanig eene Kapel uit ROESSEL aanhaalt, welke van denzelfen gezegd wordt, op de voorste Wieken met helder geele, op de agterste met Vuurig of Menierroode Vlakken versierd te zyn, die een groot gedeelte der agterste Wieken beslaan; zynde de Grondkleur, van beiden, donkerbruin. Ik hebze met de blaauwe Tekening.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(51) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerpig, ongekarteld, bruin heeft, de voorsten met drie, de agtersten met twee groenagtig doorschynende Banden.

LI.
Pfdii.
Goyaven-
Kapel.

Volgens deeze Kenmerken zou hier de aangehaalde Kapel van ROESSEL, die meer gevlaakt is dan gebandeerd, niet zo zeer schynen t' huis te hooren als een der mynen, wier Grondkleur, inderdaad, donkerbruin is, met drie Zwavelgeele Banden op de voorste, en twee op de agterste Wieken; doch deeze Banden zyn niet doorschynende. Aan den Onderkant heeft dit Voorwerp, by het Lighaam, eenige roode Vlakjes. De gemelde Soort onthoudt zig op de Goyaven-Boomen, en komt zo wel voor in Oost- als in Westindie.

(52)

(51) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis fuscis; primoribus Fasciis tribus, posticisque duabus Hyalinis M. L. U. P. T. Gaz. T. 40. f. 3. MER. Surin. 19. T. 19. EDW. av. 1. 80. ROES. Inf. IV. p. 25. T. 2. f. 3. SLOAN. Jam. II. p. 217. T. 239. f. 15, 16.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
LII.

Clio.

(52) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerp-
pig, ongekarteld, bruin heeft, de voor-
sten wit gevlakt, de agtersten met een
wit bandeerzel.

Op den Westindifchen Koraalboom aaft, vol-
gens Juffrouw MERIAN, de Rups, die bruin
en ruig Haairig is.

LIII.
Thalia.

(53) Parnas-Kapel, die de Wieken langwer-
pig, ongekarteld, bruin heeft, de voor-
sten geel gevlakt, de agtersten gestreept.

Deeze en de volgende onthouden zig in de
Indiën.

LIV.
Erato.
Rood ge-
straalde.

(54) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerp-
ig ongekarteld, zwart heeft; de voorsten
geel gevlakt aan den binnenkant rood; de
agtersten rood gestreept.

PI.
LXXXVIII.
Fig. 3.

Tot deeze Soort behoort, buiten twyfel, die
ongemeen fierlyke Westindifche Gestrekte,
welke my, tot het maaken van de Afbeelding
Fig. 3, door den Heer l'ADMIRAAL geleend
is.

(52) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis fuscis, pri-
moribus albo maculatis; posticis Fasciâ albâ. M. L. U. ME-
RIAN. Sur. 35. t. 23.

(53) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis fuscis, pri-
moribus flavo-maculatis basi rubris, posticis striatis. *Syst. Nat.*
X.

(54) *Papilio Heliconius* Alis oblongis integerrimis atris,
primoribus flavo-maculatis basi rubris, posticis rubro-striatis.
Syst. Nat. X.

is. Op den Fluweelzwarten grond zyn de Vlakken Zwavelgeel, in ieder voorste Wiek, die naar 't Lyf toe, zo wel als de agtersten, Straalswyze gevlaakt zyn met het schoonste Vermiljoen-rood. Aan den onderkant, daar de gemelde Vlakken doorblinken, is de Grondkleur uit den graauwen; het Lyf van boven geheel zwart.

V.
AFDEEL,
XLI.
HOOFD.
STUK.

(55) Parnas-Kapel, die de Wieken langwerpig, ongekarteld, zwart heeft, aan den binnenkant van onderen rood, de voorsten wederzyds met een rooden Band.

LV.
Melpomene.
Rood ge-
vlaakt.

Van de hier onder genoemde Autheuren is deze Westindische Kapel beschreeven, die thans de Bende der Parnas-Kapellen besluit, waar in egter naderhand ook de volgende of witte Danaus-Kapellen, in de tweede Uitgave der *Fauna Suecica*, 't huis gebragt zyn, om dat zy veel overeenkomst met den Apollo hebben.

Ik kan niet nalaten hier gewag te maaken van de bekende Ananas-Kapel, die in de Verzamelingen niet zeer gemeen, en by uitstek fraay gekleurd is: gelyk men dezelve van boven en van onderen in *Fig. 13, 14*, op *Taf. IV*, in 't Vierde Deel van *SEBA*, afgebeeld en aldaar, op *bladz. 8*, beschreeven vindt.

Ananas-Kapel.

Men

(55) *Papilio Heliconius Alis oblongis integerrimis nigris, Basi subtrus rubris; primoribus utrinque Fasciâ rubrâ.* EDW. AV. T. 38. SLOAN. *Jam.* II. p. 219. T. 239. f. 25, 26. PET. *Gaz.* T. 6. f. 7. ROES. *Inf.* IV. p. 27. T. 3. f. 6.
I. DEEL. XI. STUK.

V.
AFDEEL.
XLI,
HOOFD.
STUK.

Men fchynt deeze Kapel, in Sweeden, niet gehad te hebben: ten minste maakt LINNÆUS 'er geen melding van.

WITTE DANAUS-KAPELLEN.

Van deeze Bende, die aan de ongetande Wieken, en de gedaante van de geheele Kapel, gelyk uit de zogenaamde Witjes blykt, kenbaar is, bestaat de eerste Onderdeeling in de genen die wit of witagtig, ja zelfs geel zyn; de andere in de genen die, op roodagrige en andere Koleuren, met veelerley Vlakken en een sierlyke Tekening praalen, meest Oost- en Westindische Kapellen. De *Witte* maaken dan den Eersten Rang in deeze Bende uit, de *Sierlyke* den Tweeden.

LVI.
Anacardii.
Acajou-
Kapel.

(56) Danaus-Kapel, die de Wieken ongekarteld, boekig, uit den groenen witagtig, aan de tippen bruin heeft, de agtersten met twee Oogjes.

By MERIAN is een Kapel afgebeeld, wier Rups, zig onthoudende op de Boomen, die de Acajou, gemeenlyk Casjou-Appelen genaamd, in de Westindiën, draagen, volgens haar Wollig wit is, met lang ongeboogen Hair op zyde. De voorste Wieken hebben, van boven, twee blind

(56) *Papilio Danaus* Alis integerrimis angulatis virescente albidis apice fuscis, posticis Ocellis duobus. M. L. U. MER. Sur. XVI. T. 16.

de Oogjes aan den agterrand; de agtersten aldaar twee dergelyken, en zyn aan den hoek by 't Agterlyf hoogrood.

(57) *Danaüs Kapel, die de Wicken ongekar-*
teld, rond van rand en wit heeft, met
zwarte Aderen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

LVII.
Cratagi.
Duitsch
Witje.

Ik weet niet, waarom men dit meer den naam geeft van *zwart geaderd*, dan aan 't gemeene Witje. Ook is my de benaaming van *Gafé*, welke 'er GEOFFROY aan geeft, om dat de tekening der Wicken naar Gaas gelyken zou, zeer oneigen: dewyl anderen dien naam met ongelyk meer regt verdienen. Ik noem het liever *ongevlakt* of geheel wit; want daar in verschilt het allermeeft van de gemeene, en men tytelt hetzelfde doorgaans met den naam van het *Duitsche Witje*, als zeer zeldzaam, in dien ooit, voorkomende in de Nederlanden of in Holland: terwyl het in Duitschland zo gemeen is, dat door de Rupsen van hetzelfde aldaar, in sommige Jaaren, geheele Bosschen worden kaal gegeten, en het Geboomte zo deerlyk gehavend, als of de Zomer, oogenblikke-
lyk,

(57) *Papilio Danaus Alis integerrimis rotundatis albis, venis nigris. Faun. Suec. 796. It. Gotbland. 382. ALDROV. Inf. 246. f. 6. MER. Eur. 2. t. 35. MOUFF. Inf. 103. REAUM. Inf. II. T. 2. f. 9, 10. PET. Mus. 33. n. 301. DE GEER. Inf. I. T. 14. f. 19, 20. RAJ. Inf. 115. n. 5. ROES. Inf. I. p. 2. T. 3. ALBIN. Inf. II. T. 2. WILK. Pap. 49. T. 2. a. 1.*

I. DEEL. XI. STUK.

V. lyk, in een Winter-Saizoen veranderd ware. In
 AFDEEL. XLI. Italië en Vrankryk, evenwel, heeft dit ook
 HOOFD- STUK. plaats; in Sweeden zelfs en andere deelen van
 Europa, wordt insgelyks deeze Soort gevonden.
*Duitsch
 Witje.*

Schoon men deeze Rupfen zeer wel opvoeden kan met de Bladen van de Pruime- of andere Vrugtboomen, onthouden zy zig doch natuurlyk op de Lysterbeziën of Qualster * en wilde Mispelboomen † zo genaamd, die meer in Duitschland groeijen, dan in onze Provinciën; of ook op de Slee-Pruim § en een Soort van witte Haagdoorn ‡, in Vrankryk gemeen.

De Sweedsche Heer DE GEER zegt, dat hy den 10 Mey des jaars 1746, toen de eerste puntjes der Bladen zig nog naauwlyks aan de Boomen, in Sweeden, vertoonden, waarnam hoe een wilde Boom, by de Kruidkundigen *Padus* getyteld, welke altoos de eerste is om Loof te schieten, zyne Bladen reeds vry groot hadt. Men noemt hem, zegt hy, in Sweeden *Haegg*, en de Heer TOURNEFORT getuigt, dat zyn Fransche naam is *Bois de sainte Lucie*. Wy geven 'er, gelyk ik reeds ten opzigt van een Plantuis gemeld heb †, den naam aan van Vogelkerfen. Op cenige Takken van dien Boom ontdekte zyn Ed., toen, een menigte deezer Rupfen van middelmaatige grootte, als zynde byna een Duim lang, die de Bladen reeds van een gedeelte der Takken hadden afgegeten.

De Rupfen. „ Deeze Rupfen (zegt hy) zyn ruig, en hebben

„ een

* Zie 't
 X. STUK.
 bladz. 416.

„ ben zestien Pooten, of agt in 't midden, en
 „ twee Vliezige aan 't agter-end. Haare Kleur
 „ is geheel zwart, en van een schoon Fluweel-
 „ agtig zwart boven op 't Lyf, doch doffer
 „ aan den onderkant. De twee zyden, bene-
 „ den de Lugtstippen, zyn voorzien met een
 „ groot getal wit Haar, dat taamelyk lang is,
 „ nederwaards, of naar de Vlake, daar de
 „ Rups op zit, gekromd. Op de Rug ziet
 „ men dergelyke witte Haairtjes, doch in min-
 „ der veelheid, vermengd met veele zwarte,
 „ die korter dan de anderen zyn. Aan de zy-
 „ den der drie voorste Ringen, trekken de
 „ Haairtjes naar Citroengeel. Op het Lyf, aan
 „ ieder zyde, boven de Lugtstippen, hebben
 „ zy een ry, of vervolg van Haairtjes, wier
 „ kleur Oranje-geel is, naar het roodtrekken-
 „ de, welke maaken, dat, in den eersten op-
 „ slag, deeze Rupsen twee Streepen overlangs
 „ schynen te hebben van dergelyke Kleur. Hier
 „ uit blykt dan, dat zy wel Haairig zyn, voor-
 „ al aan de zyden van het Lyf; doch het Haar,
 „ dat zy hebben, is niet lang, en niet in Kwast-
 „ jes geschikt, komende onmiddelyk uit de
 „ Huid voort. Onder aan het Lyf zyn zy glad
 „ of kaal, en zonder kennelyke Haairigheid.
 „ Haar Kop, die glimt, is met witte Haairt-
 „ jes gestoffeerd.”

De Heer DE GEER verbeeldt zig dat deeze Haar Nesten.
 Rupsen, die in gezelligheid leeven, den Win-
 ter overblyven in een Soort van Nesten, even

V. als die welke men de Gemeene noemt. Dit
 AFDEEL. wordt ook bevestigd van andere Waarneemers;
 XLI. gelyk van ROESEL, en van FRISCH, die ver-
 HOOFD- zekert, dat haar Nesten dikwils zo dik als een
 STUK. Arm worden, en derhalve in de Winter, zo
Duitsch wel als die anderen, welken men in onze Pro-
Witje. vinciën zo menigvuldig op allerley Boomen aan-
 treft, ligtelyk te vinden en te vernielen zyn.
 Nog klein zynde hebben zy ieder een Draadje;
 waar mede zy zig aan de drooge Bladen hech-
 ten, uit welken haar Nest bestaat; doch in de
 Zomer grooter wordende en na de eerste Ver-
 velling, hebben zy dit Draadje niet meer,
 gaande dan, elk op zig zelve, de Kost zoe-
 ken.

De Poppen. De goedheid van den Schepper blykt niet
 duidelyker dan in de Middelen, welken zyne
 Almagt de Natuur heeft aan de hand gegeven,
 om het Ongedierte, dat anders tot een groote
 Plaag zou strekken, te vernielen. Dus zyn
 deeze schadelyke Rupsen zeer gekweld met de
 Boor-Wespen, die de meeste Poppen, even
 als die van de Aurelia of Gouden Vlinder,
 doen misdraagen. Uit geheele Nesten vol, komt
 naauwlyks ééne Kapel voort. Tot de Ver-
 andering maakt deeze Rups, die geduurig
 aan 't spinnen is, zig een dergelyk Bandje om
 het Lyf, als de Venkel-Rups, en daar mede
 is de Pop omgord, die in fraaiheid van Kleuren
 de Rups zeer veel overtreft. Het witagtig
 geel is, in dezelve, zeer fraay geschakeerd
 met

met zwarte Stippen en Streepjes, die zeer geregeld zyn geplaatst en glinsteren als Git. Zy is niet rond, maar hoekig, gelyk die der Dag-Kapellen in 't algemeen zyn, beweegende zig sterker, wanneer zy aangeraakt wordt. DE GEER bevondt, dat sommigen aan een Ziekte onderhevig waren, zynde een Soort van Verrotting; zo dat haar binnenste in een roodagtig Vogt veranderde: waar door nog meer het denkbeeld van ROESEL bevestigd zou schynen te worden, dat de zogenaamde Bloedregens, veelal, aan deeze of dergelyke Kapellen toe te schryven zyn.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.
Duitsch
Witje.

Ongevaar drie Weeken tyds bleeven deeze Infekten, in Sweeden, in de gestalte van Poppen; doch in Duitschland kwamen zy, reeds ten einde van veertien Dagen, uit, gelykerwys de andere Dag-Kapellen. Men kan dit verschil zeer wel toeschryven aan het onderscheid der Klimaatē of aan een koud Saizoen. Het zyn Kapellen, die op zes Pooten gaan, met geknoppete Sprieten. Zy behooren tot de grooten der Europischen, als, met de Wieken volkomen uitgespreid, een breedte beslaande van twee, en drie vierde Duim. REAUMUR merkt aan, dat de Aderen, op de Wieken van het Mannetje, zwarter, dan op die van het Wyfje zyn. Op den bovenkant ziet men, aan den omtrek, op 't end van ieder Adertje, een bleekzwarte Vlak, meest zichtbaar in de agterste Wieken; doch van onderen, alwaar deeze

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.
 Duitſch
 Witje.

geelagtig zyn, en zeer fyn zwart geftippeld, loopen de Aderen tot aan den omtrek toe, die in de voorſten, voor een groot gedeelte, bruin is. Hier openbaart zig eenig gebrek in de Afbeeldingen van deeze Kapel Taf. III. Lett. H in 't Vierde Deel van SEBA; die deeze Vlakjes aan den omtrek, van onderen, ruim zo ſterk, als van boven, vertoonen. Men merkt aan, dat deeze Witjes daar in veel overeenkomt hebben met de Sweedsche Kapel of Apollo; dat zy naamelyk de Wieken, inzonderheid de bovenſten, zeer dun bezaaid hebben met Schubbetjes of Pluimpjes; zo dat het dooſchynende Vlies van de Wiek zig, op ſommige plaatſen, zeer duidelyk openbaart. De Schubbetjes zyn zeer klein en kort, doch breed; eenigen met drie, anderen met twee puntjes, in ſommigen rond; zo dat die byna de figuur van een Hart uitdrukken. De Sprieten zyn, in de mynen, Knodsagtig, en niet zodanig geknopt, als men dezelve doorgaans vertoont.

Chineefch
 Witje.
 PL.
 LXXXVIII.
 Fig. 4.

In plaats van de Afbeelding van het Duitſche geef ik, in *Fig. 4*, die van het Chineefche Witje, dat in geſtalte wel vry veel naar hetzelve zweemt, doch de Aderen veel breeder heeft. Men zou het, met meer regt, de *Aurora* of Dageraad kunnen noemen, dan het Pieterſelie-Beestje: om dat het zwart of bruin, 't welk het donkere van de Nagt verbeeldt; het rood, geel en wit, hier als in een geregelde agtereenvolging zyn. Van boven heeft deeze

Ka-

Kapel weinig fierlykheid, als zynde grooten-
 teels wit, met de tippen der Wieken bruin;
 doch van onderen, gelyk zy alhier vertoond
 wordt, zyn de Agtervleugelen heerlyk gekleurd,
 van binnen, naar elkander toe, schoon geel, en
 aan den agtersten omtrek hoogrood; voor 't o-
 verige wit met breede bruine of Muisvaale
 Streepen en randen, gelykerwys de voorste
 Wieken in 't geheel. Van de grootte kan men
 uit de Afbeelding oordeelen.

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD.
 STUK.
Chineesch
Witje.

(58) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
 teld, rond van rand en witagtig heeft, de
 voorsten met twee zwarte Vlakken en
 zwart getipt: de groote.

LVIII.
Brassicae.
 Gemeen
 Witje.

Met regt mag dit Insekt den naam van 't
 Gemeene Witje voeren, dewyl het, in geheel
 Europa, zo gemeen is als het Kruid, daar de
 Rups op aaft; die ook onder den naam van
 Koolrups zeer bekend is, en aan de Kool dik-
 wils veel schade doet. De Landlieden, die
 Kool teelen, zien dikwils hunne Akkers op een
 deerlyke wyze verwoest en als uitgeplunderd
 door

(58) *Papilio Danaus Alis integerrimis rotundatis, primori-
 bus Maculis duabus apicibusque nigris; major. Faur. Succ.*
 799. MOUFF. *Inf.* 129. f. 1. VALLISN. *Nat.* 1. t. 1.
 GOED. *Inf.* 1. T. II. SWAMM. *Bibl.* t. 37. f. 6. quart. t. 13.
 f. 6. LIST. GOED. 16. f. 7. BLANK. *Inf.* t. 4. f. A.
 D. REAUM. *Inf.* 1. t. 29. f. 1. t. 10. f. 7. RAJ *Inf.* 113.
 n. 1. &. 343 *Cantabr.* 134. ROES- *Inf.* 1. P3p. 2. t. 4.
 PET. *Gaz.* t. 62. f. 3. WILK. *Pap.* 49. t. 2. 2 2.

V. door deeze Rupsen, die niet gemakkelyk te vinden zyn, om dat haar Kleur veel gelykt naar die der gemeenste Koolbladen. Zy is Afchgraauw, met geele Streepen overlans en eenige zwarte Stippen. De Pop, waar in zy veranderen, heeft een dergelyke Kleur, wordende ook met een Bandje omgord en dus met den Kop opwaards, of waterpas, vastgemaakt.

AFDEEL
XLI.
HOOFD-
STUK.

*Gemeen
Witje.*

De Kool-
Rups.

Om de al te groote vermenigvuldiging deezer schadelyke Rupsen te verhoeden, heeft de Schepper haar ook, meer dan anderen, onderhevig gemaakt aan een doodelyke Wormziekte. Daar is een kleine soort van Boor-Wespjes, die met hunnen Angel de Huid van deeze Rupsen doorbooren, en hunne Eytjes daar in leggen, waaruit Wormpjes voortkomen, die de Rups van binnen opvreeten. Dus verstrekt de Rups zo wel tot een Woonplaats als Spyskamer voor dit Ongediert, het welk, op 't laatst, de Huid doorknaagende, zyn Voedster, wreedaartig, om 't leven brengt. 't Gebeurt ook wel; wanneer de Rups, kort voor de Verandering, met Wespen-Eytjes is bezet geraakt, die niet eer uitkomen, dan de Verandering is geschied; dat aan de Pop het zelfde lot wedervaart.

Dit Witje, als gemeenst in Holland onder de groote Dag-Kapellen, zou naauwlyks eenige beschryving behoeven, indien 'er niet een aanmerkelyk verschil plaats had in de tekening van de één en andere Sexe, die tot een duidelyker onderscheiding dienen kan, dan in de mees.

meeste anderen. " Het Mannetje is van boven
 „ wit, met de voorste Wieken, aan 't end,
 „ zwart, en heeft twee zwarte Vlakken op die
 „ zelfde Wieken, benevens een derde aan den
 „ binnenrand, en een vierde Vlak aan den
 „ voorsten rand van de agterste Wieken. Het
 „ Wyfje is van boven geheel wit, zonder ee-
 „ nige zwarte Vlakken, en heeft alleenlyk het
 „ end der Wieken zwart. Van onderen zyn
 „ het Mannetje en Wyfje volkomen eveneens;
 „ naamelyk wit, met twee zwarte Vlakken op
 „ de voorste Wieken, die aan 't end, zo wel
 „ als de agterste Wieken in 't geheel, een wei-
 „ nig uit den bleek Geelen zien, of trekken
 „ naar Zwavelgeel " (*).

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.
 Gemeen
 Witje.

Men moet aanmerken, dat het Wit, aan den bovenkant deezer Kapellen, veel verschilt van Sneeuw wit; vertoonende zig eenigermaate uit den groenen geelagtig, en van onderen is de Kleur, in fommigen, taamelyk Geel; waarom zy van eenige Liefhebbers Boter-Kapellen genoemd worden. Voorts kan men, ten opzigt van de Eytjes en het overige der Huishouding van dit Infekt, de naauwkeurige en omstandige beschryvingen, die onlangs in 't Nederduitsch daar van aan 't licht gegeven zyn, nazien (†).

(59)

(* *Hist. des Insectes env. Paris.* Tom. II. p. 69.

(†) Die van ROESEL, in 't vertaalde Weik, naamelyk, en die van SEPP.

V.
AFDEEL
XLI.
HOOFD.
STUK.
LIX.

(59) Danaüs-Kapel, die de Wicken ongekarteld, rond van rand en witagtig heeft, de voorsten met twee zwarte Vlakken en zwart getipt: de kleine.

Rapa
Klein Witje. De grootte van dit Witje verschilt genoegzaam, om het te onderscheiden van het voorgaande, dat evenwel, op de maat, niet zo veel grooter is, als 't wel schynt. GEOFFROY geeft, aan het eerste, één Duim langte en vier Liniën over de twee Duimen breedte, aan het laatste de langte van elf, de breedte van drie-en-twintig Liniën: het welk in de langte een verschil van maar ééne Linie, en in de breedte een verschil van vyf Liniën maakt. Doktor SCIOPOLI, in Karniolie, geeft aan de voorste Wicken van het kleine de langte van elf, en aan die van het groote de langte van vyftien Liniën of twaalfde deelen Duims. Men kan dit in ons Land, uit liefhebbery, ligtelyk nameeten; doch ik verbeeld my, dat onder deeze Witjes, zo wel als onder de andere Kapellen, in de zelfde Soort de eene merkelyk grooter zal zyn dan de andere.

Be-

(59) *Papilio Danaus* Alis integerrimis rotundatis, primoribus maculis duabus apicibusque nigris; minor. *Faun. Succ.* 798. *MOUFF. Inf.* 971. f. 9. 10. *PET. Gaz. T.* 62. f. 1. *GOED. Inf.* 1. t. 27. *ALB. Inf.* t. 51. f. C-F LIST. *GOED.* 22 f. 3. *REAU. Inf.* 1. T. 29. f. 7, 8. *H.T.* 2. f. 3. *BLANK Inf. Tab.* 5; f. A-D. *RAJ. In.* 114. n. 1, 2, 3. *ROES. Inf.* 1. *Pap.* 2. t. 5. *ROBERT Ic.* t. 6. *WILK. Pap.* 50. T. 2. a 3.

Behalve de grootte verschilt ook dit kleine Witje van het groote eenigermaate, als, wat het zwart en geel aanbelangt, vry wat bleeker zynde, en de Rups, die ruim zo gemeen is, valt een weinig kleiner. Zy is dof groen van Grondkleur, met een geele Streep over de Rug, op ieder zyde witagtig. GOEDAART heeft 'er den naam van *Droev.aart* aan gegeven. Niet alleen de Kool, maar ook de Indiaansche Tuinkers wordt dikwils van deeze Rupsen aangetast, die haare Eytjes onder tegende Bladen aan leggen, zyn de geel van Kleur, even als die der groote Witjes. Zy komen uit, in de tyd van agt tot veertien Dagen, na dat zy gelegd zyn.

V.
AFDEEL
XLI.
HOOFD-
STUK.
Klein Witje,

DOKTOR SCOPOLI heeft, in de Kleur van deeze kleine Witjes, ettelyke verscheidenheden waargenomen, en merkt aan, dat de Pop, die in 't eerste groenagtig geel was, na verloop van eenige Dagen geheel witagtig wordt.

(60) *Danäus*-Kapel, die de *Wieken* ongekarteld, rond van rand en wit heeft, van onderen met groenagtige breede Streepen.

LX.
Napi.
Groenge-a-
derd.

Juffrouw MERIAN geeft, boven en behalve de Afbeelding van het gemeene groote Witje, in plaats van het voorgaande Kleine die van een

(60) *Papilio Danäus* Alis integerrimis rotundatis albis, subtus Venis dilatato-virescentibus. *Faun. Succ.* 797. RAJ. *Inf.* 114. n. 4. ALB. *Inf.* T. 52. f. F, G. PET. *Gaz.* T. 62. f. 4. WILK *Pap* 50. t. 2, a 4. MER. *Eur.* II, T. 39,

V. een ander Witje, het welk zy insgelyks op de
 AFDEEL. groene Kool waargenomen hadt; dat niet al-
 XLI. leen nog een weinig kleiner dan het naaftvoor-
 HOOFD- gaande is, maar ook daar van verschilt, door-
 STUK. dien de agterste Wieken van onderen niet geel-
 agtig, maar egaal wit en met breede groenag-
 tige Aderen doorweven zyn. Hier staat te on-
 derzoeken, of het Wyfje [alleen] op de voor-
 ste Wieken twee Vlakken heeft, gelyk LIN-
 NÆUS zegt; als ook, waarom zyn Ed. het-
 zelve onderscheiden heeft met den bynaam van
der lange Raapen, en het voorgaande met dien
 van *der ronde Raapen*; terwyl hy zegt, dat het
 eerstgemelde zig ook op de Kool en dergely-
 ken onthoudt. Ik geloof, dat het slegts eene
 Verscheidenheid daar van zal zyn.

LXI.
Sinapis.
 Bruin getipt.

(61) *Danaüs-Kapel*, die de Wieken ongekar-
 teld, rond van rand en wit heeft, zonder
 Vlakken, met de tippen bruinagtig.

Nog valt 'er, in verscheide deelen van Eu-
 ropa, een andere Soort van kleine Witjes, die
 aan de tippen bruinagtig of volkomen bruin en
 voor 't overige geheel ongevlakt, ja byna
 Sneeuw wit zyn. Ik heb 'er zodanig één, dat
 ongelyk kleiner dan de voorgaande is, als zyn-
 de, in 't geheel, maar ruim een Duim breed;
 het welk derhalve, indien het op de langte en
 breed-

(61) *Papilio Danaus Alis integerrimis rotundatis albis im-
 maculatis, apicibus fuscescentibus. Faun. Succ. 800.*

breedte zag, beter den naam van half zo groot verdienen zou, dan het gewoone kleine Witje (†). Om wat reden LINNÆUS het zelve van de *Mostert* noeme, daar het zig insgelyks op de Kool en dergelyken onthoudt, is my ook wat duister. Dit kan, met reden, den bynaam voeren, van *bruin getipt* klein Witje.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(62) *Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-*
teld, rond van rand en wit heeft, met
bruine zoomen, van onderen geelagtig
met wit gevlaakt.

LXII.
Daplidise.

LINNÆUS begint hier de Soorten van dezen Rang te tytelen met de naamen der Dogteren van *Danäus*, den Egyptenaar, genaamd *Danäiden*, of *Beliden*, naar haaren Grootvader *Belus*: van welken de Historie wil, dat zy vyftig in getal waren en trouwden aan vyftig Zoonen van *Egyptus*, die altemaal, behalven één, op een zelfde nagt, door haar, op 's Vaders bevel, om 't leven gebragt werden. Want het Orakel hadt hem voorzgd, dat één zyner Schoonzoonen hem het Eiland *Argos*, alwaar hy Koning was, ontweldigen zou; het welk niettemin de uitkomst bevestigde. De naamen nu, der Witte *Danaus-Kapellen*, zyn van de
Dog-

(†) *Papilio Rapæ, simillimus præcedenti [Brassicæ scilicet] sed dimidio minor. Faun. Suec. Ed. II. p. 271.*

(62) *Papilio Danaus Alis integris rotundatis albis margine fuscis, subtus luteo-griseis albo maculatis. P. E. T. Gaz. T. I. f. 7. R. A. J. Inf. 116. n. 10.*

I. DEEL, XI. STUK.

Q 5

V. Dogteren, en die der Sierlyke of bonte, van
 AFDEEL. die der Zoonen van deezen Danäus, ontleend.
 XLI.
 HOOFD- Daplidice, dan, heeft de statur van het
 STUK. groen ge-aderd Witje. De tippen der voorste
 Wieken, inzonderheid, zyn zwart, met een of
 twee bleek bruine Vlakken: allen zyn zy, van
 onderen, met breede geel graauwe Aderen en
 dus wit gevlakt: maar het Mannetje heeft de
 agterste Wieken, van hoven, ongevlakt wit.
 Deeze Kapel wordt in de Zuidelyke deelen van
 Europa, als ook in Afrika, gevonden.

LXIII.
 Cardamines.
 Pietenfelie-
 Beestje.

(63) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
 teld, rond van rand en wit heeft, de
 voorsten ten halve Oranje, de agtersten
 van onderen groen gewolkt.

Dit Kapelletje heeft van de Planten, waar op
 het zig meest onthoudt, zynen Latynschen, en
 van de Kleur der Wieken zynen Nederduit-
 schen naam, die algemeen aan hetzelfde gege-
 ven wordt: hoewel het van LINNÆUS, te voo-
 ren, *Aurora*, dat is de Dageraad, werdt getyteld,
 komende menigvuldig omtrent Upsal voor.
 Schoon men de Kruiden, waar op de Rups
 aaft,

(63) *Papilio Danaus Alis integerrimis rotundatis albis, pri-
 moribus medio fulvis; posticis subtus viridi-nebulosis. Syst. Nat.*
X. Aurora, Faun. Suec. 801. p. MOWFF. Inf. 106. f. 2, 3, 4.
MERIAN Eur. t. 181. JONST. Inf. t. 5. EDW. Av. t.
125. RAJ. Inf. 115. n. 6. 7. ROES. Inf. I. pap. 2. T. 8.
ROBERT. Ic. T. 21. WILK. pap. 50. T. 2. a. 5. VA-
LENT. Herb. t. 183.

aast, gelyk de Wilde Kool, Veldkers en Boeren-Kers, genoeg aantreft op onze Weidlanden en aan de Wegen, is het doch in deeze Provincie niet zeer gemeen. GEOFFROY zag het overvloedig in 't Bois de Boulogne, niet ver van Parys; doch het schynt aan REAUMUR niet bekend te zyn geweest. Het wordt zekerlyk ook in Italie, Duitschland en Engeland, gevonden.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

De Rups, die in grootte veel naar de Rupsen De Rups. van de kleine Witjes zweemt, is byna geheel bleek groen, maar aan den Buik witagtig, en op 't uiterlyk aanzien ook kaal of glad, hoewel zy overal insgelyks bezet is met zeer korte, fyne Haairtjes. De Pop heeft een zonderlinge en van die der Witjes zeer verschillende gestalte. Sommigen gelyken naar een Schoenmakers Leeft, anderen hebben de beide enden spits als een Weevers Spoel, en eenigen het eene end omgekromd, 't welk 'er de gedaante byna aan geeft van een Vogels-Kop of Schuitje. Niet minder verscheidenheden van Kleur zyn deeze Poppen onderhevig. In 't eerst lichtgroen zynde, met geele Streepen, worden zy vervolgens geheel bruin, en deeze verandering heeft trapswyze plaats. Zy zyn met een Bandje omgord, gelykerwys die van de Witjes, doch blyven, als menze aanraakt, geheel styf en onbewoogen.

Indien de Poppen overwinteren moeten, zo is 't niet te verwonderen, dat deeze Kapellet-

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

jes niet gemeener zyn. Aan hoe veel toeval-
len, immers, door nat Weder en verrotting der
Kruiden, waar aan zy vast gemaakt waren, zyn
zy dan niet onderhevig? Ondertuffchen zyn
deeze Kapelletjes, wat de Mannetjes aan-
gaat, onder de fierlykften van Europa te tellen,
en men vindt 'er naauwlyks, waar in het ver-
fchil der Sexe zodanig doorftraalt, als in dee-
ze. Het Wyfje is van boven geheel wit, met
een weinig bruin aan de tippen der voorfte Wie-
ken, op wier midden zig een zwart Vlakje als
een halve Maan vertoont, dat van onderen niet
minder zichtbaar is: maar van onderen zyn de
agterfte Wieken wonderbaarlyk fraay met groen
en geel gemarmerd, dat 'er eenigermaate de ge-
daante aan geeft van opgefneeden Pieterfelie-
Kaas. Van onderen ziet men, aan de tippen der
voorfte Wieken, ook eenig groen. In het Man-
netje, dat voorts overeenkomt met het Wyf-
je, is de uiterfte helft der voorfte Wieken,
wederzyds, fierlyk Oranje-Kleur. In fommi-
gen is de tip van boven zwart, met een ry van
witte Stippen, van onderen ten deele geel,
ten deele blaauw, het welk de aartigheid ver-
meerdert en dit Kapelletje, dat van middel-
baare grootte is, tot geen klein versierzel strek-
ken doet van de Verzamelingen. Somtyds,
egter, vindt men de tippen der voorfte Wie-
ken, van onderen, gelyk in de mynen, in beide
Sexen, witagtig met eenig groen.

Basterd Pie-
terfelie-
Beefje.

Van deeze Kapellen is eene Verfcheidenheid

be-

bekend, aan welke dat zwarte Maantje op de voorste Wieken ontbreekt, en die ook het Groen op de agterste Vleugelen veel minder sierlyk, in grover Vlakjes verdeeld en doffer van Kleur heeft, zynde de voorste Wieken van onderen met groen gebandeerd of gevlaakt. Men noemt hetzelfde, gemeenlyk, by ons, het Basterd Pieterfelie-Beestje. By Letter A, op de Tweede Tafel, in 't Vierde Deel van SEBA, is hetzelfde afgebeeld, doch Letter D schynt my het Wyfje aan te wyzen van 't echte Pieterfelie-Kapelletje, waar van het Mannetje op de Derde Tafel, by Letter C, vertoond wordt. Ik kan geen overeenkomst van de Fig. 16, 17, op Tafel LIX. in dat Werk, met het Wyfje van onze gewoone Pieterfelie-Kapelletjes, gelyk die by ROESEL zeer naauwkeurig afgebeeld zyn, bespeuren.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(64) Danaüs - Kapei, die de Wieken ongekar LVIV.
Euipte.
teld, rond van rand en geelagtig heeft,
de voorsten met zwarte tippen, die in 't
midden Oranje zyn; de agtersten van
onderen wit.

Dit laatste schynt het Oostindisch Kapelletje, dat zig in het Kabinet der Koninginne van Sweden bevondt, voornaamelyk te onderscheiden van het voorgaande; hoewel hier bovendien de
Oran.

(64) *Papilio Danaus Alis integerrimis rotundatis flavescensibus: primoribus apice (medio fulvo) nigris; posticis subtribus albis.* M. L. U. PET. Gaz. T. 2. f. 10.

I. DEEL. XI. STUK.

V. ranjekleurige Vlakken niet aan het Zwart der
 AFGEEL. tippen van de Voorvlerken volgen, maar door
 XLI. hetzelve omringd zyn. Dat van Angola, in
 Hoofd- Fig. 1, 2 op Taf. XXVI. van SEBA afge-
 STUK. beeld, hadt op de punten der Voorvlerken geen
 Oranjekleurige of roffe, maar een donkerroode
 Vlak; gelyk dat van PETIVER, het welke
 te Wida, in de Bogt van Guinée, gevangen
 was.

LXV. (65) Danaüs-Kapel, die de Wieken ongekar-
 Glaucippe. teld, rond van randen wit heeft, de voor-
 sten met zwarte tippen, die in 't midden
 Oranje zyn; de agtersten van onderen
 Afchgraauw.

Door EDWARDS is deeze Chineesche Kapel
 afgebeeld, welke ongemeen in grootte van de
 voorgaande verschilt, als zynde, volgens de
 Afbeelding, ruim drie en een half Duim breed,
 en dus onder de groote Kapellen te tellen. Zy
 heeft de voorste Wieken spits getipt, van on-
 deren de voorsten half, de agtersten in 't ge-
 heel bleekbruin van Kleur.

LXVI. (66) Danaüs-Kapel, die de Wieken ongekar-
 Pyranthe. teld, rond van rand en witagtig heeft,
 van

(65) *Papilio Danaus* Alis integerrimis rotundatis albis, pri-
 moribus apice (medio fulvo) nigris; posticis subtrus cinereis.
 EDW. Av. 128. T. 128.

(66) *Papilio Danaus* Alis integerrimis rotundatis albidis,
 supra puncto apiceque nigris, subtrus griseo-albis puncto ful-
 vo. Syst. Nat. X.

van boven zwart gestipt en getipt; van onderen bleek graauw met een Oranjekleurige Stip.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Van deeze, die ook voorkomt in Oostindie of in China, wordt de grootte niet gemeld.

(67) Danäus-Kapel, die de *Wicken* ongekarteld, rond van rand en wit heeft, met smalle zwarte Boorden, de voorsten van boven, aan den binnenkant, geelagtig. LXVII.
Arfaite.

(68) Danäus-Kapel, die de *Wicken* ongekarteld, rond van rand en wit heeft, de agtersten, van onderen, met Bloedkleurige Aderen en Vlakken. LXVIII.
Hyparete.

(69) Danäus-Kapel, die de *Wicken* ongekarteld, rond van rand en wit heeft, de voorsten met zwarte Vlakken. LXIX.
Damne.

Deeze drie Soorten, waar van de eerste zig in het Kabinet van de Koningin van Sweeden bevondt, waren altemaal uit de Indiën afkomstig.

Een uitheemsche Kapel van myne Verzameling, welke in *Fig. 5.* is afgebeeld, schynt over-

een

(67) *Papilio Danaus* Alis integerrimis rotundatis albis, striis marginalibus nigris, primoribus antice Basi flavescensibus. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(68) *Papilio Danaus* Alis integerrimis rotundatis albis, posticis subtus Venis Maculisque sanguineis. *Syst. Nat. X.*

(69) *Papilio Danaus* Alis integerrimis rotundatis albis, primoribus Maculis nigris. *Syst. Nat. X.*

V. een te komen met de Javaanfche, die, met den
 AFDEEL. bynaam van *Scylla*, onder deeze Kenmerken is
 XLI. beschreeven (†).
 HOOFD-
 STUK.

Scylla.
 Ooftindifche
 Boter-Kapel.
 PL.
 LXXXVIII.
 Fig. 5.

Danäus-Kapel, die de *Wieken* geel heeft, de
voorften van boven wit, en zwart gerand,
 de *agterften* aan den rand zwart gestip-
 peld.

Deeze Kapel, die van middelmaatige grootte
 is, gelykt in poftuur veel naar de gemeene
 Witjes, doch heeft de onderfte *Wieken*, van
 boven, Boterkleurig, en van onderen is zy
 geheel geel, met den rand der onderfte *Wie-*
ken bruinagtig gestippeld; de *Pooten* geel en
 de *Oogen* roodagtig bruin. De voorfte *Wieken*
 zyn van boven wit, met een bruinen zoom
 op zyde.

LXX.
 Tite.

(70) Danäus-Kapel, die de *Wieken* ongekar-
 teld en geel heeft, de *voorften* van boven
 zwart gerand, ieder van onderen met een
 Yzergrauwe dwarsftreep.

Deeze, uit de heete *Lugftreeken* afkomstig,
 die zig in 't *Kabinet* van haare *Majesteit* be-
 vondt, was aan de volgende zodanig gelyk,
 dat het miffchien wel alleenlyk een verfehil
 van *Sexe* konde zyn, zegt LINNÆUS.

(71)

(†) *Centuria Insector. Amœn. Acad.* Vol. VI. pag. 404.

(70) *Papilio Danaus* Alis integerrimis flavis, primoribus
 supra margine nigris, singulis subtus lineâ transversâ Ferrugi-
 neâ. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(71) Daräus-Kapel, die de *Wieken* ongekarteld, rond van rand en geel heeft; de agtersten met een roffe Vlak, van onderen met anderhalve Zilverkleurige Stip getekend.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
LXXI.
Hyal.
Oranje-
Kapel.

Deeze Soort is in Sweeden zeer zeldzaam: men vindtze gemeener in Italie en in Vrankryk, alwaar GEOFFROY drie Verscheidenheden daar van heeft waargenomen, naamelyk, 1. De *Wieken* Saffraangeel, aan den rand met een ongevlaften zwarten Zoom; de voorsten met een zwarte, de agtersten met een roffe Vlak. 2. De *Wieken* Saffraangeel, aan den rand met een geel gevlaften zwarten Zoom, de voorsten met een zwarte, de agtersten met een roffe Vlak. 3. De *Wieken* Zwavelgeel, de voorsten met een zwarten Zoom, die geel gebandeerd is, en met een zwarte, de agtersten met een roffe Vlak. Van onderen, zegt hy, zyn zy allen eveneens, naamelyk, bleekgeel, vooral aan de voorste *Wieken*, met een zwarte Stip op dezelve, en een vaale Stip, maar die witagtig is, midden op de agterste *Wieken*. Aan die zyde hebben zy geen zwarten Zoom, doch de geheele Omtrek is geboord met een roodagtig vaalen rand. De Pooten zyn ook roodagtig, als mede de *Sprieten*.

(71) *Papilio Danäus* Alis integerrimis rotundatis flavis; posticis maculâ fulvâ, subtus puncto sesquialtero Argenteo.
F. E. T. Gaz. T. 14. f. 11. R. A. J. Inf. 112, n. 6. R. O. E. S.,
Inf. III. T. 46. f. 4. 5. U. D. D. M. Diff. 56.

V.
 AFDEEL.
 XLI,
 HOOFD-
 STUK.
 Oranje-
 Kapel.

ten. In de Herfst is dezze Kapel gemeen. Hy noemt dezelve *la Souci*, om dat de Hoofdkleur veel naar die der Goudsbloemen zweemt (*).

ROESEL, die van allen op deeze Kapel wordt aangehaald, noemtze de schoonste Oranje geele Dag-Kapel, van de tweede Klasse, met zwarte en helder geele Vlakken. Men vindt jaarlyks, in de Zomer, zegt hy, vyfderley Verscheidenheden daar van op de Weiden, in zyn Land; die hy egter naast hielt voor byzondere Soorten, om dat hy altoos maar de zodanigen met elkander gepaard gevonden hadt, die, ten opzigt van de Grondkleur en de Vlakken, de meeste overeenkomst hadden. Haare verscheidenheid bestondt voornaamelyk daar in, dat de ééne Soort byna wit, een tweede meer Citroengeel, en een derde Soort schoon Oranjegeel was; komende, ten opzigt van de overige versieringen en Vlakken, bykans met elkander overeen. De vierde en vyfde Soort hadden ook wel een geel of Oranjekleurigen grond, doch verschilden van de overigen daar in, dat haar bruine Zoomen niet met Geel gebandeerd waren of gevlaakt, en dit hielt hy mooglyk maar voor een verschil der Sexe. Van boven en onderen is deeze Kapel, zeer fraay, door hem afgebeeld.

Doktor SCOPOLI, die deeze Soort in Karniolie heeft waargenomen, alwaar dezelve op plaatsen,

(*) *Hist. des Insectes. env. Paris. Tom. II. p. 75.*

fen, daar veele Kruiden in 't wild groeijen, niet zeldzaam is; zegt dat deeze Kapel snel, doch onrustig is in 't vliegen, gaande dikwils den zelfden weg heen en weder, en niet lang zitten blyvende op de Bloemen. Het Mannetje, zegt hy, heeft de Wieken Oranje, van onderen bleeker, beiden, van boven, zwart gezoomd en de voorsten, van onderen, aan den rand, getekend met drie bruine Stippen of Vlakken. Sommigen hebben twee geele Vlakken in de bruine Zoom; sommigen niet, en op de agtersten is, in eenigen, één, in anderen anderhalf, verzilverd Oogje. Het Wyfje heeft de Wieken Zwavelgeel; de voorsten met Zwavelkleurige Vlakken in de Zoom, de agtersten ongezoomd: met Oogjes op de agterste Wieken, aan den onderkant(*). De bleekheid van Kleur zou derhalve, volgens hem, het Wyfje van het Mannetje onderscheiden.

De Heer N. STRUYCK, die voor eenige Jaaren zig zeer bevlytigde in het naspooren der inlandsche Insekten, heeft eenigen van deeze schoone en in ons Land thans zeer zeldzaame Kapellen, aan den Diemerdyk buiten Amsterdam, even voorby Zeeburg, gevangen, welken ik by zyn Ed. gezien heb. Sommigen hebben geele Vlakken in de bruine rand en anderen niet: 't welk hy zig verbeeldde dat een onderscheiding van de Sexe zy: doch zonder vast te stellen,

wel-

(*) *Entomol. Carniol.* pag. 173.

V. welken de Mannetjes, welken de Wyfjes zyn,
 AFDEEL. In Engeland, is volgens P E T I V E R, de gevlake-
 XLI. te gevangen en de ongevlakte in Afrika, aan de
 HOOFD- Kaap der Goede Hope.
 STUK

Westindi-
sche.

Pl.
LXXXVIII.
Fig. 6.

De naam van Oranje-Kapel, die door fommi-
gen aan deeze Soort gegeven is, komt met veel
meer regt toe aan die Westindische van myne
Verzameling, welke ik van onderen, in Fig. 6,
heb doen afbeelden. De bovenzijde, van dee-
ze, naamelyk, is geheel hoog Oranjekleur,
zonder eenige Vlakken, met den buitekant
der voorfte Wieken een weinig bruin; de on-
derkant van beiden is hoog geel, hier en daar
met roode en zwarte Stipjes Wolkagtig ge-
sprenkeld, die op 't midden van ieder voorfte
Wiek een donker Ruitswys' Plekje maaken,
en op 't midden van ieder agterfte Wiek zyn
twee ovaale Verzilverde Plekjes of Vlakjes, met
een bruinen rand, gelyk in de volgende Soort.
De Kapel heeft de Oogen en Sprieten roodag-
tig vaal of uit den roffen.

L I N N A E U S geeft den bynaam van *Palæno*,
aan eene Kapel, die op het Varen zeer zeld-
zaam omstreeks Upsal, doch menigvuldiger in
Finland voorkomt. Deeze heeft de Wieken
ook ongekarteld, rond van rand en geel, aan
de tippen zwart en met een roodagtigen Zoom,
de agterften van onderen Afchgrauwagtig, en
in 't midden met een Zilverkleurig Maantje, ge-
lyk de voorften, die van boven met een zwarte
Stip getekend zyn (*).

(72)

(*) *Faun. Succ. Ed. II. p. 272. N. 1041.*

(72) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekarteld, rond van rand en geel heeft, aan de tippen zwart, van onderen ieder met een dubbelde, Roesfkleurige, verzilverde, Stip.

V.
AFDEEL-
XLI.
HOOFD-
STUK.
LXXII.
Sennæ.

Van deeze Soort zyn aanmerkelyke Verscheidenheden, meest aan de gemelde dubbelde Zilverflakjes kenbaar. Men kan, dien aangaande, in 't Werk van SEBA, IV. DEEL, Taf. X. Fig. 17, 18: Taf. XXXIII. Fig. 13, 14, 19, 20: en Taf. XXXVIII. de zes laatste Figuren, nazien. Op Taf. XXVI. Fig. 5-8, is zelfs de Rups en Pop van dergelyk een Kapel afgebeeld.

Geele met
Zilveren Stip-
jes.

Volgens Juffr. MERIAN is het Masker een gladde groene Rups, welke tot de Verandering zig met een Draadje omgordt, gelyk de Venkel-Rups, aazende op een Boom, die in lange vierkante Peulen zoete Boonen draagt, en van haar, deswegen, de Boonen-Boom genoemd wordt.

(73) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekarteld, boekig en geel heeft; ieder met een

LXXIII.
Rhamni.
Citroen-
Kapel.

(72) *Papilio Danäus* Alis integerrimis rotundatis flavis, apice nigris, singulis subtus Puncto gemino ferrugineo Argenteo. SLOAN *Jam.* II. T. 236. f. 11, 12. R A J. *Inf.* 112. n. 5. MERIAN *Surin.* 58. T. 58.

(73) *Papilio Danäus* Alis integerrimis angulatis flavis, singulis Puncto flavo; subtus ferrugineo. *Faun. Suec.* 795. MOUFFE. *Inf.* 198. T. 193. f. 1. R A J. *Inf.* 112. n. 4. JONST. *Inf.*

I. DEEL. XI STUK.

R 3

T. 5.

V.
AFDEEL.
XLI.

HOOFD-
STUK.

Citroen-
Kapel.

een Oranjekleurige Stip, die van anderen
bruin is.

De gewoone naam van deeze Kapel, die som-
migen de Zwavelkleurige genoemd hebben, is,
ten opzigt van de Kleur, zeer eigen. Zy heeft,
naamelyk, een zeer sierlyk Citroengeel, dat
de Oogen, wanneer men haar vliegende be-
schouwt, byna doet schemeren; wat de Man-
netjes betreft: want de Wyfjes zyn zo bleek,
dat veelen die naauwlyks van de gewoone Wit-
jes onderscheiden, en zelfs gaat het Mannetje,
wanneer het, zittende, de Wieken tegen elk-
ander opgezet houdt, dikwils voor een Witje
door; die, gelyk men weet, zeer gemeen zyn
in ons Land; terwyl de Citroen-Kapellen zel-
den of nooit dan op Heijen of in de Duinen
en elders, alwaar de *Rhamnoides* of geele Rhy-
nbeffen-Boompjes en andere Gewassen groeijen
(*), gevonden worden. Ik heb 'er, zo wel
in de Veenen, als by Naarden gezien en ge-
vangen; doch Doktor SCOPOLI hadt de Rups,
zegt hy, op dat Boompje niet kunnen vinden.
Men noemtze, in Sweeden, gemeenlyk, Ka-
pel der Hondsdagen, zegt LINNÆUS.

R O E -

T. 5, 6. DE GEER. *Inf.* I. T. 15. f. 8, 9. ROBERT. *Id.*
T. 13. ROES. *Inf.* III. T. 46. f. 1, 2, 3. ALB. *Inf.* T. 2. f. 3.
WILK. Pap. 48. T. 1. 2 2.

(*) By LINNÆUS genaamd *Hippophaë foliis lanceolatis*.
Spes. Plant. Ed. II. p. 1451. *Rhamnus Salicis folio angustiore*,
fructu flavescente. C *Baub. Pin.* Het groeit in onze Duinen
veel.

ROESEL, die deeze Kapel, wegens de gedaante der Wieken, welke ieder in een punt uitloopen, het *vliegende geele Blad* wil getyeld hebben; getuygt, dat dezelve tweemaal 's Jaars te voorschyn komt; in 't begin van 't Voorjaar, naamelyk, en in July of Augustus, om dan vervolgens den Winter door te brengen in de Gestalte van Pop. Hy hadt, niettemin, de Rups van de Citroen - Kapel, in 't eerst, niet kunnen waarnemen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
*Citroen-
Kapel.*

De Heer DE GEER is, in dit opzigt, gelukkiger geweest. In de Maand Juny, zegt hy, vindt men op de Bladen van den Boom of Heester, die den naam van *Frangula* draagt (*), kaale of haarlooze Rupsen, van middelmaati-ge grootte, die bekend verdienen te zyn, wegens verscheide aanmerkelyke byzonderheden. Haar Kleur is donker groen, en dus t'eenemaal gelyk aan die der Bladen, waarop zy aazen; de langte veertien Liniën, de dikte twee Liniën of een zesde Duims. Haar Lyf is naar agteren wat dikker dan naar vooren, en van onderen zeer plat. Stil zittende, houden zy het voorste van haar Lighaam opwaards, byna gelyk de Liguster-Rupsen. Boven en behalve de gewoone ver- deelingen in twaalf Ringen, heeft ieder Ring nog vyf of zes Ringswyze insnydingen: zo dat
het

(* In 't Nederduitsch Sporkenhout. *Alnus nigra baccifera*. C. B. Pin. Men vindt dit Geboomte buiten Utrecht en in het Haagse Bosch.

V. het Lyf uit een groot getal Ringen fchynt
 A-DEEL. famengefteld te zyn; kunnende de twaalf Rin-
 XLI. gen naauwlyks dan door de plaatzing der Poo-
 HOOFD- ten en der Lugtftippen onderscheiden worden.
 STUK. Op ieder zyde van de Rups loopt een witte
 Citroen- Streep, die het onderfte afscheidt van de Rug,
 Kapel. welke, gelykerwys de Kop, doorzaaid is met
 een groot getal kleine, zwarte, Kegelswyze
 puntjes, niet zichtbaar dan met behulp van een
 Vergrootglas. Deeze verdonkeren niet alleen
 de Kleur, maar maaken ook de Huid op 't aan-
 raaken hard en rauw; zo dat zy niet geteld kun-
 nen worden onder de gladde Rupsen. Van on-
 deren hebben zy weinig van die Hoornagtige
 knobbeltjes en zyn aldaar geelagtig groen. Zy
 hebben zefstien Pooten als gewoonlyk.

De Pop. Uit deeze befchryving blykt, hoe weinig op
 de Afbeeldingen der Rupsen en Poppen van de
 nevens geplaatfte Kapellen, in 't Vierde Deel
 van SEBA, te betrouwen is: want de Rups,
 die men daar opgeeft als het Masker van de
 Citroen-Kapel (Lett. G I. Taf. III.) is zeer ruig
 of als gedoornd afgebeeld, en niet alleen overal
 nagenoeg even dik, maar ook byna twee Dui-
 men lang. Bovendien heeft de Pop die dikbui-
 kige figuur niet, welke zo duidelyk doorstraalt
 in de Afbeeldingen van den Heer DE GEER.
 Zy is, zegt zyn Ed., met een Bandje omgord,
 gelykerwys die der Venkel-Rupsen en Witjes;
 doch dit Bandje is niet op twee plaatsfen, maar
 flegts op eene zelfde plaats, met de enden valt-

gemaakt; 't welk onderstelt, dat, in het spinnen van dit Bandje, de Rups haar Lighaam nog meer moet omkrommen, dan de andere Rupsen, en dit hadt de Ondervinding hem bevestigd. Ook moest dit Bandje ongelijk ruimer zyn, om dien Buikzak van de Pop te kunnen omvatten, en dit maakte dat zy, onder 't spinnen, haar Lyf byna in een halven Cirkel omhoog; houdende zig, met de twee agterste Pooten, alleenlyk vast. Gemelde Zak bestondt slegts uit de Scheeden der Vleugelen.

In 't eerst is deeze Pop, even als de Rups, Grasgroen; zy wordt vervolgens geelagtig, en daar komt, ten einde van veertien Dagen, een Kapel uit, welke, hoe gemeen ook in sommige Landstreeken, van den Heer REAUMUR niet waargenomen is. RAY heeft zig uitermaate vergift, stellende dat de bleeksten van Kleur de Mannetjes zyn. Het zyn Dag-Kapellen met geknopte Sprieten, verschillende, wanneer zy stil zitten, van de Witjes, inzonderheid door de hoekigheid der Wieken. Ook zyn de Sprieten zo lang niet, als gewoonlyk in de Dag-Kapellen, en roodagtig van Kleur. Het Vogt dat zy, by het komen uit de Pop, uitwerpen, is niet rood, maar helder als klaar Water. „ Zy vertoonen zig den geheelen Zomer op „ het Veld, en blyven ook den Winter over „ in 't Leven, verbergende zig, waarfchynlyk, „ in de spleeten van Boomen of op dergelyke „ plaatfen, gelyk veele andere Kapellen doen,

V. „ om zig voor de strengheid der Koude te be-
 AFDEEL. „ schutten. De eerste schoone Dagen van het
 XLI. „ Voorjaar haar aanlokkende , om uit haare
 HOOFD- „ schuilplaatfen voor den dag te komen, ziet
 STUK. „ menze wederom verschynen: alsdan begee-
 Citroen- „ ven zy zig aan de voortplanting van haar
 Kapel. „ Geslagt: de Wyfjes leggen Eijeren, waar
 „ uit men kleine Rupsjes voortgekomen ziet
 „ in 't begin van den Zomer” (*).

LXXIV. (74) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
 Hecabé. teld, rond van rand en geel heeft, aan
 Bruin ge- den buitenkant zwart, van onderen met
 rande. bleeke Stippen.

Dit is een foort van kleine geele Witjes,
 uit Oostindie of uit China, hoedanigen ik 'er
 heb, die aan den rand meer bruin dan zwart
 zyn.

SIERLYKE DANAUS-KAPEL- LEN.

LXXV. (75) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
 Midamus. teld, zwart, met wit gestippeld heeft; de
 Chineefche Weerschyn. voor-

(*) DE GEER, *Mem. sur les Inf.* TOM. I. p. 145.

(74) *Papilio Danäus* Alis integerrimis rotundatis flavis,
 extimo nigris; singulis subtus punctis pallidis. P E T. *Gaz.* T.
 28. f. 9.

(75) *Papilio Danäus* Alis integerrimis nigris, albido pun-
 ctatis; primoribus supra coerulescentibus; posticis punctum al-
 borum lineâ, *Atf. Stokb.* 1742. T. 6. f. 1, 2. EHRET. *Pic.* T.
 3. & II.

voorsten van boven blaauwagtig, de agtersten met een Streep van witte Stippen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze Chineefche Kapel, die in Gestalte veel naar de Gestrekte of Parnas-Kapellen gelykt, heeft van boven een schoonen Hemelschblaauwen gloed of weerschyn op de voorste Vleugelen, wier Grondkleur zwartagtig is, met witagtige Vlakjes. De Kleur der agterste Wieken is donkerbruin, aan de kanten met een dubbelde ry van witte Stippen. Van onderen zyn alle de Wieken graauw, met veele groote en kleine bleekblaauwe Vlakjes; de agtersten wit gestippeld aan den rand, en in de mynen, over 't geheel, ook wit geaderd.

(76) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
teld, zwart heeft, de voorsten met een
witten Band, de agtersten met een witte
Vlak, baar beiden gemeen, aan den bin-
nenkant.

LXXVI.
Niavius.
Wit geban-
deerde.

Deeze, die zig in de Indiën onthoudt, was, zo wel als de drie volgende, in 't Kabinet van Sweeden. De agterste Wieken zyn van onderen blaauwagtig, met Aderen gestreept, aan den Grondsteun witagtig.

(77)

(76) *Papilio Danäus* Alis integerrimis nigris, primoribus Fasciâ albâ, posticis maculâ fascos communi albâ. M. L. U. *Syst. Nat. X*

I. DEEL. XI. STUK.

- V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
LXXVII.
Enclactus.
LXXVIII.
Obrinas.
- (77) Danäus-Kapel, die de *Wicken* ongekarteld, bruin heeft, met agt witte *Vlakken* aan den omtrek.
- (78) Danäus Kapel, die de *Wicken* ongekarteld, van boven zwart heeft, met een *Hemelschblauwen Band*, van onderen groen met een *witagtigen*.
- LXXIX.
Peris.
- (79) Danäus-Kapel, die de *Wicken* byna ongekarteld, van boven bruin van onderen geelagtig heeft, met witte *Banden*; de agtersten met zeven witte *Stippen*.

Deeze allen vallen in de Indiën. Ik heb 'er van de laatste Soort, die in den eersten opslag zeer naar de *Leucothoë* gelyken, doch, als menze nauwkeurig beschouwt, door de tekening zo wel als door de kleinte, gemakkelyk daar van te onderscheiden zyn.

- LXXX.
Plexippus.
- (80) Danäus-Kapel, die de *Wicken* ongekarteld

(77) *Papilio Danaus* Alis integerrimis fuscis, punctis marginalibus Disci octo albis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(78) *Papilio Danaus* Alis integerrimis supra nigris, Fasciâ cyaneâ; subtus viridibus Fasciâ albidâ. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(79) *Papilio Danaus* Alis subintegerrimis, supra fuscis subtus flavescens, Fasciis albis; posticis Punctis septem albis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(80) *Papilio Danaus* Alis integerrimis fulvis, Venis nigris diftatis; margine nigro Punctis albis. P. E. T. *Mus.* 52. n. 527. R. A. J. *Ins.* 138. n. 3. S. L. O. A. N. *Jam.* II. p. 214. T. 239. f. 5, 6. C. A. T. H. E. S. B. *Car.* II. T. 33.

teld en Kaneelkleurig heeft , met breede zwarte Aderen, aan den rand zwart met witte Stippen.

V.
AFDEEL,
XLI.
HOOFD-
STUK.

Van deeze Soort vallen aanmerkelyke Verscheidenheden, ten opzigt van de grootte en tekening, in Oost- en Westindie, gelyk men dit op Taf. VI, XXXVI en XLI, in 't Vierde Deel van SEBA, kan beschouwen. De Grondkleur word aldaar genoemd Kastanjebruin, licht Oranje of donker Geel; doch dezelve komt in de meesten nader aan de zogenaamde Kaneelkleur, op de agterste Wieken wat lichter en wat donkerer op de voorste Wieken; gelyk inzonderheid plaats heeft in de Chineesche, waar van, uit myne Verzameling, de Afbeelding in Fig. 7. op Plaat LXXXVIII. hier nevens gaat.

Breed ge-
aderde.
Pl.
LXXXVIII.
Fig. 7.

(81) Danaüs-Kapel, die de Wieken ongekarteld en Kaneelkleurig heeft, in de zwarte rand wit gestippeld, de agtersten met een zwarte Plek op 't midden.

LXXXI.
Chryseippus.

Deeze verschilt anders weinig van de voorgaande, die ook een witten Band heeft op het end der voorste Wieken. Men heeftze niet alleen in de Westindiën, maar ook in Afrika, gevonden. ☉

(82)

(81) *Papilio Danaas* Alis integerrimis fulvis, margine nigro punctis albis, posticis Disco Punctis nigris. R. A. J. *Inf.* 139. n. 1. EDW. *Av.* 139. T. 189.

I. DEEL. XI. STUK.

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.
 LXXXII.
Cassia.
 Van de Cal-
 sia.

(82) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
 teld en bruin heeft; de voorsten en den
 rand der agtersten Yzergraauw geban-
 deerd, allen van onderen met Oogjes.

Volgens Juffrouw MERIAN aalt de Rups
 van deeze, die grootelyks van de Rups der vol-
 gende verschilt, op de Cassia-Boomen in de
 Westindiën: doch dit is de gemeene niet, maar
 een Soort, welke ook wel stinkende Senebla-
 den genoemd wordt (*).

LXXXIII.
Sophora.
 Van den Ko-
 raalboom.

(83) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
 teld en bruin heeft, met een Yzergraau-
 wen Band, de voorsten van onderen met
 één Oogje, de agtersten met drie.

Die van Fig. 1, 2 op Taf. XI., in 't Vier-
 de Deel van SEBA, zyn tot deeze; zo wel
 als die van Fig. 3-6, op Taf. XV., tot de
 voorgaande Soort, 't huis gebragt. De Rups is
 door Juffr. MERIAN afgebeeld op een Gewas
 welks Bloemen en Vrugten troswyze groeijen,
 en de laatste naar een Ketting Kraalen gely-
 ken

(82) *Papilio Danaus* Alis integerrimis fuscis, primoribus
 posticarumque margine Fasciâ ferragineâ; omnibus subtus
 Ocellatis. M. L. U. MER. Sur. 32. T. 32.

(*) *Cassia Americana foetida*, foliis amplioribus villosis.
 TOURNEF. Inst. 619. Senna Occidentalis odore Opii viroso,
 &c. HERM. Lugdb. 556.

(83) *Papilio Danaus* Alis integerrimis fuscis, Fasciâ ferru-
 gineâ; subtus primoribus Ocello unico, posticis tribus. M. L.
 U. MERIAN. Surin. 35. T. 35. f. 1, 2.

ken (†). Haar Kleur is roodagtig met bruine Vlakken. Zy maaken, zegt zy, een Zak aan den Kokosboom, van wel een half Elle lang, waar in zy met elkander kruipen en zig verbergen. De Pop is ongemeen fierlyk gekleurd.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(84) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
teld en bruinagtig heeft, de agtersten van
onderen met zeven, de voorsten met twee
Oogjes, van boven één. LXXXIV.
Minea.

Deeze Chineefche heeft de grootte van onze kleine Aurelia; de Wieken zyn van boven bruin Afchgrauw; hebbende de voorsten van boven één zwart Oogje, van onderen twee: de agtersten van onderen zeven Oogjes, waar van het eerste, vierde en vyfde, grootft.

(85) Danäus-Kapel, die de Wieken ongekar-
teld, bruin; de voorsten van onderen met
drie; de agtersten, wederzyds, met vyf
Oogjes heeft. LXXXV.
Hyperan-
ibus.
Koc-Vinkje.

L I N -

(†) LINNÆUS merkt aan, dat het altoos best ware, de Bynaamen der Kapellen te ontleenen van de Plant, waar op de Rups aaft, en daarom heb ik, zegt zyn Ed., die Planten bekend of tot ééne bepaald zynde, aan die Soorten zodanige bynaamen gegeven: doch ik vind dit, in deeze beide Soorten, niet zeer eigen.

(84) *Papilio Danaus* Alis integerrimis subfuscis; subtus posticis Ocellis septem, anticis duobus, supra unico. *Syst. Nat.* X.

(85) *Papilio Danaus* Alis integerrimis fuscis, primoribus subtus Ocellis tribus, posticis utrinque quinque. *Faun. Suec.* 722. P. E. T. *Mus.* 34. n. 313. R. A. J. *Inf.* 129. n. 7.

I. DEEL. XI. STUK:

V. L I N N Æ U S hadt eenige Soorten van de ge-
 AFDEEL. oogde Nimf-Kapellen moeten afzonderen (†),
 XLI. om dat de Wicken zonder tandjes of inker-
 HOOFD. vingen, dat is geheel gaaf en onverdeeld van
 STUK. rand zyn: gelyk deeze, (gemeenlyk het *Koe-*
Koe-Vinkje by ons genaamd; het welk de Heer
 G E O F F R O Y, met en benevens de volgende
 en verscheide andere Soorten van Gras of Veld-
 Kapellen, in een derde Afdeeling geplaatst heeft
 van zyn Eerste Familie der Kapellen, naame-
 lyk die maar vier Pooten om te loopen gebrui-
 ken, hebbende de twee voorste Pooten korter dan
 de anderen; welke egter geen Sabel maaken aan
 den Hals, gelyk de Voorpooten in de meesten,
 die van gedoornde Rupsen komen, doen.

Dit Kapelletje waar aan men in 't Fransch,
 wegens de droevige Kleur, den naam van *Tri-*
stan gegeven heeft, is van boven geheel donker,
 van onderen merkelyk bleeker bruin, met
 drie Oogjes op ieder der voorste Wicken, en
 vyf op de agtersten. Deze Oogjes bestaan uit
 een witte Stip of Oogappel, omringd met een
 zwarten Kring, die zelf in een andere geele
 Kring

(†) Ik vind niet, dat die Heer, in de tweede Editie van de
Fauna Suecica, de *Hyperanthus* of het *Koe-Vinkje* verplaatst
 heeft onder de Geogde Nimf-Kapellen, waar toe het eigent-
 lyk behooren zou; gelyk elders gezegd wordt. Gedagte Kapel
 staat aldaar nog onder de *Heliconii* of Parnas-Kapellen, tot
 welchen de *Danäus*-Kapellen van onzen Auteur, naderhand,
 't huis gebragt zyn: doch de Nimf-Kapellen hebben aldaar, tot
 nog toe, stand gehouden.

Kring beslooten is. De Oogjes der voorste Wieken zyn kleiner, en het Wit vertoont zig, daar in, zoo duidelyk niet, als in de anderen, die sterker getekend zyn. De twee, die digst aan den buitensten rand zig bevinden, raaken elkander, en de drie anderen, op een dwarfe ry en byna even ver van elkander geplaatst, staan digt aan den binnenkant. Het heeft de langte van drie vierde, de breedte van ander-half Duim (*).

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.
Koe-Vinkje.

Van dit Koe-Vinkje, waar van het Rupsje zig in de Heijen op het Gras onthoudt, heeft de Heer l'ADMIRAAL de Verandering waargenomen, en dezelve op zyne Dertigste Plaat, welke nog niet uitgegeven is, gebragt. Het is, volgens zyn Berigt, een klein Rupsje, dat van de Afbeelding, welke by F, 1, op Taf. III. in 't Vierde Deel van SEBA, gegeven is, grootelyks verschilt. Het Popje is dik en rond, van een bleeke Hazelnooten Kleur, en die der Rupsjes zweemt naar graauw Papier, zynde op zyde gestreept, en in 't geheel bezet met zeer korte Haairtjes, welke voor het bloote Oog naauwlyks zichtbaar zyn.

Omtrent de Gras-Kapellen, in 't algemeen, kan men voor eerst aanmerken, dat ver de meesten haare Popjes aan den Staart ophangen gelyk de gedoornde Rupsen, doch die van het Koe-Vinkje leggen los op den Grond; gelyk zyn

Eigenschap-
pen der
Gras-Kapel-
len.

(1) *Hist. des Ins. env. Paris. Tom. II. p. 47.*

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

*Gras Ka-
pellen.*

zyn E. i. in een menigte daar van, getuigt waargenomen te hebben. De Rupsen zyn onge-doornd, meestendeels kaal, en over dag niet gemakkeelyk te vinden, 't zy om dat die zo laag zitten en van Kleur naar het Kruid gelyken: 't zy om dat dezelve by avond of by nacht gaan eeten. De lange ronde Aardwormen hebben zy tot Vyanden, waar van veelen deezer Rupsen, of derzelve Popjes, als zy die op den Grond aantreffen, uitgezoogen worden, en dit zal de reden zyn, dat menze op vogtige Landen zo veel niet vindt, als op de Heijen, alwaar de Rupsen ook, tot overwintering, bekwaamer schuilplaats hebben. Wat de Kapellen zelf aangebelangt, die kunnen meestendeels onderscheiden worden, Mannerje of Wyfje te zyn, door de een of andere verschillendheid van Vlakken of Kleuren; gelyk in de groote Zandoog, Atlas, de geele Argus en het zogenaamde zwarte Argusje, vervolgens onder de Nims-Kapellen te beschryven, blykbaar is. Eenige van deeze Soorten zyn zelfs kenbaar aan de Eijeren; alzo die van 't Koe-Vinkje overeenkomen met de Eijeren van alle de Argussen en het Hooybeestje; zynde naamlyk rond, doch groen van Kleur; die van den Atlas wat langrond, dik Melkwit en een weinig, maar die van 't groote en kleine Zandoogje sterk geribd, van boven smaller dan van onderen en geel met bruine Vlakken.

De Huppe-
laar.

De Heer G E O F F R O Y heeft, omstreeks Parrys, eene dergelyke Kapel waargenomen, die een

een weinig grooter is; en wegens de huppelende Sprongen, welke zy al vliegende in de Lugt maakt, van hem genoemd wordt *la Baccante*. Deeze heeft de Wieken geheel bruin van boven, als ook van onderen; doch de helft der agterste Wieken is bleeker of witagtig, aan 't end bepaald door drie evenwydige bruine Streepen. Van onderen zyn, op ieder Wiek, vyf Oogjes, bestaande uit een wit Appeltje, dat in zwart gevat is en omringd met een geele Kring, die wederom in een bruine is beslooten. De Oogjes der Voorste Wieken, hoewel ook vyf in getal, hebben dat witte Stipje in 't midden niet, en staan op een ry, zo dat zy een Bandje maaken; zynde de twee agtersten de grootste. Deeze Kapel, zegt hy, vindt men aldaar in de Boffchen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Gras-Kapellen.

(86) Danaüs-Kapel, die de Wieken ongekar-
teld en vaal geel heeft, de voorsten van
onderen met één Oogje, de agtersten met
een witten Band.

LXXXVI.
Pamphilus.
Hooybeestje.

Aangaande dit Kapelletje heeft eenige verwarring plaats. Indien het dat van ROESEL was, het welk door onzen Autheur aangehaald wordt, zo zou het ons Hooybeestje niet kunnen

(86) *Papilio Danaus* Alis integerrimis fulvis, subtus primoribus Ocello unico, posticis Fasciâ albâ. *Syst. Nat.* X. Tityrus. *Faur. Succ.* 789. *PET. Mus.* 34. n. 311. *MER. Eur.* T. 154. *RAJ. Inf.* 125. n. 19. *ROES. Inf.* 117. T. 34. f. 7, 8.

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.
 Hooybeestje.

nen zyn , dat door den Heer l'ADMIRAAL, op zyne Vyfentwintigste Plaat, naauwkeurig, met de Verandering, is afgebeeld en beschreeven. LINNÆUS, ondertuffchen, merkt aan, dat de eene Sexe kleiner zy, hebbende op de agterfte Wieken, van onderen, zes Oogjes, waar van het eerste grootst. Zie hier hoe GEOFFROY zyne *Procris*, gelyk hy het Hooybeestje noemt, beschryve (*).

Dit Kapelletje, dat de langte van omtrent een half en de breedte van een Duim heeft, is van boven vaal van Kleur, met een smallen bruinen rand. Van onderen zyn de voorste Wieken van de zelfde Kleur, doch met een klein Oogje aan den buitenhoek, het welk fomtyds zig van boven ook een weinig vertoont. De agterfte Wieken zyn, aan den onderkant, Afchgraauwagtig, met een gegolfdten witten Band overdwars. Zy hebben geen Oogjes, van boven, noch van onderen. Men vindt dit Kapelletje op de Graslanden en Heijen. Tot dus verre is zyne beschryving goed, maar, wanneer hy 'er het volgende byvoegt: De Rups „ is zwart, met den Kop rood, en over 't Lyf „ bezet met Knobbeltjes, die met eenige „ Haairtjes praalen. Deeze Rupsen maaken „ zig Webben of Spinzels op de Gras-Zoo- „ den, waar onder zy in gezelligheid leven”: en bovendien de Afbeelding van REAUMUR (†)

aan-

(*) *Hist. des Inf.* TOM. II. pag. 53.

(†) *Mem. sur les Inf.* TOM. II. Tab. 9. Fig. 6.

aanhaalt; zeblykt klaar, dat hy de Plank mis is, verwarrende het Hooybeestje met de zogenaamde Bonte Manteltjes (§), welker verandering en eigenschappen de Heer REAUMUR aldaar beschreeven heeft (*).

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
Hooybeestje.

De Rups van ons Hooybeestje is kaal en glad, gestreept groen, met twee pylswyze puntjes op 't agter-end van 't Lyf. Het schynt, dat zy leevende den Winter doorbrengen, verbergende zig dan, op den Grond, onder 't Mos of verdorde Gras, en veranderende, na drie-maal verveld te zyn, in Popjes, welke, zonder hoeken of kanten, rondagtig en groen van kleur zyn. Zy hangen zig op aan steeltjes van Gras of andere Planten, gelykerwys die der Gedoornde Rupsen doen. De Heer l'ADMIRAL, die deeze Infekten in de geheele Verandering nagegaan heeft, kreeg den 9 Mey, uit de Eytjes; jonge Rupsjes, die den 5 Augustus veranderden in Popjes, waar uit, in vyftien Dagen, het Kapelletje voortkwam.

GEOFFROY beschryft een volgende Soort van deeze Gras-Kapellen, welke wat grooter is, als by de anderhalf Duim breed zynde, en dus meer gelykende naar die van ROESEL: hoewel zy doch door de Oogjes, die zy 'er vyf onder aan de agterste Wieken heeft, daar van verschille. Hy noemtze *Cepbale*, en wy geeven

Duitsch
Hooybeestje.

(*). Zie de Pap. Nymph. *Cinxia*, N. 139, hier agter.

(†) TOM. II. p. 216.

V. ven 'er den naam aan van het *Duitsche Hooy-*
 AFDEEL. beestje. Men vindt het, zegt hy, omstreeks
 XLI. Parys, by de voorgaande Soort, en deeze beiden
 HOOFD- zyn niet altoos van de zelfde grootte.
 S^UK.

Gras-Ka-
pelien.

In Sweeden heeft men, thans, nieuwe Soor-
 ten ontdekt van deeze Gras-Kapellen, die meer
 of min naar dezelveu gelyken. Dus is 'er eene
 op de Velden en in de Boffichen gemeen, die
Arcauia getyeld wordt, met de Wieken Yzer-
 graauw, de voorsten van onderen met één, de
 agtersten met vyf Oogjes. Dit is klein, en
 het volgende, dat men *Hippotboë* noemt, niet
 veel grooter dan onze blaauwe Duin-Kapellet-
 jes. Het heeft de Wieken, van boven, vaal
 geelagtig, als het Hooybeestje, doch ongevlakt;
 van onderen Aschgrauw, met menigvuldige
 Oogswyze Stipjes. Dit komt zeer zeldzaam,
 in Sweeden, voor. Een derde Soort, genaamd
Hero, weinig grooter dan deeze, schynt in
 Dalekarlie vry gemeen te zyn. Dezelve heeft
 de Wieken ongekarteld gelyk alle de anderen,
 maar bruin van kleur; de voorsten, van on-
 deren, met twee, de agtersten met zes Oog-
 jes (*).

LXXXVII.
Xanthus.

(87) *Dinäus* -Kapel, die de *Wieken* ongekar-
 teld heeft, van boven bruin met een Yzer-
 graau-

(†) *Faun. Suec.* Ed. II. p. 273, 274.

(87) *Papilio Danaus* Alis integerrimis supra fuscis, Fasciâ ferragineâ; posticis subtus Ocellis duobus, altero Lunari. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

graauwen Band; de agtersten van onderen met twee Oogjes, waar van het eene als een Halfmaantje.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze, die zig in de heete Lugtstreek onthoudt, heeft de voorste Wicken, van onderen, binnen de tippen, dikwils met één Oogje getekend; de agtersten, van onderen, aan den voorsten Rand, met een grooter Oog, dat de Letter C, in 't wit, in 't midden heeft, en een ander op 't midden van de Wiek.

Gros Kapellen.

GEOFFROY maakt de eerste Soort zyner *Silene* Gras-Kapellen van een zeer groote, die hy nergens afgebeeld gevonden hadt, dan in een Werk, het welk in de Koninglyke Bibliotheek te Parys bewaard wordt, uit Tekeningen bestaande, die door eenige voornaame Kunstenaars met Waterverf geschilderd zyn. Deeze, by hem *Silene* genaamd, heeft de breedte van twee en een vierde, de langte van ruim één Duim; zynde dus ongeveer van grootte als de groote Aurelia of Gouden Vlinder. Zy heeft de Wicken rond, aan 't end getand, van Kleur zwartagtig bruin, en allen met een breeden witten Band gezoomd: de voorsten met twee witte Oogen, die in zwarte Kringen staan; de agtersten ieder met één Oog. Van onderen is het bruin der Wicken, zegt hy, met wit gewolkt. Deeze Kapel was, onstreeks Parys, niet zeer gemeen: men vondtze 'er in de Bosschen. Zy schynt met die, welke den bynaam

V. van *Semele* draagt onder onze Nimf-Kapellen, eenigermaate overeenkomstig te zyn.

AFDEEL.
XLI.

HOOFD-
STUK.

GE-OOGDE NIMF-KAPELLEN.

LXXXVIII.
10.
Paauw-Oog.

(88) Nimf-Kapel, die de *Wieken* boekig getand, Roodaard-kleur (*) met zwarte Vlakken heeft, ieder van boven (†) met een blaauw Oog.

Onder de ge-oogde Nimf-Kapellen is deze, zo wel als onder die van Europa, eene der sierlyksten; zo wegens de donker Karmyn-

(88) *Papilio Nymphalis* Alis angulato-dentatis fulvis nigro maculatis, singulis subtus Ocello cœruleo. *Syst. Nat.* X. Ocellus pavonis. *Faun. Suec.* 776. MOUFF. *Inf.* 968. T. 99. f. Inf. HOEFN. *Pict.* T. 12. f. 9. JONST. *Inf.* 40. T. 5. MER. *Eur.* I, T. 26. PET. *Mus.* 34. n. 314. ALB. *Inf.* T. 3. f. 4, VALENT. *Herb.* T. 57. REAUM. *Inf.* I. T. 25. f. 1. 2. RAJ. *Inf.* 122. n. 14. ROES. *Inf.* I. pap. 1. t. 3. GOED. *Inf.* I. T. 1. WILK. pap. 55. 3. a 2. LIST. GOED. f. 1.

(*) De Heer LINNÆUS heeft het woord *Fulvus*, dat eigentlyk Goudgeel betekent, zeer onbepaald gebruikt; gelyk blykbaar is, doordien zyn Ed. de Grondkleur van dit Paauw-Oog niet alleen, maar ook die van de *Aurelia's* en zelfs de Vlakken van het *Pietersclie-Beestje* die hoog Oranje zyn, zo wel als de kleur van het *Hoëybeestje*, die Vaal geel is, daar mede heeft willen aanduiden: des ik my genoodzaakt heb gevonden, om in de beschryving der Kapellen, die my bekend waren en welken ik voor my had, verschillende benamingen voor dat woord te neemen; gebruikende anders ook wel het Nederduitsche woord *ros*, voor een algemeene aanwyzing van een Kleur, tusschen rood en geel.

(†) Onze Autheur zegt, *van onderen*; doch 't is te blykbaar, dat zulks een Drukfeil zy, om ons daar mede op te houden.

mynroode Grondkleur , met geel , zwart en Olyfkleur gefchakeerd , als wegens de twee groote Oogen , op den bovenkant van ieder Wiek , welker fchitterende Gloed weergaloos afftraalt in de Zonneschyn. De Franschen noemenze , deswegen , *le Paon de Jour* of *l'Oeil de Paon* , de Engelschen *the Peacock Butterfly* , en in 't Latyn was zy , van ouds , reeds bekend by den naam van *Oculus Pavoris* , dat is Paauw Oog (†) of de Paauw-Oog Dag Kapel , in onderscheiding van de Pylftaart Paauw-Oog en van de Paauw-Oog Nagtkapellen , groot en klein. Van onderen zyn de Wieken altemaal zwartagtig bruin , zonder eenig Sieraad ; het welk de fierlykheid der bovenkant nog meer doet afsteeken , en door de fchielyke verandering een aanschouwer , die niet daar op verdagt is , als in verrukking brengt.

Deeze Kapel zwerft overal en men kanze dikwils in de Bloemtuinen , Moeshoven en Boomgaarden , vangen ; terwyl niettemin haare afkomst gantsch onedel is ; van een Kruid , naamlyk , dat men weinig vindt dan op de veragtelykste plaatsen : te weten de groote Brandenetelen , die , hoe zeer zy van de Menschen , wegens haar brandende eigenschap , gefchuwwd worden , als tot een Kweekery verftrekken

VOOR

(†) Niet de *grootte Paauw-Oog* , welke naam eigentlyk aan de Koninglyke Paauw-Oog , Nagt-Kapel , zou toebehooren.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.
Paauw-Oog.

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.
 Paauw-Oog.

voor menigvuldige foorten van Infekten. Op deze legt de Kapel, door een ingefchapen zorgvuldigheid, haare Eyeren, gelyk ook op de Hoppe; welke beide Planten tot Voedzel kunnen dienen voor de Rupsen, die zwart zyn, doch met witte Stippen als met Paarlen beftrooid, en fterk gedoornd, met roodagtige middelpooten. Deze Rups heeft de eigenschap, dat zy, geplaagd wordende of aangeraakt, den Kop agterwaards om ftaat, en te gelyk eenige Druppelen van een groen Vogt tot den Bek uitgeeft, als 't ware om haar Vyanden af te weeren. Miffchien, ook, wordt hetzelve, alleenlyk, door de omdraaijing van den Hals, tot den Slokdarm uitgeperft.

Die Rupsen leeven in gezelligheid, tot dat de tyd der Verandering nadert, en dan zoeken zy een overdekte plaats, 't zy aan een Afdak, Schutting, Boom, of Plant, om zig op te hangen; alwaar men ook de Poppen, welke zeer naar die van de groote Aurelia gelyken, doch groenagtig zyn met Goudglanzige Stippen, moet zoeken. In de tyd van veertien Dagen komen, by Zomer, als 't warm Weer is, de Kapellen uit; doch, wanneer de Rups laat verandert, blyven de Poppen wel den Winter over, en dit doen zelfs ook dikwils de Kapellen, die wat laat in de Zomer uitgekomen zyn. Men kanze dan, fomtyds, door fterk ftooken en zwaare Rook, uit de Boeren fchoorsteen en jaagen, of vindtze ook wel in holle Boomen of

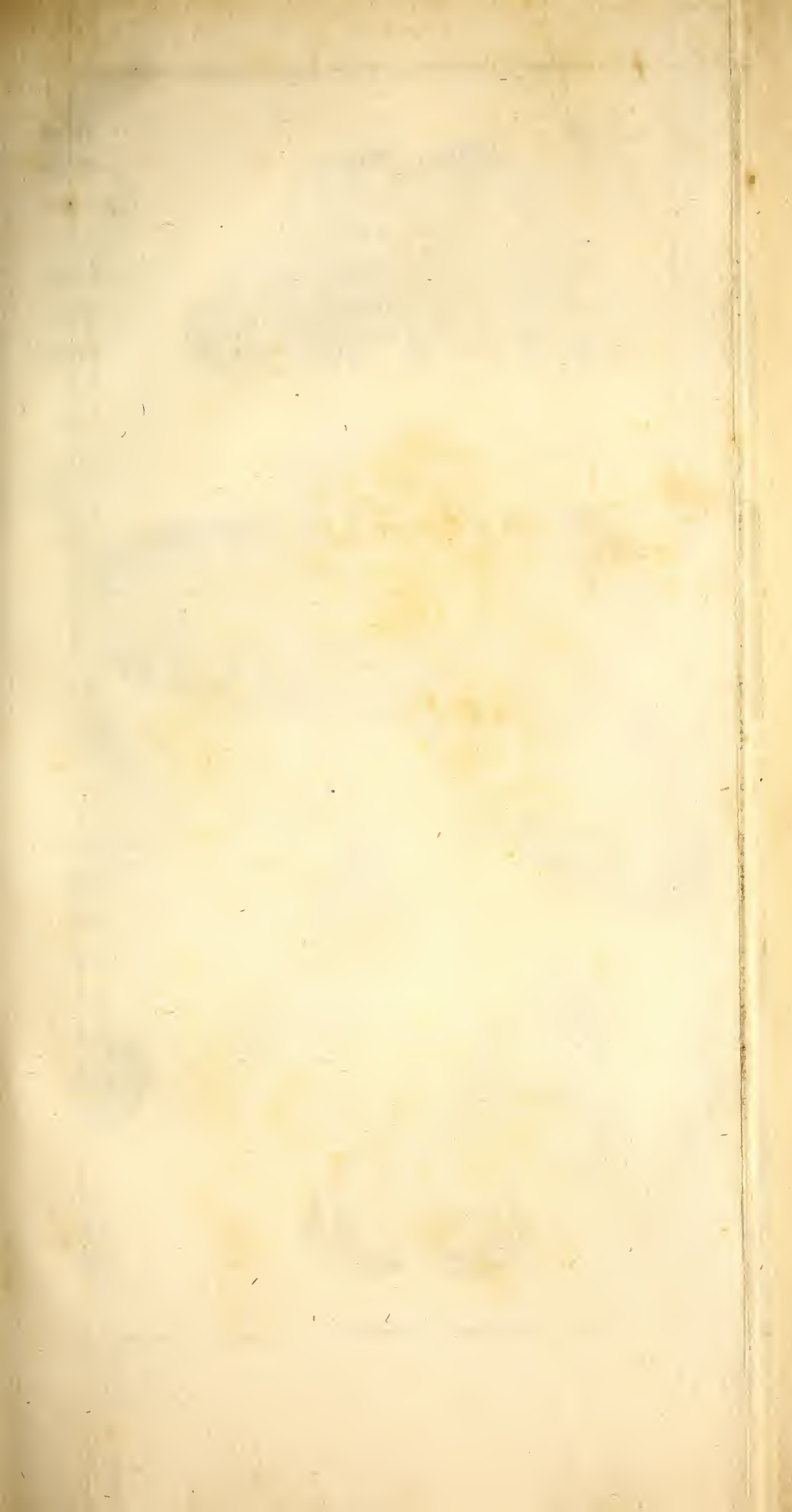

Fig. 1.

Fig. 3.

Fig. 2.

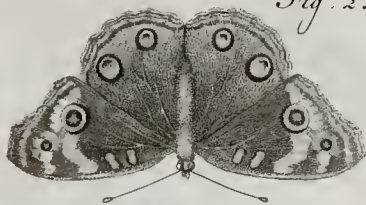

Fig. 5.

Fig. 4.

Fig. 6.

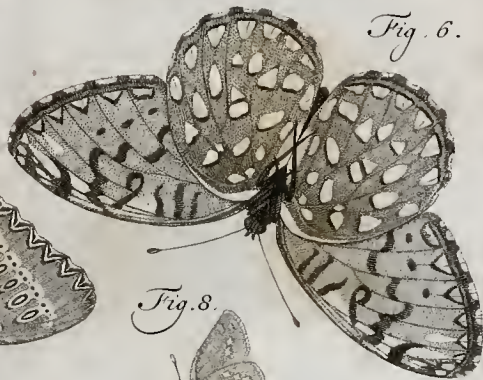

Fig. 7.

Fig. 8.

Fig. 9.

Fig. 20.

Fig. 11.

of op andere plaatsen, waar zy voor de Koude eenigermate beveiligd zyn, en vervolgens ziet men deeze Kapellen, heel vroeg in 't Voorjaar, vliegende vertchynen. Men merkt aan, dat zy veel Imaak hebben in Suiker; als ook in Honig en andere zoete dingen, inzonderheid in rottige Vruchten.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
Paauw Oog.

Deze Paauw-Oog Kapel behoort tot de Eerste Klasse van ROESEL en tot de tweede van REAUMUR, om dat zy maar vier Pooten heeft; en overzulks tot de Eerste Familie der Dag-Kapellen by GEOFFROY, en daar in tot de Eerste Afdeeling, om dat zy voortkomt van een gedoornde Rups.

(89) Nimf-Kapel, die de Wieken boekig en geel heeft, ieder van bosen met anderhalf Oogje, de Oogappel voorwaards dubbeld.

LXXXIX.
Almana
Chineefche,

Uit de Afbeelding van EDWARDS, die door onzen Auteur aangehaald wordt, blykt duidelyk, dat zyn Ed. de nevensgaande Kapel bedoele, die ik uit myne Verzameling in Plaat heb doen brengen: offchoon de Kenmerken iets weinigs verschillen. Men noemtze, met reden, de *Chineefche Paauw Oog*; aangezien zy veel naar de Europifche, zo even befchreeven, gelykt. De Kleur zou veel eigener Goudgeel kun-

PL.
LXXXIX.
Fig. 1.

den

(89) *Papilio Nymphalis* Al's *angulatis luteis*, *singulis supra Ocellis sesquialteris*; *anteriore Pupilla geminâ*. EDW. *Am*
T. 84.

I. DEEL. XI. STUK.

V. nen genoemd worden, dan die van ons Paauw-
 AFDEEL. Oog; of hoog Geel, dan die der Citroen-Ka-
 XLI. pellen: niettegenstaande LINNÆUS hier een
 HOOFD- woord heeft gelieven te gebruiken, dat men
 STUK. gemeenlyk neemt voor bleek Geel. Van bo-
 Paauw-Oog. ven hebben alle de Wieken deeze Grondkleur,
 doch zyn bruinagtig gezoomd, en aan den voor-
 sten rand van de voorste Wieken bevinden zig,
 op ieder, drie of vier langwerpige bogtige
 Vlakken. Het grootste Oog, op ieder agterste
 Wiek, is van binnen bruin Rood, met een
 bleek geelen, en daar buiten met een zwarten
 Ring, gezoomd. Op het roode staat, agter-
 waards, een ronde zwarte Plek, waar voor
 zig twee witte Stippen vertoonen, die als een
 dubbelen Oogappel formeeren. Buiten deeze
 vertoont zig, op de agterste Wieken, niets;
 maar op de voorsten is, behalve het ronde blaau-
 we Oog met een witte middelstip, dat byna
 de helft kleiner is, en op de zelfde manier ge-
 ringd, aan de tip nog een zeer klein Oogje,
 zonder witte Stip. Van onderen is de Kapel
 bleekbruin, zonder eenige tekening.

XC.
 Aferie.
 Gehakkelde,

(90) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en
 geel bont heeft, ieder wederzyds met an-
 derhalf Oogje, de Oogappel voorwaards
 verdubbeld.

Dee-

(90) *Papilio Nymphalis Alis dentatis luteo-variis; singulis
 utrinque Ocellis sesquialteris; anteriore papillâ geminatâ.*
 M. L. U. *Syst. Nat. X.*

Deeze mag, zo wel als de voorgaande, den naam van Chineefche Paauw - Oog voeren. Zy verschilt daar van in tekening weinig of niets, maar de Wieken zyn wat hoekiger, of als gehakkeld: des dit, waarfchynlyk, flegts eene Verfcheidenheid van de voorgaande zal zyn. Men krygtze ook uit Ooftindie.

V.
AFDEEL
XLI.
HOOFD.
STUK.
Paauw-Oog.

(91) Nimf - Kapel, die de Wieken boekig heeft en graauw, de voorften geelagtig gewolkt, van boven met anderhalf Oogje getekend.

XCI.
Aonis.
Gewolkte,

Van deeze Chineefche, welke zig, gelyk de naaftvoorgaande, in het Kabinet van haare Koninglyk Sweedfche Majesteit bevondt, was aan LINNÆUS eene verfcheidenheid voorgekomen, met de Wieken, van onderen, bleek bruin en paarfchagtig. Van onderen zyn de Oogjes flauw.

(92) Nimf - Kapel, die de Wieken gekarteld heeft, de voorften witagtig gevlakt met twee kleine Oogjes, de agterften aan den binnenkant Hemelfchblauw, met twee Oogjes getekend.

XCII.
Oenone.
Blauw-
vlakkige.

Uit

(91) *Papilio Nymphalis* Alis angulatis grifeis, primoribus flavescenti-nebulosis; supra Ocellis sesquialteris. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(92) *Papilio Nymphalis* Alis denticulatis, primoribus albido-maculatis subbiocellatis; posticis Basi cyaneis Ocellis duobus. P. E. T. Gaz. T. 4. f. 3. EDW. Av. T. 37. Mas & Femina.

V. Uit de Afbeeldingen van EDWARDS is deze
 AFDEEL Chineseſche Kapel, wjer Mannetje veel van
 XLI. het Wyfje ſchynt te verſchillen, door de He-
 HOOFD- melfchblaauwe Plekken, ſterlyk uitmuntende,
 STUK. bekend. Eenige hebben Oogjes op den boven-,
 Paauw-Oog- anderen op den onderkant, en ſommigen in 't
 geheel geene op den bovenkant, zegt LIN-
 NÆUS. De Kleur der Wieken is, in de my-
 nen, geel, met breede donker bruine ſanden,
 en de Hemelfchblaauwe plekken ſtaan aan den
 voorkant der Agter-Vleugelen.

XCIII.
 Lemonia.
 Graauwe,

(93) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en
 graauw heeft, met geelagtige Stippen,
 allen met één Oogje.

Deeze komt zo wel uit China als de voor-
 gaande en volgende. Zy munt door haare graau-
 we Kleur uit, en is getekend met bleek geele
 Vlakjes. Het Oogje der voorſte Wieken ſtaat
 naby den agterſten, en dat der agter-Wieken
 naby den voorſten rand: zy zyn zwart met
 Oranjekleurige kringen en een blaauw Oog-
 appeltje; gelyk dit alles in de myne plaats
 heeft.

XCIV.
 Oribya.
 Bonte,

(94) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en
 bruin

Pl. LXXXIX.
 Fig. 2.

(93) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis grifeis punctis flavescens; omnibus Ocello unico. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(94) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fuscis, omnibus supra Ocellis utrinque duobus, primoribus subtus unico. M. L. U. EDW. Av, T. 26.

bruin heeft, allen van boven wederzyds met twee, de voorsten van onderen met één Oogje.

V.
AFDEEL
XLI.
HOOFD-
STUK.

Van deeze fraaije Chineefche geef ik, uit myne Verzameling, hier de Afbeelding in Fig.

2. De Oogjes zyn van dergelyke Kleur als in de voorgaande, het agterfte op de voorfte Wicken grootst, en staat dicht aan den buitenkant, die een dubbelen zoom heeft, witagtig, gelyk de groote Vlakken op de voor-Vleugelen, het welk de Kapel zig bont doet vertoonen.

(95) Nimf-Kapel, die de Wicken getand, van boven blaauw en bruin gegoofd heeft, allen met zes Oogjes.

XCV.
Feronia.
Geletterde.

Van de gemelde Oogjes zyn op ieder Wiek twee grooter dan de anderen, half Oranje, half zwart, in een witte Kring, en deeze doorblinkende maaken op den bleeken agterkant, inzonderheid der agter Vleugelen, vier plekjes, die naar de Letter o gelyken. De Kapel heeft zes Pooten, zegt LINNÆUS, en met regt: want de meesten der voorgaande Chineefche Paauw-Oog Kapellen, schynen my ook maar vier Pooten te hebben, maakende de twee voorsten een soort van Sabel of Kwastjes by den Kop; gelykerwys dit plaats heeft in

(95) *Papilio Nymphalis Alis dentatis supra cœruleo fusco-que undulatis, omnibus Ccellis sex. Syst. Nat. X.*

V. in onze Paauw. Oog Dag - Kapel , de Konings-
 AFDEEL. Mantel , Aurelia's , Nommer-Kapel en Distel-
 XLI. vink , die men deswegen Vierpootige noemt.
 HOOFD-
 STUK.

XCVI.
 Mæra.
 Argusje.

(96) Nimf - Kapel , die de *Wicken* eenigermaa-
 te getand en bruin gewolkt heeft , de voor-
 sten wederzyds met anderhalf , de agter-
 sten van boven met drie Oogjes.

† *la Satyre*

Volgens de aanhaaling van WILKES , door onzen Autheur , zou deeze Soort , in 't Engelsch , de *grootte Argus - Kapel* genoemd worden , die , zo hy zegt , tweemaal 's Jaars , in Mey en July naamelyk , voortteelt. GEOFFROY geeft , in 't Fransch , den naam van Sater † aan die Kapel , welke de Heer L'ADMIRAAL , op zyne Vyfde Plaat , heeft afgebeeld en beschreeven , onder den naam van 't *Argusje* , wegens de ronde Oogjes op de Vleugelen , of eigentlyk wegens derzelve menigvuldigheid ; want anders zou die naam op veele anderen even toepasselyk zyn.

Van onderen is deeze Kapel inzonderheid sterk ge-oogd , hebbende aldaar zes Oogjes op de agter-Wicken , waar van het laatste met een dub.

(96) *Papilio Nymphalis Alis subdentatis fusco-nebulosis utrimque primoribus sesquiocello; posticis Ocellis supra tribus.*
Syst. Nat. X. Satyrus. Faun. Suec. 785. MOUFF. Inf. 972.
T. 104. f. 10 RAJ. Inf. 123. N. 15. ALDR. Inf. T. 244.
f. 12. ROBERT. Icon. T. 15. f. 2. JONST. Inf. T. 58. f. 6.
MERIAN. Eur I. T. 27. f. 16, 17. PET. Mus. 34. N. 312.
WILK. Pap. 53. T. 2. b. 3.

dubbelden Oogappel is voorzien, volgens LINNÆUS. Van boven zyn de Wieken vaal geel en zwart, van onderen glinsterig Afchgrauw, zegt L'ADMIRAAL. Doktor SCOPOLI stelt voor vaste Kenmerken, 1. Een groot Oog wederzyds naar de tip toe, nevens 't welke agterwaards een klein Oogje geplaatst is: 2. De voorste Wieken van onderen Schorskleur, met vier bruine dwarsstreepen, welker eene van den dikken rand loopt tot aan den agterhoek: 3. De agter-Wieken, van boven, doorgaans met drie Oogjes: 4. De zelfden van onderen anders dan de bovensten gekleurd; met breede dwarsstreepen waar van de twee voorsten donkerst, en zes Oogjes naby den rand, de twee naast aan het Agterlyf bykans te samen vereenigd (†).

GEOFFROY merkt aan, dat 'er oneindige verschillendheden in deeze Kapellen plaats hebben: niet alleen, zegt hy, tusschen de Mannetjes en Wyfjes, maar onder die van de zelfde Sexe is een kennelyk onderscheid te vinden. In 't algemeen hebben zy de Wieken van boven bont, en als gewolkt door een mengsel van bruin en vaal: de Mannetjes hebben doorgaans meer bruin: dikwils zyn hunne Wieken geheel bruin van boven, met een vaalen Band alleenlyk op de randen, die door bruine Aderen gesneden wordt: somwylen zyn op het overige der Wieken, bovendien, nog vaale Vlakken.

De

(*) *Entomol. Carniol.* p. 154.

V.
 AFDEEL.
 XLI,
 HOOFD-
 STUK.
Argasje.

De Wyfjes hebben haar Wieken van boven vaal, met niet meer dan eenige bruine gegolfde Streepen, gelyk de voorfte Wieken van onderen, alwaar die Streepen talryker en zwarter zyn, in de Mannetjes dan in de Wyfjes. De onderkant der agterfte Wieken is in beiden bruin, met Aſchgrauwe gegolfde Bandjes getekend. Hier ſtonden, in de zynen, zeven zeer fraaije Oogjes, en aan den bovenkant doorgaans drie, op de voorften wederzyds één of anderhalf Oog.

Van deeze Kapel, die door geheel Europa, op de Velden, vry gemeen is, heeft de Heer P'ADMIRAAL de Verandering waargenomen, en volgens hem verſchilt de Rups, als ook de Pop, zeer van die men by Letter F, op Taf. III, in 't Vierde Deel van SEBA afgebeeld vindt. Het is, volgens zyne Afbeelding, en gladde groene Rups, op 't Gras aazende, die op het agterfte van het Lyf twee pyltjes of puntjes heeft, waar aan zy zig, tot de verandering, gaat ophangen aan een Steeltje van de een of andere Plant. Uit het Popje, dat kort en zeer dik, rondagtig van Lyf is, waar de Rups den 7 Oktober in veranderde, kwam den 22 February een zodanig Kapelletje te voorſchyn, zynde, zo GEOFFROY aanmerkt, in de Boſſchen en Tuinen, omſtreeks Parys, vry gemeen. Zonderling is 't, dat de Afbeelding daar van, by ROESSEL niet wordt gevonden.

(97) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en bruin heeft met een roffen Band, de voorsten wederzyds met vier, de agtersten met drie Oogjes.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
XCVII.

Ligea.
Bruin,

De bruine Veld-Kapel wordt deeze van ALBIN getyeld. Zy heeft de Wieken van boven donkerer, van onderen bleeker bruin, de voorsten aan den rand met vyf witte Vlakken, hoedanigen de agtersten 'er twee van onderen hebben, alwaar zy ook ge-oogd zyn. De Sprietten zyn zwart en van onderen wit. Men vindt deeze in Sweeden, zo wel als in Engeland. Doktor SCOPOLI heeft van dergelyke Gras-Kapellen, in Karniolie, een menigte Verscheidenheden waargenomen.

(98) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en bruin, met geele Vlakken heeft, de voorsten wederzyds met één, de agtersten van boven met drie Oogjes.

XCVIII.
Aegria.
Zwart Ar-
gusje.

WILKES doemt deeze, in 't Engelsch, *the Wood Argus Butterfly*, dat is de Bosch-Argus; doch wy geeven 'er den naam van het Zwarte Argusje aan. Zy heeft de grootte nagenoeg

van

(97) *Papilio Nymphalis Alis subdentatis fuscis Fasciâ rufâ, utrinque primoribus Ocellis quatuor, posticis tribus.* *Syst. Nat.* X. Alexis Faur., *Succ.* 787. ALB. *Inf.* T. 5. f. 1.

(98) *Papilio Nymphalis Alis dentatis fuscis luteo-variegatis; primoribus Ocello utrinque unico, posticis supra tribus.* *Syst. Nat.* X. REAUM. *Inf.* I. T. 27. f. 16, 17. WILK., *pap.* 53. t. 2. b 4.

V. van het bonte Argusje, reeds beschreeven †;
 AFDEEL. de Wieken zyn van boven bruin met geele
 XLI. Vlakken, van onderen geel gewolkt; de voor-
 HOOFD. ften wederzyds met één Oogje getekend, de
 STUK. agterften van boven met drie, het derde dik-
 †Bladz. 288. wils blind zynde; van onderen, in plaats van
 Oogjes, met witte Stippen.

In 't Gras der Zuidelyke deelen van Europa en van Barbarie onthoudt zig deeze Kapel, die omstreeks Parys ook gemeen is, in de Maanden July en Augustus, wordende van G E O F F R O Y *Tircis* genoemd. De Rups komt over een met die der meeste andere Gras-Kapellen; dat zy, naamelyk, niet Haairig of ruig is, op 't bloote Oog, en tot de Verandering zig op gaat hangen, het welk dan een hangende Pop maakt, gelyk die der Gedoornde Rupsen: hoewel het Popje ongelyk dikker is naar zyne langte. Men vindt dit alles by R E A U M U R afgebeeld.

XCIX.
Galathea.
 Gemarmerde.

(99) Nimf-Kapel, die de Wieken getand, wit en zwart bont heeft, de voorsten van onderen met één Oogje, de agtersten met vyf, die als versleeten zyn.

Van W I L K E S wordt deeze Kapel genoemd de Gemarmerde, en inderdaad haare fraaije teke-

(99) *Papilio Nymphalis* *Alis dentatis albo nigroque variis, subtus primoribus Ocello unico, posticis quinque obsoletis.*
 P E T. *Mus.* 33. 304. T. 1, f. 3. R A J. *Inf.* 116. n. 9. W I L K E
 pap. 52. T. 2. b 1.

kening, op den bovenkant der Wieken, geeft reden tot dien bynaam. De Rups, zegt hy, is geel; zy vervelt viermaal en eet Gras. Drie waren 'er in Poppen veranderd, den 14, 30 Juny en 4 July des Jaars 1748, waar uit de Kapellen voortgekomen zyn den 11, 23 en 27 July, en dus in zeven en twintig, vier en twintig en drie en twintig Dagen.

Het komt my zeer onwaarfchylyk voor, dat de Kapel van *Fig. 9, 10*, op *Taf. XXX*, in 't Vierde Deel van *SEBA*, de *Galathéa* zou zyn. De tekening, immers, verfchilt oneindig, en die Kapel was een Westindifche, daar deeze Soort, volgens *LINNÆUS*, zig in Duitschland en de Zuidelyke deelen van Europa onthoudt; zynde, zo *Doktor SCOPOLI* waarnam, op onbebouwde plaatfen in *Karniolie* niet zeldzaam.

De grootte is, omtrent, als het kleine Witje. De Wieken zyn getand; van boven, niet onaartig, Vlakswyze geelagtig wit en zwart bont; van onderen bleeker, alwaar alleen de Oogjes staan, die als verfleeten zig vertoonen. Men vindt 'er, op de voorften, naar den buitenhoek één; op de agterften twee en drie; waar van het gene digft aan 't Agterlyf staat dubbeld is. De Sprieten zyn, van onderen, roodagtig, aan de tippen.

Van deeze Kapel geeft *GEOFFROY*, die dezelve omftreeks *Parys* waargenomen hadt, de Afbeelding onder den naam van *le Demi-Dewil*.

V. of de Halve Rouw, en hy teken aan, dat
 AFDEEL. men die ook by ROESSEL vindt, onder den
 XLI. tytél van de wit- en zwart gevlake Dag Kapel
 HOOFD- der tweede Klasse, die zig in July op de Wei-
 STUK. den gewoon is te vertoonen (*). Men heeftze
 ook, by Naarden, in menigte gevangen.

C.
 Cyrene.

(100) Nimf-Kapel, die de Wieken boekig
 heeft, van boven Afschgrauw, met Oog-
 jes aan den rand, van onderen bleek met
 twee Oogjes.

In deeze Indische, my onbekend, zyn de
 Wieken, van onderen, door een breede dwars-
 streep verdeeld, waar buiten, op ieder Wiek,
 twee Oogjes en eenige enkele Stippen staan.

CL.
 Semele.
 Inlandsche
 Atlas.

(101) Nimf-Kapel, die de Wieken getand met
 ros en zwart gewolkt heeft; de voor-
 sten, wederzyds, met twee; de agtersten
 van boven met één Oogje.

Deeze, die van RAY genoemd wordt; Ka-
 pel van taamelyke grootte, hebbende de Wie-
 ken graauw met een dubbelde geele Vlak op
 de

(*) *Inf. Vol. III. p. 227. Tab. XXXVII. Fig: 1, 2.*

(100) *Papilio Nymphalis Alis angulatis, supra cinerascen-
 bus, Ocellis submarginalibus, subtus pallidis Ocellis binis.*
Syst. Nat. X.

(101) *Papilio Nymphalis Alis dentatis, fulvo nigroque ne-
 bulosis, primoribus utrinque Ocellis duobus, posticis supra
 unico. Syst. Nat. X. Faunus. Faun. Succ. 784. PET. Gaz.
 t. 14. f. 9. R. A. J. Inf. 128. n. 6. ROES. Inf. III. T. 34. f.
 5. 6.*

de buitensten en een dubbeld zwart Oogje; is in de steenagtige Bosfchen van Sweeden niet ongemeen. De Wieken zyn van boven graauw, met vaal geele Banden; de voorften van onderen geel en naar de randen toe gewolkt: de agterfte Wieken, van onderen, wit en zwart gemengeld. Hier te lande geeft men 'er den naam van *Atlas* aan.

ROESZL, die dezelve de donkerbruine, Okergeele, Bosch-Kapel noemt, kon, hoe menigvuldig zy hem ook in July en Augustus voorkwamen, de Verandering niet ontdekken. Hy heeft wel deeze Kapellen laten paaren en niet alleen Eytjes maar ook Rupsen daar van gekreegen, doch het Voedzel, dat zy noodig hadden, niet kunnende uitvinden, kon hyze niet opkweeken. In Italie, zegt hy, komen zy ook voor, en worden aldaar veel grooter gevonden.

De Heer GEOFFROY beschryft, onder den naam van *le Deuil*, dat is de Rouw, een Kapel, die van den Sweedschen Heer LECHE getyteld is: Zespootige, van boven zwart, met een dwarse ry van witte Vlakken op alle de Wieken, de ondersten getand. Verschillende Afbeeldingen van ROESZL worden door hem daar toe betrokken; waar van de eene ook de Rups en het Popje, in een zeer aartige gestalte, voorstelt (†). De Kapel, die door hem,

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Hermione.
Dursche.
LXXXIX.
Fig. 3.

(†) ROESZL *Inf. III. THEILL. Tab. XXIII. Fig. 3.*
& *Tab. LXX. Fig. 1, 2, 3.*

V. omftreeks Parys, maar eenmaal was gevonden, hadt niet meer breedte dan ongeveer twee
 AFDEEL. XLI. Duimen, en was derhalve merkelyk kleiner dan
 HOOFD- die aartig gemarmerde Duitfche Kapel, waar
 STUK. van Fig. 3 de onderfte Oppervlakte vertoont: zynde de bovenkant ook zwartagtig graauw en met witte Vlakken, overdwars, gebandeerd. Op de voorfte Wieken heeft deeze een duidelyk en op de agterften een onduidelyk Oogje, aan den bovenkant. Het fchynt my toe, dat in deeze Bosch-Kapellen aanmerkelyke verfcheidenheden van grootte en kleur plaats hebben, die, wanneer de Verandering ontdekt is, eerst regt zullen beflift kunnen worden. My wordt berigt, dat deeze, waar van wy de Afbeelding geeven, in de Verzameling van haare Koninglyk Sweedfche Majesteit thans, onder den naam van *Hermione*, geplaatft is.

cii.
Leda.

(102) Nimf-Kapel, die de Wieken boekig heeft en vuil geel, de voorften van boven met een dubbeld Oogje, de agterften van onderen ge-oogd.

Deeze Chineefche heeft de grootte van onze gewoone Paauw-Oog. De agterfte Wieken zyn dwars gehoekt, en van verfchillende Kleur in de Mannetjes en Wyfjes. Die van de ééne Sexe hebben alle de Wieken, van boven, vuil geel; de

(102) *Papilio Nymphalis Alis angulatis luridis; primoribus supra Ocello geminato, posticis subtus Ocellatis. Syst. Nat. X.*

de voorsten naarden buitenkant met een dub-
beld Oogje, dat zwart is en een witten Oog-
appel heeft; de agtersten aan den agterrand met
drie zwarte Oogjes, die een witten Oogappel
hebben. Van onderen zyn zy allen Netswyze
of Wolkig graauw; de voorsten met drie Oogs-
wyze. Stippen naar den buitenrand, de agter-
sten naarden buitenrand met zes Oogjes, waar
van het tweede kleinft is en het zesde een dub-
belen Oogappel heeft. Die van de andere Sexe
zyn van boven eveneens, uitgenomen dat de
agterfte Wieken, boven de plaats der Oog-
appelen, drie of vier zeer kleine witte Stippen
hebben: van onderen zyn alle de Wieken vuil
geelagtig graauw, met drie of vier flauwe
witte Stippen, onder de plaats des Oogappels.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(103) Nims-Kapel, die de Wieken een weinig
getand, vuil geel met bleek bruin eeniger-
maate gebandeerd, van onderen meer ge-
wolkt, allen wederzyds met versleeten
Oogjes heeft.

CIII.
Helie.

Weinig verschilt deeze Chineefche Kapel, in
gedaante, van de naaftvoorgaande. De Wie-
ken zyn, van boven, vuil geel, naar den bui-
tenrand als versleeten met twee bleekagtige
Banden: van onderen vuil geel, gewolkt,
naauw.

(103) *Papilio Nymphalis Alis subdentatis, luridis livido
subfasciatis, subtus magis nebulosis, omnibus utrinque Ocellis
obliteratis. Syst. Nat. X.*

V.
AFDEEL.
XLI
HOOFD.
STUK.

nauwlyks blykbaar gebandeerd, maar van agteren met eene zwartagtig Yzergrauwe schuinse Streep. Op alle Wieken zyn, wederzyds, vyf kleine, blinde, flauwe Oogjes. Aan den hoek van 't Agterlyf zyn de Wieken blaauwagtig.

CIV.
Furtina.
Bruin
Zand-Oogje.

(104) Nimf-Kapel, die de Wieken een weinig getand en bruin heeft, de voorsten van boven met een geele Vlak en wederzyds één Oogje.

Deeze Kapel, die by ons veel voorkomt in de Zandige Weidlanden, wordt van WILKES de *bruine Veld-Kapel* geheten. Hy zegt, dat dezelve in Engeland ook zeer gemeen is. Men hadt 'er de Rups gevonden, die op Gras aaft, zynde groen van Kleur, en veranderende in een dik groen Popje, dat zig ophangt, gelyk de andere Gras-Kapellen *. GEOFFROY beschryft haar onder den naam van *Corydon*, en zegt dat men dezelve, omstreeks Parys, in de Boffchen vindt. REAUMUR hadt deeze Kapel opgegeven, als een voorbeeld der genen van zyne derde Klasse, wier Kenmerk is, dat hunne voorste Pooten te klein zyn, in vergelyking van de anderen, om daar mede te loopen: 't welk ook in de andere Gras-Kapellen plaats

* Zie
bladz. 273.

(104) *Papilio Nymphalis Alis subdentatis fuscis, primoribus supra liturâ flavâ, Ocello utrinque unico. Syst. Nat. X. Coridon. Faun Suec. 786 ALDR. Inf. T. 246 f. 13. ALB. Inf. T. 53. PET. Mus. 34. n. 309. REAUM. Inf. I. T. 11. f. 12. R. A. J. Inf. 124. n. 16. WILK. Pap. 53, T. 2. b. 2.*

plaats heeft, en LINNÆUS merkt aan, dat deze naar de inlandfche Atlas-Kapel, hier voor befchreeven, gelykt; beftaande het verfchil ten grobfte deele in de Oogjes, die hier flegts op de voorfte Wieken zyn.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

(105) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en bruin heeft met een bleek geelen Band, de voorften van onderen, aan den Grondfteun, met één Oogje.

CV.
Æropa.
Indifch.

Tot deze Indifche Soort wordt die Surinaamfche Geel gebandeerde Kapel t'huis gebragt, welke, met haare Verandering, Fig. 1-4, op Taf. IX, in 't Vierde Deel van SEBA, is afgebeeld.

(106) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en bruin heeft, de voorften van onderen geel met één Oogje wederzyds, de agterften van onderen met drie Stippen.

CVI.
Fanira.
Geel
Zand-Oogje.

In de Boffchen van Sweeden vindt men ook deze, doch zeldzaamer dan het bruine Zand-oogje, zegt LINNÆUS: hebbende alle de Wieken van boven bruin; de voorften, naar de tippen, met een zwart Oogje: van onderen de voorften geelagtig ros, de agterften graauw met drie

(105) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fuscis Fasciâ luteâ; primosibus fubtus Bafi Ocello unico. *Syst. Nat. X.*

(106) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fuscis; primoribus fubtus luteis, Ocello utrinque unico; pofticis fubtus Punctis tribus. *Syst. Nat. X.*

V. drie Stippen, die zwartagtig Yzergrauw zyn.
 AFDEEL. Doktor SCOPOLI heeft, in Karniolie, dit
 XLI. Geele gepaard gevonden met het Bruine Zand-
 HOOFD. oogje, waar uit hy dan met reden besluit, dat
 STUK. haar verschil in Kleur alleenlyk het Kenmerk
 der Sexe zy; zonder dat hy egter bepaalt,
 welke men voor het Mannetje of voor het
 Wyfje te houden heeft. Het Oogje, op den
 bovenkant der voorste Wieken, staat in deeze
 niet in een geele Vlak en heeft den Appel regt
 in 't midden. De grootte van beiden was na-
 genoeg eveneens (*).

Oranjekleu- Onder den naam van *Myrtil* wordt, door G E-
 rig, OFFROY, een dergelyke Kapel beschreeven,
 welke hier ook niet onbekend is, en, wegens
 haare grootte, het Zand-Oog genoemd kan wor-
 den. Hy geeft 'er de langte van een Duim, de
 breedte van twee Duimen aan; het welk onge-
 vaar de grootte is van die van ROESEL (†),
 door hem aangehaald, welke voorgesteld wordt
 onder den naam van Oranjekleurige Bosch-Kapel,
 met de zwarte Oogjes, behoorende tot de
 Eerste Klasse der Dag-Kapellen (§), dat is die
 maar vier Pooten, om te loopen, hebben. Ik
 heb reeds aangemerkt, dat deeze Kapel, door
 LINNÆUS, ten onregte tot het Hooybeestje
 fcheen

(*) *Entomol. Carniol.* pag. 157, 158.

(†) III. THEILL. Tab. XXXIV. Fig. 7, 8.

(§) Hy zegt wel *Nachtvogel*, doch 't is blykbaar, dat hy
Tagvogel meent.

scheen t'huis gebragt te zyn (*). RAY noemt, ze, zeer duidelyk, „Kapel van middelmaati-
 „ge grootte, die de voorste Wieken van bo-
 „ven ten halve ros heeft, met bruine randen,
 „en de Oogjes ook in 't roffe gedeelte zigt-
 „baar.” Zy zyn rondagtig en getand, van
 boven bruin, van onderen Oranjekleur en bruin
 gewolkt. Op de voorsten is, van boven, een
 hoog geele Vlak, waar in ieder een Oogje
 heeft. Het schynt dat die inlandsche, welke
 door SEPP, onder den naam van het *Oranje-
 kleurig Zandoogje*, beschreeven en afgebeeld
 is, hier t'huis behoort. ROESEL merkt aan,
 dat zy meer in Boffchagie, dan op Velden of
 Weiden, aangetroffen wordt.

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.

Zeer verkeerdelyk heeft de Heer GEOFFROY
 de Negenentwintigste Plaat van l'ADMIRAAL
 aangehaald op deeze Kapel; alzo niet dezelve,
 maar een andere, aldaar door deezen Heer is
 afgebeeld en beschreeven, die wy het Kleine
 Zandoogje noemen, het welke de eerstgemelde
 onder den naam van *Amaryllis* voorgesteld hadt
 (†), zynde maar ruim een half Duim lang en
 omtrent anderhalf Duim breed. Zie hier zyne
 beschryving van hetzelve. De

Klein
 Zand-Oogje.

(*) Zie bladz. 276. hier voor. Ook is die aanhaaling, in
 zyne Tweede Uitgave van de *Fauna Suecica*, geheel weg ge-
 laten.

(†) *Papilio Alis rotundatis fulvis, oris fuscis, primariis O-
 cello duplici, continuo; secundariis duobus parvulis, infra
 fusco cinereoque nebulosis. Hist. des Inf. env. Paris. TOM. I.
 II. p. 52. N. 20.*

V. De vier Wieken zyn van boven vaal (*),
 AFDEEL. en omringd met een breeden bruiden zoom. Van
 XLI. onderen zyn de voorsten als van boven, maar
 HOOFD- de agtersten met bruin en Afchgrauw wit ge-
 STUK. marmerd en gewolkt. De voorsten hebben,
Zand-Oogje. naar den buitenhoek, een langwerpig Oogje
 met twee Appelen, of twee Oogjes die in el-
 kander loopen, en zig wederzyds vertoonen;
 zo wel als de twee kleine Oogjes of Stippen,
 die op het midden van de agterste Wieken staan.
 Hy hadt een dergelyke Kapel gezien, welke
 door hem als eene Verscheidenheid van deeze
 aangemerkt wordt, hebbende drie Stippen op
 de agter-Vleugelen, en op de voorsten, in de
 vaale en geelagrige Plek, flegts een langwerpig
 bruine, fchuijs geplaatst en niet ge-oogd.

De Rupsen. De Heer L'ADMIRAAL berigt my, dat de
 Rupsjes van 't kleine Zandöogje, door hem op
 zyne Negen-en-twintigste Plaat afgebeeld, zo-
 danig naar die van het Koe-Vinkje gelyken,
 dat menze bezwaarlyk daar van kan onderschei-
 den. Evenwel is de verschillendheid der Kleuren
 van de Rupsen, zegt hy, in deeze Soort zeer
 groot; dewyl sommigen bleek graauw zyn,
 anderen geelagtig vuil groen en eenige weini-
 gen zelfs tot die van zeer schoon Spaansch groen
 toe: zonder dat alle deeze verschillendheden ee-
 nig

(*) *Fauves*. Dit Woord gebruikt hy tegen het Latynsche
 Woord *fulvus*, dat rosigtig geel en dergelyke Kleuren meer,
 fchynt aan te duiden. Zie de Aant. bladz. 230.

nig Kenmerk van de Sexe aan de hand geeven. In de Kapellen is de Sexe daar aan blykbaar, dat het Mannetje altoos een dwars loopende zwarte Vlak op ieder voorste Wiek heeft, welke in het Wyfje ontbreekt: gelyk zyn Ed. dit onderscheid vertoond heeft in twee vliegende Kapellen. De Popjes waren ook, als in de andere Gras-Soorten, kort en dik, en de Rupsen van dit Zand-Oogje hebben mede de Eigenschap, van, tot haaren halven groey gekomen zynde, den Winter zonder eeten door te brengen, om vervolgens in 't Voorjaar geheel uit te groeijen, en dan in de maand July in Kapellen te veranderen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK
Zand-Oogje.

Onder de Westindische, verhaalt hy my, deeze Soort van Rupsen ook ontdekt te hebben. Die van de Atlas Dag-Kapel, hier voor beschreeven, hangt de Pop aan de Staart, het onderste boven, en van een andere groote, die bruin met Snuifkleurige Vlakken is, welke zyn Ed., uit dien hoofde, de Surinaamsche Zand-Oog noemt, leggen de Poppen los en vry, gelykerwys die van ons Koe-Vinkje. Doch hier valt aan te merken, dat die Soorten aldaar niet aan 't Gras alleen gebonden zyn. De eerstgenoemde aalt op de Mammée-Boomen, en de andere eet Kool. Ik heb van verscheide Westindische, by hem, de complete Veranderingen gezien, en uit de vertoonde stukken, hoe hy dezelve krygt, blykt het my genoegzaam, dat men

Surinaamsche Zand-Oog.

daar

V. daar op, zo veel in Menschelyke Zaaken plaats
 AFDEEL. kan hebben, vertrouwen mag.

XLI.

HOOFD-
STUK.

(107) Nimf-Kapel, die de Wieken getand,
 Oranjekleurig, wit en zwart bont heeft,
 de agtersten wederzyds met vier Oogjes.

CVII.
 Cardui.
 Distelvink.

In schoonheid van Tekening en Kleuren munt
 deeze uit onder de inlandfche Kapellen; zo dat
 PETIVER dezelve, met regt, de fierlyke bonte,
 vlugge Kapel, *Belladonna* genaamd, mogt ty-
 telen. Die naam, immers, werdt haar eertyds
 gegeven, en derhalve noemt GEOFFROY
 haar, ook nog, *Belle-Dame*, dat is Schoone
 Vrouw: hoewel wy ze thans gemeenlyk de
 Distelvink, in 't Latyn *Carduelis*, heeten; 't zy
 om dat de Rups zig meest op de Distelen ont-
 houdt; 't zy om dat de Kleur eenigermaate
 naar die der Distelvinken of Putters zweemt.

Op allerley foort van Distelen en Doornen,
 zelfs op de Gezegende Distel, wordt de Rups
 gevonden: ja op de Kliffebladen treft men de-
 zelve ook fomtyds aan. Hier in komen zy over-
 een met de meeste gedoornde Rupsen, die op
 Bran-

(107) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fulvis, albo nigro-
 que variegatis; posticis utrinque Ocellis quatuor. *Syst Nat.*
X. Belladonna. Faun. Suec. 778. *MOUFF. Inf.* 169. T. 101.
f. 1, 2. ALB. Inf. T. 56. *PET. Mus.* 35. N. 326. *ME-*
RRIAN. Eur. III. T. 15. *RAJ. Inf.* 122. N. 13. *RE-*
AUM. Inf. I. T. 26. *f. 11, 12. GOED. Inf.* III. T. A.
WILK. Pap. 56. T. 3 23. *LIST. GOED. f. 5, 6. ROES.*
Inf. I. Pap. 1, T, 10. *BLANK. Inf.* T. 3. f. A-C.

Brandenetelen en dergelyke Kruiden, welke eenigermaate stekelig zyn, haar Aas zoeken. Men kan zig over de voorzorg der Natuur, in deeze Rupsen dus tegen beschadiging te wapenen, niet genoeg verwonderen. De Geledingen vertoonen zig zeer duidelyk in de Rups van de Distelvink-Kapel, die zelden over de anderhalf Duim lang wordr. Zy is zwart en geel van Kleur, met Afchgrauwe Ringetjes daar tuffchen, waar op de Doornen staan, die getakt en taamelyk lang zyn. In sommige Rupsen van deeze Soort, evenwel, heeft het zwart zodanig de overhand, dat zig in hetzelfde maar smalle geele Streepjes, overlans het Lyf, vertoonen. De Kop en Pooten, welke deeze Rups zestien heeft, zyn bruin of graauw.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
Distelvink.

Niet minder verschil van Kleur heeft plaats in derzelver Poppen, waar van eenigen wel helder bruin zyn, met graauwagtige Streepen en Gouden Stippen versierd, maar anderen volkomen Goudgeel, ja even als of zy met geslagen Goud overtoogen en gebruieneerd waren. Men vindt 'er ook die ten deele zodanig, ten deele bruin zyn. Haar gestalte is, meer of min, naar die van de Aurelia of Gouden Vlinder, hier voor op Plaat LXXXV. *Fig. 1*, afgebeeld, gelykende, en zy komen daar in met die der Gras-Kapellen overeen, dat menze aan het Staart-end hangende vindt, even als die der andere gedoornde Rupsen.

De Pop.

Wat de Kapel aangaat: deeze heeft de Wie-

V. ken een weinig hoekig en getand. Op derzelver zwarte Grondkleur, van boven, zyn aan den buitenkant, of naar de tip toe, eenige witte, en aan den binnenkant Oranjekleurige Vlakken, in de voorste, en op de agterste Wicken vaale Vlakken, met blaauwe Stippen aan 't end. Het Lyf en de Grondsteun der Wicken is van boven vuil geel. Die zelfde Kleur heerscht op de Wicken, aan den onderkant; doch de agtersten zyn aldaar Netswyze geaderd en sierlyk geoogd; de voorsten keurlyk gemarmerd met wit, zwart, Roozekleur en Kerfenrood: zo dat de onderkant in fraayheid uitmunt by de bovenste.

Volgens REAUMUR behooren deeze Kapellen tot de Tweede Klasse, om dat zy maar vier Pooten hebben, maakende de twee voorsten als een soort van Borsteltjes of Staartjes, die by den Kop voor uit steeken †. Volgens ROESEL, die de Dag-Kapellen alleenlyk in vier- en zespootige onderscheidt, komen zy met de Gras-Kapellen in een zelfde Klasse. GEOFFROY maakt van de vierpootigen zyn eerste Familie, waar van de eerste Afdeeling de Dag-Kapellen bevat, die van Gedoornde Rupfen komen, en de Wicken hoekig hebben; de tweede de zodanigen met ronde Wicken, en de derde die van ongedoornde Rupfen afkomstig zyn, met de Voorpooten kort; gelyk de Gras-Kapellen. De Konings-Mantel, het Paauw-Oog, de Aurlia's, Nommer-Kapel en Distelvink, behooren

ren

† Zie bladz. 173.

ren tot zyn eerste; de Parlemoer-Kapellen en Bontemanteltjes tot zyne tweede Afdeeling. LINNÆUS merkt aan, dat de Verdeeling der Kapellen in vier- en zespootige niet gemakke-lyk plaats kan hebben omtrent de genen, die men in Laadjes beschouwt, en inzonderheid uitheemsche, aan welken dikwils de Pooten geheel of ten deele ontbreken. Ook is het klaar, dat die van zyn laatste Afdeeling, de Gras-Kapellen naamelyk, als een middelrang, tusschen de vier- en zespootigen, uitmaaken.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
Distelvink.

De Distel-Kapel onthoudt zig niet alleen in ons Wereldsdeel, maar mooglyk overal waaf Distelen en Doornen of dergelyke Kruiden zyn. Men vindt de gewoone aan de Kaap, in Afrika, en ik heb Nieuw Jorkse gezien, welker gedaante veel overeenkomst met de Europeischen heeft. Daar te Lande is nog een Soort die wat meer van de onze verschilt; doordien zy, van onderen, groote Oogen heeft.

(108) Nimf-Kapel, die de Wieken gekarteld, van boven en van onderen zwart heeft, de agtersten op 't midden Oranjekleur, met zeven Oogjes.

CVIII.
Pipileis.

Deeze Indische, die zig, zo wel als de volgende, in 't Kabinet der Koningin van Sweeden bevondt, heeft op de voorste Wieken een wit-
ten

(108) *Papilio Nymphalis Alis crenatis nigris concoloribus; posticis Disco fulvis Ocellis septem. M. L. U. Syst. Nat. X.*

V. ten Band, uit zeven Vlakken bestaande; op de
 AFDEEL. agtersten zeven ovaale Vlakken, die zwart zyn
 XLI. met een witten Oogappel, binnen den agtersten
 HOOFD- rand.
 STUK.

CIX.
Lamperia.

(109) Nimf-Kapel, die de Wieken gekarteld
 heeft, de voorsten bruinagtig met eengee-
 len Band, de agtersten van boven met zes
 Oogjes.

Van deeze zyn de Oogjes, binnen den agter-
 sten rand, aan elkander geschakeld.

CX.
Iris.
 Duitſche
 Weerſchyn.

(110) Nimf-Kapel, die de Wieken eenigermaa-
 te getand en van onderen graauw heeft,
 met een witten afgebroken Band aan beide
 zyden; de agtersten van boven met één
 Oogje.

Aan deeze, die wy de Duitſche Weerſchyn
 noemen, geeft men, in 't Latyn, den naam
 van *Regenboog-Kapel*, wegens de verandering
 van haare Kleur, die tot verwondering ſtrekt
 voor den aanschouwer; hoewel men thans on-
 derſtelt, dat de oorzaak daar van geheel na-
 tuurlyk en gemakkelyk te begrypen is. Be-
 hal-

(109) *Papilio Nymphalis* Alis crenatis; Primoribus fusces-
 centibus Fasciâ flavâ, posticis supra Ocellis sex. M. L. U.
Syst. Nat. X.

(110) *Papilio Nymphalis* Alis subdentatis subtus griseis; Fas-
 ciâ utrinque albâ interruptâ; Posticis supra uniozellatis. *Syst.*
Nat. X. Papilio Iris RICHTER. *Mus. 336. ROES. Inf. 3.*
T. 42. RAJ. Inf. 126. N. 2. WILK. Pap. 63. T. 1 a 2.

halve de breede witte Banden, die de Wieken wederzyds doorloopen, de Oranjekleurige Oogen van binnen met zwart en veelerley andere tekening, zo aan den onder- als aan den bovenkant, heeft deeze Kapel dit byzonders, dat de bovenste Oppervlakte der Wieken zig geheel anders verthoont, naar dat men die tegen 't Licht beschouwt, ja somtyds de eene Wiek donker graauw; de andere van het schoonste Hemelsblauw. Indien men zig binnenshuis met de Rug naar het Venster keert, en houdt de Kapel, schuins, met den Kop naar zig toe, dan verthoont zy zig geheel blaauw; doch, de Kapel anders om houdende, geheel bruin, en dit heeft ook plaats, als men zig omdraait naar het Licht; wanneer alleenlyk de Kleuren veel levendiger zyn (*). Regt nederwaards, en niet schuins, daar op kykende, is de Kleur Purperagtig of Violet, en, de Kapel van de zyde beschouwende, de eene Wiek blaauw, de andere bruin. Men heeft ontdekt, dat de Pluimpjes of Schubbetjes der Wieken ten deele blaauw, ten deele graauw zyn, en beurtlings op ryen zodanig tegen elkander op geplaatst, dat in de eene houding en stand zig alleenlyk de blaauwe, in de ander

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

*Duitsche
Weerschyn.*

(*) LEDERMULLER zegt, dat, door zig naar het Venster om te draaijen, terwyl men de Kapel met den Kop naar zig toe blyft houden, het blaauw in bruin verandert; doch 't is blykbaar, dat zu'ks tegen zyn eigen verklaring van dit Verschynzel stryden zou. Zie *Amus. Microscop.* p. 119. T. XLIX.

V. re alleenlyk de graauwe, vertoonen kunnen; maakende, wanneer menze regt van boven, beiden te gelyk ziet, door haare mengeling een Purper-gloed.

*Duitsche
Weerschyn.*

In sommigen van deeze Kapellen, egter, is het Hemelsblaauw overvloediger en het bruin graauw of bleeker; in sommigen ontbreekt het Hemelsblaauw t'eenemaal; hoedanigen ROESEL gehad heeft; doch die zyn, zo hy aanmerkt, by uitstek zeldzaam en verdienen den naam van *Papilion Changeant* of *Schillervogel*, noch ook dien van Weerschyn-Kapel, niet. Het Blaauw, dat zy hebben, is in eenigen Paarschagtig en donker, doch in anderen zo hoog en schoon, dat geen Ultramaryn dienen kan, om 't zelve af te maalen. In de overige rekening der Wieken heeft ook een aanmerkelyk verschil plaats.

Wegens de kortheid der voorste Pooten schynt deeze veeléer te behooren tot de Gras-Kapellen, dan tot die van Gedoornde Rupsen komen, en GEOFFROY betreftze tot de Derde Afdeeling van zyn Tweede Familie der Dag-Kapellen, welke de Zespootigen bevat, en dus zou deeze de Eerste zyn van de Argus-Kapellen. Hy geeft 'er den naam aan van *le Mars*, doch maar één daar van was in een Tuin te Parys gevangen en hem niet dan beschadigd toegeschikt. In Karniolie, zegt Doktor SCOPOLI, komen deeze Weerschyn-Kapellen, by Zomer, dikwils voor. De Heer FORSKAOL heeftze ook

ook in Engeland en elders waargenomen. Men meent dat de Rups zig, in Duitschland, op de Eiken onthoude.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

ONGE-OOGDE NIMF-
KAPELLEN.

(III) Nimf-Kapel, die de *Wicken* getand en bruin, met witte Banden en Vlakken, van onderen op den geelen grond wit gebandeerd en met blaauwagrige Plekken heeft. CXI.
Populi
Nimweeg-
sche Kapel.

Deeze schoone Kapel voert den naam van de Nimweegsche, om dat zy in onze Provinciën, zo het schynt, tot nog toe nergens, dan omstreeks Nymegen, is gevonden. Die soort van Popelieren, evenwel, de Ratelaar genaamd, welke in de Noordelyke deelen van Europa gemeener is dan de witte of Abeel-en zwarte Popeliere Boomen, groeit ook in het Haagsche Bosch, en elders in de Nederlanden. Op dezelve onthoudt zig en aast de Rups in Sweeden, volgens de Waarneeming van den Heer CLERK, doch zeldzaam, en ROESSEL heeft 'er, in Duitschland, ook maar eenigen gevangen, zonder de Verandering te kunnen ontdekken.

De

(III) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fuscis, albo fasciatis maculatisque; subtus luteis, albo fasciatis; maculis coeruleiscentibus. RAJ. *Inf.* 127. N. 3. UDDM. *Diff.* 54. f. 19. CLERCK. *Aff. Stockb.* 1753. p. 278. T 7. ROES. *Inf.* III T. 33. f. 1, 2.

I. DEEL.XI. STUK.

V 4

V. De laatstgemelde Auteur is , buiten twyfel ,

AFDEEL. te voorbaarig geweest met onbeschroomdelyk

XLI.

HOOFD. vast te stellen , dat alle Kapellen , die maar vier

STUK.

Pooten gebruiken om te loopen , van Gedoorn-

Nimweegsche

Kapel.

† Blaz. 273 ,

enz.

gezien † , hoe 'er een geheele Bende van Gras-

De Rups.

Kapellen is , welke de voorste Pooten kort , zonder Klaauwtjes en dus maar als Handen hebben , om iets aan te vatten ; wier Rupsen kaal en ongedoord zyn. Tot deeze Bende zou de Nimweegsche Kapel moeten t' huis gebragt worden , en , volgens de Waarneeming van gedagten Sweed , heeft de Rups wel eenige Knobbeltjes , doch men kanze niet Gedoord noemen ; hoewel de Pop zig aan de Bladen ophangt , met de Staart om hoog , even als die der Aurelia's of Gouden Vlinders , het Paauw-Oog , en ook die van veele Gras-Kapellen.

De Pop.

De Kleur van de Rups is licht graauw , met de Voorpooten en Kop bruinagtig , de Agterpooten groen. Zy hadt zig reeds , tot de Verandering , aan een Blad opgehangen , het welk zig aan de kanten omkromde , tot beschutting , zo het schein , van de Pop , die zo week en Geleyag-

(*) *Insect. Belust.* III. THEIL. pag. 204. Alwaar ROESEL zegt. Gelykerwys , nu , dergelyke Kapellen in haare Rupsen gestalte , met Doornagtige Borstels , of Stekels met spitië Zytakken , bezet zyn ; zo moeten ook de geenen , die ik nu gaa beschryven [te weeten deeze Nimweegsche , het bruin en geele Zandoog , enz.] van zulke Doorn-Rupsen voortkomen.

leyagtig is van zelfstandigheid, dat het af-
drukzel daar in blyft staan van de Adertjes van
het Blad, waar zy tegen aan hangt, en, lang bly-
vende leggen, komt 'er niet dan een gebrekke-
lyke of zelfs in 't geheel geene Kapel uit voort.
De Kleur van de Pop is bleek bruin met zwarte
Knobbeltjes, en de Kapel kwam den agttien-
den Dag te voorschyn.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.
*Nimweegsche
Kapel.*

Het is de grootste der Europeische Dag-Ka-
pellen, die tot nog toe bekend zyn, als beslaan-
de omtrent vier Duim in breedte en anderhalf
Duim in langte. Van boven is de Grondkleur
grauw, met een Band van witte Vlakken en
een zwarten zoom, opgesierd met half-Maant-
jes, waar van de buitensten blaauwagtig, de
binnensten Oranjekleurig zyn. De Grondkleur
van onderen is meest Oranje, met witte Vlak-
ken, doch blaauw en zwart gezoomd, en, zo
wel als van boven, met blaauwagtige Adertjes
doorreagen: doch naar het Lyf toe bleek blaauw.
Deeze mengeling zet de Kapel een ongemeene
deftigheid en sieraad by: maar men vindtze niet
allen even schoon. Die, welke in *Fig. 25* en
26, op de twaalfde Tafel in 't Vierde Deel van
SEBA is afgebeeld, schynt my in tekening mer-
kelyk te verschillen.

Ik weet niet, waar ik beter, dan alhier, zal
plaats geeven aan de beschryving van die on-
gemeen sierlyke Chineesche, welke my tot het
maaken van de Afbeelding PL. LXXXIX. *Fig.*
4, geleend is door den Heer ANTHONY VAN

Koninginne
Tabbaard.
PL.
LXXXIX.
Fig. 4.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

RENSELAAR, die dezelve in zyne Verzame-
ling bezit. De wonderbaare schoonheid der
Tekening van onderen doet my 'er, in verge-
lyking met de volgende, den naam aan geeven
van Koninginne Tabbaard. Een zeer puntig
getande zoom, van zwart en wit, gelyk dat
men *ziczac* of *a la grecque* noemt, maakt den
buitensten omtrek der vier Vleugelen uit. Daar
binnen, en evenwydig aan denzelfen, loopt een
Band van langwerpige Oogjes en dubbelde Stip-
pen, ook zwart en wit, aan wederzyden van
welken de Grond geel is. Een andere Band,
daar binnen, met eenige zwarte Stippen en
Streepjes gezoomd, is zeer bleek geel, en be-
sluit een ruimte, ter wederzyden van het Lyf,
die zeer zagt met rood gekleurd is. Hier door
loopen nog bleek geele Banden, met zwarte
Streepen, die de aartigheid der onderste Op-
pervlakte voltooijen. De bovenste praalt met
een heerlyke Oranjekleur in 't midden, die
meer dan de helft beslaat, met groote zwarte
Stippen naar agteren, op de onderste Wieken,
zynde het overige zwartagtig of donker graauw,
met een witte tekening, en aldaar is de Kapel,
op dergelyke manier als van onderen, langs
den geheelen omtrek gezoomd.

CXII.
Antiopa.
Konings
Mantel.

(112) Nimf-Kapel, die de Wieken boekig
en zwart heeft, met een witten rand.

Uit

(112) *Papilio Nymphalis Alis angulatis nigris limbo albido.*

Uit deeze Kenmerken zou men niet ligt de schoonheid opmaaken van deeze Kapel en nog minder uit den bynaam van *Morio*, of Moor, die 'er te vooren aan gegeven was. Doktor SCOPOLI merkt met reden aan, dat zy, van verre beschouwd zynde, zig wel geheel zwart vertoont, doch niet van naby, wanneer de Kleur is als die van Kruidnagelen, maar wat donkerer. In 't Voorjaar herom vliegende, zegt hy, heeft zy altoos een witten rand, doch op andere tyden dikwils Isabelle-Kleur, en bewaard zynde wordt de rand fomtyds wit, die te vooren zodanig niet was: ook is dezelve dikwils met bruine Vlakjes gestippeld (*). In de mynen, die reeds eenige Jaaren oud zyn, vertoonen de Wieken zig Fluweelagtig Koffykleur, met een zwarten Band, die blaauw gevlakt is, daar om heen, en aan den omtrek een breed geelagtigen zoom, met bruine Stipjes gesprenkeld: waar uit blykt, dat men de bovenste Oppervlakte eenigermaate by die van een Konings Mantel of Tabbard, die weleer Purper plagt te zyn met Hermelyn geboord, kan vergelyken. Het is opmerkelyk dat de Schubbetjes of Pluimpjes, op de Wieken van de Kapel, Karmynrood, blaauw, paarsch of violet en geel

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

*Konings-
Mantel.*

*Syst. Nat. X. Morio. Faun Succ. 772. JONST. Inf. T. 9.
& 11. WILK pap. 58. T. 2. n. 10. RAJ. Inf. 135. 136.
ROES. Inf. 1. p. 1. T. 1. DE GEER. Inf. 1. T. 21. f.*

8. 9.

(*) *Entomol. Carniol. p. 242.*

1. DEEL. XI. STUK.

V. geel zyn , wanneer menze met het Mikroskoop
 AFDEEL. beschouwt. De onderste Oppervlakte der Wie-
 XLI. ken is zwartagtig graauw en wit gerand , zon-
 HOOFD- der eenige sierlykheid.
 STUK.

*Konings-
 Mantel.
 De Rups.*

. De Rups van de Konings Mantel is van ge-
 woone figuur , met zeftien Pooten , hebbende
 het Lyf zwart , met een menigte van witte
 Stipjes en korte gryze Haairtjes , die als rin-
 getjes overdwars maaken , Het gene haar by-
 zonder doet uitmunten , zyn agt groote donker
 Oranjekleurige of roffe Vlakken , op de agt
 middelste Ringen van het Lyf , die in een ge-
 heel zwarte Band staan , welke over de Rug
 langs heen loopt. Op ieder Ring , behalve den
 voorsten , staan zeven lange zwarte Doornen ,
 die in deeze Rups geen zytakken hebben ,
 zynde alleenlyk met eene Haairigheid bezet.
 Zy hebben de Vleezige Pooten ook geelagtig
 rood , en van onderen , gewapend met een
 bykans vollen cirkel of kring van Haakjes. In
 de Poppen straalt die hoekige en puntige ge-
 daante , welke aan de Poppen der Aurelia's en
 anderen zulk een zeldzaame figuur geeft , dat
 het bovenste byna naar den Kop van een Kat-
 Uil gelykt , byzonder door: te meer , dewyl
 zy zeer sterk geneusd en gehoornd zyn.

De Heer DE GEER zegt , dat het de groot-
 ste Gedoornde Rupsen zyn in Sweeden ; hebbende
 de langte van over de twintig Lynen of één
 en twee derde Duims , en een taamelyke dikte.
 In 't laast van Juny ziet men aldaar , dikwils ,
 de

de Wilgebocmen krielen van zodanige Rupsen, die 'er in gezelligheid leeven, en zeer vraatig zyn (*). ROESEL vindt 'er in Duitschland, somtyds, wel vyftig by elkander, op allerley foort van Wilgen, en de Eytjes worden ook, by troppen, op de Blaaden gelegd. Dewyl die Boomen, in onze Provinciën, zo gemeen zyn, zou men zig, met regt, kunnen verwonderen, hoe het bykomt, dat men de Kapellen zo zeldzaam vindt: want de vernieling der Poppen door de Boor-Wespen zyn zy alom onderhevig. Mooglyk is 'er iets in onze Landsgesteldheid dat haar niet behaagt. WILKES getuigt, dat de Konings Mantel, die hy *the Willow-Butterfly*, dat is de Wilgen-Kapel noemt, zeer zeldzaam is, in Engeland. LINNÆUS geeft haar, in Sweeden, de Berkeboomen tot haar voornaamste woonplaats (†). De Heer KALM heeftze ook in Noord-Amerika gevonden.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

*Konings-
Mantel.*

Indien de naam van Bonte Mantels of Manteltjes niet aan geheel andere Kapellen gegeven werde, gelyk wy vervolgens zien zullen; zou ik die schoone en zeldzaame, welke den Heer P'ADMIRAAL van Batavia is toegezonden, met regt *Bonte Mantel* kunnen tytelen; doch ik geef

Javaansche
PL.
LXXXIX.
Fig 5.

(*) On voit souvent les Saules & les Oziers tout remplis de grandes Chenilles, &c. Je vis des Oziers peuplés de ces Chenilles, qui n'avoient presque plus de feuilles de reste; car elles mangent beaucoup: elles y étoient par centaines. p. 305.

(†) Habitat in Betula frequentissimus. Larva foliis Betulæ victitat. *Faun. Suec.* Ed. II. p. 278.

V. geef 'er thans den naam aan van *Javaanfche*
 APDEEL Konings - Mantel. Zy is in *Fig. 5*, op PL.
 XLI. LXXXIX, naar 't leven afgebeeld, gelyk zy
 HOOFD. LXXXIX, naar 't leven afgebeeld, gelyk zy
 zig op de bovenzyde vertoont. De voorfte
 Wieken zyn, ten grootften deele, zwartagtig
 of donker graauw, met witte Vlakken, en ee-
 nig Hemelfchblaauw aan de kant; naar 't Lyf
 toe rofagtig geel geplekt: de agterfte aan den
 omtrek graauw, in 't midden witte Plekken
 hebbende, die agterwaards geel worden, met
 witte Stippen, waar mede de geheele omtrek,
 op een twee- of drie-dubbele ry, gezoomd is.
 De tekening, die van onderen doorblinkt, is
 in 't algemeen, zo wel als de Grondkleur,
 veel bleeker, doch ongelyk fterker aan den
 rand; alwaar een dubbele ry van witte half-
 Maantjes den geheelen omtrek fierlyk doet uit-
 munten.

CXIII.
Polychloros.
 Grootte Au-
 selia.

(113) Nimf-Kapel, die de *Wieken* boekig en
Vuurkleurig heeft, met zwarte *Vlakken*,
 de voorften, van boven, met vier zwarte
Stippen.

De Latynfche bynaam, *Polychloros*, is ont-
 leend

(113) *Papilio Nymphalis* Alis angulatis fulvis nigro macu-
 latis, primoribus supra punctis quatuor nigris. *Faun. Susc.* 773.
 ALDR. *Inf.* 246. f. 7. *Merian Eur.* II. T. 2. GOED. *Inf.*
 I. T. 77. ALB. *Inf.* T. 55. LIST. GOED. V. f. 3.
 FRISCH *Inf.* 6. t. 3. PET. *Muf.* 34. n. 315. REAUM.
Inf. I. T. 23. f. 2. RAJ. *Inf.* 118. n. 2. ROES. *Inf.* I.
 pap. I. t. 2. WILK. pap. 56. T. 3. a 5.

leend van ALDROVANDUS, die zekerlyk, evenwel, daar mede een andere Kapel, en mooglyk de Nimweegsche bedoeld heeft; alzo die veel wit heeft, dat in deeze geheel ontbreekt, en de Veelkleurigheid daar in ongelyk meer doorstraalt. De roodagtig-geele Grondkleur der Wieken, aan de bovenkant, doet 'er, op sommige plaatsen der Nederlanden, den naam van *Gouden Vlinder* aan geeven. By de Liefhebbers is deeze Kapel onder den naam van de Groote *Aurelia* bekend, die men wil dat van de Popjes der Kleine, welke fomtyds geheel verguld zyn, zou afkomen. Aurelia is de algemeene Latynsche naam der Poppen *. De Engelschen noemen deeze de Groote *Schildpad*.⁵⁷ *Schulp* Kapel, wegens de zwarte Vlakken die de Wieken, op de roodagtig-geele Grondkleur, versieren, en de Franschen *la Grande Tortue*, dat is, de groote Schildpad.

De Rups, die, in volwassenheid, de langte van ongeveer anderhalf Duim heeft, is zwart van Grondkleur, met geele Streepen en rondom bezet met geele getakte Doornen, die groot en zichtbaar zyn. Zy onthoudt zig op de Ypen- en Kerse-, ja fomtyds ook op de Peeren- en Wilgeboomen: zoo dat zy zeer onverschillig schynt te zyn van smaak. De jonge Rupsjes leeven eerst, eenigen tyd, in gezelligheid; doch verspreiden zig, naderhand, over den geheelen Boom. Haar Verandering in een hoekige hangende Pop, die in *Fig. 1.* op *Plaat*

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Groote *Au-
relia.*

* zie *Bladz.*

De Rups.

V. LXXXV afgebeeld is, geschiedt als vooren is
 AFDEEL. beschreeven *. De Kleur van deeze Poppen is
 XLI. geelagtig vaal. Sommigen munten uit door zes
 HOOFD- Zilverkleurige Stippen, op twee ryën, onder
 STUK. het Mom-Aangezigt, dat zy vertoonen, ge-
 Grootte Au- * Bladz.
 relia. 71, enz. plaatst: anderen hebben aldaar vier Stippen als
 van Goud, en eenige weinigen in 't geheel niets,
 dan eenige donkere Stippen.

De Kapel is Vuurkleurig (*) op de bovenkant
 der Wieken, die aan den voorsten rand geel,
 en in den overigen omtrek zwart gezoomd zyn,
 met blaauwe Vlakken, welke zig meest op de
 agterste Wieken vertoonen. De voorsten zyn
 met eenige zwarte Vlakken getekend. De on-
 derkant van de Kapel is graauw bruin, naar
 den omtrek toe geelagtig, en aldaar met een
 blaauwe Streep gezoomd: het Lyf ook van
 onderen graauw, van boven geelhaairig.

De Poppen van de groote Aurelia of Gouden
 Vlinder vindt men doorgaans hangen aan de
 Schuttingen en Muuren der Tuinen, of ook aan de

(*) Doktor SCOPOLI noemt die Kleur Schorsagtig (*Cor-
 ticinus*), als naar de Kleur van de Kina, gemeenlyk *Correx*
 genaamd, gelykende; doch ik heb die Bist nooit van zulk
 een hooge Kleur gezien, als dezelve doorgaans is in deeze
 Kapellen, komende dikwils naby aan een geel Saffraanag-
 tige of Oranjekleur; gelyk ROESEL ook dezelve *Oranje-
 geel* noemt, maar erkent, dat zy in sommigen donkerer, in
 andere helderer is. By LINNÆUS wordt de Kleur der Au-
 relia's en die der Pauw-Oogen, beiden, met het woord *fulvus*
 aangewezen: doch zy verschillen grootelyks van elkander,
 als ieder een bekend is. Zie bladz. 230.

de takken van Boomen, zodanig, dat zy eenigermate voor den Regen beschut zyn. Derzelver aartigheid niet zo zeer, als de verwagting om 'er een schoone Kapel uit voort te teelen, doet de Liefhebbers deeze Poppen dikwils niet neemen; maar zy vinden zig dikwils in hunne verwagtinge te leur gesteld, aangezien 'er niet uitkomt dan kleine Vliegjes. De Verandering gaat in deeze Soort vry schielijk toe, gelyk in de meeste Dag-Kapellen. In veertien Dagen tyds, na dat de Rups een Pop geworden is, komt, zoo dezelve niet met Eytjes van Boor-Wespen is bezet geweest; de Kapel te voorschyn.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
Grootte
Aurelia.

(114) Nimf-Kapel, die de *Wicken* boekig en *Vuurkleurig* heeft, met zwarte *Vlakken*, de voorsten van boven met drie zwarte *Stippen*.

CXIV.
Urtica.
Kleine
Aurelia.

Zo weinig verschil is 'er in de Kleur van de Grootte en Kleine Aurelia, dat de Kenmerken, welke LINNÆUS opgeeft, alleen het onderscheid hebben van vier of drie zwarte *Stip-*

(114) *Papilio Nymphalis* Alis angulatis fulvis nigromaculatis, primariis supra punctis tribus nigris. *Faun. Suec.* 774. MOWFF. *Inf.* 101. f. 5, 6. BRADL. *Nat.* T. 27. f. 29. GOED. *Inf.* I. T. 21. MERIAN. *Eur.* 1. T. 44. LIST. GOED. 3. f. 2. ALB. *Inf.* T. 4. 51. BLANK. *Inf.* 13. T. 1. f. L-Q. SWAMM. *Bibl.* T. 35. f. 12. RAJ. *Inf.* 117. N. 1. REAUM. *Inf.* I. T. 26. f. 6, 7. ROBERT. *Icon.* T. 5. ROES. *Inf.* I. Pap. 1. T. 4. HOFEN. *Pict.* 2. f. 16. WILK. *Pap.* 36. T. 2.

3. *Fig. Inf.*

3. DEEL. XI. STUK.

X

V. Stippen, gelyk zyn Ed. de rondagtige zwarte
AFDEEL- Vlakjes gelieft te noemen, op de voorste Wieken.
XLI.
HOOFD- Allergemakkelykst is deeze Soort, van de voor-
STUK. gaande, te onderscheiden door de kleinte;
Kleine hoewel zy nog de breedte van twee Duimen
Aurelia, heeft: want de grootte der Oppervlakten, van
 de Kleine en Grootte, staat tot elkander om-
 trent als twee tot drie. Haar Kleur komt,
 bovendien, een weinig nader aan Oranje, en
 zy heeft, op de voorste Wieken, naby de
 tip, een witte Vlak, die men niet in de voor-
 gaande vindt. Van boven, by het Lyf, zyn
 de agterste Wieken bruiner, en van onderen
 verschilt de tekening van het Graauw eeniger-
 maate: doch de Zoom is nagenoeg eveneens.

De Rups verschilt minder door de Kleur,
 dan door haar Woonplaats, van die der Groo-
 te Gouden Vlinder. Zy heeft, overlans,
 beurt om beurt, een donkergroene Streep met
 bruine Stippeltjes, en een bruine Streep met
 groene Stippeltjes: onthoudende zig menigvul-
 dig op de groote Brandenetelen; zo dat deeze
 Kapellen, in ons Land, mooglyk wel de ge-
 meensten zyn. Zy vliegen overal op allerley
 Bloemen, en niettemin leggen zy de Eytjes
 wederom op dat veragtelijke Kruid, alwaar de
 Rupsen, nog jong zynde, ook eenigen tyd in
 gezelligheid leeven. De Poppen zyn, gemeen-
 lyk, in 't geheel of ten deele verguld, als ge-
 zegd is, en de Kapel wordt, van de Engel-
 schen en Franschen, de kleine Schildpadkleurige
 ge-

getyeld. SEPP heeft 'er een zeer naaukeurige Afbeelding en beschryving van aan 't licht gegeven.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(115) Nimf-Kapel, die de Wieken gebakkeld en Vuurkleurig rood heeft, met zwarte Vlakken; de agtersten, van onderen, met een witte C getekend.

CXV.
C album.
Gehakkeld
Aurelia.

De gehakkelde Vlerken onderscheiden deeze Aurelia ruim zo veel van de anderen, als de laatstgemelde tekening, die van sommigen een Gamma of Grieksche G genoemd wordt, doch genoegzaam gelykt naar een Duitsche C. Dezelve munt, door haare witheid, sierlyk uit op het Graauwe van den onderkant. In 't Fransch wordt, deswegen, deeze Kapel *Gamma* of *Robert le Diable*; in 't Engelsch *the Comma Butterfly*, geheeten: aangezien het zig somtyds als een Comma vertoont. De bovenkant der Wieken is nagenoeg als in de kleine Aurelia; doch met meer Stippen en witagtig bruine in plaats van zwarte Zoomen, in welken het Blaauw geheel ontbreekt. Bovendien is zy ook wat kleiner.

De

(115) *Papilio Nymphalis Alis angulatis fulvis nigro-maculatis; posticis, subans, C albo notatis.* *Faun. Suec.* 775. *MOUFF. Inf.* 103. f. 2. *FRISCH. Inf.* IV. T. 4. *ALDR. Inf.* T. 244. f. 3, 4. *REAUM. Inf.* 1. T. 27. f. 9, 10. *RAJ. Inf.* 118. N. 3. *DE GEER. Inf.* 1. T. 20. f. 9, 10. *ROB. Icon.* T. 23. *ROES. Inf.* 1. Pap. 1. T. 5. *MERIAN. Eur.* 1. T. 143 f. 159. *WILK. Pap.* 57. T. 3 a 6. *ALB. Inf.* T. 4. f. 5;

V.
AFDEEL
XLI.
HOOFD-
STUK.
De Rups.

De Rups is , wegens de zonderlinge schikking haarer Kleuren , van REAUMUR getyeld *la Bedaude* ; als of haar Kleeding eenigermate naar die van een gemantelde Roedraager of Pedel geleek. Zy heeft de Rug aan 't vorend geel , aan 't agter-end wit , en den Buik Kaneelkleurig : zo dat zy grootelyks verschilt van de Maskers der andere Aurelia's ; doch is insgelyks bezet met een menigte van getakte Doornen. De Kleur van de Pop is paarsch of Purperagtig Violet , met vergulde Stippen en kromme Hoortjes van boven. Oock is de gedaante van een Menschen Aangezigt in 't klein , welke de Rug aan 't bovenend vertoont , in dezelve allerduidelykst waar te neemen.

Op de Kruisbesieboomen en Hop , niet alleen ; maar ook op de Brandenetelen somtyds , komen deeze Rupsen voor , die ook wel aan Ypen of Olmen Bladen aazen (*) : doch zy zyn zeldzaamer dan die der andere Aurelia's en leven niet in gezelligheid. Zy zyn van middelmatige grootte , en haar Kopje gelykt , eenigermate , naar den Kop van een Kat.

CXVI.
C. Aureum.
Chineefche.

(116) Nimf-Kapel, die de *Wicken* gebakkeld en

Vuur-

(*) *La Bedaude* : elle vit de feuilles d'Orme , zegt REAUMUR , TOM. I. 2. Part pag. 112. Volgens ALBIN zou zy , in Engeland , op de Hoppe leven : en DE GEER vondtze , in Sweden , op de Brandenetelen : maar ROESEL zegt , dat zy meest gewoon zyn , op de Kruisbesie-Boompjes zig te onthouden.

(116) *Papilio Nymphalis Alis angulatis fulvis nigro-maculatis ; posticis fubtus C aureo notatis*, *Syst. Nat. X.*

Vuurkleurig heeft, met zwarte Vlakken,
de a. terfien van onderen met een Gouden
C getekend.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK

Deeze Chineefche gelykt zeer naar de voor-
gaande, maar is eens zoo groot, zegt LIN-
NÆUS en van onderen meer geel gewolkt.
De C of Comma is in dezelve kleiner. Wy
hebben hier ook een grooter Soort van gehak-
kelde Aurelia's, in welken de Gamma byna
geheel ontbreekt.

(117) Nimf - Kapel, die de Wieken boekig
heeft en bruin, de voorften met een gee-
len Band, van onderen met zwart ge-
golfd.

CXVII.
Dirce.

Deeze, die zig, zo wel als de volgende, in
't Kabinet van de Koningin van Sweeden be-
vondt, onthoudt zig onder de heete Lugt-
freek.

(118) Nimf - Kapel, die de Wieken boekig
heeft, van boven bruin met witte Stip-
pen, een rooden Band en een zwarte ge-
golfde Streep.

CXVIII.
Amathea.

Deeze Indifche gelykt dus veel naar de vol-
gen-

(117) *Papilio Nymphalis* Alis angulatis fuscis, primoribus
Fasciâ flavâ, subtus nigro undulatis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(118) *Papilio Nymphalis* Alis angulatis, supra fuscis albo
punctatis, Fasciâ rubrâ; lineâ nigrâ undatâ. M. L. U. *Syst.*
Nat. X.

V. gende Soort, zegt LINNÆUS. Ik heb een
 AFDEEL. Chineefche gezien, die in grootte en Kleur
 XLI. veel overeenkomst heeft met de Nummer-
 HOOFD. STUK. Kapel.

CXIX.
Atalanta.
 Nummer-
 Kapel.

(119) Ninf-Kapel, die de Wieken getand, en
 zwart met wit gevlokt heeft, ieder met
 een paarfchen Band, die inde voorften o-
 verdwars, in de agterften langs den ag-
 terften rand loopt.

Aan de Kleur is deeze gemakkelyk kenbaar,
 die haar van boven en onderen zeer verfiert, en
 tot eene der fchoonften van de genen, welke
 in Nederland gemeen zyn, maakt. Men geeft
 'er, deswegen, in Engeland, den naam aan
 van *the Admirable*, dat is Verwonderlyke, en
 die hoogroode breede Streep of Band, fteekt
 zodanig uit op het Koffykleurig zwart der Wie-
 ken, dat menze, waarfchyntlyk om die reden,
 in Vrankryk, *le Vulcain* genoemd heeft. LIN-
 NÆUS gaf 'er, voorheen, den tytel aan van
Ammiralis, dat is Admiraal. Wy noemenze,
 wegens zeker aartig graveerfel, dat aan den

ON-

(119) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis nigris albo maculatis:
 Fasciâ communi purpureâ, primoribus utrinque, posticis mar-
 ginali. *Syst. Nat. X. Ammiralis. Faun. Suec. 777. MOUFF. Inf. 100. f. 3, 4. BLANK. Inf. T. 18. f. 2. A-D. ALDR. Inf. 240. f. 45. MERIAN. Eur. 2. T. 91. JONST. Inf. T. 7. f. 6, 7. ALB. Inf. T. 3. f. 4. RAJ. Inf. 126. N. 1. REAUM. Inf. I. T. 10. f. 8, 9. PET. Mus. 35. N. 327. DE GEER. Inf. I. T. 22. f. 5. GOED. Inf. I. T. 26. ROES. Inf. I. Pap. 1. T. 6. LEST. GOED. 10. f. 4. WILK. Pap. 55. T. 3. 2. 1.*

onderkant der agterfte Wieken het Cyfergetal 78, vry duidelyk, op de ééne regt, en op de andere Wiek omgekeerd vertoont, in 't algemeen de Nommer-Kapel.

ROESEL hadt lang te vergeefs gezogt naar de Rupfen, tot dat hy, eindelyk, opaanleiding van 't Werk van Juffr. MERIAN, dezelve vondt op de kleine Brandenetelen. Sommigen derzelve zyn wel zwart, doch anderen groen, geel of bruinrood: hetwelk misschien een verschil van Sexe zou kunnen aanduiden. REAUMUR, ten minste, heeft zig verbeeld, dat uit de geele Rupfen de Mannetjes, uit de zwarten de Wyfjes kwamen. Een ry van Zwavel- of Citroengeele Halfmaantjes, aan ieder zyde van het Lighaam, onder de Lugtstippen, maakt deeze Rupfen kenbaar, en daar aan kan menze van de andere Gedoornde Rupfen der Brandenetelen, die de Aurelia's uitleveren, ligt onderscheiden. Zy huisvesten, bovendien, in omgekrulde Bladeren, en zitten dus, byna altoos, voor 't gezigt verborgen; doch moeten zig, om dat zy zo sterk eeten, byna alle dagen een nieuwe woonplaats vervaardigen. In de tyd van twee Weeken bereiken zy haaren vollen wasdom; de Eytjes, die niet by elkander, maar elk op zig zelf aan de Steeltjes gelegd worden, komen in agt Dagen uit, en de Verandering, van de Pop in een Kapel, geschiedt in minder dan twintig Dagen: zo dat van de Geboorte, of van het leggen der Eytjes,

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Nommer-
Kapel.
De Rups.

V.
 AFDEEL.
 XLI,
 HOOFD-
 STUK.
 Nummer.
 Kapel.
 De Pop.

tot aan den volmaakten Staat, geen zes Wee-
 ken tyds verloopt.

Deeze Rupsen zyn traag van gang en leeven
 niet in gezelligheid, gelyk die der kleine Au-
 relia's, welke op de groote Brandenetelen aa-
 zen. De Poppen vindt men, even als die der-
 zelve, hangende; zy zyn hoekig en een wei-
 nig grooter dan de Poppen der gehakkelde Au-
 relia. " De Kleur is grysbuin met eenige don-
 , kere Vlakjes gewolkt. Op het Borststuk
 , en Agterlyf ziet men veele verhevene Stip-
 , pen, die als Goud zig vertoonen. Het gene
 , deeze Pop byzonders heeft, en dat haar on-
 , derscheidt van veele andere Soorten van hoe-
 , kige Poppen, is, dat de Puntjes boven aan
 , het Agterlyf zeer kort, doch niettemin spits
 , zyn, en dat de twee Hoornen, op den Kop,
 , ook kort zyn, doch dik en rond aan 't end".
 zegt de Heer DE GEER (*).

Van deezen zelfden Auteur zal ik, om de
 Nederduitsche beschryvingen van ROESSEL en
 SEPP niet aan te roeren, het gene de Kapel
 raakt, meest ontleenen. Zy beslaat, de Wicken
 wel uitgebreid zynde, de breedte van twee en
 een half Duim. De Grondkleur van boven,
 zo op den Kop, als op het Lyf en de Wicken,
 is schoon zwart. Op ieder voorste Wiek,
 overdwers, loopt een breede Band, die oneffen
 is en van het schoonste Vermiljoen-rood: naar
 de

(*) *Mém. sur les Inf.* TOM. I. pag. 313.

de tip ziet men zes witte Vlakken, waar van drie grooter, drie kleiner zyn. De buitenste rand heeft langwerpige witte Vlakken, en naar de tip ziet men daar in eenige blaauwe wolkigheid. De agterste Wieken hebben, aan den agterkant, een dergelyken rooden Zoom, met zwarte Stippen daar in, en zwart met wit gerand, doch aan den binnensten hoek is een groote blaauwe Vlak met een zwart randje. Van onderen heeft, op de voorste Wieken, een dergelyke roode Band plaats, als van boven (*), en de witte Vlakken komen ook nagenoeg overeen. Men ziet daar ook geelagtige Wolkjes en blaauwe Streepen op een zwarten Grond: maar de agterste Wieken, van onderen, zyn zo aartig, zwart, bruin, geelagtig, feuillemort, geel en blaauw gewolkt, met een groote geele Vlak aan den buitenrand; dat men met reden mag twyfelen, welke van beiden, de bovenste of de onderste Oppervlakte, de fraayste zy.

De Nommer - Kapel behoort, zo wel als de Aurelia's en Konings-Mantel, tot de Kapellen, in welken de twee Voorpooten een Sabel aan den Hals maaken, en als zodanig zyn zy ook van GEOFFROY, in de eerste Afdeeling van zyne Eerste Familie, die de Vierpootigen bevat,

(*) In sommige is deeze Band, van onderen, bleekrood, in anderen Karminrood of zelfs paarsch, gelyk de Band op de voorste Wieken, van boven, door LINNÆUS wordt gezegd te zyn: zo dat daar in eenige verscheidenheid plaats heeft.

V. vat, geplaatst. By R O E S E L behooren zy tot
 AFDEEL. de Eerste, en by R E A U M U R tot de Tweede
 XLI. Klasse der Dag-Kapellen.
 HOOPD-
 STUK.

CXX.
Fouilla.

(120) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en
 bruin heeft, met een gemeenen Boogswy-
 zen witten Band, aan de kanten blaauw-
 agtig.

Deeze onthoudt zig order de heete Lugt-
 streek.

CXXI.
Alimena.

(121) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en
 zwart heeft, met een afgebroken blaauw-
 wen Band: op ieder zeven witagtige Stip-
 pen aan den rand.

Deeze heeft haar woonplaats in de Indiën.

CXXII.
Laucesbol.

(122) Nimf-Kapel, die de Wieken getand,
 van boven bruin, van onderen geel heeft,
 met drie witte Banden, uit Vlakken be-
 staande, die met zwart getekend zyn.

Deeze Chineesche heeft ongeveer de grootte
 van

(120) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fuscis; Fasciâ communi
 arcuatâ albâ, marginibus cœrulescente. M. L. U. *Syst. Nat.*
 X.

(121) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis atris, Fasciâ cœruleâ
 interruptâ, singulis punctis septem albidis marginalibus. M. L.
 U. *Syst. Nat.* X.

(122) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis supra fuscis subtus
 luteis, Fasciis tribus macularibus albis, nigro notatis. *Syst.*
Nat. X.

van de kleine Aurelia. Die dwarse Banden loopen over de Wieken, wederzyds, samen, naar den buitensten hoek van de voorsten. De voorlykste, op de voorste Wieken alleen, is met Zwart afgebroken; de agtersten en voorsten, wederzyds met Zwart geboord: de derde, op de agtersten, bestaat uit zeven witte Vlakken, ieder met een zwarte Stip.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(123) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en geelagtig ros heeft, met drie bruine Banden, op de voorsten overlangs, op de agtersten overdwars. CXXIII.
Pharasa.

ROESEL, die een fraaije Afbeelding van deeze heeft gegeven, noemtze Oranje-geel, doch hy bekent, dat die Kleur zig, op dezelve, niet al te frisch vertoont. Het komt my voor, dat zy meer naar Saffraangeel gelykt, of naar rosagtig geel: ten minsten zo als men die in de Verzamelingen, en ook in de myne vindt. Van onderen is de Oppervlakte bleeker, met dergelyke Banden. Deeze Kapel komt uit de Indiën, gelyk ook de vier volgende.

(124) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en zwart CXXIV.
Bolina.

(123) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fulvis, Fasciis tribus fuscis, primorum longitudinalibus, posticarum transversis. M. L. U. ROES. *Inf.* IV. p. 24. T. 2. f. 1.

(124) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis nigris, primoribus maculis duabus; posticis solitariâ, albo-coaruleâ. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

V.

AFDEEL.

XLI.

HOOFD-

STUK.

CXXVI.

Clytia.

zwart heeft, de voorsten met twee, de agtersten met ééne witagtig blaauwe Vlak.

(125) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en zwart heeft; de voorsten, aan den buitenrand, gevakt met wit, de agtersten met wit en geel, in drie ryen.

CXXVI.

Nereis.

(126) Nimf-Kapel, die de Wieken getand heeft, van boven bruin en wit gevakt, van onderen met witte Vlakken die met een roode Streep omtoogen zyn.

CXXVII.

Acepha.

(127) Nimf-Kapel, die de Wieken eenigermaate getand, de voorsten zwart, doch aan den binnenkant en geel gehandeerd: de agtersten geel; van onderen met bruine Banden heeft.

CXXVIII.

*Similis.**Gelyke.*

(128) Nimf-Kapel, die de Wieken een weinig breed, zwart, en van de zelfde Kleur heeft

(125) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis nigris, margine exteriore primoribus albo maculato, posticis albo luteoque triplici ordine. *Syst. Nat* X.

(126) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis, supra fuscis albo-maculatis, subtus Maculis albis lineâ rubrâ cinctis. *EDW. Av.* 33. T. 33.

(127) *Papilio Nymphalis* Alis subdentatis, primoribus nigris basi Fasciâque flavis, subtus Fasciis fuscis. *M. L. U. Syst. Nat,* X,

(128) *Papilio Nymphalis* Alis subrepandis nigris concoloribus punctis cœrulescenti-albis Basin versus lineatis, *PET. [Gaz. T. 92. f. 13: an T. 3. f. 4.*

beeft ; met blaauwagtig witte Stippen naar den Grondfteun toe gestreept.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze en de drie volgende zyn uit China afkomstig. LINNÆUS noemtze mooglyk dus, wegens de gelykheid van Kleur (*). Men zou ze *Rouwdraager* kunnen tytelen, indien 'er geen andere Kapel was van dien naam, welke eene der grootsten is, my bekend.

(129) Nimf-Kapel, die de Wieken een weinig breed, zwart, en wederzyds van de zelfde Kleur beeft, met blaauwagtig witte agtige en de agtersten met hoogroode Stippen. CXXXIX.
Assimilis.
Bygelyke.

Deeze is aan de voorgaande zeer gelyk, maar de agterste Wieken hebben, binnen den agtersten rand, vyf Stippen of Vlakken, waar van de eene met een zwarte Stip is getekend.

(130) Nimf-Kapel, die de Wieken getand CXXX.
en Dissimilis.
Ongelyke.

(*) *Concoloribus* worden de Kapellen genoemd, (hadt LINNÆUS pag. 464 van 't *Syst. Nat.* Ed. X. gezegd), die van boven en van onderen eveneens gekleurd zyn. Men zou dit derhalve van deeze drie ook denken; doch het tegendeel blykt uit de Afbeeldingen van den Heer CLERK, (*Icon. Ins. Rar.* Tab. 16.) uitgenomen de naastvolgende Soort, daar zulks plaats in heeft.

(129) *Papilio Nymphalis Alis subrepandis nigris concoloribus, punctis cœrulescenti-albidis; posticis punctis coccineis.* *Syst. Nat.* X.

(130) *Papilio Nymphalis Alis dentatis dilatato-Venosis nigri concoloribus, Maculis sagittatis albis; postremis subtus luteis.* EHRET. *Pict.* T. 17.

I, DEEL. XI. STUK.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

en breed geaderd zwart , eveneens gekleurd heeft, met Pylswyze witte Vlakken; de agtersten, aan 't agterend, van onderen geel.

Door de gemelde Pylswyze Vlakken is deeze Chineesche , gelyk uit myn Voorwerp blykt, gemakkelyk te onderscheiden. Men vindtze door EHRET fierlyk afgebeeld.

CXXXI.
Parope.

(131) Nimf-Kapel , die de Wieken getand en wederzyds bruin heeft , aan den buitensten rand wit en de agtersten geel gevakt.

De voorste Wieken , van deeze Kapel , hebben , aan den buitensten rand , flauwagtige witte Pylswyze Vlakken: de agtersten , binnen den agtersten rand , een driedubbele ry van Pylswyze Vlakken , waar van de agtersten Niervormig en geel zyn.

CXXXII.
Rumina.

(132) Nimf-Kapel , die de Wieken getand en bont heeft , de voorsten van boven met zes , de agtersten met vier roode Stippen.

Deeze , door CATESBY afgebeeld , heeft
op

(131) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fuscis concoloribus, limbo exteriore albo maculatis; posticis margine luteo maculatis. *Syst. Nat.* X.

(132) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis, supra primoribus punctis sex, posticis quatuor rubris. *CATESB. Car.* II. p. 95. T. 99.

op de agterste Wieken, van onderen, agt witte Vlakken. Men vindtze in de Zuidelyke deelen van Europa, zegt LINNÆUS; doch ik vindze van Doktor SCOPOLI niet waargenomen. Mooglyk meent hy de Zuidelyke deelen van Noord-Amerika.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(133) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en bont beeft, met Netwerk van onderen; de voorsten, van boven, met eenige witte Vlakken. CXXXIII.
Levanz.
Oranje-kleu-
rige.

Deeze Soort, en de vier volgende, behooren tot de zogenaamde Bonte Mantels, welken men in Engeland, wegens de Vlakkige tekening, *Fritillary*, dat is Kievits-Eijeren Kapellen noemt. Zy hebben de Voorpooten kort, en komen voort van Gedoornde Rupfen, die, in deeze en de volgende Soort, op de groote Brandenetelen, in Duitschland, doch niet zeer menigvuldig, gevonden worden. Alle deeze Kapellen zyn kleiner dan gewoonlyk, en naauwlyks anderhalf Duim breed.

Deeze Soort is van boven schoon Oranjekleur, met zwarte Vlakken gesprenkeld en by het Lyf geheel zwart; met eenige geele Streepjes. De geele Vlakken, aan den Voorsten rand, benevens de blaauwe Vlakken in de zwarte zoom der Wie-

(133) *Papilio Nymphalis Alis dentatis variegatis subtus reticulatis; primoribus supra Maculis aliquot albis.* ROES.
Inf. I. p. I. T. 9. f. 5, 6.

L. DEEL. XI. STUK.

V. Wieken , doen haar , eenigermate , naar de
 AFDEEL. kleine Aurelia gelyken ; doch van onderen is
 XLI. de tekening meer met die van de Distelvink
 HOOFD- overeenkomstig , wegens het fraaije Netwerk ;
 STUK. dat egter hier een geheel andere , naamlyk een
Bonte Man- bruine Grondkleur heeft , met eenige geele ,
sch. Oranjekleurige en bleek purpere Vlakken.

CXXXIV. (134) Nimf-Kapel , die de Wieken getand
Prorsa. heeft en bruinagtig , van boven en onde-
 Zwartagtige, ren met een witten Band , die op de
 voorsten afgebroken is.

ROESEL heeft Rupsjes van drierley Kleuren ontdekt , welke dit Kapelletje uitleveren , dat een weinig grooter dan het voorgaande is en van boven zwartagtig graauw , met witte Vlakken gebandeerd. Naby den rand loopt door het Zwart een Oranjekleurig Streepje. Van onderen is het Netwerk geel op een bruinrooden Grond , en door hetzelfde loopt een witte Band. De ééne Rups was zwart , gelyk die van het voorgaande ; de andere hadt zwarte Streepen overlans op een geelagtigen Grond ; de derde was graauw : doch allen hadden zy een Oranjekleurige Streep aan beide zyden van het Lyf.

De Doornen , van deeze Rupsen , zyn in even de

(134) *Papilio Nymphalis Alis dentatis subfuscis , Fasciâ utrinque albâ , primoribus interruptâ.* R O E S. *Inf.* I. Pap. I T. 8. f. 6. 7.

de zelfde orde gefchikt, als men zulks waarneemt in de meeste Gedoornde Rupsen. De tweede en derde Ring, agter den Kop, hebben ieder vier Doornen: alle de volgende Ringen, tot aan den laaften, ieder zeven, en op dezen laaften telt men 'er wederom vier: doch in plaats van de twee Doortjes, die in de anderen gemeenlyk op den twaalfden Ring, welke de Staart uitmaakt, staan, heeft deeze Rups, zo wel als die van de voorgaande Soort, op den Kop twee aanzienlyke Doornen, die haar, niet onaartig, Gehoornd maaken. Haare Verandering komt met die der andere Gedoornde Rupsen overeen, en de Rups verschilt weinig van die der Kleine Aurelia; hoewel zy geen Verguldzel of Gouden, maar in plaats van dien witte Stippen heeft. De Rupsen van deeze Kapelletjes leeven, als gezegd is, op de grootte Brandenetelen in gezelligheid.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK-
Bonte Mantel.
tel.

(135) *Nimf-Kapel, die de Wieken getand en bruin met roodagtige Vlakken heeft, van onderen met twee Banden van Vlakken, die witagtig zyn.*

CXXXV.
Lucina
Wit gebatte-
decide,

Dit is een Europische, zo wel als de voorgaande en volgende Bonte Manteltjes. Die van PETIVER was omstreeks Cambridge gevangen.

(136)

(135) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fuscis testaceo-maculatis; subtus Fasciis duabus Macularum albidarum. PETERS Gaz. T. 16. f. 10 RAJ. Inf. 122. N. 12.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(136) Nimf-Kapel, die de *Wicken* getand en paarschagtig met zwarte *Vlakken* heeft, van onderen met drie geele *Banden*.

CXXXVI.
Maturus.
Paarsche,

Deeze, welke WILKES *the Heath-Fritillary* noemt, onthoudt zig op de Hey, als ook op de Hazelnootte Boomen. PETIVERS Kapelletje, hem van Lissabon gebragt, was zwart en geel bont, met eenige Bloedroode *Vlakken*.

CXXXVII.
Cinxia.
Geel geban-
deerd
Bonte Man-
tel.

(137) Nimf-Kapel, die de *Wicken* getand, en Oranjekleurig met zwarte *Vlakken* heeft, van onderen met drie geele *Banden*.

De twee naastvoorgaande zyn ook in Sweeden, doch zeer zeldzaam, waargenomen, alwaar deeze Soort, zelfs in de Akademie-Tuin te Upsal, vry gemeen is. WILKES beeldtze af, en geeft 'er den naam aan van *the Plantain Fritillary*. PETIVER hadt deeze de Lincolnse geheten, met drie bleeke *Banden*, van onderen. In Karniolie, alwaar zy veel voorkomt op plaatsen daar Gras groeit, heeft Doktor
SCO-

(136) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis purpurascens nigro maculatis, subtus Fasciis tribus flavis. PET. *Gaz.* T. 1. f. 8. RAJ. *Inf.* 120. N. 8. MERIAN *Eur.* T. 88. WILK. *Pap.* 58. T. 2. a. 9.

(137) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fulvis nigro-maculatis, subtus Fasciis tribus flavis. *Syst. Nat.* X. Comes. *Fann. Suec.* 783. PET. *Gaz.* T. 18. f. 10. ROES. *Inf.* IV. T. 13. RAJ. *Inf.* 121. n. 9. REAUM. *Inf.* II. T. 9. WILK. *Pap.* 58. T. 3. a. 8.

SCOPOLI daar van , ten opzigt van de Kleur der agterfte Wicken van onderen , en derzelver tekening , agt Verscheidenheden waargenomen (†).

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

*Bonte Man-
tel.*

In weinige Kapellen heeft zo veel verschil plaats als in deeze , zegt G E O F F R O Y (*) , die 'er den naam van *le Damier* , dat is het Dambordaan geeft ; wegens de nette verdeeling der zwarte Vlakken op den bovenkant , die Oranjekleurig is van Grond . Men vindt 'er die , in plaats van Vlakken , Netswyze met zwarte Streepjes doorweven zyn ; eenigen hebben in de Ruitjes , daar door geformeerd , zwarte Stippen , die vry staan , en in een derde Soort loopen drie gele Banden , zo wel boven als onder , over de Wicken heen . Deeze Kapellen , zegt hy , zyn in de Bosschen gemeen . Het Voedzel der Rupsen bestaat in Eerenprys , Weegbree , Klaver en Gras , volgens L I N N E U S .

Zeer aanmerkelyk en zonderling is , het gene onze Autheur , op 't getuigenis van R O L A N D E R , aantekent ; dat naamelyk het Mannetje zonder Zuiger , en het Wyfje ; daarentegen , met een Spiraale Zuiger voorzien zou zyn . R O E S E L meldt niets van deeze byzonderheid , in zyne beschryving van dit sierlyke Kapelletje , het welk hy zegt dat men in Duitschland de *kleine Paarlemoer-Kapel zonder Paarlemoer* noemt .

In.

(†) *Entomol. Carniol.* p. 160.

(*) *Hist. des Inf. env. Paris.* TOM. II. p. 45.

V.
 AFDEEL
 XLI.
 HOOFD.
Bonte Man-
tel.

Inderdaad die uitdrukking is niet oneigen, alzo het in zyn geheel zeer gelykt naar de zogenaamde Paarlemoer-Kapellen. De bovenste oppervlakte der Wieken is hoog Oranjekleur, met zwarte Vlakjes besprengd en met een dubbel zwarten rand, die uit halve Maantjes bestaat, waar van het binnenste, aanden omtrek, groenagtig wit is. Van onderen zyn de voorste Wieken geel, de agterste Zeegroenagtig wit, met zwarte Stippen en hoog geele Banden. Het Lyf, dat van boven zwartagtig is en blaauw geringd, vertoont zig, op zyde en van onderen, zo wel als de Pooten geelagtig.

Zodanige Kapelletjes hadt ROESEL gekreegen van Rupsjes, die zo sierlyk gekleurd waren, als hy 'er immer hadt gezien. Haar grondkleur was blaauwagtig, met zwarte dwars-Streepen en witte Stippen als Paarlen, waar tuschen Oranjekleurige en witte Doornpjes uitflaken. Men vindt deeze Rupsjes, volgens hem, in de Voorzomer, ja tot in Augustus, op de Avernoon, als ook op de smalle Weegbree: zy leeven eenzaam en veranderen op de wyze der gedoornde Rupsen in 't algemeen: maar nog een andere en naar oogenschyn grootelyks van de gemelde verschillende Soort van Rupsjes, welke hy de *kleine Koolzwarte Doorn-Rups* noemt, met een ry van witte Stippen op ieder zyde; geeft dergelyke Kapelletjes, die slegts wat bleeker zyn van kleur. Deeze Rups was hem van Frankfort gezonden, met eenige Popjes: zy

aasde op het Muizen - Oor en dergelyke laage Kruiden, waar op men haar gemeenlyk kon vinden in Mey en Juny.

Eenigermaate schynt deeze laatste Rups overeenkomstig te zyn met die, welke de Heer REAUMUR zegt, dat op de Graslanden te vinden is in September, doch gemeener tegen 't midden van Oktober. Zy eet de Grasblaadjes maar liever die van de Weegbree en wel allermeeft de Smalbladerige, Haar Kleur, die in 't eerst Kastanjebruin is, wordt vervolgens mooy zwart, met een rooden Kop. Deeze Rupsen, zegt hy, schynen gedoornd te zyn, doch maaken als een middelflag uit tusschen de Gedoornde en Haairige Rupsen. Zy hebben Vleezige Tepeltjes, die als Doornen op de Ringen geplaatst zyn, en digt bezet met fyne Haairtjes; zynde het Lyf van de Rups, voor 't overige, bykans kaal of zonder Haair. Men vindt 'er fomtyds veelen, en wel tot honderd toe, by elkander: waar uit blykt, dat zy in gezelligheid leeven, en de plaatfen, waar zy zig ophouden, zyn kenbaar aan een soort van Tentjes, als van Spinrag, die men op de Weiden vindt, doorgaans spits van boven. Tegen den Winter maaken zy Nesten van dikker Geweefzel, waar in zy het koude Saizoen, leevende, doch in ruste, doorbrengen, en dan gaan zy, in 't Voorjaar, weder aan 't eeten, om in de Zomerte veranderen in een hangende Pop, die dik en kort is, gelyk de Poppen der Veld- of Gras-

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Ruige Veld-
Rupsen.

V. Kapellen in 't algemeen. Zeer langduurig moet
 AFDEEL. het Leven van deeze Infekten zyn, by dat van
 XLI. de Nommer-Kapel, de Paauw-Oog en andere
 HOOFD- Dag-Kapellen te vergelyken: want het duurde,
 STUK. bovendien, omtrent vyf Weeken, eer de Kapel
 Langduurigheid van haar Leeven. by my uitkwam: zegt REAUMUR.

” Uit deeze Rupsen (vervolgt hy) komen
 „ Dag-Kapellen voort, van middelmaatige
 „ grootte, die zeer aartig zyn. Het bovenste
 „ van derzelve Wieken, dat is te zeggen de
 „ Oppervlakte, die voor 't gezigt verborgen
 „ is, wanneer zy dezelve overend houden,
 „ is bleek Oranje †; maar het onderste is als
 „ gegalonneerd met Banden van Oranjekleur en
 „ bleek Geel, die met zwart en bruine Stippen
 „ gepointilleerd zyn; maakende dus een soort
 „ van Speldewerk of Borduurzel, dat fraay is
 „ voor 't Oog” (*).

† *Couleur
 d'Aurore
 pâle*

CXXXVIII. (138) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en
Paplia. Oranjekleurig heeft met zwarte Vlakken;
 Gevlamde Paarlemoer-
 Kapel. *van*

(*) Het schynt eenigermate twyfelagtig, of dit de zelfde Kapel zy, welke van LINNÆUS bedoeld wordt, volgens de Afbeelding van ROESEL: ook heeft GEOFFROY deeze van REAUMUR tot het Hooybeestje betrokken, dat egter, dewyl hetzelve van boven Oogjes en van onderen geen Banden heeft, nog minder strookt. De Rups, ook, van het Hooybeestje, is glad en groen gestreept. Zie bladz. 276 hier voor.

(138) *Papilio Nymphalis Alis dentatis fulvis nigro-maculatis, subtus lincis Argenteis transversis. Syst. Nat. X. Imperator. Faun. Succ. 779. PET. Mus. 35. N. 321. ROES. Inf. I. Pap. 1, T. 7. RAJ. Inf. 119. N. 4. WILK. Pap. 57. T. 2. a 7.*

van onderen met Zilveragtige dwars-
Streepen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Paarlemoer.

Deeze Kapel, die men hier te Lande wel de Duitſche Paarlemoer noemt, om dat zy in deeze Provinciën niet voorkomt, heet by **GEOFFROY le Tabac d'Espagne**; even of de Kleur der Wieken, van boven, meeft naar Spaanfche Snuif geleek. Ik kan, egter, zulks in de mynen niet beſpuren, en **ROESEL**, die een zeer goed kenner der Kleuren was, geeft 'er den naam aan van eene regt bevallige Oranje-geele grondkleur. De Zilverglanzige Streepen, die zy op het fierlyk bleekgroen der agterſte Wieken, aan de onderzyde, heeft, billyken de benaaming van Gevlamde Paarlemoer-Kapel, in onderſcheiding van de anderen die Zilvervlakig zyn.

ROESEL brengt verſcheide redenen by, waarom de Rupsen van deeze Kapellen zo zeldzaam gevonden worden, niettegenſtaande zy op de Brandenetelen aazen. Eene derzelven is, dat zy zig in de Boſſchen onthouden; doch wel de voornaamſte, naar 't my toefchynt, de korthed van haar Leven: alzo 'er, in 't warmſte van de Zomer, naauwlyks veertien Dagen van dat de Rups uit het Eytje komt, tot dat zy in een Pop veranderd is, verlopen. Zy zyn zo dik niet als die van de Nommer-Kapel, doch langer en met veel langer getakte Doornen gewapend. Hy noemtze de eenzaame,

Korthed
van Leven,

V.
AFDEEL,
XLI.
HOOFD-
STUK.
Paarlemoer.

bruine Doorn-Rups, met een breede geele streep op de Rug: waar aan zy gemakkelyk kenbaar zyn. Bovendien hebben zy aan den Hals, kort agter den Kop, twee Doornen van omtrent een half Duim lang, en de geheele langte van de Rups is ongevaar twee Duimen.

De Poppen muntten in grootte uit, by die der anderen Gedoornde Rupsen. Zy hebben Gouden Stippen en Puntjes. In veertien Dagen tyds komt 'er de gedagte siertyke Paarlemoer-Kapel uit voort, welke de bovenste oppervlakte der Vleugelen Oranje-kleurig als gemeld is, met zwarte Vlakjes en randen, de onderste der voorste Wieken grootendeels geel en aan de tippen groen heeft, gelyk die der agterste Wieken. Het geele der eerstgemelden is met zwarte Vlakken, het groene der anderen met Zilverglanzige streepen versierd. Men vindt van dezze Kapellen die, met uitgebreide Vleugelen, een breedte beslaan van drie Duimen, en van den Kop agterwaards de langte hebben van anderhalf Duim.

CXXXIX.
Pieris.
fulvic.

(139) Nimf-Kapel, die de Wieken gekarteld geel, met een gemeenen, van onderen met een Lancetswyzen, Zilveragtigen Band heeft.

Dee-

(139) *Papilio Nymphalis Alis crenatis flavis Fasciâ communi Argenteâ, subâ Fasciâ lanceolatâ Argenteâ. Syst. Nat. X.*

Deeze Indifche, die vry veel van onze Paarlemoer-Kapellen fchynt te verschillen, heeft de Wieken, van boven, Afchgrauw gewolkt; de voorften, in 't midden, met een geele Plek.

V.
AFDEEL,
XLI.
HOOFD.
STUK.

De Nieuw Jorkfe Paarlemoer-Kapel, in tegen-
deel, komt, wat de gefalte en grootte aanbe-
langt, als ook ten opzigt van de Kleur, eeniger-
maate met de Europifche overeen. Zy is my
door den Heer l'ADMIRAAL verftrekt tot het
maaken van de Afbeelding in *Fig. 6.* op Plaat
LXXXIX. Van boven zyn de Voorfte Wie-
ken, op een Oranjekleurigen grond, fierlyk
zwart gevlaakt: de onderften zyn meest zwart,
maar, naar het Lyf toe, als met Spaanfche
Snuif beftooven: het welk fomtyds in de Duit-
fche Paarlemoer, doch ook in de Aurelia's en
anderen plaats heeft. Op het midden praalen
deeze Wieken, ieder, met zes of zeven wit-
te, en aan den rand met een ry van zes roode
Vlakken, die byna rond zyn. De geheele om-
trek is met afgebroken witte Streepjes ge-
zoomd. Van onderen zien de voorfte Wieken
uit den rooden; de agterfte zyn fierlyk bruin
en vol bezaaid met groote Paarlemoere Vlak-
ken, wier getal naaft met dat der volgende Soort
overeenkomt, als één of twee over de twintig
zynde, op ieder Wiek; doch bovendien zyn
de voorften ook met eenige dergelyke Vlakken
gezoomd, die by het zwarte van den Rand
fierlyk afsteeken. Alle de gemelde Vlakken
zyn ook ten deele zwart gerand, en de omtrek

Nieuw Jork-
fe.
Pl LXXXIX.
Fig 6.

V. is met dergelyke witte Lyntjes gezoomd, als van boven.

AFOEEL.
XLI.

HOOFD-
STUK.

CXL.

Aglaja.
Groote Paar-
lemoer.

(140) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en Oranje-kleurig heeft met zwarte Vlakken, van onderen met een-en-twintig Zilveragtige Plekjes.

LINNÆUS hadt, voorheen, dit slag van Kapellen met zekere benamingen getyteld, die eenigermaate met derzelver schoonheid of kostbaar optooizel overeenkomstig waren. Dus noemde hy deeze, (gelyk het Paauw.Oog, volgens het oordeel van MOUFFETUS, de Koningin genoemd mogt worden,) de Koning der Kapellen, en de Gevlamde Paarlemoer de Keizer; zynde het Bonte Manteltje, met geele Banden, van hem de Graaf geheten. Wy noemenze de groote Paarlemoer of de groen-gevlakte; in 't Fransch *le grand Nacré*, in 't Engelsch *the great Fritillary with Zilver spots*, dat is, de groote Kievits - Eijeren Kapel met Zilveren vlakken.

De Rups.

De Heer l'ADMIRAAL heeft mooglyk eerst de Verandering waargenomen van deeze Kapel, die voortkomt van eene Rups, welke hy de *Penfeen-Rups* noemt, om dat zy op de drie-

(140) *Papilio Nymphalis Alis dentatis fulvis nigro-maculatis, subtus Maculis XXI Argenteis. Syst. Nat. X. Rex. Faun. succ. 780. MORFF. Inf. 169. T. 101. f. 3. 4. RAJ. Inf. 119. n. 5. ALDR. Inf. 246. f. 8. 9. WILK. Pap. 59. T. 2. n. 12. PET. Musf. 35. n. 320.*

kleurige Violen aaft ; zynde op dat Kruid, buiten Naarden, gevonden. Het is, volgens hem, eene Doorn-Rups, bleek bruinagtig van kleur, met een geele Streep langs de Rug en overdwars korte zwarte Streepjes, met geelagtig witte daar tuffchen. Tot de Verandering maakt zy eenige befchutzel van Bladen of takjes Hey, die zy met Spinzel aan elkander hegt, wordende dan eene Metaal-groene hangende Pop, met fterk glinfterende Gouden stippen. De Kapel is, volgens hem, Saffraankleurig van boven, van onderen bleeker, wederzyds met zwarte Vlakken op de voorfte, doch op de agterfte Wieken met Zilveragtige Plekjes op een doffen grond, rondom gediept met donker Kaneelkleur; doch in fommigen ftaan deeze Plekjes, zo hy aanmerkt, in 't groen (†).

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Paarlemoer.

De Rups van de groote Paarlemoer-Kapel, welke ROESEL van Frankfort ontvangen hadt, was zwart, en hadt, buiten en behalve die geele Streep op de Rug, aan ieder zyde agt bruinroode Vlakken, en haare Doornen waren niet bleek maar zwart. De Pop, waar in zy veranderde, was glanzig bruinrood, en krommer dan gewoonlyk, met eenige puntjes. De Kapel zelve was kleiner dan de Gevlamde, doch evenwel nagenoeg derdhalf Duim breed, en dus zeer aanzienlyk. Op ieder agter-Wiek bevonden

(†) Zie zyne Negentiende Plaat, de vyf-en dertigfte Verandering.

V. den zig twintig Zilveragtige Vlakjes op een
 AFDEEL. grond van groen en bleek geel. De Kapel hadt
 XLI. geknopte Sprieten, aan 't end Oranje; en twee
 HOOFD- korte Voorpooten; komende dus overeen met de
 STUK. Kapellen van zyn Eerste Klasse; alzo de Rups,
 Paarlemoer. die eenzaam leeft, onder de Gedoornde Rupsen behoort (*).

Ik heb, onder myne Inlandse, Paarlemoer-Kapellen van deeze zelfde grootte, in welken het getal der Zilveragtige Plekjes juist een-en-twintig is, en niet twintig, één of vier-en-twintig, gelyk de Heer GROFFROY aantekent, dat die van deeze Soort somtyds hebben. Het kan egter zeer wel zyn, en Doktor SCOPOLI veroordeelt deeze Kenmerken, afgeleid van het getal der Zilveragtige Vlakken, als onzeker en bedrieglyk. Hy heeft 'er, niettemin, ook een en-twintig op den onderkant der agterste Wicken, in deeze Soort, waargenomen. In de mynen staan sommige Zilver-Vlakken in 't groen, doch verscheide anderen zyn met een donkere Kaneelkleur geboord en geschaduwd.

Behalve deeze groote Paarlemoer-Kapel, die in Sweeden huishoudt in de Tuinen, heeft LINNÆUS 'er, op de Velden, een andere waargenomen, die hy *Cydippe* tytelt, en welke de laatstgemelde Heer, in Karniolie, insgelyks ge-

(*). *Insecten Beschäftigung*. IV. THEIL L. pag. 173. Tab. XXV.

gevonden hadt, zynde een weinig kleiner dan de voorige. Zy is 'er, van boven, t'eenemaal gelyk aan, doch wat bleeker geel, en van onderen hebben de agterfte Wieken drie-en twintig Zilverkleurige Plekjes, en bovendien nog drie of vier, die rond en roodagtig bruin zyn (†).

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

(141) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en Oranjekleurig met zwarte Vlakken heeft, van onderen met zeven-en-dertig Zilveragtige Plekjes.

CXLI.
Lathonia.
Kleine Paarlemoer.

Wy noemen deeze de Kleine Paarlemoer, in 't Franfch *le petit Nacré*; om dat zy veel kleiner dan de voorgaande is, beflaande in breedte niet veel meer dan anderhalf Duim volgens de Afbeelding van ROESEL. LINNÆUS hadtze de Princes, en de volgende de Prins getyeld. Hy merkt aan, dat dezelve veel te Upsal voorkomt, en geeft 'er deeze befchryving van.

De Wieken zyn altemaal Oranje-kleurig, met een menigte van elkander afgezonderde, zwarte Vlakjes, als geflippeld. Behalve die zwarte Stippen hebben de voorfte Wieken, van onderen, daar zy geel zyn, aan de tippen ieder

ZS.

(†) *Faun. Succ.* Ed. II. p. 281. Gen. 1066.

(141) *Papilio Nymphalis Alis dentatis fulvis nigro-maculatis; subtus maculis XXXVII Argenteis. Syst. Nat. X. Principissa. Faun. Succ. 781. HOEFN. Pfl. t. II. f. II. RAJ. Inf. 120. n. 6. ROBERT. Ic. t. 12. MERIAN Eur. II. T. 157. fig. super. PET. Mus. 51. n. 520. ROES. Inf. III. 1. 10.*

I. DEEL XI. STUK.

V. zeven Zilveragtige plekjes, waar van drie in
 AFDEEL. grootte uitmunten. De agterste Wieken heb-
 XLI. ben, van onderen, meer Zilveragtige plekjes,
 HOOFD- waar van negentien grooter en elf naauwlyks
 STUK. meer dan Stippen zyn; enz. Ik heb moeite
Paarlemoer. om, in het natuurlyke Voorwerp, dit volle ge-
 tal uit te cyferen.

De Rups. In 't Duin, en op de Heijen, komen deeze
 kleine Paarlemoertjes, by ons, dikwils voor.
 ROESEL geeft de Afbeelding ook van de
 Rups, welke hy de helder bruine, zwart ge-
 vlakte Doorn-Rups noemt, met een witte Streep
 langs de Rug (†). Veel moeite was door hem
 vrugteloos aangewend, om het Kruid, waar
 op dit Rupsje aaft, uit te vinden. Het Popje
 was ook van een zonderlinge Kleur, met Goud-
 glanzige Stipjes. In zyne Afbeelding zyn op
 ieder agterste Wiek negentien en op ieder voor-
 ste zeven Zilvervlakjes: doch hy merkt aan,
 dat 'er op allen niet altoos even veel te vinden
 zyn, en de grootte zelfs van dit Kapelletje is
 ook dikwils verschillende: de Kleur meer hoog
 Geel, dan Oranje.

Ik weet niet, om wat reden Doktor SCO-
 POLI, die de Kleur, ten onregte, Schorsagtig,
 als naar die van de Kina gelykende, heeft ge-
 noemd; aanmerkt, dat de hier aangehaalde Af-
 beel-

(†) Hoe kan GEOFFROY dan zeggen, dat ROESEL
 de Rups bruin vertoont, met twee geele Banden overlangs,
 op ieder zyde één? *Hist. des Inf. env. Paris.* Tom. II. p. 44.

beelding van ROESEL niet die zyn zou van de Lathonia, maar van de Euphrosyne. Het getal der Zilvervlakjes, immers, door hem ook waargenomen, komt nagenoeg overeen, en verschilt grootelyks met dat der volgende Soort, welke by hem zeer veranderlyk is (†).

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
Paarlmoer.

(142) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en Oranjekleurig met zwarte Vlakken heeft, van onderen met negen Zilveragtige Plekjes.

CXLII.
Euphrosyne.
Zilverbandje.

Onder de genen, die met Zilveragtige Stippen praalen, zegt LINNÆUS, is deeze zekerlyk de kleinste. De Wieken zyn rond van rand, geel, van onderen zwart gegolfd, van boven Netswyze zwart doorweven: de agtersten hebben, aan den rand, zeven witte, rondagtige, egaale Vlakjes; in 't midden, van onderen, één Zilverkleurige, grooter dan de anderen, langwerpig, wederzyds stomp, in een bleekere Band geplaatst; de negende Vlak, die ook Zilveragtig is, vindt men naar den binnenkant.

(143) Nimf-Kapel, die de Wieken getand en Oran-

CXLIII.
Niobe.
Basterd Paarlmoer.

(†) *Entomol. Carniol.* p. 162, 164.

(142) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fulvis nigro-maculatis, subtus maculis IX Argenteis. *Syst. Nat.* X. Princeps. *Faun. Suec.* 782. *PET. Mus.* 35. n. 382. *Inf.* 120. n. 7.

(143) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis fulvis nigro-maculatis subtus maculis XIII Argenteis obsoletis. *Syst. Nat.* X.
I. DEEL. XI. STUK.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
Paarlemoer.

Oranjekleurig heeft met zwarte Vlakken,
van onderen met dertien flaaus Zilver-
agtige Plekjes.

Te regt voert deeze, die ook in ons We-
reldsdeel voorkomt, den naam van Basterd-
Paarlemoer; aangezien de Zilveragtige Plekjes,
op dezelve, zeer flaaus en als verwelkt zyn.
Zy heeft 'er zeven aan den rand, gelyk de voor-
gaande, doch zes op 't midden der agterste
Wieken; zegt LINNÆUS.

CXLIV.
Famille.
Baniljes-Ka-
pel.

(144) Nims-Kapel, die de Wieken getand en
geel, met zwarte Vlakken heeft, van
onderen met dertig Zilveragtige Plekjes.

Volgens Juffrouw MERIAN onthoudt zig
deeze op de Baniljes-Boomen in Amerika. Van
de Zilveragtige Plekjes, die langwerpig zyn,
vindt men ver de meesten op de onderste Wie-
ken, en omtrent een vierde deel op de boven-
sten. Volgens myn Voorwerp is de kleur meer
zweemende naar 't Oranje dan naar Geel. Men
kanze ook wel den naam geeven van de Ge-
streckte Paarlemoer.

KLEINE KAPELLEN.

De volgende worden van LINNÆUS *Plebeji*
getytd; dat ik liever *Gemeene* vertaald heb dan
One.

(144) *Papilio Nymphalis* Alis dentatis flavis nigro-macu-
latis, subtus Maculis XXX Argenteis. M. L. U. MERIAN:
Sat. 25. T. 25. SLOAN, Jam. II. T. 239. f. 23. 24.

Onedele, om dat ten minsten verscheidene, ge-
lyk in 't byzonder de Eerste Soort, wegens
haare fraaiheid, dien naam niet schynen te ver-
dienen. De meesten zyn *KLEIN* of niet meer
dan van *gemeene* grootte. Zyn Ed. heeft de-
zelve in *Landlieden* en *Stedelingen* onderscheiden;
doch de eerstgenoemden heeten wy doorgaans
Pissebedjes, wegens de figuur van de Rups; de
laatsten worden *Dik-Kopjes* getyeld.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

P I S S E B E D J E S.

(145) Kapelletje, dat de agterste *Wieken*
zestendig gestaart heeft, van onderen wit-
agtig met verbeven *Zilveren* plekjes.

CXLV.
Cupido.
Zilverdropje.

Dit Kapelletje, waar van de Rups zig op
de Katoenboomen in Amerika onthoudt, is zeer
kenbaar, niet alleen aan de lange punten van
zyne agterste *Wieken*, maar ook, en wel in-
zonderheid, door de *Dropjes*, als van gegoo-
ten *Zilver*, die zig daar op vertoonen. Men
noemt het, deswegen, *Zilverdropje*: doch daar
zyn ook *Gouddropjes*, van welken op Taf.
XXXIII, in 't Vierde Deel van *SEBA*, wel
zes *Verscheidenheden* worden voorgesteld. Het
schynt bedenkelijk, of de *Gouddropjes* niet,
door den tyd, wegens de verflaauwing van de
Goud-

(145) *Papilio Plebejus* Alis posticis sexdentato-caudatis, sub-
tus albidis maculis Argenteis. PET. Gaz. T. 10. f. 9. *Mu*
Petro. 690. n. 351. MER. Sur. T. 10. f. 1. ROES. Inf. IV.
27. T. 3. f. 7.

V. Goudkleur, in Zilverdropjes veranderen. De
 AFDEEL. eerften zo wel als de laaftten, zyn ongemeen
 XLI. fraaije en raare Kapelletjes , maar die men,
 HOOFD. wegens haare tederheid, zeer ligt, kan befcha-
 STUK. digen.

CXLVI.
Betula.
 Pagetje van
 de Berken.

(146) Kapelletje , dat de *Wieken* eeniger-
 maate gestaart en bruin heeft, de voor-
 ften met eene Niervormige roffe Vlak,
 van onderen geel met een Oranjekleurigen
 Band.

Dit en eenige volgende Kapelletjes zou men ,
 wegens de Staartjes haarer agterfte *Wieken* ,
 met regt , *Pagetjes* kunnen noemen ; gelyk
 GEOFFROY dezelve ook , om die reden , in
 eene byzondere Afdeeling geplaatft heeft. Zy
 behooren tot de Tweede Klasse van ROESEL,
 naamelyk tot die der Dag-Kapellen met zes
 Pooten, en de Maskers zweemen meer naar
 Pifebedden dan naar Rupsen ; gelyk REAU-
 MUR aanmerkt, die deeze Soort, zo 't fchynt,
 op de Olme-boomen , in Vrankryk, hadt ge-
 vonden. LINNÆUS zegt, dat dezelve op de
 Berken, inzonderheid in dat gedeelte van Swee-
 den, 't welk Smaland heet , voorkomt. Wy
 noc.

(146) *Papilio Plebejus* Alis subcaudatis fuscis , primoribus
 Maculâ Reniformi fulvâ , subtrus luteis Fasciâ fulvâ. *Faun. Succ.*
 792. WILK. pap. 61. T. 1. a. 2. REAUM: *Inf.* I. T. 28. f.
 1-7. ROES. *Inf.* I. Pap. 2. T. 6. ALB. *Inf.* T. 5. f. 7.
 RAJ. *Inf.* 130. n. 10. PET. *Gaz.* T. 11. f. 11.

noemen haar, wegens de gemelde gestalte, Pissebedjes, en anderen ook wel Schildpadjes of Schildpad-Rupsen. ROESEL noemt dezelve, om de gemelde reden, Schildrupsjes, en die van deeze Soort worden door hem de dikke, Grasgroene en geel gezoomde, getyeld.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze Rupsen verdienen eene byzondere beschouwing. Men vindtze niet grooter dan de Pissebedden gewoonlyk zyn, en haar Lyf zweemt 'er veel naar, zynde van onderen plat en in den omtrek langwerpig rond, maar van boven als uit twee platte Vlakten bestaande, die wederzyds samenloopen naar de Rug, langs welke een ingroeving is, aan beide kanten met puntjes bezet, die zig allerbest door 't Mikroskoop vertoonen. Het end van de Staart loopt byna uit als die van een Kreeft. De gewoone Kleur der Rupsen van deeze Soort van Pagetjes is groen, maar tegen de Verandering worden zy allengs bruin en op 't laatste rofagtig. Zy zyn met korte Haairtjes bezet en hebben zestien Pooten.

Schildpad-
Rupsen.

De Heer REAUMUR is zeer omstandig in de beschryving van de manier, op welke de Pissebed-Rupsen zig met een dergelyke Bandje omgorden, als die van de Witjes, de Koninginne-Pagie en anderen. Inderdaad, hoe langer en dunner de Rupsen zyn, hoe bekwaamer zy voorkomen tot deezen arbeid: terwyl de kortheid en dikte haar tot denzelven zeer ondienstig schynt. Niettemin volbrengt dit Rupsje

V. **AFDEEL-
XLI.
HOOFD,
STUK.** zulks zeer gemakkelyk, door enkele inkorting en uitzwelling van haar Lyf en omkromming van den Kop, onder welken het Spintuig is, daar de Draad uitkomt. Het kiest aan beide zyden een plaats uit, daar zy den Draad aanhecht, en weet dan den Kop daar onder te brengen; zo dat dezelve eerst op den eersten dan op den tweeden Ring, en verder tot op zyne plaats schiet, die omtrent op een derde der langte valt. Dus gaat het Insekt te werk met alle de Draaden, één voor één, van het Bandje, dat, zo hy rekende, uit vyftig of zestig Draaden bestondt, en niettemin was dat werk binnen een Uur voleindigd. Omtrent een Eemaal daar na vertoonde het zig in de gestalte van een Popje, dat niet alleen kort, dik en rond was, maar zelfs het Staart-end dikker hadt dan den Kop. Het was met het gedagte Bandje, tegen een Blad aan, omgord, en 'er kwam, na verloop van drie Weeken of daar omtrent, het Kapelletje uit voort.

In de gedaante van het gene, dat REAUMÜR beschryft, schynt eenig verschil te zyn met die van ROESEL. Van agt of tien deezzer Kapelletjes, by hem op eenen zelfden dag uitgekomen, waren de Wieken helder bruin, een weinig uit den rooden; van onderen hadden de agterste Wieken een Band van roode Oogswys ronde Vlakjes met een zwart Kringetje in 't midden. Twee Bandjes, van kleiner en flauwer gekleurde Vlakjes, waren aan de zelfde

de zyde, omtrent het midden van ieder Wiek geplaatst en aan den hoek naar 't Lyf, van agteren, was een klein gedeelte, als een foort van Haakje. GEOFFROY noemt dit, vaal of Oranjekleurig Pagetje * met twee witte Banden; ziende daar mede op die smalle witte streepjes, waar mede de Oranjekleurige Banden, by ROESEL, zyn gezoomd. Uit de beschryving blykt verder, dat dit grootelyks verschilt van dat Kapelletje, waar van de Heer l'ADMIRAAL, op Tab. XVII., door hem aangehaald, de Verandering onder 't Oog gebragt heeft: maar, volgens PETIVIER, zou deeze Soort het Wyfje en de volgende het Mannetje zyn.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

la Porte-
quene sauve

(147) Kapelletje, dat de Wieken eeniger- maate gestaart en van bovenbruin heeft, van onderen, aan den rand, met een Oranjekleurigen Band, die wederzyds zwart is gestippeld.

CXLVII.
Pruni.
van de
Pruimboom-
men.

De Rups hadt ROESEL op even de zelfde Boomen, als die der voorgaande, naamelyk op de Sleedoorn en Pruimen gevonden. LINNÆUS schryft 'er de Pruimboomen, in 't byzonder, tot eene woonplaats aan toe. GEOFFROY niettemin, die dit alleenlyk door de bruine Kleur onderscheidt, verhaalt, dat de Rups op de

(147) *Papilio Plebejus* Alis subcaudatis supra fasciis, subtus Fasciâ marginali fulvâ utrinque nigro punctatâ. ROES. *Inf.* I. Pap. 2. T. 7. PET. *Gaz.* II. f. 10. R A J. *Inf.* 139, n. 92

DEEL, XI. STUK, Z 3

V. de Olmen huishoudt , en zig dikwils aan de
AFDEEL. Muuren gaat hechten , om in een Pop te ver-
XLI. anderen ; hebbende hy , in zeker Jaar , de Muu-
HOOFD- ren , van 't Park de Bagnolet , 'er t'eenemaal
STUK. mede bedekt gevonden. Hy merkt evenwel ook
aan , dat de gemelde witte Banden , in deeze
Soort , welke dan het Mannetje van PÉTIVER
zou zyn , uit Vlakken bestaan. Ook was hem
eene Verscheidenheid daar van voorgekomen ,
die , verschilde door twee witte , kleine ,
ronde Vlakjes , aan den voorkant der voorste
Wieken , van boven ; terwyl de agterste niet
meer dan een enkelen witten en geenszins afge-
broken Band overdwars hadden , en in plaats
van den vaalen Band , aan den rand der Wie-
ken , een boordzel van de zelfde Kleur , *a la*
Grecque (†).

Groen Dui-
kerteje.

Onder den naam van Duikertjes , wegens
het intrekken van den Kop , beschryft de Heer
l'ADMIRAL , zo het schynt , deeze Soort van
Pagetjes , waar van hy de Rups by Versailles
op de Olmen , en hier te Lande , omtrent
Bergen op Zoom , op de Eiken gevonden hadt.
Zyn Ed. geeft de Afbeelding daar van op zy-
ne ZeventiendePlaat , en zegt dat sommigen bruin
Olyfkleurig , anderen ook wel Roodaardagtig zyn.
De Kapelletjes vertoonen zig , van boven , don-
ker bruin , sommigen met Vlakken als van Snuif
op de voorste Wieken ; en de agtersten met een
smal wit Randje omzoomd. Van onderen ,

zegt

(†) *Hist. des Ins. env. Paris.* Tom. II. p. 60.

zegt hy, zyn de Wieken glanzig Olyf, met zuiver witte werkjes en vyf groote Oranjekleurige Vlakken. De topjes der Sprietten zyn ook Oranje, maar derzelve Steeltjes, benevens het Lyf en de Pootjes, met zwart en blaauwagtig wit bespikkeld. De langste Verandering, welke hy waarnam, was in zes-entwintig, de kortste in veertien Dagen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(148) Kapelletje, dat de Wieken eenigermaate gestaart en van boven blaauw heeft, van onderen Aschgrauw met een witte Streep en twee Oranjekleurige stippen by den Aars. CXLVIII.
Quercus.
Van de Eiken.

Het kleine, dikke, rond verheven en Roozekleurig Schildrupsje op de Eikenbladen, wordt het Masker van dit Kapelletje door ROESEL getyteld, dat GEOFFROY blaauw Pagetje met éénen witten Band noemt. De voorgaande Soorten hebben ieder, als gemeld is, twee witte Bandjes van onderen, die egter, in het Pruimeboomen Pagetje, blaauwagtig zyn: weshalve sommigen dat ook het blaauw geboorde noemen. De witte Band dient in deeze niet tot omzooming van het Oranje, daar zy alleenlyk twee Vlakjes by den Aars van heeft. De Poot-

(148) *Papilio Plebejus* Alis subcaudatis supra caeruleis, subtus cinereis, lineâ albâ, puncto Ani gemino fulvo. PET. Gaz. T. II. f. 9. ROES. *Inf.* I. P. II. T. 9. RAJ. *Inf.* 129. n. 8. WILK. pap. 61. T. 1. a. 1. ALB. *Inf.* T. 52. f. 2 6.

V. Pootjes, in de Rups, zyn naauwlyks zichtbaar, en vertoonen zig, wanneer dezelve op zyde legt, slegts als Stippen; gelykerwys dit ook plaats heeft in de andere Pissebedjes. Zy wordt, van l'ADMIRAAL, de *Zorgelooze* genoemd.

Erwten-Pissebedje.

RAY en PETIVER hebben van deeze Soort een Kapelletje onderscheiden, dat mede tot de Pagetjes behoort, zynde insgelyks blaauw van boven, doch van onderen met dwarsstreepjes, die beurtlings wit en helder bruin of graauw zyn. Men noemt het Rupsje, om dat het zig niet alleen op de Lombaardsche Linzen, maar ook op de Erwten en andere Peulvrugten onthoudt, het *Erwten-Pissebedje*. Het huisvest in de Peulen en eet de Erwten, of ander Zaad, daar uit. GEOFFROY verbeeldt zig, dat dit het Mannetje zou kunnen zyn van dat der Eiken; doch, dewyl hy geen ander bewys bybrengt, dan dat zyn eenigste Kapelletje van deeze Soort een Mannetje, en van de voorgaande een Wyfje was, oordeel ik dat zulks, inzonderheid wegens het verschil van Voedzel, nog nader onderzoek vereischt, eer men zulks met grond kan onderstellen. REAUMUR hadt van dit Erwten Pissebedje ook gewag gemaakt (†). De breedte, van alle deeze Pagetjes, is ongeveer een en een vierde of by de anderhalf Duim.

(149)

(†) *Mem. Tom. II. Mem. 12.*

- (149) Kapelletje, dat de Wieken, met twee staarten, van boven Hemelschblauw, van onderen blaauwagtig heeft, met zwarte stippen. V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
CXLIX.
Marfias.
CL.
Thamyras.
- (150) Kapelletje, dat de Wieken met ééne Staart heeft, van boven blaauw en zwart gerand; van onderen met zwart en witte Oogjes.

Deeze beide Soorten onthouden zig in de heete Lugtstreek.

- (151) Kapelletje, dat de Wieken zonder Staarten heeft, van boven bruin met een Hemelschblauwe plek, die zwart gevlacht is; van onderen grys met Oogjes gestipt. CLI.
Arion.
Duitsch
Blaauwtje.

Deeze Soort, die wy het Duitfche Blaauwtje noemen, verschilt niet alleen in grootte van de volgende, maar ook daar in, dat de Wieken, van boven, zwart gerand en zwart gevlacht zyn. LINNÆUS tekent aan, dat op de voorste Wieken, van onderen, zeven, wit geringde, zwarte Oogjes zyn, behalve de Randstip.

(149) *Papilio Plebejus* Alis bicaudatis, supra cœruleis, subtus cœrulescentibus punctis-nigris. *Syst. Nat.* X.

(150) *Papilio Plebejus* Alis unicaudatis, supra cœruleis margine nigro, subtus nigro alboque ocellatis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(151) *Papilio Plebejus* Alis ecaudatis supra, fuscis Disco cœruleo Maculis atris; subtus canis punctis Ocellaribus. ROES. *Inf.* III. T. 45. f. 3, 4.

V. stippen, op de agtersten tien zulke Oogjes en
 AFDEEL. een zwart Maantje: het welk ik ook in de my-
 XLI. nen waarneem. Men vindt dit Blaauwtje in
 HOOFD- Sweeden, als ook hier te Lande, zeer zeld-
 STUK. zaam.

CLII.
Argus.
 Blaauwtje.
 Pl
 LXXXIX.
 Fig. 7.

(152) Kapelletje, dat de Wicken ongestaart
 en Hemelschblauw heeft, de agtersten
 van onderen Roestkleurig gerand met
 blaauw verzilverde Oogjes.

Dit Kapelletje is, buitenslands, bekend, on-
 der den naam van *Argus*, die hier te Lande
 aan anderen gegeven wordt. De naam, egter,
 van blaauw Argusje, zou, wegens de menig-
 vuldige en zeer fraaije Oogswyze Vlakjes, die
 het aan den onderkant der Wicken heeft, niet
 oneigen zyn. Dus noemen het ook de Fran-
 schen l'*Argus bleu*, de Engelschen *the blue Ar-
 gus Butterfly*. Het kleine Hemelschblauwe
 Kapelletje met Oogjes van onderen zeer sierlyk
 besprengd, van PETIVER, zo wel als dat
 gene, het welk hy noemt *zeer gemeen blaauw*
 Kapelletje, behooren hier t'huis. RAY noemt
 het, „*klein Kapelletje*, met de Wicken van
 „ bo-

(152) *Papilio Plebejus* Alis ecaudatis coeruleis, posticis sub-
 tus limbo ferrugineo Ocellis coeruleo-argenteis. *Faun. Suec.*
 303, 804. DE GEER. *Inf. T. IV. f. 14.* 15. ROBERT *Id. T. 17.*
 WILK. *Pap. 63. T. 1. a. 1.* PET. *Gaz. t. 35. f. 1.* ROES.
Inf. 111. T. 37. f. 3. 5. RAJ. *Inf. 131. n. 11. 12.* MER.
Eur. T. 153. 174. onsp. Inf. T. 6. f. pennult. MOUFF. *Inf.*
 106. f. 2.

„ boven paarschagtig blaauw , van onderen
 „ Afchgrauw , aldaar met zwarte Vlakken ,
 „ die in paarschagtige Kringetjes staan , en
 „ met zwarte Stippen fierlyk getekend”. Wy
 geeven 'er , gemeenlyk , den naam aan van
Blaauwtje of blaauw Duin-Kapelletje , om dat
 het by ons meest voorkomt op Heijen en Zan-
 dige Duingronden. Van fommigen wordt het
 ook , zonder dat de reden daar van my bekend
 is , *Boeren-Verdriet* geheten.

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.
Blaauwtje.

WILKES wist niet , dat de Rups of Pop van
 deeze Blaauwtjes ooit door iemand ontdekt wa-
 re. ROESEL , zelfs , hadt deeze gemeene Ka-
 pelletjes niet tot Verandering , of Voortteeling
 liever , kunnen brengen. Zyn vermoeden , eg-
 ter , dat zy uit dergelyke Rupsen voortkomen
 mogten als de voorgemelde Pagetjes , is niet
 ongegrond bevonden door den Heer DE GEER ,
 die waargenomen heeft , dat het Pissebedjes of
 Schildrupsjes zyn , welke , zo wel als de Rupsen
 van de Citroenkapellen , aazen op de Bladen van
 het Sporkenhout.

De Rups.

„ Deeze Rups , zegt zyn Ed. , is van fi-
 „ guur ovaal en langwerpig , byna gelyk de
 „ Pissebedden , doch een weinig kleiner dan
 „ die Infekten ; naamelyk ongeveer vyf Liniën
 „ lang en twee Liniën breed , van onderen
 „ plat en aan de beide enden rond , doch een
 „ weinig breeder van vooren dan van agteren.
 Hy oordeelt de Gestalte overeenkomstig met die
 der Pissebed-Rupsen van de Olme of-Ypeboo-

V. men, welke REAUMUR heeft beschreeven ,
 AFDEEL. en spreekt ook van het intrekken van den Kop,
 XLI. waar in hy dezelve by de Torretjes , die men
 HOOFD. Schildpadjes noemt , vergelykt. „ De Kop zegt
 STUK. „ hy, van ons Pissebed-Rupsje, is klein, zwart
Binnawtje. „ van kleur en glinsterende , en de gestalte
 „ komt, in 't algemeen , met die der gewoo-
 „ ne Rupsen overeen. De Kleur van het Lyf
 „ is schoon groen , een weinig geelagtig , en
 „ langs de Rug loopt een donker groene streep.
 De Pooten , erkent hy , evenwel , dat klein en
 zeer kort zyn , loopende de Rups ook zeer
 langzaam en als of zy langs de vlakke van het
 Blad voortschoof. Op het Lyf vindt hy een
 menigte van korte Haairtjes , die niet dan met
 het Mikroskoop zichtbaar waren : zo dat zy niet-
 temin te tellen was onder de kaale Rupsen. Dus
 is ook die, welke op Taf. LXII. van 't Vierde
 Deel van SEBA, by Letter E, voor de Rups
 van het blaauwe Duinkapelletje opgegeven
 wordt , geheel Haairloos afgebeeld ; doch de
 gestalte derzelve verschilt grootelyks van de
 gemelde. Bovendien is het Popje geenszins hoe-
 kig, hoewel het een Dagkapelletje met geknopte
 Sprieten voort moet brengen, maar dik, kort,
 en rond, gelyk die der Pissebedjes, hier voor
 beschreeven. De Rups omgordt zig, tot de
 Verandering , even als die, met een Bandje, dat
 in de Pop schuins onder de Vleugelscheeden
 passeert , zynde het onderste van het Lyf te-
 gen

gen het Blad aangevoegd. Van een Rups, die den 21 Juny in een Popje was veranderd, kwam de Kapel den 6 July uit: doch van een andere, die eenige Dagen laater tot de Verandering kwam, bleef het Popje den geheelen Winter over. Het zelfde heeft in de Witjes en anderen plaats, gelyk wy gezien hebben.

Dit Duin-Kapelletje, hoe klein ook, is uitermaate schoon; zo wegens de Hemelschblaauwe Kleur, van de bovenste, als de sierlyke Oogjes op de onderste Oppervlakte der Wieken, welken hetzelfde, stil zittende, loodregt overend houdt, gelyk de zo even gemelde Dag-Kapellen. Men vindt 'er, volgens ROUSEL, die geheel hoog blaauw en alleenlyk wit gerand zyn, van boven, doch anderen zyn paarschagtig of donkerblaauw en met zwarte Vlakjes aan den rand getekend, gelyk die, welken de Heer DE GEER beschryft. Deeze Heer merkt aan, dat 'er zyn, die, behalve de Oogjes, van onderen, op de agterste Wieken, ook een ry van Oranjekleurige Vlakjes hebben; hoedanigen wy hier doorgaans in de onzen waarneemen, en hy hadt 'er zelfs met zodanige Vlakjes boven op de Wieken gevonden: zo dat zyn Ed. daar van drie Soorten maakt: waar van de derde misschien dat gene is, 't welk wy noemen de Roode Purperschyn.

Onder den bynaam van *Idas*, naamelyk, wordt thans, in de beschryving der Sweedsche *Idas* Roode Purperschyn.

V. Dieren (*), een dergelyk Kapelletje voorge-
 AFDEEL. steld, dat de Wieken, van onderen, met blaauw
 XLI. Zilveragtige Oogjes; de agtersten van boven
 HOOFD- met een Band van roffe Vlakjes gezoomd heeft.
 STUK.

Blaauwtje. Dit verschilt, bovendien, van het voorgaande,
 door de Kleur der bovenste Oppervlakte, die
 niet Hemelsblaauw is, maar geheel zwartagtig
 bruin: zo dat GEOFFROY hetzelfde noemt
l'Argus brun (†): doch hoe deeze Autheur daar
 toe het schitterend Vuurkleurig Kapelletje, dat
 ROESEL in *Fig. 6, 7*, op *Plaat XXXVII.* van
 zyn Derde Deel afgebeeld heeft, betrekken
 kan, is my duister.

Bruin. Ik vind by dien Franschman dat Blaauwtje,
 hetwelk in 't geheel geene Oranjekleurige Vlak-
 ken heeft, ook als een andere Soort afgezon-
 derd van het gewoone, waar onder het gevon-
 den wordt. Dewyl, nu, de Heer DE GEER
 zulke Kapelletjes gepaard gezien heeft, die een
 weinig in Kleur verschilden, zo is 't niet onwaar-
 schynlyk, dat één van beiden het Mannetje,
 de andere het Wyfje zal zyn. De kleine bruine,
 met Oranjekleurige Vlakken van boven, ziet
 men hier te Lande dikwils gepaard met de ge-
 woone Blaauwtjes.

CLIII.
Argiolus.
 Zwart ge-
 slipt.

(153) Kapelletje, dat de Wieken onge-
 staart,

(*) *Faun. Suec.* Ed. II. p. 284. N. 1075.

(†) *Hist. des Ins. env. Paris.* Tom. II. p. 63.

(153) *Papilio Nymphalis Alis caudatis, supra coeruleis
 margine nigris; supras coerulescentibus punctis nigris disper-
 sis.* RAJ. *Inf.* 132. N. 16.

staart, van boven blaauw en zwart gerand, van onderen blaauwagtig en met zwarte Stippen daar op verspreid heeft.

V.
AFDEEL.
XLI,
HOOFD-
STUK.

Dit, volgens LINNÆUS, nog kleiner zynde dan het gewoone Blaauwtje, en van onderen niet ge-oogd, maar met zwarte Stippen, die enkeler staan, besprenkeld; schynt veel overeenkomstiger te zyn met de Afbeeldingen van DE GEER. Ook heeft GEOFFROY dezelve zo wel tot deeze Soort, als tot die van het gewoone Blaauwtje, t'huis gebragt, noemende het *le demi-Argus*; daar hy egter de zelfde breedte van veertien Lynen, dat is iets meer dan een Duim, en maar weinig minder langte, naamelyk vyf Lynen in plaats van een half Duim, dat de langte van het Blaauwtje was, aan geeft: haalende bovendien de Afbeelding van ROESEL, *Fig. 4*, aan (*), alwaar de Vlakjes inderdaad met witte Kringetjes ge-oogd zyn; doch welk Kapelletje een weinig kleiner, dan het gewoon Blaauwtje met de Oranje of Vuurkleurige Vlakken, is. Ik verbeeld my, dat het Kapelletje, welk KLEEMANN op zyn XIV. Plaat afbeeldt, ook een Verscheidenheid zal zyn van de voorgaande.

Dat gene, 't welk wy hier het Zwartje noemen, is meer overeenkomstig met een Kapelletje, 't welk van GEOFFROY beschreeven wordt

ON-

(*) *Inf. III. Theill. Tab. XXXVII.*

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK,
Zwartje.

onder den naam van *l'Argus myope* (*). Het zelve, zegt hy, heeft de Wieken van boven zwartagtig bruin, met Oranje of Vuurkleurig geel gevlaakt en daar mede ook van onderen gezoomd, alwaar de Wieken met een menigte van Oogjes doorzaaid zyn (†). Hem was een dergelyk Kapelletje gegeven, dat glinsterend zwart was van boven, en van onderen de Wieken altemaal gezoomd hadt met een getanden geelen rand, hebbende ieder der agterften twaalf witte Vlakken, byna aan elkander raakende en bruin gezoomd: zo dat dezelve naar Spiegeltes geleeken: weshalve hy aan dit Kapelletje den naam geeft van *le Miroir*. Het was in 't Bois de Boulogne gevangen.

Tot deeze laatste Soort zou, indien het zwarte Stippen waren, allernaast t'huis gebragt kunnen worden, die, welke LINNÆUS thans onder den naam van *Argiolus* voorstelt (§). Hetzelve wordt, in Sweeden, op de Heijen gevonden, en is van grootte als de gewoone Blaauwtjes, met de Wieken van boven blaauw en zwart gerand, van onderen uit den gryzen blaauwagtig en niet ge-oogd, maar de voorsten met een ry van vyf kleine, langwerpige, zwarte Stipjes, de agterften met tien dergelyken, doch rondagtig, daar op verspreid. Doktor Sco-

(*) Pag. 64. N. 33.

(†) LINNÆUS telde 'er meer dan veertig op dezelve, zyn-
de de witte Kringetjes, daar om heen, niet zo blykbaar.

(§) *Fam. Succ.* Ed. II. p. 284. N. 1076.

POLI, door wien dergelyke Verscheidenheden in Karniolie ook waargenomen zyn, hadt 'er zelfs twaalf Stippen op gevonden (*).

(154) Kapelletje met de Wieken getand en eenigermaate gestaart, van boven bruin, van onderen groen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
CLIV.
Rubi.
't Groene
Pissebedje.

De laatstgemelde Heer merkt niet zonder reden aan, dat 'er een ongemeene Verscheidenheid plaats heeft onder de Kapelletjes, die van de zogenaamde Pissebed- of Schildrupfen voortkomen, gelyk de agt voorgaande Soorten: doch indien derzelve Huishouding nader onderzocht werde, zou men intusschen wel ontdekken, dat veel daar van aan het verschil der Sexe toe te schryven zy. Inderdaad, hoe moeielyk dit ook valt wegens de kleinte en andere omstandigheden, is de zaak doch, om dat deeze Rupsen zo gemeen zyn, de naspooring dubbel waardig.

Dit, welks Latynsche bynaam van de steekelige Braamen, daar de Rups op aaft, ontleend is, heeft zynen Nederduitschen ten deele van de Kleur van het Kapelletje; wordende door GEOFFROY, in 't Fransch, de Groene of blinde Argus getyteld. Hoe het mooglyk zy, dat

(* Entomol. Carniol. p. 178.

(154) *Papilio Plebejus* Alis dentato-subcaudatis, supra fusca, subtus viridibus. *Faun. Suec.* 305, 306. WILK. *pap.* 62.
T. 1 a 2. ALB. *Inf.* T. 5. f. 8. PET. *Gaz.* T. 2. f. 11.

V. dat 'er die, welke LINNÆUS in zyn Oeland-
 AFDEEL. fche Reistogt vondt, zynde van gelyke groot-
 XLI. te en gestalte als de Argus, doch zonder Vlak-
 HOOFD- ken, boven op de Vleugelen hoog blaauw;
 STUK. toe betrokken worde, is my onbegrypelyk.
 Doktor SCOPOLI, wederom, zegt, dat de
 Wieken van dit Braamen-Kapelletje, van bo-
 ven, bleek vaal zyn (*). Deeze strydigheid
 wil GEOFFROY ophelderden, met te zeggen,
 dat de bovenkant der Wieken fomtyds bruin is,
 fomtyds blaauwagtig, doch de onderkant altoos
 glanzig groen en onge-oogd (†).

Het Lyf is, volgens onzen Autheur, Afch-
 graauw: de Sprieten en Pooten zyn zwart met
 ontelbaare witte Ringetjes: de Wieken van
 boven zwartagtig bruin, van onderen groen;
 hebbende de agterste, nevens den bovensten
 rand, een witte Stip. De Oogen zyn, van
 vooren en van agteren, met een Streepje ge-
 tekend. Het heeft de grootte der gewoone
 Blaauwtjes. Van de gemelde witte Stip, bo-
 ven op de Agtervleugelen, loopt, volgens GE-
 OFFROY, fomtyds een Bandje van witte Vlak-
 jes, dwars over de Wiek heen. Doktor SCO-
 POLI merkt aan, dat de agterste Wieken, van
 onderen, met vier of vyf witte Stippen zyn
 getekend, en dat zy het binnenste Tandje
 krom hebben.

(155)

(*) *Alex Supra pallide Cervinæ.* pag. 176.

(†) Pag. 64. N. 34.

(155) Kapelletje, dat de *Wieken* ongekarteld heeft, van boven bruin; de voorste van onderen met één Oogje, de agterste met gegolfde dwarsstreepen.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

Deeze Indische heeft de voorste *Wieken*, van boven, met een blaauwagtig witten Band.

CLV.
Philotes.
Bruin,

(156) Kapelletje, dat de *Wieken* ongekarteld, blaauwagtig bruin heeft, van onderen met bruine Banden en Oogjes.

CLVI.
Timantes.
Blaauw.

Onder de tippen der voorste *Wieken* is, in deeze Indische, een groen-geel Oogje. Bovendien zyn 'er eenige Oogjes aan den rand der agterste *Wieken*, ook van onderen.

(157) Kapelletje, dat de *Wieken* ongekarteld heeft en bruinagtig, met een gemeene witte Plek op 't midden, en een bruinen Band ten halve over de agtersten.

CLVII.
Atberzon.
Wit gepiekt;

Deeze, gelyk de twee voorgaande en volgende, zig in 't Kabinet van haare Koninklyk Sweedsche Majesteit bevindende, was uit de Westindiën afkomstig.

(158)

(155) *Papilio Plebejus* Alis integerrimis, supra fuscis; subtus primoribus Ocello, posticis lineis transversis undatis. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(156) *Papilio Plebejus* Alis integerrimis fusco coerulescentibus, subtus Fasciis fuscis Ocellisque. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(157) *Papilio Plebejus* Alis integerrimis subfuscis; Disco communi albo; Fasciâ posticâ dimidiatâ fusca. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

- V. (158) Kapelletje, dat de Wieken ongekarteld en Oranjekleurig heeft, met een gemeene witte Plek op 't midden, den rand Aschgrauw, ge-oogd.
- AFDEEL. XLI. HOOFD-STUK. CLVIII. *Carica.* Oranjekleurig, Deeze, door Juffrouw MERIAN afgebeeld, onthieldt zig op de Papaya-Boomen te Suriname.
- CLIX. *Phereclus.* Zwart, (159) Kapelletje, dat de Wieken ongekarteld en wederzyds zwart heeft, de voorsten met een Streepswyzen rooden Band.
- CLX. *Ixyippus.* Indisch Rissebedje. (160) Kapelletje, dat de Wieken eenigermate boekig en wederzyds zwart heeft, allen met een Streepswyzen rooden Band.

Deeze beiden waren uit Amerika afkomstig. De laatste bevondt zig ook in het Kabinet van de Koningin van Sweeden.

- CLXI. *Pirgaurea.* Vuurkapelletje. (161) Kapelletje, dat de Wieken eenigermate boekig en Vuurig rood met een bruinen rand, met zwarte Stippen besprengd heeft.

Hier

(158) *Papilio plebejus* Alis integerrimis fulvis, Disco communi albo, limbo cinereo Ocellato. M. L. U. MERIAN. *Suvin.* 40. T. 40. f. 1.

(159) *Papilio Plebejus* Alis integerrimis utrinque atris, prioribus Fasciâ lineari rubrâ. *Syst. Nat.* X.

(160) *Papilio Plebejus* Alis subangulatis utrinque atris, omnibus Fasciâ lineari rubrâ. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(161) *Papilio Plebejus* Alis subangulatis fulvis margine fusco,

Hier brengt LINNÆUS twee Kapelletjes t'huis, die hy zig eerst verbeeldde alleenlyk in Sexe te verschillen; doch naderhand van elkan- der afgezonderd heeft, en daar van twee Soor- ten geformeerd, welke ook, by ROESSEL, merkelyk verschillen. Dus wordt, ieder in 't byzonder, van hem beschreeven (*).

De eene voert haar bynaam van het Bloem- gewas, dat men Gulden Roede noemt, op het welke zig dezelve, zo wel in Europa, als in Afrika, gezegd wordt te onthouden. De Wie- ken van hetzelfde zyn, van boven, geheel on- gevlakt en glinsterend Vuurkleurig, met een bruinen rand: de voorsten van onderen met eenige Stippen getekend, die zwart zyn, en twee in 't midden samenloopende: de agtersten gryzer, hebben eenige zwart en grootere wit- te Stippen, zynde aan den agtersten rand, naar den Aars toe, getand en met halfronde roffe Vlakken getekend. Het Wyfje is, van bo- ven, besprengd met een menigte van zwarte Stippen.

De andere heeft de Wieken van boven zwart, van onderen wit gerand en de voorsten van bo- ven, op de niet minder glanzige Vuurkleur, met zwarte Vlakjes getekend, die dikwils in één

co, punctis atris sparsis. *Syst. Nat. X. Butyracea, Faun. Suec.* 307, 308. ROES. *Inf. III. T. 37. f. 6, 7. T. 45. f. 5, 6.* MERIAN. *Eur. T. 164. RAJ. Inf. 125. N. 20.*

(*) *Faun. Suec. Ed. II. p. 285.*

I. DEEL. XI. STUK.

Aa 3

V.
AFDEEL.
XII.
HOOFD-
STUK.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.

één vloeijen; de agtersten van boven bruin, en agterwaards met een Oranjekleurigen Band, die gekarteld is, gezoomd; van onderen grysagtig met kleine bruine Stipjes, Streepswyze rood gebandeerd; de voorsten geel met witte Oogjes, die in 't midden zwart zyn. Deeze is wat kleiner dan de voorgaande. Men vindtze beiden, dikwils, in de Herfst, op de Graslanden.

D I K - K O P J E S.

CLXII.
Comma.

(162) Kapelletje, dat de *Wieken* ongekarteld, wyd van één, *Vuurkleurig* heeft, met witte *Stippen* en een *zwart Streepje*.

De voorste *Wieken* zyn, volgens de beschryving van LINNÆUS, wederzyds van de zelfde *Kleur*, geel, aan de tippen bruinagtig met bleeke *Vlakken*. Op het midden van de bovenste *Oppervlakte* hebben zy een *zwart langwerpig Vlakje*, welks randen als *verzilverd schynen* te zyn. De agterste *Wieken* zyn van boven geel, bleeker gevlakt, aan den rand bruinagtig: van onderen graauw met vierkante *witagtige Vlakken* getekend.

Dit *Kapelletje* komt, in *Sweedén*, op de *Velden*, voor. *Doktor SCOPOLI* heeft 'er, op woeste plaatsen, in *Karniolie*, één gevonden,

(162) *Papilio Phejus* Alis integerrimis divaricatis fulvis, punctis albis lineolisque nigra. *Faun. Succ.* 793. MERIAN. *Eur.* 15. T. 48.

den, dat, behalve de bleeke en witagtige Vlakken, daar mede volkomen strookt, hebbende de Wieken wederzyds geelagtig vaal, met een bruinen rand, den Kop dik, de Sprietten aan 't end haakig uitlopende. Het zwarte Streepje op de voorste Wieken, dat de *Comma* zal zyn, waar van het den bynaam heeft, merkt zyn Ed. als een onderscheiding der Sexe aan. Zittende, zegt hy, houdt dit Kapelletje de Wieken byna regt overend.

Allermeest schynt hier mede overeen te komen, die, welke G E O F F R O Y voorstelt onder den naam van *la Bande noire*, zynde een Duim breed, en dus van grootte nagenoeg als het Vuurkapelletje. Hy heeft hetzelfde op de Argusjes laten volgen in een vierde Rang van Zespootige Dagkapellen, die hy de Verminkte † noemt, om dat zy een byzondere houding van de Wieken hebben. Stil zittende, leggen de agterste byna evenwydig aan de Vlake, daar zy op zitten, terwyl de voorsten opgeheven zyn, zonder nochtans elkander te raaken of eenen volmaakt loodregten stand te hebben. Wy noemen deeze, zo in als uitlandsche, gemeenlyk Dik-Kopjes, wegens de grootte van den Kop in die van deeze Bende.

Zyn Ed. merkt aan, dat, in deeze Soort, de Kleur der Wieken van boven en van onderen vaal is, met bruin of zwart gezoomd en gaderd, van onderen slegts wat bleeker. De voorsten hebben een langwerpige zwarte Vlak,

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

† *les Estro-
piés*

V.
 AFDEEL.
 XLI.
 HOOFD-
 STUK.

overdwars, die in sommigen grooter is, gelyk ook de Kapel zelve, die tevens breeder Zoomen heeft. Dit hieldt hy, in 't eerst, voor eene Verscheidenheid van Sexe; maar naderhand heeft hy, door de Paaring, het tegendeel ontdekt. Men vindt dit Kapelletje, omstreeks Parys, in de Herfst, zeer menigvuldig op de Velden (*).

• In de Afbeeldingen van PETIVER, welke door deezen Heer zyn aangehaald (†), worden de twee eersten onderfeld Man en Wyf te zyn, en *Fig. 8* van *Fig. 7* onderscheiden door twee zwarte Streepen, by den voorkant der voorste Wieken. Ook zyn in deeze, zegt hy, de Gouden Ruitjes minder blykbaar, en veeleer samenvloeiende tot een Plek. De eerste wordt aldaar genoemd *the Checkered Hogg* en *Fig. 8 the Checker-like Hogg* of Ruitswyze geschakeerd, en *Fig. 9 the Streakt Golden Hogg*; dat is het gestreepte Gouden Varken. De dikte van den Kop zal mooglyk aanleiding gegeven hebben tot dien zonderlingen naam.

CLXIII.
Protus.
 Westindisch,

(163) Kapelletje, dat de Wieken gestaart en bruin met gevensterde Vlakken, de Sprieraan 't end baakig heeft.

Op

(* *Hist. des Ins. env. Paris.* TOM. II. p. 66.

(† *Gazoph. Tab. XXXIV. Fig. 7, 8, 9.*

(163) *Papilio Plebejus* Alis caudatis fuscis, Maculis fene-
 stratis, Antennis uncinatis, M. L. U. MERIAN. *Sur. T. 63.*
 f. 2.

Op het Gras van Amerika onthoudt zig deze, volgens Juffrouw MERIAN. Men vindt er veele Verscheidenheden van in de Indiën, zo ten opzigt van de Kleur, als van de gedaante der agterste Wieken, en inzonderheid dat sommigen ongefaart, anderen geheel graauw zyn, zonder doorschynende Vlakken.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

(164) Kapelletje, dat de Wieken rondagtig, glinsterend zwart met witte randen heeft, den Bek en Aars rood. CLXIV.
Pbidias.
Oostindisch,

De aangehaalde Figuur van PETIVER wordt genoemd, Pekzwarte Nagtkapel van de Philipynsche Eilanden, met den Hals, Staart en de tippen der Wieken Goudkleur.

(165) Kapelletje, dat de Wieken rondagtig en bruin, aan den Grondsteun groen heeft; de agtersten van onderen met een Melkwitten Band. CLXV.
Bixa.
Karolinisch,

Van PETIVER wordt dit Karolinisch Kapelletje aangemerkt als een nieuwe Soort, wegens de haakige Sprieten, of als een halfslag van Dag- en Nagtkapellen.

(166)

(164) *Papilio Plebejus* Alis rotundatis atris nitentibus margine albis, Ore, Anoque rubris. M. L. U. PET. Gaz. T. 43. f. 15.

(165) *Papilio Plebejus* Alis rotundatis fuscis Basi virentibus, posticis sicut Fasciâ Lactæ. MER. Sur. T. 44. PET. Gaz. T. 32. f. 5.

V.

AFDEEL.

XLI.

HOOFD.

STUK.

CLXVI.

Polycletus.
Indifch Dik.
Kopje.

(166) Kapelletje, dat de Wieken eenigermate gestaart en groenagtig bruin heeft; de voorften met een witte Vlak, van onderen Zilverkleurig gestippeld.

Van deeze Indifche zyn de voorfte Wieken boven bruin; aan den Grondfteun groen met een langwerpige witte Vlak in 't midden; hebbende van onderen een groot getal Oranjekleurige of roffe Vlakken, die vierkant zyn, omringd met een zwarten en Zilveragtigen rand: de agterften ook bruin, van onderen als de voorften gevlaakt, maar zonder witten rand.

CLXVII.

Maalve.

Muziek-

Vlakkig.

Pl. LXXXIX.

Fig. 8.

(167) Kapelletje, dat de Wieken getand en wyd van één heeft; zwart met witte Vlakken.

Van deeze Kapel, die in 't Voorjaar veel op de Velden voorkomt, in Europa, en de grootte ongeveer van het Blaauwtje heeft, is het geheele Lyf en de Wieken van boven bruin, befprengd met een menigte vierkante witte Vlakjes, die zig byna als Mufieknoten vertoonen: weshalve GEOFFROY 'er den naam aan geeft van *le Plein Chant*. Van onderen

(166) *Papilio Plebejus* Alis subcaudatis viridi-fuscis; primoribus Maculâ albâ, subtus Argenteo punctatis. *Syst. Nat. X.*

(167) *Papilio Plebejus* Alis denticulatis divaricatis nigris albo maculatis. *Fawn. Suec. 749. It. Oel. 3. PET. Gaz. T. 36. f. 6. ROES. Inf. I. pap. 2. T. 10. MER. Eur. I. T. 48. WILK. Pap. 54. T. 2. c. 1. REAUM. Inf. I. T. 11. f. 6, 7.*

ren is het Lyf en de Wieken grysagtig Afchgrauw, met ongelyke Vlakjes, van veelerley figuur, gesprenkeld. De Sprieten Knodsagtig, samengesteld uit zeer kleine witte Ringetjes.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

REAUMUR brengt dit Kapelletje by, als een voorbeeld van zyne Vyfde Klasse, bestaande uit zodanigen, welke ; met geknodste of geknopte Sprieten en zes Pooten voorzien zynde, de Wieken, als zy stil zitten, nooit volkomen overend, maar altyd wyd van één houden; gelyk de Comma-Kapel, hier voor beschreeven. Die Rups wordt door hem ook afgebeeld, en zoude in de Kaasjes of Heemswortel-Bladen huisvesten, en daar van een Huisje of Tonnetje maaken, om zig te veranderen: doch GEOFFROY hadt dezelve niet dan op de Vollers Kaarden Plant gevonden.

Geheel verschillende schynt my egter de Kleur te zyn van dat Kapelletje, het welk REAUMUR beschryft, zeggende: "de Grond-
,, kleur der vier Wieken, van boven, is een
,, Agaat, waar op gewolkte Vlakken zyn van
,, zwart, bruin en grys, en waar op men ook
,, byna witte Vlakken heeft. Het onderste der
,, Wieken is geelagtig, met Vlakken van een
,, helderer Kleur, dan die boven zyn, gete-
,, kend (*)".

Alle de Dag-Kapellen, tot hier toe beschreeven,

(*) *Mem. sur les Inf.* TOM. I. 1. Part. p. 346.

V. ven, hebben de Poppen of aan de Staart bloot
 AFDEEL. hangende, gelyk de Gedoornde en de gladde
 XLI. Gras-Rupsen, of met een Bandje omgord, ge-
 HOOFD. lyk de Witjes en anderen: doch deeze maaken
 'er een Tonnetje toe van een Blad, als gezegd
 is, of een foort van Spinzel, gelyk ROESEL
 aanmerkt. De Rups is dof zwart en van rede-
 lyke grootte; hebbende, aan den Hals, drie of
 vier geele Vlakken, die 'er als een Kraag aan
 maaken, en hier door is zy zeer kenbaar. De
 Pop gelykt veel naar die der Nagt-Kapellen,
 zynde bruin van Kleur, doch met een fyn wit
 poeijer bedekt.

CLXVIII.
 Tages.
 Gestippeld.

(168) Kapelletje, dat de Wieken getand en
 wyd van één heeft; bruin met flauwe
 witte Stippen.

Deeze, welke de Heer GROFFROY voor-
 stelt onder den naam van *Grisette*, schynt wel
 een Verscheidenheid te zyn van de voorgaan-
 de, naar welke zy, volgens hem, grootelyks,
 zo in houding der Wieken, als in de grootte,
 en zelfs in Kleur, gelykt. Ook vindt men-
 ze, daar onder, in de Velden. Twee dwarfe
 ryën van witte Stippen, op ieder Wiek, zou-
 den anders deeze Soort, die ook meer bruin dan
 zwart is, onderscheiden.

O N-

(163) *Papilio Plebejus* Alis denticulatis divaricatis fuscis,
 obsolete albo punctatis. *Syst. Nat. X,*

ONGESCHIKTE KAPELLEN.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Deeze benaaming heb ik liever willen gebruiken, om de volgende Dag-Kapellen, welke door LINNÆUS van de anderen afgezonderd waren, te betekenen; dan die van *Uitbeemsche*, welke wel nader komt aan het Latynsche woord *Barbari*, doch op zeer veelen van de voorgaande even toepasselyk is. Zy hebben, zo 't schynt, zig niet willen voegen naar zyne gemaakte schikking en verdeeling in vyf Benden, en zyn overzulks daar van uitgemonsterd, om, als 't ware, de Agterhoede uit te maaken, daar men het ongeschikte Volk in plaatst. Zy zyn altemaal uit de Indiën afkomstig en haar Bynaamen van de *Argonauten* ontleend.

(169) Ongeschikte, die de *Wieken eenigermaat* ^{CLXIX.}
te gestaart en bruin heeft, de voorsten ^{Bates.}
met een geelagtig witten Band van bo-
ven, en allen van onderen zwart ge-
streept.

Die *Essequesche* Kapel, welke in *Fig. 9*, ^{Pl. LXXXIX.}
van onderen, is afgebeeld, kan tot een voor- ^{Fig. 9.}
beeld dienen van de Gestalte der Kapellen die
men *Pissebedjes* of *Pagetjes* noemt; hoewel dee-
ze doorgaans wat meer gestaart zyn. Uit de
Tekening blykt egter, dat zy tot deeze Soort
be.

(169) *Papilio Barbarus* Alis subcaudatis fuscis, primori-
bus Fasciâ flavescente albidâ; omnibus subtus nigro striatis. 3.
Syst. Nat. X.

I. DEEL XI. STUK.

V. behoore. Van onderen is de Grond Isabelle-
 AFDEEL. kleur, behalve de breede Banden, op de Voor-
 XLI. vleugelen, die geelagtig wit zyn, en aan de
 HOOFD- tippen, van agteren, is eenig Oranje, met een
 STUK. blaauw Oogje in zwart gevat, en het donkere
 mag eer Koffykleurig dan zwart genoemd wor-
 den.

CLXX.
Tiphus.

(170) Ongeschikte, die de *Wieken* eeniger-
 maaten gestaart en van boven zwart
 heeft, de voorsten met twee witte *Vlak-*
ken, de agtersten met een witte rood
 gerande *Plek*.

De *Wieken* van deeze hebben, bovendien,
 witte *Stippen* aan den rand, en de voorsten
 zyn, van onderen, rood geaderd.

CLXXI.
Jason.

(171) Ongeschikte, die de *Wieken* eeniger-
 maate gestaart heeft, van boven bruin,
 met een *Band* en de agtersten met zes
Vlakken, die groen zyn.

Een breede *Band* loopt van den *Aarshoek*
 der agterste tot aan het midden der voorste
Wieken. Ook strekt zig een ry van veertien
 groene *Vlakken* van den hoek der voorste *Wie-*
ken tot aan den *Aarshoek* uit.

(172)

(170) *Papilio Barbarus* Alis subcaudatis supra nigris; primo-
 ribus Maculis duabus, posticis Disco margine rubro albis. 3.
Syst. Nat. X.

(171) *Papilio Barbarus* Alis subcaudatis, supra fuscis Fas-
 ciâ, posticisque Maculis sex viridibus, 2. *Syst. Nat. X.*

- (172) Ongeschikte, die de Wicken boekig, van boven bruin met een witten Band, en een Roestkleurige Vlak aan den Aarsboek heeft.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD.
STUK.
CLXXII.
Iphiclus.

Deeze heeft een groote Roestkleurige Vlak binnen de tip van de voorste Wiek, en daar loopt een witte Band van den Aarshoek naar het midden van de Wiek.

- (173) Ongeschikte, die de Wicken getand, van boven bruin van onderen geelagtig heeft, wederzyds met drie afgebroken witte Banden.

CLXXIII.
Hylas.

Het Wyfje heeft van onderen, op den agtersten Band der agterste Wicken, agt zwarte Stippen. •

- (174) Ongeschikte, die de Wicken getand en bruin heeft, de voorsten wederzyds met een witten Band.

CLXXIV.
Idmon.

- (175) Ongeschikte, die de Wicken getand en zwart

CLXXV.
Ancæus.

(172) *Papilio Barbarus* Alis angulatis, supra fuscis Fasciâ albâ Maculâque ferrugineâ anguli Ani. 3. *Syst. Nat. X.*

(173) *Papilio Barbarus* Alis dentatis supra fuscis subtrus lutescentibus, Fasciis utrinque tribus albis interruptis. 3. *Syst. Nat. X.*

(174) *Papilio Barbarus* Alis dentatis fuscis, primoribus utrinque Fasciâ alba. 3. *Syst. Nat. X.*

(175) *Papilio Barbarus* Alis dentatis atris; primoribus Fasciâ cœruleâ, posticis luteâ 3. *Syst. Nat. X.*

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

zwart heeft, de voorsten met een blaauwen, de agtersten met een geelen Band.

De agterfte Wieken zyn, van onderen, met drie grâauwe dwarsstreepen, twee zwarte stippenzydelings, twee witte tusschen de Streepen.

CLXXVI.
Eleus.

(176) Ongeschikte, die de Wieken getand en wederzyds bruin gewolkt heeft, met een geelen Band op de voorsten en op de agtersten een witten Band.

Pl. LXXXIX.
Fig. 10.

De Surinaamsche, uit myne Verzameling, in *Fig. 10*, afgebeeld, heeft volkomen de gemelde Kenmerken. Ik heb 'er ook die wat grooter zyn.

CLXXVII.
Amphion.

(177) Ongeschikte, die de Wieken getand en bruin, van boven en onderen omtrent eveneens heeft; de voorsten met drie paar witte Vlakken, de agtersten met zes dwarse.

Op ieder voorste Wiek zyn twee Vlakken binnen de tip, twee op 't midden en twee naar den Grondsteun toe; op de agtersten zes evenwydige dwarse.

CLXXVIII.
Telamon.

(178) Ongeschikte, die de Wieken tweeboekig,

(176) *Papilio Barbarus* Alis dentatis fusco-nebulosis, concoloribus; Fasciâ primoribus flavâ, posticis albâ. 3. *Syst. Nat. X.*

(177) *Papilio Barbarus* Alis dentatis fuscis subconcoloribus, primoribus Maculis albis tergeminis, posticis sex transversis. *Syst. Nat. X.*

(178) *Papilio Barbarus* Alis biangularis subcaudatis cinereis, Fasciis albis Maculâque nigrâ, flavâque. 4. *Syst. Nat. X.*

kig, eenigermate gestaart en Afschgrauw heeft, met witte Banden, benevens een zwarte en geele Vlak.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.

Over de Wieken loopt een witte Band, van den Aarshoek naar het midden der voorsten, en binnen denzelven twee Streepswyze evenwydige Banden; daar buiten een Ketting van kleiner geele Vlakjes. De Aarshoek is geel, met zwart getekend.

(179) Ongeschikte, die de Wieken ongekarteld geel heeft, de voorsten van boven met drie zwarte Vlakken, de agtersten van onderen met een Afschgrauwagtige Streep.

CLXXIX.
Eriborus.

De agterste Wieken zyn, naar den agterhoek, bruin gerand.

(180) Ongeschikte, die de Wieken ongekarteld rond, wederzyds bruin met zwarte Streepen, wit gebandeerd; de agtersten met tien zwarte Stippen heeft.

CLXXX:
Euryus.

Deeze heeft de agterste Wieken, aan den binnenkant, Roestkleurig.

(181)

(179) *Papilio Barbarus* Alis integerrimis flavis, primoribus supra maculis tribus nigris, posticis subtus lineâ cinerascete. 4. *Syst. Nat. X.*

(180) *Papilio Barbarus* Alis integerrimis rotundatis concoloribus fuscis nigro striatis, Fasciâ albâ: posticis punctis decem, atris. 3. *Syst. Nat. X.*

- V. (181) Ongefchikte, die de *Wicken* rond en
 AFDEEL. bruinagtig, de agtersten van onderen
 XLI. met negen roode *Vlakken* heeft, die in 't
 HOOFD- met negen roode *Vlakken* heeft, die in 't
 STUK. ronde geplaatst zyn.
 CLXXXI.
Ceneus.

De *Wicken* zyn aan den binnenkant bleek,
 met eenige geele *Vlakken* by de tippen.

- CLXXXII. (182) Ongefchikte, die de *Wicken* rond aan
Alopsus. 't end, langwerpig, wederzyds geel en
 zwart bont heeft, van onderen ieder met
 agt witte *Stippen* aan den rand.

De voorste *Wicken* zyn, aan den binnen-
 kant, bruinrood, aan de tippen zwart, in 't
 midden geel, met vyf bruine *Vlakken*. De
 agtersten hebben een dwarsen, zwarten, we-
 derzyds getanden *Band*.

- CLXXXIII. (183) Ongefchikte, die de *Wicken* rond en ros
Cepheus. heeft, de voorsten buitenwaards zwart,
 de agtersten met zeventien zwarte *Stippen*.

De uiterste helft der voorste *Wicken* is aan
 beide zyden zwart: de agtersten hebben een
 zwarten rand, die inwaards zaagswyze gekarteld
 is,

(181) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis subfuscis, posticis
 subtus Maculis novem rubris, in orbem digestis. 3. *Syst. Nat. X.*

(182) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis oblongis concolori-
 bus luteo nigroque variegatis, singulis subtus punctis octo,
 albis, submarginalibus. 3. *Syst. Nat. X.*

(183) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis fulvis; primoribus
 extimo nigris; posticis punctis septendecim nigris. 4. *Syst.*
Nat. X.

is, met zeventien ongelijke Stippen op de Wiek verspreid.

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
CLXXXIV.

(184) Ongeschikte, die de Wicken rond; de voorsten van boven gewolkt met Stippen, de agtersten ros en gestippeld heeft.

Zetes.

(185) Ongeschikte, die de Wicken rond en aan beide zyden zwart heeft, de voorsten met twee rosse Banden, die vereenigd zyn door een derde kleinere Vlak.

CLXXXV.
Priassus.

(186) Ongeschikte, die de Wicken rond en wit heeft, met vyf dwarse Vlakken en de tippen bruin, van onderen geelagtig.

CLXXXVI.
Acastus.

Van boven zyn de voorste Wicken getekend met vyf ovaale dwarse Vlakken, die flauw zyn, en een donkerer naar den binnenkant; van onderen bleek met een bruinen Band: de agtersten van boven wit, aan den agterrand zwart en van onderen geelagtig.

(187) Ongeschikte, die de Wicken rond van rand

CLXXXVII.
Nileus.

(184) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis supra primoribus nebulosis punctatis, posticis fulvis punctatis. 3. *Syst. Nat. X.*

(185) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis concoloribus nigris, primoribus Fasciis duabus fulvis, unicitis Maculâ tertiâ minore, 4. *Syst. Nat. X.*

(186) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis albis Maculis quinque transveris apicibusque fuscis, subtus flavescens. 3. *Syst. Nat. X.*

(187) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis concoloribus nigris, primoribus punctis decem albis, posticis Disco toto albis. 4. *Syst. Nat. X.*

V.
AFDEEL.
XLI.
HOOFD-
STUK.
CLXXXVIII
Enceda.

rand en wederzyds zwart , de voorsten met tien witte Stippen , de agterste met een geheel witte Plek heeft.

(188) Ongeschikte , die de Wieken rond van rand en wederzyds geel heeft , de voorsten in het uitwaardse gedeelte zwart met een witten Band , de agtersten met negentien zwarte Stippen.

CLXXXIX.
Pintbous.

(189) Ongeschikte , die de Wieken rond van rand en ongekarteld , de voorsten bruin met drie geele Vlakken , de agtersten half wit heeft.

De voorste Wieken hebben een kleine Vlak binnen de tip ; een groote dwarse in het midden ; een langwerpige aan den Grondsteun. De voorste helft der agtersten is wit , de agterste zwart , met een geelagtige Plek daar tusschen.

CXC.
Nauplius.

(190) Ongeschikte , die de Wieken rond van rand , langwerpig en bruin heeft , de voorsten van boven met vier witte Vlakken , de agtersten met een witagtigen Band.

De

(188) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis concoloribus flavis , primoribus extrorsum Fasciâ albâ nigris , posticis punctis novendecim nigris. 4. *Syst. Nat. X.*

(189) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis integerrimis concoloribus ; primoribus fuscis Maculis tribus flavis ; posticis dimidiato albis. 4. *Syst. Nat. X.*

(190) *Papilio Barbarus* Alis rotundatis oblongis fuscis , primoribus supra Maculis quatuor albidis , posticis Fasciâ albidâ. 4. *Syst. Nat. X.*

De Wieken van deeze zyn langwerpig; de voorsten, van onderen, met een langwerpige Vlak aan den binnenkant.

V.
AFDEEL.
XLI,
HOOFD-
STUK.

(191) Ongeschikte, die de Wieken ongekar- teld en wederzyds bruin heeft, de voor- sten met bleek geele Vlakken, de agtersten met bleek geele Streepen.

CXCI.
Ixilion.

De voorste Wieken hebben drie Vlakken, die aan den tip samenloopen; nog drie kleine afgezonderde in 't midden en twee langwerpi- ge aan den binnenkant: de agtersten zyn bruin, de geheele Oppervlakte over met geele ge- vorkte Streepen.

(192) Ongeschikte, die de Wieken aan beide zyden zwart heeft, met tien ovaale geele Stippen daar op verspreid.

CXCII.
Idas.

Die zelfde bynaam is aan een Europeisch Ka- pelletje gegeven.

Ik zal hier, als tot een toegift, de beschry- ving plaatzen van een zeer aardige Esfequeeb- sche Kapel, my door den Heer l'ADMIRAAL daar toe geleend, en in Fig. II. afgebeeld. Van boven is dezelve geheel zwartagtig, met een groote Roozeroode Vlak op ieder voorste Wick

PL.
LXXXIX.
Fig. II.

(191) *Papilio Barbarus* Alis integerrimis subconcoloribus fulcis; primoribus luteo-maculatis; posticis, luteo-striatis 3.
Syst. Nat. X.

(192) *Papilio Barbarus* Alis nigris concoloribus, punctis de- cem flavis ovatis sparsis. *Syst. Nat. X.*

I. DEEL XI. STUK.

Bb 3

V. Wiek, welke van onderen een weinig bleeker
 AFDEEL, XLI. Hoofd-
 STUK. zig vertoont. Voor 't overige vindt men geel-
 agtig witte of Isabellekleurige Banden, die krom-
 loopen, zo op de voorste als op de agterste
 Wieken, welke graauwagtig zwart van Grond-
 kleur zyn, en in 't midden ieder met vier wit-
 te, Hemelschblauw geogde Plekjes, gete-
 kend. De voorste Wieken zyn geheel gaaf en
 ongekarteld, rond van rand, de agtersten zeer
 duidelyk getand. Men zou deeze Kapel voor
 eene van de derde grootte kunnen rekenen (*).

XLII. HOOFD.

(*) Ik denk dat de Cyferletters, die van LINNÆUS agter-
 deeze Ongeschikte Kapellen geplaatst zyn, zulks aanwyzen;
 doch het ware te wenschen, dat zyn Ed. van de grootte een
 nader bepaaling opgegeven, of dezelve, dien aangaande, by
 bekende Kapellen vergeleeken had. Ondertusschen houd ik
 die, welke drie Duim of daar omtrent breed zyn, gelyk die
 van *Fig. 4, 5, 6*, op PL. LXXXIX, voor Kapellen van de
Tweede Grootte; die merkelyk grooter zyn, gelyk veele Chi-
 neesche Pagies, Atlaffen enz. als ook de Ninweegsche: voor
 Kapellen van de *Eerste Grootte*, en die veel kleiner zyn; ge-
 lyk die van *Fig. 1, 2*, en *10, 11*, of ongeveer een Duim
 breed, voor Kapellen van de *Derde Grootte*: neemende dan de
 overige kleinere, gelyk *Fig. 7, 8*, voor Kapellen van de
Vierde grootte.

(†) De Heer Doktor SULZER noemt die van dit Geslagt
Abendvogel en zegt dat zy niet dan des Avonds of in den Mor-
 genstond vliegen. *Kens. der Inf. Zurich. 1761. p. 121.* Zo
 dit zeker was, zou menze mer regt Schemeringvlieders kun-
 nen noemen, doch ik vind thans aangemerkt, dat in de tyd
 en wyze van haar vliegen geen verschil is met de Nagt-kapel-
 len in 't algemeen. SEPP III. Stuk. 3. Verhand. Mooglyk
 zou dit stuk nog wel eenig nader onderzoek verdienen.

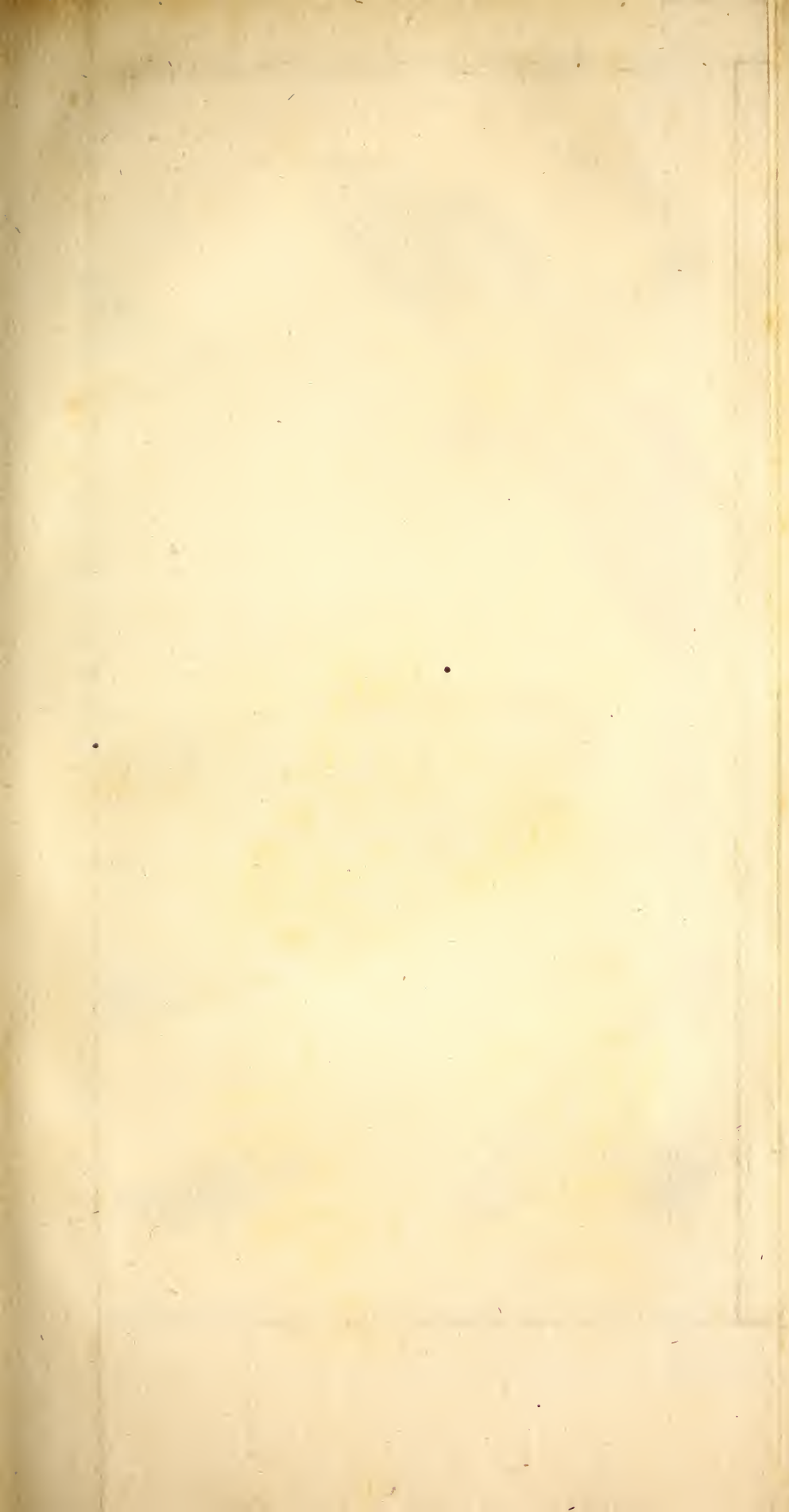

Fig. 3.

Fig. 5.

Fig. 4.

Fig. 2.

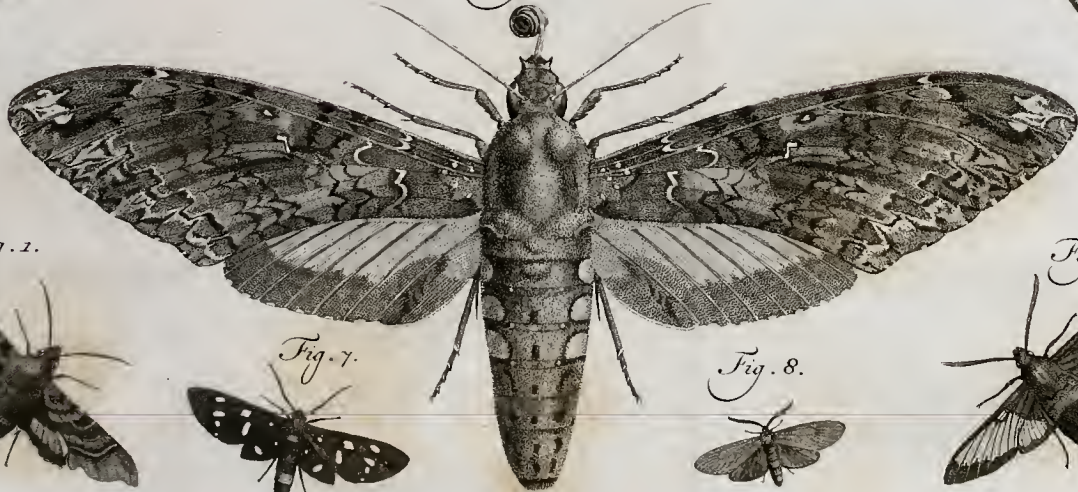

Fig. 1.

Fig. 7.

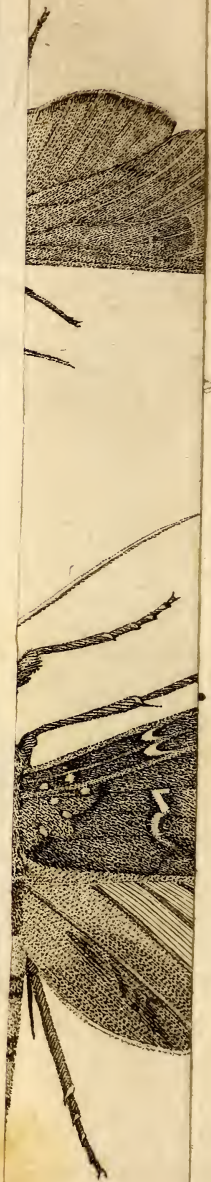
Fig. 8.

Fig. 6.

C.

XLII. HOOFDSTUK.

V.
AFDEEL.
XLIJ.
HOOFD-
STUK.

Beschryving van 't Geslagt der PYLSTAARTEN, die van sommigen Onrusten of ook Avond-Kapellen genoemd worden, thans afgezonderd zynde van de Nagt Kapellen, tot welken zy voorheen waren t'huis gebragt geweest.

DE voornaamste beschryvers der Insekten, Reden der benaaming.
 REAUMUR en ROSSÉL, hadden de Kapellen slegts in twee Hoofddeelen onderscheiden, te weeten die van Dag en Nagt-Kapellen. Deeze Verdeeling schynt eenigermaate op de Natuur gegrond tezyn, en is minder betrisping onderworpen, dan die, door welke sommige Autheuren van de laastgemelden eenigen afzonderen, welke doorgaans in de Schemering, of by Avond, Vliegen zouden †; noemende dezelve *Avond-Kapellen* (†). Zy verstaan 'er die door † zie bladz. 172. van dit Geslagt, welke een gewoone benaaming hebben, ontleend van het Pyltje, dat de Rups agterop het Lyf of by de Staart heeft; naame-lyk van PYLSTAARTEN. De drillende beweging der Vleugelen, aan welke veelen van deeze Kapellen des Avonds, eer zy vliegen, onderhevig zyn, of de manier van aazen; doet sommigen haar *Onrusten* of *Onrust-Kapellen* tytelen.

Het Pyltje, dat den naam aan deeze Insek. Het Pyltje.

V.
 AFDEEL.
 XLII
 HOOFD
 STUK.

ten geeft , verdient een nadere beschouwing. Het vertoont zig , door zyne kromte , als een Hoorn , en heeft ook een harde , Hoornagtige zelfstandigheid , doch aan den Wortel is het gedwee , latende zig op alle manieren buigen ; hoewel de Rups 'er geene vrywillige bewegingen mede maaken kan , gelyk met de Pooten en anderen Lighaamsdeelen. Het is alleen , wanneer dit Hoortje komt te raaken aan eenig Voorwerp , dat hetzelfde zig meer of min agterwaards nederbuigt. GOEDAART beweert wel , dat de Rupsen zig daar van tot verdediging bedienen , willende zelfs , dat 'er eenig Vergift in beslooten zy : doch men moet zulks voor een Hersenschim houden. Hoe men een Rups ook tergt of plaagt ; zy maakt 'er geen gebruik van om te steeken of te kwetzen. Door het Vergrootglas , niettemin , ontdekt men , dat dit Lighaamsdeel met een menigte spitse knobbeltjes bezet is , die naar de punt gestrekt zyn. Het is op den elfden Ring , met de kromte agterwaards , geplaatst.

Gestalte der
 Rupsen.

In 't Latyn heeft LINNÆUS den Geslachtsnaam gebruikt van *Sphinx* , die van een byzondere figuur en gestalte der Rupsen , waar van deeze Kapellen komen , ontleend is. De meesten , ten minste van die welke men Echte Pylstaarten noemt , hebben den Kop aan 't end stomp en van boven eenigermate spits. De Natuur geeft haar de bekwaamheid , om het voorste van haar Lighaam op een verbaazende manier te

kun-

kunnen uitrekken of intrekken, en dit laatste plaats hebbende terwyl de Rups de voorste helft opgeheven houdt; gelyk altoos, wanneer zy stil zitten, gebeurt: zweemt de Gestalte van het geheele Insekt niet kwaalyk naar die, welke door de Ouden aan het Raadzel geevende Gedrocht, dat men *Sphinx* noemde, gegeven is.

Buiten en behalve het gemelde Pyltje, dat in de Rupsen der Kapellen van dit Geslacht alleen voorkomt, hebben zy nog verder eenige algemeene Eigenschappen. Geen van allen is Hairig ruig, doch men kanze altemaal ook niet volkomen glad noemen, wegens de oneffenheid haarer Huid. De twee agter-Pooten van de zestien, die zy 'er allen hebben, zyn in geene andere Rupsen zo dik, breed en stomp. Ook is de Gang van deeze, die gemeenlyk als zwaarlyvig, dik en wel gevoed voorkomen, zeer log en traag: men vindt 'er geene Hardloopers onder. De Kleur is in de meesten niet onbevallig; 't zy door fraaije streepjes op een groenen Grond, gelyk in de Liguster-Rups en die der Linden; 't zy door een ongemeen schoone mengeling van Kleuren, gelyk in de Rups van het Wolfsmelk, die berugt is wegens haare sierlykheid.

Ten opzigt van de Verandering verschillen zy, ongemeen, met de Dag-Kapellen. Daar deze zulks, zonder eenige schroom, in de open Lugt werktellig maaken, en haare Poppen laten bloot gesteld aan Weer en Wind,

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

V. ja zelfs aan de strengste Winterkoude, zo kruipen de Pylstaart-Rupsen, tegen den tyd der Verandering, in de Aarde, of verbergen zig, laag by den Grond, onder eenig bedekzel. De Natuur heeft haar, buiten twyfel, geleerd, dat haar Poppen te week en teder zouden zyn, om die Ongemakken uit te staan, en daarom maaken zy een los Spinzel, dat uit Draaden samengesteld is, en de Pop als een Tonnetje omkleedt. Niettegenstaande alle deeze voorzorgen, valt 'er geen klaagen over de rykelyke Voortteeling der Insekten van dit Geslagt: en van veelen zouden zelfs de Kapellen misschien nooit gezien zyn, indien menze niet uit de gevonden Rupsen had opgekweekt.

De Poppen. Wy hebben opgemerkt, hoe de Poppen der Dag-Kapellen, die wat laat in de Zomer veranderd zyn; dikwils den Winter overblyven*. Dit is onder die der Pylstaarten, zo wel als onder die der Nagt-Kapellen, byna algemeen, en het gebeurt zelfs, somtyds, dat deeze Poppen niet alleen één maar twee of drie Winters in't leeven blyven, zonder dat 'er de Kapel uitkomt, voor dat dus meer dan twee Jaaren, na de Verandering, verstreeken zyn †. Ik spreek thans niet van de Konstige manier, welke R E A U M U R gebruikt hadt om het Leven der Poppen te verlangen en het uitkomen der Kapellen te vertraagen, welke van het allerlangste vooruitgezigd in de zodanigen zou moeten zyn*.

*Bladz. 114. De figuur der Poppen is grootelyks van die der

* Zie
bladz. 106.

† Zie
bladz. 112.

der Dag-Kapellen verschillende, gelyk wy reeds omftandig hebben aangemerkt *, en op PLAAT LXXXV. in *Fig. 4.* verbeeld. In 't byzonder munten de Poppen van dit Geflagt uit, en zyn kenbaar, door het Pyltje of Hoorntje, dat op de zelfde plaats staat, daar het in de Rups geftaan hadt, doch veel korter is, en aan de Pop fchynt te dienen, om zig in haare legplaats om te keeren. De Nagt-Kapellen hebben ook wel, tot het zelfde einde, een dergelyk puntje, doch het staat in dezelveu regt in 't midden aan het fpite end der Pop, niet op zyde, gelykerwys in deeze Poppen plaats heeft.

Wat de Kapellen aangaat, die hebben ver-
 fcheide aanmerkelyke byzonderheden, welke tevens haare Kenmerken uitmaaken. De Sprietten, in de eerfte plaats, zyn niet, gelyk die der Dag-Kapellen, aan 't end geknopt of al-
 lengs dikker uitloopende, maar in 't midden dikker dan aan de beide enden, en niet volkomen rond, maar driekantig, zo dat zy zig als Prismaticiek vertoonen *. In sommigen is de Zuiger of Snuit ongemeen lang: in anderen kan men 'er in 't geheel geene vinden. De voorfte Wicken spreiden zig, als de Kapel vliegt, ver van het Lighaam uit, zynde veel fmaller naar de langte, dan gewoonlyk in de Dag-Kapellen, doch tevens ftyver: het welk de reden zal zyn, dat deeze Kapellen veelal een zwaare doch zeer snelle vlugt hebben: huppelende niet op en neder in de Lugt, maar zig plots-
 DEEL. XI. STUK, lings

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD.
 STUK.
 * Bladz. 56.

De Kapellen.

* zie bladz. 171, 175.

V.
AFDEEL
XLII.
HOOFD-
STUK.

lings van de eene plaats naar de andere begeevende. De voorste Wieken zyn wel, in 't algemeen, niet zeer fraay; doch de agtersten, die kort en klein zyn, en van deeze, als de Kapel sul zit, byna geheel bedekt worden, hebben in veelen een sierlyke Tekening van de Schoonste en levendigste Kleuren, die de Kapel uitermaate versieren, gelyk in de Paauw-Oog, die van de Winde en anderen blykbaar is. Egter ontbreekt de schoonheid ook aan de voorste Wieken in sommigen niet, gelyk in die van de Wyngaard-Rups, de Linden-Pylstaart, enz. Die van de Jasmyn en Oleander hebben iets voortreffelyks, dat in weinig Kapellen van zulk een grootte gevonden wordt.

Verdeeling.

REAUMUR en ROESEL, beiden, hadden de Onrusten of Pylstaarten als de Eerste Klasse der Nagt-Kapellen te boek gesteld. GEOFFROY maakt van dezelve drie Familiën, waar van de Eerste die Pylstaart-Kapellen bevat, welke geen blykbaaren Zuiger hebben, van hem genaamd *Sphinx Bourdons*: de Tweede de zodanigen, in welken de Zuiger lang is en Schroefwyze opgerold, die hy noemt *Sphinx Eperviers*: de Derde, eindelyk, de genen, wier Rups geen Pyltje van agteren heeft, waar van hy maar ééne Soort omstreeks Parys gevonden hadt, van hem *Sphinx Belier* getyeld.

LINNÆUS heeft de Pylstaarten in vier Benden onderscheiden, waar van de drie eersten de *Echten*, de vierde de *On-echten* bevatten.

Die

Die van de Eerste Bende hebben de Wieken hoekig of gehakkeld; die van de Tweede hebben dezelve ongekarteld of niet ingesneeden, gaaf van Rand; die van de Derde hebben het Agterste van het Lyf ruig-Hairig: die van de Vierde Bende, eindelyk, worden Onechte genoemd, als in postuur naar de Pylstaart-Kapellen gelykende, doch voortkomende uit een andere Soort van Rupsen.

V.
A FDEEST,
XLII.
HOOFD-
STUK.

't Getal der Soorten van dit Geslacht is ongelijk kleiner dan dat der anderen. Onze Authent telt agt-en-dertig Soorten in 't geheel, waar onder ruim de helft Europische zyn. De Pylstaarten maaken dus nog geen twaalfde deel uit van het geheele getal der Kapellen, die by hem bekend staan.

(1) Pylstaart-Kapel, die de Wieken gehakkeld heeft, de agtersten met Oogjes.

1.
Sphinx
Ocellata.
Paauw-Oog
Pylstaart.

Den ouden Autheuren is deeze Kapel en haare Rups reeds bekend geweest en redelyk door hun afgebeeld. GOEDAART, evenwel, geeft 'er een slegte Afbeelding van, om dat hy de Kapellen niet dan met gekreukelde Wieken, en dus

(1) *Sphinx Alis angulatis, posticis ocellatis. Syst. Nat. X. Phalana major Corpore crasso, Alis amplis, interioribus Maculâ ophthalmoides. RAJ. Inf. 148. MOUFF. Inf. 91. JONST. Inf. T. 8. f. 30. GOED. Inf. III. p. 25. T. f. O. LIST, Goed. 62 f. 24 UDDM. Diff. 58. f. 11. ALB. Inf. 8. f. 12. MER. Inf. II. T. 37. ROES. Inf. I. Noct. Phal. I. T. 1. WILK pap. I. T. I. B. 5. RAJ. Inf. 148. n. 2.*

I. DEEL. XI. STUK.

V. dus tot vliegen onbekwaam, uit de Poppen hadt
 AFDEEL. kunnen krygen; 't welk hy als aan deeze Soort
 XLII. van Kapellen natuurlyk eigen zynde aanmerkt;
 HOOFD- van Kapellen natuurlyk eigen zynde aanmerkt;
 STUK. doch het tegendeel blykt uit de Afbeelding van
Paauw-Oog. Juffrouw MERIAN, die beter is, zo ten opzigt van
 de Kapel als van de Rups. Onze Liefhebbers weeten
 daar uit zeer volmaakte en fraaije Kapellen
 te bekomen. De Heer l'ADMIRAAL heeft
 haar uitgekoozen tot het onderwerp van zyn
 Eerfte Plaat.

Wy noemenze de *Paauw-Oog* Pylstaart, wegens de schoone Oogswyze Vlakken op de agterste Wieken, die deeze Kapel zeer versieren, en, om de zelfde reden, geeft men 'er, in 't Fransch, den naam van *le demi-Paon* aan. Men zou haar anders ook de Wilgen Pylstaart kunnen tytelen; dewyl de Rups veel op de Wilgeboomen aast, hoewel zy ook wel op de Appel-boomen wordt gevonden. ROESEL noemt haar, de Eenzaame, blaauwgestaarte, dikke, groene Rups, met schuinse witte Streepen op zyde getekend. Zy is niet onaartig, maar geenszins de fraaiste onder de Pylstaart-Rupsen. Het groen is in sommigen schoonder, in anderen doffer, en trekt in eenigen naar het geele; zynde de Kop zo wel als het Pyltje blaauw. Ook zyn sommigen op ieder Ring, of op eenige Ringen, met een klein Karmynrood of Oranjekleurig Vlakje getekend, buiten en behalve dat der Lugtstippen.

De Eytjes, daar deeze Rupsen uit voortkomen,

men, zyn rond, groen en glad: men vindtze in de Zomer hier en daar, enkeld, onder aan de Bladen; gelyk die van veele andere Pylstaarten. De jonge Rupsjes hebben, kort na dat zy uitgebroed zyn, de Gestalte en Kleur reeds van de ouden, die haare volwassenheid niet dan in de Herfst bereiken. Zy kruipen dan in de Aarde, en veranderen in een bruine Pop, uit welke, in 't volgende Voorjaar, de Kapel voortkomt, die de voorste Wieken, van boven, bruin heeft, met bleeker streepen, welke eenigzins roodagtig zyn, doorwerkt: de agterste Wieken, die van de voorsten, als de Kapel stil zit, geheel bedekt worden, vertoonen, als de voorsten uitgespreid zyn, het heerlykste Rooze-rood, en hebben ieder een groot Hemelschblauw luikend Oog, dat in een zwarte Kring staat. Voorts is de rand, van alle de Wieken, bezet met een Franje van naauwlyks zichtbaare, donker bruine Haairtjes. Het Lyf, dat de langte omtrent van vyf vierden Duims heeft, is van boven graauwagtig, met een donker bruine Vlak op het Borststuk of den Nek. De Sprieten en Pooten zyn geelagtig, doch de twee voorste Pooten bruin.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
Paauw-Oog.

De reden, dat GOEDAART geen volmaakte Kapellen uit de Poppen van deeze Pylstaart-Rupsen kon bekomen, verdient een nadere overweeging. Doktor LISTER stelt bedenkelijk, dat zulk zou kunnen veroorzaakt zyn, doordien hy aan de Rups de Stoffe, bekwaam tot het

Waarom zy dikwils kreupel zyn?

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.
Paduw. Oog.

maaken van haar Tonnetje, niet verschaft, en dezelve dus ten deele door Honger had doen sterven. Zulk eene verklaring bezwagtelt dit stuk met nog grooter duisterheid. Volgens het denkbeeld van SEPP, zou het schynen daar aan te moeten toegeschreeven worden, dat hyze geen gelegenheid had gegeven, om ergens by op te klauteren en zig vast te zetten tot uitbreiding der Vleugelen: maar, dewyl zulks de meeste Kapellen kreupel maakt of met gekreukelde Wieken doet te voorschyn komen, zo is het zeer ongelooflyk, dat GOEDAART dit in deeze Kapellen in 't byzonder, en in geene anderen, zou waargenomen hebben. Zie hier wat den Heer l'ADMIRAAL de waarfchynlykste reden dunkt te zyn van dit Verschynzel.

In de eerste plaats is zyn denkbeeld, dat de ongelyke aanryping der Poppen zelf, wegens de Koude van 't Saizoen, hier toe gelegenheid geeve. „ Ik ondervond, zegt hy, dat, schoon „ dezelve van agteren ryp wierden, en de „ Huid op de Rug tot aan het Hoofd open „ borst, egter de Huid vast bleef ter plaatze, alwaar de onrypheid was. In eenigen, „ die door den sterken aandrang der agterste „ deelen het Lighaam korter en naar vooren „ dikker maakten, borst de Huid, met veel „ moeite, aan den Kop wel open, maar dan „ haperde het aan de voorste Pootjes. Deeze „ Poppen, hoe mismaakt zy ook waren, bleeven nog een langen tyd in 't leven; anderen

ren, die, in 't affcheuren der Huid, zig aan
 „ den Kop zodanig kwetsten, dat ze de vloei-
 „ baare Vogten verlooren, stierven schielyk.
 „ In deeze wanschappen Popjes merkte ik nog
 „ aan, dat de allerdikste deelen, daar de vier
 „ paaren middel-Pooten aan vast gezeten had-
 „ den, een volkomen harde donker bruine Schil-
 „ kreegen, die aan de dunnere deelen naar ag-
 „ teren zwakker, en voorwaards, daar 't ge-
 „ haperd hadt, meest week en groen was: een
 „ klaar bewys, dat de onrypheid alleen oor-
 „ zaak is van dit gebrek. Eenige Poppen, met
 „ veel mocite, en na veel sukkelens, de Huid
 „ geheel kwyt geraakt zynde, waren egter zeer
 „ wanstaltig: zy hadden de Hoorentjes (gelyk
 „ zyn Ed. de Sprieten noemt,) krom, en te
 „ kort langs den Buik uitgestrekt, gelyk ook
 „ de Pootjes, en als dan missen gemeenlyk
 „ de Vleugelscheeden in de Pop haare behoor-
 „ lyke uitgestrektheid, 't welk veroorzaaken
 „ moet, dat het Uiltje (dus noemt hy de Ka-
 „ pel,) met mismaakte Vlerken te voorschyn
 „ komt”.

Dit laatste kan egter, (zo hy aanmerkt,) ook
 gebeuren, schoon de Rups in een welgemaak-
 te Pop is veranderd: want de deelen, waar
 van de Vleugelkokers gevormd zyn, blyven
 somtyds langer groen en week; vooral in guu-
 re Dagen, gelyk zyn Ed. in November des
 jaars 1740 ondervondt. Toen zag hy, dat de
 Vleugelscheeden van eenige Poppen, zelfs na

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.
 Paauw-Oog.

V. verloop van agt Dagen, nog hunne bruine
 AFDEEL. Kleur niet hadden, en besluit daar uit, dat door
 XLII. ongelyke drukking of kneuzing in deeze tede-
 HOOFD- re Lighampjes zulk eene gesteldheid kan ont-
 STUK. staan, welke de Kapellen met gekreukelde Wie-
 Paauw-Oog. ken, die zig niet ontplooijen, doet ter wereld
 komen. Inderdaad, zulks is waarschylyker,
 dan dat het door uitdrooging der Poppen zoude
 veroorzaakt worden, gelyk sommigen onder-
 stellen.

II. (2) Pylstaart-Kapel met gebakkele Wieken,
 Populi. de agtersten voor uit steekende, aan den
 Gehakkele binnenkant Roestkleurig; de voorsten met
 Pylstaart. een witte stip.

Deeze Kapel wordt gemeenlyk de Gehakkele
 de Pylstaart geheten; hoewel de Wieken, in
 dezelve, eigentlyk, maar gekarteld of getand
 zyn; weshalve GEOFFROY haar ook noemt
le Sphinx a Ailes dentelées. LINNÆUS geeft
 'er den bynaam aan van de Popelierboomen,
 waar op de Rups zo wel als op de roode Wil-
 gen, zo hy zegt, zig onthoudt. ROESEL noemt
 haar ook de *groene, Popelier-Boomen* Rups, met
 zeven paar schuine geelagtig witte Streepen,
 een

(2) *Sphinx Alis angulatis reversis; posticis basi ferrugineis, anticis puncto albo. Syst. Nat. X. Phalena prismicornis spili-linguis, Alis planiusculis erosis griseis, Antennis albis. Faun. Succ. 810. ROES. Inf. III. T. 30. WILK. pap. II. T. B. 6. DE GEER. Inf. I. T. 8. f. 5. ALB. Inf. T. 57.*

overlangſe horifontaale zydstreep (*), en den Kop ſpits: doch 't is aanmerkelyk, dat hyze op de witte en de Heer DE GEER, in Sweeden, op de zwarte Popelier en op de Wilgen, vondt. Zy komen ook op de Elzeboomen voor. Zie hier, wat deeze laafte van de Rups zegt.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
Gehakkelde.

„ Dezelve is groot en dik, hebbende, wan- De Rups.
„ neer zy zig uitrekt, de langte van twee Dui-
„ men en twee Liniën; zo dat menze onder
„ de grootſte Rupsen van dit Land (†) kan tel-
„ len. Zy is ſchoon, hoewel maar een enkele
„ Kleur hebbende, die bleek Grasgroen is;
„ zynde het geheele Lyf doorzaaid met witte
„ Stippen, die op dwarſe lynen zyn geſchikt,
„ en ieder Ring getekend met een ſchuin wit
„ Streepje, dat voortloopt tot aan het midden
„ van den volgenden Ring. Deeze Streepjes
„ beſtaan inſgelyks uit een groote menigte van
„ dergelyke Stippen, dat geen enkele Vlakjes
„ zyn, maar Kegelagtige knobbeltjes, hard als
„ Hoorn, die de geheele Huid van de Rups,
„ op 't aanraaken, ruuw maaken als Sagryn;
„ weshalve REAUMUR de zodanigen noemt Sa-
„ grynagtige Rupsen.

(*) In de Afbeelding welke de Heer L'ADMIRAAL van deeze Rups geeft, vind ik geen blyk van die overlangſe Streep, en de Heer J. C. PHILIPS verzekert my, dat de Rupsen van de Gehakkelde Pylſtaart, hier te Lande door hem gevonden, dezelve niet hebben.

(†) Van Sweeden, naamelyk; dewyl men de Rups der Veld-
Winde, en die der Oleander, welke ongelyk grooter zyn, daar niet heeft.

V. „ De zes Hoornagtige Pooten , van deeze
 AFDEEL. „ Rups, zyn helder bruin; de agt middelste
 XLII. „ en de twee agterste Vleezige, zyn groen,
 HOOFD- „ en bezet met een halven cirkel van brui-
 STUK. „ ne Haakjes , door middel van welken zy
Gebakelde. „ zig zeer vast tegen de Bladen en Takken aan
 „ houdt. De Lugtstippen, of openigen der
 „ Ademhaaling, zyn van een schoone Oranje-
 „ kleur. GOEDAART heeft geen Oogen aan
 „ den Kop van deeze Rups kunnen ontdekken;
 „ indien hy ze met een Vergrootglas onder-
 „ zocht hadt, zou hy gezien hebben, dat zy
 „ verscheide Oogen heeft aan ieder zyde van
 „ den Kop. Ook heb ik waargenomen, dat
 „ zy veel kragt heeft, kunnende met denzel-
 „ ven een aanmerkelyke zwaarte opbeuren”.

Tot de Verandering kruipt deeze Rups, ge-
 lyk de anderen, in den Grond, en maakt een
 lomp Tonnetje van Aarde en een weinig Zyde;
 waar in zy in een Pop verandert, die in 't eerst
 groen is en vervolgens bruin wordt. De Heer
 L'ADMIRAAL heeft, in 't jaar 1726, te Ver-
 sailles, en naderhand ook alhier, waargenomen,
 dat deeze Rupsen zig gingen verbergen in 't
 laatst van September of in Oktober, en uit het
 Popje te voorschyn kwamen in April, of som-
 tyds niet eer dan in Juny, van 't volgende
 Jaar (*). SEPP beschryft ook de Verandering
 en

(*) Zie zyne X. PLAAT en detzelver Verklaaring: wor-
 dende aldaar de trapswyze toeneeming van deeze Rups naauw-
 keurig afgebeeld.

en Huishouding van deeze Kapel, zeer omstandig; gelyk men die insgelyks by ROESEL vindt: zo dat ik daar van niet meer zal spreken: merkende alleen nog aan, dat deeze Kapel een zeer klein Zuigertje heeft, onder aan den Kop, zynde niet boven een zesde Duims lang, volgens den Heer DE GEER (*).

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
Gebakkele.

(3) Pylstaart-Kapel, die de *Wieken gebakeld heeft, de voorsten graauw gebandeerd, de agtersten bruin rood.*

III.
Tilia.
Linden-Pyl-
staart.

Het heeft LINNÆUS behaagd, de Kenmerken dus op te geeven van de Linden-Pylstaart; doch ik zou dezelve liever noemen: met de voorste Vleugelen Aschgrauw en groen gevlakt; de agtersten Oranje of Vuurkleurig: omtrent gelyk GROFFROY doet (†). Ook is zulks met de Afbeeldingen van ROESEL, en met myne Kapellen, meer overeenkomstig. Evenwel moet ik bekennen, dat de Kleur, zo wel in deeze als in de voorgaande Soort, een merkelyk verschil onderhevig zy. De Kapel is somtyds ros op de voor-*Wieken*, dat de *Wyfjes* zyn.

Dok-

(* *Mem. sur les Inf. IV. Mem. p. 154.*

(3) *Sphinx Alis angulatis, superioribus griseo fasciatis, posticis testaceis. MER. Eur. 2. T. 24. WILK. pap 10. T. I. B. 4. ALB. Inf. T. 10. FRISCH. Inf. VII. T. 2. ROES. Inf. I. Noct. Phal. 1. T. 2.*

(†) *Sphinx elinguis, Alis laceris, superioribus cinereo-virescentibus, Fasciâ obscuriore transversâ inæquali, inferioribus fusco-Aurantiis. Hist. des Inf. env. Paris. TOM. II. p. 80.*

V.
 AFBEEL.
 XLII.
 HOOFD.
 STUK.
Linden.

Doktor SCOPOLI heeft, in Karniolie, wel vier Verscheidenheden van deeze Linden-Pylstaart waargenomen, waar van de laatste, zo hy aanmerkt, alleenlyk strooken zou met de beschryving van onzen Autheur. Zie hier dezelven.

” In de eerste was de voornaamste Kleur, zo
 „ van het Lyf als van de Wieken, Schorsag-
 „ tig, dat is naar die van de Kina gelykende.
 „ In de tweede was dezelve Okeragtig met vaa-
 „ le Vlakken. In de derde was de Kleur van
 „ 't Lyf, en der Wieken van boven, Beenig,
 „ met Roestkleurige Vlakken, doch van onde-
 „ ren eer Roestkleurig. De vierde hadt de
 „ voorste Wieken, van boven, Omberkleurig
 „ gevlakt, met een roodagtige Plek; den rand,
 „ wederzyds, bruin gelimoend; van onderen
 „ aan den binnenkant Roestkleurig, met een
 „ groenen rand: de agtersten van boven Noo-
 „ ten Kleur, met den rand, van onderen,
 „ groenagtig” (*).

Een blykbare verwarring heeft by den Heer GEOFFROY plaats in de beschryving van deeze Linden-Pylstaart; dewyl de Afbeelding en Text, van DE GEER, door zyn Ed. bygebragt wordt, die zekerlyk van de Gehakkelde Pylstaart of die der Popelieren spreekt. Ook hadt hy zig dan niet behoeven te verwonderen, dat van hem in deeze der Linden geen Zuiger in 't

ge-

(*) *Entom. Carniol.* p. 123.

geheel te vinden ware: want ik weet niet, waar LINNÆUS 'er een Zuiger aan toegeschreeven heeft; het is de voorgaande of die der Popelieren, welke hy *Spirilinguis* noemde (*).

Euiten allen twyfel is 't, dat FRISCH onze Linden-Pylstaart bedoele, wanneer hy de beschryving geeft van de groene Rups der Linden, met een driehoekigen wit gezoomden Kop en zeven wit en roode Streepen op de zyden, benevens derzelve Kapel. Hy merkt aan, dat omtrent de groene Pylstaart-Rupsen, van deeze en de voorgaande Soorten, een merkelyke verwarring, zo by GOEDAART als by ALBIN plaats heeft; dewyl men 'er verkeerde Kapellen heeft bygevoegd: het geen mooglyk den Franschen Autheur, zo even gemeld, misleid zal hebben. Die der Linden zyn gemakelyk kenbaar aan de geele en in sommigen ook Karmynroode tekening van de schuine Streepjes op zyde; welke egter, tegen den tyd der Verandering, wederom verdwynt, zo ROESSEL aanmerkt: doch doorgaans is de Rups veel bleeker groen, en heeft op 't agter-end een Plekje, dat haar van de anderen altoos duidelyk onderscheidt. Ook zyn zy kenbaar aan den driekantigen Kop, die veel breeder dan

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
Linden.
De Rups.

(*) *Phalana prismicornis*, *Spirilinguis*, *Alis planiusculus*, *erosis*, *griseis*, *Antennis albis*. Habitat in Populo. *Faun. Suec.* Ed. I. N. 810. Zyn Ed. maakt, in die Uitgaave, geen het minste gewag van de Linden-Pylstaart.

V. dan de Hals uitsteekt. Men vindt de Rups ook
 AFDEEL. somtyds op de Ype- en Elzeboomen, doch
 XLII. meest op de Linden.
 HOOFD. STUK.

IV.
Ocypera.

(4) Pylstaart-Kapel, die de Wieken gebak-
 keld en gewolkt heeft, de agtersten aan
 den agterrand van den binnenkant wit.

PL. XC.
 Fig. 1.

Tot deeze Soort, die zig in heete Landen ont-
 houdt, en de grootte maar van een Horfel of
 Paardevlieg heeft, schynt, wegens de ge-
 hakkelde Wieken, t'huis gebragt te moeten
 worden dat Nieuw Jorkse Kapelletje in *Fig. 1*,
 op PL. AAT XC, afgebeeld, welks Agterlyf
 twee breede Zwavelgeele Streepen heeft van bo-
 ven, en de twee agterste Wieken zyn, in 't mid-
 den Vuurkleurig gebandeerd. Voorts is de ge-
 heele oppervlakte, van boven, bruin en zwart
 gewolkt, met den rand der Wieken wit, als in
 de tytel wordt gezegd.

V.
Nerii.
 Oleander-
 Kapel.

(5) Pylstaart-Kapel, die de Wieken een wei-
 nig gebakkeld en groen heeft, met ver-
 scheidene bleekere, donkere en geelagtige
 Banden.

Onder de schoonste Insekten, waarlyk, van
 de

(4) *Sphinx Alis angulatis nebulosis; posticis margine ba-*
teos postico albis. Syst. Nat. X.

(5) *Sphinx Alis subangulatis viridibus, Fasciis variis palli-*
dioribus saturatoribus flavescens. ROES. Inf. III. T.
25, 16. FRISCH. Inf. VII, T, 3.

de geheele Wereld, is dit Europifche, zo wat de Kapel als wat de Rups belangt, te tellen. Het voert den naam van een Boomgewas, dat egter in de meefte deelen van Europa voor de Winterkoude bewaard moet worden, en tevens van Vergiftige eigenfchap gerekend wordt te zyn: weshalve de Duitschers het noemen *Unbolden*, dat is Toverkruid. In 't jaar 1727, toen het een drooge Zomer was, zegt FRISCH, werdt deeze Rups op de Oleander gevonden in de meefte Tuinen, daar men deezen vreemden Boom in Bakken hieldt (*). ROUSEL, die nergens dan by FRISCH daar melding van gevonden, en meer dan agt Jaaren, te vergeefs, naar

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
Oleander.

(*) In de Zuidelyke deelen van Europa groeit de Oleander in 't wilde en ftrekt tot geen klein fieraad der Woeftenyën. Men vindt dit Gewas, dat wegens zyn fierlyke Bloemen en Bladen ook *Rooze Laurier* geryteld wordt, overvloedig op de Bergen, die tuffchen Niffa en Genua gelegen zyn. Sommige der Ouden wilden, dat het een Vergift zou zyn voor de Beeften, die het Loof aten, doch een Geneesmiddel voor de Mefchen, als men het Aftekzel der Bladen, in Wyn, dronk; inzonderheid tegen de Beet van Slangen en andere Venynige Dieren, zelfs tegen die van een Dollen Hond. DALECHAMP *Hift. des Plantes*. Tom. I. p. 206. Des de Vergiftigheid niet zo zeker of zo algemeen fchynt te zyn, als men onderfelt, tellende het onder de fcherpe Venynen (*Venena acris*.) *Nucl. Belg. Mat. Med.* Men wil, dat de Muggen of Vliegen, als zy op de Bloemen gaan zitten, en het Sap daar uit ingezooogen hebben, plotslings dood nedervallen. Ook zou de Reek nadeelig voor de gezondheid zyn. Wat LINNÆUS zeggeu wil, aangaande de Woonplaats van dit Gewas, met *Habitat a Gades in Indiam Orientalem locis fubhumidis*; (*Spec. Plant.* Ed. II. Tom. I. p. 306.) is my zeer duiffter.

V. naar dit Infekt gezocht hadt, kreeg 'er einde-
 AFDEEL. lyk, in 't jaar 1748, toen het in Duitschland
 XLII. een taamelyk warme Zomer was, verscheiden
 HOOFD- een taamelyk warme Zomer was, verscheiden
 STUK. Rupsen van, uit Eijeren, welke aldaar op de
 Oleander. Oleander-Boomen gelegd waren, die eerlang in
 Kapellen veranderden. G E O F F R O Y te Parys;
 ja, dat nog zeldzaamer is, Doktor S C O P O L I
 zelfs, in Karniolie, schynen deeze Soort van
 Pylstaarten niet aangetroffen te hebben.

De Rups.

De Rups is rykelyk vier Duim lang, en dus,
 als ook wegens haare dikte, eene der grootsten
 onder de Europische. De Kop is, volgens
 F R I S C H, geelagtig, met twee halve Cirkel-
 streepen daar op, die groen zyn, en het Lyf tot
 voorby de Voorpooten Zwavelgeel, met een taa-
 melyk groot rond Oog, dat Hemelschblaauw is,
 op ieder zyde. Voorts is het Lyf Zeegroen,
 met groote witte Knobbeltjes of Stippen; de
 middelstreep, op de Rug, roodagtig Vleesch-
 kleur, inzonderheid naar de Staart toe; doch
 met Vaalwitte Streepen aan beide zyden van de
 Rug. De Buik, Middelpooten en Staart, zegt
 hy, zyn bleekgeel: doch het Pyltje is Oranje.
 Hy heeft de Lugtstippen zwart met witte Rin-
 getjes waargenomen. Dit komt naaft overeen
 met de ééne Rups van R O E S E L; maar die Au-
 theur heeft 'er gehad van verscheidene Kleu-
 ren, sommigen grootendeels Oranje, allen met
 de gedagte Paauwe.Oogen, aan den Kop, ge-
 tekend, en het Pyltje, dat in deeze Soort naar
 een

een dik, krom, Hoorntje gelykt, was altoos Oranjekleur.

De Rups is in 't kruipen zeer langzaam, doch eet ongemeen sterk, ja mooglyk op een dag wel eens zo veel als zy zwaar is; gelyk REAUMUR aanmerkt dat sommige Rupsen doen, zegt ROESSEL. Als de Verandering naderd, worden zy bruin op de Rug en kruipen dan in de Aarde of onder de Bakken, waar in de Boomen staan, maakende zig een Tonnetje van brokjes Aarde of Bladeren. De Poppen waren, volgens FRISCH, bruin, volgens ROESSEL, Oranjekleur; maar deeze laatste hadtze in een Glas, de eerste op de natuurlyke wyze gekreegen, en beiden namen zy zwarte Lugtstippen en Streepen daar aan waar. Ruim vier Weeken na de Verandering kwam reeds de Kappelte voorschyn, die aldus door FRISCH beschreeven wordt.

” De Kleur is donker Grasgroen; die der Spric-
 ,, ten bleekgeel, met korte, doch in het Man-
 ,, netje wat langere Franjes. Op het Voor-
 ,, hoofd is, by de Halskraag, een witagtige
 ,, Streep, die 'er een Zoom aan maakt. De
 ,, Oogen zyn groot, met een Appel die Oran-
 ,, jekleurig is en by nacht als Vuur schittert.
 ,, Aan de groene Halskraag is een breede Vio-
 ,, letroode, doch zeer wit gestippelde Zoom.
 ,, Op de donkergroene Rug, bezet met witte
 ,, Haairtjes, is een Zeegroene, langwerpige,
 ,, wit Haairige Driehoek. Van de zeven Rin-

V. „ gen des Lighaams, van de Rug af te rekenen,
 AFDEEL. „ is de eerste de breedste, wit, met Streepjes
 XLII. „ van geele Franje; de anderen zyn, op een
 HOOFD- „ donker groenen Grond, bleek of bly groen
 STUK. „ getekend, met witagtige schuinse Streepen,
Oleander. „ die samenloopen naar het Staartend, dat met
 „ geelagtig witte Haairtjes is bezet”. Van
 de Tekening der Wieken, die donker Gras-
 groen en bleek groen zeer aartig getekend,
 met witagtig geele Streepen doorweven en op
 sommige plaatsen met bleek Roozerood, op
 anderen met paarsch of Violet versierd zyn, kan
 men best uit de gekleurde Afbeeldingen of uit
 de Kapel zelf oordeelen, welke zeer zeldzaam
 is en by weinige Liefhebbers gevonden wordt.
 Ik heb 'er tot nog toe, maar ééne, en wel
 by den Heer STORM, in de *Hortus Medicus*, in
 deeze Stad, gezien.

ECHTE, met de Wieken ongekarteld.

VI.
Convoluti.
 Van de
 Winde.

(6) Pylstaart-Kapel, die de Wieken ongekarteld heeft, de agtersten wit gebandeerd, aan den agterrand wit gestippeld; het Agterlyf rood met zwarte kringen.

Met veel verwondering zie ik deeze één der
 schoonste Onrusten genoemd, welke wy hier te
 Lan-

(6) *Sphinx* Alis integris, posticis albo fasciatis, margine postico albo punctatis; Abdomine rubro, cingulis atris. MER. Eur. 39. T. 75. f. 2. T. 25. GOED. Inf. III. T. 5. ROES. Inf. I. Noct. Phal. I. T. 7. WILK. Pap. 10. T. 1. B. 2.

Lande hebben, en aangemerkt, dat dezelve zig geneert met de *Convolvulus major*, dat de gemeene Veld-Winde zou zyn, welke in de Koornlanden groeit (*). Haar ſchoonheid, immers, komt in 't geheel niet by die van onze Paauw-Oog Pylstaart, de Gehakkelde of die der Linden, welke alle drie, myns oordeels, veel fraaijer getekend en gekleurd zyn: om nu van de Liguster-Kapel en die der Wyngaard-Rups, niet te gewagen. Het Kruid, daar zy gemeenlyk op aaft, is ook niet de groote Winde, by de Kruidkundigen *Convolvulus major* genaamd; welke in 't Riet aan de kanten van Slooten of Waterpoelen groeit, en witte Bloemen heeft; maar de kleine Winde, der hooge, drooge, Zandige Bouwlanden, met roodagtige of paarsche Bloemen (†), welke men *Wee-Winde* noemt, volgens GOEDAART, en Juffrouw MERIAN plaatstze ook op die Soort van Winde (‡). REAUMUR heeft, zo 't ſchynt, de Kapel gehad, doch het Masker was hem niet bekend geworden. Evenwel verbeeldde hy zig, te regt, dat het die bruine Rups ware, aan welke de laatſtgemelde de Wortelen van dat Onkruid tot Voedzel toefchreef (§).

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD.
STUK.
Winde.

Wy

(*) *Venustissima omnium Inquietarum. Vescitur Convolvulo majore, &c. IV. DEEL, bladz. 64.*

(†) *Convolvulus minor Arvensis. C. B. Pic. Convolvulus minor purpureus. LOB.*

(‡) *Expl. Tabul p. 31.*

(§) Zie *Mem. TOM. I. Octavo, pag. 371. Pl. XIII.. Fig.*

L. DEEL. XI. STUK.

V. Wy zien dan de reden der benaaming van dit Insekt, dat van sommigen zonder reden uit de Westindiën komt, en, myns weetens, ook niet aaft op de Plant van deezen naam, de Jalappe naamlyk. Het is, ondertuffchen, wegens de grootte, zo van de Rups als van de Kapel, aanzienlyk; die, hoewel op de Vleugelen niet met sierlyke Kleuren praalende, aldaar, in 't graauw, eene Tekening heeft, die niet onaartig is.

De Rups welke, gelyk verscheide anderen, op Taf. LIII. in 't gemelde Werk, zeer sober is afgebeeld, wykt in grootte naauwlyks voor die van de Oleander-Kapel; ja heeft, wanneer zy zig, om voort te kruipen, het Lyf uitrekt, de langte van omtrent vyf Duimen en de dikte is, in 't midden, ten minste een half Duim over 't kruis. Op ieder Ring heeft zy verscheide insnydingen of groeven, dwars over 't Lyf, die denzelven als in verscheide Ringetjes verdeelen, en de Oppervlakte over 't geheel rimpelig en oneffen maaken. Het Pyltje, aan de Staart, is krom en vry lang. De Kleur is, in sommigen, op de Rug donker bruin of graauw, en aan de zyden geelagtig: maar men vindt 'er ook, die geheel groen zyn, gelyk de Liguster-Rups; doch zonder paarsche Streepjes op zyde. In zodanig eene, welke ROESEL hadt, was evenwel het Pyltje Oranjekleur. In beiden zyn de negen Lugtstippen, op ieder zyde, aan haa-

re bruinheid zeer kenbaar. Of dit verschil van Kleur door het naderen van den tyd der Verandering veroorzaakt worde, is ons nog niet gebleeken.

Deeze Rups, hoewel niet ongemeen, is niet gemakkelyk te vinden: dewyl zy over dag in de Aarde kruipt en zig dus voor het oog der Liefhebberen verbergt. Men zou de plaats, daar zy zig onthoudt, aan de afgegeten Bladen van de gemelde Winde eenigermaate ontdekken kunnen: indien zy, in vryheid zynde, dat Kruid at en niet de Wortelen, gelyk Juffrouw M E R I A N verzekert. Anders zou men dienen te zoeken naar de drolletjes der uitwerpfelen of vuiligheid van deeze Rups, die een zondring geribde figuur hebben, en wegens haare grootte ook vry kenbaar zyn.

De Pop, in welke zy verandert, is niet alleen aanmerkelyk wegens haare grootte, maar inzonderheid wegens een lange, kromme Snuit, die 'er als het Oor van een Kan aan maakt. Zulk een Vertooning vindt men in weinig andere Poppen van ons Wereldsdeel, en dezelve zweemt veel naar die van de Pop der Indische Spiegel-Kapellen, door Juffrouw M E R I A N als met dit Snuitje om een Takje ghaakt hangende verbeeld; hoedanig eene Pop ik hier gezien heb, uit welker weergaa zulk een Spiegel-Kapel, in deeze Stad, was voortgekomen. Voor 't overige is de Pop der Winde-Rups van de gewoone Gestalte der ronde Poppen, en roodagtig

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
Winde.

De Pop.

V. bruin van Klear, met eenige witte Stippen.
 AFDEEL. XLII. Deze Poppen fchynen fomtyds nog in de
 HOOFD. Herfft uit te komen; fomtyds den Winter over
 STUK. te blyven. Zy hebben de eigenschap, van,
 Winde. op de minfte aanraaking, zig zeer fterk te be-
 weegen. Het Lyf van de Kapel is, ter weder-
 zyde van de Rug, fierlyk bleek Roozerood of
 Appelbloeizelkleur, met zwarte dwarsftreepen,
 getkend, en heeft by het Borftftuk, weder-
 zyds, een hooger roode Vlak, met eenig geel
 in 't midden. De Wieken zyn, van boven,
 niet onaartig graauw gewolkt, met eene Tek-
 ning, die gemeenlyk eenige Letteren uitdrukt.
 Juffrouw MERIAN hadt 'er eene, waar op
 de B, C, V en M, kenbaar waren; doch
 de twee eerfte Letteren zyn dikwils niet te
 vinden, en de anderen vertoonen zig niet altoos
 even duidelyk. Inzonderheid heeft dit plaats
 wanneer de Kapel wat verouderd is, en gedeel-
 telyk van haare Pluimpjes of Schubbetjes be-
 roofd. De agterfte Wieken, zegt LINNÆUS,
 zyn Afchgrauw, met drie graauwe Banden.

De Zuiger. Het gene de Kapel der Winde allermeeft doet
 verfcillen van de voorgaanden, is een lange
 Snuit of Zuiger, die zig byna tot drie Duimen
 langte uitftrekt, en gemeenlyk als in tweën
 gefpleeten zig vertoont. Daar mede haalt zy
 haar Voedzel uit de Bloemen, doch, hier toe
 zig niet bevlytigende, draagt zy denzelven op-
 gekruld en verborgen. Haar breedte is, met
 de Wieken uitgefpreid, ongeveer vyf Duimen,
 en

en de langte van het Lyf ruim twee, de dikte meer dan een half Duim. De bruinroode Oogen, die zy heeft, schitteren, in 't duister, als Vuur. GEOFFROY geeft 'er, wegens de figuur der Sprietten, den naam aan van Pylstaart of Onrust met Offe Hoornen (*).

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

Winds.

(7) Pylstaart-Kapel, die de Wieken ongekar-
teld heeft, de agtersten roodagtig met zwarte
Banden, het Agterlyf rood en zwart ge-
ringd.

VII.
Ligustri.
Liguster-Pyl-
staart.

In 't algemeen voert deeze Kapel den naam van het Gewas, waar op de Rups allermeest voorkomt, de Liguster naamelyk, welke ook Maagdenboom, en Mondhout of Keelkruid genoemd wordt; dewyl men het Afkookzel der Bladeren dienstig oordeelt tegen Ongemakken van den Mond, het Tandvleesch en de Keel, die uit verslapping voortkomen; also zy eenigermate samentrekkende zyn. Zeer veel wordt dit

(* Le Sphinx a Cornes de Bœuf. *Hist. des Inf. env Paris.* Tom. II. p. 86.

(7) *Sphinx* Alis integris; posticis incarnatis Fasciis nigris; Abdomine rubro cingulis nigris. *Syst. Nat.* X. Phalæna prisunicornis spirilinguis fusca; Alis inferioribus Abdomineque Fasciis transversis rubris. *Faun. Suec.* 809. MOUFF. *Inf.* p. 91. f. 2. & 132. f. 1. JONST. *Inf.* T. 19. f. 1. 2. JACOB. *Mus.* I. f. 5. N. 24. T. 1. f. 24. ALB *Inf.* T. 7. f. 10. SWAMMERD. *Bibl.* T. 29. f. 1, 2, 3. RAJ. *Inf.* 144. n. 1. JUNG. *Verm.* 103. GOED. *Inf.* I. p. 93. T. 24. LIST. *Goed.* 71. f. 25. REAUM. *Inf.* II. T. 20. f. 1-4. ROES. *Inf.* III. p. 25. T. 56. WILK. Pap. 10. T 1. B 3. DE GEER. *Inf.* I. T. 1. f. 6.

V. dit Boomagtig Kruid, dat door zyn groente fierlyk is, tot Haagjes in de Tuinen gebruikt; hoewel het ook, in de Duinen, tusschen Harlem en Zandvoort groeit. Somtyds wordt de Rups op de Effchen, Vlier, Syring en Kamperfoelic-Boomen, die in ons Land insgelyks in 't wilde groeijen, aangetroffen; ja men vindtze zelfs in Sweeden, zo wel als in Karniolie, op de Wilgen (*).

De Rups.

Deeze Rups is het, aan welke de Heer R E A U M U R den naam van *Sphinx* gaf, wegens het zonderlinge postuur, dat zy doorgaans aanneemt, gelykerwys de Jasmyn-Rups en andere van dit Geslagt, dat daar van thans den Latynschen naam heeft. " Onder alle Rupsen van dit Land, „ (zegt de Heer DE GEER,) is deeze een der „ schoonsten en grootsten: zy eet de Bladen van „ de Syringen, Liguster en Egyptische Wilg, „ gelyk ook die der Effchen. In de Maand Augustus heb ik haar, byna Jaarlyks, in veelheid, vooral op de Syringen, gevonden. De „ Keutels haarer uitwerpselen zyn vry groot. „ Om haar gemakkelyk te vinden, ging ik de „ Laanen van myn Tuin doorloopen, waar Haagen en Boompjes van Syringen waren, en „ daar ik op den Grond hoopjes van deeze uitwerpselen zag, vond ik, altoos, een Rups, „ die dezelve hadt laten vallen, op het Loof. „ Dit

(*) Habitat in Ligustro, Syringâ, Fraxino, Lonicerâ, Salice. *Faun. Suec.* Ed. 11. p. 282. Habitat in Salice, Fraxino. *Entomol. Carniol.* p. 135.

„ Dit is het zekerste middel om deeze Rupsen
 „ te ontdekken. Ieder Keutel, komende van een
 „ Rups die byna volgroeid is, heeft doorgaans
 „ de langte van vier Lynen: zynde rolrond van
 „ figuur, met zes ingroevingen”.

V.
 AFDEEL
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.
Liguster.

„ De langte van de Rups is meer dan derd-
 „ half Duim; zy komt gelyk met, ja overtreft
 „ zelfs de langte en dikte van eens Menschen
 „ Pink of kleinen Vinger. Zy is zeer kaal en
 „ glad van Huid; maar ik heb opgemerkt, dat
 „ in de Jongheid. wanneer zy nog eens van
 „ Huid verwisselen moet, zonder de gedaante van
 „ Rups te verliezen, de Huid rompelig is of
 „ Sagrynagtig, zynde t'eenemaal bedekt met
 „ kleine witte Korreltjes, die hard op 't aanraa-
 „ ken zyn. Op den laatsten Ring op één naa van
 „ het Lyf, draagt deeze Rups een grooten krom-
 „ men Hoorn. Haar kleur is zeer schoon groen.
 „ Op zeven (*) Ringen, van den vierden tot
 „ den tienden ingeslooten, heeft zy, weder-
 „ zyds, op ieder Ring, een schuin Bandje, be-
 „ staande uit twee Streepen, waar van de eene
 „ fraay paarsch is, de andere wit, nevens el-
 „ kander geplaatst. Deeze Bandjes zyn, ieder,
 „ byna een half Duim lang. De figuur van den
 „ Kop

(*) De zo genaamde Afbeelding van de Liguster Pylstaart-
 Rups in *Fig. 12.* op *Taf. LIII* in 't Vierde Deel van *SEBA*,
 heeft agt schuine streepjes; waar uit, als ook uit het ontbre-
 ken der Lugtstippen en de menigte van Ringen, derzelver on-
 gemeene gebreklykheid doorstraalt.

- V. „ Kop trekt naar het driehoekige , en dezelve
 AFDEEL. „ is met een zwarte Streep omringd : ook zyn de
 XLII. „ Bek, Tand en Baardjes , zwart van Kleur ;
 HOOFD. „ de Hoornagtige Pooten zwart en wit gevlaakt ;
 STUK. „ de Vleezige groen met twee bruine Vlak-
Liguster. „ ken”.

Om niet uit te weiden in de beschryving van deze fraaije Rups, of te herhaalen het gene door R É A U M U R , R O E S E L en nu onlangs door S E P P , dien aangaande gezegd is, zal ik alleen nog aanmerken, dat de Oranjekleurige Lugtstippen haar niet weinig versieren, gelyk uit de Konstige Afbeelding van den laatstgemelden blykt, die ook aanmerkt, dat het Pyltje van deze Rupsen in de eerste Jongheid zeer groot is; gelyk by het zelfs aldus aan het Rupsje, in het Eitje, vertoond heeft. De menigte van Eijeren, die de Kapel legt of leggen kan, schynt by geen honderd te pas te komen: men vindtze enkeld, niet tropswyze by elkander, omtrent van grootte als een gewoone Speldekop, doch ovaalrond en wit, aan de Bladen zitten. De Rups vervelds viermaal, voor dat zy in een Pop veranderde. Tegen dien tyd verdwynt de schoone Kleur der Rupsen; ook kruipen zy in de Aarde, op de zelfde manier als de reeds beschreeven Pylstaarten, en de Pop verschilt, in Kleur of Gestalte, weinig van die der Winde, hebbende zelfs dergelyk een krom Haakje, dat de Zuiger moet worden, die in deze Kapellen ook van aanzienlyke langte is, en veel langer dan

dan het geheele Lyf, gelyk SWAMMERDAM denzelven te regt vertoont (†); des ik my verwonder, dat onze Hedendaagsche Tekenaars dien Zuiger, zo wel als de Pooten, in de vliegende Kapel, van boven te zien, geheel uit de Afbeelding laaten.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

Liguster.

De laatstgenoemde Autheur gaf 'er den naam De Vlugt. aan van de Snel vliegende: want deeze Kapellen vliegen met een barst, gelyk de Patryzen, en schieten zo snel voort, dat men 'er naauwlyks het Oog op houden kan, inzonderheid des Avonds of in de Schemering. Deeze manier van vliegen was haar noodig; dewyl zy zeer zwaar van Vlucht zyn, wegens de dikte en grootte van haar Lighaam. De Dag-Kapellen, immers, hebben de Wieken, in evenredigheid tot haar Lyf, ongelyk grooter, en meer tot Zweeven in de Lugt geschikt; dus zou men ook kunnen aanmerken, dat de Vlucht van deeze Kapellen, als in een regte lyn, om zo te spreken, geschiedende, minder ongeregeld dan die der anderen is.

Aangaande de Kleur en Tekening is, zo wel als in de grootte, gelykerwys in meest alle Kapel-

(†) Tab. XXIX. Fig. 3. Deeze Autheur merkt aan, dat aan de Liguster-Kapellen, waarschynlyk, een zo lange Zuiger gegeven is: „ op dat het Dier, met zyn Lighaam en de vleugelen, niet te dicht aan de Bloemen sou komen en zig quetsen. „ En daarom, (zegt hy,) alsoo syn Tong soo lang gemaakt is, soo kan hy nu bequamelyk al vliegende eeten”. *Expl. Tabul. p. 63.*

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.
 Liguster.

zellen, enig verschil. REAUMUR (zegt ROESEL) vergelykt het Borststuk by zwart Fluweel en noemt de zyden van het zelve Violet-blaauw. Hy hadt aan de voorste Wieken iets roodagtigs gezien, 't welk ROESEL in de zynen niet heeft waargenomen. Ik vind dit by REAUMUR anders (*). LINNÆUS beschryft deeze Kapel aldus. " Het Borststuk van boven zwart. De
 „ bovenste Wieken Roetagtig. Een witte plek
 „ van den Bek over de zyden van het Borststuk
 „ en den buitensten rand der Wieken witagtig :
 „ verscheide zwarte Streepen: de tip van de
 „ Wiek wit gevlaakt; de agterste rand met wit
 „ gegolfd. De onderste Wieken eenigermaate
 „ Vleesch-kleurig of Incarnaat met twee zwarte
 „ Banden. De zyden van het Agterlyf rood met
 „ Banden, beneven een Streep lang de Rug en
 „ drie van onderen, die zwart zyn. De Sprie-
 „ ten wit (†).

Zie hier wat Doktor SCOPOLI, in de Zuidelykste deelen van Europa, omtrent de Kleur en Tekening van deeze Kapel heeft waargenomen. " De voorste Wieken, zegt hy, zyn,
 „ van

(*) REAUMUR zegt, dat de zyden van het Borststuk Gridelein zyn. Hy noemt het roode der onderste Wieken en dat van het Lyf Roozekleur; het welk zeer eigen is en die kleur zeer wel uitdrukt: doch het bovenste van de voorste Wieken, zegt hy, heeft meer bruin, en daar zyn ook roodagtige Golven op, benevens schoon zwart gegolfdde Vlakken. *Mem. O&avo Tom. II. 2 Part. p. 9.*

(†) *Faun. Succ. Ed. II. p. 288.*

„ van boven, verwelkt bleekrood (*) met een
 „ bruinagtige middelvlakte; drie zwarte Stree-
 „ pen overlans; één overdwars in 't midden,
 „ benevens een andere witte Streep by den bui-
 „ tensten rand; van anderen donkerer, met
 „ twee verwelkte Banden die bruinagtig zyn,
 „ by den ondersten rand te samen loopende;
 „ aan de tip een zwarte Streep, en een wit-
 „ agtige Vlak tusschen deeze Streep en den dik-
 „ keren rand. De zoom van die Wieken is
 „ bleeker. De agtersten hebben, boven en be-
 „ halve de twee zwarte Banden, ook een derde
 „ naby haar Gewricht, doch die strekt zig niet
 „ uit tot aan den buitensten rand: van anderen
 „ hebben zy een dubbelen bruinen Band, den
 „ voorsten donkerst en daar tusschen is de vlak-
 „ te der Wiek witagtig gekleurd. Het Lyf is
 „ Roozekleur, met een Ruggestreep en vyf
 „ Banden wederzyds, die zwart zyn”.

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.

Ligustera

Het heeft my geluft, dus uit te weiden in de beschryving der Kleuren van deeze fraaije Kapel; om aan te toonen, wat dien aangaande waafgenomen zy, door de Hedendaagschen. GEOFFROY die 'er, dat verwonderlyk is, dikke, lange, *bruine* Sprietten aan geeft (†), spreekt,

ZO

(*) *Entomol. Carniol.* p. 185, 186. *Obsolete ruffea* noemt hy deeze Wieken. *Ruffeus*, dat men anders ook wel voor ros neemt, is by hem een kleur, uit even veel rood en wit, onder elkander gemengd, bestaande; dat is bleek-: de kleur van het Lyf noemt hy *rosatus*, dat is Rooze-rood.

(†) *Hist. des Ins. env. Paris.* Tom. II. p. 34.

I. DEEL. XI. STUK.

Dd 4

V. zo min als anderen, vanden bruin-geelen Band
 AFDEEL. langs de Rug, door 't midden van welken
 XLII. de zwarte Streep loopt: waar mede ik myne
 HOOFD- de zwarte Streep loopt: waar mede ik myne
 STUK. Aanmerkingen op dit Voorwerp zal besluiten.

VIII.
Atropos.
 Doodshoofd.

(8) Pylstaart Kapel, die de Wieken ongekar-
 teld heeft, de agtersten bleekgeel met brui-
 ne Banden, het Agterlyf geel gevlakt en
 zwart geringd.

De tekening van een Doodshoofd en Been-
 deren, welke vry natuurlyk agter op den Nek
 van deeze Kapel zig vertoont, heeft 'er die
 zonderlinge benaaming aan gegeven, niet al-
 leen, maar het Infekt ook alom berugt ge-
 maakt, in de Landen daar het gevonden wordt.
 Voeg hier by, dat het nergens zeer gemeen is
 en alleenlyk in sommige Jaaren menigvuldig
 voorkomt; gelyk dit ook plaats heeft met vee-
 le andere Infekten. " Wanneer het Volk van
 „ Bretagne, dat een groote Provincie is van
 „ Vrankryk, zegt REAUMUR, deeze Kapel-
 „ len ziet, merkt het dezelve aan als voor-
 „ loopers van besmettelyke Volkziekten. Een
 „ Priester beschreef hetzelve, in de Fransche
 „ Mercurius van 't jaar 1730, als bekleed zyn-
 „ de met al het gene dat in eene Lykstaatie de
 „ droe-

(8) *Sphinx Alis integris; posticis luteis Fasciis fuscis; Ab-*
domine luteo maculato; cingulis nigris. Syst. Nat. X. Ca-
put mortuum. Amoen. Acad. III. p. 321. ALB. Inf. T. 6.
WILK. pap. 9. T. 1. B. 1. REAUM. Inf. II. T. 24. HAS-
SELQ. It. 417. N. 104, 105. OSBECK, It. 89. ROES. Inf.
III. T. 1, 2.

„ droevigste Rouw affchildert ; hebbende de
 „ Wieken hem toegescheenen de Kleur te heb-
 „ ben van een Doodkleed. By ongeluk heeft
 „ deeze Kapel nog eene byzonderheid , met
 „ de andere famenloopende , om 'er een nood-
 „ lottig Voorteken van te maaken”.

„ De Kapellen, ten minste zo veel ik 'er ken, Haar Ge-
 „ zyn de stomften van alle Dieren: zo zy ge-^{piep.}
 „ luid geeven, is het niet dan met haare Wie-
 „ ken en zulks terwyl zy vliegen. Deeze
 „ maakt een gefyfel, 't welk naar het piepen
 „ der Muizen gelykt, doch meer zweemt naar
 „ huilen, zo men zig verbeeldt. Zo wel in de
 „ Doozen of Glazen, waar in menze besloo-
 „ ten houdt; maar inzonderheid wanneer zy
 „ aangevat of gevangen wordt, en fomtyds ook
 „ onder 't loopen, is het dat deeze Kapel piept:
 „ zy houdt daar mede niet op, zo lang men
 „ ze tuffchen de Vingeren heeft”.

„ Het Geluid, dat veelerley andere Infekten,
 „ gelyk eenige foorten van Springhaanen, de
 „ Krekels, Cicaden en verscheiderley Torren
 „ maaken, ontftaat uit de wryving van de
 „ Wieken tegen elkander, tegen het Lighaam
 „ of tegen het Borftftuk, of op een dergelyke
 „ wyze: doch hoe ftyf ik ook de Wieken en
 „ alle de uitwendige Lighaamsdeelen van dee-
 „ ze Kapel vafthield, haar Piepen werdt 'er
 „ niet door verminderd; het fcheen 'er in te-
 „ gendeel fterker door te worden: zy fchreeuw-
 „ de langs hoe luider. Dus zou men het wel

V. „ schynen te moeten houden voor een waare
 AFDEEL. „ Stem: te meer om dat het voortkomt van
 XLII. „ die plaats, daar de Stem van daan komt in
 HOOFD- „ de andere Dieren. De Zuiger is, eigentlyk
 STUK. „ gesproken, de Bek van de Kapel, en van
Jasmyr. „ die plaats komt het Geluid voort, dat zy
 „ maakt. Zy heeft den Zuiger niet zeer lang,
 „ maar dik, maakende twee draaijen en ge-
 „ plaatst zynde tusschen twee Baardjes, wier
 „ wryving tegen den Zuiger, dien zy als klem-
 „ mende omvatten, de onmiddelyke oorzaak
 „ schynt te zyn van dat Piepen.

Kleur en
 Tekening.

De Heer REAUMUR verhaalt vervolgens, hoe hy zig dienaangaande verzekerd heeft, en beschryft dan verder de Gestalte en Kleuren van deeze Doodshoofd-Kapel, die hy oordeelt de zwaarste, hoewel niet de grootste van oppervlakte te zyn, welke men in Vrankryk heeft. Haar heerschende Kleuren, zegt hy, zyn zwart-bruin en feuljemort; de Kop is zwart; de Sprietten, (hoedanigen hy Prismaticke genoemd hadt, om dat zy driekantig zyn,) met kleine Haartjes bezet, die haar ruuw maaken als een Rasp, aan de eene zyde, welke somtyds wit- of geelagtig is, het overige bruin, uitgenomen de punt, welke witagtig is van kleur. Alle de deelen van het Lyf zyn dik gehaaird, vooral de Bek en het Borststuk, dat van boven zwart is, of liever als Moorgraauw Fluweel, maar de Vlak, welke de figuur van het Doodshoofd maakt, is feuljemort, met zwarte Stippen en
 Sreep-

Streepjes uitgemonsterd. Zyn Ed. noemt de
 Kleur van de voorste Wieken, op den boven-
 kant, gewolkt Moorgraauw †: GEOFFROY
 noemt die zwartagtig bruin, maar ROESEL zegt,
 datde oppervlakte van de voorste Wieken, het
 Borststuk, den Kop en de zes Pooten, door
 de mengeling van ontelbaare zwarte, donker
 en helder graauwe Stippen, zwartagtig graauw
 is van Grondkleur, gelykende naar Fluweel,
 met verscheide geel- en Oranjekleurige Vlak-
 ken en hakkelige dwarsstreepen, benevens een
 witte Stip op't midden van ieder voorste Wiek.
 Van onderen zyn deeze Wieken feuljemort,
 en de ondersten, volgens REAUMUR, bruin,
 volgens GEOFFROY schoon-, volgens Doktor
 SCOPOLI Oker, en volgens ROESEL Oranje-
 geel; met twee zwarte Banden, waar van de
 eene gehakkeld is, overdwars. Ik hebze vuil-
 agtig of bleekgeel gezien, gelyk LINNÆUS
 zegt: doch in Kapellen, die gantsch niet frisch
 waren. Het Lyf heeft dergelyke Kleur met
 zwarte Ringen en een bruinagtige Streep langs
 de Rug. Onverwelkt moet de Kleur van dee-
 ze Kapel niet minder sierlyk zyn, dan van die
 der Oleander-Boomen.

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD.
 STUK.
 † *Gris de
 Maure*

Wat de Gestalte van de Rups aangaat, kan
 men de Afbeelding, die, hier voor, van een
 zodanige gegeven is, nazien. Men ziet de-
 zelfve aldaar rustende, en in zodanig een postuur
 met een ingetrokken Kop, dat zy eenigermaa-
 te de Vertooning maakt van de Sphinx der Fa-

De Rups:
 Pl. LXXXIV.
 Fig. 3.

V. bel-Historie, doch zo veel niet als de Rups van
 AFDEEL. de Liguster. Zig in dergelyk een postuur te
 XLII. houden, is de algemeene gewoonte der Mas-
 HOOFD- keren van dit Geslagt. REAUMUR kreeg ze-
 STUK. ven Jasmyn-Rupsfen te gelyk van den Heer
Jasmyn. DU HAMEL, welken deszelfs Broeder gevon-
 den hadt op zyn Landgoed Nainvilliers, en,
 schoon hyze eerst den zestienden July ontving,
 wanneer de tyd haarer Verandering kort aan-
 staande zyn moest, vondt hy haar nogthans
 zeer schoon. Een sierlyk geel, hooger dan
 Citroen, maakte de Gondkleur over byna 't ge-
 heele Lighaam uit: maar zy hadden, weder-
 zyds, op ieder Ring uitgenomen de drie voor-
 sten, een dergelyke langwerpige Vlak, als een
 Knoopsgat, gelyk de Liguster-Rupsfen, doch
 groen van Kleur. Het voorste van den Kop
 was wel geel, gelyk de voorste Ringen, doch
 met zwartagtig bruine Randjes, hoedanig ook
 de Kleur was der Hoornagtige Pooten. De
 Hoorn op 't Agterste is wegens zyne kromte
 merkwaardig, alzo die zig eerst nederwaards
 en dan weder opwaards ombuigt, omtrent als
 de Staart van eenige Honden. Zie hier wat
 Doktor SCOPOLI, die deeze Rupsfen zekerlyk
 meermaalen waargenomen zal hebben, in 't
 korte daar van zegt.

” Het Masker, getergd zynde knarsende,
 „ is drie Duimen lang, zeven Lynen dik, geel-
 „ agtig; met schuine zydstreepen die blaauw-
 „ agtig zyn, en het Hoorntje op de Staart

„ ruuw door geele Wratten: de Borstpooten
 „ zwart met wit gestippeld. Den 21 Septem-
 „ ber begroef het zig in de Aarde, onder wel-
 „ ke het een Gewelf maakt met zyn eigen Slym,
 „ doch geen Tonnetje: waar uit, den 10 Juuy
 „ van het volgende Jaar, de Kapel voortkwam”.

V.
 AFDEEL,
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.
Jasmyn.

Ik vind het zonderling, dat deeze Heer het woonplaats-
 maaken van Geluid ook aan de Rups toefchryft,
 in welke het zekerlyk niet door de wryving
 van den Zuiger tegen de Baardjes kan veroor-
 zaakt worden. Hy hadt deeze Rupsen niet al-
 leen op een Peereboom gezien, maar ook ge-
 vonden op de Hennip en het Paapenhout, met
 welker Loof die door hem gevoed waren. Dus
 zouden zy aan de Jasmyn alleen niet zyn verbon-
 den, gelyk men doorgaans zig verbeeldt. Men
 vindtze zelden zo Noordelyk als Parys en weinig
 in de binnenste deelen van Duitschland, doch in
 Engeland schynen zy ook te zyn (*) en in de
 Nederlanden wil men dat 'er een enkele gevan-
 gen zy. In Egypte komen zy mede voor, doch
 zeldzaam; ten minste in de Huizen te Kairo,
 volgens den Heer HASSELQUIST; zynde
 deeze, zo wel als die der Indiën, gelyk LIN-
 NÆUS aanmerkt, wel tweemaal zo groot als

de

(*) Van de Jasmyn-Rupsen vindt men 'er vyf of zes, op
 een Vlierboom, in Goodmansfields, by Londen, zegt WIL-
 KES; die in July onder den Grond in Poppen veranderden, en
 de Kapellen kwamen in Oktober uit. Hy noemt deeze *the Jas-*
samine; die van de Winde *the Unicorn or Bindweed*; en die
 van de Liguster *the Privet Hawk-Moth*; zynde *Privet* de En-
 gelsche naam van dat Gewas.

4. DEEL. XI. STUK.

V. de Europifche. De langte, egter, van die
 AFDEEL. Doodshoofd-Kapel, welke HASSELQUIST
 XLII. befchryft, was, van den Bek tot aan het end
 HOOFD- der Wieken, maar twee, en die der genen,
 STUK. welken ROESEL afbeeldt, wel drie Duimen.
Jasmy. Ziehier wat de Heer OSBECK van eene zegt,
 die door hem, by 't eiland Java in de Ooftin-
 diën leggende, den 15 July des jaars 1751, on-
 der eenige andere Nagt-Kapellen, die mede op
 't Schip kwamen vliegen, gevangen werdt.

„ De voorfte Wieken zyn van boven zwart,
 „ met witte puntjes daar op verfpread, de kerf-
 „ jes aan den rand Oranjegeel: van onderen,
 „ gelykerwys de beide zyden der agterfte Wie-
 „ ken, zwart geftreept. De Sprieten zyn drie-
 „ kantig, van Kleur zwartagtig en hebben aan
 „ de punt een bruine Vlak. De Oogen zyn
 „ groot en zwart. De Rug is zwartagtigbruin,
 „ met de figuur van een Bekkeneel getekend.
 „ Het Lighaam, van onderen zwart met Oran-
 „ jegeele Ringen, heeft de bovenfte helft by
 „ verwiffeling blaauw en zwart geringd. De
 „ Pooten zyn zwart en bruin gefchaduw'd, en
 „ derzelve Stekels, die als Brandenetels prik-
 „ kelen, hebben die zelfde Kleur. Gevangen
 „ zynde, fchreeuwt deeze Kapel byna als een
 „ Vogel (*).

De

(*) Dit laafte is buiten twyfel Grootfpraakig: dewyl an-
 deren het Geluid of Piepen van de Doodshoofd-Kapel flegts
 by het knarfen der Krekelen, Bokken en dergelyke Infek-
 ten vergelyken. Het is opmerkelyk dat ROESEL, die zo-
 danige Rupsen van vyf Duim lang gehad heeft, zegt, dat
 het

De schoonheid van deeze Infekten straalt niet alleen door in de Rups en Kapel, maar de Pop zelve, hoewel in Gestalte niets byzonders hebbende, is, zo wel wegens haare Grootte, welke aan die van de Uitheemsche, op onze Plaat LXXXV, in *Fig. 4*, afgebeeld, naby komt; als wegens de Kleur, aanmerkelyk. In 't eerst was zy hoog geel, doch wierdt van Uur tot Uur rooder, en eindelyk geheel bruinrood met zwarte Lugtstippen, volgens de Waarneeming van ROESEL, die 'er, na verloop van zes Weeken, in 't laatste van Augustus naamelyk, de Kapel uitkreeg: zynde de Rups reeds den 20 July by hem veranderd. Uit deeze Waarneeming, met die van Doktor SCOPOLI vergeleeken, blykt, dat in de Verandering van dit Infekt een dergelyk verschil plaats heeft als in de anderen van dit Geslagt.

De Kleur van de Rups, niet alleen, is byna onbeschryfelyk; door de heerlykste mengeling van geel, groen en blaauw; maar tot de Keutels zelve van den Afgang strekt zig haar Schoonheid uit; die men ligt voor iets raars in de Kabinetten bewaaren zou, indien men van haar hoedanigheid niet bewust was. Dezelve gelyken

naar het Geluid van de Kapel niet veel sterker is, dan dat van de gemarmerde July-Kever, die in onze Duinen gevangen en van sommigen Duin-Molenaar genoemd wordt: doch men moet wel in agt neemen, dat hy maar ééne Kapel van deeze soort gehad heeft, welke hy niet veel durfde plaagen, op dat hy haar niet mogt beschadigen of om den hals helpen.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD.
STUK.

naar een konstig gedraaid Doosje van omtrent een half Duim lang en ruim een vierde Duims breed, Cylindrisch of rolronde, aan de kanten geribd en gekarteld, aan de enden Sterswyze getekend en groen van Kleur.

IX.
Carica.

(9) Pylstaart-Kapel, die de Wieken ongekarteld heeft, de agtersten van boven bleekgeel, het Agterlyf Afschgrauw met zwarte Banden.

Die gene, van deeze Soort, welke zig bevindt in 't Kabinet van haare Koninglyk Sweedische Majesteit, heeft het Borststuk van boven met zwarte Streepen; de voorste Wieken zyn bruin en met zwarte Aderen golfswyze gebandeerd.

Groote Suzinaamsche.
Pl. XC.
Fig. 2.

LINNÆUS merkt aan, dat in de Indiën veel Pylstaart- of Onrust-Kapellen zyn, die men bezwaarlyk kan bepaalen of met anderen vergelyken; als hoedanigen zyn Ed. negen Afbeeldingen van Juffrouw MÉRIAN aanhaalt (*). Dit komt daar van daan, dat, in de Verzamelingen der grootste Liefhebberen, het getal der Pylstaart- en inzonderheid dat der Nagt-Kapellen, uit de Indiën, nog zeer klein is. Evenwel worden 'er, van tyd tot tyd, meer bekend, door het aankweken der Rupfen: gelyk de Heer
L'AD.

(9) *Sphinx Alis integris; posticis supra luteis; Abdomine cinerco, cingulis nigris.* M. L. U. MER. *Sar.* 64. f. 1, 2.

(*) Naamlyk, Tab. 14, 38, 39, 45, 46, 55, 57, 61, 62.

ADMIRAAL my 'er dus eenigen, zo van de Kaap, als uit de Westindiën, die op PLAAT XC. in Afbeelding gebragt zyn, heeft medegedeeld. In 't byzonder munt die Surinaamsche, welke het middelstuk van deeze Plaat uitmaakt, door haare grootte uit, als, met de Vleugelen uitgespreid, eene langte bestaande van zeven Duimen; terwyl het Lyf omtrent drie Duimen lang is en drievierden Duims breed. De Zuiger en Pooten vertoonen zig zeer dik in deeze Kapel, die twee Hoorntjes op den Kop heeft, tusschen den Zuiger en de Sprieten. Haar voorste Wieken zyn Aschgrauwagtig bruin, met heldere Vlakken, en met zwarte streepen Golswyze gebandeerd: de agterste geel by 't Gewricht; verder doorschynende, en aan den rand zwartagtig gezoemd. Het Lyf, Aschgrauwagtig bruin, heeft drie Ringen die, op zyde, Geel gekleurd zyn. Ook is het Borststuk, wederzyds, zwartagtig bruin gestreept. Ik heb een Pylstaart-Kapel van de zelfde grootte.

Deeze aanzienlyke Pylstaart komt nagenoeg overeen met die, welke Juffr. MERIAN Tab. 38. heeft afgebeeld, zynde, met uitgespreide Vleugelen, zes en een half Duim breed. Dezelve was van haar geteeld uit een groote groene Rups, volgens de Afbeelding zes Duim lang, en overdwars sterk geribd, met een paarsche streep langs de Rug en geele Lugtstippen; het Pyltje schoon paarsch. Zulke Rupsen waren gevonden op een Kruid, met gevingerde Bla-

V.
AFDEEL
XLII.
HOOFD-
STUK.

V. den als van den Wonderboom (*), hebbende
 AFDEEL XLII. Vezeltjes op de Kanten, die geknopt zyn. De
 HOOFD- Bladen, zegt zy, worden veel tot Purgatiën en
 STUK. Klysteeren gebruikt, en het Afkookzel in Wa-
 ter ingegeven aan de genen die de Beillac of het
 Kolyk hebben. Het heeft een Bloempje, dat
 donkerrood is, en een Zaadhuisje met drie hok-
 jes of verdeelingen. De Pop is met een Oortje
 of Steeltje, gelyk die van den Spiegeldraager,
 enz. Den 24 Juny veranderd zynde, kwam
 den 20 Augustus 1700 uit, zegt zy, en ge-
 tuigt dat de Uil zeer sterk, ja naauwlyks ter
 dood te brengen is.

X.
Celerio.
 Wyngaard-
 Onrust.

(10) Pylstaart-Kapel, die de *Wieken ongekarteld*, graauwagtig, met eene wit en zwarte Streep; de agtersten by 't Gewricht rood met zes Vlakken heeft.

FRISCH is de eerste, die een afbeelding en beschryving heeft gegeven van deeze Kapel, waar van GOEDAART, voor hem, reeds de Rups Wereldkundig hadt gemaakt, noemende die de Oliphant, om de zelfde reden, als zulks met de eigentlyke Oliphant-Onrust geschiedt,
 en

(*) *Ricinoides Americana Staphisagria folio*, TOURNEF. 566. *Ricinus Americanus folio Staphisagria*. C. B. *Pin.* 432. *Jatropha Gossypifolia*. LINN. *Spec. Plant.* Ed. II. p. 1423.

(10) *Sphinx Alis integris griseis lineolâ albo-nigrâ; inferioribus Basi rubris maculis sex.* GOED. *Inf.* 3. f. 2. FRISCH. *Inf.* XIII. T. 1. f. 2. LIST. *Goed.* f. 26. RAJ. *Inf.* IV. T. 2.

en aanmerkende, dat dezelve ongemeen koud was op 't gevoel. LISTER beweert, niet zonder reden, dat zulks in meer Rupsen plaats heeft, 't welk iedereen bekend is: maar hy voegt 'er by, dat van hem in 't midden des Winters, op de Sneeuw, styf bevrooren Rupsen en Wormen gevonden waren, die, in een Glasgeworpen, als Steentjes klonken, en nietemin, door de warmte van het Vuur ontdooid, zeer vlug en levendig wierden. Wie zou zulks van zodanige tedere Schepzels, welke men door enkele knyping kan beschadigen en dooden, denken durven?

Onze Rups is niet van de minst tedere in dit opzigt; want GOEDAART merkt aan, dat zy op de minste aanraaking zo geweldig siddert, dat iemand, die haar aanraakt, zelf byna 'er van trilt, en dat zy, op eenig geraas, aanslonds haar Lighaam famentrekt: 't welk dan een bewys zou zyn, dat zy scherp was van Gehoor. Anderszins is zy ongemeen vaardig in het beweegen van haar Snuit, die zy intrekken kan en uitstrekken, nederlaaten en opheffen, met eené verwonderlyke vluheid. Zy is zo sterk in de Bek, gelyk men 't gewoon is te noemen; dat, het gene zy tusschen de Kaaken gevat heeft, niet dan met geweld daar weder kan uitgetrokken worden.

Deeze Rupsen moeten zeldzaam zyn; dewyl noch GEOFFROY, noch Doktor SCOPOLI, eenig gewag maaken van deeze Soort. FRISCH hadtze

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

Wyngeard.

De Rups.

V. op de Wyngaard-Bladen gevonden in de Maand
 AFDEEL. September. Zy was bruin, met zwarte Vlak-
 XLII. jes aan het Bovenlyf, als Oogen, die geel ge-
 HOOFD- zoomd waren, met blaauwagtige stippen, en
 STUK. de Rug was wederzyds geel, in 't midden zwart
Wyngaard. gestreept. Zy wilde, tot de Verandering, niet
 in de Aarde kruipen, maar bleef daar op leg-
 gen, en maakte geen Spinzel. Die van GOED-
 AART maakte zig een Tonnetje van brokjes
 Hout en Bladertjes, door middel van Slym, uit
 haar Lighaam, te samen gevoegd, waar in zy
 een Pop wierd op den vierden September. Door
 ROESEL, die zulk een Rups hadt van drie Dui-
 men lang, is de Pop afgebeeld, doch hy kreeg
 'er, zo min als GOEDAART, een Kapel uit,
 die hem, naderhand, door een Heer van Lu-
 bek werdt toegezonden.

In 't Voorjaar kwam by FRISCH Mannetje
 en Wyfje uit, die hy beiden afbeeldt, om het
 verschil van Sexe aan te toonen. Het eerstge-
 melde, zegt die Waarneemer, heeft het roode
 verder uitsteekende dan het Wyfje, 't welk ook
 op de voorste Wieken niet zo bruin is en geeler
 aan het Lyf, met de Ringen wit getekend. In
 't algemeen is deeze Kapel zeer kenbaar door
 haare Gestalte, loopende het Lyf veel spitsfer
 uit dan in anderen; en de Kop heeft ook een
 byzondere figuur en groote Oogen. Bovendien
 zyn de Sprieten Knodsagtig. Zy is, zo wel als
 de Liguster-Kapel, met een langen Zuiger voor-
 zien, die zy opkrult en verbergt in een Haairi-
 ge-

ge Koker of Scheede. De Kleur is geelagtig bruin, met witte en zwarte Streepen hier en daar, doch zo aartig getekend, dat ik, door die te willen beschryven, mischien, vergeefsch e moeite zou doen. De agterste Wieken, welke schoon Roozekleur zyn, hebben, naby het Gewricht, een schitterende gloed van Karmyn. Men kanze, met reden, de bonte Oliphant-Onrust noemen.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
Wyngaard.

Die Kaapse Kapel, welke in Fig. 3, op Plaat XC. is afgebeeld, komt zo volmaakt met deze Soort overeen, dat ik ze tot geen andere kant huis brengen.

Kaapse Pl.
XC. Fig. 3.

(11) Pylstaart-Kapel, die de Wieken ongekarteld heeft, de agtersten roodagtig en aan den diksten rand zwart, het Agterlyf bleek met zwart geringd.

XI.
Ell.
Oostindische.

Dceze, die zig in het Kabinet der Koninginne van Sweeden bevondt, was uit Oostindie afkomstig.

(12) Pylstaart-Kapel, die de Wieken bruinagtig heeft, de agtersten van onderen met een wit Plekje; het Agterlyf, aan de zyden, met vyf witte Stippen.

XII.
Labrusca.
Westindische.

Dee.

(11) *Sphinx Alis integris; posticis rufis margine crassiore nigris. Abdomine pallido cingulis atris. M. L. U. Syst. Nat. X.*

(12) *Sphinx Alis subfuscis; posticis fuscis puncto albo; Abdomine lateribus punctis quinque albis. M. L. U. MÉR. Sur. T. 34.*

V. Deeze, door Juffrouw MERIAN afgebeeld,
 AFDEEL. onthieldt zig op den blaauwen Wyngaard, in
 XLII. de Westindiën.
 HOOFD-
 STUK.

XIII.
Ficus.
 der Vygeboomen.

(13) Pylstaart-Kapel, die de Wieken bruin
 gewolkt heeft, de agtersten aan den Aars-
 boek wit.

XIV.
Vitis.
 der Wyn-
 gaarden.

(14) Pylstaart-Kapel, die de Wieken Asch-
 graauw en bruin bont heeft, de agtersten
 aan den dunsten rand Bloedkleurig.

Pl. XC.
 Fig. 4.

Tot deeze Soort, welke in de Westindiën op den
 witten Wyngaard zig onthoudt, of de voorgaan-
 de, schynt die Nieuw Jorkse bonte Oliphant-On-
 rust betrekkelyk te zyn, welke my insgelyks door
 den Heer l'ADMIRAAL medegedeeld is, en in
 Fig. 4. op Plaat XC, afgebeeld. Dezelve heeft
 het midden der agterste Wieken bleek rood, met
 twee zwartagtig bruine Banden, en het agterste
 randje wit. Over de voorsten loopt eengeelagtige
 Streep in 't midden, en witte streepjes overdwers.
 De grond is Olyfkleur, en zy zyn, aan den
 agterrand, paarschagtig wit gebandeerd. Het
 Lyf, dat van boven ook Olyfkleur is, met wit-
 te en zwarte Vlakken, beurtlings, ter wederzyde
 van de Rug; heeft de zyden een weinig bleek
 rood. Het Borststuk is zeer sterk gehaaid,
 Olyf-

(13) *Sphinx Alis fusco nebulosis; posticis angulo Ani albis.*
 M. L. U. MER. Sur. T. 33.

(14) *Sphinx Alis cinereis fusco variis, posticis margine te-
 nuiore sanguineis, MER. Sur. T. 47. f. 1.*

Olyfkleur en wit bont; de Pooten en Sprieten zyn wit. In deeze Kapel en die van *Fig. 3*, loopt het Agterlyf aan 't end zeer spits uit, even als in onze Wyngaard-Kapellen.

V.
AFTERE
XLII.
HOOFD-
STUK.

(15) Pylstaart-Kapel, die de *Wieken* ongekarteld, groen en paarsch bont heeft; de agtersten by het Gewricht zwart.

XV.
Elpener.
Oliphant-
Onrust.

Deeze Kapel is bekender dan de eigentlyke Wyngaard-Onrust, welke naam 'er ook dikwils aan gegeven wordt; hoewel de benaaming van OLIPHANT-ONRUST thans gemeen is, die, om de zelfde reden, de eerstgemelde kon voeren. Ook heeft deeze den laatstgemelden tytel van de andere ontleend, aan welke GOEDAART dien, als gezegd is, hadt gegeven. Wy zien dan, dat die benaaming niet betreft de figuur van den Kop der Kapel, maar dien van de Rups, welke, eigentlyk gesproken, meer naar een Varkenssnuit gelykt, wanneer zy denzelven uitrekt, dat wederom meer overeenkomst heeft met de volgende Soort. GEOFFROY schynt ze alle drie onder elkander verward te hebben, daar deeze en de voorgaande aan de Kapellen duidelyk te onderscheiden zyn.

Men

(15) *Sphinx* Alis integris, viridi purpureoque variis; inferioribus basi atris. *Faun. Suec.* 211. *MOUFF. Inf.* 183. *RAJ. Inf.* 145, n. 2. *PET. Gaz. T.* 40. f. 11, 12, 17. *ALB. Inf.* T. 9. f. 13. *MER. Eur.* 2. T. 23. G. 73. *FRISCH. Inf.* 12. T. 1. *ROES. Inf.* 1. *Noct. Phal.* 1. T. 4. *DE GEER. Inf.* 1. T. 9. f. 8. 9. *WILK. Pap.* 11. T. 1. B 7.

I. DEEL XI. STUK.

EC 4

V. Men kan deeze Soort met zo veel redenniet

AFDEEL.
XLII.

HOOFD-
STUK.

De Rups.

* *Chamae-*
riox.

† *Onagra*

§ *Epilobia*

‡ *Trifolium*
aquaticum

de Wyngaard-Onrust, noch de Rups de *Wyn-*
gaard-Rups noemen; aangezien zy ook voor-
komt op andere Kruiden, en dezelveu gretig
verslindt. De groote ruige Bastard-Wederick*,
met paarsche Bloemen, en de Virginische met
geele Bloemen, die welriekend zyn †, zyn niet
alleen van haar Smaak, zo ROESEL aanmerkt,
maar op dergelyke Kruiden § heeft DE GEER
haar aangetroffen, en my wordt berigt, dat in
't voorleeden Jaar, even buiten Utrecht, twee
van deeze Rupsen op de Plant genaamd Water-
Drieblad ‡, in laagē vogtige Weidlanden en
Slooten groeiende, gevangen zyn. MOUFRE-
TUS hadt reeds gezegd, dat zy dikwils zitten
op de Bladen van dat Kruid, en die met een
verwonderlyke snelheid opvreeten.

By MERIAN, FRISCH en ROESEL, is
niettemin de gemelde naam algemeen. De laat-
ste noemt het Masker van deeze Kapel de groo-
te, gestaarte en gespiegelde Wyngaard-Rups.
FRISCH vondt 'er, den 23 Augustus van 't Jaar
1733, op de Wyngaardbladen ééne die Zee-
groen was, 't welk dienen kon om de gedagten
van ROESEL te bevestigen, dat 'er tweeder-
ley zodanige Rupsen waren, ten opzigt van de
Kleur. De Heer DE GEER vondtze bynazwart,
gelyk die van de volgende Soort, doch niette-
min gehoord of van agteren met een Pyltje.
Zie hier zyne naauwkeurige beschryving van
dit Masker.

,, Als

„ Als deeze Rupsen tot haaren behoorlyken
 „ trap van aangroeiing gekomen zyn, zyn zy
 „ zeer dik en groot; haar langte is alsdan dik-
 „ wils over de drie Duimen. Zy zyn geheel kaal,
 „ met een Fluweelagtig zagte Huid. Het Lyf
 „ is zwart van grondkleur, getekend met on-
 „ telbaare Adertjes en Streepjes, die nogzwar-
 „ ter zyn, 't welk 'er een zeer bevallige soort
 „ van Marmering aan geeft. De Lugtstippen
 „ zyn ovaal en witagtig. De vyf voorste Rin-
 „ gen zyn aan de zyden bleek-bruinagtig geel;
 „ op de twee voorste Ringen en de helft van
 „ de derde ziet men, een weinig hooger, twee
 „ overlangse Streepen, die een weinig geelag-
 „ tig bruin zyn, op ieder zyde ééne. De der-
 „ de, vierde en vyfde Ring hebben ieder, aan
 „ beide zyden van het Lighaam, een groote
 „ gitzwarte Fluweelagtige Vlak; en die der twee
 „ laatstgemelde Ringen zyn ieder gemerkte-
 „ kend met een soort van Halfmaantje, dat
 „ met de rug opwaards staat, zynde donker-
 „ groen in 't midden en wit van omtrek. Dee-
 „ ze Halfmaantjes, naar Oogen gelykende, maa-
 „ ken het sieraad uit van de Rups, die, op
 „ ieder zyde van de andere Ringen, ook een
 „ zwarter Plekje heeft”.

„ Het opmerkelykste, 't welk deeze Rupsen
 „ hebben, is, dat de derde, vierde, en vyfde
 „ Ring, zo even gemeld, zeer dik en als uit-
 „ gezwollen zyn; veel dikker niet alleen dan
 „ de volgende, maar inzonderheid dan detwee

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.
*Oliphaars-
 Onrust.*

V. „ voorſten , die ongemeen klein zyn , maa-
 AFDDEEL. „ kende met den Bek een lange Snuit , wan-
 XLII. „ neer de Rups zig uitrekt en aan 't loopen
 HOOFD- „ begeeft. Deeze Snuit heeft aan GOEDAART
 STUK. „ gelegenheid gegeven om die Rups te noe-
 Oliphant- „ men de Oliphant , en andere Autheuren , ge-
 Quiruf. „ lyk RAY , geeven 'er , om die zelfde reden , den
 „ naam van het Varkentje aan. Als men de
 „ Rups aanraakt , of wanneer zy gaat ruſten ,
 „ kort zy de twee eerſte Ringen aanmerkelyk
 „ in , en trekt den Kop gedeeltelyk binnen den
 „ voorſten , het welk alſdan , wegens de aan-
 „ merkelyke dikte der drie volgende Ringen ,
 „ maakt , dat het Inſekt zig , als 't ware , met een
 „ zeer dikken Kop vertoont .

Verandering
 van Kleur.

Een zeer aanmerkelyke verandering van Kleur
 heeft , volgens gemelden Heer , in deeze Rups-
 ſen plaats ; waar door de Waarneeming van
 ROESEL , die dezelve voor een Speeling der Na-
 tuur hielt , grootelyks wordt opgehelderd .
 „ Zy zyn in 't eerſt groen , (zegt zyn Ed.) ,
 „ en worden niet bruin of zwart voor de laat-
 „ ſte Vervelling , na welke zy ook eerſt regt
 „ aangroeijen en alſdan die ongemeene grootte
 „ bekoimen . Dit geeft nog meer gelegen-
 „ heid , om dezelve van de Maskers der volgen-
 „ de Soort te onderscheiden . WILKES , die deeze
 Kapel *the Ladies Bedſtraw- or Elephant- Moth*
 noemt , merkt aan , dat de Rups , in 't Water
 vallende , (gelyk zy , als men haar grypen wil ,
 dikwils doet , wanneer zy zig op 't Walltroo
 be-

bevindt,) zig op de Rug keert, en, met Kop en Staart naar elkander toe te brengen, als zwemmende, daar weder uit weet te komen. Ik heb dergelyke beweging ook in andere Rupfen waargenomen, als ik die in 't Water wierp.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD.
STUK.

DE GEER bevestigt de vreesagtigheid van deze Rupfen, die op 't minste Geraas den Kop intrekken en zig zeer stil houden. Zy maakten by hem, in 't laatst van July, op den Grond een soort van Tonnetjes of Spinzels, uit Bladertjes en korreltjes Aarde, waar in zy Poppen wierden, die zwart waren met helder bruin gevlaakt. Deze Poppen, heeft zyn Ed. aangemerkt, zyn een weinig gedoornd, of met drie ryën van korte, harde Stekels voorzien, aan drie Ringen van het Agterlyf; 't welk eene zeer aanmerkelyke byzonderheid is. Zy beweegen zig, op het aanraaken, ongemeen sterk en vlug, en kwamen niet voor den Zomer van 't volgende Jaar uit.

Gedoornde
Poppen.

De Kapellen, die men Oliphant-Onrust noemt, kunnen met regt onder de schoonste van ons Land geteld worden. De grondkleur van de bovenste oppervlakte der voorste Wieken, en van het Lyf, is een schoon geelagtig Groen, met Streepen van het heerlykste Roozerood gezoomd en doorweven: welke Streepen boven op het Borststuk meest uitmunten, en het onderste van het Lyf is t'eenemaal Roozekleur, zo wel als dat der agterste Wieken, die van boven, naar 't Gewricht toe, ten deele zwart zyn;

V. het welk niettemin ook de Kapel verfraait. Zy
 AFDEEL. heeft de Pooten wit, als ook de Sprieten; de
 XLII. HOOFD. Oogen groot en glanzig groen, met een zwart
 STUK. rond plekje, als een Oogappel, in 't midden
Olipbant-
Onrust. Men zietze zeldzaam zodanig in de Infekten.

„ Om kort te gaan, deeze Kapellen, zegt
 „ DE GEER, zyn sterk; zy hebben veel kragt,
 „ vooral in de Wieken: zy leefden lang,
 „ schoon ik ze met een Speld had opgestoken.
 „ Daar is geen ander uitwendig verschil tusschen
 „ de beide Sexen, dan dat de Sprieten van het
 „ Mannetje dikker zyn dan die van het Wyf-
 „ je. De Wyfjes leiden ieder een stuk of twin-
 „ tig Eytjes, die een weinig Ovaal waren en
 „ Grasgroen; doch deeze verdroogden in eenige
 „ Dagen daarna, om dat zy door de Mannet-
 „ jes niet bevrugt waren geweest (*).”

XVI.
Porcellus.
 't Varkentje.

(16) Pylstaart-Kapel, die de Wieken onge-
 karteld heeft, geelagtig en paarsch bont,
 de agtersten by 't Gewricht bruin.

Het verschil is wel, in de Kapel van deeze
 Soort en de voorgaande, niet groot, maar men
 kan die gemakkelyk onderscheiden, wanneer men-
 ze by elkander heeft; zynde de Grondkleur
 geelagtiger in deeze, en de agterste Wieken
 niet zwart; ook het Roozerood veel bleeker op
 de

(*) DE GEER *Mem.* Tom. I. p 162.

(16) *Sphinx Alis integris, flavicante parpureoque variis, inferioribus Basi fuscis.* ROES. *Inf.* I. No^o. Phal. I. T. 5.

de voorsten, doch zeer schoon paarsch of Purperagtig op het Lyf. De Rups verschilt ook merkelyk van die der voorgaande Soort, doordien zy kleiner is en geen Pyltje of Hoorntje van agteren heeft, volgens de Waarneeming van ROESEL, die deeze Rupsen op het Veld vondt, doch niet ontdekken kon, welke Kruiden zy aten; also zy reeds aan de Verandering toe waren. LINNÆUS verzekert, dat deeze Rupsen zig op dergelyke Planten, als die der voorgaande Soort, onthouden (*). GEOFFROY verwartze, dat zonderling is, met de volgende, en haalt de figuur van Juffrouw MERIAN aan, in welke zekerlyk geen andere dan de Wolfsmelk-Rups bedoeld wordt (†).

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD.
STUK.

(17) Pylstaart-Kapel, die de Wieken ongekar-
teld en bruin heeft; de voorsten met een
geele, de agtersten met een paarsagti-
ge Strook.

XVII.
Euphorbia.
Kapel van het
Wolfsmelk,

Dus wordt vry duidelyk de Tekening uitgedrukt van eene fraaije Europische Kapel, die in dit geheele Wereldsdeel voortkomt uit een on-

(*) Habitat in *Epilobio*, *Impatiente*, ut prior. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. p. 238.

(†) MER. *Eur.* III. 6 Tab. 22. Le Sphinx a bandes rouges dentelées. *Hist. des Ins. env. Paris.* Tom. II. p. 88.

(17) *Sphinx* *Alis* integris fuscis, vittâ superioribus flavâ, inferioribus purpurascente. *Faun. Suec.* 1356. FRISCH. *Inf.* II. T. 11. REAUM. *Inf.* I. T. 13 f 4-7. DE GEER. *Inf.* I. T. 3. f. 6-11. ROEF. *Inf.* I. Noct. Phal. I. T. 3. UDDM. *Diff.* 57.

V. ongemeen schoone Rups, welke aalt op een
 AFDEEL, Plant, die wegens de scherpte van haar Melk-
 XLII. agtig Sap vermaard is, en in 't wilde groeit,
 HOOFD- het Wolfsmelk * naamelyk. LINNÆUS heeft
 STUK. de Planten van dien naam altemaal betrokken
 † Wolfsmelk- tot het Geslagt der *Euphorbia*, en schryft daar
 Kapel. de Woonplaats van deeze Rups aan toe, zon-
 * *Tithymalus* der te bepaalen op welke Soort van de menig-
 vuldige, zo uit- als inlandse, die thans met dee-
 zen Geslagtnaam praalen, dezelve gevonden
 worde. REAUMUR ondertusfchen, die dezel-
 ve eerst ontdekt heeft, zegt, dat zy de Wolfs-
 melk met Cypresse-Bladen allermeeft bemin-
 nen, en verscheide andere Soorten, die hy haar
 aanbodt, toen hem dezelve ontbrak, niet wil-
 den eeten. De groote Soorten, egter, die het
 Landvolk bekend zyn onder den naam van *E-*
purge, om dat zy zig door het Zaad daar van
 Afgang maaken, zegt hy, smaakten haar zeer
 wel. ROESEL hadtze maar op ééne Soort, naa-
 melyk de grootste der genen die in Duitsch-
 land in 't wilde groeijen, aangetroffen. Is die
 die Soort, welke tusschen Amsterdam en Mui-
 den, in de Rietlanden aan den Dyk groeit; of
 is het de Zee-Wolfsmelk, welke by Zandvoort
 op de Zee-Duinen wordt gevonden? Men be-
 rigt my, dat tegenwoordig die Rups in de Pro-
 vincie van Overyssel huishoudt. DE GEER
 heeft een dergelyke, dat zonderling is, in Swee-
 den, op het Walfstroo † waargenomen.

† *Gallium*

De Rups,

REAUMUR was ongemeen ingenomen met

de

de fierlykheid van deeze Rups, welke, zegt hy, omstreeks Parys zeer zeldzaam is; hoewel hyze, in zekere Jaaren, by uitstek menigvuldig hadt ontmoet op den Dyk van de Rivier de Loire, tusschen Blois en Langés, in de eerste Dagen van September. Zig uittrekkende om te loopen, zegt hy, heeft zy, volwassen zynde, de langte van drie en somtyds vierdhalf Duim. Zy is volmaakt kaal; men kan, met het Vergrootglas zelfs, geen het minste Haartje op haar Huid ontdekken, die uitermaate glad is en zo glad, dat zy een foort van luster heeft, veel zweemende naar den glans der Vernissen, en wel van verscheide Kleuren, als die der Chineesche Lakwerken. Op den dof zwarten Grond loopt, langs de Rug, een roode Streep, welke, wederzyds, op ieder Ring drie Vlakken heeft, boven elkander, de twee bovensten geel zynde en de onderste rood. De twee geele zyn nagenoeg Cirkel of Ovaalrond; maar de onderste vertoont zig met kromme lynen, als van een Klootschen Driehoek, bepaald. Voorts zyn de Ringen door middel van geele Stippen, die op ryën staan, als 't ware gesmaldeeld in een byna ontelbaare menigte van Ringen, die allemaal dwars om 't Lyf loopen, doch de Stippen onder wit hebben in sommige Rupsen van deeze Soort, in welken ook de Vlakken op zyde somtyds wit zyn. Altemaal hebben zy de Pooten en Buik rood;

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

*Wolfsmelk's
Kapit.*

V.
 APDEEL.
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.
*Wolfsmelk-
 Kapel.*

als ook den Hoorn of 't Pyltje, dat zwart is
 aan de punt.

'In de Jongheid, vooral na de eerste Ver-
 ,, velling, zyn de Kleuren van deeze Rups
 ,, wel zo sterk niet, doch daarom niet te min-
 ,, der aangenaam voor het Gezigt. Onmidde-
 ,, lyk na het afleggen van de Huid, heeft zy
 ,, weinig Zwarts: het is een zagt Groen en
 ,, een weinig Geel dat op haar heerscht. In 't
 ,, vervolg, wanneer de Kleuren zig bepaalen,
 ,, neemt zy meer Zwart aan, en heeft in Geel,
 ,, dat zy in hooger ouderdom in 't Rood zal
 ,, hebben, en in Wit dat Geel moet worden.
 ,, Eindelyk verandert het Geel trapswyze in
 ,, Rood en het Wit in Geel. Daar zyn ty-
 ,, den, wanneer deeze Rupsfen niets Geels heb-
 ,, ben dan kleine Vlakken; alle de groote zyn
 ,, Roozekleur of van een hooger Rood. Te-
 ,, gen de Verandering verdwynen alle die schoo-
 ,, ne Kleuren, en de Rups wordt vuil bruin,
 ,, hebbende alleenlyk eenige witte Vlakken”.

F R I S C H vergelykt het roode, 't welk dee-
 ze Rups heeft, by dat van ryp wordende
 Peeren, en het geele, daar zy onder aan den
 Buik mede praalt, en in het welke groote
 zwarte Vlakken staan, ook by dat van Oofte.
 De Heer DE GEER vindt weinig roods aan
 zyne Rups van het Walstroo, en de groote Vlak-
 ken, wederzyds, op ieder Ring ééne, hadden
 de figuur van een doorgesneden Peer. In de

Jong-

Jongheid was de Kleur, over 't geheel, geel-agtiger, en wierdt bruiner naar maate zy grooter wierden, wordende de Lugtstippen eindelijk Oranjekleur. Hy vindt 'er ook, die van boven roodagtig bruin waren of Leverkleur, en van onderen insgelyks flaauw rood, met de groote Vlakken, op 't Lyf, geeler dan in de andere, en de Vleezige Pooten sterk Roozerood; zynde, voor 't overige, byna met dezelve overeenkomstig. Hoc wel nu deeze Rups eenigermaate van die der Wolfsmelk schynt te verschillen, gelykt zy doch ongelyk meer naar dezelve, dan die, welke by No. 10, op Taf. LIII. in 't Vierde Deel van SEBA, is afgebeeld.

Men noemt de Kapel van deeze schoone Rups ook wel de bonte Oliphant-Onrust; welke benaaming eigentlyk aan de Wyngaard-Pylstaart *, in onderscheiding van de anderen, toebehoort. Doktor SCOPOLI geeft een Nootenkleur † aan het Lyf en de Vlakken op de voorste Vleugelen, 't welk meer overeenkomst hebben zou met de Waarneemingen van REAUMUR en ROESEL, indien hy 'er de Kleur der Bolsteren van Ockernooten, dan die van Nooteboomen-Hout door verstond; - daar dit laatste nogthans blykbaar is (*). De eerstgemel-

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

Wolfsmelk,
Kapel.

* Zie
bladz. 434.

† Noccus

(*) *Color Noccus*, zegt zyn Ed. *Lignum Nucis*. Expl. ad finem Ind. Gen. &c. Het schynt dat hy de Wyngaard-Onrust met deeze verward heeft. Bladz. 186.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.
*Wolfsmèlk-
Kapel.*

melde, immers, zegt, dat de Vlakken der voorste Wieken, het Borststuk en 't bovenste van het Lyf, van een schoone Olyfkleur zyn, doormengd met Persikenrood of dat van blaauwe Syringen, en de voorste Wieken, aan den binnenkant, wit gerand; de agtersten ten deele zwart, ten deele hoog Roozerood, en de onderste Oppervlakte, zo van het Lyf als van de Vleugelen, wederom Persiken of Syringen Kleur; doch alles even of het van Fluweel ware. In het Mannetje, egter, zegt hy, is weinig rood of Rooze-kleur, zo min van onderen als van boven, alwaar de Wieken (dikwils,) hier donkerer, daar wat lichter, byna geheel Olyfkleur zyn, en de Wyfjes hebben ook altemaal de Kleuren niet even schoon. ROESEL schynt dit onderscheid, tusschen de beide Sexen, niet opgemerkt te hebben: want hy zegt, dat het Wyfje van het Mannetje niet, dan door de dikte van het Lyf, verschille.

XVIII.
Alcto.

(18) Pylstaart-Kapel, die de Wieken ongekarteld heeft, de voorsten van boven graauw, de agtersten rood, doch by het Gewricht en aan den rand zwart.

XIX.
Megara.

(19) Pylstaart-Kapel, die de Wieken groen heeft, de agtersten ros met bruine Vlakken.

Dee

(18) *Sphinx Alis integris*, primoribus supra griseis; posticis rubris, Basi margineque atris. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(19) *Sphinx Alis viridibus*, posticis fulvis fusco-maculatis. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

Deeze twee, uit Oostindie afkomstig, bevonden zig in het Kabinet van haare Koninglyk Sweedsche Majesteit.

Tot een van beiden schynt naast te behooren die Kaapfe Pylstaart-Kapel uit de Verzameling van den Heer L'ADMIRAAL, welke in Fig. 5, op Plaat XC, is afgebeeld. Dezelve, immers, heeft de voorste Wieken, als ook het Lyf, groenagtig Aschgrauw, met donkere Vlakken in 't midden en daar nevens een roode Stip; het Borststuk groener en de gemelde Wieken flauw rood gerand; als ook het Lyf, op zyde, een weinig, doch de agterste Wieken byna geheel rood of uit den rooden; met graauwagtige randen. Van de dikte van het Lyf kan men uit de Afbeelding oordeelen.

V.
AFBEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

Kaapfe.
Pl. XC.

Fig. 53

(20) Pylstaart-Kapel, die de Wieken ongekarteld heeft, en grys, met den agterrand wit gevlakt, het Agterlyf bruin met witte Ringen.

XX:
Pinastris
Dennen Pyl-
staart.

Deeze Soort wordt dus getyeld naar de Dennenboomen, waar van de Rups de Naalden, dat is de lange spitse, styve, scherpe Bladen eet: zo dat die Kapel van REAUMUR, welke

door

(20) *Sphinx Alis integris canis*, margine postico albo maculato; Abdomine fusco annulis albis. *Syst. Nat. X. Phalæna fusco cinerea subulicornis*, Thorace hirsuto griseo, lineis duabus nigris longitudinalibus. GADD. *Diff. 23. REAUM, Inf. I. T. 13. f. 3. DE GEER, Inf. I. T. 10. f. 1. 2; 3. ROES, Inf. I. Noct. Phal. I. T. 6.*

V. door LINNÆUS aangehaald wordt, onmoog-
 AFDEEL- lyk deeze kan zyn. Ook hadt de Heer DE
 XLII. GEER aangemerkt, dat noch deeze Rupsen,
 HOOFD. noch de Kapellen, door hem, by eenig he-
 STUK. dendaagsch Autheur gevonden waren. Het
Dennen-Pyl- Werk van ROZSEL, waar in dezelve zeer
staart. omstandig afgebeeld en beschreeven worden,
 hadt hy, waarschynlyk, niet gezien.

De Rups. Een ongelooflyke moeite heeft het den laatst-
 gemelden gekost, om de Verandering van dit
 Infekt na te spooren. Het Masker noemt hy,
de gestaarte, schoone, groen, geel, wit en bruin
gestreepte Dennen-Rups, met den Sprinkbaanen-
Kop. Om te oordeelen, of de Soort, welke DE
 GEER waargenomen heeft, met deeze over-
 eenkomstig zy, zal ik deszelfs beschryving hier
 invoegen. „ De Rups, (zegt zyn Ed.), is
 „ groot, derdhalf Duim lang zynde, doch een
 „ weinig minder dik dan die van het Walfstroot,
 * Bladz. „ zo even gemeld *. De Kleuren van haar Lyf
 446. „ loopen zodanig door malkander, dat men die
 „ naauwlyks wel kan beschryven. Het is een
 † *Lilas* „ soort van paarsch †, met vuil wit gemengeld,
 „ en op de Rug heeft zy Witagtiger Plekken,
 „ zynde het onderste van het Lyf ook vuil wit,
 „ met een flaauwe schyn van paarschkleur of
 „ Purper. Bovendien heeft deeze Rups, op
 „ ieder Ring, verscheide zwarte Voortjes of in-
 „ snydingen overdwers, die het bovenste van
 „ haar Lyf zeer rimpelig maaken. Van onde-
 „ ren ziet men ook veele zulke Voortjes, doch
 „ op

„ op de zyden loopen dezelve overlangs, en V.
 „ op den agter-rand van het bovenste der Rin- AFDEEL.
 „ gen, vertoonen zig eenige langwerpige Ruits- XLII.
 „ wyze, zwarte Vlakken. De scheidings der HOOFD-
 „ Ringen zyn zeer diep. Het agterste van de STUK.
 „ Rups is met zwarte stippen gepointilleerd en *Denen Pyl-*
 „ het Pyltje geheel zwart, ruuw en hard als *staart.*
 „ Hoorn. Boven op den voorsten Ring ver-
 „ toont zig een Ovaal Hoornagtig Plaatje, dat
 „ geel is, met vier groote zwarte Vlakken, en
 „ de Lugtstippen zyn Oranje-Kleur, met een
 „ zwart Kringetje. De Kop is groot, van voo-
 „ ren plat, donker geel, van beven byna
 „ bruin, en op ieder zyde met een zwart
 „ Streepje. De zes Hoornagtige Pooten zyn
 „ Citroen-geel, de Vleezige vuil wit.

„ Deze Rupsen hebben zeer sterke, zwarte
 „ Tandén, waar van zy, als menze plaagt of
 „ verontrufft, zig bedienen om te byten. Zy ly-
 „ den naauwlyks, dat men haar aanraakt, en
 „ krommen, als menze tuffchen de Vingeren
 „ heeft, het voorste van het Lyf met geweld,
 „ ten dien einde, om. Haar Huid is vast en
 „ hard op 't gevoel. Zy loopen zeer gebrek-
 „ kelyk op een effen vlakke, een Tafel by
 „ voorbeeld; zy kunnen de haakjes der Pooten
 „ daar niet aanhechten, en vallen zelfs alsdan
 „ dikwils 't onderste boven. De Poppen zyn
 „ roodagtig bruin of Koffykleur, en verschil-
 „ len weinig van die der andere Pylstaarten”.
 De Kapellen, welken gemelde Heer, in

V. Maart van het volgende Jaar, uit de Poppen
 AFDEEL kreeg, waren van de zelfde grootte als die
 HLOFD ROESEL afbeeldt; naamelyk anderhalf Duim

STOK. lang. De grondkleur van het geheele Lyf en
 Dennen-Pyl- de voorfte Wieken was donker of zwartagtig
 staart. grys met wit gemengeld, en eenige bruine Vlak-
 ken daar door loopende; het Borststuk met twee
 breede zwarte Streepen overlans. " In de ge-
 , heele langte boven op het Agterlyf, zegt hy, ziet
 , , men een zwarte Streep, en ieder Ring heeft,
 , , op de zyden, twee groote Vlakken van de zelf-
 , , de Kleur; gelyk 'er ook, van onderen aan
 , , het Lyf, vier of vyf ronde zwarte Vlakken
 , , zyn, kleiner dan de anderen. Het Lyf loopt,
 , , aan 't end, zeer spits uit. Op 't midden der
 , , voorfte Wieken ziet men drie zwarte Streep-
 , , jes, en aan den buitenhoek een dergelyk,
 , , schuins gestrekt. De agterfte Wieken zyn
 , , vanboven geheel zwart, de Sprieten wit van
 , , boven en bruin van onderen; de Pooten grys-
 , , agtig bruin; de Zuiger geelagtig en zeer lang".

Haakje aan
 de Wieken
 der Man-
 netjes.

De Heer DE GEER schynt op het Lyf der
 Mannetjes van de Dennen-Pylstaart die bruin roo-
 de Streepjes niet waargenomen te hebben, wel-
 ken ROESEL daar op heeft afgebeeld, die ook
 aanmerkt, dat de punt van haar Lyf Vork-
 agtig is gespleeten. Hy ontdekte evenwel, dat,
 behalve het verschil der Sprieten, die in het
 Mannetje veel Haairiger zyn, gelyk gewoonlyk,
 hetzelfde ook een zonderling Lighaamsdeel, een
 Haakje naamelyk, naby het Gewricht, onder

aan de voorſte Wieken heeft, het weik hy in meer ſoorten van Pylſtaarten, onder anderen in die van de Liguſter, en zelfs in de groote Tweeſtaart-Rups van den Wilgeboom, aan de Mannetjes der Kapellen hadt gevonden; terwyl het in de Wyfjes geen plaats heeft. De Heer DE REAUMUR maakt 'er geen gewag van.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

*Denken-Pyl-
ſtaart.*

„ Ik zal my, dus vervolgt zyn Ed., niet op-
 „ houden met Giſſingen over het waare gebruik
 „ van deeze Haakjes, dat ik bekenne my ge-
 „ heel onbekend te zyn. Al wat ik daar om-
 „ trent, met eenigen grond, heb kunnen be-
 „ fluiten, is, dat zy, door middel van een
 „ lang ſtyf Haairtje, het welk van het Haakje
 „ met de punt omvat wordt, en zyne inplan-
 „ ting in de agterſte Wiek heeft, deeze Wie-
 „ ken, wanneer de voorſten zig uitspreiden,
 „ ook een weinig naar vooren trekken; want,
 „ het Haairtje van onder het Haakje wegnee-
 „ mende, zo gebeurde dit niet. Evenwel,
 „ dunkt my, kan zulks het eenigſte gebruik
 „ daar van niet zyn: want hoe zouden de Wyf-
 „ jes dan dit Lighaamsdeel kunnen ontbeeren?
 „ 't Is immers niet waarſchynlyk, dat het Man-
 „ netje, om te vliegen, hetzelfde meer noodig
 „ heeft. Wat hier van zy, deeze deelen ko-
 „ men my zeer aanmerkelyk voor; te meer,
 „ om dat ik ze aan alle Mannetjes Nagt-Kapel-
 „ len, die door my onderzocht zyn, gevonden
 „ heb, en dat menze niet gewaar wordt aan de
 „ Dag-Kapellen”.

V. (21) Pylstaart-Kapel, die de voorste Wieken
 AFDEEL. XLII. Afckleurig heeft met een bleeke Strook;
 HOOFD- de agtersten van boven zwart en aan 't
 STUK. Gewricht rood.

XXI. (22) Pylstaart-Kapel, die de Wieken Roest-
 Tisiphone. kleurig heeft met een zwartagtige Strook.

XXII.
 Thylia.

Deeze beiden, uit Oostindie afkomstig, bevonden zig in 't Kabinet der Koningin van Sweden. Zy hebben beiden omtrent de grootte van die, welke in onze Fig. 1. op Plaat XC. is afgebeeld. Zes evenwydige bleekroode Streepen loopen schuin over de agterste Wieken van de voorgaande. De laatste heeft de Wieken, van onderen, getekend met overlange Streepen, die op de voorsten geelagtig, op de agtersten bruin zyn.

Met de Wieken ongekarteld, die aan 't agter-end van 't Lyf ruig zyn, tot onderscheiding genaamd

O N R U S T E N.

XXIII. (23) Onrust-Kapel, met een ruig Gatje, den
 Tantalus. derden Ring Sneeuw-wit.

(24)

(21) *Sphinx Alis primoribus cinerascantibus, Vittâ pallidâ, postice supra nigris, Basi rubris. M. L. U. Syst. Nat. X.*

(22) *Sphinx Alis ferrugineis Vittâ nigricante. M. L. U. Syst. Nat. X.*

(23) *Sphinx Abdomine barbato, Seguento tertio niveo. M. L. U. Syst. Nat. X.*

(24) Onrust-Kapel, met een ruig Gatje, en een zwarten Gordel.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

(25) Onrust-Kapel met een ruig Gatje en vier Sneeuw-witte Stippen wederzyds.

XXIV.
Tityus.
XXV.
Ixion.

Deeze drie, uit de heete Lugtstreek afkomstig, bevonden zig in het Kabinet van haare Koninglyk Sweedsche Majesteit. De middelste heeft den rand der Wieken zwart.

(26) Onrust-Kapel, met een ruig Gatje, die de zyden van 't Lysf zwart en wit bont heeft, de agterste Wieken Roestkleurig.

XXVI.
Stellazarum.
Van de Mee-
Krappe.

Eenige Planten, die de Blaadjes Sterswyze om den Steel geplaatst hebben, en welke men deswegen Gestraalde of Gesternde noemt, schynen Voedzel te verschaffen aan de Rups van deeze Kapel, die wel niet groot doch ook niet van de kleinsten is. Juffrouw MERIAN hadt haar op het geele Wallstroo, dat men ook wel Onzer Lieve Vrouwe Bedstroo noemt, gevonden; maar ROESEL, haar lang op dat Kruid te vergeeffsch

(24) *Sphinx* Abdomine barbato, cingulo nigro. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(25) *Sphinx* Abdomine barbato, lateribus punctis utrinque quatuor niveis. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(26) *Sphinx* Abdomine barbato, lateribus albo nigroque varis, Alis posticis ferrugineis. M. R. *Eur. II. p. 33. T. 29.*
REAUM. *Inf. I. T. 12. f. 5, 6.* ROES. *Inf. I. Noct. Phal. 1. T. 3.*
BRADL. *Natur. T. 26. f. 1. A.*

V. geeffch gezogt hebbende, kreeg eindelyk eenigen, die op de Mee-Krappe ontdekt waren. **AFDEEL. XLII. HOOFD-STUK.** **RE A U M U R** noemt de Kapel het Sperwertje of de Sperwer: doch wy zullen de benaaming van het Kruid, daar zy op aaft, behouden, en noemenze Onruft van de Mee-Krappe.

De Rups, een echte Pylftaart, kan met regt onder de fraaije Rupsen geteld worden. Zy is van taamelyke grootte, met het Lyf voorwaards dunner, den Kop niet plat, maar rond en klein; het Pyltje, van agteren, vry dik en groot. Op de Geelagtig groene grondkleur is haar Lyf met ontallyke verhevene witte puntjes bezet, die de Huid ruuw maaken op 't gevoel. Langs de zyden loopt, in 't groen, een witte Streep, en de Lugtstippen zyn rood, zo wel als de voorfte Pooten, benevens het end van het Pyltje, dat in fommigen, egter, wit en blaauw gevonden wordt. De Kleur van deeze Rupsen is, tegen de Verandering, geheel roodagtig of bleekbruin.

De figuur der Sprieten, die Knodsagtig zyn, hadt **RE A U M U R** deeze tot zyne Zesde Klasfe, der Dag-Kapellen, en geenzins tot de Nagt-Kapellen doen t'huis brengen. Met reden, inderdaad, want men vindtze by dag haar Aas zoekende te haalen uit de Bloemen, boven welken zy, middelerwyl, al vliegende blyven, en een geduurig geruifch maaken met de Vleugelen, het welk eenigermaate zweemt naar het gebrom der Byën. Evenwel zyn zy zeer fcherpziende

ziende, vlug, schuuw en byster moeielyk te van-
gen. Dus geeft RAY 'er een zeer gepaste be-
naaming aan (*). GEOFFROY noemt haar, ik
weet niet om wat reden, *le Moro - Sphinx*. Men
vindtze dikwils, op de Afrikaanen, Angeliere
en dergelyke Kelkbloemen, waar uit zy, met
haar lang Zuigertje, het Voedzel weeten te haa-
len, dat haar noodig is. Dewyl zy dit dikwils
tegen den Avond doen, zo betrekken de meeste
Liefhebbers haar ook tot de Nagt-Kapellen, en
de voorgeselde eigenschap doet 'er gemeenlyk
den naam van Onrust aan geeven.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

- (27) Onrust-Kapel, die van agteren ruig is, ^{XXVII.}
hoogrood, en de Wieken doorschynende ^{Bombylifor-}
geel bont heeft, de agtersten wit gerand. ^{mis.}
^{Vliegagtig.}

Van deeze vind ik geen nadere beschryving,
noch ook dat dezelve door iemand waargeno-
men zy, dan door onzen Autheur, die zegt,
dat dezelve in Europa zig onthoudt.

- (28) Onrust-Kapel, die van agteren ruig is ^{XXVIII.}
en zwart; het Lyf met een geelagtigen ^{Fusiformis.}
Band, de Wieken doorschynende, zwart ^{Hommelag-}
gezoomd. ^{tig.}

Dee-

(*) *Papilio velocissima*, Alis brevibus, Corpore crasso,
inter volandum Stridorem edens. RAY. *Inf.* 133. N. 1.

(27) *Sphinx* Abdomine barbato coccineo, Alis hyalinis lu-
teo-variis, posticis in margine albis. *Syst. Nat.* X.

(28) *Sphinx* Abdomine barbato nigro, Fasciâ flavescente;
Alis hyalinis margine nigro. BRADL. *Nat.* 26. f. 1. B. ROES.
Inf. III. T. 33. & IV. T. 34. f. 1-4.

I. DEEL. II. STUK.

V. Deeze, welke wy het Glasvlerkje heeten, is in ons Wereldsdeel bekend, doch gantsch niet gemeen. ROESSEL hadt de Verandering niet kunnen waarneemen : naderhand werdt hem, van Zurig in Switzerland, de Afbeelding toegezonden van de Rups, wier Eytjes aldaar in Juny of 't laatst van Mey gevonden waren op een Heesteragtig Gewas, dat men in Duitschland Haag-Kersfen noemt, veel gelykend naar de Kamperfoelie, en thans onder een zelve Geslagt betrokken (*). Doktor SCOPOLI schryft, in Karniolie, de woonplaats toe aan dergelyke (†), hoewel hy niet zeker wist, of de Verandering reeds bekend ware. De Rups gelykt veel naar die van de Mee-Krappe, en heeft ook een rood Hoorntje op 't agter-end.

Het is ontwyfelbaar, dat REAUMUR deeze of dergelyke Glasvlerkjes op 't oog hadt, wanneer hy, onder den naam van *Papillon Mouche*, haar manier beschryft van brommende en vliegende het Sap, even als de Onrust, welke hy *Papillon Bourdon* of *Epervier* noemt, uit de Bloemen te haalen met haar Zuiger, die, dat zonderling is, door GEOFFROY ontkend wordt te zyn in ééne Soort, van hem genaamd *le Sphinx Mouche*, daar hy maar één Kapelletje van

(*) Heck. Kirschen. *Lonicera fructu albo & rubro, sive Xylosteon*, zegt de Schryver, doch bepaalt niet, of het de *Lonicera Xylosteum* van LINNÆUS, dan de *Pyrenaica* zy.

(†) Habitat in *Lonicera*, *Scabiosa*, *Entomol. Carn. p. 133. Metamorphosis occulta.*

van ſchynt gehad te hebben, en van die met den Zuiger maakt hy een andere Soort, welke hy noemt de *Groene Pylſtaart* met doorschynende Vlerken, zynde deeze byna een Duim en de andere nog geen half Duim lang geweest. *Glasvlerkje.*

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

Het groote Glasvlerkje van ROESEL ſchynt in Europa nergens zeer gemeen te zyn; doch in de Sweedsche Boſſchen vindt men menigvuldig een kleiner, dat meer gelykt naar een By of Wesp, dan naar een Hommel. De Kenmerken van hetzelve zyn: het Agterlyf geel, met de Ringen, uitgenomeñ den eerſten en vierden, die t'eenemaal zwart zyn, zwart gerand. Het Borſtſtuk met een geele Vlak op ieder zyde. De Wieken Glasagtig doorschynende, met geele of bruine Adertjes en zwarte Zoomen. De Sprieten zwart, van onderen wit, en de Pooten gedoornd.

Apiformis.
By-agtig,

(29) Onruſt-Kapel, die van agteren ruig is, met een roffen Gordel; de Wieken doorschynende, zwart gerand en gebandeerd.

XXIX.
Culiciformis.
Mugagtig,

Kamhoornig Nagtkapelletje met de Wieken omtrent overal even breed en bruin, was dit voorheen genoemd geweest. Men vindt het in Sweeden, en in ons Land komt het ook ſomwylen voor. Het heeft, volgens de Afbeel-

(29) *Sphinx* Abdomine barbato, cingulo fulvo; Alis hyalinis margine fasciâque nigris. *Syst. Nat. X.* Phalana Alis lineis fuscis, Antennis pectinatis: mas. *Faun. Sæc. 217.*

V. beelding van den Heer CLERK, de Gestalte
 AFDEEL. van een Mug: het Lyf is blaauwagtig, met
 XLII. den zesden Ring geheel rood, de voorste Wiek-
 HOOFD. jes van vooren blaauwagtig, van agteren geel-
 STUK. agtig gezoomd, met een blaauw dwarsstrep-
Glasvlerkje. je (*).

Vespiformis. Een Onrust-Kapel, die in Gestalte veel naar
Wespagtig, een Wesp gelykt, is 'er in de Boffchen van
 Sweeden gevonden. Dezelve heeft het Lyf
 geheel zwart, maar drie agterste Ringen geel
 gerand, en den Kop met een geelen Ring ver-
 sierd. Zy was zo groot als de volgende.

Typulifer- Een andere, genaamd Langpoot-agtige, die
wis. in de Tuinen zo wel als in de Boffchen voor-
 komt, heeft de grootte van de Lang-gebeen-
 de Muggen, welke men, volgens haar Geluid,
 Neefjes noemt, in 't Fransch *Cousins* (†). Het
 Borststuk, in dezelve, is van boven geel, en
 heeft, voorlyker dan de Wicken, een geele
 Streep. De Wicken zyn Glasagtig, zwart ge-
 aderd, getipt en gebandeerd. Het Lyf is zwart,
 doch de Ringen van 't Agterlyf zyn beurtlings
 geel gerand, met den laatsten Ring, die geel
 is, dikwils dubbeld.

Nieuw Jorks Het Nieuw Jorks Glasvlerkje, dat my tot de
Glasvlerkje. Afbeelding *Fig. 6.* verstrekt is, heeft de grootte,
Pl. IC. nagenoeg, van de grootsten onzer Europische,
Fig. 6. naar

(*) *Icox. Inf. Rarior.* Holm. 1759.

(†) *Magnitudo Culicis pipientis, &c.* *Faun. Succ. Ed. II.*
 p. 219.

naar welken het, in Gestalte zeer gelykt, doch de Wieken zyn rosagtig bruin gezoomd, en het Lyf, in 't midden van de Rug, op dergelyke manier gebandeerd, naar 't Borststuk toe Goudklenrig of als verguld, en het Haairige van de Staart Oranje- of Vuurkleurig en zwart bont. Een hooger ros ziet men ook aan den binnenkant der agterste Wieken. De Sprieten zyn zwart.

V.
AFDEEL,
XLII.
HOOFD-
STUK.

Glasvlerkjes

(30) Onrust-Kapel, die het Agterlyf geheel zwart en ruig aan 't end heeft.

XXX.
Salmachus.

Van een dergelyke als deeze, die zig bevondt in het Kabinet van de Koningin van Sweden, maakt P E T I V E R gewag onder den naam van klein Hommel-Uiltje met het Lyf zwart en den Aars Saffraankleur. Het heeft de grootte van een Mug en op de Wieken een zwart Maantje. Men telt het onder de Europische Insekten.

(31) Onrust-Kapel, die het Agterlyf aan 't end ruig heeft, van boven gewolkt bruin, van onderen rosagtig; de agterste Wieken by 't Gewricht geel.

XXXI.
Belis.

Deeze onthoudt zig in de heete Lugtfreek.

B A S.

(30) *Sphinx* Abdomine barbato, toto nigro. M. L. U. *Syst. Nat.* X. *Phalæna bombylius*, parvus, Corpore nigro, Anærocco. P E T. *Gaz.* 67. T. 42. f. 6.

(31) *Sphinx* Abdomine barbato, supra nebuloso, subtus fulvescente; Alis posticis Basi flavis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

BASTAARD-ONRUSTEN.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

XXXII.
Filipendula.
St. Jans Ka-
pelletje.

(32) Kapelletje met de bovenste Wieken He-
melfcbblaauw, en daur op zes roode Stip-
pen; de agtersten ongevlakt rood.

Van veelen worden deeze genoemd Sint Jans Kapelletjes; doch die naam, oordeelen ande-
ren, dat aan zekere Uiltjes of Nagt-Kapellen,
van dergelyke Kleur, toebehoort. Inder-
daad, dewyl 'er geen bewys is, dat de Rups
zig meer op het St. Jans Kruid, dan op ande-
ren onthoude, zo kan het Insekt daar van naau-
lyks den naam voeren. Het vliegen omtrent St.
Jans Dag, in de Zomer, heeft dit Kapelletje ook
met veele anderen gemeen. Juffrouw MERIAN
hadt de Rups met Bladen van den Boom, ge-
naamd *Carpinus*, gevoed; LINNÆUS stelt de
Woonplaats op het Kruid, dat men, wegens
de Draadagtige Wortelen, met Knobbels daar-
aan, *Filipendula* tytelt: doch ROESEL heeft
de Rupsen, zo wel als REAUMUR, met Gras
opgekweekt, en, dewyl zy ook haar Tonnet-
jes of Spinzels maaken aan de steeltjes van
Gras

(32) *Sphinx* Alis superioribus cyaneis, punctis sex rubris;
inferioribus rubris immaculatis. *Faun. Suec.* 314. MOEFF. *Inf.*
966. f. 97. f. ult. ALB. *Inf.* T. 32. f. C. D. JONST. *Inf.*
T. 7. f. 3. MER. *Eur.* II. T. 17. f. 67. PET. *Mus* 36 N.
330. REAUM. *Inf.* I. T. 12. f. 14-17. II. T. 2. f. 2. RAY.
Inf. 134 N. 2. GORD. *Inf.* II. T. 31. ROES. *Inf.* I. NOÏT.
Phal. 2. T. 57. LIST. *Goed.* f. 37. WILK. *pap.* 46. T. 123.

Gras; zou menze, met reden, den naam kunnen geeven van Gras Kapelletjes. Evenwel zal ik ze, tot onderscheiding van de voorgemelde Gras-Kapellen*, den gewoonen naam laten behouden. Sommigen geeven er, wegens de Vlakken, den naam van Luipaard aan. WILKES tyteltze *the Burnet-Moth*, en beeldtze af op die wilde Stekelige Roos met witte Bloempjes en kleine Blaadjes, die wy hier Duinroos noemen, in Engeland genaamd *the Burnet-Rose*.

De St. Jans Kapelletjes, daar ik van spreek, zyn zeer aanmerkelyk wegens de zonderlinge figuur der Sprieten, welke den Heer REAUMUR aanleiding gaf, om een byzondere Klasse te formeeren van de genen, die dezelve byna als Ramshoornen hebben †. Hoewel die overeenkomst niet al te naauwkeurig is, gelyk uit de Afbeelding *Fig. 2, b*, op onze Plaat LXXXVI, blykt, zo heeft niettemin GEOFFROY daar zelfs een derde Familie van gemaakt onder zyne Pylstaarten, die onderscheidende door den naam van *Sphinx Beliers*. ROESEL merkte die byzonderheid niet genoegzaam aan, om dezelve van de Nagt-Kapellen af te zonderen; daar het in tegendeel zeker is, dat het Beestje wezentlyk by dag vliegt, en wegens de figuur der Sprieten volstrekt behoort tot dit Geslacht.

Bovendien hebben deeze Kapelletjes hog eischappen, welke haar grootelyks doen verschillen van de Dag-Kapellen. Zy houden zig in de Paaring ongemeen stil, zo dat menze ge-

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

*St. Jans-
Kapelletje.*

paard zittende op de manier, die in gemelde Figuur is aangewezen, gemakkelyk met de Bloemknop, waat op zy zitten, van de eene plaats naar de andere draagen, t'huis brengen of in een Doosje kan doen; zonder dat zy gestoord worden of zig van één scheiden, voor dat haar bezigheid af is. Die ik dus mede nam, in de Maand Augustus, te zes Uuren s'avonds, zegt REAUMUR, scheidden zig niet van elkander voor tien Uuren, s'morgens, op den volgenden Dag. Ook zyn zy niet schuw, latende zig zeer gemakkelyk vangen; gelyk men dit op sommige tyden, in 't Duin en elders, daar Zandgronden zyn, ondervindt; als wanneer men 'er zo veel kan krygen als, ja meer dan men begeert. In de Werken aan de Greb, vond ik deeze Diertjes, schryft my zeker Liefhebber, in Mey 1764, verbaazend menigvuldig. Zo hebben wyze, in 't Duin buiten Haarlem, ook ontmoet, dat men 'er honderden kon bekomen. Voorleeden Jaar is 'er zelfs op een Erf, binnen deeze Stad Amsterdam, één gevangen.

De Rups.

„ De Rups vertoont zig, (zegt die zelfde „ Autheur,) op 't bloote Oog byna kaal, doch „ zy heeft witte Haartjes, die kort zyn, en „ voortkomen uit zo platte Knobbeltjes, dat „ men een Vergrootglas noodig heeft omze „ te vinden. De heerschende Kleur is een „ schoon Citroengeel, met vyf Streepen, uit „ zwarte Stippen samengesteld. Een deezer „ Streepen loopt langs de Rug, en bestaat uit „ groo-

„ grooter Vlakken, van eene Ruitswyz' vierkante
 „ figuur, dan de twee anderen, op zyde; doch
 „ de onderften hebben de Vlakken halfmaans-
 „ wyze. Zodanig eene Rups, die, onder het
 „ tekenen, verfcheide Druppelen Vogts uitgaf
 „ op verfcheide plaatfen van haar Lyf, zag ik
 „ Stukjes affcheuren van de Huid, met haare
 „ Tandén, die zy dan vallen liet. Zou dit de
 „ manier zyn, op welke deeze Soort van Rup-
 „ fen vervelt, of is het alleen in de laafte
 „ Verandering, dat zy zig de Huid dus kwyt
 „ maaken? Een dag of twee daar na, (het
 „ was in 't laafte van Juny,) fpon deeze Rups
 „ zig in”.

V.
 AFDEEL.
 XLII.
 HOOFD-
 STUK.

*St. Jans-
 Kappelletjes*

Wy hebben gezien, dat de Dag-Kapellen in 't algemeen, weinigen uitgezonderd, haare Popjes bloot in de Lugt laaten hangen; dat de Pylstaarten die in de Aarde verbergen. Wy hebben opgemerkt, dat de eerften veelal zeer fchielyk, in veertien Dagen tyds, uit de Poppen komen; de anderen, in tegendeel, byna een Jaar; ja, fomtyds, twee of drie Jaaren, in die ftaat blyven, overwinterende altoos in de Poppen. De St. Jans-Kapelletjes verfchillen, in meer dan één opzigt, van beiden. Zy maaken een Spinzel, dat eigentlyk geen Tonnetje is, maar een Zyden Beursje, vaftgelymd aan een Gras-Steeltje. Ik heb reeds daar van gefproken *. Hier in is haar Popje, fomtyds ten

* zie bladz.

95.

vervat; beweegende zig op 't aanraaken zeer

V. sterk, daar de Rups weinig aandoening van
 AFDEEL heeft. Uit dit Popje komt, gelyk de andere
 XLII. Dag - Kapellen, het Vlindertje in veertien Da-
 HOOFD- gen te voorschyn: hetzelfde legt Eytjes die
 STUK- rond zyn als Paarlen, waar uit de Rupsjes in
 St. Jans- korte Dagen voortkomen. Deeze ter halver
 Kapelletje. groey, en ontrent een Duim lang geworden zyn-
 de, gaan overwinteren in de een of andere
 schuilplaats; zo ROESEL aanmerkt. Dit doen,
 gelyk bekend is, ook andere Rupsen, doch
 * zie blad, meest die van Nagt - Kapellen *.

36.

Het St. Jans - Kapelletje is zeer fraay gekleurd.
 De zes Karmynroode Stippen of liever rondag-
 tige Vlakken der voorste Vleugelen, steeken
 heerlyk af op den groen- of blaauwagtigen
 Grond, die dikwils een Goudglanzigen weer-
 schyn heeft, en de agterste Wieken, in 't ge-
 heel rood, zyn fierlyk Hemelschblauw gerand.
 Ik kan, in deeze Kleuring, het onderscheid niet
 vinden tusschen de Mannetjes en Wyfjes, maar
 wel in de figuur of dikte. Ook zyn de roode
 Ringetjes, welken ROESEL om het Lyf van
 eenige Mannetjes vondt, in verscheidene, die
 ik te vooren gevangen heb, of thans by my
 uit gevonden Poppen uitgekomen zyn, niet
 waargenomen. Groot was, gelyk ik gezegd,
 heb, het verschil van de Grondkleur der voor-
 ste Wieken; doch dit verschil hadt plaats in de
 beide Sexen. Ik heb ook niet kunnen vinden,
 dat de twee Vlakken, die digst aan het Gewricht
 zyn, in de Wyfjes meer vereenigd waren, dan
 in

in de Mannetjes; gelyk GEOFFROY, in navolging van onzen Auteur, verhaalt. De Pooten, Sprieten, Kop en het Lyf, zyn blaauw-agtig zwart.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD-
STUK.

De laatstgemelde vindt, omstreeks Parys, eene Verscheidenheid van deeze St. Jans-Kapelletjes, welke een weinig kleiner was, hebbende ook de voorste Wieken rood, met zes zwarte Vlakken en bruin gerand. Voorts was in dezelve het bovenste van het Borststuk met een weinig rood gezoomd, dat daar aan een soort van Halskraag maakte. Zodanigen hebben wy hier niet aangetroffen.

(33) Kapelletje, dat groenagtig zwart is, en de Wieken met gevensterde Stippen, zes op de voorsten, twee op de agtersten heeft; het Lyf met een geelen Gordel.

XXXIII.
Plegia.

In Duitschland vindt men dit Kapelletje, dat volgens HASSELQUIST ook voorkomt in Syrie. Het heeft de grootte en gestalte byna van het voorgaande, doch is geheel en al groenagtig zwart. De Sprieten zyn Draadvormig, met de tippen van boven witagtig. Op de Wieken vindt men gevensterde of Glasagtige plekjes, waar van op de voorsten één, twee, drie, nevens elkander; op de agtersten twee, een groot.

PL. XC.
Fig. 7a.

(33) *Sphinx visidi-arra*, Alis punctis fenestris, superiorum sex, inferiorum duobus; Abdomine cingulo luteo. *Syria Nat. X.* FRISCH, *Inf.* VI. p. 33. T. 15. fig. mala.

V. grooter, en een dat zeer klein is, naar het Ge-
 AFDEEL. wricht toe. Het Agterlyf heeft, van boven,
 XLII. een geelen Gordel van éénen Ring, die van
 HOOFD. ondéren niet famenloopt, en by het Borststuk
 STUK. een gedeelte van zulk een Gordel. Dit alles
 bevindt zig dus in één van die Kapelletjes, tot
 het määken der Afbeelding *Fig. 7*, uit myne
 Verzameling gebruikt.

De Rups. FRISCH werdt, in 't Voorjaar, een Insekt
 gebragt, het welk Wieken hadt, die doorschy-
 nende waren als der Wespen, en Sprieten van
 meer dan veertig Leedjes; zo dat hy hetzelve,
 voor een groote *Ichneumon* of Boor - Wesp, aan
 eene Naald stak. Op die Naald leid het, voor-
 enaleer het kwam te sterven, eenige Eijertjes,
 uit welken vervolgens, toen hy die op versche
 Aarde leide, kleine Rupsjes kroopen, bruin van
 kleur, met roodagtige Haairtjes en geele Knob-
 beltjes. Zy vraten Meel, en knaagden somwy-
 len een gaatje in een Melde - Blad, verbergende
 zig nu en dan in de Grond, en komende 'er
 wederom uit. Deeze Rupsjes vervelden op haar
 tyd, en kreegen eindelyk, op agt Ringen langs
 de Rug, nevens de Slagader, die midden op de
 Rug in de langte loopt, Boschjes van Hairen
 of liever kleine Pluimpjes. De andere Haairtjes,
 die deeze Rupsen hadden, stonden op zwarte
 Knobbeltjes, waar van wederzyds, met de vier
 Pluimknopjes, tien op ieder Ring van hem ge-
 teld werden: doch op de Staart was 'er niet meer
 dan één. Hy verwonderde zig over deeze ge-
 stal.

stalte der Rupsen, welke derhalve tot die, daar men den naam van Borstel - Rupsen aan geeft, in *Fig. 6.* op **PLAAT LXXXIV.** afgebeeld, moeten behooren.

V.
AFDEEL.
XLII.
HOOFD.
STUK.

(34) Kapelletje, dat zwart is, ende Wieken met gevensterde Stippen heeft; het Agterlyf by het Borststuk groen, de randen der Ringen rood.

XXXIV.
Creusa.

Dit, dat zig in 't Kabinet van de Koningin van Sweeden bevondt, was uit de heete Lugtstreek afkomstig.

(35) Kapelletje, dat zwart is en de Wieken met geele Vlakken heeft; op de voorsten drie op de agtersten twee; het Agterlyf met twee hoogroode Gordels.

XXXV.
Polymena.

Dit Oostindisch of Chineesch Kapelletje hadt den Kop zwart, (de Sprieten waren 'er af geraakt,) van vooren wit: de Wieken zwart, de voorsten met drie geele Vlakken, waar van de middelste dubbeld; de agtersten met twee: het Agterlyf zwartagtig blaauw, met den eersten Ring rood; den tweeden en derden blaauw; den

(34) *Sphinx nigra*, Alis maculis fenestratis; Abdominis Basi viridi, Segmentorum marginibus rubris. *M. L. U. Syst. Nat. X.*

(35) *Sphinx nigra*, Alis maculis luteis; superiorum tribus, inferiorum duobus; Abdomine cingulis binis coccineis. *Syst. Nat. X.*

V. den vierden, vyfden en zesden rood; den zevenden zwart.

AFDEE I.
XLII.

HOOFD-
STUK.

XXXVI.
Cassandra.

(36) Kapelletje, dat zwart is, en het Agterlyf wederzyds met vyf blaauwe Vlakken, by 't Borststuk en van agteren, als ook den Bek, en de Dyën aan 't Lyf, hoogrood heeft.

Dit Westindische zweemt zeer naar het St. Jans Kapelletje. De Bek is Bloedkleurig met een Spiraale Tong; de Wieken zyn zwart.

XXXVII.
Pestivicornis.

(37) Kapelletje, dat bruinagtig is, met een Bloedkleurige Halskraag, en de Wieken Violet heeft, met twee witte Banden, die omtrent afgebroken zyn.

De gekamde Sprieten, die egter aan 't end Draadagtig uitloopen, geeven den bynaam aan dit Oostindische, het welk ook de Gestalte heeft van het St. Jans Kapelletje.

XXXVIII.
Staticee.
Zeegras-
Beeltje.

(38) Kapelletje, dat groenagtig blaauw is, met de agterste Wieken bruin.

Het

(36) *Sphinx nigra*, Abdomine utrinque maculis quinque czruleis, Ano, Ore, Basique Femorum Abdominisque, coccinis. *Syst. Nat. X.*

(37) *Sphinx subfusca*, Alis violaceis, Fasciis duabus albis subinterruptis; collaris Sanguineo. *Syst. Nat. X.*

(38) *Sphinx viridi-czrulea*, Alis inferioribus fuscis. *Faun. Suec. 338. It. Wgoth. 27. Papilio parva Alis pendulis. RAJ. Inf. 124. N. 3. Papilionoides Pratenfis viridis minor. PET. Mus. 35. N. 329.*

Het klein Kapelletje, met hangende Wieken, van RAY, en het klein Kapel-agtig groen Beestje der Weiden, van PÉTIVER, worden hier t'huis gebragt. Men ontmoet het, volgens LINNÆUS, op de Velden, daar het zogenaamde bloeiend Zee-Gras, dat men ook wel tot sieraad in de Tuinen houdt, menigvuldig groeit, en daarom noem ik hetzelfde Zeegras-Beestje. Het is ruim zo groot als een Koeijen-Vlieg, met de voorste Wieken, van onderen, en de agtersten wederzyds, bruin; de voorsten van boven blaauwagtig groen glinsterende. De tekening van hetzelfde, in *Fig. 8* op *Plaat XC*, is gemaakt naar zodanigen, die in 't voorleeden Jaar op de Hey, buiten Naarden, gevangen zyn. Men heeft 'er ook die, in plaats van groen, zwart zyn, gevonden. In de Mannetjes zyn de Sprieten gekamd.

Dit laatste Beestje, zegt Doktor SCOPOLI, (die hetzelfde op de groene Heuvelen, in Karniolie, niet zeldzaam vondt,) maakt een overgang van de Pylstaarten tot de Nagt-Kapellen, waar van het de Sprieten heeft; hoewel het, niettemin, in dit Geslagt behoorde; zo wegens het vliegen over dag, als om dat het een ongemeene overeenkomst, in Gestalte, heeft met de voorgaande. Zyne *Sphinx Carniolica* schynt my weinig of niet te verschillen van de St. Jans Kapelletjes.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

XLIII. H O O F D S T U K.

Beschryving van 't Geslagt der NAGT-KAPELLEN, by sommigen Uilen genaamd, die verdeeld worden naar dat de Sprietten gepluimd zyn of ongepluimd, en waar by komen de Landmeeters of Spanrupfen; de Bladrollers, de Motten en Veer-Uiltjes, als byzondere Benden uitmaakende van dit Geslagt, tot het welke zy, wegens de gelykheid van Gestalte, betrokken zyn.

Naam.

Ik heb reeds meermaalen gezegd, wat men door NAGT-KAPELLEN verstaat, en schoon ik erken, dat zy allen, ten naauwste genomen, niet juist by Nagt alleen vliegen, is het doch zeker, dat de meesten niet by Dag, dan by toeval en gedwongen, of stil zittende en onder eenig bedekzel zig verschuillende, gevonden worden. Eenige Liefhebbers geeven 'er, als aangemerkt is, den naam van *Uilen* of *Uiltjes* aan, in onderscheiding van de *Dag-Kapellen*, welken zy *Vlinders* noemen*; doch ik weet niet, waarom de benaaming van *Kapellen*, niet, zo wel op deeze als op de anderen, toepasselyk zou zyn. De benaamingen zyn, van ouds tot heden, willekeurig, en men behoeft geen zins een ander, wanneer hy slegts de verwarring mydt, en buiten noodzaake geen nieuwe Naamen smeedt, over zyne ver-
kie-

* Zie
bl. 116.

kiezing te berispen. WILKES noemt, in 't Engelsch, de Nagt-Kapellen in 't algemeen, zeer oneigen, *Moths*, dat is Motten, en de Pylstaarten of Onrusten, *Hawk Moths*, dat is, Havik- of Sperwer-Motten. LINNÆUS heeft den Geslagtnaam gebruikt van *Phalena*, welke zuiver Grieksch is, en in overoude tyden de Vliegen, die by nagtlicht geeven, of Insekten, welke des avonds, of by nagt, naar een brandende Kaars of Fakkelt oeschieten, betekende. Men zegt, dat de Nagt-Kapellen of Uilen dit ook doen, en dus gemakkelyk te vangen zyn, wanneer men met een brandende Toorts door de Boffchen gaat. Sommigen volgen het in 't Fransch, met den naam van *Phalene*; doch de kundige Heer REAUMUR hadt alle de Donsvleugelige Insekten maar in *Papillons diurnes & nocturnes*, dat is Dag- en Nagt-Kapellen, onderscheiden *. De Duitschers, gelyk ROESEL, geeven den naam van *Nacht-Vogel* aan die van dit Geslagt.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

* Zie
bl. 169.

De Nagt-Kapellen hebben verscheide aanmerkelyke byzonderheden. Haare Rupsen verschillen ongelyk meer in gestalte dan die der Dag-Kapellen. Men vindt 'er veelen onder met minder dan zestien Pooten, het welk het algemeen getal is in die der twee voorgaande Geslagten, of in de volmaakte Rupsen, zognaamd, hoedanigen de grootsten en menigvuldigsten ook onder die van dit Geslagt zyn. Van die met veertien Pooten, welke de twee-

Verschieder
Rupsen.

V. de, derde en vierde Klasse van Rupsen by RE-
 AFDEEL. AUMUR uitmaaken *, is het getal niet groot.
 XLIII. Die met twaalf en tien Pooten zyn de genen,
 HOOFD- welke men Landmeeters, Krammetjes of Span-
 STUK. Rupsen noemt. De Heer REAUMUR stelt, dat
 * Zie de Rupsen der Motten of Mot-Kapelletjes
 bl. 16. 17. aangemerkt kunnen worden maar agt Pooten te
 hebben †, om dat de zes middel-Pooten, in
 † Zie dezelve, byna onzichtbaar zyn, voor 't bloote
 bl. 13, 17. Oog; doch wy houden die mede voor volmaak-
 te Rupsen, dewyl het Mikroskoop ontdekt heeft,
 dat zy weezentlyk zestien Pooten hebben.

Hoewel het waar is, dat de meeste ruige of
 Haairige Rupsen Nagt-Kapellen uitleveren, zo
 zyn ook veele Maskers van dit Geslagt, Haair-
 loos, kaal en glad van Lyf. De Zyde-Worm
 geeft daar van een wereldkundig voorbeeld.
 Onder de ruige § munten eenigen, gelyk die,
 § Zie welke men de Beer noemt, door de langte van
 bl. 24, 25. het Haair uit, dat deeze Insekten afschuwlyk
 maakt; in anderen is het Haair zo styf, dat de
 afbreekende puntjes in de Huid, van de genen,
 die ze behandelen, Jeukt en Vuurigheid ver-
 wekt †; waarom zy van sommigen voor Veny-
 nig gehouden worden. Ondertusschen moet
 † Zie men 'er de regte Gedoornde of Doorn-Rupsen
 bl. 103. van uitzonderen, die in 't algemeen Dag-Ka-
 pellen voortbrengen.

Wat de grootte aanbelangt, moet men wee-
 ten, dat die in de Rupsen en Kapellen niet al-
 toos evenredig is. Daar zyn Rupsen, die klei-
 ner

ner Kapelletjes uitleveren , dan anderen die kleiner zyn . De Rups van de Duitsche Paauw-Oog , by voorbeeld , is weinig langer dan de Ring-Rups ; daar doch de Kapel van deeze laatste naauwlyks half zo breed is , als het Wyfje van de eerstgemelde . Men vergelyke , om verder hier van overtuigd te zyn , de Bastaard Satyn-Kapellen , welke nagenoeg even groot als de Kapellen der Ring-Rupsen zyn , slegts met haare Maskers , die byna de helft verschillen . Ook zyn de Nagt-Kapellen , in 't algemeen , veel kleiner ten opzigt van de Rupsen , dan de Dag-Kapellen , doch dikker van Lyf , inzonderheid de Wyfjes . In 't kleine goed zal mooglyk die onevenredigheid nog veel grooter zyn ; doch niemand twyfelt of de Maskers der Veer-Uiltjes , en inzonderheid die der Motten , welke men Schietertjes noemt of Motwormpjes , zyn by uitstek klein .

Alle de Rupsen der Nagt-Kapellen maaken zig , na verscheide maalen van Huid verwisseld te zyn , een Spinzels of Tonnetje , waar in zy de verandering ondergaan . Van de manier , hoe zy dit doen , de verschillende Stoffen , welke zy daar toe bezigen , en wat meer daar omtrent in agt te neemen is , heb ik reeds omstandig gesproken * . Men heeft thans in de West-

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD.
STUK.

Haar Verandering.

* Zie
bl. 85. euza

V. anderen : byna gelyk de Motten. De Poppen
 AFDEEL. van dit Geslagt zyn altoos rondagtig, en niet
 XLIII. hoekig gelyk die der Dag-Kapellen *. De
 HOOFD- meesten komen niet dan in 't volgende Jaar uit,
 STUK. en dikwils blyven zy meer dan één Saizoen over,
 * Zie
 bl. 56. gelyk wy reeds opgemerkt hebben † ; doch
 † Bladz. 112. door konst kan dit uitkomen , volgens R E A U -
 M U R , zeer veel vervroegd worden §. Even als
 § Zie bl. de Bloemen , zou men dus Kapellen kunnen
 107. enz. doen voortkomen op een Schoorsteen-Mantel , of
 in een Broey-Kas , in 't midden van den Winter.

Kenmerken
 der Kapellen.

De Kapellen van dit Geslagt zyn , in 't alge-
 meen , zo fraay niet als de Dag-Kapellen. Haar
 Lyf is , naar evenredigheid van de Wieken ,
 grooter en dikker ; des zyn zy ook veel logger
 en minder bekwaam tot vliegen ; hoewel men
 'er onder vindt die zeer snel zyn en niet ge-
 makkelyk te vangen. Ongemeen groot is het
 verschil der Mannetjes en Wyfjes , in dit op-
 zigt ; die daar aan niet alleen , maar ook door
 de Kleur , veelal , gemakkelyk van elkander
 te onderscheiden zyn. Men heeft 'er zelfs
 onder ontdekt , wier Wyfjes in 't geheel geen
 Wieken , of niet dan kleine stompjes heb-
 ben , tot vliegen onbekwaam : ja sommige
 gelyken in 't geheel niet naar een vliegend
 Schepzel.

De Sprieten. Het voornaamste Kenmerk , dat de Nagt-
 Kapellen onderscheidt , zyn de Sprieten , die in
 haar meer de figuur van Hoorntjes hebben ; als
 van den wortel , naar 't end toe , allengs ver-
 dun-

dunnende of versmallende en aldaar spits uitloopende. Zy zyn niet geknopt of knodsagtig, en dus aan't end dikker, gelyk in de Dag-Kapellen; noch ook driekantig en in't midden dikst, gelyk die der Pylstaart-Kapellen of Onrusten. Tweederley Sprieten, van dien aart, komen hier in aanmerking, naamelyk die Pluimagtig, en die Draad- of Borstelagtig zyn, en dit laatste heeft ook eenigermaate in de Wyfjes der genen plaats, wier Mannetjes de Sprieten gekamd hebben*. REAUMUR noemde de Draadswyze Sprieten Kegelvormig en gekraald, om dat zy als uit dicht aan elkander gevoegde korreltjes of Kraaltjes bestaan.

V.
AFDEEL
XLIII.
HOOFD-
STUK.

* Zie
bl. 171.

In de houding der Wieken is, bovendien, eenne aanmerkelyke byzonderheid. Zy ligten dezelve niet op, maar vliegende hebben zy die meest horifontaal, en stil zittende hangen de Wieken neer; als zynde in de meesten niet bekwaam om overend gezet te worden, gelyk die der Dag-Kapellen. De Wieken, naamelyk, van deeze, komen, met haaren binnenkant, onder het Lyf, en die der Nagt-Kapellen daar boven op, hetzelfde bedekkende niet alleen, maar in sommigen zelfs omvattende. Wy hebben gezien, hoe REAUMUR uit deeze houding der Wieken eene Onderdeeling van Geslagten afleidt †, en zy geeft ook voet tot die der Ben-
den van onzen Autheur, welke op deezen leeft
geschoeid is.

Houding der
Wieken.

† Bladz.
176.

P H A L Æ N Æ
dividuntur in septem
P H A L A N G E S.I. BOMBYCES; *Antennis pectinatis:*Elingues, *absque linguâ manifeste Spirali;*
*læves dorso nec cristata;**Alis patulis, 1-7; Alis reversis, 8-21; Alis*
*deflexis, 22-34.**cristata, dorso fasciculis exasperato, 35-40.*Spirilingues, *Linguâ involuto-Spirali;**læves, Alis patulis, 41-44; Alis deflexis; 45-52.**cristata dorso, 53-58.*II. NOCTUÆ; *Antennis Setaceis nec pectinatis:*

Elingues, 59-63.

Spirilingues:

*læves dorso, 64-85; cristata dorso, 86-126.*III. GEOMETRÆ; *Alis patentibus Horizontalibus quies-*
*centes:*Pectinicornes: *Alis pecticis angulatis seu dentatis;*
127-133: Alis pecticis rotundatis integris, 134-
*154.*Seticornes: *Alis angulatis, 155-161. Alis rotun-*
*datis, 162-201.*IV. TORTRICES; *Alis obtusissimis ut fere retusis, pla-*
*niusculis, 202-225.*V. PYRALIDES; *Alis conniventibus in figuram delto-*
*ideam forficatam, 226-233.*VI. TINEÆ; *Alis convolutis fere in Cylindrum; fronte pro-*
*minulâ, 234-298.*VII. ALUCITÆ; *Alis digitatis, fissis ad Basin, 299-*
304.

DE NAGT-KAPELLEN.

worden verdeeld in zeven

B E N D E N.

V.
AFDEEL,
XLIII.
HOOFD-
STUK.

I. PLUIMSPRIETEN; met de Sprietten Pluimswyze gekamd:

Ongetongde; die geen blykbaaren Zuiger hebben; en

de Rug *effen*, *niet gekamd*: met de Wicken uitgebreid, 1-7; de agterften voor nit fleekende, 8-21; Dakswys' afloopende, 22-34.

de Rug *gekamd* of ruuw door Borsteltjes, 35-40.

Getongde; die een omkrullende Zuiger hebben; en

de Rug *effen*: met de Wicken uitgebreid, 41-44;

met de Wicken Dakswys' afloopende, 45-52.

de Rug *gekamd*, 53-58.

II. BORSTELSPRIETEN; met de Sprietten ongepluimd en Borstelagtig:

Ongetongde; 59-63.

Getongde: met de Rug *effen*, 64-85; met de Rug *gekamd*, 86-126.

III. LANDMEETERS of Spanrupfen; wier Kapel, stil zittende, doorgaans de Wicken Horizontaal, vlak uitgebreid houdt:

met *Gepluimde* Sprietten; de agterfte Wicken hockig of getand, 127-133: de agterfte Wicken ongekarteld, rond van rand, 134-154.

met *Ongepluimde* Sprietten; de Wicken hockig, 155-161: de Wicken rondagtig, 162-201.

IV. BLADROLLERS; waar van de Kapel de Wicken stompagtig en byna vlak heeft, 202-225.

V. GESCHAARDE; wier Wicken famengevoegd een Schaarswyze driehoekige figuur maaken, 226-233

VI. MOTTEN; met de Wicken om het Lyf, Cylanderswyze, te famengerold: het Voorhoofd gekuifd, 234-298.

VII. VEER-UILTJES; die de Wicken Vederagtig, tot aan het Gewricht toe gespleeten hebben, 299-304.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 Andere Ver-
 deelingen.

* zie
 bl. 50.

Men ziet dan, dat LINNÆUS de Rupsen; zo wel als de Kapellen, gebruikt heeft in zyne Verdeeling, welke in lang zo uitgebreid niet is; als die van REAUMUR, doch uitvoeriger en naauwkeuriger dan die van ROESSEL, door wien de eigentlyke Nagt-Kapellen maar in drie Klassen onderscheiden waren*, onder welke eene was van Spanrupfen of Krammetjes en de laatste van al het kleine goed: dus de vier laatste Renden, van onzen Auteur, onder een gemengd, bevattende. GEOFFROY heeft, in tegendeel, van de Motten en Veer-Uiltjes, ieder, een byzonder Geslacht gemaakt; waar van de eersten inzonderheid daar door verschillen, dat de Rups in een Scheede gehuisvest is; de laatste, doordien het Popje in geen Tonnetje of Spinzel is verval. Twee groote Familien maakt hy, voor 't overige, van de Nagt-Kapellen of Uilen, waar van de eerste der zodanigen, die de Sprieten Kamswyze of gepluimd hebben; de andere die dezelve Draadagtig hebben, en niet als Pluimen. Dan wordt, verder, ieder Familie door hem gesindeldeeld, 1. in zulken die geen Zuiger hebben, en die al een Zuiger hebben, met de Wicken vlak uitgespreid (1), of Dakswyz' afloopende (3). Van die met ongepluimde Sprieten egter, en geen Zuiger, daar LINNÆUS 'er vyf van heeft, waar onder vier Europeische; was aan dien Franschman nog geene voorgekomen. Doktor SCOPOLI volgt onzen Auteur, uitgenomen,

dat

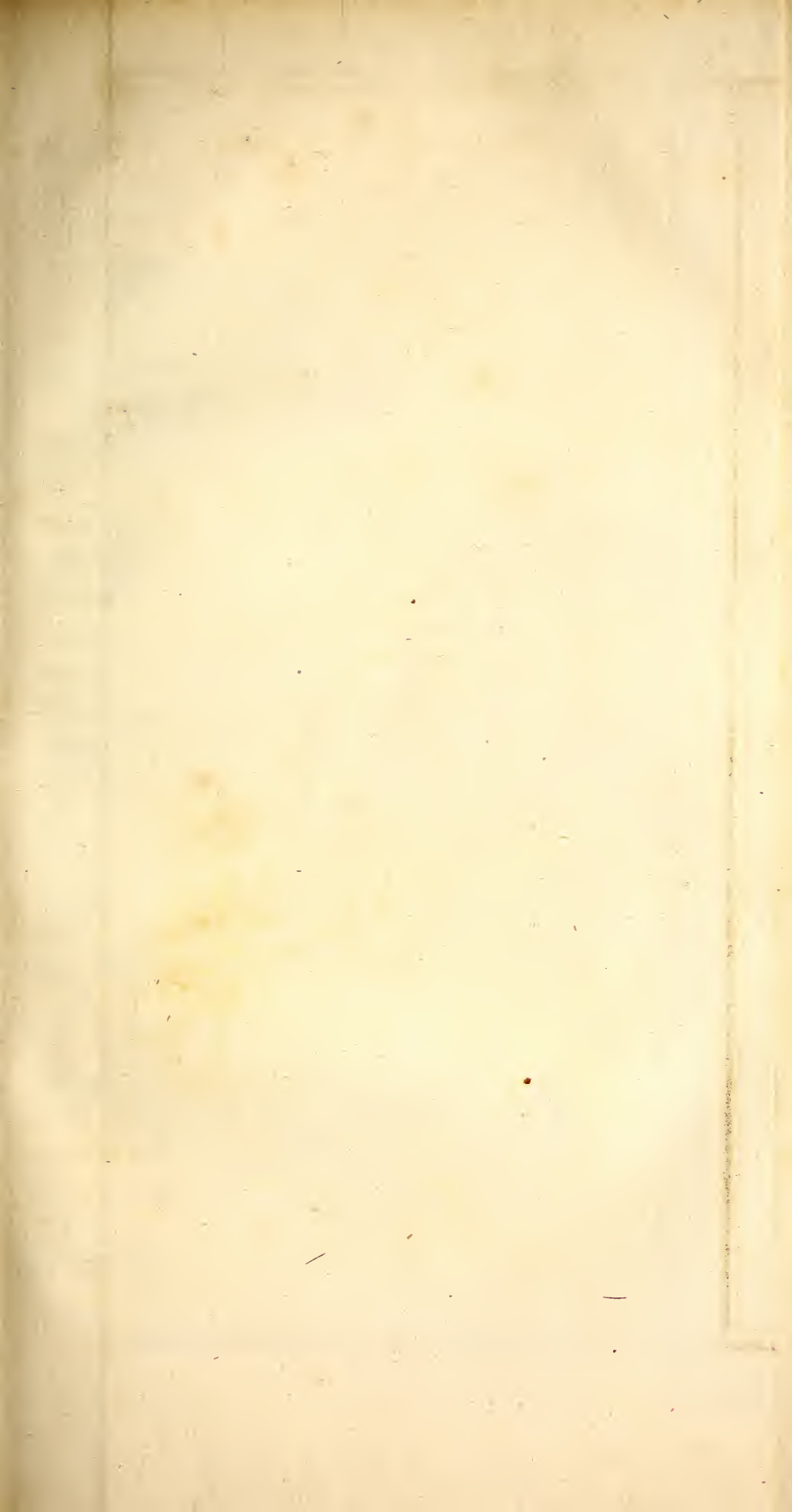

Fig. 3.

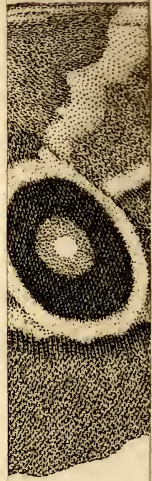

Fig. 1.

Fig. 2.

dat hy de twee eerste Benden in een smelt, en die alleenlyk door het Tonnetje, dat bloot is of in de Aarde verborgen, onderscheidt, en dus maar zes Benden heeft, maakende in die der Landmeeters of Spanrupfen, door de figuur der Wicken, ook nog eenige Onderdeelingen.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Wat de Kleur aangaat, die is, in de meeste Nagt-Kapellen, bruin of graauw, en dus minder aanzienlyk; doch in veelen, daarentegen, overtreft zy den luister der Dag-Kapellen. Ik wil nu niet staan blyven op de schoonheid, welke in veelte Motjes doorstraalt, daar het Mikroskoop wonderen in ontdekt. Ook zal ik niet omstandig spreken van de hooge Kleuren van 't Rooode Weeskind, de Beer-Rups Uil en dergelyken: noch van de sierlyke Tekening der Gaauw Oogen, als waarlyk uitmuntende zynde; inzonderheid van die, welke de Koninglyke genoemd wordt; overtreffende alle de Europische Kapellen, bovendien, in grootte. Ik heb tegenwoordig de Oost- en Westindische Spiegeldragers op 't oog, die in grootte en fraaiheid van Kleur, zo wel als in Tekening, pronkstukken zyn onder de Kapellen.

De Kleur.

Het groote getal der Soorten is door LINNÆUS aldus verdceld. Zyn Ed. heeft 'er agt-en-veftig in de Eerste Bende; agtenezestig in de Tweede; vyfzenzeventig in de Derde of die der Spanrupfen; vierentwintig in de Vierde; agt in de Vyfde; vyfzenzestig in de Zesde of die der Mot-

Soorten.

V. ten, en niet meer dan zes in de Zevende
 AFDEEL. Bende.

XLIII.

HOOFD-
 STUK.

P L U I M S P R I E T E N ,

Ongetongde, met de Wicken uitgebreid.

I.

Atlas.
 Grootte Spie-
 goldraager.

(I) Nagt. Kapel, met gepluimde Sprietten, die
 geen Zuiger heeft; de Wicken uitgebreid en
 Zeisfenswyze; geelbont, met een gevenster-
 de Vlak, anderhalve op de voorsten.

Deeze ongemeen schoone en groote Kapel
 valt zo wel in de West- als in de Oostindiën.
 Men heeftze al voor eenige Jaaren gekend. Juf-
 frouw M E R I A N , die omtrent het begin dezer
 Eeuw te Suriname was, merkt aan, dat de Rups
 aast op de Sinaas-Appelen Boomen, zynde
 groen met geele Bandjes aan de samenvoeging
 der Ringen, en hebbende op ieder Ring vier
 ronde Oranje-geele Knobbeltjes of Knopjes als
 Kraalen met Haartjes bezet: zo dat dezelve
 veel zweemt naar de Rupsen der Paauw-Oogen.
 Volgens de Afbeelding was die Rups ruim vier
 Duim lang en drie vierden Duims dik, aan 't
 end een weinig geel. Den 12 February maakte
 zy een Okerverwig Spinzel of Ton, Eyronde
 van figuur, waar uit den 11 Maart de Kapellen
 kwa-

5. (1) *Phalena Bombyx elinguis*, Alis patentibus falcatis luteo-
 variis, maculâ fenestratâ, superioribus sesquialterâ. PET. Gaz.
 T. 8. f. 7. *At. E. N. C.* Dec. 2. Ann. II. app. MER. Sur.
 52. T. 52. VALENT. *Mus.* II. p. 168. T. 54. KNORR.
Delle. T. 4. f. 1.

kwamen , die foel in 't vliegen waren en daarna tien witte Eijeren leiden. De Draad van haar Spinzel was goed en fyn, en zy verbeeldt zig, dat men, indien daar werk van gemaakt werd, even zo goede Zyde van deeze Rupsen zou kunnen bekomen als van de Zyde - Wormen in Europa.

De Heer OSBECK, in China zynde , vondt aldaar de Rups , den 13 September des Jaars 1751, op den Smeerboom, en de Kapel kwamen den 9 February van 't volgende Jaar te voorschyn. Verscheide zodanige Kapellen hadt hy in een Koopmans Winkel aangetroffen , zittende geheel stil op een Oleander - Tak, waar mede zy zig naar de Faktory lieten draagen , en daar uit blykt, dat het Nagt - Kapellen zyn. Hy hadtze met Spelden opgestoken; doch, terwyl in de volgende Nagt het Venster open stondt, kwam een Vledermuis in het Vertrek, welke de Kapellen, op de Wieken naa , geheel opvrat. Naderhand kreeg hy 'er eenigen in zulke Laadjes, als men de Chineesche Kapellen hier thans ziet overbrengen, en voor welken van de Chineezen maar een halve Ryksdaalder gevraagd werdt.

De grootte van den Westindischen Spiegel-draager, dien Juffrouw MERRAN afbeeldt, is agt Duimen met uitgespreide Vlerken breed, en derdhalf Duim hoog. Deeze Westindische vallen veel bleeker en zyn ook aan 't end der der Wieken zo haakig niet, als de Chineesche of Oostindische, welke dikwils Kaneel- of Vuurkleurig , ja bykans rood zyn. Twee zodanigen

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

*Spiegel-draa-
ger.*

V.
AFDEEL
XLIII.
HOOFD-
STUK
Spiegeldraa-
ger.

zyn 'er in 't Vierde Deel van SEBA afgebeeld, waar van de eene meer dan negen, de andere meer dan tien Duim breed was, en gezegd worden voort te komen van Rupsen, die sterk ge-doornd zyn: het welk, zo men geen reden had om 'er aan te twyfelen, zyn aanmerking zou verdienen. Ook vindt men aldaar de Sprieten van die Kapellen zodanig niet afgebeeld, als ik dezelve in één der mynen overeenkomstig met onzen Autheur, bevind; te wecten, met dubbelde Pluimpjes ter wederzyde. Het Lyf is, in deeze Kapellen, ongemeen klein, in vergelyking met de Wieken.

II.
Hesperus.
Kleine spie-
geldraager.
Pl. XCI.
Fig. 1.

(2) Nagt-Kapel, met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger heeft, de Wieken uitgebreid en eenigermate Zeisfenswyze; geel bont met een enkele gwensterde Vlak.

„ Zeer gelyk is deeze aan de voorgaande,
„ zo dat men ze 'er moeielyk van onderschei-
„ den kan, zegt LINNÆUS. Zy heeft het
„ Lyf geelagig, niet ros of hoog geel: aan den
„ Hals met een wit Bandje. De Spiegeltes
„ der Wieken zyn enkeld, (zonder een kleiner
„ Lancetswys' op de voorsten,) uitloopende
„ in den buitenzoom van de Wiek en naauw-
„ lyks blykbaar zwart gerand. De Kleur der
„ Wieken is bleek geel en niet bruinrood. Hoe
„ deeze

(2) *Phalana Bombyx cingula*, Alis parentibus subfalcatis
lucro-varis, macula fenestrata solitaria. MISE. Ser. 63. T. 65.

„ deezc van de voorgaande afkomstig zy , zal
 „ de tyd leeren ”.

Het is my onbegrypelyk , hoe dat zyn Ed. dus-schryven kan , dewyl het in veele opzigten met het berigt en de Afbeelding van Juffr. MERIAN , die door hem aangehaald wordt , regt-draads strydig is. Zy getuigt , dat deezc kleine Transparant of Spiegeldraager schoon Oranje is , met witte Banden , hebbende de Glasagtige plekken schoon van glans , met een witte en daar buiten rondom met een zwarten Kring om-trokken ; zo dat zy stonden als in een Spiegel-lyft. De Rups , zegt zy , die schoon geel en naar den Buik roodagtig is , heeft een groote gevlamde Keper agter by de Staart , en op het Lyf , overdwars , witte Banden ; zynde geheel kaal of Hairloos en glad , volgens de Afbeelding. Zy getuigt , dat dezelve zig insgelyks op de Oranjeboomen , te Suriname , onthoudt (*) ; doch zeer zeldzaam is. Haar Spinzel , lang-werpiger van figuur en witter , is een soort van Zyde , welke die der Zydewormen in veelheid en glans overtreft : des zy meende dat daar van , zo wel als van die der andere Spiegeldraagers , een nuttig gebruik gemaakt zou kunnen worden.

Den

(*) LINNÆUS zegt , zo wel ten opzigt van deezen als van den grooten Spiegeldraager , *habitat in Citra* : het welk in den eersten opzigt en natuurlyk zou doen denken , dat de Rups op de Citroenboomen zaede : doch dit komt daar van daan , dat zyn Ed. de Oranje-boomen ook in het Geslacht van *Citrus* thuis gebragt heeft.

V. Den 25 February ingesponnen zynde, kwam 'er de Kapel reeds den 25 Maart uit voort.

AFDEEL.
XLIII.

HOOFD-
STUK.

Spiegeldraa-
ger.

De Kapel, die zy afbeeldt, is zes en een half Duim breed, drie Duimen lang of hoog. Zodanig is ook omtrent de grootte van die Westindische kleine Spiegeldraagers, welke op Taf. LVII. Fig. 5, 6, en Taf. LVIII. Fig. 12, 13, in 't Vierde Deel van SEBA, vertoond worden, en de Rups komt nader met die van Juffrouw MERIAN overeen, inzonderheid de laatste, Fig. 11. als Oranje-Kleurig zynde. De Tekening en kleur van de Kapel, evenwel, schynt meer overeenkomstig te zyn met die Westindische, welke alhier op PLAAT XCI. Fig. 1. is afgebeeld, en waar in ik opmerk, dat de agterste Spiegeltjes ovaal zyn en bepaald van omtrek; het welk ik ook in de Afbeelding van Juffr. MERIAN bevind plaats te hebben. De Kleur, van boven rosagtig bruin, is wegens haare veranderingen en Schaduwen naauwlyks te beschryven.

III.

Cecropia.
Nieuw Jork-
le.

PL. XCI.
Fig. 2.

(3) Nagt-Kapel, met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger heeft, de Wicken uitgebreid en eenigermate Zeisfenswyze; graauw met een hoog geelen Band; de voorsten een roodagtig Oogje hebbende, dat byna doorschynende is.

In

(3) *Phalena Bombyx elingulis*. Alis patulis subfalcatis griseis Fasciâ fulvâ; superioribus Ocello subfenestrato ferrugineo. M. L. U. CATESB. Car. II. p. 86, T. 86.

In Noord-Amerika vindt men deeze, welke in het Kabinet was van de Koningin van Sweeden, overeenkomstig zynde met die, daar CATESBY den naam aan geeft van grootste Uil van Karolina. Haar breedte was meer dan zes Duimen, de Kleur van het Lyf bruinrood, die der Wieken bruin, met op ieder een Vlak, die wit en rood is, van figuur als een Turkse Boon. Voorts hadt dezelve nog een zwart Oog, met een wit half Maantje aan de tippen der Wieken, die geel, rood, zwart en Aschgrauw, zeer fraay gerand waren.

Grootelyks verschillen hier van, zo in grootte als in tekening en Kleuren, die Kapellen, welke als een varieteit der Cecropia aangemerkt zyn, in *Fig. 4, 5, 6, 7*, op *Taf. LVIII.*, in 't Vierde Deel van SEBA afgebeeld. In tegendeel is die Nieuw-Jorkse, waar van wy de Afbeelding in *Fig. 2*, geeven, in alle opzigten, byna, met de beschryving en figuur van CATESBY overeenkomstig. Ik heb niet kunnen begrypen, wat die Autheur daar mede zeggen wilde, dat de Rups zig in een dubbeld Zyden Tonnetje bevondt, voor dat ik by den Heer PADMIRAAL zag, hoe zyn Ed. dergelyke Tonnetjes uit Nieuw-Jork had ontvangen, waar in de Rups verandert. Hy is voorneemens om deeze aanzienlyke Kapel eerlang met Kleuren, in een nieuw Werk over de Veranderingen der uitlandsche Kapellen en andere Insekten, aan 't licht te geeven; waar in ook blyken

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

*Spiegel draa-
gere.*

V. zal, dat zy, zo wel als de andere Atlaffen of
 AFDEEL. Spiegel draagers, de Wicken overend kunnen
 XLIII. zetten, gelykerwys de Dag. Kapellen.
 HOOFD.
 STUK.

IV.
 Pappia.
 Kapse.
 PL. XCI.
 Fig. 3.

(4) Nagt. Kapel met gepluimde Sprietten, die
 geen Zuiger heeft en geel is, met de Wic-
 ken uitgebreid. Zeisenswyze, wederzyds
 van de zelfde Kleur, met een doorschynend
 Oog gewensterd.

Deeze, van CATESBY de groote Karolini-
 sche Uil genaamd, is wat kleiner dan de voor-
 gaande, en heeft een Haairig Lighaam, met zes
 bruine Ringen. De grondkleur van den bovenkant
 der Wicken is, zegt hy, roodagtig geel, met
 paarsche Streepen overdwars. Op de voorsten
 hebben zy een Ovaal Oog of doorschynende
 Vlak, met zwart gerand; aan de tip twee klei-
 nere zwarte Vlakjes; op de agtersten twee groo-
 te Oogen, in 't midden blaauw, geringd met
 zwart en geel.

De Ambonse, op Taf. XXIII. Fig. 5, 6,
 en die andere uichtemsche, op Taf. LVIII.
 Fig. 2, 3, in 't Vierde Deel van SEBA, schyn-
 nen wel eenigermaate naar deeze Soort te gely-
 ken, doch verschillen in verscheide opzigten,
 inzonderheid wat de Rupsen belangt, te veel,
 om een enkele Verscheidenheid te zyn. Naast
 komt met die van PETIVER, en de voor be-
 schree-

(4) *Phalena Bombyx elongata flavo*, Alis patulis falcatis
maculosis, Ocello fenestratis. M. L. U. PET. Cat. T. 29. f. 3.
CATESB. Cat. II. p. 91. T. 91.

schreevene overeen, de Kaapfe Spiegeldraager, sedert weinige Jaaren in ons Land bekend geworden, waar van de Afbeelding hier nevens gaat.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD.
STUK.

De Heeren PHILIPS naamelyk, die de Konstige Platen van deeze Natuurlyke Historie vervaardigen, hebben in hunne Verzameling verscheide van deeze zeldzaame en zaire Kapellen, eenigermaate in Kleur en Tekening verschillende. Wy hebben daar van een Mannetje, gelyk uit de Sprieten blykbaar is, niet van de grootsten ontleend: het welk in Fig. 3. is afgebeeld. Het heeft een geelagtig graauwe Kleur, met witte Banden, op 't Lyf roodagtig, en is, over 't geheel, zeer ruig. Op ieder Wiek is een doorschynende Plek, staande in een Oranjekleurig Kringetje, dat verder van een zwarten, en daar buiten van een witten Kring omvangen wordt: doch de grootte en gestalte van deeze Plekken verschilt, niet alleen op de agterste en voorste Wieken, maar ook in byzondere Kapellen, zo Mannetjes als Wyfjes, zeer. De Sprieten van de Wyfjes zyn naauwlyks gebaard.

Spiegeldraa-
ger.

(5) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger heeft, de Wieken uitgebreid, wederzyds geelagtig groen en op ieder een balsmaanswys Oogje.

V.
Luna.
Gestantes

Zeer

(5) *Phalena Bombyx elinguis*, *Alis parulis caudatis flavo-ventribus concoloribus*, *Ocello disci lunato*. CATHE. Car. II. p. 34. T. 84. FET. Ges. T. 14. f. 5.
I. DEEL. II. STUK,

V.

AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.Spiegeldraa-
ger.

Zeer zeldzaam is de gestalte van deeze Nagt-
Kapel, welke van PETIVER de Gestaaete Ka-
rolinische en van CATESBY de Vier-Oogige
getyeld wordt. Haar agterste Wieken, naamelyk,
loopen allengs smaller uit, het welk maakt dat
zy twee Zeisfenswyze Staarten heeft, die zeer
breed zyn, en dus haar meer den naam van
Pagie of Sleepdraager doen verdienen, dan de
Kapellen, die gewoonlyk dus genoemd worden.
Het Lyf, zegt CATESBY, is donker wit,
doch met een Koperkleurige dwarsstreef by den
Kop, en de Pooten zyn ook Koperagtig. De
grondkleur van alle de Wieken is uit den groe-
nen geelagtig, aan den voorsten rand der voor-
sten insgelyks gebrons. Op ieder Wiek vindt
men een Vlakje als Moskovisch Glas, maakende
een Oog, in 't midden blaauw, om laag met
een witten, van boven met een rooden rand,
aan het Kringetje gevoegd, dat van boven half
zwart, van onderen geel is van omtrek. Men
vindt de Ovale, Zyden Tonnetjes, waar in de
Poppen zyn, des Winters hangen tusschen de
Takken van bladerlooze Boomen, zo in Virgi-
nie, als in Maryland, Karolina, Pensylvanie,
enz.

VI.

Pavonia.
Blaauw-Oog.

(6) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die
geen

(6) *Phalena Bombyx elinguis*, Alis patulis rotundatis griseo-
nebulosis subfasciatis, Ocello nigritante subfenestrato: Minor.
Faun. Succ. 235. *MER. Eur. T.* 13, 23. *MOUFF. Inf.* 20.
REAUM. Inf. I. T. 50. 49. *JONST. Inf. T.* 2. f. 7. *DE GEER*
Inf. I. T. 19. f. 7. s. *RAJ. Inf.* 146. n. 1. *ROES. Inf. I. No. 2.*
Phal.

geen Zuiger heeft, de Wicken uitgebreid,
 rondagtig, uit den graauwen gewolkt en
 eenigermaate gebandeerd; op ieder een lui-
 kend Oog, dat byna doorschynende is.

V.
 AFDEEL
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 Paauw-Oogen

Deeze is, om de zelfde reden als de Dag-
 Kapel en de Pylstaart van dien naam, Paauw-
 Oog genaamd. Men zou ze ook de Europische
Atlas Nagt-Kapel kunnen heeten, in vergely-
 king met de Spiegeldraagers. M O U F F E T U S
 oordeelde, dat zy, wegens de zagt- en fraay-
 heid van haar Kleuren, en ongemeene schoon-
 heid, de *Koningin der Kapellen* genoemd mogt
 worden; hebbende hy den tytel van *Koning* aan
 de *Jasmyn-Pylstaart* Kapel gegeven. Indien hy
 'er *Europische* had bygevoegd, zou men niet
 kunnen nalaaten van zulks toe te stemmen.
 W I L K E S noemt de kleine zelfs *the Emperor-
 Motb*, dat is de Keizer-Uil.

R E A U M U R heeft drierley verscheidenhe-
 den van deeze Paauw-Oogen gekend en afge-
 beeld; waar van hy de eene noemt de groote,
 de andere de middelbaare en de derde de kleine.
 G E O F F R O Y volgt hem hier in na; doch, be-
 halve dat de Afbeelding van de middelbaare;
 welke hy aanhaalt, weezentlyk kleiner is, dan
 die van de gemeene of kleine; was dezelve ook

van

Phal. II. T. 5. P E T. Gaz. T. 33. f. 12. W I L K. pap. 15. T.
 2. 23. A L B. Inf. T. 37. Major. G O E D. Inf. III. T. 2
 R E A U M. Inf. I. T. 47. 48. L I S T. Genl. [R O E S. Inf. IV. T.
 15, 16. A B. Paris 1692. K N O R R. Delic, T. C. 2. f. 27

L. DEEL. XI. STUK,

V. van *Reaumur* genoemd *le petit Paon*, en die, AFDEEL. welke hy de kleine noemt, *le Paon moyen*. Het XLIII. schynt derhalve, dat men maar twee Verschei- HOOFD. denheden behoort te stellen, gelyk LINNÆUS STUK. doet, die tevens aanmerkt, dat de kleine en *Paauw.Oog.* groote malkander zo gelyk zyn, dat menze nauwlyks onderscheiden kan, dan door de grootte: ja hy twyfelt, of het wel byzondere Soorten zyn.

Voedzel der
Rupsen.

Op zeer verschillende Boomgewassen onthoudt zig en eest de Rups van de Kleine, die wy hier, om dat zy meer in Duitschland voorkomt, ook wel de *Duitsche Paauw-Oog* noemen. LINNÆUS plaatstze op de Roozeboomen, Braamen, Olmen, Haazelaar en Wilgen: ROESSEL op de Sleedoorn, Wilgen, Pruim- en Kerseboomen: KLEEMAN meldt, in eene aanmerking op de Nederduitsche Vertaaling van gemelden Autheur, dat hy die Rupsen op de Struiken der Boschbe- zien, [mooglyk van de zogenaamde Blauwbjes- sen,] op de Appel-, Beuke en andere Boomen, als mede op de Braam, gevonden, en haer zo wel met de Bladen van die als andere Gewassen, tot de Verandering toe, gevoed heeft. REAU- MUR hadt reeds verhaald, dat de Rups zeer wel de Bladen van de Haagbeuk * eet, en hy hadt 'er verscheidene opgevoed met Pruiomboomen Loof. WILKES stelt het voornaamste Voedzel te zyn de wilde of Slec-Pruim, (die veel buiten Naarden es ook in 't Duin by Haar- lem groeit,) doch hy beeldt de Kapel af, op de

* *Charville*

de Braamen. De Heer van DIEDEN, Koop-
man te Urecht, die van een Mannetjes en
Wyfjes Kapel van deeze foort, door hem dit
Jaar 1767 uit twee Jaarige Poppen geteeld,
een menigte van Eytjes en daar uit veele Rup-
fen bekomen hadt, heeft de goedheid gehad my
eenigen daar van toe te zenden, welke thans by
my leeven en tot eenige Waarneemingen gele-
genheid gegeven hebben.

Zyn Ed. merkt aan, dat men die aldaar, aan
den Heykant, op de Berken vindt, met wier
Bladen zy ook door hem, tot nog toe, gevoed
waren, hoewel hy ook wel bevonden heeft, dat
zy, van jongs af, de Wilgen gretig aten. An-
deren hebbenze op de Hey zelf in menigte ge-
vonden; en daar mede opgekweekt. Onder
wierderley Voedzel aan deeze Rupfen door my
gegeven, naamelyk Berken, Ypen, Wilgen en
Rooze-bladen, scheenen zy, voor de Vervel-
ling, de eerfte te verkiezen; zodanig zelfs dat
zy, tegen dien tyd, altemaal aan Berken Takjes
zaten: maar naderhand hebben zy de Ypen gre-
tig begonnen te eeten, en fchynen die lieverte
hebben dan de Bladen van de Haagbeuk, welke
ik daar by gevoegd had. Van de Wilgen heb-
ben zy, by ons, niets genattigd.

Ik zal nu de Huishouding, van de Geboorte
af, uit zyne Waarneemingen aan my mede-
gedeeld, hier omftandig verhaalen. " De Rup-
fen der Paauw-Oog Uilen, fchryft zyn Ed.,
in de in 't laatte van Oktober des Jaars 1765

V. „ begonnen te spinnen , en vervolgens in Pop-
 AFDEEL. „ pen veranderden ; zyn , tegen het begin van
 XLIII. „ Juny deezes Jaars 1767 , eerst tot den staat
 HOOFD. „ van Vlinders overgegaan ; hebbende dus by-
 STUK. „ kans twintig Maanden in haare Tonnetjes ge-
 Pazzw. Oog. „ huisvest. Den 30 Mey , naamelyk , kwam het
 „ Mannetje , den 2 Juny het Wyfje uit ”. Dit
 laatste schein zeer onrustig en als benaauwd te
 zyn in de Spaanen Doos , waar in hyze gezet
 hadt ; tot dat het zig , na eene sterke persing
 des Buiks , van eene aanmerkelyke veelheid dik
 Lymerig Vogt , van agteren , Straalswyze , had
 ontlast. Dit Vogt was bleekrood van Kleuren
 sterk ruikende. Men weet , dat dergelyke Ont-
 lasting aan alle en vooral de Nagt-Kapellen , eigen
 is ; doch hy hadt het nog nooit van eenige zo-
 danige , in zo groot een veelheid , zien uitwer-
 pen.

De Eytjes. Den 3 Juny hadt het Wyfje , aan verscheide
 hoopjes , ruim honderd Eijeren gelegd , en
 niet minder leid zy 'er nog tegen den avond ,
 op dien zelfden dag. 's Anderendaags vondt hy
 wederom by de vyftig : zo dat hetzelve ruim
 derdhalf honderd Eytjes heeft gebaard ”. Deeze
 „ Eijeren , zegt zyn Ed. , hebben een Ovaale fi-
 „ guur , en zyn boven op eenigzins plat. Eerst
 „ gelegd zynde is hunne verw bleek groen ;
 „ doch zy worden , in weinig tyds , vuil wit.
 „ Aan het gemelde bovenste platte gedeelte
 „ vertoonde zig , op den zevenden dag na de
 „ Legging , een helder blaauw Vlakje , 't welk
 „ al.

„ allengs een hooger Kleur kreeg en kort voor
 „ het uitkomen geheel zwart wierd. Dit deed
 „ my vermoeden, dat de Kop van het ingesloot-
 „ ten Jong, regt opwaards staande, zulks te
 „ wege bragt, en in die gedagte ben ik, door
 „ de uitkomst, bevestigd”. Verwonderlyk oor-
 deelt hy, dat de aanbiddelyke Voorzienigheid
 het leggen deezer Eijeren zodanig bestuurt, op
 dat de Jongen zonder belemmering of verwar-
 ring konden uitkomen; daar het veel moeiely-
 ker voor hun geweest zou zyn, indien de Kop-
 pen op zyde of nederwaards hadden gestrekt
 geweest. Het komt my bedenkelyk voor, of
 zy niet de Koppen tegen het uitkomen opligten;
 want anders zouden zig, kort na de Legging,
 die Vlakjes reeds moeten vertoond hebben.

Den 21 Juny waren eenige Rupsjes uitgekomen, en 'er werden geduurig andere Eytjes gekipt, tot den 24 dito, wanneer zy allen zig ledig bevonden. Deeze versch geboren Jongen zyn geheel zwart en ruig; de Kop van de zelfde Kleur en sterk glimmende. Zy gebruikten niets van de ledige Doppen, maar vielen zeer gretig aan op de Berke bladen, schynende de gezelligheid te beminnen: want zy hielden zig by elkander. Den 1 July vervelden deeze Rupsjes voor de eerste maal. Haar zwarte Huid verliezende, kreegen de meesten een hoog geele Kleur, met zwarte pukkels, die met fyne Haairtjes bezet waren: doch eenigen bleeven zwart, zynde alleen op zyde met een geele

V.
 A^DDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 P^{er}uw. O^{ld}.

De vervelding.

V. Streep versierd. Den 10 July vervelden zy voor
 AFDEEL. de tweede maal, en kreegen een schoone geele
 XL.III.
 HOOFD- Kleur, met zwarte pukkeltjes.

STUK. Toen ik de Rupsen den 30 dito kreeg, waren
 Paauw-Oog. zy reeds taamelyk groot en wel gevoed, som-
 migen geeler, anderen zwarter van Kleur. Na
 de derde Vervelling, welke zy den 6 Augustus,
 meerendeels, by my ondergaan hebben, zie ik
 dat de Knobbeltjes in eenigen geheel wit als
 Paarlen, in anderen en wel de minsten Zwavel-
 geel zyn. Voor 't overige word ik weinig ver-
 schil gewaar in deeze Rupsen, zynde de Kleur
 van 't Lyf schoon Gras - groen, met een Fluweel-
 zwarten Band, waar in de Knobbeltjes en de
 roffe Lugtstippen staan, op ieder Ring, in de
 meesten. De langte was, den 18 dito, in som-
 migen rykelyk twee Duimen en de dikte om-
 trent een half Duim. De Knobbeltjes zyn met
 taamelyk lang bruin Haarbezet; zynde deeze der-
 de de laatste Vervelling of verwisseling van Huid
 geweest: want den 16 dito begon zig een in
 te spinnen, en vervolgens de anderen: zo dat
 de laatste thans, den 30 Augustus, ingesponnen
 zyn.

De Kleur der Volgens ROESEL zyn de Knobbeltjes of
 Knopjes. Knopjes, die het voornaame sieraad van deeze
 Rupsen uitmaaken, somtyds bleeker, somtyds
 hooger geel; in anderen flauwer of sterker
 rood, en somtyds bruin. De Heer DE GERR
 heeft, in Sweeden, waargenomen, dat die
 Knobbeltjes in eenigen, en wel de meesten,
 rood,

rood, in anderen Oranje kleur zyn: doch merkt ook aan, dat dit geen verschil van Sexe te kennen geeft. REAUMUR schein dit met roode Knobbeltjes, zonder zwarte Ringen, als het Masker van de middelbaare, en die met geele als van de kleine Paauw Oog aan te merken; doch GEOFFROY zegt, dat de Rups van de kleine in gestalte niet verschilt van die van de middelbaare Paauw-Oog, welke, volgens hem, ook vaale of roodagtige Ringen heeft, en op de Vruchtboomen gevonden wordt. By geen Autheur vind ik van witte Knopjes, hoedanig op de meesten der mynen waren, gewag gemaakt.

V.
AFDEEL:
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Paauw-Oog.

De Verandering van deeze Rupsen heeft niets zo zeldzaam als het maakzel van haar Tonnetje of Spizel. REAUMUR spreekt, met verwondering, van de byzonderheid, die daar in plaats heeft. Alle andere Tonnetjes, byna, hebben een aanmerkelyke opening, na dat de Kapel is uitgekomen, doch deeze vertoonen zig volstrekt eveneens; het welk ROESEL byna in verbyftering bragt, tot dat hy ontdekte, hoe aan 't eene end een opening is, die zig als een Beurs sluit, of somtyds ook aan beide enden één; gelyk de Heer DE GEER dit opgemerkt heeft. Gemeenlyk is de opening aan het dunne end; want deeze Spinzels hebben de figuur van een Kalabas of Peer, gelyk blykt uit de genen die, door myne Rupsen, thans gesponnen zyn. Zodanig een natuurlyke opening was 'er

Het Tonnetje of Spizel.

V. noodig, dewyl het Geweeffel der Wanden van
 AFDEEL. het Tonnetje zo vast en digt is, dat de Kapel
 XLIII. onmooglyk daar door heen zou kunnen booren.
 HOOFD. „ Deeze opening, niettemin, is op zekere ma-
 STUK. „ nier geslooten door twee tregters van Zyde
Pauw-Oog. „ (zegt DE GEER) die aan de Tonnetjes de
 „ figuur geeven van Fuiken, waar in men de
 „ Visch vangt, en waar in de Poppen vervat
 „ zyn, die zwart zyn en krom, met groote
 „ Lugtstippen”. Somtyds vindt men deeze Ton-
 netjes aan de Boomen, somtyds onder de Kan-
 ten van Daken of Muuren aangehecht.

Het schynt of de Natuur de gemelde digte
 Tonnetjes, wier opening door de Veerkragt
 der Vezelen voor het indringen van buiten beveiligd
 is, aan gemelde Infekten, die weinig schade doen,
 gegeven had, omze voor het Steeken van Boor-
 Wesp te beschutten: waar tegen ook de Rups,
 door haare Haairigheid, misschien, of door het
 stinkend Vogt, dat zy door de Knobbeltjes kan
 uitwerpen, grootendeels beveiligd is. Bovendien
 moesten de Poppen, die niet hard van zelfstandig-
 heid zyn, daar in buiten den Grond overwinteren
 kunnen. Ook schynt het, dat deeze Rupsen niet
 veel bezet zyn met Wesp-Eitjes. Volgens WILKES
 waren zestig Rupsen, die hy gevonden hadt, den
 26 July 1745 ingesponnen: van den 16 tot den 20
 April, des volgenden Jaars, kwamen daar van
 veertig Kapellen uit; doch de overige twintig
 niet dan in 't Voorjaar van 1747. Ieder Wyfje leidt
 by

by hem, van tweehonderdvijftig tot driehonderd Eijeren (*).

De Rups van de groote, die men de Koninglyke Paauw-Oog, noemt, is meer in grootte, (dat haar aanzienlykheid vermeerdert,) dan in gestalte van die der anderen verschillende. REAUMUR noemt dezelve de groote Rups van den Peereboom, die Knobbeltjes heeft van Kleur als Turkooifen. In Vrankryk wordt dezelve, volgens GEOFFROY, somtyds op de Abrikoozen, Persiken, Pruimen en eenige andere Vruchtboomen, aangetroffen. Omstreeks Weenen, en in Moravie, komt zy, zo men aanmerkt, jaarlyks voor; ja men vindtze 'er, somwylen, wel vyf Duimen lang en van aanzienlyke dikte. Zie hier, welk een omstandige beschryving Doktor SCOPOLI geeft, van dat verwonderlyk schoone Schepzel (†).

„ De Rups, volwasfen, is een Vinger lang
 „ en van dikte als de Duim, vuil geel, gekransd
 „ met Wratten, op ieder Ring zes, die blaauw
 „ zyn, omvangen van een vyf-en zestandige
 „ Kelk, waar uit enkele, zwarte, lange Hairen
 „ komen, voornaamelyk de twee middelsten,
 „ die ook als Schimmelhaairtjes geknopt zyn.

„ Het

(*) Men behoef zig dan niet te verwonderen over de verbaazende vermenigvuldiging der Rupsen in sommige Jaaren, maar veel eer over de onuitputbaare bronnen van voortteeling, welke de Schepper in de Natuur gelegd heeft, en over Zyne goedheid, dat wy nog niet vernield zyn.

(†) *Entomol. Carniol.* p. 192.

V.

AFDEEL.

XLIII.

HOOFD.

STUK.

Paauw-Oog.

„ Het Voorhoofd is zwart, met een driehoe-
 „ kig merkteken daar op. Aan de Staartklepjes
 „ is gegroeid een half Kloots rond schildje, dat
 „ rood is en wit van rand. De Borstpooten
 „ zyn spits en rood; de Buikpooten stomp, en
 „ bepaald door een rood plaatje, even zo wel
 „ als de Staartpooten. Het Tonnetje of Spin-
 „ zel is langwerpig rond bruin, bestaande uit
 „ brosfche, styve Draaden, die zig nauwlyks
 „ ontwarren laten: de Pop bruin rood, van
 „ agteren met korte styve Haartjes bezet: bly-
 „ vende het Infekt zeven of agt Maanden in
 „ die staat”.

De wonderbaare gestalte van deeze Rups kan men in 't Vierde Deel van ROESEL beschouwen; alwaar tevens blykt, dat de Heer REAUMUR, te regt, het maakzel van de opening der Tonnetjes by een dubbelen Trechter, of by een Vischfuik vergeleeken heeft. Ook vindt men, by hem, zo wel het Wyfje als het Mannetje van deeze schoone Nagt-Kapel afgebeeld. Ik zal hier bybrengen, wat REAUMUR daar van zegt.

„ De groote Paauw-Oog is een der grootste
 „ Kapellen: de Wyfjes, die egter niet vliegen,
 „ hebben meer dan vyf Duimen breedte. Ik
 „ weet niet, of deeze soort, die in dit Koning-
 „ ryk, en overal omstreeks Parys, niet zeld-
 „ zaam is, in de nabuurige Landen gevonden
 „ worde. Reden voor deeze twyfeling; dat
 „ menze niet verbeeld heeft op de Platen,
 „ daar

„ daar ALBIN de Infekten van Engeland op
 „ heeft doen graveeren; noch ook op die van
 „ Europa of liever van Duitschland, door Juf-
 „ frouw MERIAN. Men vindtze, wel is waar,
 „ op eene der Plaatē van GOEDAART; doch
 „ dit kwam daar van daan, dat de Heer BOREEL,
 „ Ambaffadeur der Staaten Generaal in Vrank-
 „ ryk, dezelve in le Jardin du Roi gevonden
 „ hebbende, en verrukt door haare ſchoonheid
 „ en grootte, haar meende te moeten zenden
 „ aan GOEDAART. Toen kende men de
 „ Rups nog niet, van welke zy voortkomt. De
 „ Heer LISTER, in zyne Aantekeningen op
 „ Goedaart, vermoedde, dat het eene van de
 „ Pylſtaart-Rupfen ware. De Heer SEDI-
 „ LEAU is de eerſte, die de waare Rups we-
 „ reldkundig gemaakt heeft van deeze Kapel,
 „ over welke en over wier Rups, door hem,
 „ Waarneemingen uitgegeven zyn in de Memo-
 „ riën van de Akademie op 't Jaar 1692, alwaar
 „ men de Rups en Kapel, beiden, in Plaat ge-
 „ bragt heeft ”.

„ Het bruin en graauw zyn de heerſchende
 „ Koleuren op de Wieken zo van de groote,
 „ als van de middelbaare en kleine Paauw-Oog:
 „ want men kanze door deeze drie naamen on-
 „ derſcheiden. Het bruine van de groote Paauw-
 „ Oog is, op plaatfen van eene genoegzaam
 „ aanmerkelyke uitgeſtrektheid, donkerbruin,
 „ en, voor 't overige, mengt het zig met het
 „ graauw, dat zelf verſcheiderley trappen heeft

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD.
 STUK.

Paauw-Oog.

V. „ van donkerheid, zynde, aan den rand van de
 AFDEEL. „ Wieken, nagenoeg wit, en een dergelyke
 XLIII. „ Band loopt 'er, op eenigen afstand, dwars
 HOOFD- „ over heen. Eenige roodagtigheid openbaart
 STUK. „ zig ook op verscheide plaatsen. De omtrek
 Paauw-Oog „ of rand van ieder Oog-vlak is zwart :
 „ daar binnen heeft men, van boven, een half-
 „ maantje, dat een weinig donker rood is en
 „ aan den binnenkant wit gezoomd: de Vlak
 „ van 't midden, of de Oogappel, is zwart, en
 „ al wat die omringt is wit. De Kleuren van
 „ 't Mannetje en Wyfje zyn eveneens en op de
 „ zelfde manier verdeeld”.

Het schynt dat REAUMUR deeze aanzienlyke
 Kapellen niet regt gekend heeft; hoewel hy het
 Mannetje en Wyfje daar van afbeeldt: want
 de Oogen der Wieken zyn met een vaalen of
 geelagtigen Ring omtoogen, gelyk GEOFFROY
 zeer wel aanmerkt, en het Wyfje heeft niet
 alleen de Sprieten veel minder gebaard; maar
 is ook graauwer, fletser, van kleur, dan het
 Mannetje. Als hy 'er byvoegt; ” deeze Ka-
 „ pellen zyn groot en sterk, zy vertoonen zig
 „ als met een Mantel van Bont bekleed, en
 „ gelyken, wanneer menze ziet vliegen, wel
 „ naar kleine Vogeltjes”: zo schynt hy waar-
 genomen te hebben, dat het Wyfje insgelyks
 vliegt.

De middel-
 baare.

REAUMUR hadt opgemerkt, dat de middel-
 baare en kleine Paauw-Oog Wyfjes weinig in
 kleur verschillen met die van de groote Paauw-
 Oog;

Oog; maar het Mannetje aangaande, dat hy van de middelbaare ook, doch van de kleine niet gehad had: dit, zegt hy, heeft de Wieken van boven bruiner, ja van een Wynagtig bruin, met veele streepen, golven en kleine vlakjes, die paarsch zyn: de agterste Wieken schoon Goudsbloem of Boter-geel, alleenlyk met een zwarten Band evenwydig en dicht aan den rand; de voorsten van onderen bleek geelagtig, de agtersten bruin. **GE OFFROY** merkt aan, dat de middelbaare weinig in Kleur verschilt, maar dat de Rups de Knobbeltjes Roozerood heeft, niet Hemelschblaauw, gelyk die van de Koninglyke Paauw-Oog, welke, tegen den tyd van haare Verandering in een Pop, dikwils geheel bruin wordt, en dan nog meer praat met de gedagte Knobbeltjes, zegt **REAU-MUR**.

V.
AFDEEL
XLII.
HOOFD-
STUK.

Paauw-Oog.

De kleine Paauw-Oog Nagt-Kapel, die wy hier gemeenlyk de Duitsche noemen, om dat zy meer in Duitschland voorkomt dan hier te Lande; is, zo wel volgens de Afbeeldingen van **ROESEL**, als volgens de natuurlyke gedaante van de twee frische, die my thans van Utrecht toegezonden zyn, taamelyk met de beschryving van **GE OFFROY** overeenkomstig, die 'er kortelyk dus van spreekt. " Het Wyfje heeft de

„ Sprietten weinig gekamd en geelagtig van

„ kleur. De Wieken zyn grooter dan van

„ het Mannetje, wit van grond, doch op ver-

„ scheidte plaatsen met zwart gestippeld, die

De kleine
of Duitsche
Paauw-Oog
Uil.

V. „ zig daar door graauw vertoonen. Het midden
 AFDEEL „ van ieder Wiek is wit en daar is het Oog
 XLIII. „ geplaatst, dat zwart van grond is, met een
 HOOFD- „ [geel of] Vaalagtigen ring, [en een wit half
 STUK „ ringetje daar boven]. Naby het gewricht van
Paauw-Oog. „ ieder Wiek is eene iets roodagtige Band, en
 „ aan het end der voorsten een Vlak van die
 „ zelfde Kleur. [Ik vind op de mynen die Ban-
 „ den niet, maar wel een bruin roode Vlak aan
 „ de tip der voorste Wieken]. Van onderen
 „ is de Kapel eveneens als van boven. Het
 „ Mannetje heeft de Wieken veel meer gekamd
 „ of Pluimagtiger. De voorste Wieken zyn
 „ van boven bruin rood, met een witte Vlak in
 „ 't midden, waar in het Oog staat, gelyk in
 „ 't Wyfje: van onderen zyn zy geel, en heb-
 „ ben alleenlyk een roode Vlak aan de tippen. De
 „ agterste Wieken, in tegendeel, zyn van boven
 „ geel, van onderen Wynagtig rood, met eenig
 „ wit rondom het Oog. De rand der vier Wieken
 „ heeft een graauwe Franje”. Ik voeg'er by,
 dat het Wyfje drie Rynlandsche Duimen breed
 is en het Lyf omtrent een Duim lang: het Man-
 netje anderhalf Duim breed, en het Lyf naauw-
 lyks een half Duim lang; het welk een byster
 verschil der Sexe in grootte maakt.

De Kapel, die TAF. XXV. Fig. 8, 9, in 't
 Vierde Deel van SEBA, afgebeeld is, uit Nieuw
 Engeland afkomstig zynde, kan geen Varieteit
 zyn van de Pavonia of Paauw-Oog, ten ware
 men de geheele Kenmerken van die Soort, t'ee-

nemaal, verwerpen wilde, en zy fchynt veel-
 eer tot de Paphia of andere Spiegeldraagers te
 behooren, en die Afbeeldingen, welke op TAF.
 LIX en LX, zo voor de groote als voor de
 kleine opgegeven worden, zyn, inzonderheid
 wat het verschil der Mannetjes en Wyfjes be-
 treft, en in andere opzigten, zeer gebrekkelyk.

V.
 AFDEEL
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.

(7) Nagt - Kapel met gepluimde Sprieten, die
 geen Zuiger heeft, de Wieken uitgebreid
 en roodagtig geel, met een paarfchagtig
 blaauw Oog, dat in 't midden Piekswyze
 wit geplekt is, op dezelve.

VII.
 Tau.
 Spyker-Oog.

Niet oneigen wordt deeze Kapel, by sommi-
 ge Liefhebbers, alhier, Spyker - Oog geheten;
 aangezien het plekje, dat zy in ieder Oog der
 Wieken heeft, zig byna als een Spykertje ver-
 toont. Anderen vergelyken het by een T of
 Grieksche Letter *Tau*, en daar van heeft de
 Kapel haaren Latynfchen bynaam. Deeze Oogen
 zyn in geenen deele Venfteragtig, gelyk in de
 voorgaanden, maar volstrekt ondoorfchynende.

De Kapel onthoudt zig meer in de Noorde-
 lyke Deelen van Europa, dan in Vrankryk;
 waarfchynlyk, dewyl het Berken - Loof aldaar
 overvloediger is (*). Doktor SCOPOLI, niet-
 temin,

(7) *Phalana Bombyx elinguis*, Alis patulis testaceis, Ocello
 subviolaceo, Pupillâ hastatâ albâ. *Aff. Stockh.* 1749. p. 130.
 T. 4. f. 4. UDDM. *Diff.* 61. ROES. *Inf.* IV. T. 7. f. 3. 4 & III.
 T. 68. f. 1-4. item T. 70. f. 4 a, 5 a.

(*) *Habitat in Europa frigidiore* zegt LINNEUS van
 I, DEEL XI. STUK,

V. temin, heeftze ook in Karniolie, op de Ber-
 AFDEEL. ken, aangetroffen. Volgens ROESEL verschilt
 XLIII. de Rups, door haare vyf getakte Doortjes,
 HOOFD. met roode punten, in de Jongheid ongemeen
 STUK. van de Gestalte, die zy in de Volwassenheid
 Spyker-Oog. heeft, als wanneer haar niet alleen de gemelde
 Doortjes geheel ontbreken, maar dan is zy
 op ieder Ring met een dergelyken wrong voor-
 zien, welke een Monnikenkap in de Nek leg-
 gende maakt, hebbende de Huid Sagrynagtig
 gestippeld, donker groen geel, aan de zyden
 met een witte Streep. Zodanig eene Rups hadt
 ROESEL eens op de gewoone witte Wilg gevon-
 den, doch de Heer Geheime Raad RABEN, welke
 hem vervolgens de Kapellen zondt, noemt haar
 de Blad-Rups op wilde Appelen, Beuken en
 Doornen. Zyn Ed. heeft, onder dien naam, de
 zonderlinge Gestaltewisseling van deeze Rups,
 in de Stokholmse Verhandelingen, Wereldkun-
 dig gemaakt, en haar, zo wel als de Kapel,
 aldaar doen afbeelden.

PLUIMSPRIETEN,

Ongetongde, met de agterste Wieken
 voor uit steekende.

(8) Nagt. Kapel met gepluimde Sprietten, die

geen

VIII.
Quercifolia.
 Groot ver-
 dord Blad.

de *Betula alba* of de gemeene Berken. *Sp. Plant.* Ed. II.
 p. 1393.

(8) *Phalena Bombyx elinguis*, *Alis reversis dentatis ferru-*
gineis, margine postico nigris. A. L. B. *Inf.* I, T. 16. REAUM.

Inf.

geen Zuiger heeft; de Wieken agterste voor,
gebakkeld, Roestkleurig, aan den agter-
rand zwart.

V.
AFDEEL
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Deeze Kapel wordt van REAUMUR met re-
den geteld onder de genen, die wegens haare
Gestalte zonderling zyn en zodanig, dat menze
naauwlyks zou aanzien, voor het gene zy in-
derdaad zyn. Hy verhaalt, dat het Glas, waar
in zig zulk eene Kapel bevondt, door hem aan
verscheide Liefhebbers vertoond was, die, na
de naauwkeurigste beschouwing, verklaarden,
daar in niets te zien dan een bosje verdorde Bla-
den. En, wegens deeze Gestalte, welke de
Kapellen van dien aart, stil zittende, hebben,
zonder dat zig iets van den Kop, Sprieten of
Pooten openbaart, noemt menze gemeenlyk
Verdord Blad, of Verdord Eiken-Blad, wegens
de Kleur en gedaante (*).

Deeze Kapellen zyn, in Europa, niet zeer ^{De Rups}
ongemeen; hoewel menze doch, wegens de
gemelde eigenschap, zelden vindt. De Rups
wordt van ROESEL eene Gras-Rups geheten,
en die Schryver beweert, dat zy niets eet dan
Gras, en alleenlyk om uit te rusten, tot haare
veiligheid, of tot de Verandering, tegen de
Stam.

Inf. II. T. 23. *MR. Eur.* I. T. 17. *ROES.* *Inf.* I. Noë. Phal.
II. T. 41. *FRISCH.* *Inf.* III. Cap. 12. T. 1. f. 3. *WILK.*
pap. 27. T. 3. b. 1.

(*) GEOFFROY noemt haar *la feuille morte*, doch REAUMUR hadtze geryteld *Paquet de feuilles sèches*.

I. DEEL. XI, STUK.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

*Verdord
Blad.*

Stammen der Boomen opkruipt. REAUMUR in tegendeel, verzekert, dat hy, 'er een gekreegen hebbende, die op een Persikboom gevonden was; dezelve opvoedde met Peerebooms Bladen, welke haar zeer wel scheenen te smaaken. In een Handschrift van den Heer DE LA HIRE, 't welk Waarneemingen behelsde, door denzelven omstreeks het Observatorium van Parys, op veelerley Infekten, in 't werk gesteld, vondt hy aangetekend, dat denzelven 'er ook een gebragt was, die men op een Bergamot-Peer hadt gevonden, waar van zy de Bladen at. Vier anderen kreeg die Heer eenige Dagen later, waar van drie op een Peereboom en één gevonden was op een Persikboom. Dit heeft LINNÆUS dan doen zeggen, dat zy zig onthouden op verscheide Boomen, Wilgen, Sleepruim, Peeren en in 't Gras; 't welk ook naar de Letter waar is. MERRIAN hadt reeds aangemerkt, dat dit laatste haar tot Voedzel strekt, en GEOFFROY schynt van 't zelfde denkbeeld (*). Zie hier wat FRISCH, dien aangaande, heeft waargenomen.

„ Over dag zit deeze Rups doorgaans met den
„ Buik plat tegen de Schors, aan den Stam van
„ een

(*) Zy noemtze de wonderbaare Wormen, wegens de grootte, en zegt *duas has ingentes Erucas in Herba, earundem pabulo; reperi.* Die van Tab 32, de zelfde zynde, hadt zy met Gras gevoed. Hy zegt: *Sa Chenille vient sur le Gazon (Gramen).*

„ een Boom, met den Kop om laag, omtrent
 „ een Voet boven den Grond: want zy eet al-
 „ leenlyk by nagt, en, zelfs als zy byna tot
 „ volwasfenheid gekomen is, niet meer dan
 „ twee Bladen op een Nagt, die zy geheel op-
 „ vreet; weshalve men het nadeel naauwlyks
 „ kan befpeuren. Ook zal men 'er niet meer
 „ dan één of twee op een Boom vinden. De re-
 „ den, dat zy aan den Stam zitten, fchynt te
 „ zyn, opdat zy niet zo ligt door het Gevogelte
 „ zouden gevonden worden, en tegen fommig
 „ kruipend Gedierte kunnen zy, met den Haai-
 „ rigen Kop, zig beft verweeren. Men vindtze
 „ altoos aan die zyde van den Boom, waar zy
 „ van Wind en Weer minft te lyden heeft. Die
 „ ik dus by Paaren vond, zyn altyd Mannetje
 „ en Wyfje geweest: het welk vervolgens, door
 „ het uitkomen der Kapellen, van my ontdekt
 „ werdt. In Mey komen zy uit de Eijeren; in
 „ Juny of in 't begin van July houden zy met
 „ vreeten op. De Steek-Wespen zyn, na de
 „ eerfte Vervelling, reeds haare Vyanden. On-
 „ der een groot getal bruinen heb ik, in veele
 „ Jaaren, maar ééne witagtig-graauwe gevon-
 „ den, en die was op een Abrikoozen-, de an-
 „ deren altemaal op Peeren, Appel en Kerfen-
 „ boomen, of ook op de roode Wilg".

Deeze Rupsen zyn zekerlyk van de groot-
 ften in ons Land, en, zo wegens de Kleur, als
 wegens de ruigte, bovendien, affchuwlyk. Men
 vindt 'er die vier Duim lang zyn en een half

V. Duim dik. In sommigen is de Rug met een
 AFDEEL. zwartagtige Tekening versierd, en in 't algemeen
 XLIII. hebben zy, agter den Kop, twee groote blaauw-
 HOOFD- agtige plekken, als van Fluweel. Men neemt in
 STUK. de voegen der eerste Ringen zekere Schubbetjes
 of Haairtjes waar, van gedaante byna als een
Verdord Piek Yzer, die zeer aartig zyn. De Rups heeft
Blad, den Kop blaauwagtig, maar bezet met roode
 Haairtjes. Zy heeft een Hoorn, doch die stomp
 is, op 't agterend, gelykerwys de Pylstaarten, en
 aan de zyde van het Lyf niet alleen, maar ook
 van agteren, zyn twee bosjes Haair. De Huid
 zweemt, volgens de Waarneeming van REAU-
 MUR, naar een Netswys' Geweefzel of fyne
 Spons.

Het Spinzet. Het Spinzet, dat zy aan Steelen Gras, aan
 de Takken of Stammen van Boomen, aan
 Paalen, Hekken, Schuttingen of aan Huizen
 maaken, is ook merkwaardig. Het gelykt eeni-
 germaate naar dat van de Rupsen der Paauw-Oog
 Nagtkapellen, en zoude, indien het eene end
 platter was, wegens de puntigheid van het an-
 dere de figuur hebben van een Suikerbrood. Dit
 Tonnetje, dat zagt en Wollig is van Geweef-
 zel, vindt men van binnen dik bezet met een
 wit Meel, dat de openingen van het Gaas sluit,
 en door het welke de Pop ook zodanig is ge-
 poeijerd, dat zy zig aan de Ringen geheel wit
 vertoont; hoewel zy, inderdaad, de gewoone
 Kleur der Poppen heeft. Waarschynlyk komt
 dit van een wit Vogt, dat de Rups, tegen de
 Ver-

Verandering , uitwerpt , gelyk de Ring-Rups ^{V.}
 een geele Pap , en daar mede de Wanden be- ^{AFDEEL.}
 ftrykt van haar Tonnetje ; waar uit dan , door ^{XLIII.}
 opdrooging , zulk een Poeijer ontstaat , zegt ^{HOOFD-}
 REAUMUR. FRISCH merkt aan , dat men de ^{STUK.}
 Huid van de Rups , in de ééne spits van het ^{Verdord}
 Spinzel , te zamen gefchooven vindt. Dewyl ^{Blad.}
 de Rups haar langfte Hairen mede inſpint ,
 zegt hy , wordt het Geweezel viltig , in eeni-
 gen roodagtig , in anderen zwartagtig graauw.

Omtrent drie Weeken , zegt R O E S E L , bly-
 ven deeze Infekten in de ſtaat van Pop , en
 dan komt 'er de Kapel uit , die , als boven aan-
 gemerkt is , naar eenige verdorde en ſamenge-
 hoopte Blaadjes gelykt , wanneer zy ſtil zit ;
 doch vliegende zig als een gewoone Nagt-Ka-
 pel vertoont. In 't eerſte geval , naamelyk ,
 houdt zy de voorſte Wieken aan de vlakte ,
 waar zy op zit , evenwydig , of waterpas , gelyk
 men zegt ; de agterſten , in tegendeel , byna lood-
 regt tegen elkander opgezet ; verbergende dan
 ook dikwils de Sprieten en de Pooten. Miſ-
 ſchien heeft de Natuur dit zodanig geſchikt ,
 op dat deeze Infekten , die niet menigvuldig
 zyn en dus weinig ſchade doen , te mindervan
 't Gevogelte zouden verſlonden worden. Haar
 Kop is groot en ſpits , met een omgekrulde
 lange Snuit , als van een Oliphant , zegt ROE-
 SEL ; doch hy heeft 'er geen Zuiger of Tong
 aan kunnen ontdekken. De Kleur der Wie-
 ken , die altemaal op de kanten fyn gekarteld
 en getand zyn , noemt hy Kaneelbruin ; in
 ſommigen zyn zy Vuurkleurig , dat is , meer

V. naar Oranje hellende, in anderen bruinrood,
 AFDEEL. en gedeeltelyk ook flaauw Violetkleurig graauw.
 XLIII.
 HOOFD- De Dyën der voorfte Pooten zyn, gelyk het
 STUK. Borftstuk en Lyf van de Kapel, zeer Haairig. Van
 WILKES wordt deeze *the Lappitmoth*. genoemd.

IX.
Ilicifolia,
 Klein yer-
 dord Blad,

(9) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die
 geen Zuiger heeft; de Wieken agterfte voor,
 getand, Roestkleurig, met den agter-rand
 wit bont.

Op een Soort van Wilgen met gladde Bladen, die in de Weiden groeit, vindt de Heer DE GEER, in Sweeden, zekere ruige Rupsen, van boven bruingeel en van onderen zwart, met witte en geele Vlakken, die ook zig te vreden hielden met de Bladen van de gemeene Wilg. Zy waren twee Duim lang en taamelyk dik, zagt en flap van Lyf, gelyk de Ring-Rupsen, doch zeer traag van gang. Als deeze Rups aangeraakt wordt of verschrikt, kromt zy het Lighaam agter over, zo dat de Kop byna aan het Staart-end raakt: fomtyds ligt zy het voorfte deel van het Lyf maar ten halve op, en buigt het agterwaards, blyvende dikwils meer dan een Kwartier Uurs in dit postuur; op andere tyden kromt zy het voorfte deel zodanig om, dat de Kop aan den agtsten of negenden Ring raakt, en dus, met de middel-Pooten aan het Blad gehecht blyvende, verthoont zy zig als met het Lyf dubbeld gevouwen.

Dec.

(9) *Phalena Bombyx elinguis*, *Alis reversis ferratis ferrugineis*, *marginè postico albo variegato*, DE GEER, *Inf. I. T. 14. f. 7. 9.*

Deeze Rupfen fpinnen, zegt hy, tuffchen eenige Bladen Eyronde Tonnetjes, van witte Zyde, doch die van binnen met een roode Stoffe gepoeijerd zyn, het welk dezelve roodagtig maakt. De Poppen zyn, in vergelyking met de Rups, zeer klein, en zo ook de Kapellen, die 'er eerst in 't volgende Jaar, en dus na verloop van meer dan tien Maanden, uitkwamen: zynde bruinagtig graauw van Kleur en niet half zo groot als de voorgaande, naar welken zy voor 't overige, zo door de ruigte van het Borststuk, als door de spitsheid van den Kop en houding der Wieken, veel gelyken.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(10) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger heeft; de Wieken agterste voor en geel, met twee roffe Streepen en een witte Stip.

X.
Pruim-
Vifch-
Staart.

Op de Pruimboomen in Duitfchland heeft ROESEL een Rups gevonden, die hy de graauwe bruin gevlaakte met de Vifch-staart noemt, zynde dezelve niet onaartig getekend en taamelyk groot, dat is derdhalf Duim lang. De lang uitfteekende Agterpooten, met Haar begroeid, maaken als een foort van Staart, en de groote bondelkens Haar, welken zy op de zyden van het Lyf en inzonderheid naby den Kop heeft, geeven een zeer ongewoone gedaante aan deeze Rups, die, bovendien, een foort

(10) *Phalana Bombyx elinguis*, alis *reversis luteis*, *strigis duabus fulvis punctoque albo*. ROES. *Inſ.* I. Noſt. Phal, II. t. 36.

V. foort van Kuifje of Pluim heeft op den Kop. AFDEEL. Zy is, op de zyden, met dergelyke Wratten XLIII, of Knobbeltjes bezet, als de Rups van het HOOFD- Verdorde Blad. Haar Tonnetje is witagtig STUK. met geele Vlakken; de Pop zwart, en de Kapel, die 'er binnen de drie Weeken uitkomt, gelykt veel naar de volgende, doch is kleiner en op de voorste Wieken schoon Oranjekleur, met zwarte Streepen en een enkele witte Stip; op de agtersten, die zy een weinig voorby de voorsten schuift, eenigermaate Vleefchkleurig rood. Dit verschilt vry veel van de opgegevene Kenmerken.

XI.
Potatoria.
Rietvink.

(11) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger heeft; de Wieken agterste voor en geel, met een breede roffe Streep en twee witte Stippen.

LINNÆUS beschryft deeze Soort, als in de Zuidelyke deelen van Europa zig onthoudende in het Gras. Omstreeks Parys, echter, schynt zy niet door GEOFFROY, zo minals door Doktor SCOPOLI, in Karniolie, waargenomen te zyn. Juffrouw MERIAN schryft haar het Gras tot Voedzel toe, en ROESEL noemt het Masker eene Gras-Rups; hoewel hy scheen te twyfelen of dezelve ook Bladen van Boomen at; dewyl men haar, in Duitschland, meest vindt in de Haagen, op de Stammen van het Ge-

(11) *Phalena Bombyx elinguis*, Alis reversis flavis, strigâ fulvâ repandâ punctis duobus albis. GOED. *Inf.* I. T. 12. MER. *Eur.* II. p. 27. T. 16. LIST. GOED. f. 82. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. II. t. 2. RAJ. *Inf.* 142. n. 3. WILK. *Pap.* 27. T. 3. b. 2. ALB. *Inf.* T. 17.

Geboomte. Volgens GOEDAART gebruikt zy V.
 geen Voedzel, dan een groote Soort van Gras. AFDEEL.
 Hier te Lande vinden wy haar in het Riet, en HOOFD.
 deswegen noemt men de Kapel de Rietvink. STUK.
 SEPP heeft dezelve onlangs omftandig be-
 fchreeven en afgebeeld.

GOEDAART hadt reeds opgemerkt, dat dee Rups ge-
 ze Rups by den dag niet eet, en zig ftill naamd
 houdt; maar ook, dat dezelve zeer dorftig Dronk-
 fchynt te zyn, dompelende haar Kop in 't aart.
 Water, en dan het voorfte deel des Lighaams,
 gelykerwys de Hoenderen, by beurten oplit-
 tende en weder nederlaatende. Dit zal de
 reden zyn van den Latynfchen bynaam, als
 ook van dien van *Dronkaart*, welken hy 'er aan
 gegeven hadt. By hem fchikte de Rups zig
 tot Verandering op den 7 Juny, en de Kapel
 kwam reeds den 3 July uit. Het is een lange,
 ruige, graauwagtig roode Rups met geele Te-
 kening, die op den Kop en Staart, beiden,
 een Kuifje Haair of Toupetje heeft, met
 witte Borfteltjes aan de zyden van het Lyf.
 Haar Spinzel gelykt, in gedaante en maakzel,
 veel naar dat der St. Jans Kapelletjes. Zy
 overwintert zonder te veranderen.

RAY hadt de Kapel, in 't begin van Juny,
 voortgekreegen uit een witagtig geel, digt en
 fomtyds rimpelig, Beursje, het welk, voor
 drie of vier Weeken, door de Rups was ge-
 fponnen. Hy merkt aan, dat 'er een groot
 verfchil is in de Kleur, hebbende een Wyfje

V. gehad, dat in 't geheel witagtig geel was: gelyk wy dit ook ondervinden. De Mannetjes zyn gemeenlyk wat hooger, en fomtyds eenigermaate ros of roodagtig geel. Van de Oranjekleurige of bruinroode Streep, over haar Wieken, zyn dikwils niet dan flaauwe blyken: doch de twee witte Stippen maaken een duidelyk Kenmerk uit. WILKES noemt haar *the Drinker-Moth*.

XII.
Pini.
Band-Oil
der Pyn-
boomen.

(12) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger heeft, met de Wieken agterste voor en graauw, die twee Afschgrauwe Striemen hebben, en een witte drieboekige Stip.

In 't Jaar 1728 waren in het Mark Brandenburgse, op de Pynboomen, een menigte Rupsen, die derzelve spitse Blaadjes of Naalden zeer af-aten, zegt FRISCH, en noemt haar deswegen Pynboom-Rupsen. Hy schynt zig te verbeelden, dat de *Pitbyocampe* der Romeinen zodanig eene zy geweest. Het is eene zeer groote, ruige, doch ongemeen fraay, graauw en witbonte, aan den Hals met blaauw en rood versierde Rups, welke, zig uittrekkende, wel vier Duimen langte heeft. Haar Spinzel, dat zy in de spleeten van de Schors maakt, is uit den bruinen geel, en vertoont zig, als of 't aan beide enden open ware, doch, by nader onderzoek, vindt men het wel dicht geslooten.

(13) Nagt-

(12) *Phalana Bombyx elinguis*, Alis reversis griseis, strigis duabus cinereis, puncto albo triangulari. MER. *Inf.* T. 22. ROES *Inf.* I. Noct. Phal. II. T. 59. FRISCH. *Inf.* 10. T. 10. WILK. Pap. 29. T. 3. b. 5. UDDM. *Diff.* 60.

(13) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die V.
 geen Zuiger heeft, de Wicken agterste voor en AFDEEL.
 Roeskleurig, met een geele Streep en een XLIII.
 witte Stip. HOOFD-
STUK.

Weinig minder grootte heeft de Rups van XIII.
 deeze, die men den bynaam geeft van de Ei- Quercus.
 ken, hoewel zy ook op veelerley andere Boo- van de
 men gevonden wordt. REAUMUR hadt deeze Eiken.
 Rupsen, verscheide Jaaren agtereen, gevoed
 met Ypen- en Haagbeuk-bladen; de Heer
 JUSSIEU met die van den Kornoelje-Boom; Juf-
 frouw MERIAN met Aalbesslebladen, en GOED-
 AART getuigt, dat dezelve het Loof van Braa-
 men en Wilgen eeten. ROESEL hadt ze op de
 Slee-Pruim en ook op de Kweepeeren Boo-
 men gevonden, op welker Takje van Juf-
 frouw MERIAN een dergelyke, die egter door
 hem afgezonderd wordt, (*) is afgebeeld: de
 andere vertoont zy op het Loof van Kruisbes-
 sen. Hy meende, niettemin, dat Gras haar
 eigentlyke Voedzel zy. Deeze Rups is glad Haar-
 rig graauw, zwart geringd, met witte Vlakken,
 zegt LINNÆUS.

GEOFFROY, die de Kapel in 't Fransch *le Mi-*
ni-

(13) *Phalena Bombyx* *clinguis*; *Alis reversis ferrugineis, strigâ*
flavâ punctoque albo. MOUFF. *Inf.* 187. f. 2. ALB. *Inf.* T.
 18. f. 25. GOED. *Inf.* I. T. 7. REAUM. *Inf.* I. T. 35. LIST.
Goed. f. 88. ROES, *Inf.* I. Noct. Phal. II. T. 35. RAJ. *Inf.*
 142. n. 2. WILK. Pap. 22. T. 3 a. 11. 12. MER. *Env.* I. T.
 10. UDDM. Diff. 59.

(*) Ik meen hier de onderscheiding van de Rupsen en
 Kapellen, welke op de Platen XXXV, a, en XXXVI, b,
 by hem afgebeeld zyn, daar ik my niet zal inlaaten.

V. *nime a bande* noemt, zegt, dat het Wyfje by-
 AFDEEL. na een derde grooter is dan het Mannetje,
 XLIII. waar door hy de langte en breedte zal willen
 HOOFD- verstaan: want in uitgestrektheid van Opper-
 STUK. vlakte is het Mannetje meer dan de helft klei-
 Band-Uit. ner. Dit laatste is van boven geheel Kastanje-
 bruin, zegt Doktor SCOPOLI, met bleek Oker-
 geele banden; van onderen Kaneelkleur, met
 banden die byna Strookleurig zyn. Het Wyfje,
 dat bleeker is, hadt de agterste Wieken, we-
 derzyds, Stroogeel gezoomd. Een Wyfje,
 nieuwlings uitgekomen, in den Jaare 1760,
 naauwlyks met een Speld op een Plankje vast
 gestookten hebbende, kwamen aanstonds zes-
 tien Mannetjes uit de nabuurschap aanvliegen,
 en zworven, met een wonderbaare Minnedrift,
 rondom hetzelve; hoedanig iets, zoik meen, de
 meeste Liefhebbers nooit gezien hebben. WIL-
 KES; evenwel, verhaalt iets dergelyks van dee-
 ze Kapel, die hy *the great Eggermoth* noemt;
 zeggende dat men het Wyfje in een Doos
 doende, die met Gaas toegedekt is, daar me-
 de veele Mannetjes kan vangen, die, als men
 de Doos by een Haag of Bosje zet, daar op
 toevliegen, om dat zy by het Wyfje willen
 zyn: welke manier van Kapellen vangen men
 in Engeland *Simbling* noemt.

Rups ge-
 naamd de
 Jaager.

De Rups van deeze Kapel, die met haare
 Verandering door den Heer l'ADMIRAAL, op
 zyne Een-en-dertigste Plaat, konstig afgebeeld
 is, wordt wegens haar snel loopen de *Jaager*

ge-

genoemd. Over dag vindt men ze zeldzaam op de open Heide, langs den grond kruipende; doch tegen den avond loopen zy sterk. Zy leeven, zegt zyn Ed. op Hey, Brem en Duinwilgen (*) De kleur is Okergeel Haarig, met zwarte scheidings tusschen de Ringen, en op de zyden van 't Lyf zyn ze witagtig. Zy maaken een Geelagtig Tonnetje, 't welk Eyrond en zo klein is, dat het aan alle kanten naauw om de Pop sluit, die naauwlyks een derde der langte van de Rups heeft; zynde de grootsten, daar de Wyfjes uit moeten komen, groenagtig, de anderen bleek Okergeel. Van de Uilen, zegt hy, zyn de Wyfjes lichtbruin Oker- en de Mannetjes donkerbruin Okerkleur, met breedhaairige Hoornen.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Band-Uil.

Het verschil, dat deeze Liefhebber in de tyd der Verandering waargenomen heeft, was, volgens zyne aan my schriftelyk medegedeelde verklaring van die Plaat, aanmerkelyk. Een Rups, die den 26 Juny, des Jaars 1755, begon te spinnen, veranderde den 1 July, en kwam uit haar Tonnetje, als een Kapel, te voorschyn, op den 14 Augustus, en dus in vyf en veertig: een andere, die den 16 July spon, veranderde den 25, en kwam den 27 Augustus, en dus in drie-en-dertig: een derde in twee en-vyftig Dagen uit.

Wy

(*) Doktor SCOPOLI stelt de woonplaats in *Salice viminali*. Entom. Carniol. p. 194.

V. Wy noemen, voegt hy 'er by, die van dee-
 AFDEEL. ze Rupfen komen *Band-Uilen*: dat niet onei-
 XLIII. gen is, aangezien zy over de voorfte Wieken
 HOOFD- kennelyk gebandeerd zyn. Dus behooren
 STUK. daar toe, zo wel deeze der Eiken, als die der
Band-Uil. Pruimen, Pynboomen, Braamen en die van
 't Gras of de Rietvink, enz.

Op de twee en-dertigfte Plaat geeft zyn Ed.
 De bruine Jaager of Veeivraat. de Afbeelding van een Rups, genaamd de
Bruine Jaager, die ook zwarte Lidfcheidingen
 doch het Haar Koffykleurig en langer heeft.
 Voor den Winter komen die tot volwassen-
 heid, maar zyn uitermaate teder. Lange Jaa-
 ren hadt hy dezelve gehad, zonder ze tot de
 Verandering te kunnen brengen, doch kreeg
 eindelyk, van de tagtig Rupfen, 'er drie tot
 Uilen. Dit Wyfje, zegt hy, helt meer naar
 het Afchgraauwe, als het voorgaande, en de
 Mannetjes zyn donkerer doch gloeijender van
 Kleur, dan die van de Geele Jaager, worden-
 de ook onder de raare Uilen geteld. De Rup-
 fen in 't Zand gekroopen zynde, en dus den
 Winter hebbende doorgebracht, besponnen zig
 in April en kwamen in 't voorft van Juny uit.
 Aanmerkelyk is 't, dat, daar zy in gedaante
 zo veel overeenkomt met de voorgaande
 hebben, het Spinzel hier zo dun is als zwart
 Floers en tweemaal langer dan de Pop, die
 ook glanzig zwart is, met drie geele halve
 Ringen. Zy eeten gaarn de Braamen, maar
 ook Eiken, en wat zy meer by den Grond
 groci-

groeijende vinden, gelyk Hey of ook Duive-
 boonen; klimmende zelden of nooit op de
 Boomen. Uit dit alles blykt, dat het die Rups
 zy, welke ROESEL de *Veelvraat* noemt en dat
 de Kapel overeenkomt met de volgende Soort.

(14) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, V. AFDEEL. XLIII. HOOFD-STUK. Band-Uil.
die geen Zuiger heeft, de Wieken agterste
voor, ongevlakt bruinvaal, met twee wit-
agtige Streepen, van onderen geene.

Even 't zelfde, naamelyk, byna, getuigt
 ROESEL van de Rups van deeze, die hy aan-
 merkt dat alles nagenoeg, wat Groente is, van
 de Bladeren der Boomen af, tot Gras of Hey
 toe, met groote graagte eet. Hy hadt ook
 ondervonden, dat dezelve zeer moeijelyk tot
 de Verandering te brengen is; alzo zy den
 Winter overblyft, en dan niettemin gevoed en
 zorgvuldig bewaard moet worden. Groote
 warmte en beslooten Lugt doen 'er veelen
 sterven. In July vindt men ze reeds omtrent
 ter halver langte, en dan is het Haair Oranje-
 of Saffraangeel: voor den Winter komen zy
 tot haar volkomen grootte, en veranderen
 evenwel niet voor de Maand April of Mey, na
 dat zy eerst een Spinzel gemaakt hebben. Som-
 migen zyn alsdan over de drie Duimen lang.
 De korte Vilthaartjes maaken den Grond van
 het

(14) *Phalena Bombyx elinguis*, Alis reversis Cervinis im-
 maculatis, Strigis duabus albidis, factus nullis. ROES, *Inf.*
 III. T. 49. WILK. Pap. 25. T. 3. a 19.

I. DEEL XI, STUK.

V. het geheele Lyf bruin en doen het als Zyde
 AFDEEL. glinsteren, terwyl het lange Haar thans geheel
 XLIII. zwart is geworden. Hier uit blykt, waarom
 HOOFD- LINNÆUS het Masker van deeze soort, zo wel
 STUK. als van de voorgaande, noemt *glad*, *Haairig*,
 Band. V. *Roestkleurig*, zwart geringd. Doktor SCOROLI
 geeft 'er den naam van *Æschynomene* aan,
 om dat zy, even als het Kruidje roer my niet,
 de minste aanraaking niet gedooft, zonder in
 elkander te krimpen, en dus wel verscheide
 Uuren kan leggen blyven. Hy hadt ze ook,
 niettegenstaande veel aangewende moeite, niet
 tot Verandering kunnen brengen. De agter-
 ste Band der Wieken, zegt LINNÆUS, eindigt
 in het midden van de Wiek, en loopt niet,
 gelykerwys in de Kapel van de Ring-Rupfen
 welke veel kleiner is, tot aan de tip toe uit.

XV.
Lanestrif.
 Wolgatje.

(15) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
die geen Zuiger heeft, de Wieken agterste
voor, Roestkleurig, wit gestreept; de voor-
sten met een witte Stip en by 't Gewricht wit.

Deeze Kapel voert den naam naar de menig-
 te van Wolligheid of Dons, welke het Wyfje
 agter aan het Lyf heeft, en die haar schynt te
 dienen om de Eytjes te bedekken. WILKES
 noemde haar *the small Eggermoth*. De Rups
 vindt men, volgens ROESEL, in Juny, doch
 me-

(15) *Phalana Bombyx elinguis*, *Alis reversis ferrugineis*,
strigâ albâ; superioribus puncto basique albis. ROES. *Inf.*
 I. No. 1. Phal. II, T. 62. WILK. Pap. 25, T. 3. a. 18.

menigvuldiger , en wel volwassen zynde , in July, op de Linden, de Wollige of ruige Wilg en Slee-Pruim. Zy heeft de langte, op meest, van by de twee Duimen. Haar is blaauwagtig zwart, met twee roode Boendertjes van kort Haar, en daar onder, wederzyds, drie langwerpige witte Stippen of Streepjes op ieder Ring: zynde verder dunnetjes bezet met taamelyk lang, geelagtig, Haar. Het Tonnetje, dat deeze Rups maakt, is Eyrond englad, graauwagtig geel van kleur, en gelykt, in grootte, veel naar een Eikel; des men die ook niet gemaklyk kan vinden. Het Poppetje, dat niet voor 't volgende Jaar uitkomt, is Oranjekleurig; zynde de Kapel roodagtig bruin, of der kleur van Kruidnagelen, volgens Doktor SCOPOLI, die 'er geen Roestkleur aan waargenomen hadt. LINNÆUS, die elders het Lyf graauw of vaal bruin noemt, zegt dat de eene Sexe de Vlak by 't Gewricht en de banden der Wieken geel heeft (*).

(16) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zwiiger heeft, en witagtig is met zwarte Stippen; de Wieken eenigermaate agterste voor, bruin geaderd en gestreept zynde.

XVI.
Pinula,
Twee-
staart-
Rups.

De Rups van deeze voert, van ouds, den naam

(*) *Fann. Suec.* Ed. II. p. 293.

(16) *Phalena Bombyx clinguis*, albida nigro punctata, Alis subreversis fusco venosis striatisque, *Fann. Suec.* 819. MER. *Eur.* III. T. 39. MOUFFE. *Inf.* 183. f. 10. ALB. *Inf.* II. f. 5. ALDR. *Inf.* 268. f. 1.-8. FRISCH, *Inf.* VI. T. 8. GOED. I, DEEL. XI. STUK, *Inf.*

V. naam van *Vimula*, om dat haar Lyf als met
 AFDIEL. XLIII. dikke roode Wyn beftort is, het welk een
 HOOFD- Sneeuwwitte Streep, die van den Hals kruis-
 STUK. lings over de Schouderen, en dus onder tot
Tweeftaart. aan het Staart-end uitloopt, wonderbaarlyk
 verfiert, zegt MOUFFETUS. ROESEL noemt
 ze de fchoone diklyvige groene Wilgen-Rups,
 die, in plaats van Agterpooten, met een dub-
 belde Staart voorzien is, en wy geeven 'er, des-
 wegen, den naam van *Tweeftaart* aan. RAY
 hadtze genoemd de zeer fraaije Tweeftaartige
 Rups; doch merkt aan, dat dezelve het Loof
 der Eiken afknaagde: hoewel hy 'er ook ver-
 volgens één opvoedde met Wilgen-Bladen.

ROESEL vindt de Afbeeldingen van deeze
 Rups, by de meeste Autheuren, zeer gebrek-
 kelyk. Hy heeft in de zynen ook byzonder
 agt gegeven op die blaauwagtig paarfche of
 Violetkleur, waar mede de Rug getekend is
 van deeze Rups, welke de zyden van haar
 Lyf fchoon groen heeft, en rood of Oranje-
 kleurig is om den Kop. Die Rupsfen evenwel,
 daar de Wyfjes uitkomen, hebben de Rug
 niet rood, maar groen en wit gefpikkeld. Voor
 't overige kan men haargestalte afgebeeld vin-
 den by het Vertoog, dat de Heer BONNET
 uitgegeven heeft, onder den tytel van *Berigt*

we-

Inf. III. T. C. I. T. 65. II. T. 37. REAUM. *Inf.* II. T. 21.
 DE GEER *Inf.* I. T. 23. f. 12. ROES. *Inf.* 1. Noft. Phal. II.
 T. 19.. LIST. *Goed.* T. . . . WILK. Pap. 13. T. I. c. 1.
 RAJ. *Inf.* 153. n. 5.

wegens het Zuure Vogt, 't welke de groote Rups van den Wilgeboom, met een gevorkten Staart, uit haar Ligbaam spuit; in het welk zy ook omstandig is beschreeven (*). Zie haar hier voor, op Plaat LXXXIV, vertoond, in een ander en wel in zodanig een postuur, als zy aanneemt, wanneer zy, getergd zynde, de Nek opzet en de roodagtige Pyltjes tot de Hoorens van de Staart doet uitkomen, die als dan naar Zweepen gelyken. GOEDAART hadt nog van een kleine Tweestaart-Rups, die in gestalte veel overeenkomt met de groote heeft, gewag gemaakt, doch daar uit geen Kapel en niets dan Wespen gekreegen; gelyk het ook bekend is, dat deeze Rupsen zeer ligt met Wespen-Eitjes bezet raaken, die egter, om dat zy buiten aan het Lyf zitten, somtyds nog wel voorzigtig kunnen aan stukken gekneepen worden, zonder de Rups te beschadigen.

De Kapel, hoewel niet onaartig en taamelyk groot, heeft doch, op ver na, de schoonheid niet van de Rups, en verschilt daar van, in Kleur, oneindig. Men noemtze de *Hermelyn*, en inderdaad met eenige reden; om dat zy niet alleen het Lyf Wollig wit Afchgrauw, met zwarte Pluisjes op het Borststuk; maar ook de Wieken van dergelyke Kleur en fraay getekend heeft met zwarte Streepjes. Ook loopen 'er, overlans, eenige bruinagtige geele

Ade-

(* *Viegezogte Verhandelingen*, V. DEEL, bladz, 226. PL. XXV. I. DEEL XI, STUK,

V. Aderen door. DE GEER heeft opgemerkt, AFDEEL. XLIII. dat de Wieken van deeze Kapellen zeer weinig Schubbetjes of Pluimpjes, en dezelve altemaal tweepuntig hebben; zynde voor't overige niet dan met Haar bekleed, en in het agterste gedeelte tot over de helft doorschynende in de Mannetjes, even als de Wieken der Vliegen; doch in de Wyfjes meer bezet met Haar, zo dat men deeze Kapellen, zynes oordeels, tot onderscheiding van anderen, wel den bynaam kon geeven van Kapellen met Haarige Wieken. WILKES geeft 'er den naam van *the Puffmoth* aan.

XVII.
Versicolora.
Bonte.

(17) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zwiger heeft, de Wieken agterste voor en graauw, met witte en zwarte Streepen; het voorste van het Borststuk wit.

Deeze ongemeen fraaije Nagt-Kapel, welke ROESSEL als eene der zeldzaamsten van Duitschland aanmerkt, en van welke hy alleen het Wyfje gekreegen hadt, noemt hy de *Groote wit en Kaneelbruin gevlake*. Zy heeft de grootte nagenoeg, en het postuur, van die der Beer-Rups Uil. Men heeftze ook in Sweden gevonden. Deeze wordt van WILKES *the Glory of Kent Moth* getyeld.

(18) Nagt-

(17) *Phalena Bombyx elinguis*, Alis reversis griseis, strigis nigro albis; fronte thoracis albo. *Syst. Nat.* X. Phal. Alis lineis albis & nigris undatis. GADD. *Satag.* 82. ROES. *Inf.* III. T. 39. f. 3. WILK. *Pap.* 45. T. I, a 1.

(18) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, V.
 die geen Zuiger heeft, de Wieken agterste AFDEEL.
 voor en bleek, met drie flauwe Stree- XLIII.
 pen. HOOFD-
STUK.

Dewyl men eertyds en nog heden, onder 't XVIII.
 Gemeen, weinig naauwkeurigheid gebruikt in Mori.
 de beschouwing en benaaming der Infekten, Zyde-
 zo is het niet vreemd, dat de Rupsen, die de worm.
 Zyde spinnen, in onze Taal den naam voeren
 van *Zyde-Wormen*: te minder, dewyl die in 't
 Fransch ook *Vers a Soye*, en in 't Engelsch *Silkworms*
 geheeten worden. Men noemtze, egter, in
 Languedok *Magniaux*, in Provence en 't Graaf-
 schap Avignon, *Magnans*; welke benaaming
 van 't Italiaansch *Mignano* of *Mignatto*, dat ook een
 Zydedorm betekent, afkomstig kan zyn. Vee-
 le andere naamen zyn 'er, gelyk het door-
 gaans gaat, in die Landen, waar de voorna-
 me Teelt der Zydedormen is, voor dezelve
 in gebruik. Die van Bononie noemenze *Bi-*
gatto, of *Bigatti da Seta*; andere Italiaanen, *Bru-*
chi, *Bargelli*, *Bombici*, *Cuculi*, welk laatste
 woord overeenkomstig schynt met *Cuffuguli*,
 dat

(18) *Phalena Bombyx elinguis*, *Alis reversis pallidis*, *stri-*
gis tribus obsoletis. *Faun. Suec.* 832. *MER. Eur.* I. T. 1.
MOUFF. Inf. 181. *ALB. Inf.* T. 12. f. 16. *ALDR. Inf.* 280.
BRADL. Nat. T. 27. f. 1. *JONST. Inf.* T. 22. *REAU. Inf.*
 II. T. 5. *GOED. Inf.* . . . T. 42. *ROES. Inf.* III. T. 7.
 8. *LIST. Goed.* f. 32. *TRIEW. At. Stokb.* 1745, p. 253. T.
 24. f. 1. *BLANK. Inf.* 60. T. 9.

V. dat de naam der Zydewormen is by de heden-
 AFDEEL. daagfche Grieken, zegt ALDROVANDUS. Hy
 XLIII.
 HOOFD- voegt 'er by, dat men die in de Oosterfche
 STUK. Landen *Ippequti*, te Illyrie *Gufinnici*, noemde;
 Zydeworm. in Afrika *Afmaaksanti* en in Spanje *Gufanos di Seda*.

Naam. Wat het Latynfche woord *Bombyx* aangaat, dat van de Grieken is ontleend: hetzelve fchynt van ouds voor allerley foort van Katoen of Boomwolle gebruikt, en naderhand eerst, toen men Zyden Kleederen begon te draagen, op den Zydeworm toegepast te zyn. Immers PLINIUS fpreekt van *Goffypii aut Xyli Bombyx*. Ook hebben de Ouden, onverschillig, van *Bombyx* en *Bombylius* gebruik gemaakt om de Hommels, of dergelyke brommende Infekten, te betekenen. Het blykt klaar, dat de gemelde Autheur daar in verward geweest is, de eigentlyke Verandering niet kennende van deeze Infekten; hoewel hy doch den Zydeworm, en de Zyde, die daar van komt, bedoelt (*). Deeze laafte noemde men ook *Bombyx*, hoewel de naam van *Sericum*, afgeleid van de *Seres*, een Volk dat oudtyds die Landen bewoonde, alwaar thans de Tartaaren, Chineezen, Siammers, Mogollers en andere Indiaanen gehuisveft zyn, in algemeen gebruik gekomen is, om de Zyde te betekenen, en *Bombyx* voor den Zy-

(*) *Hift. Nat. Libr. XI; Cap. 22. De Bombycibus & Bombylio & Necdalo, & quis primus Bombycinam Vestem inveneris.*

Zydworm. LINNÆUS heeft, met reden, dien naam tot onderscheiding gebruikt van zodanige Kapellen, wier Rups in 't maaken van haar Tonnetje of Spinzel eenige overeenkomst met de Zydwormen heeft; welke hy met den bynaam van den Boom, die haar tot Voedzel strekt, niet onaartig bestempelt.

Het is zeker, dat, voor twaalf Eeuwen, de Inwooners der Zuidelyke deelen van Europa nog zo onkundig waren van de Zydeteelt, als thans de Laplanders kunnen zyn. Toen ALEXANDER de Groote het Ryk van Perzie veroverd hadt, kwam de eerste Zyde in Griekenland, en van daar onder den bloem van het Romeinsche Volk in Italie. Keizer JUSTINIANUS, die in 't Jaar 366 na 's Heilands Geboorte gestorven is, wien het verdroot, dat zyne Onderdaanen deeze Waar zo duur van de Perfaanen koopen moesten, zondt twee Geestelyke Persoonen naar Indie, om na te spooren, hoe de Zydeteelt aldaar gedreeven werde, en eenige Zydwormen, om die voort te kweeken, met zig te rug te brengen. By hunne wederkomst gaven zy den Keizer berigt, dat men de Zydwormen een zo verren weg niet voeren kon, maar wel derzelve Eijeren. Hier op, ten tweeden maale, derwaards heen gezonden zynde, bragten zy een menigte Eijertjes met zig naar Konstantinopolen, van waar voorts deeze Infekten door de Zuidelyke deelen van Europa dermaate vermenigvuldigd zyn; dat

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD.
STUK.
Zydworm.

Historie
der Zyde-
teelt.

V. men ze thans overvloedig voortkweekt en een aanzienlyke teelt van Zyde heeft, zo in Griekenland als in Italie, inzonderheid in Piemont, Provence, Languedoken andere Zuidelyke deelen van Vrankryk, als ook in Spanje en Barbarie: wat zeg ik, ja zelfs in Noord-Amerika.

AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Zydworm.

„Zy weeven Webben als der Spinnenkoppen (†),
„zegt PLINIUS, (dat is gelyk Floers, volgens
„den Aantekenaar,) tot Kleeding en Wellust
„der Vrouwelyke Sexe, welke men *Bombycina*
„noemt. De eerste, die dezelve te ontwar-
„ten en wederom te weeven uitgevonden
„heeft, was een Vrouw, *Pamphila* genaamd,
„van het Eiland Cos, [in de Egëische Zee,
„daar HIPPOCRATES en APELLES ter wereld
„zyn gebragt.] Men kan de reden ligt vinden,
„dat die stoffe aan de Vrouwelyke Sexe zo
„aangenaam zy geweest; naamelyk om dat
„zy de schoonheid van haar Lighaam al be-
„dekkende meer en meer ten toon stelt (†)”.
Hier van die Gewaaden in de Beeldhouwkun-
de

(*) Eenigermaate zoude men hier mede vergelyke kunnen dien Zakdoek van Zydwormen geweven, welke voor eenige Jaaren hier te Amsterdam in 't openbaar is verkogt en dus te zien geweest, zynde van onbegrypelyke Fynheid en een zo aardig Geweezel, dat men naauwlyks wist te oordeelen, of dezelve door de Natuur, dan door Mensch en handen gemaakt ware.

(†) *Et tenues Coa veste movere Sinus*: zegt PROPERTIUS. Dat is. Men ziet den Boezem zwoegen onder 't dunne Zyde Kleed: Want deeze noemde men, wegens de plaats der uitvinding, *Coa Pessis*,

de, welke de gestalte der Leden byna in volkomenheid doen doorblinken. Ook werdt de Zyde, een geruimentyd, alleen van 't Vrouwvolk gedragen, en LAMPADIUS nam de gelegenheid waar, van HELIOGABALUS te bestraffen over zyne Verwyfdheid en Welluft, dat hy Zyden stoffen aan zyn Lighaam trok, het welk men oudtyds voor schandelyk hieldt. Voeg hier by, dat de Zyde in 't eerst zo overmatig duur was; wordende, toen de Persiaanen de Fabriek daar van nog alleen in handen hadden, tegen Goud opgewoogen.

Ook is 't merkwaardig, hoe langzaam voortgang de Zyde-Teelt in andere deelen van Europa gehad hebbe. Eenige honderd Jaaren verliepen 'er, eer dezelve uit Konstantinopelen in Griekenland overkwam. Onder de Regeering van Roger den II., die in den Jaare 1130 den tytel aannam van Koning van Sicilie, werdt de Zydeteelt aldaar eerst ingevoerd. Van daar breidde dezelve zig allengs, eerst in 't Napelsche, en verder door geheel Italie, uit. De Fransche Historieschryvers verhaalen, dat Lodewyk de XI. de eerste is geweest, die in Vrankryk een Zyde-Manufaktuur opregten deedt, in den Jaare 1470; waar toe hy Werkvolk van Genua, Venetie en Florence, ja zelfs uit Griekenland ontboodt; welken hy, in een Patent van 1480, met groote Voorregten en Vrydommen begunstigde. Het is merkwaardig dat Henrik de II., die in 't jaar 1548 tot de

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Zyde worm.

Invoering
derzelve
in Europa.

V. Kroon kwam, de eerste was, die op de Brui-
 AFDEEL. loft van zyne Zuster een paar Zyden Koufen
 XLIII. droeg: waar uit men kan opmaaken, hoe zeld-
 HOOFD- zaam de Zyden Stoffen, diestyds, nog in Europa
 STUK. waren. De groote duurte en kostbaarheid der-
Zydworm. zelve deed ook Henrik den IV. besluiten, om
 de Zydeteelt door het planten van een menigte
 witte Moerbezieboomen, inzonderheid in Tou-
 raine; als ook in Provence en Languedok,
 voort te zetten. Doch na zyn dood verviel
 dit Ontwerp, door Burgerlyke Oorlogen, Pest
 en andere Landplaagen, grootendeels. Lode-
 wyk de XIV. heeft deeze Manufaktuur eerst
 regt tot stand gebragt: zo dat, onder zyne
 Regeering, in de Landschappen Dauphiné, Lan-
 guedok en Provence alleen, meer dan agttien-
 honderd duizend Ponden ruuwe Zyde Jaarlyks
 gewonnen zy, en dat men, in de Stad Tours
 alleen, agthonderd Molens aan den gang had,
 en in de Stad Lyons meer dan agttienhonderd
 Zyde-Fabrieken waren. Men rekende dat
 uit Languedok, het eene jaar, door 't andere,
 voor meer dan agt Tonnen Gouds aan Zyde
 kwam.

Zydeteelt
 in Oost-
 indie.

Tegenwoordig is de Zydeteelt in de Zuide-
 lyke deelen van Vrankryk, als ook in verscheide
 Landschappen van Italie, nog wel in bloey,
 doch te Lyons is de Stapel niet alleen van
 Zyde uit die deelen van Europa, uit Spanje en
 Barbarie, maar ook uit de Levant, Turkye,
 Perfie en andere Oostersche Landen; gelyk wy
 de-

dezelve hier overvloedig, met de Schepen der Oostindische Kompagnie, uit China en Bengale, zo bewerkt als ruuw, bekomen. In die Landen, naamelyk, wordt nog heden veel Zyde gewonnen, en het is niet onwaarschynlyk, dat de Zydeteelt aldaar haaren oorsprong heeft gehad. De Chineezen schryven de ontdekking daar van toe aan eene Gemaalin van Keizer *Hoang-ti-zu*. Voor dien tyd werdt aldaar, tot Kleeding, alleen van Wol en Huiden gebruik gemaakt, doch naderhand is de Kweeking der Zydewormen een voornaame Liefhebberij geworden van de hooge Standsperfoonen in dat Ryk, op wier voorbeeld ook anderen daar aan de hand geslagen hebben; zo dat dezelve aldaar niet minder dan de Landbouw wordt behartigd en waargenomen. 't Is ongelooflyk, welk een veelheid van Zydewormen door geheel China, en inzonderheid in de Provinciën Nanquin en Chekiam, voortgeteeld wordt, die men aldaar en door het geheele Ryk verwerkt tot Satynen, Damasten, Fluweel, Gouden Zilver-Brokaaden; wordende de Zyden Stoffen aldaar van iedereen, zelfs van het dienstbaar Volk, gedragen.

Hebbende thans gezien, in welke Landen de Zydewormen, 't zy natuurlyk, 't zy door konst, voortkomen; zo zal ik thans agt geeven op haar Voedzel. Men weet, van ouds, dat de Moerbezie-boomen als tot haar Woonplaats schynen geschikt te zyn. MALPIGHIVS

V. heeft de proef genomen met Laurier-, Wyn-
 gaard-, Olme- en andere Bladen, doch met
 geene derzelve deze Rupfen kunnen opvloe-
 den: zy stierven alle in weinig dagen. Ook
 is het haar niet volkomen onverschillig, wel-
 ke foort van Moerbezie-Bladen men haar
 geeve. Die van den zwarten zyn harder en
 vaster van zelfstandigheid, dan die van den
 witten Moerbeziën-Boom, welke daarom, in
 de Provinciën van de Zuidelyke deelen van
 Noord-Amerika, niet minder menigvuldig aan-
 gekweekt is, dan in Italie, alwaar hy eertyds
 vreemd was. Het geluk wil, dat de witte be-
 ter tegen de Vorst en Winter - Koude kan,
 dan de zwarte; gelyk men dit voor weinige
 Jaaren in Sweeden ondervonden heeft. Twee
 Moerbeziën-boomen, die de Heer *Trierwald*
 aldaar in 't Voorjaar 1736 hadt geplant, ston-
 den, zonder hinder, vier Winters uit, en zes-
 tig, die hy het volgende Voorjaar in de Grond
 zette, bleeven drie Winters over, zonder
 eenige bedekking. Daar, nu, de harde Winter
 van 't Jaar 1740, dit Boomgewas geen schade
 hadt gedaan, moest hy doch met leedwezen
 en verwondering zien, dat het schraale guure
 Voorjaar van 1741, wanneer de Koude, op
 sommige plaatsen, tot in Juny in de Grond
 bleef, in staat ware om die Boomen te doen
 verdorren; zo dat hy 'er maar één in 't Leven
 hielt. Naderhand, egter, bevondt hy, dat de
 Wortels onbeschadigd waren, en besloot hier
 uit,

uit, dat hy de Boomen, door ze toe te dek- V.
 ken, wel had kunnen behouden. Zelfs de AFDEEL.
 Wortelen, die hy in 't Voorjaar 1743 uitgroef, XLIII.
 waren frifch, en, verplant zynde in eene Kwee HOOFD.
 kery, gaven die nieuwe Scheuten uit. Dewyl STUK.
 het in de Noordelyke deelen van China, daar Zyde worm.
 evenwelook Zyde gewonnen wordt, en zelfs te
 Peking, drie of vier Maanden lang byna zo fterk
 wintert als in Sweeden, verloor hy doch door
 dit ongeval alle hope niet. Hy dagt, dat men
 met de Karavaanen, die Jaarlyks uit Moskovie
 naar China gaan, wel goed Moerbezie-Zaad
 zou kunnen bekomen, om die Boomen dus op
 de zelfde manier te teelen als men te Georgie
 in Noord-Amerika, gedaan heeft: want met
 Zaad, daar hy een Pond van uit Marfeille
 gekreegen hadt, was het hem niet gelukt.

Dewyl men, naamelyk, in de gemelde Kolonie
 zag, dat het met de planting der Moerbezie-
 boomen te lang duurde, zo nam men de proef
 van dezelve te zaaijen op Landen, die door
 verbrandinge des Onkruids eerft waren gemest.
 Het volgende Jaar waren zy, omtrent ter
 hoogte van Rogge, opgefchooten, en toen
 fneedt men 'er zo veel met den Sikkel af, als
 ieder tot opvoeding van zyne Rupfen noodig
 hadt. Op deeze manier hebben de Planters,
 in 't derde Jaar na den aanleg, reeds een taa-
 melyke veelheid van ruuwe Zyde overgezou-
 den naar Engeland. Evenwel is uit gebrek
 van behoorlyke aanmoediging, zo't fchynt, of

V. uit andere oorzaken, en misschien wel ten voor-
 AFDEEL. naamste, om dat 'er niet genoegzaam voor 't
 XLIII. Onderhoud der Ingezetenen gezorgd werdt,
 HOOFD- de Zydeteelt, noch in die Provincie, noch in
 STUK. Zuid-Karolina, veel toegenomen.
Zydworm.

Te Bononie, en daaromstreeks, gebruikt men doorgaans den witten Moerbezien-boom tot Voedzel van de Zydewormen, en maakt 'er van den zwarten geen gebruik dan in de hoogste nood, wanneer men tot opvoeding van deeze Rupfen, als zy groot geworden zyn, niet genoeg Bladen van den eerstgemelden heeft, die een Zyde geeven, welke fyner, fraaijer van kleur en glanziger is. In Sicilie en de Bergagtige deelen van Italic, daar men niets dan zwarte Moerbeziën heeft, krygt men een vaster of sterker Zyde. ALDROVANDUS oordeelde den laatsten niet alleen daarom beter, maar bovendien, om dat, als de Zyde-Wormen van den zwarten gegeten hebben, en men haar den witten geeft, zy allen zig daar van te barsten eeten. Men behoort alleen zig daar voor te wagten en de schoonheid is in het uitkiezen van Zyde het voornaamste: weshalve zekerlyk, tot Voedzel, de witte Moerbezie-boom te verkiezen is. Men plukt daar van de Bladen af, en geeft die den Zydewormen in Huis; also zy zorgvuldig voor nattigheid moeten bewaard worden: ja in Syrie zelfs geschiedt de behandeling der Zydewormen, volgens HASSELQUIST, op de volgende manier.

„ De

„ De Eytjes worden! aldaar in een warm
 „ Vertrek gelegd. Dikwils draagen de Vrouw-
 „ luy dezelve in haar Boezem, of leggenze
 „ in 't Bed, alwaar zy uitgebroed worden, en
 „ dan geeft men 'er aanstonds Moerbezie-Bladen
 „ den aan, op welken zy zig zetten. De
 „ Wormen groeijen en eeten veertig Dagen
 „ lang; geduurende welken tyd zy in een
 „ Teenen Korfje leggen, op Stellen van Riet;
 „ terwyl zy om de vier-en-twintig Uuren eens
 „ bestrooid worden met Moerbezie-Bladen.
 „ Als zy deeze Bladen, die haar Voedzel zyn,
 „ doorgevreten hebben, wordt een nieuwe
 „ laag daar over heen gemaakt, en op die
 „ wyze gaat men geduurig voort. Wanneer zy
 „ beginnen van Kleur te veranderen, hangt
 „ men bosjes Takken van allerley Kruiden daar
 „ boven op, waar in zy gaan spinnen. Zo dra
 „ zy allen ingesponnen zyn, legt men de ge-
 „ nen, daar men de Zyde afneemen wil, en
 „ die het grootste gedeelte uitmaken, in heet
 „ Water, en haspelt de Zyde af; maar de ge-
 „ nen, die men tot de Voortteeling behouden
 „ wil, laat men leeven, om in Kapellen te
 „ veranderen. Als deeze uitgekomen zyn,
 „ spreidt men een zwart Kleed in het Vertrek
 „ uit, waar op zy Eijeren leggen, die men
 „ daar af neemt, in een Zakje verzamelt, en
 „ aan de Zolder ophangt. Behalve de Don-
 „ der, door welke dikwils deeze Wormen ge-
 „ dood worden, hebben zy de Mieren ook tot

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 Behandeling der
 Zyde wormen in de
 Levant.

V. „ Vyanden, en deeze zyn oorzaak, dat Egypte
 AFDEEL. „ deezen Rykdom ontbeeren moet, het welk
 XLIII. „ aldaar den Lande jaarlyks eenige millioe-
 HOOFD- „ nen kost. Seyde verschaft van dertig tot
 STUK. „ veertig duizend Ponden Zyde in 't Jaar, en
Zyde worm, „ Tripoli niet minder. Van de eerstgemelde
 „ plaats gaat het meeste naar Damaskus, al-
 „ waar die schoone gewaterde Stoffen, van half
 „ Zyde half Katoen, vervaardigd worden,
 „ welken men nergens anders zo goed kan
 „ maaken. Van Tripoli wordt de meeste Zyde
 „ door de Engelschen en Franschen weg ge-
 „ haald, om dezelve in Europa te verarbei-
 „ den. Van de Syrische Zyde is de gene,
 „ die van Baruth komt, en op den Antiliba-
 „ non bereid wordt, de kostbaarste”.

Hoeda-
 nigheid
 der Eyt-
 jes.

In de Landschappen van Vrankryk, daar men de Zydeteeft het allersterkste dryft, te weten in Avignon, Orange, Languedok en Provence, is men gewoon de Eytjes der Zyde wormen om de vier Jaaren te vernieuwen, laatende die uit Spanje komen: dewyl men van verbeelding is, dat anders het tuk zou verbafteren of slegter worden van hoedanigheid. Mooglyk is 't, dat zy, door de grooter warmte van 't Klimaat, aldaar tot meer volkomenheid worden gebragt. De Eytjes, onder tusschen, kunnen de sterkste Winterkoude zonder nadeel uitstaan. De regte tyd, omze met de Post van Mallaga, Sicilie, Livorno of Languedok, te laten komen, is in 't midden van

van den Winter. Een of twee Oncen Eytjes worden in fyn Postpapier, dat met een weinig je Katoen bekleed is, ingepakt en dus verzonden; zonder dat zy dus eenig gevaar hebben van door drukking, ofschudden en stooten, beschadigd te worden.

Van de opkweeking en verdere behandeling deezer Rupsen zal ik, als aan veelen bekend zynde, niet verder spreken; nog ook omftandig gewag maaken van haare vier Vervellingen, welke van fommigen als een foort van Slaapziekten aangemerkt worden: alzo zy dit gemeen hebben met andere Rupsen. De eerste Vervelling geschiedde, na verloop van tien; de tweede na die van elf; de derde na die van negen; de vierde na die van zeven Dagen, en dan verliepen nog dertien Dagen voor het Spinnen: de aanryping van het Popje binnen het Spinzel geschiedde in vier, en vervolgens duurde het twintig Dagen eer deKapel uitkwam. Dit maakte, van het kippen der Eytjes af, een getal van vier-en-zeventig, en van den tyd, dat de Eytjes gelegd waren, tot aan het uitkomen van de Kapel, een getal van driehonderd een-en-dertig Dagen; volgens de Waarneeming van den Heer l'ADMIRAAL (*).

De manier van Spinnen der Zydewormen is bekend genoeg aan allen, die ze hebben op-
ge-

(*). Verklaaring van zyne Negende Plaat.

V. gekweekt; maar weinigen zullen weten, dat
 AFDEEL. XLIII. deze Rups twee Vergaarplaatfen heeft van de
 HOOFD- vloeibaare Stoffe, die de Zyde moet uitleveren,
 STUK. en daar door twee Draaden te gelyk spint, die
 Het Spin- altyd tegen elkander aan gelymd zyn, en dus
 zel. maaken, dat de Draad der Zyde, zo als die
 uit de Rups gekomen is, zig door het Mikros-
 koop altoos platagtig, breeder dan dik, en in
 't midden als met een geutje uitgehold, vertoont.
 Gelukkig is 't, dat de Draaden, zelf, onder
 elkander, niet zo vast zyn te famen gehecht,
 of warm Water is in staat, om dat Lym te
 ontbinden. MALPICHIVS beweert, dat het
 Tonnetje zes Laagen Zyde heeft. Hy hadt
 de nieuwsgierigheid, om de langte van den
 Draad, die 'er van kwam, te meeten, en be-
 vondt dezelve meer dan negenhonderd Voeten
 van Bononie. Hier door is men in staat,
 om eene duisterheid op te helderen, welke
 gevonden word in 't Berigt van BOYLE, wanneer
 die van een Dame spreekt, welke den Draad
 van een Zydeworms Tonnetje, dat zy afgehas-
 peld hadt, rekende meer dan driehonderd
 Engelsche Mylen lang te zyn (*). De Heer
 LYONNET, immers, die verscheide maalen
 zulk een Draad afgemeten heeft, zo hy ver-
 haalt, bevondt dezelve doorgaans niet langer
 dan

(*). Het zullen zekerlyk *Ellen* moeten zyn; gelyk ik derge-
 lyk een misftelling ook, in een onlangs uitgekomen Werk,
 gevonden en verdeterd heb. Zie hier voor, bladz. 221.
 Regel 19, 20.

dan tuffchen de zeven - en negenhonderd **V.**
Voeten.

AFDEEL.
XLIII.

Van de Inwendige Deelen of Ingewanden **HOOFD-**
zal ik ook , om dat ik te vooren reeds **STUK.**
daar van in 't algemeen gehandeld heb † , **Geitalte**
niet fpreeken , en letten nog alleen maar , **der Rups.**
op het gene de Zydeworm , in haare Ge- **† zie**
ftalte , onderscheidt van de andere Rupsen. **bladz. 45,**
Zy is geheel Hairloos , kaal en glad ; na de **enz.**
vierde Vervelling van middelmaatige grootte
en van Kleur uit den geelen witagtig Afch-
grauw , doch met veele donkere Vlakken
gemarmerd. Men weet dat haar Lighaam , als
de tyd der Verandering of van het Spinnen na-
dert , byna geheel doorfchynende wordt. Haar
Kop is , wanneer zy denzelven uitrekt , Snuit-
agtig , naar dien van de Wyngaards-Rups eenig-
zins gelykende , en op het agterfte heeft zy
een Hoorntje , als de Pylftaarten. Zie hier
nog kortelyk wat Doktor SCOROLI , in 't jaar
1760 , omtrent de Zydewormen , door hem in
Karniolie opgevoed , heeft gemeld.

„ De Rups , den 10 Mey uit het Eytje
„ voortgekomen , wierdt den 16 July , dat is
„ in zevenenzestig Dagen (*), uit het Popje
„ een Kapel. Zy legt zeven bekleedzels af ,
„ het eene van 't Ey ; vier in de ftaat van
„ Mas-

(*) Dus in zeven Dagen minder , dan de Heer L'ADMIRAL het hier te Lande hadt waargenomen ; dat wegens 't verschil der Klimaatn niet te verwonderen is.

V. „ Masker; één wanneer zy een Pop wordt, en
 AFDEEL. „ het laatste by de Verandering tot een Kapel.
 XLIII, „ Pas gebooren zynde weegt de Rups een
 HOOFD- „ tiende van een Grein; na de eerste Vervel-
 STUK. „ ling een vierde deel; na de tweede drie
Zydeworm. „ Greinen; na de derde zes; na de vierde en
 „ volwassen zynde, agt-en-zestig Greinen; dat
 „ is ruim een Vierde Loots. Wanneer zy een
 „ Tonnetje zal maaken, werpt zy by de twintig
 „ Druppelen uit van een dik Lymagtig Vogt;
 „ beginnende daar na haar Werk en het zelve
 „ voltrekkende in vier Dagen. De Pop met het
 „ Tonnetje weegt ongeveer vyftig, maar op zig
 „ zelf alleen twee-en-veertig Greinen. Uit vyf-
 „ en-vyftig Tonnetjes zyn twaalf Mannetjes
 „ voortgekomen; de overigen waren Wyf-
 „ jes. De Wyfjes Kapel weegt, na het uit-
 „ werpen van haare Vuiligheid, veertien
 „ Greinen. Een Wyfje legt 450 Eytjes, die
 „ geel zyn, daar na bruin worden: terwyl 'er
 „ nog 210 in haar Lyf schuilen, als een Kettingje
 „ aan een dunnen Draad gehecht Zynde. De
 „ Muizen en Tabaksrook zyn den Rupsen
 „ schadelyk” (*).

Wilde Zy- „ In China vindt men een Soort van wilde
 wormen. Zydewormen, die grooter zyn, en welken
 men in de Boffchen leeven laat op een ander
 foort van Boomen, *Tche* of *Ye Sang* genaamd,
 hebbende rondagtige Bladen, die in een punt
 uit-

(*) *Entomol. Carn.* p. 193, 194.

uitloopen, en een Vrucht naar Peper gelykende. V.
 Zy groeijen gaarn op Heuvels en Steenagtige AFDEEL. XLIII.
 plaatfen, alwaar zy een foort van digte Bos- HOOFD-
 fchagie maaken. De Zydewormen, die op STUK.
 deeze Boomen aazen, worden eerst in Huis Zydeworm.
 uitgebroed, en vervolgens op de Boomen ge-
 zet. Van haar Spinzetel wordt zekere Stoffe
 bereid, genaamd *Kientcbou*, welke graauw is
 en geen Glans heeft, kunnende als Linnen ge-
 waffchen worden en ongemeen fterk zynde.
 Ook neemt zy niet ligt Vlakken aan, zelfs niet,
 befmet wordende door Olie. Men maakt
 van de Zyde, welke deeze Wormen fpinnen,
 Snaaren tot Mufiektuigen, die fterk en helder
 klinkende zyn.

De tamme Zydewormen kan men in drier- Vershil der Zyde.
 ley Soorten onderscheiden, naamelyk de ge-
 meenen, welke geele Zyde fpinnen: de Spaan-
 fchen, welke gemarmerd zyn, met bruine en
 witte Vlakken over 't geheele Lyf, en Zyde
 uitleveren van verfcheiderley Kleuren, naame-
 lyk Geele, Oranje, Ifabel-en Vleefchkleurige;
 ook Celadon en Zwavelgeele. Die zodanige
 Rupsen hebben fcheiden de Tonnetjes, welke
 men in 't Fransch *Cocons* noemt, niet van el-
 kanderen, maar haspelen de Zyde ondereen,
 als wanneer zy altemaal uit den geelen zien.
 Onder deeze laatften vindt men 'er zelfs, die
 geheel witte Zyde fpinnen, en deeze zyn
 veel blanker, krygende ook, op het laatst,
 een zeer heldere, levendige, witte Kleur; daar

V. de anderen, in tegendeel, geel worden. Het
 AFDEEL. heeft den Schepper behaagd, deeze Rupfen
 XLIII. ook daar in een fchooner aanzien te geeven,
 HOOFD. dat haar laafte Ring, digft aan den Kop, zig
 STUK. gelyk een Leeuwenhoofd vertoont (*).
Zyde worm.

De Heer SAUVAGES, te Montpellier, maakt, in zyn Berigt over de Opkweeking der Zyde-wormen, gewag van vyfderley Soorten. De eerften zyn wit; haare Pooten worden, na de vierde Vervelling, rood, en zy maaken een rood Spinzel. De tweede Soort onderscheidt zig door witte Pooten, na de vierde Vervelling, en maakt een Spinzel van even die zelfde Kleur. De derde bemint de zwartvlakkige Moerbezie-bladen: zy is teerder en maakt een roodagtig Spinzel, of ook een wit, dat naar het Hemelfch-blaauwe trekt. De vierde Soort is Papegaay-groen, maakende een geel en ruig Spinzel. De vyfde is nog niet genoegzaam waargenomen, doch men weet, dat zy een fchoon Celadon-groen Spinzel vervaardigt.

„ Met regt merkt die Autheur deeze Waar-
 „ neeming voor iets byzonders aan, zegt ROE-
 „ SEL; want hoe veel ik ook over de Zyde-
 „ wormen heb gelezen, kan ik my doch niet
 „ te binnen brengen, dat ergens van roode of
 „ groene Zyde wordt gewag gemaakt”.

Gebruik
 der Zyde.

Boven en behalve het menigvuldige gebruik der Zyde tot het weeven van Stoffen, Zak-doe-

(*) *Stokholms, Verhandelingen.* VII. Band, p. 270.

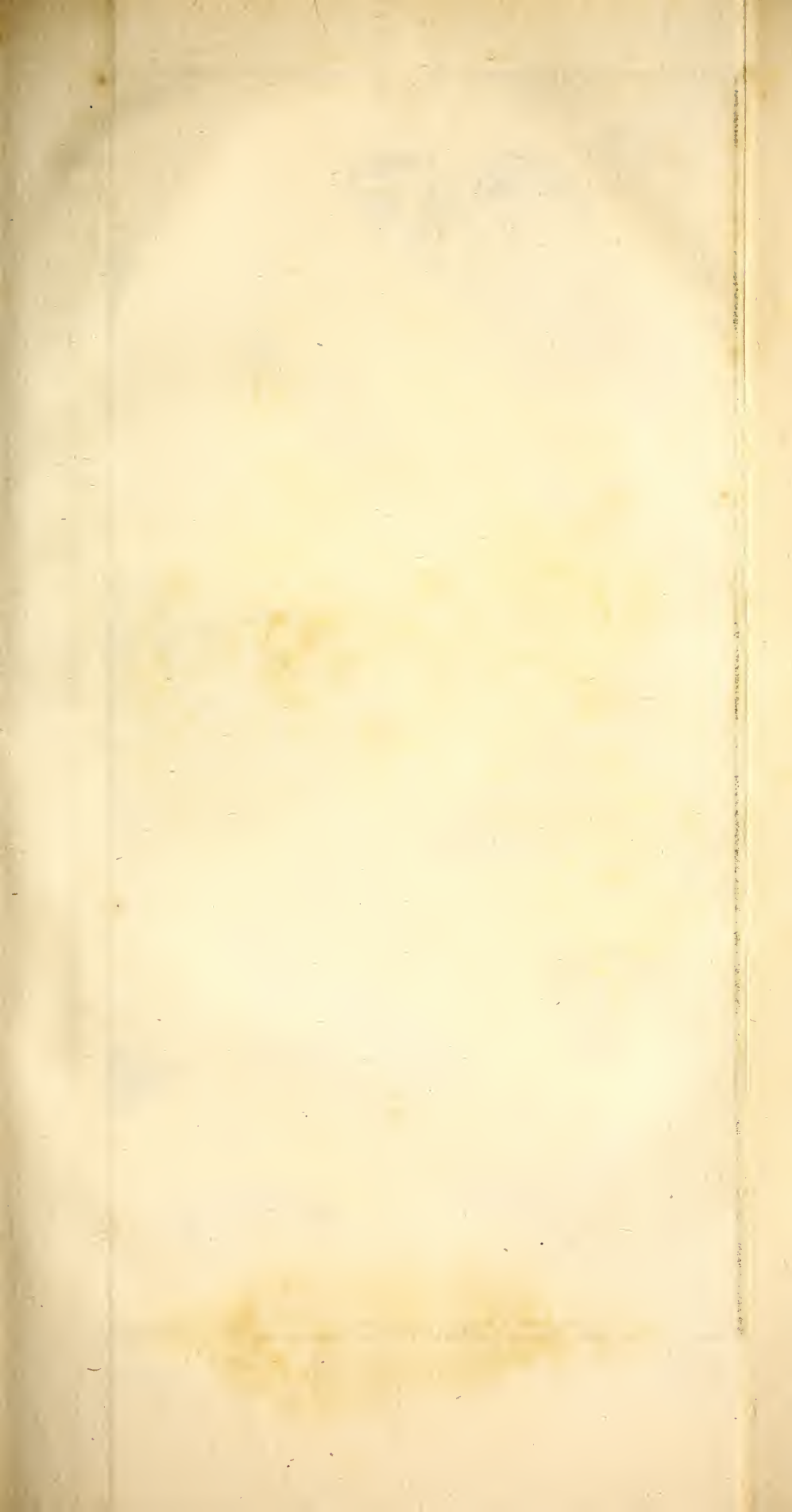

Fig. 3.

Fig. 1.

Fig. 5.

Fig. 4.

Fig. 6.

Fig. 2.

Fig. 8.

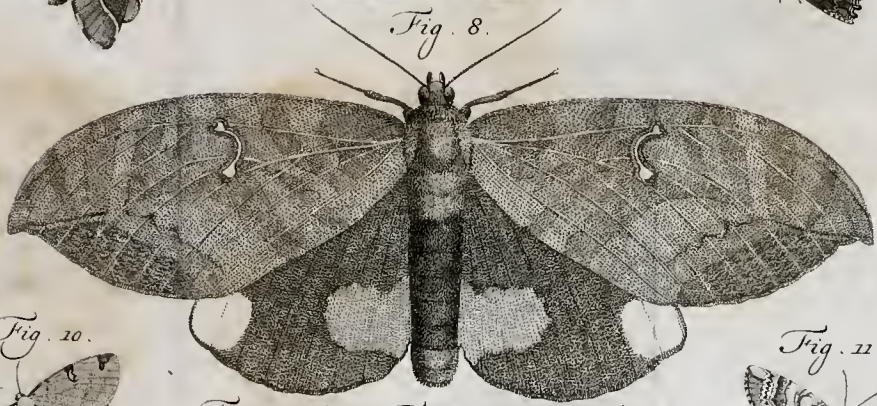

Fig. 7.

Fig. 15.

Fig. 10.

Fig. 13.

Fig. 9.

Fig. 14.

Fig. 11.

Fig. 12.

Fig. 18.

Fig. 16.

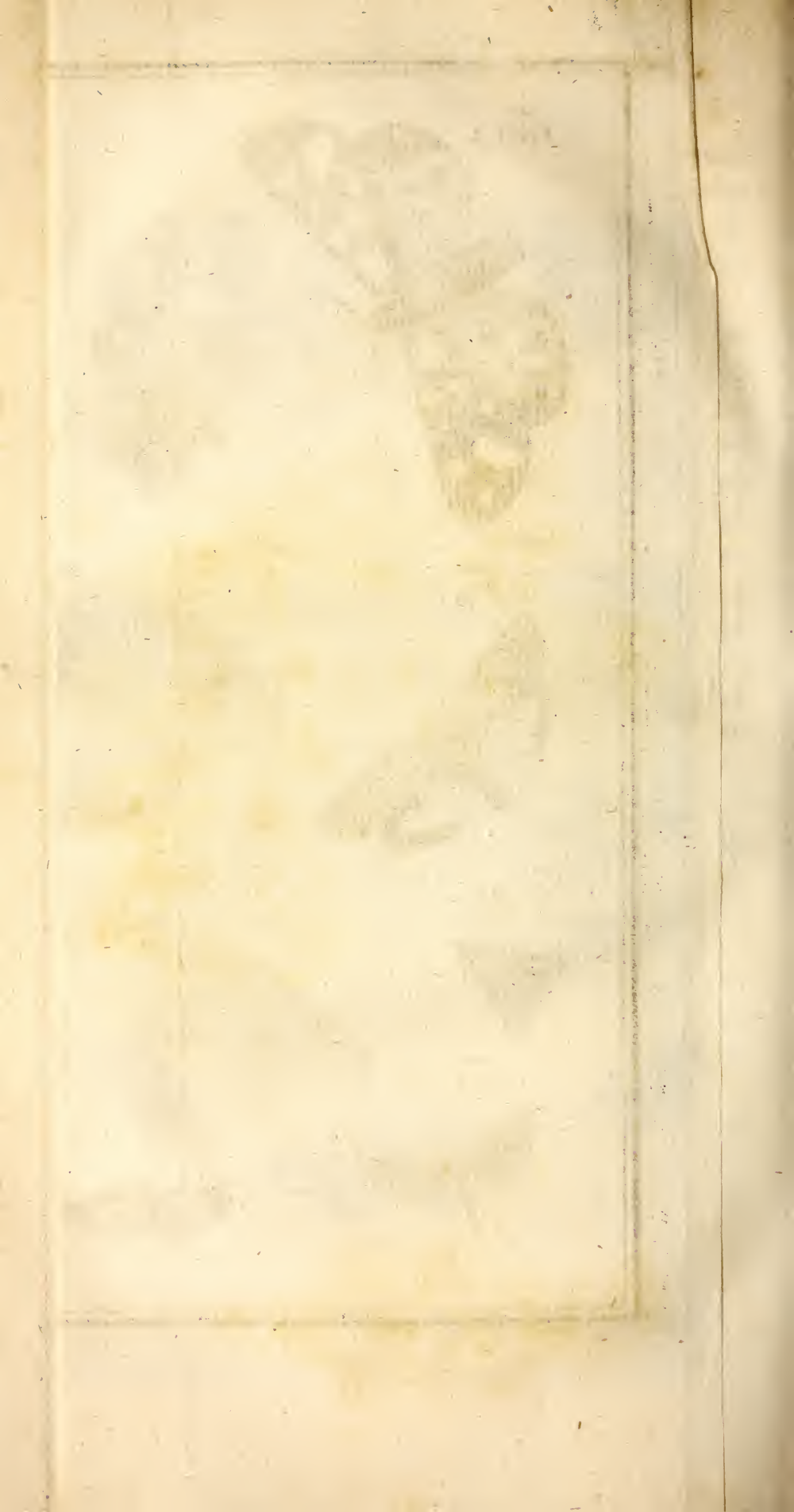

Fig. 17.

Fig. 19.

doeken, Linten en allerley Gewaaden, die of V.
 geheel uit Zyde bestaan, en deswegen oudtyds AFDEEL.
Holosericea genoemd werden, of met Goud en XLIII.
 Zilver doorweven worden, of met Katoen en HOOFD-
 wat dies meer is gemengd: heeft de Zyde ook STUK.
 in de Geneeskunst haare nuttigheid gehad. *Zyde worm.*
 Door Destillatie in een Retort of Kromhals,
 levert dezelve een Vlug Zout uit, dat men
 met een weinig Lavendel-Olie en Wynggeest
 nogmaals overhaalt, en 'er dus een Vogt van
 krygt, het welke, toen het een geheim was,
 een groot gerugt maakte onder den naam van
Engelsche Druppelen. Doktor GODDARD kreeg,
 wegens de Uitvinding en Ontdekking van dit
 Middel, een groote Belooning van Koning
 KAREL den II.: doch naderhand is be-
 vonden, dat de Geest en het Vlugge Zout
 van Hertshoon, met Barnsteen of Bevergeil
 gemengd, van immer zo goede uitwerking
 zyn, en vervolgens heeft men van Spinrag
 een Geneesmiddel gemaakt van niet minder
 kragt, onder den naam van *Druppelen van*
Montpellier (*). Ook wordt de ruuwe Zyde,
 Karmozyn rood geverwd zynde, als een be-
 proefd Middel om de overmaatige vloeijing
 der Stonden te beteugelen, aangepreezen (†).

(19) Nagt-

(*) Les Gouttes de Montpellier, *Hist. de l'Acad. des Sciences de Montpellier*, Tom. I. Anno 1766. p. 145.

(†) *Ephem. Natur. Curiosor.* Decur. III. Ann. IX. pag. 418.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 XIX.
 Neustria.
 Ring-
 Rups.

(19) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger vertoont (†), bebbende de Wieken agterste voor en geelagtig, met anderhalven graauwen Band, van onderen één.

Het Masker van deeze is, onder den naam van Ring of Ringel-Rups, zeer bekend, en heeft dien naam daar van, dat de Kapellen de Eytjes aan Ringen leggen om de Takjes der Boomen, alwaar men dan dikwils in de Winter, als de Bladen weg zyn, deeze Eijernesten vindt. LINNÆUS heeft den Latynschen bynaam ontleend van MOUFFETUS, die dergelyke Rupsen alleenlyk dus noemde, om dat hy dezelve uit Normandie hadt gekreegen. REAUMUR zegt, dat men 'er, in Vrankryk, den naam aan geeft van Livrey-Rups*; om reden dat zy breede streepen overlans heeft, blaauw en geel, die haar als een gegalonneerd Kleed geeven. Dus noemt men ze in Engeland ook *the Lackey-Moth*. GOEDAART merkt aan, dat deeze Rups, gelyk die van de Rietvink, de eigenschap heeft van zeer dorstig te zyn; weshalve hy haar *Nat-*
neus

(19) *Papilio Bombyx elinguis*, Alis reversis flavescens: Fasciâ griseâ sesquialtrâ; subtus unicâ. GOED. *Inf.* I. T. 10. ALB. *Inf.* 19. f. 27. LIST. *Goed.* T. 89. FRISCH. *Inf.* I. T. 2. BLANK *Inf.* 48. T. 8. f. J. M. REAUM. *Inf.* 2. T. 4. f. I-II. RAJ. *Inf.* I. Noct. Phal. 2. T. 6. MER. *Env.* I. T. 33. WILK. pap. 21. T. 3. a. 10.

(†) Dus verander ik thans deze uitdrukking, bedenkende, dat dezelve misschien te sterk, ten minsten sterker ware, dan die, welke LINNÆUS gebruikt.

neus hadt genoemd , als geduurig met den Kop in 't Water zynde : 't welk evenwel , dat zy dikwils zo menigvuldig in Tuinen en Boomgaarden , ver van 't Water , leeven , wat vreemd voorkomt .

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Ring-Rups.

Gaarn onthoudt zig de Ring-Rups op Appelen , Peeren , en andere Vrugtboomen , doende die , wegens de menigvuldigheid , veel naadeel . Zy eet evenwel ook , des noods , Olmen of Ypen , Wilgen , ja veelerley Kruiden , om wier Takjes of Steelen men ook wel haare Ringetjes vindt , die van maakzel niet onaartig zyn . Zy zitten als Brafeletten om de Armen , en gelyken veel naar die , welke van Kraaltjes zyn gemaakt . Ieder Ringetje bestaat uit veertien , vyftien , tot zeventien ryën Eirjes , die geen volkomen Cirkels , maar een Slange-trek of Krul om het Takje maaken ; zynde 'er dikwils van tweehonderd tot driehonderd vyftig in vervat , volgens de Waarneemingen van REAUMUR .

Wat de huishouding van deeze Rups aangaat , zullen wy FRISCH hooren , die ook aanmerkt , dat zy met het Voorlyf dikwils aan beide zyden slaan ; zo 't fchynt , om de anderen van zig af te houden . Hun leeftyd , zegt hy , is in Mey of Juny . Diestyds vreeten zy zig groot , en gaan vervolgens van den Boom af , spinnende zig in de een of andere hoek , of aan een Steel-tje Gras , een wit Eyvormig Tonnetje , met een

V. **AFDEEL.** **XLIII.** **HOOFD-** **STUK.** **PL. XCII.** **Fig. 1.**
 dun geweeffel daar buiten om, als dat der Zy-
 dewormen. Als men 't zelve aanraakt of drukt,
 stuift 'er een Meelagtige Stoffe uit. In om en
 by de veertien Dagen komt de Uil te voor-
 schyn, die bruingeel is van Kleur, met wat
 bruiner dwarsstrecp. Derzelve Afbeelding in
Fig. 1. strekt tot één Voorbeeld der Kapellen,
 die de agterste Wieken somtyds voor uit stee-
 kende, of de Wieken agterste voor hebben.

LINNÆUS merkt thans (*) aan, dat 'er van
 deeze Kapellen twee Verscheidenheden zyn,
 beiden van de zelfde Soort; „ gelyk, zegt hy,
 „ aan de genen, die de Verandering onderzocht
 „ hebben; DE GEER, SCREBERUS en myn
 „ Zoon, is gebleeken. De eerste heeft de
 „ Wieken graauw, met twee schuine geele
 „ Banden: de andere heeft de Wieken geel,
 „ met een breedten graauwagtigen Band in 't
 „ midden, en een anderen smallen by 't Ge-
 „ wricht, en voor den agtersten rand". Dee-
 ze laatste behoort tot de volgende Soort.

XX.
Castrensis.
 Wolfs-
 melk-
 Ring-
 Rups.

(20) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die
 geen Zuiger vertoont, hebbende de Wieken
 agterste voor en graauw, met twee bleeke
 Streepen, van onderen ééne.

Tot

(*) *Faun. Suec.* Ed. II. P. 292.

(20) *Phalena Bombyx elinguis*, *Alis reversis griseis*, *strigis duabus pallidis*; *subtus unicâ.* *Faun. Suec.* 831. *FRISCH. Inf.* X. T. 8. *ROES, Inf.* IV, T. 14. *DE GEER Inf.* I. T. 13. 1. 4-6.

Tot deze Soort wordt die Rups t'huis gebragt, welke DE GEER, in Sweeden, zo overvloedig gevonden hadt op een Soort van Oijevaars-Bek, welke zeer gemeen is in de Laplandsche Bosschen, als ook in de Wildernissen en op de Steenagtige Velden van Sweeden (*). Zy zyn, zegt hy, twee Duimen lang en omtrent een vierde Duims dik; haar Kop is dof zwart, het Lyf helder blaauw van Goudkleur, met donker geele en zwarte Streepen. In eigenschappen kwamen zy grootelyks met de voorgemelde Ring-Rupsen overeen; weshalven die Heer er den naam aan gaf van *Livrée des Prez* of *Livrey-Rups* der Velden, zeggende dat zy ook veele andere Kruiden, die in de Weiden groeijen, gelyk de Geitenbaard en dergelyken, afknaagt. LINNÆUS zegt (†) dat zy zig onthoudt op de Wilgen, het Muizen-Oor, Jacéa, Sinauw en Wolfsmelk, eetende dus veelerlei Kruiden, en onder een soort van Tent woonende, welke zy dikwils vernieuwen en verplaatzen. De Kappel, hoewel in Kleur verschillende, komt in het leggen der Eytjes, ringswyze, om de Takjes of Steelen, met de gewoone Ring-Rups overeen; ja wordt door hem naderhand slegts

voor

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Ring-Rups.

(*) *Geranium pedunculis bifloris, foliis peltatis multifidis, caule erecto.* *Flor. Lapp.* 266. *Flor. Suet.* 572. *Hort. Cliff.* 344. ROYEN *Lugd. Bat.* 351. *Geranium Batrachioides folio Aconiti.* BAUH. *Pin.* 317.

(†) *Syst. Nat.* Ed. X. p. 500.

V. voor eene Verscheidenheid daarvan aange-
 AFDEEL. merkt (†).
 XLIII.

HOOFD- De Wolfsmelk Ring-Rups evenwel, welke
 STUK. onze Autheur, zo wel als die, tot deeze Soort
 Haare heeft t'huis gebragt, schynt my merkelyk daar
 Schoon- van te verschillen. Terwyl, naamelyk, de ge-
 heid. woone Ring-Rups maar weinig ruig is en meest
 onaanzienlyk, kan deeze met regt ruig en niet-
 temin zeer schoon genoemd worden. Weini-
 ge ruige Rupsen hebben dit Voorregt. „ Haar
 „ Kop, zegt FRISCH, is bleek bleu-mourant, de
 „ Rugstreep wit, met twee Orleaangeele Stree-
 „ pen, die Fluweelzwart doorwerkt zyn, en
 „ een zwarte Stip op ieder Ring. De derde
 „ Streep is bleek en bleu-mourant, met lang-
 „ werpige, zwarte Vlakken, en daar tegen aan
 „ legt een Oranjekleurige Linie. De zyden
 „ van het Lyf zyn bleek bleu-mourant, enaan
 „ dezelve beginnen de lange vaale Haairen
 „ van de Rups, die, voor 't overige, van bo-
 „ ven, met kort blaauwagtig Haar bezet
 „ is”.

Als het heet Weder is, voegt hy 'er by,
 kruipen deeze Rupsen altoos op de Aarde in
 het Gras, en slaan met het voorste van haar
 Lyf naar beide zyden, om zig te verkoelen:
 gelyk de Ring-Rupsen dit gewoon zyn te doen.
 Zy bescinnen zig aan de Gras-Steelten, in witte,

(†) *Fann. Succ.* Ed. II. p. 292.

te , langwerpige , Tonnetjes , gelykerwys de
 Zydewormen. De Kapel, die uit de Pop
 voortkomt, is bruinrood, met witagtig geele
 dwars-Streepen over de Wieken. ROESEL,
 die ze van Frankfort hadt bekomen, geeft 'er
 de Afbeelding van.

(21) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
 die geen Zuiger vertoont, de Wieken agter-
 ste voor, grys met bruin gegolfd heeft en ge-
 vlakt.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 XXI.
 Procesfi-
 ona.
 Procesfi-
 onaris.

De thans beschreevene Ring-Rupsen bemin-
 nen wel de Gezelligheid en houden zig by el-
 kander , doch het is niet in zodanig een ge-
 regelde orde , dat zy voortgaan of by de Boo-
 men open af marscheeren, als de Heer REAUMUR
 toeschryft aan die Rupsen , welke hy
 deswegen *Procesfionarissen* noemt. Ik heb reeds
 daar van gewag gemaakt †, en het verwondert
 my zo zeer niet, dat LINNÆUS deeze Soort
 niet gezien heeft, als dat zy ook door GEOFFROY,
 thans, onder de Insekten omstreeks Pa-
 rys, niet in 't byzonder is waargenomen; daar
 REAUMUR zo omftandig van dezelve spreekt.
 Zie hier hoe hy de Rups beschryve.

† Bladz.
 32.

„ Zy is in de Klasse der Rupsen met zestien
 „ POO-

De Worm,

(21) *Pbalana Bombyx elinguis*, *Alis reversis? canis fusco*
undulatis, maculatisque. REAUM. *Inf.* II. T. II.

V. „ Pooten, die de Vliezigen met halve kroonen
 AFDEEL. „ van Haakjes hebben, van middelbaare groot-
 XLIII. „ te. Wanneer zy de Vervelling heeft on-
 HOOFD. „ dergaan, is de nieuwe Huid byna zwartbruin
 STUK. „ op de Rug, aan de Zyden en onder aan den
Procesfis- „ Buik witagtig. Zy is beladen met zeer wit-
naris. „ te en zeer lange Haairtjes, wier langte, of
 „ hoogte liever, byna gelyk is aan de langte
 „ van het geheele Lighaam, waar op zy Lood-
 „ regt zig verheffen tot eenigen afstand van
 „ het bovenste end, het welk aldaar Haaks-
 „ wyze omgeboogen is; zig vervolgens weder
 „ opregtende. Deeze Haairtjes, en de Huid
 „ van de Rups, verouderende, worden rood,
 „ zo dat zy, tegen de Verandering, byna ge-
 „ heel ros is. Aan dunne Kwastjes zyn de
 „ Haairtjes geplaatst, waar van men drie heeft
 „ op ieder Ring, boven de lyn der Lugtstip-
 „ pen, wederzyds, en twee onder dezelve;
 „ dat is in 't geheel tien. De Haairtjes van
 „ ieder Kwastje komen voort uit een klein taa-
 „ melyk rond knobbeltje, feuillemort van
 „ kleur. Vyf of zes groote Hairen, en om-
 „ trent agt of tien, die naauwlyks half of een
 „ derde zo lang zyn, maaken een Kwastje
 „ uit”.

Nog jong zynde onthouden zig deeze Rup-
 fen, (zo hy vervolgens aanmerkt) op byzon-
 dere plaatsen van den Eikeboom, waar zy ge-
 booren zyn, onder zekere Webbetjes; maar

ongevaar twee derden hebbende van haare grootte, dat is tegen het begin van Juny, maaken zy met elkander een bestendige Woonplaats, in welke zy doorgaans den geheelen Dag blyven, en niet dan 's avonds daar uit komen, om haaren Maaltyd te doen op het Loof. Deze Nesten zyn dikwils tegen de Stammen der Eiken, somtyds ook tegen dikke Takken aangevoegd, maakende aldaar zekere Bulten of Knobbels, die veel gelyken naar de Kwasten, welke veel aan deeze Boomen zyn, en dus niet gemakkelyk te vinden. Men vindt 'er, somtyds, van meer dan een Voet lang, een half Voet breed en een Handbreed dik. Haar Wanden bestaan uit verscheide laaggen van Webben, doormengd met Uitwerpfelen en Afwerpfelen der Rupfen: dus dikker, naar maate die langer daar in gehuisvest hebben. Men vindtze meest op groote Eikeboomen, die aan den zoom der Bosschen staan; niet in 't midden. De Heer REAUMUR nam zulks in 't *Bois de Vincennes* & de *Boulogne* waar, en men zegt my, dat deeze Nesten op de Veluw ook wel gevonden worden.

Het aartigste, dat deeze Rupfen hebben, is haar zonderling geregelde Gang, die 'er den naam van Proceffionariffen aan heeft doen geven. Gemelde Heer; een Eiken-Tak, met deeze Rupfen bedekt, in zyn Kamer hebbende doen brengen, bevondt hy, dat zy, toen de Bladen verdord waren of te hard geworden,

V. zig op de loop begaven, langs de Luiken van
 AFDEEL. zyne Glasraamen: eerst één voor één, agter el-
 XLIII. kander, op eene ry van wel twee Voeten lang;
 HOOFD- dan twee aan twee, of by paaren; vervolgens
 STUK. drie, vier, vyf en meer, nevens elkander; tot
Procession
maris. dat de geheele troep in beweeging was, en
 dus vervolgden zy haaren Gang, op het gelei-
 de en naar de rigting van de voorste, tot dat
 zy een verschen Tak vonden, dien men haar
 aanbodt. Deeze manier van Marscheeren,
 met eenige weinige veranderingen, ten opzigt
 van het getal der genen, die op een zelfde
 Linie waren, dat somtyds vyftien ja twintig
 was, doch altoos met eenen Hoofdman of
 Gids voor uit; duurde zo lang hy meester bleef
 van de Troep, die eindelyk, op zekere Nagt,
 geheelenal het haazepad gekoozen hadt.

De Pop-
 pen-Koe-
 ken. Wanneer deeze Rupsen in ruste zyn, nee-
 men zy ook zekere geregeldheden waar. De
 Heer REAUMUR vondtze, somtyds, op 't mid-
 den van den Dag tegen de Stammen of Tak-
 ken aan, zonder eenige beweeging te maaken,
 en somtyds in verscheide laagen, de een' op
 de andere, als van gevlogten Werk. Zulk
 eene Samenleeving bestaat gemeenlyk uit ver-
 scheidende honderden van Rupsen, die altemaal
 in een zelfde Nest ook de Verandering onder-
 gaan, en aldaar tot Poppen worden, bestee-
 dende al haare ruigte tot de samenstellinge
 van de Tonnetjes, die met elkander groote
 Koeken maaken, welke, als de Kapellen daar
 uit-

uitgekomen zyn, eenigermaate naar Honigraa-
 ten zweemen : want de plaatsing der Tonne-
 tjes is niet minder geregeld, dan die der Rup-
 fen was geweest. Tuffchen deeze Koeken en
 de Wanden van het Nest, vindt men door-
 gaans eene taamelyke dikke Laag van Vuilig-
 heden, welke de Rupsen, voor dat zy aan
 haar Tonnetjes arbeidden, hadden uitgewor-
 pen.

„ In't Jaar 1731, (zegt REAUMUR,) bragt ik
 „ verscheide deezer Poppen-Koeken t'huis, daar
 „ de Kapellen uitkwamen in het midden van
 „ Augustus. Ik wist den juistten tyd niet, wan-
 „ neer de Koeken geformeerd waren, of, 't
 „ geen de zelfde zaak is, wanneer de Rupsen
 „ tot Poppen waren geworden; maar dit weet
 „ ik zeker, dat de Kapellen niet langer dan
 „ een Maand, en misschien nog zo lang niet, on-
 „ der deeze laatste gedaante gebleeven waren.
 „ De laatste Kapellen, die uitkwamen, kwa-
 „ men niet meer dan vierentwintig uren laa-
 „ ter uit, dan de eerste: zo dat alle de Kapel-
 „ len van één zodanig Nest, op eenen zelfden
 „ Dag, byna, ter wereld komen (*).

„ Het Mannetje en Wyfje verschillen niet
 „ aan-

(*) Ik maak hier geen gewag van de zonderlinge Eigen-
 schap deezer Nesten, in groote Jeukt en Vuurigheid op het
 Aangezigt en Handen te veroorzaaken, wanneer men ze be-
 handelt, afscheurt, of mer een Rotting van de Boomen
 slaat: om dat ik daar van reeds, bladz. 102, 103, omstan-
 dig heb gesproken.

V. „ merkelyk in grootte: haar Kleuren zyn na-
 AFDEEL. „ genoeg eveneens: het graauw en zwart zyn
 XLIII. „ op haare Wieken by Vlakken en Golven ge-
 HOOFD- „ mengeld. Haar Kop en Voorlyf zyn kort
 STUK. „ ten opzigt van de langte: zy zien 'er kort
Procesfis- „ uit. Het zyn Nagt-Kapellen met de Wieken
naris. „ Dakswyze; van de Klaffe der gencn, wier
 „ Sprietten gebaard zyn en die geen Zuiger
 „ hebben. Veelen derzelven zy by my ge-
 „ paard, en de Wyfjes begaven zig, kort na
 „ de Paaring, aan 't Eijerleggen. Zy schik-
 „ ken die op lange hoopen, in twee bykans
 „ evenwydige lynen beslooten; latende tus-
 „ schen ieder By eenige Haairtjes, die dezel-
 „ ven beletten aan elkander te raaken. Deeze
 „ Haairtjes verheffen zig boven de Eijeren,
 „ doch bedekken dezelve niet dan onvolko-
 „ men. De Eytjes gelyken naar kleine Ton-
 „ netjes: ik wil zeggen, dat haar enden plat
 „ zyn en het midden een weinig uitgezet: en dusverschillen zy vry veel van de Eytjes der
 Ring-Rupfen, die meer naar Melk-Emmers,
 of naar een omgekeerde Kuip met een Dekzel,
 gelyken.

Het Kata-
 Uiltje.

De Heer GEOFFROY laat op de laatstge-
 melde volgen een Kapel die hy het Kat-
 Uiltje (*) noemt, hetwelke zeer aartig is.
 De

(*) La Phalene Chouette, *Hist. des Inf. env. Paris*, p. 115.
 ROES. *Inf.* IV. T. 21. f. a, b, c, d.

De Sprieten zyn zwart en wel gekamd. Het Lyf is insgelyks zwart met een weinig geel. De voorfte Wieken zyn geelagtig graauw, met zeven of agt zwarte Streepen, digt tegen elkander aan. Naar het end toe kromt zig een gedeelte van deeze Streepen, en formeert een Halfmaantje. De agterfte Wieken zyn schoon geel, aan den buitenkant, en om laag met een breeden zwarten Zoom, aan welken een klein geel Bandje volgt, dat de Wiek bepaalt. Bovendien is, op 't midden van de Wiek, een foort van zwart Maantje. Het Kapelletje heeft, stil zittende, de Wieken om het Lyf gerold, byna als de Motten. Het komt voort van eene Rups, die een weinig Haairig is, zwart van Kleur, met een breeden geelen Band overlangs en eenige geele Haairtjes op het Lyf verspreid.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Kat-Uilje.
PL. XCII.
Fig. 2.

PLUMSPRIETEN.

Ongetongde, met de Wieken neergedrukt; de Rug effen, niet gekamd.

(22) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, XXII.

die ^{*Caja.*}
De Beer.

(22) *Phalana Bombyx clinguis*, Alis deflexis fuscis rivulis albis; inferioribus purpureis nigro punctatis. *Faun. Saec.* 820. *MER. Eur.* I. t. 5. & 160. *MOUFF. Inf.* 93. f. suprem. *ALB. Inf.* T. 20. f. C. D. *ALDR. Inf.* 246. f. II, 12. *FRISCH Inf.* II. t. 9. *GOED. Inf.* I. T. 17. *REAUM. Inf.* I. T. 36. f. 6, 7. *LIST. Coed.* f. 99. *DE GEER. Inf.* I. T. 12.

f. 3, 9.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
Beer.

die geen Zuiger vertoont, de Wieken afloopende, bruin met witte Stroompjes heeft, de agtersten paarsch en zwart gestippeld.

Weinige Menschen, hoe onkundig ook in de Natuurlyke Historie, is een soort van bruine, ruige Rupsen onbekend, die, als men ze aanraakt, zig rond maaken gelyk een Egeltje of Stekelvarken, en eenigermaate haar Lyf op dergelyke manier, tegen de aanranding van buiten, verdedigen. Immers, 't is een bekende zaak, dat de Hoenders en ander Gevogelte, die naar sommige gladde Rupsen zo gretig zyn, deeze ongemoeid laten: het welk sommigen heeft doen denken, dat zy Venynig waren; te meer, om dat zy, op 't aanraaken, in de Handen dikwils Jeukt en Vuurigheid verwekken: doch dit zal, buiten twyffel, toe te schryven zyn aan de puntjes van het Haar deezer Rupsen, die in de Huid booren. Onder de Tuinlieden en 't Landvolk, op veele plaatsen in 't Brandenburgsche, noemt menze, deswegen, *Hundespor*, zegt FRISCH. BLANKAART heeft 'er eerst den naam aan gegeven van de *Beer-Rups*, en wy noemenze veelal de *Beer*, gelyk REAUMUR haar getyteld hadt *la Chenille Herissonne* of *la Marte*. Sommigen, die aan dergelyke gevlake Nagt-Kapellen, in 't Fransch, den

f. 8, 9. BLANK, *Inf.* T. 9. A. C. ROES, *Inf.* I. Noct. Phal II. T. I. RAJ, *Inf.* 151. n. 3. 152. n. 7. WILK. Pap, 18. T. 3. a 1.

den naam van *Ecailles* of Schildpad-Uilen gegeven, noemen deeze *l'Ecaille Martre ou herissonne*. In 't Engelsch geeft men 'er den naam aan van *the great Tyger-Moth*, dat is de groote Luipaard-Uil.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Beer.

REAUMUR heeft deeze genoemd *l'Herissonne d'Orme*, als zig veel op de Olme of Ypeboomen onthoudende. GOEDAART merkt aan, dat zy gaarne Slaa eet. Zy vreet allerley Groente op de Aarde, zegt FRISCH, daar zy zig meest onthoudt, zelden op de Boomen; hoewel zy ook het Loof der Vruchtboomen kan eeten. Zy woont op de Slaa, en veelerley Moeskruiden, zegt LINNÆUS, eetende byna alles. ROESEL hadt geen Soort van Rupfen ontmoet, die zo veelerley Gewasfen vraten als deeze; zo dat men ze, met regt, de Onverschillige Rups mogt noemen. Dit blykt nog te meer, dewyl Doctor SCOPOLI haar, in Karniolie, op de Klaver; en de Heer DE GEER, in Sweeden, in de Maand Mey, in groote veelheid op de Brandenetelen gevonden hadt, waar van zy de Bladen zeer gretig aten: want zy zyn, zo hy getuigt, zeer gulzig: aazende ook wel op de Patich, Zuuring, Sinauw, en ik weet niet welke Kruiden al meer: ja zelfs, by gebrek van Groente, op de Wormen van Boor-Wespen. BLANKAART heeft opgemerkt, dat zy de Poppen van haars gelyken eeten, als men ze geen Voedzel geeft.

Haare
onver-
schillig-
heid.

V. Hoe moeielyk het zy, een regte Afbeelding
 AFDEEL. te geeven van deeze Beer-Rups, blykt uit de
 XLIII. ongemeene gebrekkelykheid van die der Ou-
 HOOFD. den. By REAUMUR, evenwel, is haare Ge-
 STUK. *Beer.* ftalte, zo 't my voorkomt, taamelyk getrof-
 fen; zo wel als by DE GEER. Haar langte is
 ongeveer anderhalf Duim: het geheele Lyf, de
 Kop en Pooten, zyn Fluweelagtig zwart, en
 het Haar ziet uit den roffen, waar de witte
 Lugtftippen doorblinken. De Haairtjes ftaan
 ook by Kwastjes of Knobbeltjes, die zy 'er
 twaalf en meer op ieder Ring hebben. Door
 't Mikroskoop gezien, vertoonen zy zig aan
 de kanten met Doorntjes bezet. Men vindt
 'er onder van meer dan een half Duim lang.

Levens-
 manier.

Deeze Rupsen hebben de eigenschap van
 zeer snel te loopen, en laaten zig, als zy eeni-
 ge beweeging omtrent de Kruiden verneemen,
 waar op zy zig bevinden, aanftonds op den
 Grond vallen. Zy zyn van de eerften, die
 men in 't Voorjaar buiten ontmoet: om dat zy
 als Rupsen overwinteren, en fchoon zy dan reeds
 een taamelyke grootte hebben, eeten zy nog
 een poos, fpijnende zig niet dan des Zomers
 in, 't zy op den Grond of in den een of ande-
 ren hoek. Haar Spinzel is dubbeld, en van
 buiten zyn daar haar Haairtjes ook in gewe-
 ven; des hetzelve zig Afchgrauw vertoont. DE
 GEER twyfelde in 't eerst, of deeze Rupsen
 zig wel het Haar afbyten, gelyk REAUMUR
 waar-

waargenomen hadt †; doch naderhand wierdt hy daar van verzekerd. Hy zag dateene Beer-
Rups, die onder zyn oog aan een Spinzel arbeidde, den Kop agterwaards op het Lyf bragt en zig eenige Haairtjes uitrukke, anderen afbeet, om die tegen de Wanden van het Tonnetje aan te voegen. Ook was een zodanige Rups, wier Spinzel hy opende voor dat zy in een Pop veranderd ware, byna geheel van Haar ontbloot.

„ Wy moeten, zegt hy, zo het doenlyk is,
„ de reden uitvorschen, waarom myne eerste
„ Rupsen zig de Hairen geheel van 't Lyf
„ plukten, zonder die af te snyden. In het
„ Suikerglas, daar ikze opvoedde, was een
„ groote veelheid van haare Exkrementen, die
„ ik verzuimd had weg te neemen, en welke
„ week en vogtig waren. Zy sponnen haar
„ Tonnetjes op die hoop Vuiligheden, welke
„ geduurig uitwaasfenden in het Glas. Is 'er
„ geen reden om te denken, dat deeze vog-
„ tige Dampen de Huid der Rupsen hebben
„ week gemaakt, en daar door de Haairtjes
„ loffer zyn geworden dan natuurlyk? De
„ Rups heeft dezelve dan niet kunnen vat-
„ ten, om dezelve af te snyden, zonder die
„ tevens uit te rukken; dewyl zy zo los za-
„ ten in de Huid. Het geen deeze verklaa-
„ ring schynt te bevestigen is, dat zodanige
„ Rupsen, die in 't drooge gearbeid hebben

V. „ en in schoon gemaakte Glazen, zig altoos
 AFDEEL. „ de Haairen, zonder die uit te plukken, heb-
 XLIII, „ ben afgesneeden.
 HOOFD-
 STUK.

Beev.
 Verande-
 ring. In het voorst van Juny veranderden de mee-
 sten zynen Rupsen in Poppen, die glinsterende
 zwart zyn, en dik naar de langte, aan 't end
 met een bondeltje bruine Haakjes, daar door-
 gaans de Huid van de Rups aan zitten blyft.
 Na verloop van zeventien of agttien Dagen
 kwamen reeds de Kapellen uit, die van de
 schoonsten zyn onder de Nagt-Kapellen van
 Europa. De meeste Waarneemers merken
 aan, dat de voorste Wieken Koffykleurig zyn,
 met witte Vlakken en Streepen; de agterste
 Wieken rood, met zwarte Vlakken. By ons
 zyn deeze laatste, zekerlyk, veeleer hoog
 Menie-rood, dan paarsch of Purperkleur. De
 agterste Wieken zyn, van onderen, geelagtig
 rood, geel, ja in sommige witagtig, met
 bruine Vlakken, zegt de Heer DE GEER; die,
 zo wel als Doktor SCOPOLI, waargenomen
 heeft, dat deeze Kapel een Tongetje of Zui-
 ger heeft, doch zo kort en fyn, dat men
 ze daarom niet van de Ongetongde behoeft af
 te zonderen, veel minder tot de Krultongige
 betrekken mag, gelyk de laatstgenoemde heeft
 gedaan (*).

(23) Nagt-

(*) *Entomol. Carniol.* p. 201. *Lingua alba, biseta, Pal-
 pis vix longior.*

- (23) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, V.
 die geen Zuiger vertoont, en de Wicken af-
 loopende zwart, met roodagtige Stroom-
 pjes; de agtersten rood en zwart gestip-
 peld heeft.

AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 XXIII.
 Virgo.
 DeMaagd,

Deeze, die zig in 't Kabinet van de Konin-
 gin van Sweeden bevondt, was uit Pensylva-
 nie afkomstig. Zy heeft de Sprieten in de
 Mannetjes naauwlyk gebaard, en byna Borstel-
 agtig, evenwel nog Borstelagtiger in de Wyf-
 jes.

- (24) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
 die geen Zuiger vertoont, en de Wicken af-
 loopende, zwart, met agt witagtige
 Vlakken; de agtersten Oranjekleurig,
 zwart gevlaakt heeft.

XXIV.
 Fillica.
 De Room-
 vlak.
 PL. XCII.
 Fig. 3.

Op ver naa zoo Haairig niet als de Beer, is
 de Rups van deeze sierlyke Kapel. Zy heeft
 nogtans het Lyf, dat ook dof zwart is, zeer
 dicht bezet met Kwastjes of Pensfeltjes, die
 ros zyn, doch zeer kort. De Kop en Pooten
 zyn rood. Zy krullen zig, als men ze aan-
 raakt,

(23) *Phalæna Bombyx elinguis*, Alis deflexis atris, rivulis
 rubicundis; inferioribus rubris, nigro punctatis. M. L. U.
Syst. Nat. X.

(24) *Phalæna Bombyx elinguis*, Alis deflexis atris, maculis
 octo albidis, inferioribus fulvis nigro maculatis. MER. *Enr.*
 I. T. 6. REAUM. *Inf.* I. T. 31. f. 4 6. A. L. B. *Inf.* t. 21,
 WILK. Pap. 18. T. 3. a. 2. FRISCH *Inf.* X, T. 2.

V. raakt, ook om, gelyk de gemelde. LINNÆUS
 AFDEEL. zegt, dat zy zig op de Olmen, Brandenetelen
 XLIII. en het Muur, onthouden. REAUMUR hadt
 HOOFD- 'er opgevoed met de Bladen van Ypeboomen.
 STUK. Sommigen waren, by hem, in 't midden, an-
 Roomvlak. deren tegen 't end van Mey, in Poppen ver-
 anderd, en de eerste Kapellen kwamen in 't
 laatst van Juny uit. GEOFFROY geeft het den
 naam van *l'Ecaille marbrée*, of gemarmerd
 Schildpad, en merkt aan, dat men 'er eene
 Verscheidenheid van vindt, die de agterste
 Wieken hoogrood heeft. Ook is 'er somtyds
 een aanmerkelyk verschil in de Vlakken op de
 voorsten. Ik zie niet, waar onze Autheur van
 dit Kapelletje gezegd heeft, dat hetzelfde zwarte
 Vlakken heeft, met witte Banden: daar het
 tegendeel zelfs uit zyne aanhaaling blykt (*).
 WILKES hadt deeze genoemd *the Creamspot* of
 Roomvlakkige Tyger-Motb.

XXV. (25) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
 Plantagi- die geen Zuiger vertoont, en de Wieken af-
 nis. loopende, zwart, met geele Stroompjes heeft,
 De Spaan- de agtersten rood en zwart gevlaakt.
 sche Vlag.
 PL. XCH.
 Fig. 4.

GEOFFROY en Doktor SCOPOLI, beiden,
 merken ieder op zig zelf aan, dat deeze Nagt-
 Ka-

(*) *Hist. des Ins. env. Paris.* TOM. II. pag. 106, 107.

(25) *Phalaena Bombyx elinguis*, *Alis deflexis atris rivulis*
flavis; inferioribus rubris nigro maculatis. *Fam. Suet.* 821.
 WILK. Pap. 24. t. 3. a 15. *It. Gell.* 273.

Kapel geen gepluimde Sprieten heeft (*). V.
 „ Zy onthoudt zig op de Weegbree en Hya- AFDEEL.
 „ cinth, zegt LINNÆUS, en in de Sexe is een XLIII.
 „ verschil van Kleur: het Mannetje Oranje HOOFD-
 „ zynde, is het Wyfje hoogrood.” De Rups STUK.
 is ruig, zwart met een roffen Kop. Na- *Spaansche*
 derhand fchryft hy haar de Olmeboomen tot *Vlag.*

een woonplaats toe, en verwart deeze Soort met de voorgaande, die men niet in Sweeden gevonden hadt (†). Voorheen was zy, van hem, geplaatst op de kleine Brandenetelen (§).

In onze Beuken-Bosfchen is dit Kapelletje niet zeldzaam, zegt Dokter SCOPOLI, omtrent de Hondsdagen, zittende gaarn op de Bloemen van het Boelkenskruid. De voorfte Wieken zyn bruin, met eenig donker groen daar door blinkende; aan den onderften rand met een Streep en een gevorkten Band, die naar een Y gelykt, van Waschkleur: de agterften Scharlakenrood; van boven met vier, van onderen met ééne Vlak, die zwart zyn.

Wy hebben, in *Fig. 3 en 4*, op *Pl. XCII.* de Afbeeldingen gegeven van deeze twee fchoone Duitfche Nagt-Kapellen, welken ROESEL in zyn Vierde Deel, *Pl. XXVIII. Fig. 2, 3*, heeft gefchilderd: en waaromtrent hy aanmerkt, hoe

(*) La Phalene Chinée. *Hift. des Inf. env. Paris* TOM. II. p. 145.

(†) *Faun. Suec.* Ed. II. p. 301.

(§) Habitat in *Urtica foliis ovalibus.* *Faun. Suec.* Ed. I. p. 253.

V. hoe 'er van dezelve voorkomen, die veel kleiner zyn, en zyn vermoeden is, dat zy uit Beer-Rupsen gesprooten waren.

AFDEEL.
XLIII.
HOOFD.
STUK.

XXVI.
Monacha.
De Non.

(26) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger vertoont, en de Wieken afloopende, wit met zwart gegolfd, de Sneedjes van het Lyf Bloedrood heeft.

Volgens WILKES onthoudt deeze zig, in Engeland, op de Wilgen, Eiken en Appelboomen, doch zy is niet gemeen. Zy wordt van hem genoemd *the Black Arches Moth*. Doktor SCOPOLI heeft haar, in Karniolie, op de Vruchtboomen aangetroffen. Den 10 Mey des Jaars 1760, werdt van hem het Masker of de Rups, die ruighaarig wit is en zwart gevlaakt, op de Schors van een Peereboom gevonden. Den 14 veranderde zy in een helder bruine Pop, waar uit den 27 de Kapel te voorschyn kwam; die Eijeren legt, welke den Winter overblyven.

XXVII.
Dispar.
Ongelyke
Nagt-Kapel.

(27) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger vertoont; de Wieken af-

loo-

(26) *Phalena Bombyx elinguis*, Alis deflexis albis atro-undatis, Abdominis incisuris Sanguineis. WILK. Pap. 19. T. 3. a 4.

(27) *Phalena Bombyx elinguis*, Alis deflexis; masculis griseo fuscoque nebulosis, albidis lituris nigris. *Syst. Nat.* X. MER. Eur. I. T. 18. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. II. T. 3. FRISCH *Inf.* I. p. 14. T. 3. WILK. Pap. 20. T. 3. a 7. REAUM. *Inf.* II. T. 1. f. 11-14.

loopende ; in het Mannetje graauw en
 bruin gewolkt ; in het Wyfje witagtig
 met zwarte fchrappen heeft.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.

De groote verfchillendheid van Kleur der
 Sexe heeft LINNÆUS deezen bynaam doen
 geeven aan de Kapel van de Grootkop der Ei-
 ken , die egter ook op andere Boomen huis-
 veft. Men vindtze , in de middelste en Zuide-
 lyke deelen van Europa , op de Linden en op
 de Ooftboomen. „ Men noemtze eene Tuin-
 „ en Bosch-Rups , zegt FRISCH ; om dat zy
 „ niet alleen alle Vrugtboomen in de Tuinen
 „ van Bladen berooft , maar ook de Boffchen
 „ niet verfchoont , inzonderheid de oude Ei-
 „ ken , waarop menze alle Jaaren vindt. In
 „ dit Jaar 1720 hebben zodanige Rupsen de
 „ dubbelde Laan van zwaare Lindenboomen,
 „ die door de gantsche Neustadt hier te Ber-
 „ lyn loopt , geheel kaal gemaakt , zo dat zy
 „ weder nieuw Loof moesten fchieten”. Ik
 heb het zelfde gezien aan geheele Boschjes van
 Eiken Hakhout , in 't midden van de Zomer.
 ROESEL merkt aan , dat , wanneer het Weder
 flegts voor 't uitkomen deezer Rupsen en voor
 derzelver aangroey gunftig is ; zy alleen in ftaat
 zyn eene fchaarsheid en duurte der Boomvrug-
 ten te veroorzaaken.

Deeze Autheur geeft , aan gedagte Rups ,
 deswegenden naam van de Schadelyke , Groot-
 koppige , Haairige , bruine , met roode en
 blaau-

V. blaauwe Knopjes: weshalve FRISCH haar de
 AFDEEL. Bontknoppige noemde. Niet onaartig hadt de
 XLIII. Heer REAUMUR dezelve getyeld Rups met
 HOOFD- Ooren of Ge-oorde Rups †: om dat zy by den
 STUK. Kop wederzyds een Haairigen Knobbel heeft,
 † *Chenille*
aOreilles die zig byna als de Ooren van sommige Dieren
 vertoonen. De grootte, egter van den Kop,
 die bykans zo dik of dikker is dan het Lyf,
 doet 'er ons, met reden, den naam van *Groot-*
kop aan toe-eigenen. Het is een taamelyk groo-
 te en dikke Rups, die onder de zeer ruige
 behoort, zwartagtig van Lyf, met drie smal-
 le geele Streepen overlans, en daar tusschen
 op het Voorlyf tien hoogblaauwe, op het Ag-
 terlyf twaalf roode Knopjes heeft, welke haar
 ongemeen versieret. Voorts heeft zy, onder
 de geele Zydstreepen, nog een ry bruingeel
 Knopjes, zynde, zo wel als de anderen, be-
 zet met lange zwarte Hairen, die styf en
 scherp zyn, met een geel Dons, van kort
 Haair, daar tusschen. De Kop en Pooten zyn
 ook bruingeel.

Deeze Rupsen leggen haare Eytjes niet aan
 of op de Bladen, maar aan Schuttingen, Paa-
 len, of Stammen der Boomen. De Jongen,
 die in 't Voorjaar uitkomen, verspreiden zig
 op het uitbottende Loof, en vertoonen zig
 dan geheel zwart. De alwyze Voorzienigheid
 doet 'er zeer veelen, voor dat zy tot de twee-
 de of derde Vervelling komen, door het stee-
 ken der Boor-Wespen, met Maden bezet ra-
 ken

ken en dus sterven. Die tot de vierde Verveling, en dus tot volmaaktheid komen, spinnen zig in, tusschen eenige Bladen, indien 'er nog aan den Boom overgebleeven zyn, of anders in het Gras; ja ook wel elders. De Pop, die zwartagtig blaauw en vry groot is, hangt aan het agterste in een zeer lugtig Spinzel, waar door heen men kan zien, hoe verwonderlyk zy zig, op 't minste aanraaken, gelyk een Tol schynt rond te draaijen. Dit zal misschien tot haare beschutting, voor den aanval van dergelyke Infekten, strekken. Het duurt omtrent een Maand eer de Kapellen uitkomen, die men derhalve doorgaans eerst in de Herfst ontmoet.

Ongemeen groot is het verschil der Sexen van deeze Soort, niet alleen in Kleur, maar ook in Grootte. Daar, naamelyk, het Wyfje geheel geelagtig wit is, vertoont zig het Mannetje donkerbruin: doch beiden hebben zy die gegolfde Streepen overdwars, welken 'er GEORFFROY den naam van *le Zigzag* aan hebben doen geeven. Die Autheur stelt de langte op een Duim; maar het Wyfje is doorgaans grooter, het Mannetje kleiner, en ik vind dat dit verschil wel zo veel bedraagt, dat men de langte en breedte als drie tot vier en dus den Lighaamelyken Inhoud van het Wyfje, buiten en behalve de dikte van haar Lyf, op meer dan eens zo veel kan rekenen, als die van 't Mannetje. WILKES noemt haar, mooglyk deswegens

V. gens, *the Gipsy-Moth*. REAUMUR verwondert
 AFDEEL. XLIII. zig en vraagt, tot welken dienst die zo groote
 HOOFD- Wicken aan deeze Wyfjes zyn gegeven, daar
 STUK. zy van dezelve naauwlyks gebruik maaken:
Grootkop. want men zietze by dag nooit, en by nagt zeer
 zeldzaam vliegen. Het kan zyn, om zig in het
 vallen niet te beschadigen.

Tot veele keurige aanmerkingen, omtrent
 de Paaring en Eijerlegging, hebben deeze Ka-
 pellen gelegenheid bezorgd aan dien Heer:
 weshalve wy ook de Afbeeldingen daarvan op
 PL. LXXXVI, doch grootelyks verbeterd,
 van hem ontleend hebben. Het allervreemdste
 is, dat deeze Soort van Kapellen aanleiding
 gegeven heeft om de Wereld te verbaazen
 door een Monster, dat men *Hermaphrodit*
 noemt, welks Egtheid sommigen beweeren.
 Men kan het Vertoog, dat de Heer SCHAEFFER
 dien aangaande in 't licht gebragt heeft, na-
 zien, om daar van, was 't mooglyk, over-
 tuigd te worden.

Zoge-
 naamde
 Twee-
 slag-Uil.
 Gemelde Pastoor, naamelyk, ontving, nu
 eenige Jaaren geleeden, van den Heer Dok-
 tor VOET, te Dordrecht, de Afbeelding van
 een zodanige Kapel, en heeft die uitge-
 geven onder den naam van de wonderbaare
Eulen-Zwitter, of Tweeslagt-Uil. De Doktor
 hadt dezelve, onder veele anderen, in den
 Jaare 1756 geteeld uit gedagte schadelyke
 Boomrupfen, welken, volgens het berigt van
 den Pastoor, in ons Holland onder den naam
 van

van *Plarupfen* (mooglyk wil hy zeggen *Bladrypen*) bekend zouden zyn. De laatste heeft getwyfeld, of het wel een weezentlyke Hermaphrodiet ware, en van den Dokter, op zyne Vraag aangaande de tekenen van de inwendige deelen der Voortteeling, geen voldoende Antwoord bekomen. „ De Heer VOET, „ fchryft hy, hadt zulks niet door een Ver- „ grootglas onderzocht, en verbeeldde zig, dat „ door de sterke indrooging, thans, de Teel- „ deelen onzichtbaar waren geworden: doch „ uit de dunte van het Lyf aan de eene zyde, „ en de dikte van hetzelfde aan de andere zy- „ de, oordeelden allen die de Kapel zagen, „ dat de eene helft Mannelyk, de andere „ Vrouwelyk ware”. Zelf merkt SCHAEFFER aan, dat de Wiek van die zyde, welke men voor de Mannelyke aanziet, gantsch de Tekening niet heeft van de Wicken der Man- netjes, en, om de waarheid te zeggen, ik twyfel niet, of het zal een Wyfje zyn, dat, door eenig toeval, aan de eene zyde meer is uitgedroogd, dan aan de andere. Ook ver- schillen de Sprieten, zelfs in de Afbeelding, niet genoegzaam, om de byzondere Sexen aan te duiden (*)

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Grootkop.

(28) Nagt-

(*) Zie SCHAEFFERS *Abhandlungen von Insekten*, Zweyter Band. Het laatste Vertoog. Daar hy zeer omftandig van deeze Rupsen en derzelve Kapellen spreekt.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 XXVIII.
Chrysothoea.
 Basterd
 Satyn-
 Kapel.

(28) Nagt-Napel met gepluimde Sprieten,
 die geen Zuiger vertoont, en de Wieken af-
 loopende witagtig, het end van 't Agterlyf
 geel gebaard heeft.

FRISCH is zeer omftandig in de befchry-
 ving van deeze Soort; wier Masker hy de
 bonte Winter-Rups tytelt, om dat dezelve in
 Hokjes van Bladen gemaakt, die men, op
 fommigeplaatsen van ons Land, Poppen noemt,
 levendig overwintert. ROESEL geeft 'er den
 naam van gezellige, roodhaairige, fchadelyke
 Boom-Rups aan, en merkt op, dat zy niet al-
 leen de Boomen in de Tuinen, maar ook de
 Boffchen, by wylen, kaal vreet; des LINNÆUS
 'er de woonplaats op de Ooftboomen, Eiken
 en Elzen, aan toefchryft. MERIAN heeft ze
 op de Haagdoorn afgebeeld, welke zelden
 vry is van deeze Infekten. De Rups is der-
 halven zeer Gemeen, doch niet de geene,
 daar REAUMUR den naam aan geeft van *la*
Commune.

Het is een kleine Rups, die dikwils niet
 meer dan een Duim lang gevonden wordt;
 zwartagtig van grondkleur, met rood- of geel-
 agtig

(28) *Phalana Bombyx elinguis*, Alis deflexis albidis, Ab-
 dominis apice barbato, luteo. RAJ. *Inf.* 156. n. 1: 15. RE-
 AUM. *Inf.* I. T. 22. MER. *Eur.* I. p. 8. T. 20. ROES. *Inf.* I.
 Noft. *Phal.* II. T. 22. FRISCH *Inf.* III. p. 8. PL. II. T. I.
 WILK. *Pap.* 28. T. 3. b. 3. EDW. *Av.* 122. T. 122.

agtig Haar, en op de Rug twee roode Streepen, die wederzyds een ry hebben van witte Knobbeltjes of Haarborsteltjes: zo dat zy zig niet onaartig vertoont. Verscheide derzelven maaken te zamen haare Tonnetjes of Spinzels tusschen eenige Bladen en daar komen dan de Kapellen uit. Dit zyn een andere soort van Rupsen-Nesten, welke men, in de Nazomer, dikwils met ledige Tonnetjes en Poppen gevuld vindt.

De Schepper, in de Natuur overal een soort van Evenwigt onderhoudende, heeft een middel gebruikt, dat zeer kragtdaagig is, om de te groote vermenigvuldiging van deeze schadelyke Rupsen voor te komen. Terwyl het Wyfje Eijeren legt, en die met het geelagtig bruin Haar van het Agterlyf bedekt, zyn 'er kleine Wespjes in menigte gereed, naauwlyks half zo groot als een Vloo, die deeze Eytjes met haar Eytjes bezetten, waar door de meesten te niet gaan. Tot eene verwonderlyke beschouwing en aanbidding der Goddelyke Voorzienigheid, kan zulks een opmerkzaam Liefhebber aanleiding geeven: terwyl hy tevens het Wyfje, door de menigte van Eijeren uitgeput, als in de Kraam ziet sterven. Behalve de meer gebaarde Sprieten, en eenige zwarte Vlakjes op de Vleugelen, is tusschen de Mannetjes en Wyfjes geen verschil te ontdekken: des sommigen vraagen, waar toe aan de Mannetjes dat geele

V.
AFDEEL
XLIII.
HOOFD-
STUK.
*Basterd-
Satyn.*

V. **AFDEEL.** **XLIII.** **HOOFD-STUK.** Haar van agteren dient: doch zulke Vraagen zyn in de Natuurbeschouwing niet geoorlofd-
WILKES geeft 'er, wegens hetzelfde, den naam van *Yellow-Tail Moth* of Geelstaart-Uil aan: maar wy noemenze gemeenlyk de Basterd Satyn-Kapel.

XXIX.
Salicis.
 De Satyn-
 Kapel.

(29) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger vertoont, de Wieken afloppende en wit, de Pooten zwart en wit geringd heeft.

BLANKAART noemt deeze Kapel de Zilverglanzige, en **GOEDAART** geeft 'er den naam aan, van dat zy zo ver zichtbaar zyn: weshalve **GEOFFROY** haar *l'apparent* getyteld heeft; Wy noemenze de *Satyn-Kapel*; gelyk menze in Engeland *the White Satin-Moth* noemt. Men vindtze veel op de Wilgen, maar menigvuldiger op de witte Popelier- of Abeeleboomen; zegt **REAUMUR**. Zy leggen haare Eytjes, die rond en groen zyn, in Juny, en daar komen in July, of op 't laatst in Augustus, de jonge Rupsjes uit, die volgens **ROESEL** en anderen overwinteren; en hy telt deeze, zo wel als de groot-

(29) *Phalana Bombyx elinguis*, Alis deflexis albis, pedibus nigris albo annulatis. *Faum. Saec.* 822. **ALB.** *Inf.* T. 34. f. a. d. *It. Scan.* 167, 307. **FRISCH.** *Inf.* I. T. 4. **GOED.** *Inf.* I. T. 3. **REAUM.** *Inf.* I. T. 34. f. 4 6. **LIST.** *Goed.* f. 87. **DE GEER.** *Inf.* I. T. 11. f. 13 14. **BLANK** *Inf.* T. 3. f. A D. **ROES.** *Inf.* I. Noct. *Phal.* II. T. 9. **MER.** *Eur.* I. T. 30. **WILK.** *Pap.* 21. T. 3. a 9.

groote Beer, onder de genen die men, des Winters, fomtyds, op de Sneeuw vindt: het welk sommigen heeft doen denken, dat zy uit de Lugt gevallen waren (*). DE GEER zegt, dat zy niet dan in 't Voorjaar uitkomen (†). Hy hadt, in den jaare 1746, een geheele Laan, zwarte Popelieren, daar door zodanig afgevreeten gezien, als of het in 't midden van den Winter ware geweest. Gelukkig is 't, dat zy onze Vruchtboomen niet aantasten.

De Rups, die ook ruig is, verschilt daar in aanmerkelyk van die der voorgaande Soort, dat zy op 't midden van de Rug als witte Schilden en bruin-roode Knopjes ter wederzyden heeft. Ook zyn de Kwastjes van haare Haartjes niet uitgespreid, maar loopen spits, en zyn naar de zyden gestrekt, roodagtig geel of vaal van kleur, en het Lyf uit den graauwen. DE GEER merkt aan, dat de Vlakken op de Rug Zwavelgeel zyn, en even 't zelfde hadden ook anderen waargenomen.

Boven en behalven het Steeken der Boorwespen, die de Eytjes met Maden bezetten, en de vernieling door Rupsen-Jaagers, worden deeze Rupsen, klein zynde, ook dikwils aangetaft van de Boom-Wantsen, niet alleen, maar

men

(*) I. Theill. *Nagf*, p. 263.

(†) Daar kan zulk een verschil zyn, tuschen het uitkomen van de Eitjes, die op een zelfden tyd gelegd zyn; gelyk dit in de Beer-Rups hebben ondervonden. Sommigen kwamen in de Herfst, anderen in 't Voorjaar uit.

V. men vindt 'er fomtyds dunne Draay-Wormen
 AFDEEL. in, van verfcheide Duimen lang; hoedanigen
 XLIII. ook in andere Rupsen der Wilgen voorkomen,
 HOOFD- zo ROESEL getuigt.
 STUK.

XXX.
Cratægi.
 van de
 Haag-
 doorn.

(30) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
 die geen Zuiger vertoont, hebbende de Wie-
 ken Afcbgraauw en rond met een donkeren
 Band; het Agterlyf ruig.

Dergelyke Rupsen, als REAUMUR op den Appelboom en Eik voorgekomen waren, vondt de GEER, in Sweeden, op de Wilgen, en het heugde hem, dat hy 'er, in Holland, veel op de Haagdoorn hadt ontmoet. Haare grondkleur is zwart, volgens REAUMUR bruin. Aan de famenvoeging der Ringen, overdwers, hebben zy geelagtig witte Bandjes, en langs de zyden is, op ieder Ring, een fyn geel Streepje, waar onder een witte Vlak. Voorts hebben zy, op elken Ring, vier donker geele Knopjes, waar uit veele roffe Haairtjes spruiten; zynde bovendien de Huid overal ruig. Een groote Vlak, die donker geel is, vertoont zig op den voorften Ring. Men kanze dus van de voorgaanden, die roode Knopjes hebben, gemakkelyk onderscheiden.

Haare Kapellen verschillen niet alleen door
 de

(30) *Phalana Bombyx elinguis*, Alis deflexis cinereis rotundatis, fasciâ obscuriore, Ano barbato. REAUM, *Inf.* T. 44, f. 10. DE GEER, *Inf.* I. T. XI, f. 20, 21.

de figuur der Wieken, die aan de enden rond zyn, maar ook door de Kleur, welke niet volkomen eveneens is, in de Mannetjes en Wyfjes. Beiden hebben zy, overdwers, een breed bruinen Band, doch dezelve steekt meer af op de grondkleur van het Mannetje, dat witter is, en ook de buitenzyde der voorste Wieken een weinig hol heeft; daar dezelve in het Wyfje rondagtig is, gelyk gewoonlyk. Ook steekt het agterste van het Lyf wat verder dan de Wieken uit. Zy komen in de manier van Paaring en in de ruigte van het Borststuk met de voorgaande overeen.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(31) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die byna geen Zuiger vertoont (misschien); met de Wieken afloopende geel, de bovensten hoog geel en zwart gestreept, de ondersten met een zwarten Band.

XXXI.
Striata.
Gestreepte.

In Duitschland is deeze waargenomen, die de gedaante heeft van de St. Jakobs-Kapellen. Het Agterlyf is geel met vyf ryën van Stippen: de Sprieten zyn uitermaate dun.

(32) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,

XXXII.
Populi.
die der Popelieren.

(31) *Phalana Bombyx sub-elinguis?* Alis deflexis luteis, superioribus flavis nigro-striatis; inferioribus Fasciâ nigrâ. *Syst. Nat. X.*

(32) *Phalana Bombyx elinguis, fusca antice pallida; Alis immaculatis fuscescentibus; Strigâ sesquialterâ albidâ repandâ.* ROES. *Ins. I. Noct. Phal. 2. T. 60.* WILK. *Pap. 23. T. 3. a 13.*

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

die geen Zuiger vertoont, en bruin is, van
vooren bleek, met de Wieken ongewlakt
bruinagtig en daar over anderhalve witagti-
ge bogtige Streek.

De Rups van het Uiltje, dat hier bedoeld
wordt, onthoudt zig, volgens ROESEL, op de
Appelboomen, alwaar men die, zegt hy, in 't
laatst van Mey of ook in Juny kan aantreffen.
Hy noemtze de Vilthairige graauwe Rups,
met bruine Vlakken en Oranjegeele Stippen,
zeggende dat zy wegens de Haairagtigheid op
zyde zig meer platagtig breed dan rond ver-
toont. Zy maakt haar Tonnetje van brokjes
van de Schors: de Pop is kort en dik, bruin-
rood. In Engeland heeft men haar ook op de
Popelieren, ja zelfs op de Hazelaaren ontmoet,
gelyk de volgende. Om dat de Kapel in de
laatste Maand van 't Jaar uitkwam, noemt
WILKES haar *the December-Moth*.

XXXIII.
Coryli.
der Haze-
laaren.

(33) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
die geen Zuiger vertoont, en de Wieken van
vooren graauw gewolkt, van agteren
blauwagtig groen heeft; het Borststuk bont,
de Sprieten geel.

De Rups van deeze Kapel was de eerste Soort
van

(33) *Phalæna Bombyx elinguis*, Alis antice griseo nebulo-
sis, postice cœrulefcenti-glaucis; Thoracè variegato, An-
tennis flavis. ALB. *Inf.* T. 90. ROES. *Inf.* I. Phal. II. T. 58.
WILK. Pap. 31. T. 3. c. 5.

van Rupsen, welke ROESEL op de Hazelaaren V.
vondt, en die hy noemt de kleine geelagtig AFDEEL.
Vleeschkleurige Borstel-Rups, met twee Haar- XLIII.
Hoornen, die rood zyn, kort agter den Kop. HOOFD-
Op den vierden en vyfden Ring, als ook op STUK.
den laatsten, is een klein, rood, Haarborsteltje.
Voorts is het geheele Lyf met fyne Haartjes
bezet, die bleek geel zyn zo wel als de Poo-
ten. Op den Kop, die zeer dik en breed is,
heeft de Rups een zwarte Plek en langs de Rug
een zwarte Streep. De bovenste Wieken van
de Kapel, hebben, in 't midden, een zwarte
Oogswyze Stip. WILKES noemt haar *the Nut-
tree-tuffock-Moth.*

- (34) Nagt-Kapel met geplaimde Sprieten, XXXIV.
die geen Zuiger vertoont, en de Wieken af- *Curcula.*
loopende blaauwagtig met een witte Streek Kortgatje.
heeft, aan de tippen een bleekroode Vlak.

Die, welke ROESEL genoemd hadt de kleine
Wilgen-Rups met de Vleeschkleurige Rugge-
streep en twee roode bultjes op de Rug, en
die welke hy naderhand de kleine bruin en
grauw gestreepte Esschen-Rups noemde, met
de geele zyden, zyn beiden tot deeze Soort
betrokken door LINNÆUS, die twyffelt of
ze

(34) *Pbalena Bombyx elinguis*, *Alis deflexis glaucis strigâ
albâ, apicibus maculâ testaceâ*, FRISCH. *Inf.* V. T. 6. ROES.
Inf. III. T. 43. IV. T. 11. f. 1-6.

V. zy van de zelfde dan verschiilende Sexe zyn.
 AFDEEL. De gedaante der Kapel geeft reden voor den
 XLIII. Hoofd- bynaam.
 STUK,

P L U I M S P R I E T E N .

Ongetongde met de Wieken neergedrukt,
 de Rug gekamd.

XXXV.
Pudibunda.
 Beschaam-
 de.

(35) Nagt-Kapel met gepluimde Sprietten,
 die geen Zuiger vertoont, en de Rug ge-
 kamd, de Wieken Afchgrauwagtig, met
 drie bruingraauwe Banden heeft.

Men kan, met reden, aan deeze Kapellen
 den naam van Beschaamde geeven, om dat zy
 haaren Kop, tusschen de Voorpooten, dikwils
 geheel verbergen. Anders noemen de Lief-
 hebbers het Masker gemeenlyk MERIANS
 Borstelrupsje, volgens den Heer P'ADMIRAAL,
 die de Verandering van hetzelfde, in zyne Agt-
 tiende Plaat, vertoont op een takje van den
 Pruijboom, welks Bladen Juffrouw MERI-
 AN aangemerkt hadt haar liefste Voedzel te
 zyn. Zy eeten, egter, ook gaarn, Abrikooze
 en Linde Bladeren: ja zelfs die van Hazelaaren
 en

(35) *Phalana Bombyx elinguis cristata*, Alis cinerascensibus
 Faveis tribus fusco-griseis. *Faun. Suec.* 828. Ed. II. 1118.
 ALB. *Inf.* T. 26. GOED. *Inf.* III. T. 5. REAUM. *Inf.* I. T. 33.
 f. 4-12. LIST. *Goed.* T. 31. DE GEER. *Inf.* I. T. 16. f. 11. 12.
 RAJ. *Inf.* 185. N. 7. ROES. *Inf.* I. Noët. Phal. 2. T. 38.
 MER. *Eur.* I. T. 47. WILK. *Pap.* 30. 3. c. 2.

en Eiken. REAUMUR hadt de zynen gevonden op de Karstenge-boomen in Vrankryk: V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Doktor SCOPOLI, in Karniolie ook op de Beuken, en DE GEER zegt, dat men de Rupsen, in Sweeden, in de Herfst, op de Peereboomen ontmoet.

De Maskers der Kapellen, die men Borstel-Rupsen noemt, zyn aanmerkelyk wegens zekere Haar-Borsteltjes, die zy op 't Lyf hebben †: doch deeze munt onder dezelve in sierlykheid uit, als zynde een weinig uit den groenen Zwavelgeel, met een Penseeltje van rood Haar op de Staart. Somtyds hebben de Borsteltjes der vier Ringen ook een Rooskleur aan 't end. Zig omkrommende, gelyk de Rups op 't aanraaken doet, verthoont zy zig nog fraaijer; doordien de voegen der Ringen Fluweelzwart zyn. In sommigen is de grondkleur van het Lyf hoog Spaansch groen, en eenigen hebben den Buik zwart. Behalven de Borsteltjes, die zeer regulier vangedaante zyn, is nog de geheele Rups ruighaairig. Zy verandert in een sierlyke, rood, geel en bruin gekleurde Pop, daar de Heer DE GEER, door die in een Laadje op den Schoorsteenmantel te zetten, ook in December de Kapellen uit kreeg: zo dat zulks aan de voorgemelde † alleen niet eigen is: ten ware dezelve de eigenschap mogt hebben, van altoos, natuurlyk, dus, in 't midden van den Winter uit te komen.

Borstel-
Rupsen.

† Zie
bladz. 26.

† Bladz.
580.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

De Kapellen van deeze Rupsen zyn niet sierlyk, van Kleur Afchgrauw en zwart gebandeerd met golven: het Mannetje veel donkerer dan het Wyfje. In beiden is die byzonderheid, dat zy het Borststuk van boven als met een Haanekam hebben. Voorts houden zy de voorfte Pooten verder dan de Sprieten uitgestrekt, met den Kop tuffchen de Dyën deezer Pooten: 't welk maakt dat menze, in 't Fransch, *la Patte etendue* tytelt. Zy heeft, zo REAUMUR reeds aanmerkte, een klein Zuigertje of Tromp.

XXXVI.
Fascelina.
Gewoone.

(36) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger vertoont, hebbende de Rug gekamd, de Wieken Afchgrauw; de bovensten van vooren met een zwarten Band, in 't midden met een witte drieboekige Vlak.

Deeze noemen wy de Gewoone Borsteirups, om dat zy gemeener dan de voorgaande is. Men vindtze in *Fig. 6*, op onze *Pl. LXXXIV.* afgebeeld. GOEDAART hadt haar, wegens den Hoorn, die zy op den Kop fchynt te hebben, de Slakhoornige getyteld. Zy leeft, zegt hy, in de Duinen, alwaar zy genoegzaam Voedzel vindt.

(36) *Phalena Bombyx elinguis cristata, cinerea*, *Alis superioribus antice Fasciâ atrâ, medio Maculâ albâ trigonâ*
Fann. Suec. 829. *Ed. II.* 1119. *MER. Ent. T. 8.* *MOUFF. Inf.* 189. *ALB. Inf. T. 26.* *GOED. Inf. I. T. 36.* *DE GEER. Inf. I. T. 15. f. 15.* *LIST. Goed. f. 80.* *ROES. Inf. I. Noct. Phal. 2. T. 37.* *RAJ. Inf. 186, n. 8.* *WILK. Pap. 30. T. 3. c. 1.*

vindt. RAY zegt, dat zy de Bloemen eet van de gewoone Veldklaver. Men vindtze, zegt MERIAN, in de Maand April op het Kruid der Paardebloemen. In Mey en Juny komen zy, volgens ROESEL, overvloedig voor op de ruige witte Wilgen. Hy zegt, dat de Rupfen overwinteren: DE GEER bevondt dat zodanig eene, die hem gebragt en op den Grond gevonden was, veelerley Bladen at.

Behalven het verschil van Kleur, alzo deeze Rups zwartagtig graauw is, kan menze ook gemakkelyk van de naast voorgaande onderscheiden, door de twee gemelde Hoornagtige Kwastjes by den Kop. Ook heeft zy vyf en de andere maar vier Borsteltjes op de Rug: doch het getal der Pooten is, zo wel als in de voorgaande, zestien; gelyk het volle getal is in de Rupfen. De Pop is zeer Haairig, en glanzig donkerbruin van Kleur.

- (37) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten; xxxvii.
die geen Zuiger vertoont, hebbende de Wie- Antiqua.
ken platagtig, de bovensten met een wit Antieke.
Maantje aan den Agterboek: het Wyfje
ongevleugeld.

De

(37) *Phalana Bombyx elinguis*, *Alis planiusculis*, *superioribus Lunulâ albâ aaguli postici*; *Fœmina aptera*. *Faun. Succ.* 327. Ed. II. 1120. *ALB Inf.* T. 89. *GOED. Inf.* II. T. 29. 30. *REAUM. Inf.* I. T. 19. f. 12-17. *LIST. Goed.* f. 72. *DE GEER. Inf.* I. T. 17. f. 13. 14. *SWAMM. Bibl.* T. 33. f. 3, 6. *Quart.* T. 10. *ROES. Inf.* I. Noct. *Phal.* II. T. 39. III. T. 13. *RAJ. Inf.* 173. n. 24. *WILK. Pap.* 30. t. 3. c. 3. *MER. Eur.* T. 84.

V. De verwonderlyksten, byna, onder de Kapellen, zou men deeze Soort kunnen noemen, die derhalve den naam van *Antieke* gekreegen en behouden heeft. Daar het Mannetje, naamelyk, met braave Wieken voorzien is, heeft het Wyfje veel meer de gedaante van een Pissebed, Slakje of ander ongevelegeld Insekt, dan van een Kapel. SWAMMERDAM hadt zig, door deeze Diertjes gepaard te vinden, in Vrankryk reeds daar van verzekerd, en naderhand ook dergelyken in Holland ontdekt. GOEDAART heeft zig over de Gestalte van het Wyfje verwonderd; zo wel als ROESEL, eer dat hy tot de kennis der Verandering van deeze Infekten kwam. REAUMUR, ondertuffchen, hadt dit Stuk reeds opgehelderd, door uitvoerige Afbeeldingen, zo van het Mannetje als inzonderheid van het Wyfje.

De Rups. „ Men vindt de Rupsen, die zeer gemeen „ zyn, op veelerley Soort van Boomen, zegt „ DE GEER. Zy eeten even graag de Bladen „ der Pruimen, Peeren, Haagdoorn, Wilgen, Elzen en Eiken; doch ik hebze meest „ gevonden op de Wilgen. Zy die de Wyfjes „ moeten worden zyn eens zo groot, dan die „ welke de Mannetjes uitleveren, en de grootsten „ ruim een Duim lang. Zy hebben zestien „ Pooten en zyn zeer Haairig, dof zwart „ van Kleur, met eenige geele Streepjes en „ verscheide roode Knobbeltjes, waar uit „ Kwastjes van lange Hairen voortkomen, die „ zwart

„ zwart en geelagtig zyn. Het Lyf van onde-
 „ ren is groenagtig zwart, de Hoornagtige
 „ Pooten zyn zwart, de Vliezige bruin. Haar
 „ Borsteltjes, die zy vier op de Rug heeft,
 „ zyn zo zonderling niet, als de zeven Haar-
 „ Penfeelen of Aigretten, welke haar by de an-
 „ dere Borstel - Rupsen zeer doen uitmunten,
 „ en wier wonderlyke famenstelling REAUMUR
 „ reeds zeer fraay vertoond heeft. Dus heeft
 „ deeze Rups vier geele Borsteltjes, vyf zwar-
 „ te Pluimpjes, en twee die geelagtig zyn.
 „ Ieder Pluimpje of Agret is op een half Kloot-
 „ rond Knobbeltje geplaatst.

„ Deeze Rupsen zyn vlug en loopen snel:
 „ als men haar aanraakt laten zy zig van den
 „ Boom vallen, en buigen het Lyf Hoepels-
 „ wyze krom. Ik heb 'er ééne gehad met elf
 „ Pluimpjes en vier Borsteltjes. In 't laatst
 „ van July maakten zy haar Spinzels tegen het
 „ Suikerglasaan: het was zeer dun en fyn, zo dat
 „ men de Rups daar door heen kon zien, die het-
 „ zelve eindelyk verdikte met de Pluimpjes en
 „ het Haar van haar Lighaam: gelyk bleek,
 „ dewyl menze daar uit neemende geheel
 „ van Haar ontbloot bevondt". Het Manne-
 „ tje is een fraay en vlug Kappelletje: het Wyfje,
 „ in tegendeel, lomp en log, geheel gevuld met
 „ Eijeren, daar hetzelve zig van ontlast hebben-
 „ de sterft. De Eitjes hebben de figuur byna van
 „ Bessen van den Taxisboom, wanneer menze
 „ door 't Mikroskoop beschouwt.

V. LINNÆUS verbeeldt zig, dat die Kapel en
 AFDEEL. Borstel-Rups, welke door ROESSEL op Tab.
 XLIII. XL. is afgebeeld, ook tot deeze Soort be-
 HOOFD- XL. is afgebeeld, ook tot deeze Soort be-
 STUK. hoore, en dit is, inderdaad, niet onwaar-
 schynlyk, hoewel de Rups in Gestalte merke-
 lyk verschilt. WILKES noemt de voorgaande
 Soort de zwarte, die daar voorgaat de geele
 en deeze de roode gevlake *Tuffock-Moth*.

XXXVIII. (38) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
Cœruleo-Ce- die geen Zuiger vertoont, en gekamd is, beh-
phala. bende de Wieken afloopende, graauw, met
 Blaauw- een witagtige dubbeld tweelingse Vlak.
 kop.

GOEDAART heeft den naam van Blaauw-
 kop gegeven aan de Rups van deeze Kapel, die
 hy bevondt zeer gretig te zyn in het eeten der
 Kerfenbladen. MERIAN vondtze op allerley
 foort van Vrugtboomen, doch op de Kerfen
 allermeeft. REAUMUR kwam dezelve op de
 Kerfen en Abrikoozen, doch ook op de Haag-
 doorn voor. Wy vindenze op allerley Soort
 van Ooft-, doch inzonderheid op de Appelboo-
 men, waar van zy de Bloemen grootelyks be-
 schadigt.

Het is een taamelyk groote en lyvige Rups,
 van

(38) *Phalana Bombyx elinguis cristata*, Alis deflexis griseis,
 Maculâ albidâ duplicato didymâ. *Faun. Succ.* 836. Ed. II.
 III7. ALB. *Inf.* T. 13. f. 17. GOED. *Inf.* I. T. 61. FRISCH.
Inf. 10. T. 3. f. 4. LIST. *Goed.* f. 47. REAUM. *Inf.* I. T. 18.
 f. 69. RAJ. *Inf.* 163. n. 17. ROES. *Inf.* I. No^o. Phal. 2.
 t. 16. MER. *Eur.* T. 9. WILK. Pap. 6. T. 1. a. 12.

van Kleur bleek blaauwagtig met geele stree-
 pen en zwart gestippeld, zig kaal vertoonende, V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 Blaauwkep.
 doch een weinig Haarig. Zy heeft, naamelyk
 eenige zwarte Korreltjes over 't Lyf verspreid,
 die ieder een kort Haartje, dat vry dik is, uit-
 geeven. Tegen den tyd der Verandering wordt
 zy Paarkleur. In de Zomer spint deeze Rups
 haar Tonnetje, dat wit en styf is, naar Papier
 gelykende, doch, dewyl zy daar veele brokjes
 Schors of Hout in vermengt, van buiten rood-
 agtig wordt. Ongemeen lang blyft deeze Rups
 onveranderd in haar Tonnetje. De Pop is
 bruinrood, en de Kapel komt in September
 uit, die van GEOFFROY, wegens de vier ronde
 witte Vlakjes, welke in elkander loopen, op de
 Wieken, *de dubbelde Oméga* genoemd wordt. Zy
 legt Eijertjes, die den Winter overblyven, en
 heeft het Borststuk zeer ruig; zo dat zy zig ee-
 nigermaate gekamd of liever gekuifd vertoont.

(39) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, xxxix.
 Zicrac.
 Kameeltje.
die naauwlyks een Zuiger vertoont, hebbende
de Wieken afloopende, aan de Rug getand,
en aan de tippen met een graauwagtig eeni-
germaate Oogswys' Vlakje.

Aan

(39) *Pbalena Bombyx sub-elinguis*, *Alis deflexis dorso den-*
tatis, apicibusque Maculâ griseâ subocellari. *Fann. Succ.* Ed.
 II. 1116. GOED. *Inf.* III. T. E. REAUM. *Inf.* II. T. 22. f. 9-16.
 LIST. *Good.* f. 21. DE GEER. *Inf.* I. T. 6. f. 1-10. MER. *Ent.*
 t. 147. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. II. t. 20. ALB. *Inf.* T. 14.
 f. 20. WILK. *Pap.* 12. T. 1. d. 1. FRISCH. *Inf.* III. T. 2.

I. DEEL. XI. STUK.

V. Aan de meeste Autheuren is ook de Rups van
 AFDEEL. dit Kapelletje, die men, wegens de zeldzaame
 XLIII. Gestalte, welke zy dikwils aanneemt, het Ka-
 HOOFD- meeltje of Draakje noemt, bekend geweest.
 STUK. *Kameeltje.* Men zouze, egter, volgens ROESEL, ruim
 zo eigen de Gezadelde kunnen noemen, om
 dat de twee bulten, die zy agter op de Rug
 heeft, haar eenigermaate als met een Ry-Zadel
 vertoonen. Haar Woonplaats is op de Wil-
 gen. Zie hier hoe de Heer DE GEER haare
 postuuren beschryve.

„ Zeldzaam houdt zy zig regt uit gestrekt.
 „ Gewoonlyk rust zy slegts op twee of drie
 „ paaren der middelpooten, heffende het ag-
 „ terste om hoog, zo wel als den Kop en 't
 „ voorste. Haar Lighaam maakt alsdan een
 „ Ziczac, die van tyd tot tyd in figuur veran-
 „ dert; zynde somwylen het agterste hoogst;
 „ somwylen het midden, en dikwils de Kop
 „ alleen opgeligt. Doorgaans, egter, is het
 „ agterste opgeheven; zo dat de Agterpooten
 „ in de Lugt zyn. Om kort te gaan, deeze
 „ Rups geeft veelerley postuuren aan haar Lig-
 „ haam; zy maakt 'er bogten, hoeken en Zic-
 „ zakken mede: weshalve REAUMUR ook
 „ deezen laatsten naam aan de Rups gegeven
 „ heeft.”

De Kapellen komen, in de Zomer, schielyk
 uit de Poppen, die in een Spinzel zitten, tus-
 schen eenige blaadjes van de Wilg. Zy vliegen
 by

by nacht zeer sterk en zyn zodanig van Kleur, dat GEOFFROY haar den naam geeft van *Bois veiné*, dat is, Geaderd Hout. In Engeland noemt men deeze *the Osier or Pebble*, ende voorgaande *the black Thorn-Moth*.

V.
AFDEEL
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(40) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, die geen Zuiger vertoont, hebbende de Wieken afloopende gewolkt, het Borststuk met een zwarten Band van agteren.

XL.
Coffus.
Hout-
Rups.

Onder de Houtwormen* is, van ouds, het Masker van deeze Uil geteld geweest, dat inderdaad behoort tot de Rupsen; alzo het niet meer heeft dan zestien Pooten en een wezentlyke Kapel uitlevert. Men noemde het *Coffus*; ten minste zyn 'er weinig, die twyflen (*), of PLINIUS heeft daarmede de Hout-

* *Teredä-
nes.*

Rups

(40) *Phalana Bombyx elinguis Alis deflexis nebulosis*, Thoraice Fasciâ posticâ atrâ. *Faun. Suec.* §12. Ed. II. 1114. ALB. *Inf.* T. 35. f. 56. MOUFF. *Inf.* 196. f. 1. FRISCH. *Inf.* 7. T. 1. GOED. *Inf.* II. T. 33. REAUM. *Inf.* I. T. 17. f. 1-5. LIST. *Goed.* f. 39. LYONET. *Leff.* t. 1. f. 17-22. PET. *Gar.* T. 51. f. 9. ROES. *Inf.* I. Phal. II. T. 18. RAJ. *Inf.* 150. n. 2. WILK. *Pap.* 15. t. 2. a. 1. MER. *Eur.* III. T. 36.

(*) Onder de hedendaagschen stelt Doktor SCOPOLI het onzeker, of PLINIUS met zynen *Coffus* deeze Houtrups, dan den Kwartworm van 't Vliegend Hart, of den Rhinoster-Worm, bedoele, die altemaal op of omtrent de Eiken zig onthouden. Ik moet bekennen, dat de beschryvingen der Ouden, zelfs die van ALDROVANDUS, inzonderheid wegens de Kleur, zeer duister zyn: doch het komt my niet waarschynlyk voor, dat men 'er den Palmiet-Worm door verstaan heeft, gelyk GEOFFROY wil. *Hist. des Inf. env. Paris.* Tom. II. p. 104.

I, DEEL, XI. STUK,

V. Rups bedoeld, wanneer hy spreekt van de Wel-
 AFDEEL. lustigheid der Romeinen, die groote Wormen
 XLIII. der Eikeboomen tot Spyze gebruikten, welke
 HOOFD- ten dien einde ook van hun met Meel gemest
 STUK. werden. 't Is waar, men noemt ze gemeenlyk
 Hout- de *Wilgen Hout-Rups*; doch 't is niet minder waar,
 Rups. dat zy ook het Hout van Eiken en Olmen, ja
 allerley rottig of vermolmd Hout doorknaagt;
 hoewel men ze meest in de Wilgen vindt. GOED-
 AART merkt aan, dat zy gevoed worden door
 een vettig Vogt, niet ongelyk aan Terpenthyne,
 't welk het Wilgen-Hout in zig bevatten moest;
 alzo men zegt hy, uit deszelfs Zaagzel, door
 koken in Water, een Vernis haalt. In de
 Maanden Juny en July, zegt hy, ziet men ze
 dikwils op de Wegen kruipen, om zig een
 Schuilplaats op te spooren: waar na men haar,
 des Winters, somwylen midden in het Hout
 ontmoet. LISTER vondt 'er eene in een versch
 gekapte Eiken-stam, die men doorgezaagd
 hadt; hebbende de Rups daar Gaten in geboord
 ter wydte, dat men den Vinger, daar in, gemak-
 kelyk kon omdraaijen.

Den Heer REAUMUR, waren, in Houtzaag-
 zel, zodanige Rupsen van zyn Landgoed toe-
 gezonden, van over de drie en een half Duim
 lang, die hy in groote Suikerglazen deedt, en
 hun brokken oud Hout by zig gaf, van dikte
 als de Pooten van Stoelen. Hier boorden zy
 in, en ondergingen de Verandering, komende
 na drie of vier Weeken de Kapellen uit. Hy
 vondt

vondt deeze Rupsen, in haar jongheid, schoon Kerfenrood; ouder wordende helder Kastanje-bruin of roodagtig: doch de Kleur veranderde nu en dan. Ook was die, aan de zyden van het Lyf, en van onderen, maar bleek; en aan den Kop zwartagtig bruin.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Hout-Rups.

Deeze Rupsen hadden ROESEL veel moeite en hartzeer gegeven, dewyl hy een geruimen tyd van hun Voedzel onkundig was; doch eindelijk werden 'er hem een menigte aangewezen, die in zekere rottende, stinkende, slymerige stoffe, tusschen de Schors en het Hout, aan den Wortel van een ouden Eikeboom zig bevonden, en waar van ook eenigen in het Hout zaten. FRISCH merkt aan, dat zy altoos in Aarde van rottend Wilgen-Hout steeken, kunnende snel loopen, en zo dra mooglyk, naar 't schynt, de open Lugt tragtende te ontwyken. Hy kreeg 'er den 28 Augustus eene, die, terwyl zy naar Huis gedragen werdt, onder de kleine Zoodjes Aarde zig inspon en een Tonnetje maakte, hangende aan de Gras-Wortelen. Wanneer menze wat hard aanraakt, zegt hy, spuit zy uit den Bek een rood Vogt ver van zig; buiten twyfel om haare Vyanden te verblinden, of die door den stank van haar Lyf te houden.

LINNÆUS merkt aan, dat de Kapeilen, zo wel van deeze, als van het Kameeltje en de Blaauwkop-Rups, de Sprieten met Plaatjes Zaagswyze getand hebben. Ik zie niet, waar hy deeze onder de Sphinxen heeft geplaatst;

V. daar GEOFFROY hem zeer onbillyk over be-
 AFDEEL. rispt, alzo zy, merkt hy aan, de Sprieten wel
 XLIII. gekamd heeft; dat immers volkomen met de
 HOOFD- beschryving en plaatsing strookt van onzen
 STUK. Autheur. De Pop heeft puntjes of tandjes op
Hout- ieder Ring, zo wel als twee scherpe punten op
Rups. den Kop, die haar dienen om het Tonnetje
 door te booren, zo wel als de Tandjes, om 'er
 ten deele uit te kunnen komen, voor dat nog
 de Kapel uitgebroken is, als wanneer de Pop
 een zonderlinge opsplyting ondergaan moet,
 tot welke geen genoegzaame ruimte zou ge-
 weest zyn in het Tonnetje. Zo ziet men, dat
 de Schepper geene, zelfs de allerkonstigste
 middelen verzuimd heeft, om het Vermogen
 te toonen, 't welk door zyn Alwysheid de Na-
 tuur is ingelegd.

De Kleur van de Pop is zeer fraay Oranje aan
 't Lyf; doch die van de Kapel niet dan bruin
 Aschgrauw. Zy vertoont zig evenwel niet
 onaartig gewolkt, door een menigte van zwar-
 te Streepjes en Golfjes, die bruiner zyn dan
 de Grondkleur, welke op sommige plaatsen,
 inzonderheid op de agterste of onderste Wie-
 ken, en op 't midden van de bovenste of voor-
 ste, geheel witagtig is, aan de randen en op
 het Borststuk bleu-mourant. De Ringen van
 het Lyf zyn geelagtig of bleek gebandeerd, en
 het Borststuk van agteren zwart: de Pooten op
 dergelyke wyze geringd, als wy in de Satyn-

Ka.

Kapellen van den Wilgeboom ook hebben opgemerkt. Wegens haare ruigte zal het waarschijnlijk zyn, dat WILKES haar *the Goat-Moth* tytelt.

V.
AFDEEL.
XLIII,
HOOFD-
STUK.

PLUIMSPRIETEN.

Krultongde, met de Wieken uitgebreid:

(41) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, en een gekrulden Zuiger, die de Wieken uitgebreid en wederzyds van de zelfde Kleur heeft, de bovensten geel, de ondersten gevensterd.

XLI.
Fenestra.
Geven-
sterd.

(42) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, en een gekrulden Zuiger, die de Wieken uitgebreid, de bovensten met een korten gevensterden Band heeft.

XLII.
Perispicua.
Door-
schynen-
de.

Deeze beide, uit de Indiën afkomstig, bevonden zig in 't Kabinet van de Koningin van Sweeden.

(43) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, en Ruikende.

XLIII.
Odorata.
en Ruikende.

(41) *Phalana Bombyx Spirilinguis*, Alis patulis concoloribus, superioribus flavis; inferioribus fenestratis. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(42) *Phalana Bombyx Spirilinguis*, Alis patulis; superioribus Fasciâ fenestratâ brevi. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(43) *Phalaena Bombyx Spirilinguis*, Alis patentibus crenatis

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

een gekrulden Zuiger, die de Wieken uitgebreid, getand, wolkig van Kleur; de bovensten met één, de ondersten met anderhalf Oogje heeft.

Deeze, die, volgens de Afbeelding, met uitgespreide Wieken vyf Duim breed is, wordt van SLOANE genoemd de zeer groote, ruikende, geogde Kapel, die de Wieken wederzyds uit den bruinen paarsch heeft, met golfde bruine Streepen bont gemaakt.

XLIV.
Militaris.
Kampende.

(44) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, en een gekrulden Zuiger, die geel is, met de Wieken uitgebreid, wederzyds van de zelfde Kleur, aan de tippen blaauwagtig en met Violette vlakken; de bovensten van buiten met Wit eenigermaate gebandeerd.

Deeze, die ROESSEL afbeeldt en beschryft, was uit Oostindie afkomstig. Zy tart in sierlykheid de voornaamsten, waar van mooglyk de bynaam zal ontleend zyn, of anders van haar Gewaad.

PLUIM-

natis nebulosis; superioribus Ocello unico, inferioribus sesquialtero. SLOAN. *Jam.* T. 236. f. 13, 14.

(44) *Phalana Bombyx Spirilinguis lutea*, Alis patulis concoloribus, apice maculisque Violaceis; superioribus extus albo subfasciatis, ROES, *Inf.* IV. T. 6, f. 3.

PLUIMSPRIETEN.

V.

Krultongde, met de Rug effen en de Wieken afloopende.

AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(45) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, XLV.
en een gekrulden Zuiger, die de Wieken afloopende heeft, de bovensten geel met bruin gestippeld, de ondersten rood met zwarte Vlakken. *Purpurata.*
Gepurperde.

De Rups van deeze schoone Kapel, welke GEOFFROY *l'Ecaille mouchetée* noemt, onthoudt zig, volgens hem, op de Ranonkel. MERIAN hadt die, indien 't de zelfde Soort is, welke zy op de Zesde Plaat afbeeldt, gevonden op de Bloemen van een Veld-Ranonkel, die niet scherp is van smaak, en haar met dezelven de geheele Meymaand opgevoed. Deeze Rupsen, zegt zy, zyn op de Rug Oranje, en laager helder geel, voor 't overige zwart, en eenigermate Haairig, maakende zig, op 't aanraaken, rond gelyk de Beer-Rups. In Mey maakten zy een Spinzal en veranderden in een bruine Pop, waar uit, na veertien Dagen verloops, de Kapel voortkomt, die na 't paaren wel haast aan 't Eijerleggen gaat.

ROESEL hadt de Rupsen van deeze Kapel ge-

(45) *Phalena Bombyx Spirilinguis*, Alis deflexis, superioribus flavis fusco punctatis; inferioribus rubris nigro maculatis. ROES. *Inf. I. Noct. Phal.* 2. T. 10.

V. gevonden op de Kruisbeziën, die in Duitsch-
 AFDEEL. land veel in de Haagen groeijen, doch be-
 XLIII. vondt, dat zy ook de Bladen van Aalbesseboo-
 HOOFD. men aten. Hy noemt haar de snel kruipende,
 STUK. helder en roodgeel Haairige Rups, met witte
 Vlakken, en merkt aan, dat zy wel degelyk
 ruig is, doch merkelyk verschillende in de
 Kleur van 't Haair. Zy overwinteren in de
 staat van Rups en maaken een Spinzel, zo
 groot, dat hy het op zyne Plaat niet wel hadt
 kunnen afbeelden. De Kapel is door de hoog
 Karmynroode of Purperkleur van haare Onder-
 vleugelen aanzienlyk.

XLVI. (46) Nagt - Kapel met gepluimde Sprieten,
Aulica. en een gekrulden Zuiger, de Wieken afloo-
 Hoffe- pende, de bovensten graauw met geel gestip-
 lyke. peld, de ondersten Oranjekleurig met zwarte
 PL. XCII. Vlakken.
 Fig. 5.

Deeze, die niet minder schoon moet zyn dan
 de voorgaande, wordt, volgens onzen Au-
 theur, ook in Europa gevonden. Den naam,
 egter, van *Hoffelyke*, wegens de Tekening, die
 zelfs nader met de opgegevene Kenmerken
 overeenkomt dan CLERKS afbeelding (*),
 schynt veeleer de Chineesche Nagt - Kapel
 te

(46) *Phalena Bombyx spirilinguis*, Alis deflexis, superio-
 ribus griseis flavo - punctatis; inferioribus fulvis, nigro ma-
 culatis. *Syst. Nat.* X.

(*) *Icon. Inf. varior.* Holm. 1759. Tab. IV. Fig. 3.

te verdienen, welke *Fig. 5. Pl. XCII.* ver-
toont. Dezelve, immers, heeft de bovenste
Wieken zwartagtig graauw, met Zwavelgeel;
de ondersten ten deele Vuurkleurig, met zwart
gevlakt.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(47) Nagt-Kapel met gepluimde Spriet en gekrulden Zuiger, die de Wieken afloopende witagtig zwart gestippeld, het Lyf met vyf ryën van zwarte Stippen heeft.

XLVII.
Lubricipeda.
Lospoot
of de
Haas.

De Rups, door GOEDAART de *Lospoot* genoemd, om dat zy zig, als men ze aanraakt, in één rolt en ligt laat vallen, zegt l'ADMIRAAL, is wel een ruige Rups, doch zeer verschillende van Kleur, zodanig, dat menze somtyds niet voor ééne Soort zou aanzien. Sommigen zyn ros of Kaneelverwig, eenigen geheel donker bruin, en anderen trekken weder naar den vaalen. Zy komen dikwils op de Appelboomen voor, wanneer die met rype Vrugten zyn beladen. REAUMUR merkt aan, dat 'er drie-derley Rupsen zyn, welken hy, wegens haar snel loopen, de *Haas* † geheten hadt, en die † *la Lièvre* ook

(47) *Phalana Bombyx spirilinguis*, Alis deflexis albidis punctis nigris, Abdomineque quinquefariam nigro-punctato. *Fann. Suec.* 823. FRISCH. *Inf.* III. T. 8. GOED. *Inf.* I. T. 23, 38. REAUM. *Inf.* II. T. I. f. 7-9. LIST. *Goed.* f. 93. DE GEER. *Inf.* I. T. II. f. 7. 8. RAJ. *Inf.* 196 n. 55. ROES. *Inf.* I. Noët. Phal. 2. T. 46. MER. *Eur.* I. T. 46. f. 65. WILK. *Pap.* 20. T. 3. a 5. ALB. *Inf.* 24. f. 36. B. GOED. *Inf.* I. T. . . . ROES. *Inf.* II. Phal. 2. T. 47. WILK. *Pap.* 20. t. 3. a 6.

V. ook weinig dan in de Kleur van 't Haar ver-
 AFDEEL. schillen, brengende nagenoeg een zelfde Soort
 XLIII. van Kapellen voort. Eenigen, zegt hy, zyn
 HOOFD- geheel zwart, met den Kop alleen roodagtig;
 STUK. anderen geheel ros, uit den bruinen; anderen
Loepoot. byna zwart, doch met een donker geele Streep
 langs de Rug.

REAUMUR noemt deeze ook Rupfen van den Wyngaard, om dat zy de Bladen daar van in Vrankryk aten. GOEDAART hadtze gevonden op den Wilden Wyngaard, zogenaamd; doch hy nam waar, dat zy daar niet van aten, voor dat 'er trosjes aan gekomen waren, en zy aten 'er niet langer van, dan tot dat de Besfen rood van rypheid waren geworden. Op een anderen tyd hadt hyze op de Wilgen ontmoet. „ In Holland, zegt DE GEER, vond „ ik myne Rupfen van deezen aart op de Pee- „ reboomen, de Abrikoozen, Olmen of Ypen, „ en dikwils op de Brandenetelen. Met al „ zulke Bladen heb ik haar gevoed, doch te- „ vens waargenomen, dat zy ook die van den „ Wyngaard eeten”. REAUMUR merkt aan, dat zy het Balfemkruid beminnen. De Gewassen, die LINNÆUS als haar woonplaats opgeeft, zyn de Eikeboom, de Melde en Brandenetelen.

Deeze Rupfen zyn van middelmaatige grootte en zeer ruig, hebbende het Lyf bedekt met Haairtjes, die in langte verschillen. Zy ko-
 men

men by Kwastjes of Penseelen voort uit halfronde Knobbeltjes, waar van men 'er tien vindt op ieder Ring. Deeze Haairtjes zyn niet effen, gelyk het Haar der Viervoetige Dieren in 't algemeen, maar, gelykerwys in veele andere Rupsen, met scherpe Doortjes bezet, die haar zeer ruuw op 't gevoel maaken. Men vindt 'er die op ieder zyde een witte Streep hebben, welke die genen onderscheidt, daar de geele Tyger-Kapellen uit voortkomen, terwyl de anderen een geele Streep op de Rug hebben, als uit de Afbeeldingen van ROESEL blykt, die ontdekt meende te hebben, dat de zachte Melk- of Ganzendistel, anders ook Haazen-Latouw genaamd, de liefste spys van beiden ware. Daar ontstaat, door de Vervelling of verwisseling van Huid, een ongemeen groot verschil in de Kleur van deeze Rupsen, zo dat zy naauwlyks kenbaar zyn, aan de Kleur alleen.

Tegen den Winter kruipen deeze Rupsen in den Grond, en maaken daar ordentlyke Tonnetjes van Zyde, uitwendig met Korreltjes Aarde bekleed, waarin zy roodagtige Poppen worden, die in 't Voorjaar de Kapellen uitleveren. REAUMUR heeft reeds opgemerkt, dat dezelve zeer in Kleur verschillen, zynde de Mannetjes dikwils geel en de Wyfjes wit, doch beiden aan die groote zwarte Stippen op de Vleugelen, weshalven menze de Tyger noemt,

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Lospoof.

De Tyger-
Kapel.

V. noemt , zeer kenbaar. De Heer DE GEER
 AFDEEL. heeft waargenomen , dat onder deeze Kapel-
 XLIII. len ook geele en witte, van beide Sexen, voor-
 HOOFD- komen , die egter maar ééne Soort uitmaaken ;
 STUK. het welk iets zeldzaam is, en aantoot, dat de
 Tyger. Wegen der Natuur voor ons ondoorgrondelyk
 zyn. Indien, immers, het verschil van Kleur
 dienen moest om de Mannetjes Kapellen de
 Wyfjes te doen vinden ; zou zulks haar zeker-
 lyk in verwarring brengen. Allen hebben zy
 het Lyf geel, en op 't midden niet alleen met
 een ry groote donkerbruine of zwartagtige,
 maar op ieder zyde bovendien met twee ryën
 van kleiner Vlakjes getkend. De Pooten en
 Sprieten, als ook de Oogen, zyn zwart. Haar
 Zuiger is klein, en tusschen twee Baardjes, die
 aan de Kop zitten, geplaatst. De eene wordt
 van WILKES *the great Ermine*, dat is, de groo-
 te Hermelyn , de andere *the spotted Buff-Moth*
 genaamd.

XLVIII
 Sannio.
 Potzige.

(48) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten
 en een gekrulden Zuiger, die de Wieken af-
 loopende, geel, aan den rand Bloedrood met
 een bruin Maantje, de agtersten van on-
 deren ongevlakt heeft.

Dec-

(48) *Phalana Bombyx spirilinguis*, Alis deflexis luteis mar-
 gine Sanguineo lunulâque fuscâ: inferioribus subtrus inma-
 culatis. *Syst. Nat. X.*

Deeze, die zig in Sweeden, op het Gras (*), onthoudt, meende Doktor SCOPOLI in Karni-olie, doch met eenige verscheidenheden van Kleur, te hebben aangetroffen (†).

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(49) Nagt-Kapel met gepluimde Sprietten, en een gekrulden Zuiger, die de Wicken afloopende, graauwagtig Afckleur, met drie bleeke Banden heeft, welke omtrent samenloopen.

XIIX.
Anatomis.
Warrige.

Dit laatste geeft den bynaam aan deeze Kapel, wier Rups van Wilgenbladen leeft, volgens GOEDAART, die aanmerkt, dat zy zeldzaam is. ROESSEL bevondt de Veldzuuring en Melkdistel een aangename spyze te zyn voor deeze, die hy de zwartbruine, bontgesprenkelde, roodhairige Rups noemt. Zy heeft een aanzienlyke Bochel of Bult, zo wel op de Rug, als by de Staart, en is taamelyk, doch niet ruig Hairig. Het Spinzelt wordt van dezelve aan een Boom of ander Hout, van brokjes Hout, Spaantjes of Bladertjes, en niet onder den Grond, gemaakt. De Kapel valt, wat de bovenste Wicken belangt, zeer in den graauwen, en is op een verwarde wyze gebandeerd.

(50) Nagt-

(*) Zie *Faun. Suec.* Ed. II. p. 302.

(†) *Entomol. Carniol.* 211. N. 520.

(49) *Phalena Bombyx spirilinguis*, Alis deflexis griseo-cinerascentibus; Strigis tribus pallidis subanastomofantibus. GOED. *Inf.* I. T. 53. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. 2. T. 26. LIST. *Geed.* 23. T. 23.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

L.
Graminis.
van het
Gras.

(50) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten en een gekrulden Zuiger, die de Wieken als neergedrukt, graauw heeft, met een takkige Streep, en Maantje, Zeegroen van Kleur.

Van deeze Kapel of Uil is de Rups een groote Plaag in Sweeden, eetende aldaar, in sommige Jaaren, de Graslanden byna geheel af, zodanig dat, hier door alleen, de Beesten gebrek krygen aan Hooy, en in het volgende Jaar ziet men 'er, deswegen, veel meer Bloemen op, dan anders. Het zonderlingste is, dat zy die Soort van Gras, welker Aairen Vossenstaartjes gelyken, onaangeroerd laat. De Kraaijen en Varkens vernielen 'er veel van. Men neemt ook het maaken van Greppels tot behulp, waar uit deeze Rupsen niet zouden kunnen komen. In de jaaren 1740 en de twee volgende, heeft het Landvolk veel schade daar van geleeden.

LI.
Luforia.
Speelende.

(51) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten en een gekrulden Zuiger, die de Wieken de een op de ander leggende heeft, de bovenste Zeegroen met een Maantje, en het Borststuk, van vooren, Roestkleurig.

Vol-

(50) *Phalana Bombyx spirilinguis*, Alis depressis griseis, lineâ ramosa lunulâque glaucis. *Faun. Suec.* 826. 886. *AB.* *Stockh.* 1742. p. 40. T. 2.

(51) *Phalana Bombyx spirilinguis*, Alis incumbentibus, superioribus glaucis lunulâ Thoraceque antice ferrugineis. *REAUM.* *Inf.* I. T. 14. f. 10.

Volgens WILKE onthoudt zig dit Uiltje in Duitſchland, dat door REAUMUR is afgebeeld, voortkomende uit een Rups, die ook in den Grond kruipt om te veranderen. Haar Kleur was groen, doch met twee zwarte Streepjes overlans de Rug, op ieder Ring. Zy waren niet Haairig maar glad, en onthielden zig op de Zuuring. De Kapellen hadden de bovenſte Wieken graauwagtig, fomtyds met bruin en geel gewolkt, de onderſten helder geel feuilemort, met een breeden zwarten band van agteren gezoomd, fomtyds vuil witagtig. Ook is de Rups fomwylen bruin, daar deeze Kapellen van komen, zo REAUMUR aanmerkt. Het zou die fraaije Soort, zo zeer naar ons geele Weeskind gelykende, ſchynen te zyn, welke ROESEL op de twee-en-dertigſte Plaat, in zyn IV Deel, heeft afgebeeld; indien derzelve Mannetjes gepluimde Sprieten hadden. De Afbeelding, daar van, was hem van elders toegezonden: zo dat die Soort in Duitſchland ook niet zeer gemeen moet zyn. Het verſchil der Kleuren, zo van de Kapellen als van de Rupsen, daar de Natuur als in ſpeelt, kan 'er LINNÆUS den bynaam aan hebben doen geeven.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(52) Nagt - Kapel met gepluimde Sprieten en een gekrulden Zuiger; de Wieken over
LII.
Cribraria.
Gezeefde.
el-

(52) *Phalena Bombyx spirilinguis*, Alis incumbentibus, superioribus albis transverse nigro punctatis. *Syst. Nat. X.*

L. DEEL. XI. STUK.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

elkander; de bovensten wit en overdwars met zwart gestippeld.

Deeze onthoudt zig in de Zuidelyke Landen.

PLUIMSPRIETEN.

Krultongde, met de Rug gekamd en de Wieken afloopende.

LIII.
Celsia.

(53) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten, en een gekrulden Zuiger; de Rug gekamd; de Wieken over elkander; van boven groen, met een graauwen getanden Band.

Deeze voert haaren bynaam van den Heer O. CELSIUS, voornaamen Hoogleeraar in de Godgeleerdheid, door wien zy, omstreeks Upsal, in de Hoplanden is gevonden.

LIV.
Libatrix.
Proeffter.

(54) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten en een gekrulden Zuiger; de Wieken over elkander, Tandwyze gekarteld, rosagtig graauw met twee witte Stippen.

GOEDAART heeft de Rups de *Proeffter* genoemd, om dat zy de Kruiden eerst schynt te on-

(53) *Phalana Bombyx spirilinguis cristata*, Alis incumben-
tibus supra viridibus, Fasciâ griseâ dentata. *Faun. Suec.* 816.
T. 2. f. 816.

(54) *Phalana Bombyx spirilinguis cristata*; Alis incum-
bentibus dentato-croasis rufo-griseis; punctis duobus albis.
Faun. Suec. 833. *PET. Gaz.* T. 19. f. 4. *GOED. Inf. I. T.* 67.
ALB. Inf. T. 32. f. 50. *LIST. Goed.* f. 30.

onderzoeken, of die wel versch geplukt zyn, ^{V.}
 eer zy dezelve gelieft te nuttigen. De Ka-^{AFDEEL.}
 pel wordt van GEOFFROY, niet oneigen, de^{XLIII.}
Gebakkelde getyteld. Doktor SCOPOLI heeft^{HOOFD-}
 haar ook in Karniolie gevonden. Het is die, ^{STUK.}
 welke ROESSEL in zyn Vierde Deel, Tab.
 XX, heeft afgebeeld, met de Grondkleur der
 bovenste Wicken ten deele Oranje, ten deele
 graauwagtig. De Rups is bleek, groen en glad
 met een witte Streep, op de Rug. Zy wordt
 op 't Land gevonden, verkiezende, volgens
 GOEDAART, onder anderen de Hondsdraf
 tot haar Spyze. LINNÆUS zegt, dat het een
 Spanrups is, die zig bovendien ook onthoudt
 op de Roozen en Wilgen.

(55) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten en ^{LV.}
 een gekrulden Zaiger; de Rug gekamd; de ^{Capucina.}
 Wicken afloopende, getand, Roestkleurig;
 met een Tandje op de Rug, dat omgeboogen is,
 en een Roestkleurigen Band. ^{Kapucyn.}

Deeze, die zig in Sweeden vry gemeen laat
 vinden, is aan de volgende niet ongelijk.

(56) Nagt - Kapel met gepluimde Sprieten ^{LVI.}
 en ^{Camelina.}
 Kroonvo-
 geltje. ^{Kroonvo-}

(55) *Phalana Bombyx spirilinguis cristata*, Alis deflexis
 denticulis ferrugineis, denticuloque dorsali reflexo, Fasciâ-
 que ferrugineâ. *Syst. Nat.* X.

(56) *Phalana Bombyx spirilinguis cristata*, Alis deflexis
 erosis brunneis, omnibus denticulo dorsali, ROES. *Inf. Noct.*
Phal. 2. T. 28.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

en een gekrulden Zuiger; de Rug gekamd;
de Wieken afloopende, gekarteld, bruin van
Kleur; alle met een Tandje aan de Rug.

*Kroon-
vogeltje.*
PL. XCH.
Fig. 6. De Heer BERGMAN heeft de Rups, in
Sweedden, niet alleen op de Appelboomen,
maar ook op de Linden, Elzen en Berken,
gevonden. Zy is kaal of Haairloos en groen
van kleur, doch aanmerkelyk wegens twee
paarsche Hoorntjes op de Staart; en dat de
Lugstippen paarsch zyn. ROESEL noemtze
beiden Oranje-geel. Stil zittende verheft de
Kapel aan de Rug twee Kammen, waar van
de voorste uit de Tandjes der buitenste, de
agterste, uit die der binnenste of onderste Wie-
ken is samengefeld. Dit doet 'er, niet onei-
gen, den naam aan geeven van Kroonvogeltje
en wy hebben deeze zeer aartige Kapel of Uil,
tot een voorbeeld van de genen die gekamd
zyn, verkoozen af te beelden, in *Fig. 6.*

LVII.
Oe.

(57) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten,
die een gekrulden Zuiger heeft en gekamd is;
de Wieken neergedrukt, Aschverwig; en
met oc getekend.

Op de Eiken was de Rups van deeze Kapel
gevonden, die kaal is en rood, met witte Stip-
pen

(57) *Phalana Bombyx spirilinguis cristata*, Alis depressis
cinerascensibus oo notatis. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. 2, T. 68,
WILK. Pap. 6. T. I. a II.

pen en Streepjes, waar van dat op de Rug niet ten einde toe uitloopt. In Engeland noemt men de Kapel, *the scollop-winged Oak-Moth*. V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(58) Nagt-Kapel met gepluimde Sprieten en een gekrulden Zuiger; de Wicken ros met bruinagtige Banden, den agtersten breeder; van onderen rosagtig. LVIII.
Helvola.
Vaal.

De Kleuren komen, in het Werk van CLERK, met deezen tytel niet al te wel overeen. UDDMAN heeft deeze Kapel, die ook by Stockholm gevonden wordt, in Finland ontdekt. De Sprieten zyn zeer weinig gepluimd; de agterste Wicken bleekrood, waarvan mooglyk de bynaam is ontleend; hoewel de geheele Kleur meer zweemt naar Vaal.

De Heer CLERK verbeeldt (*) onder den naam van *Lota*, als van een afgewischte Kleur, een Kapelletje, dat in Sweeden vry gemeen is, en twee dergelyke Vlakken als de Oo-Kapel heeft, die geel en Oranje geringd zyn, op de bovenste Vleugelen. Deszelfs Sprieten zyn ook naauwlyks blykbaar gekamd (†). *Lota.*
Bleeke.

Door den Heer DE GEER is een Kapelletje van deezen Rang afgebeeld, dat thans, wegens *Palpina.*
Gebaarde. de

(58) *Phalena Bombyx spirilinguis*, Alis rufis, Fasciis subfuscescentibus posticâ latiore, subtus rufescentibus. *Syst. Nat.* X.

(*) *Icon. Insect. rarior.* Tab. IV. Fig. 8.

(†) *Faun. Suec.* Ed. II. p. 302. N. 1137.

V. de groote Baardjes, die het heeft, en welke
 AFDEEL. 'er als een Snuit aan maaken, den nevensgaan-
 XLIII. den bynaam krygt. Het gelykt, in geftalte,
 HOOFD- zeer veel naar het Kroonvogeltje, en was van
 STUK. een glatte groene Rups met witte Streepen,
 op de Wilgen zig onthoudende, voortgekomen (*).

B O R S T E L S P R I E T E N .

Die geen blykbaaren Zuiger hebben.

LIX.
 Strix.
 Rouw-
 Kapel.

(59) Nagt-Kapel met ongeplumde Sprieten,
 die geen Zuiger vertoont; hebbende de Wie-
 ken uitgebreid, van gelyke Kleur, witagtig
 met zwart Netswyze doorweven en gewolkt.

Dit is de gene, die men gewoonlyk de
 Rouw-Kapel noemt, zynde van de allergroot-
 sten. Die, welke Juffrouw MERIAN afbeeldt,
 is negen Duim breed en drie Duim langs het
 Lyf gemeten. Zy komt voort van een groote,
 dikke, kaale Rups, die zwart is met groene
 Banden, en op de Gittegom-Boomen aaft.

IX.
 Fagi.
 Inkhoo-
 rje.

(60) Nagt-Kapel met ongeplumde Sprieten,
 die

(* *Fann. Susc.* Ed. II. p. 305. N. 1146.

(59) *Phalana Noctua* elinguis, Alis patulis concoloribus
 albidis, nigro reticulatis nebulosisque. M. L. U. MER. *Sur.*
 20. T. 20.

(60) *Phalana Noctua* elinguis, Alis reversis rufo-cinereis,
 Fasciis linearibus duabus luteis flexuosis, RAE, *Art. Stockb.*

die geen Zuiger vertoont, hebbende de Wieken agterste voor, rosagtig Afchkleurig, met twee geele bogtige Streepswyze Banden.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Zeer zeldzaam komt, in Europa, de Rups voor van deeze Kapel, die eene zo zonderlinge Gestalte aanneemt, dat men ze, met reden, het Inkhoortje mag noemen. Zy is kaal, Oranjekleurig, en heeft vier Pooten, van de voorsten, wanschappen lang: aan het agter-end, in plaats van Pooten, twee Borstelagtige Hoortjes. Niettemin heeft zy de gewoone agt Vleezige Pooten aan het Lyf. Het schynt, dat deeze Rups op de Hazelnooten, Beuken, en Berken, aaze.

(61) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die naauwlyks een Zuiger vertoont, hebbende de Wieken afloopende Afchgraauw; aan de tippen met een omtrent Oogswyze Vlak, die geel is.

LXI.
Bucephala.
Wapen-
draager.

DE GEER hadt deeze genoemd; „ Uil die „ de Sprieten met Kwastjes Haar Pluimswyze „ gebaard heeft (*), zonder Zuiger, donker „ Paarl-

1749. p. 132. T. 4. f. 10-14. UDDM. *Diff.* 61. ALB. *Inf.* T. 58. ROES. *Inf.* III. T. 12.

(61) *Phalena Noctua subelinguis*, Alis deflexis cinereis, apice maculâ subocellari flavâ. GOED. *Inf.* I. T. 34. FRISCH. *Inf.* XI. T. 4. LIST. *Goed.* f. 35. DE GEER. *Inf.* I. T. 13. f. 14-19. MER. *Europ.* T. 142. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. II. T. 14. ALB. *Inf.* 23. f. 33. WILK. *Pap.* CI. T. 3. a 8.

(*) Dewyl de Mannetjes van deeze Kapellen weezentlyk
I. DEEL. XI. STUK. Qq 2 ge-

V. „ Paarkleur graauw is, met een groote witag-
 AFDEEL. „ tig geele Vlak aan het agterste gedeelte der
 XLIII. „ bovenste Wieken”. WILKES geeft 'er den
 HOOFD- „ naam van *the Buff-Tip Moth* aan, dat eeniger-
 STUK. maate met den Latynschen of liever Griekfchen
 Wapen- bynaam strookt : doch wy geeven 'er, hier te
 draager. Lande, in navolging van GOEDAART, 't zy
 wegens de Rups, 't zy wegens de Kapel, den
 naam aan van *Wapendraager*.

De Rupsen zyn in Europa vry gemeen, ko-
 mende dikwils op de Wilgen, doch ook op de
 Linden, Elzen, Eiken en Eschdoorn voor. Zy
 zyn Haairig, zwart, met geel geringd en ge-
 streept. Het postuur, dat zy, in ruste zynde,
 aan haar Lighaam geeven, is zonderling: zy
 heffen het agterste gedeelte op, en houden
 het in de winkelhaak met het overige; zo dat
 de twee Agterpooten, die zy in 't gaan zelden ge-
 bruiken, zig als een gevorkte Staart vertoonen.

In de jongheid houden zy veel van spinnen,
 maakende, zonder ophouden, Draaden vast aan
 alle effene of gladde Oppervlakten, daar zy tegen
 aan loopen; waarfchynlyk om 'er de Pooten in
 te haaken, gelyk dit ook eigen is aan andere
 Rupsen. Deeze verlaaten, als zy grooter

WOR-

gebaard zyn, zo heeft LINNÆUS haar ook, in de Tweede
 Uitgaave van zyne beschryving der Sweëdsche Dieren, tot de
 Pluimsprieten t'huis gebragt, en zy zyn hier verkeerd ge-
 plaatst: doch, om de order der getallen niet te breeken, volg ik
 tot nog toe de *Tiende Uitgave* van zyn SAMENSTEL DER
 NATUUR, als gezegd is.

worden , het gezellige Leven , en gaan , in Augustus of September , onder den grond kruipen , om zig te bereiden tot de Verandering , die zonder Tonnetje geschiedt. Haare langte is , in volwassenheid , ongeveer , twee Duimen Voetmaat.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(62) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten , die geen Zuiger vertoont , en boog geel is van Kleur , met de Sprieten korter dan het Borststuk en de Wieken van het Mannetje Sneeuw-wit.

LXII.
Humuli.
van de
Hoppe.

De Rups van deeze onthoudt zig , in Sweden , in de Wortelen van de Hoppe , welke Bouwery zeer daar door benadeeld wordt ; dewyl een soort van Honigdaauw , als de Wortelen dus aangestoken zyn , zig uitspreidt over de geheele Plant , en dezelve misdraagen doet. Onder den Grond maakt zy , van de Aarde zelf , Rolronde Tonnetjes , die overend staan , een Handbreed lang , zeer gelykende naar Beenlym (*). De Rups is kaal , wit , met den Kop geelagtig bruin , van middelmaatige grootte , dat is omtrent anderhalf Duim lang. De Kleur , van de Mannetjes en Wyfjes Kapellen , verschilt.

(63) Nagt-

(62) *Phalena Noctua elinguis flava* , antennis Thorace brevioribus , maris Alis niveis. *Faun. Suec.* 917. Ed. II. 1147. RAJ. *Inf.* 157. n. 3. DE GEER. *Inf.* I. T. 7. f. 5. 6.

(*) Deeze zyn het , die ik geopend , met de Pop daarin leggende , volgens den Heer DE GEER , in *Fig. 11* , van PLAAT LXXXV. heb doen vertoonen. Zie bladz. 97.

- V. (63) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die geen Zuiger vertoont, en geel is, hebbende de Sprieten korter dan het Borststuk, de Wieken met een Vlak en Boogje van Afschkleur.
- AFDEEL. XLIII.
HOOFD-STUK.
LXIII.
Lupulina.
kleine.

Deeze, die zeldzaamer is in Sweeden, verschilt van de voorgaande naauwlyks, dan doordien zy de helft kleiner is en van een andere Kleur.

BORSTELSPRIETEN.

Die getongd zyn, met de Rug niet gekamd.

- LXIV. (64) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft; de Wieken uitgebreid, gestuurt, bruin en geel gegolfd, drie Oogjes onder aan het agter-end.
- Lunus.*
Maan-
schyn.
- LXV. (65) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft; de Wieken uitgebreid en graauw, met een witte Vlak en Band; de ondersten bruin ge-oogd.
- Crepuscularis.*
Dageraad.

(66) Nagt-

(63) *Phalena Noctua* elinguis lutea, Antennis Thorace brevioribus, Alis maculâ arcuque cinerascete. *Syst. Nat. X.*

(64) *Phalena Noctua* spirilinguis lavis, Alis patulis caudatis, fusco luteoque undatis, caudalibus subternis. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

(65) *Phalena Noctua* spirilinguis lavis, Alis patulis griseis Fasciâ Maculâque albis; inferioribus Ocello fusco. M. L. U. *Syst. Nat. X.*

- (66) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, V.
 die een Zuiger heeft, de Wieken uitgebreid, AFDEEL.
 gewolkt met een bleeke Streep, de bovensten XLIII.
 met een Stip en Maanswys' Oogje. HOOFD-
STUK.
- (67) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, LXVI.
 die een Zuiger heeft, met de Wieken neerge- Occidua.
 drukt, de bovensten met een Eeltagtige Stip en Scheme-
 aan de tip ge-oogd, de ondersten wit. ring.
- LXVII.
Punctigera.
Stippel-
draager.

Van deeze vier, waren de twee middelsten uit Amerika afkomstig; de eerste en laatste uit de Indiën, dat is, waarschylyk, niet zeker, uit de Oost of West. Zy bevonden zig alle in 't Kabinet van haare Koninglyk Sweedsche Majesteit. De laatste hadt de bovenste Wieken Afchkleurig met een witagtig Maanswys' plekje en een Eeltagtige Stip aan den buitenrand.

- (68) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, LXVIII.
 die een Zuiger heeft, de Wieken neergedrukt Dominula.
 en zwart; de bovensten met blaauw, geel en Juffeityc.
 wit, de ondersten met rood gevlaakt.

De

(66) *Phalana Noctua spirilinguis lavis*, Alis patulis nebulosis, lineâ pallidâ, superioribus Ocello lunato punctatoque. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(67) *Phalana Noctua spirilinguis lavis*, Alis depressis, superioribus puncto calloso apiceque Ocellato; inferioribus albis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(68) *Phalana Noctua spirilinguis lavis*, Alis depressis nigris, superioribus cœruleo flavo alboque, inferioribus rubro maculatis. MER. *Eur.* II. T. 38. ROES. *Inf.* III. T. 47. ALB. *Inf.* T. 22. WILK. *Pap.* 19. T. 3. a. 3.

I. DEEL. XI. STUK,

Qq 4

V. De kleuring van deeze Kapel is niet wel uitgedrukt. Zy heeft de bovenste Wieken niet zwart, maar donker groen, en de ondersten zyn hoog rood met zwarte Vlakken. Het Lyf is rood met zwarte Banden, en de sierlykheid maakt, dat zy niet ten onregte den naam van Joffertje draagt. WILKES noemt haar *the Scarlet Tyger Moth*. De Rups, die Haàirig is en blaauwagtig zwart, met geele of witagtige Streepen, onthoudt zig op de Wilgen en Effchen; als ook op het Kruid, Hondstong genaamd, volgens LINNÆUS.

LXIX.
Matronula.
Dame.

(69) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
die een Zuiger heeft, de bovenste Wieken
graauw, aan den buitensten kant met geel;
de ondersten zwart gevakt.

Deeze, door ROESEL volgens een Afbeelding, aan hem uit Frankfort gezonden, afgebeeld, verdient, en wegens de Kleur, en wegens de grootte, in vergelyking met de andere den naam van Dame.

(70) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
die

(69) *Phalena Noctua spirilinguis lavis*, Alis superioribus griseis, exterius flavo maculatis; inferioribus nigro maculatis. ROES. *Inf.* III. T. 39. f. 1, 2.

(70) *Phalena Noctua spirilinguis lavis*, Alis deflexis fuliginosis puncto nigro; inferioribus rubris nigro maculatis. *It. W. Goth.* 141. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. II. T. 43. UDDM. *Diff.* 76. WILK. *Pap.* 23. T. 3 a 14. *Faun. Succ. Ed.* II. 1159.

die een Zuiger heeft, de Wieken afloopende
Roetkleurig en zwart gestipt, de onderste
rood met zwarte Vlakken.

V.

AFDEEL.
XLIII.

HOOFD-
STUK.

LXX.

Fuliginosa.
Bruinetje.

Aan deeze, wederom, is, om de zelfde
reden, de naam van Bruinetje niet oneigen.
Het Masker, dat Haairig is en Roetkleurig,
onthoudt zig op de Mostert, Raapen en Zuu-
ring.

(71) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
die een Zuiger heeft, de Wieken afloopende
en altermaal ros, met zwarte Randen.

LXXI.

Fulvia.
Blonde.

Deeze Indische bevondt zig in 't Kabinet van
de Koningin van Sweeden.

(72) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
die een Zuiger heeft, de Wieken neêrgedrukt,
de bovensten bruin, te samen met vyf witagtige
Vlakken, de onderste wit.

LXXII.

Basis.
Geplekte.

Dit fraaije Duitfche Kapelletje is on-
langs eerst gemeen geworden, en wordt thans
by de meeste Liefhebbers gevonden. REAU-
MUR hadt de Rups, twee Jaaren agtereen, in
de Maand September, in Poitou, gevonden
op

(71) *Phalana Noctua spirilinguis laevis*, Alis depressis conco-
loribus fulvis, margine nigris. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(72) *Phalana Noctua spirilinguis laevis*, Alis depressis, supe-
rioribus fuscis, maculis simul quinque albidis; inferioribus
albis. MER. *Eur.* III. T. 21. f. 1. REAUM. *Inf.* I. T. 7. f. 2.
Faun Suec. Ed. II. 1153.

v. op de Braamen, zynde Roetagtig van Kleur en
 AFDEEL. als Fluweel. Hy noemt, te regt, de Kleur der
 XLIII.
 HOOFD- Wieken van het Kapelletje groenagtig, bruin,
 STUK. en die der Vlakken Roozekleurig. ROESEL
 heeft het, in zyn Vierde Deel, beschreeven.

LXXIII. (73) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
Trapexina. die een Zuiger heeft, de Wieken neergedrukt,
 Geruite. bleek van Kleur, met een breeden donkeren
 Band, waar in een zwarte Stip, en den
 Rand gestippeld.

Wegens de figuur der Vlakken op de voorste
 Wieken, voert deeze Kapel dien bynaam, wier
 Rups, op de Morellen gevonden door Juffrouw
 MERIAN, zeer ruig is en kort, loopende zo
 wel agter- als voorwaards, en zig berollende
 in de Bladen. De grondkleur van het Kapel-
 letje, weinig grooter dan een Mot-Uiltje, was
 bleek geelagtig. Men heeft het ook in Swee-
 den waargenomen.

LXXIV. (74) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
Lucerneä. die een Zuiger heeft, de Wieken ongevlakt
 Kaars- *Afchgrauw*, met drie kromme witagtige
 lichte. Streepen, en een gespleeten Halskraag.

Deeze

(73) *Phalena Noctua spirilinguis lævis*, Alis depressis palli-
 dis Fasciâ latissimâ saturatiore, puncto nigro margineque punc-
 tato. MER. Eur. T. II. Fann. Suec. Ed. II. 1157.

(74) *Phalena Noctua spirilinguis lævis*, Alis cinereis immacu-
 latis, strigis tribus repandis albidis, Collari bifido. *Syst. Nat. X.*
Fann. Suec. Ed. II. 1152.

Deeze Europifche heeft een regt op ftaande Borftftuk, dat van boven als een Hart is uitgefneeden. Haar Wieken zyn vlak en byna grys van Kleur. Men noemtze dus, om dat zy by avond in de brandende Kaarfen vliegt. In Sweeden is zy vry gemeen.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(75) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft, de Wieken bruin met drie Streepen en een dwarfe Vlak, de onderften in 't midden wit.

LXXV.
Pellex.
Rood-
gatje.

Deeze Indifche, die zig in 't Kabinet van haare Koninglyke Sweedsche Majesteit bevond, heeft het Lyf wit, doch aan 't agter-end rood: de onderfte Wieken bruin gerand met drie witte Stippen.

(76) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft, de Wieken uitgebreid, bruinagtig met zwarte Karakters, van onderen zwart gebandeerd.

LXXVI.
Glyphica.
Gekarak-
terde.

Dit Kapelletje, dat de Heer LECHÉ op de Weiden van Upland, in Sweeden, waargenomen heeft, is zeer klein, hebbende nauwlyks

(75) *Phalana Noctua spirilinguis lævis*, Alis fuscis lineis tribus maculâque transversâ; inferioribus Disco albis. M. L. U. Syst. Nat. X.

(76) *Phalana Noctua spirilinguis lævis*, Alis patulis fuscis centibus, maculis hieroglyphicis nigris; subtus Fasciâ atrâ. Faun. Succ. 847. Ed. II. 1161. HOEFN. Pict. 4. T. II. f. 3. REAUM. Inf. I. T. 49. f. 14.

V. lyks meer grootte dan een Mot-Uiltje. HOEF-
 AFDEEL. NAGEL hadt 'er reeds de Afbeelding van ge-
 XLIII. geven. Het Rupsje fchynt zig, volgens RE-
 HOOFD- STUK. AUMUR, op het witte Wollekruid te onthou-
 den.

LXXVII. (77) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
Pallens. die een Zuiger heeft, de Wieken afloopende,
 Blecke. ongevlakt bleek; aan de agterfte randen, van
 onderen, zwart gestippeld.

LXXVIII. (78) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
Ruffula. die een Zuiger heeft, de Wieken boog geel
 Roodag- met rood geaderd, de onderften zwart bont.
 tige.

Deeze onthoudt zig, zo wel als de voorgaan-
 de, in Europa. Zy gelykt zeer naar de Pot-
 zige: zo dat men die ligtelyk voor het Man-
 netje van deeze zou kunnen aanzien.

LXXIX. (79) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
Leporina. die een Zuiger heeft, de Wieken afloopende,
 Haasagti- wit, met takkige zwarte Stippen.
 ge.

Buiten twyfel voert deeze Soort dien by-
 naam,

(77) *Phalana Noctua spirilinguis laevis*, Alis deflexis pallidis
 immaculatis, marginibus posticis subtus nigro punctatis.
Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1175.

(78) *Phalana Noctua spirilinguis laevis*, Alis fulvis rubro-
 venosis; inferioribus nigro-variegatis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec.*
 Ed. II. 1156.

(79) *Phalana Noctua spirilinguis laevis*, Alis deflexis albis,
 punctis nigris ramosis. DE GEER. *Insf.* T. 12. f. 10, 11, 17;
Faun. Suec. Ed. II. 1176.

naam, om dat de Rups zo zeer naar die, welke de Lospoot of Haas genoemd wordt †, gelykt. Haare ruigte is zo groot, dat menze ligt voor een vlokje Wol of geele Zyde zou aanzien: want van sommigen is het Haar geel, van anderen wit en het Lyf groen, volgens de Waarneeming van den Heer DE GEER, die zodanige Rupfen, in Sweeden, op de Elzen en Wilgen vondt. De Kapel gelykt ook naar die van de Lospoot, maar zy heeft de Wicken met minder Stippen besprengd en het Lyf wit, niet geel, noch zwart gestippeld.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
† Zie
bladz. 599.

(80) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft, de Wicken neergedrukt, rood met zwarte Stippen; de ondersten wit en zwart bont.

LXXX.
Ornatrix.
Sierlyke.

Deeze Westindische, uit het Kabinet van de Koningin van Sweeden, heeft de grootte maar van onze blaauwe Duinkapelletjes. De bovenste Wicken zyn, van boven, geelagtig, rood gerand met zwarte Stippen; van onderen rood: de ondersten zwart gevlaakt.

(81) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, de

LXXXI.
Jacobaea.

(80) *Phalena Noctua spirilinguis lavis*, Alis depressis rubris atropunctatis, inferioribus albo nigroque variis. M. L. U. Syst. Nat. X.

(81) *Phalena Noctua spirilinguis lavis*, Alis fuscis; lineis punctisque duobus inferioribusque totis rubris. Faun Suec. 869. Ed. II. 1155. II. Oel. 120. RAJ. Inf. 168. n. 26. MOUFF. Inf.

97.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

de bovenste Wieken bruin, met L.ynen en twee
Stippen, die rood zyn: de ondersten in 't ge-
heel rood.

St. Jakobs
Kapperijc.

Met regt behoort deeze naam, myns oor-
deels, aan dit Kapelletje, waar van de Rups
dikwils voorkomt op het St. Jakobs-Kruid, dat
veel naar het Kruiskruid gelykt, en in vogtige
Weidlanden overvloedig groeit. GOEDAART
hadt dezelve daar mede agt Dagen opgekweekt,
en noemtze Zandrups, om dat zy veel in 't
Duin wordt gevonden, daar ikze, van dit Jaar,
nog in menigte op de Reinevaren en het daar
tuffchen bloeiende Kruid, heb aangetrof-
fen. CHARLETON geeft 'er ook den naam aan
van *Eruca Jacobæa*, of die het Kruiskruid afeet,
en BLANKAART noemtze, insgelyks, Zand-
rups. REAUMUR getuigt, dat de Rups van de
Bladen en Bloemen, zo van de *Jacobæa* als van
de *Senecio*, leeft. ROESEL, dat meer is, ge-
tuigt, hoe het St. Jakobs-Kruid, welk lieft op
woefte plaatsen groeit, zegt hy, haar ter voor-
naamste woonplaats diene. Ook stelt WILKES,
die haar *the Cinnaber-Moth* noemt, de Woon-
plaats *on the Ragwort* (*Jacobæa vulgaris*). Het
baart dan flegts verwarring, dit Kapelletje St.

Jans

97. f. antep. MER. Eur. III. T. 28. ROB. Ic. I. T. 20. ALB.
Inf. T. 34. f. G. H. GOED. Inf. I. T. 9. REAUM. Inf. I. T. 16.
f. 4-7. LIST. Goed. T. 54. ROES. Inf. I. Phal. II. T. 49.
BLANK. Inf. T. I. f. G. K. WILK. Pap. 26. T. 3, a 1,
PET. Gaz. T. 33. f. 6.

Jans beeftje te noemen, om dat sommigen hetzelfde op het St. Jans Kruid zouden gevonden hebben: te meer, dewyl men het zelden zo laat in Juny aantreft als de gewoone St. Jans Kapelletjes †. LINNÆUS zag het, den 13 Juny 1741, overvloedig omvliegen op het Strand van Oeland, alwaar het kleine Kruiskruid overvloedig groeide: doch in Sweeden wordt het zo overvloedig niet gevonden, zegt hy, als in de Duinen der Nederlanden.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
† Zie
bladz. 464.

GOEDAART heeft, verkeerdelyk, het Spinzeltje van de St. Jans-Kapelletjes by het St. Jakobs-Beeftje afgebeeld. De Rups, immers, van dit laatste, die zeer fraay zwart en geel geringd is, maakt haar Geweefzel van eenige Draadjes, op of even in de Grond; waar in zy kleine bruine, en redelyk harde Popjes worden, waar in de Mey-maand, of daar omtrent, de Kapelletjes uitkomen, die na de Paaring schie-lyk aan 't Eijerleggen gaan. Zy zyn sierlyk met rood getekend, als gemeld is.

(82) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, LXXXII.
die een Zuiger heeft, de Wieken afloopende, Heliconia.
bruin aan beide zyden, de bovensten wit gestreept, de ondersten aan 't Gewricht wit.

Deeze, zig in de warme Landen onthoudende,

(82) *Phalana Noctua spirilinguis lavis*, Alis deflexis concoloribus, superioribus lineâ inferioribus basi albis. M. L. U.
Syst. Nat. X.

I, DEEL, XI. STUK,

V. de, heeft het Lyf geel, drievoudig met bruin
 AFDEEL. gevlakt. Zy was in het Kabinet van de Konin-
 XLIII. gin van Sweeden.
 HOOFD: STUK.

LXXXIII. (83) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
Rubricollis. die een Zuiger heeft en zwart is, met een
 Roodhals, paarsche Halskraag, het Lyf geel.

Deeze komt zeldzaam voor, in Sweeden. Vol-
 gens de Afbeelding van CLERK is de Kleur der
 bovenste Wieken niet dan zeer bleek zwart,
 die der ondersten bleek blaauw, en van de Hals-
 kraag rood.

LXXXIV. (84) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
Quadra. die een Zuiger heeft, de Wieken neergedrukt
 Vierkant- en geel, de bovensten met twee zwarte
 Vlak. Stippen.

Dat de gemelde Stippen na genoeg vierkant
 zyn, geeft 'er deezen bynaam aan. De Rups,
 die op de Pynboomen en Eiken, in Duitsch-
 land, leeft, is ruig, op de Rug met twee ryën
 van roode Knobbeltjes, en een zwarte Vlak; op
 zyde zwart gestreept. Het Kapelletje komt, in
 verscheide opzigten, naby aan de gestalte der
 Mot-Uiltjes. WILKES heeft hetzelfde *the Yel-
 low July Oak-Moth*, dat is de Geele July Eiken-
 Uil, getyteld.

(85) Nagt-

(83) *Phalena Noctua spirilinguis lavis nigra*, Collari pur-
 pureo, Abdomine flavo. *Faun. Suec.* 881. Ed. II. 1154.

(84) *Phalena Noctua spirilinguis lavis*, Alis depressis luteis,
 superioribus punctis duobus atris. ROES. *Inf. I. Noct. Phal.*
 II. T. 17. WILK. *Pap.* 24. T. 3. a. 17.

- (85) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft, de Wieken neergedrukt, de bovensten grysagtig; aan den buitensten rand, zo wel als de ondersten, geheel geel.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
LXXXV.
Complana.
Effene.

Deeze, in de Eiken huishoudende, is by Upsal, op de Hofstede Fulleroa, den Heer Cronsted toebehoorende, gevonden. Het is een van de kleine, doch niet van de aller-kleinsten.

BORSTELSPRIETEN.

Die getongd zyn, met de Rug gekamd.

- (86) Nagt Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en de Rug gekamd; de Wieken afloopende, Aschgrauwagtig, de ondersten rood met twee zwarte Banden.

LXXXVI.
Pars.
Rood
Weeskind.

De Rups van deeze Kapel, die wegens haare Kleur dus getyteld wordt, noemt ROESEL de groote, slenke, Aardkleurige Tepel-Rups, die hy

(85) *Phalena Noctua spirilinguis laevis*, Alis depressis, superioribus canescentibus, exteriori margine inferioribusque totis flavis. *Fann. Succ.* 918. ALB. *Inf.* T. 70. f. G. H.

(86) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*; Alis deflexis cinerascens, inferioribus rubris fasciis duabus nigris. MER. *Eur.* III. T. 38. f. 139. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. II. T. 15. ALB. *Inf.* 80. WILK. *Pap.* 17. T. 2. b. 1. REAUM. *Inf.* I. T. 32. f. 6. 7. UDDM. *Diff.* 73. f. 10. WILK. *Pap.* 33. T. I. a I. *Fann. Succ.* Ed. II. 1166.

V. hy op een takje van de Haagdoorn afbeeldt ,
 AFDEEL. hoewel zy , volgens anderen , op de Wilgen
 XLIII. en Eiken leeft : maar het fchynt dat men die,
 HOOFD- welke door haare hoog Karmyn- roode of
 STUK. Paarfchagtige Kleur van de gewoone verfchilt,
Weeskind. voor een andere Soort moet houden, en dee-
 ze aaft op de Eiken, zo ROESEL aanmerkt, de
 roode op de Haagdoorn; doch hier te Lande
 niet dan op de Wilgen. Hy noemt het Mas-
 ker van het Purpere Weeskind, de wit graauw
 en bruin gevlakte , met Vleefchkleurige pun-
 tjes en Wratten verfierde Rups (*).

Purpere. Dit Purpere of Karmynroode Weeskind is,
 in 't graauw of bruine der boven-Vlerken, veel
 fierlyker gekeperd of uitgemonfterd met witte
 bandeerzelen, en bovendien verfchilt ook de
 Tekening van het zwart, op de onderfte Wie-
 ken, zeer kenbaar. 't Verwondert my , der-
 halve, dat Doktor SCOPOLI haar tot dezelf-
 de Soort heeft t'huis gebragt, als het Roode,
 dat men thans ook in Sweeden gevonden heeft,
 op de ronde ruige Wilg *. REAUMUR hadt de
 Rups, wegens haare Kleuren en derzelve ver-
 deelingen, gelykende naar die van zeker Boom-
 fchurft †, genoemd *la Chenille Lichenée* van de
 Eiken. Deeze maakt, zegt hy , van de Bla-
 den, die zy te famen trekt, een ffoort van Bol,
 om het bekleedzel te zyn van haar Tonnetje.

Zy

(*) Zie *Infekt. Bel.* IV. Theill. Tab. XIX.

Zy heeft een foort van Gang, die aan de Rup-
 fen met zestien Pooten niet zeer eigen is, ge-
 lykende naar den gang der Landmeeter- of
 Spanrupfen. Op de Rug heeft zy als een foort
 van Haanekam, op ieder Ring. Zy verander-
 de in Mey reeds tot een Pop, en de Kapellen
 kwamen in de Zomer uit (*).

V.
 AFDEEL
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 Weeskind.

Het Spinfel en de Verandering van 't Roode
 Weeskind, schynen niet zeer veel van het ge-
 melde te verschillen: en de Pop van 't zelve
 is ook wonder schoon blaauw, als met den
 waasem van blaauwe Pruimen bedekt.

(87) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
 die een Zuiger heeft, en de Rug gekamd; de
 bovenste Wieken graauw, de ondersten geel,
 met een zwarten Band onder aan den rand.

LXXXVII.
 Pronuba.
 Geel
 Weeskind.

Deeze Kapel is aan alle Nederduitsche be-
 schryvers der Insekten bekend geweest. GOED-
 AART hadt deeze Soort de *Nagt-Uil* getyteld,
 om dat de Rups by dag in den Grond kruipt
 en des nagts gaat aazen: het welk, inderdaad,
 zeer gepast zou zyn, indien 'er van dien aart
 niet meer Rupfen waren. Mooglyk heeft

LIN-

(*) REAUM. *Mem.* Tom. I. Part. 2. p. 189.

(87) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis incumbentibus griseis, inferioribus luteis; Fasciâ atrâ submarginali. *Faun. Suec.* 870. Ed. II. 1167. MER. *Eur.* T. 49. GOED. *Inf.* I. T. 14. ALB. *Inf.* T. 72. f. C. D. LIST. *Goed.* f. 41. FRISCH. *Inf.* X. T. 15. f. 4. RAJ. *Inf.* 237. n. 18. BLANK. *Inf.* T. VI. Fig. D, F. REAUM. *Inf.* I. T. 41. f. 11, & T. 14. f. 8, 9. WILK. *Pap.* I. T. I. a I.

I. DEEL. XI. STUK.

R r 2

V. LINNÆUS daar van wel de benaaming van
 AFDEEL *Noctua*, daar hy deezen Rang mede bestem-
 XLIII. pelt, ontleend gehad: doch het kwam my on-
 HOOFD- eigen voor, zulks in onze Taal naar te vol-
 STUK. gen.
Weeskind.

Wat nu de Rups van het geele Weeskind aangaat, welke door den Heer l'ADMIRAAL onder den naam van de *Proserpine* is beschreven; dezelve wordt van REAUMUR genoemd een Rups van de Zuuring. FRISCH noemtze de Koffybruine Aardrups met zwarte Streepen, en zegt, dat hy haar in April in de Aarde vindt, reeds aan de Verandering toe zynde, en dat zy in Oktober op het Muur of ook op Koolspruiten zat. Het is zeker, dat menze meest in 't Najaar ontmoet, aazende op veelerley Planten, zo die in 't wilde groeijen, gelyk de Veldkars, Teskens- en Kruis-Kruid en andere; als op de Bloemen, in de Tuinen, Auricula's, Primula Veris, Violetten, enz. Die Rupsen, daar de Manneljes Kapellen uit voortkomen, zyn bruin; die, daar de Wyfjes uit voortkomen groenagtig vuil geel, volgens de Waarneming van den Heer l'ADMIRAAL.

In de Kleur der Kapellen vindt men ook een aanmerkelyk verschil, dat egter geen kenteken is der Sexe. De grondkleur der bovenste Wieken loopt van graauw tot Kastanje-bruin, en is somtyds geheel effen, zonder eenige tekening: die der onderste Wieken speelt tuschen Oranje of Vuurkleur en Okergeel.

- (88) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, V.
die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wie- AFDEEL.
ken neergedrukt getand met twee zwarte XLIII.
Banden, de ondersten zwart met een witten HOOFD-
Band. STUK.
LXXXVIII
Maura,
Moorfche.

Deeze, in Barbarie door den Heer BRAN-
 DER gevonden, heeft de Wieken van agteren
 getand, de voorsten graauwagtig, beiden van
 onderen met een smalle bleeke Dwarsstreep.

- (89) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, LXXXIX.
die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wie- Fraxini.
ken afloopende Aſchgrauw gewolkt; de on- Blaauw
dersten van boven zwart met een blaauwag- Weeskind.
tigen Band.

Een der zeldzaamſte en mooglyk wel de al-
 lerraarſte Kapel, niet van Europa alleen, mag
 men deeze noemen, voor welke nu niet meer
 een Dukaton, maar één of meer Dukaaten gege-
 ven wordt, en nog kan menze naauwlyks be-
 komen. WILKES geloofde, dat de gene,
 daar zyn Afbeelding naar gemaakt is, de ee-
 nigſte ware, die eenig Lief hebben ooit in En-
 ge-

(88) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis depressis
 dentatis, Fasciis duabus nigris; inferioribus nigris, Fasciâ
 albâ. *Syst. Nat.* X.

(89) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis ci-
 nereo nebulosis; inferioribus supra nigris Fasciâ cœrulescen-
 te. *MER. Eur.* T. 46. *WILK. Pap.* 45. T. 1. a 2. *Faun. Succ.*
 Ed. II. 1165.

V. geland gevangen hadt. ROESEL hadt 'er, by
 AFDEEL. geiuk, eindelyk eene gekreegen, doch de Rups
 XLIII. nooit gezien. De Heer l'ADMIRAAL verhaalt,
 HOOFD- dat, in den jaare 1726, toen hy zig te Versail-
 STUK. les bevondt, een zodanige Rups, uit een Pope-
Weeskind. lierboom, voor zyne Voeten nederviel, die,
 den 24 Juny ingesponnen zynde, den 29 July
 deeze Kapel uitleverde. LINNÆUS stelt de
 woonplaats op de Effchen, en merkt aan, dat
 zy de grootfte is der Sweedsche Kapellen. 't Is
 zonderling, dat hy ook geen gewag van de
 Rups maakt, die zo wel in gestalte en Kleur,
 als in eigenschappen, weinig van die van 't
 Roode Weeskind schynt te verschillen.

De Kapel is, ten opzigt van de tekening der
 bovenste Wieken, meer met die van 't Pur-
 pere Weeskind overeenkomstig: also zy de-
 zelve, op den graauwen grond, met veele
 ligte Kepers getekend heeft; terwyl de on-
 der-Vlerken met zwarte Banden, iets raar het
 Violet hellende, praalen, en, in plaats van
 rood, daar tusschen, met blaauw getekend
 zyn, hebbende aan den buitensten rand een
 witten Zoom, als van Ermelyn, met kleine
 zwarte Stipjes. De bovenste Vleugelen ge-
 flooten zynde, kan men tusschen deeze en
 het purpere of roode Weeskind naauwlyks on-
 derscheid vinden, dan in de grootte: want
 ieder Vleugel van het blaauwe is wel twee
 Duimen lang.

(90) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, ^{V.}
 die een Zuiger heeft en gekamd is; met de ^{AFDEEL.}
Wieken afloopende, de bovensten Koperkleu- ^{XLIII.}
rig met een graauwen Band. ^{HOOFD-}
^{STUK.}

De gebronste Oppervlakte der Wieken geeft ^{XC.}
 den bynaam aan dit Kapelletje, het welk, ^{Chryfitis.}
 volgens MERIAN, voortkomt uit een witagtig ^{Koper-}
 Rupsje met groene Streepen, dat op de Kruis- ^{Wiekje.}
 enmunt aalt. Doktor SCOPOLI heeft hetzelfde
 op het wilde Kruid, dat men *Galeopsis* noemt,
 waargenomen. Onze Liefhebbers hebben het
 hier op de Bernagie gevonden.

De sierlyke glans van Brons of geel Ko-
 per, die de voorste Wieken van dit Kapel-
 letje van boven hebben, gaf my aanleiding om
 te onderzoeken, wat daarvan de oorzaak mogt
 zyn. Ik heb bevonden, dat die oorzaak de
 zelfde is, als van de Kleuren der Kapellen in
 't algemeen: het is geen Vlies over de Wiek
 uitgebreid, maar het zyn zeer fyne Pluimpjes,
 breed met vier scherpe punten, welke de Wiek
 aldaar dekken. Nog duidelyker openbaarde
 zig zulks aan de Zilvervlakken van een kleine in-
 landsche Parlemoer-Kapel, waar van het afge-
 schraapte Stof altemaal bestondt uit Pluimpjes,
 met een heerlyken Zilverglans, die meestal vyf
 stom-

(90) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis:
 superioribus orichalceis Fasciâ griseâ. *Fann. Succ.* 875. Ed. II.
 1169. RAJ. *Inf.* 182. MER. *Eur.* I. T. 39. ALB. *Inf.* T. 71.

V. stompe punten hadden, of aan het breede end
 AFDEEL. als gekarteld waren: zynde de zwarte Pluim-
 XLIII. pjes der zwarte Vlakken, in deeze Kapel, by-
 HOOFD- na rond. Ik twyffel dan niet, of van het Goud-
 STUK. glanzige in andere Kapellen zal de zelfde of
 dergelyke oorzaak zyn.

XCI.
 Gamma.
 Griekſche
 Letter
 Beeltje.

(91) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
 die een Zuiger heeft en gekamd is, met de
 Wieken afloopende, de bovenſten bruin en
 met een vergulde λ gemerkt.

De tekening, welke dit Kapelletje op de
 bruine Voorvleugelen vertoont, naar een
 Griekſche Letter zweemende, noemen ſom-
 migen een *Gamma* of γ , welke Letter weinig
 van een omgekeerde *Lambda* of λ , verſchilt.
 FRISCH heeft dezelve verkeerd getekend. De
 Kleur van dit Lettertje, dat RAY by een γ ver-
 gelykt, is ſomtyds Goud-, ſomtyds Zilverag-
 tig, doch meeft wit. Het Kapelletje komt
 voort van een Rups, die twee paar van de
 Vleezige of Buikpooten minder dan de andere
 Rupsen, en dus in 't geheel maar twaalf Poo-
 ten

(91) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis,
 superioribus fuscis λ Aureo inſcriptis. *Faun. Suec.* 873. Ed.
 II. 1171. GOED. *Inf.* II. T. 21. ALB. *Inf.* T. 79. f. G. H.
 LIST. *Goed.* f. 14. FRISCH. *Inf.* V. t. 15. BLANK. *Inf.*
 T. 8. f. N. P. REAUM. *Inf.* II. T. 26. 27. f. 5. PET. *Gaz.*
 T. 64. f. 6. ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. 3. T. 5. RAJ.
Inf. 163. n. 17. WILK. *Pap.* 34. T. 2. a 1. MER. *Ent.*
 32. f. 78.

ten heeft , zynde een groene niet volkomen
 kaale Spanrups, met witte Streepjes, welke nu
 eens op de Averoone, dan op de Bernagie, en
 door GOEDAART op de Salade gevonden is.
 Doktor SCOPOLI zegt, dat dezelve zig ont-
 houdt op de Mariolein, Veldklaver, maar
 overvloedig op de Kool, die 'er door verslon-
 den wordt.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 Griekſche
 Letter
 Beefje.

Aanmerkelyk is , het gene REAUMUR ver-
 haalt van de nadeeligheid deezer Rupsen. „ In
 „ 't Jaar 1735 was 'er een onverbeeldelyke me-
 „ nigte van , omftreeks Parys , niet alleen,
 „ maar ook in een groot gedeelte van Vrank-
 „ ryk, gelyk van Parys tot aan Tours , in Au-
 „ vergne, in Bourgogne, en elders. Zy be-
 „ gonnen met het aantasten der Moeskruiden,
 „ en hebben byna alle Tuinen omftreeks Pa-
 „ rys, die men *de Moeraffen* noemt, zo yze-
 „ lyk geruineerd, dat 'er aan de Planten niets
 „ meer dan de Stengen en Steelen der Bladen
 „ overbleef”. Wy zullen 'er , zegt hy , der-
 halve den naam aan geeven van Moeskruid-
 Rupsen. Men maakte elkander wys, dat som-
 mige Menſchen-ziek waren geworden, door
 Slaa te eeten, waar in nog van die Rupsen za-
 ten, en dit, gevoegd by de ſchaarsheid, deedt
 weinige Menſchen, diestyds, Slaa eeten: ja
 men verbreidde, dat de Magiftraat het inbren-
 gen van allerley Groenten in Parys had ver-
 booden: zo weinig was 'er van te vinden in de
 Stad: daar de Regeering alleen zorg had ge-
 I. DEEL XI. STUK. Rr 5 dra-

V. dragen , dat 'er geen te flegte Moeskruiden ,
 AFDEEL. of de afgegeten Steelen met eenige overblyf-
 XLIII. zels der Bladen , voor goed verkogt zouden
 HOOFD- worden.
 STUK.

*Griekſche
 Letter
 Beekje.*

„ De Slaa-Planten werden eerſt door deeze
 „ Rupfen afgegeten : toen gingen zy aan de
 „ Erweten en Boonen , zelfs de Turkfche ,
 „ zogenaamd , niet ontziende , zo min als ee-
 „ nige andere Tuin-Kruiden. Doch zy be-
 „ paalden zig niet in de Tuinen alleen : ik heb
 „ groote Akkers gezien van Erweten , op wel-
 „ ken niets overgebleeven was , dan de Stee-
 „ len en de Peulen , zynde alle de Bladen door
 „ haar opgevreeten. Om een denkbeeld te
 „ geeven van de verbaazende menigte deezer
 „ Rupfen , behoef ik alleen te zeggen , dat
 „ men 'er , op de publieke Wegen , met eenen
 „ opflag van het Oog , by twintigen zag loopen ,
 „ die van het ééne Land naar het andere over-
 „ gingen. Het waren de Moeskruiden alleen
 „ niet , die haaren aanval moeften uitſtaan : zy
 „ vraten ook andere Plantgewaſſen van zeer
 „ verſchillende Smaak , die op de Velden
 „ groeijen , Gras , Klaver , Diſtelen en Door-
 „ nen , Kliffebladen , Salie en Alfem. Om
 „ kort te gaan , men zou 'er weinigen kunnen
 „ opnoemen , die zy niet aten , en inderdaad
 „ haare menigte ſcheen zulks te vereiſchen.

„ Het was een groot geluk , dat deeze Rup-
 „ fen het Graangewas ongemoeid lieten : wat
 „ zou 'er anders van den Oogſt geworden
 „ zyn ;

„ doch de Hennip-Plantagiën hadden 'er zo
 „ veel meer van te lyden, en gingen, wanneer
 „ zy nog jong daar van aangetaft werden, ge-
 „ heel te niet. In de Elzas hebben zy zelfs
 „ de Tabaks-Planten tot dien trap aangetaft,
 „ en daar zulke groote verwoestingen in ge-
 „ maakt, dat de Vikarissen verlof kwamen
 „ verzoeken aan den Ondergeschikte van den
 „ Bisschop van Straatsburg, om Processiën te
 „ mogen doen, tot afbidding van deeze Plaag.
 „ De Linzen hebben zy het allermeest ver-
 „ schoond. Ik zag 'er groote Bedden van,
 „ die volkomen ongeschonden waren, terwyl
 „ die van de Groote Boonen en Turksche
 „ Boonen, daar nevens staande, geen enkel
 „ Blad hadden over gehouden. Het verlies,
 „ dat men aan de laatstgemelden in eenige
 „ Distrikten omstreeks Parys geleeden heeft,
 „ was ongemeen groot: dewyl 'er op veele
 „ plaatsen geen enkele Boon van kwam”.

De Heer REAUMUR, naar de redenen zoeken
 ke, van die zo ongemeene menigvuldigheid
 deezer Rupsen in 't gemelde Jaar, merkt aan,
 dat men in twaalf Maanden twee Generatiën
 van Kapellen heeft, die deeze Rupsen voort-
 brengen. „ Onze Landmeeters met twaalf
 „ Pooten, zegt hy, die de Tuinen verwoest-
 „ ten in de Maanden van Juny en July, zyn
 „ Kapellen geworden in Augustus, uit welker
 „ Eytjes voor de Winter Rupsen voortkwa-
 „ men, die, overwinterende, in April weder-

V. „ om Poppen konden worden, en de Eytjes
 AFDEEL. „ der Kapellen, daar uit gesprooten, kwamen
 XLIII. „ in Mey uit en gaven de Rupsen, die in de
 HOOFD- „ in Mey uit en gaven de Rupsen, die in de
 STUK. „ Zomer zulk eene verwoesting aanregtten”.
 Griekſche „ Hy hadt niet naauwkeurig kunnen waarnee-
 Letter men, hoe veel Eytjes zulk een Kapel bevatte,
 Beestje. maar onderstellende flegts van vierhonderd,
 gelyk die der Zydewormen: zo rekent hy dat
 van twintig Rupsen, die zig in een Tuin bevon-
 den in de Maand July, agthonderdduizend kon-
 den voortgekomen zyn in Juny van 't volgen-
 de Jaar. Men moet ten dien einde flegts on-
 derstellen, dat van de Kapellen de helft Man-
 netjes, de helft Wyfjes zyn geweest. De
 Winter, nu, tuffchen de jaaren 1734 en 1735,
 was zeer zagt: des het heeft kunnen zyn,
 dat 'er meer van deeze Rupsen in 't leven
 gebleeven dan gewoonlyk, en dus haare Vy-
 anden, die ons anders van de overmaatige
 vermenigvuldiging van dit Ongediert verlossen,
 ontkomen zyn. Daar is dan minder reden, (be-
 fluit hy,) om te onderzoeken, waarom 'er zo
 veel van deeze Rupsen in 't gemelde Jaar
 waren, dan waarom 'er in andere en gewoo-
 ne Jaaren zo weinig zyn.

XCII.
 Interrogations.
 met het
 Vraagteken.

(92) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
 die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wie-
 ken

(92) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis; superioribus cinereis signo? albo inscriptis. *Syst. Nat.* X. *Fann.* *Succ.* Ed. II. 1172.

ken afloopende en de bovenste Aſchgrauw, met een wit Vraagteken? gemerkt.

V.
AFDEEL.
XLIII.

Deeze is in Sweeden waargenomen en door den Heer CLERK afgebeeld. Zy is 'er vry gemeen.

HOOFD-
STUK.

(93) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, *die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wicken afloopende en de bovensten Roestkleurig graauw, met een agteroverleggende Gouden i getekend.*

XCH.
Jota.
Gouden i.

Deeze Kapel, in Duitschland gevonden door den Heer FORSKAÖL, heeft de grootte van het Griekſche Letter beeftje. Het Lyf is graauw: de Kam op de Nek halfrond; die op de Rug aan het Borſtſtuk gevorkt; die op het Agterlyf als een Tregter. De bovenſte Wicken zyn graauw en bruin bont; in 't midden naar den dunneren rand toe geeler: zy hebben, by het middelpunt, ieder een Griekſche *i* of Vraagteken als van Goud, doch veel verſchillende van dat der voorgaande Soort.

(94) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,
die

(93) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis; superioribus ferrugineo griseis, *i* resupinato, Aurco, inſcriptis. *Syst. Nat.* X.

(94) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis; superioribus flavo ferrugineoque variis, maculis tribus Ar-

V.

AFDEEL.

XLIII,

HOOFD-

STUK.

XCIV.

Festuca.

Zilver-

vlakje.

PL. XCII.

Fig. 7.

die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende, de bovensten geel en Roestkleurig bont, met drie Zilveragtige Vlakken.

Het Nagt-Kapelletje met Goud- en Zilveragtige Vlakken, dat de Heer RABEN, volgens de Stokholmse Verhandelingen, in Deenemarken heeft gevonden, komt vry veel overeen, niet alleen met die der aangehaalde Authouren, maar ook met dat Voorwerp in ons Land gevangen, waar van wy de Afbeelding geeven op PLAAT XCII. Fig. 7. Men kan het wel noemen het Europisch Gouddropje: doch my dunkt de naam van Goud- of Zilvervlakje veel eigener te zyn: want de Vlakjes toonen zig niet verheven maar vlak, ten deele Goud, ten deele Zilverglanzig, niet onaartig uitmunten op de bruine Kleur der voorste Wieken. Men zegt, dat de Rups kaal en groen is, zig onthoudende op het vlottend Watergras.

XCV.

Meticulosa.

Vreesag-

tige.

(95) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten;

die

genteis. ALB. *Inf.* t. 84. f. G. H. WILK. Pap. 8. t. 1. a 17. PET. *Gaz.* T. 7. f. 7. *Asst. Stockb.* 1748. T. 6. f. 3. 4. *Fann. Suec.* Ed. II. 1170.

• (95) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*; Alis erosis pallidis; superioribus Basi incarnatâ triangule fulco. *Fann. Suec.* 815 Ed. II. 1164. GOED. *Inf.* I. T. 56. REAUM. *Inf.* I. T. 8. f. 25. 26. & T. 14. f. 12, 13. LIST. *Goed.* f. 44. MER.

Eur.

die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken gekarteld bleek; de bovensten aan het Gewricht rood met een bruin drieboekje.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

GOEDAART heeft de Rups van deeze de Vreesagtige getyteld, om dat zy zig op den Grond laat vallen, even als de Lospoot, Beer en andere, wanneer zy de minste aanraaking of beweeging, naby zig, gewaar wordt. LINNÆUS geeft 'er den zelfden bynaam aan. REAUMUR hadt de manier van Zuiging, daar ik in 't breede van gesproken heb †, in zodanig eene Kapel waargenomen. Het schynt my toe, dat het Masker, welk de Heer l'ADMIRAAL de *Konstantinopel-Rups* noemt, en op zyne XXII. Plaat afbeeldt, veel van deeze verschille, en dus verkeerdelyk door GEORFROY aangehaald zy op deeze Soort, wier Rups die op allerley Moeskruiden, als ook op de Brandnetelen, op de Violieren en het Binkelkruid aaft, ook, doch zeldzaam, in Sweeden wordt gevonden. Zy is kaal en groen, op zyde wit gestreept. ROESEL geeft van deeze Nagt - Kapel, die ongemeen fraay gekleurd en getekend is, in zyn Vierde Deel, op Tab. IX, de Afbeelding.

† Bladz.
152.

(96) Nagt-

Eur. t. 24. DE GEER. *Inf.* I. T. 5, f. 14. ALB. *Inf.* T. 13. WILK. Pap 3. T. I. a. 3.

I. DEEL. XI. STUK.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.

XCVI.
 Pfl.
 Pyltjes-
 Uil.

(96) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende grys van Kleur, de bovenste met zwarte Letters † getekend.

Gedagte Merktekens staan doorgaans vry duidelyk op de Wieken van deze Kapel, die eigentlyk gesproken Afchgrauw is, en voortkomt van eene Rups, welke ik liever met GOEDAART de *verwonderlyk schoone* zou noemen, dan de *Kloodrager*; 't welk een naam is, die zeer vreemd luidt, hoewel de Heer l'ADMIRAAL dien gebruikt; zynde dezelve van een rond Knobbeltje zwart Haar, dat deeze Rupsen op den vierden Ring hebben, af komitig. Om die reden noemt ROESEL haar *Zapfen-Raupen*. Zy zyn ruighaairig, met een geelen Rug, en de zyden zeer sierlyk rood gevlaakt: het welk deeze Infekten in de Tuinen, alwaar zy op allerleye Vruchtboomen voorkomen, geen onbevallyg Juweeltje maakt. Het schynt ook niet, dat zy zeer sterk vermenigvuldigen of veel schade doen. Men vindtze bovendien op de Elzen, Hazelnooten en Eiken. Sommigen van onze Liefhebbers geeven 'er, dewyl de

(96) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis canis; superioribus characteribus † nigris. *Faun. Suec.* 379. Ed. II. 1181. *GOED. Inf.* I. T. 22. *FRISCH. Inf.* II. T. 2. *LIST. Goed.* f. 92. *REAUM. Inf.* I. T. 42. f. 5. 6. *RAJ. Inf.* 350. *ROES Inf.* I. No. 3. *Phal.* II. T. 7. 3. *MER. Eur.* III. t. 42. *WILK. Pap.* 23. T. 3. b. 4. *ALB. Inf.* T. 86.

de Rups haar Spinzels van brokjes Hout maakt, of zelf in 't Hout kruipt om te veranderen, den naam van *Houtklover* aan.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(97) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een *Zuiger* heeft en gekamd is; de *Wieken* afloopende grys; de *bovenste* met een *zwarte Letter* χ getekend.

XCVII.
Chi.

Van deeze Kapel, aan haar Merkteken kenbaar, onthoudt zig de Rups op de Akelcijen en Ridderspooren in de Tuinen, of ook op de *Ganze- of Melkdistel* †, aan de *Wegen* in 't wilde † *Sonchus* groeiende en op de *Kliffen*. Zy is kaal en groen, met twee geele *Streepen* op zyde.

(98) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een *Zuiger* heeft en gekamd is; de *Wieken* afloopende grys; de *bovensten* met *zwarte gegolfde Streepjes*, en een *ovaalen Ring*, van de zelfde *Kleur*.

XCVIII.
Aceris.
Van de
Abern-
boomen.

Het *Masker*, van deeze Kapel, wordt door *FRISCH* genoemd de *geellokkige Karstenge-Rups*, om dat hy haar overvloedig op de wilde of *Paarde-Karstengen Boomen* gevonden hadt, en

ZY

(97) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis canis, superioribus χ nigro notatis. ALB. *Inf.* T. 83. f. C. D. ROES. *Inf.* 1. Noct. Phal. 2. T. 13. *Fann. Succ.* Ed. II. 1180.

(98) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis canis, superioribus lineolis undatis annuloque ovali nigris. ALB. *Inf.* 1. T. 83. FRISCH *Inf.* 1. T. 5. REAUM. *Inf.* 1. T. 34. f. 11. WILK. *Pap.* 32. T. 3. c. 6. *Fann. Succ.* Ed. II. 1179.

V. zy op de Rug als met Lokken van geel Haar bezet is. Het blykt daar uit, dat zy tot de ruige Rupfen behoort, hebbende de Rugzwart en wit gevlaakt. Zy kruipt tot de Verandering niet in den Grond, maar maakt haar Spinzel, dat uit Zyde en Haar bestaat, in gaten van Muuren of onder de Plint van Gebouwen, zegt REAUMUR. Men heeftze ook op de Wal- of Ocker-Noote Boomen aangetroffen.

XCIX.
Aprilina.
Aprilische.

(99) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende; de bovensten groen met een zwarten Band en Vlakken; van agteren met drieboekige Stippen.

Uit twee Rupfen, welke den Heer DE GEER, in de Maand Augustus, uit de Oranjerie van zyn Tuin gebragt werden, kwamen in Mey van 't volgende Jaar zulke Kapellen voort, die omtrent van grootte waren als de Satyn-Kapel. Ik begryp dan niet, van waar zy dien bynaam hebben bekomen.

C.
Ludifica.
Speelzieke.

(100) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,

(99) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis; superioribus virentibus, Fasciâ maculisque atris; postice punctis trigonis. DE GEER. *Inf.* I. T. 5. f. 22, 23. *Faun. Suec.* Ed. II. 1178.

(100) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis, superioribus virentibus, Abdomineque flavo, nigro punctatis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1177.

ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende groen; en zo wel als 't Agterlyf, dat geel is, met zwart gestippeld.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Mooglyk zal deeze om gelyke reden dien bynaam hebben, als die van N. 51. den naam van Speelende voert. Zy is zeldzaam in Sweeden, en gelykt zeer naar de naaftvoorgaande, doch verschilt door de geelheid en het gevlake Borststuk.

(101) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprietten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende, bruin gewolkt met een witte Streep; de ondersten korter, wit gerand.

CI.
Occulta.
Verbor-
gene.

Deeze, die ook zeldzaam is, door Doktor HOLM in Sweeden gevonden, is een van de grootsten onder de Europische Nagt-Kapellen van deezen Rang, hebbende, volgens de Afbeelding van CLERK, de voorste Wieken byna anderhalf Duim lang. Over dezelve loopen drie witagtige Streeken, en op 't midden is een Ovaale Vlak.

(102) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprietten,

CII.
Conspicillaris.

(101) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis fusco-nebulosis, strigâ, inferioribusque brevioribus margine albis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1203.*

(102) *Phalana Noctua spirilinguis, cristata*, Alis incumbenti planis, pallide griseis; Oculorum operculis orbicularis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1183.*

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
Wieken op elkander leggende vlak, bleek
grauw; de Oogen met ronde dekseltjes.

Gluuren-
de.

Dit laatste geeft den bynaam aan deeze zonde-
derlinge Kapel, te Upsal gevonden, hebbende
een rond Plaatje over ieder Oog, dat dezelve
bedekt, en waar onder de Kapel gluurende
uitziet, als een Verspieder door de Gaten van
een Wagtooren. Zy is van middelmaatige
grootte, en heeft de Sprieten maar half zo
lang als 't Lyf.

*Perspicilla-
ris.*

Ik begryp niet, waarom LINNÆUS den by-
naam van *Perspicillaris* geeft aan eene Sweed-
sche Kapel, door den zelfden Heer BERGMAN
gevonden, die alleen maar twee rondagtige,
bleeke Schermpjes heeft, welke den Kop dek-
ken. Zy is door den Heer CLERK afgebeeld
onder den naam van *Polyodon* of Veeltandige,
om dat de witte Tekening, op het geelagtig
bruine der Wieken, zig als met vele Tandjes
vertoont. Dien bynaam, evenwel, geeft LIN-
NÆUS aan een grootere Veld-Kapel, in de
Tuinen gemeen in Sweeden, welke den agter-
Rand der Wieken zeer gekarteld heeft, zynde
Afschgrauw gewolkt van Kleur (*).

Gebilde.
PL XCII.
Fig. 8.

Veel eigener kan ik den naam van Brildraa-
ger

(* *phalena Noctua POLYODON, spiliunguis, cristata, cine-
reo-nebulosa, margine postico multi-dentato. Fawn. Saec.
Ed. II. N. 1219.*

ger of Gebrilde geeven aan die groote en zonde-
 derlinge Nagt-Kapel uit de Indiën, welke my
 tot de Afbeelding Fig. 8, door den Heer
 MEIJER is medegedeeld. Dezelve heeft,
 op ieder bovenste Wiek, in het bleekbruine,
 een zeer natuurlyke aftekening van een Brill,
 die wit is. De Kleur der agterste of onderste
 Wicken is donkerer bruin, met een bleek roo-
 de en witte Vlak versierd. Van de grootte en
 gedaante kan men uit de Afbeelding oorde-
 len.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.

(103) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
 ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
 Wicken Lancetswyze grys, gestreept; het
 Borststuk gedekt met halfmaanswyze Klep-
 jes.

CIII.
 Umbratica.
 Gedekte.

Tot een voorbeeld van zodanige Maskers
 der Kapellen, die konstige Tonnetjes van Aar-
 de in de Grond maaken, gebruikt de Heer
 REAUMUR deeze Rups, die by hem geleefd
 hadt van de Bladen van Speenkruid, wit en
 zwart Wollekruid. ROESEL, die haar de
 gladde, zwart-bruine en met Oranje-kleurige
 vlakjes gesprenkelde Rups noemt, schryft 'er
 de Melk of Ganzen-Diftel tot eene woonplaats
 aan

(103) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, *Alis lanceolatis*
canis striatis, *Thoracis valvulis lunatis*. REAUM. *Inf.* I. T. 43.
 f. 9, 11. ROES. *Inf.* I. Phal. 2. T. 25. *Faun. Suec.* Ed.
 II. 1184.

V. aan toe. Het fchynt ten minfte de zelfde Soort
 AFDEEL. te zyn, hoewel de Kleuren een weinig ver-
 XLIII. schillen: alzo de Kapel kenbaar is aan een zon-
 HOOFD- derling Kuifje Haair, dat zig, wanneer de Wie-
 STUK. ken uitgebreid zyn, niet vertoont.

CIV.
Exfoleta.
 Roetvlak.
 kige.

(104) Nagt - Kapel met ongepluimde Sprie-
 ten, die een Zaiger heeft en gekamd is; de
 Wieken Lancetswyze om 't Lyf gewonden
 bleek, doch bruin op de Rug, met een platte
 Halskraag.

't Woord *obsoletus* betekend een verouderde
 of verbleekte, fletse Kleur; doch *exfoletus* is by
 de Latynen niet bekend. De Kapel, daar wy
 van fpreken, is, op fommige plaatfen, Roetag-
 tig gekleurd, op anderen bleek. Stil zittende
 heeft zy de Wieken geheel om 't Lyf gewon-
 den, en gelykt dus byna naar een endje rottig
 Hout, waar van fommigen haar den naam gee-
 ven. De Rups aaft op allerley Soorten van
 Melde, alleen die men, wegens de Stank, *Vul-*
varia noemt, uitgezonderd; doch wordt ook
 fomwylen op de Braamboofen aangetroffen,
 zegt ROESEL. Zy is groen van Kleur en
 kaal, geftippeld, met eene witte of geele zyd-
 ftreep. Men heeftze ook op de Erwtten en
 Klokjes Bloemplant gevonden.

(105) Nagt-

(104) *Phalana Noctua spirilinguis cristata, Alis lanceolatis*
convolutis exfoletis, Dorso fuscescentibus, Collari compresso.

FRISCH.

(105) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wicken afloopende bleek van Kleur, aanden zydelingfen Rand bruin.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD.
STUK,
CV.
Verbasci.
van 't
Wolle
kruid.

Deeze Kapel gelykt ten deele naar de naastvoorgaande, ten deele naar de Gedekte, van wegen het Kuifje van Haar, het welk in de zittende Kapel zig zeer spits vertoont. ROESSEL heeft zig over de konstige manier, op welke eenigen der Rupsen haar Tonnetjes, boven den Grond, van brokjes verdorde Bladen maaken, uitermaate verwonderd, en het is nog zeldzaamer, dat sommigen dit doen, en anderen in den Grond kruipen om te veranderen. De gehakkelde Wicken onderscheiden de Kapel grootelyks van die van REAUMUR, voorge-meld, en de Rups is ook wel kaal, maar Afchgrauw en geel, met zwarte Vlakken. Met de Wicken toegeslagen zweemt de Kapel ook wel naar een brokje rottig Hout; doch is byna de helft korter dan die der Melde-Rups. Men vindtze gemeenlyk op het witte Wollekruid. De Pop is Oranje-kleur, gelyk die van de Gedekte, voorge-meld.

(106) Nagt-

FRISCH. *Inf.* V. T. 2. f. 1. ROES. *Inf.* I. Phal. 2. T. 24. WILK. Pap. 8. T. 1. a 18. *Faun. Suec.* Ed. II. 1185.

(105) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis obsoletis, margine laterali fuscis. RAJ. *Inf.* 169. n. 125. REAUM. *Inf.* I. T. 43. MER. *Eur.* III. T. 29. ROES. *Inf.* I. Phal. 2. T. 23. FRISCH. *Inf.* VI. T. 9. WILK. Pap. 7. T. 1. a. 15. ALB. *Inf.* T. 13. *Faun. Suec.* Ed. II. 1186.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CVI.
Exclama-
tionis.
Verwon-
derlyke.

(106) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
Wieken op elkander liggende bruin; met een
zwart Streepje en een Hartgelykende Vlak;
de ondersten wit.

Deeze door den Heer CLERK afgebeeld,
heeft de voorste Wieken, naar het Gewricht
toe, met een breedagtig, kort, zwart Streep-
je getekend; waar aan, in 't midden, een brui-
ne Vlak volgt, die naar een Hart gelykt, met
de punt voorwaards, en op het Borststuk is,
van vooren, een gevorkt zwart Maantje. Zy
onthoudt zig op de Velden in Sweeden en is
van taamelyke grootte. Het ongemeene ver-
schil van Kleur, dat uit de Afbeeldingen blykt,
geeft mooglyk reden tot den bynaam.

CVII.
Gothica,
Gothische.

(107) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
Wieken afloopende, de bovenste bruinagtig,
waarop een zwarte Boog, die met een wit
Streepje gezoomd is.

Van wegen eenige zonderlinge Karakters op
de

(106) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis incum-
bentibus fuscis, lineolâ atrâ maculâque cordatâ; inferiori-
bus albis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1190.*

(107) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis,
superioribus fusciscentibus, Arcu nigro lineâ albâ marginato.
Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1192.

de Wieken zal deeze dus getyeld zyn. Zy heeft, op 't midden van ieder voorste Wiek, een zwart Boogje, met de holte buitenwaards, en aan de binnenzijde van hetzelfde een zwarte Stip. Zy is wat kleiner dan de voorgaande. Men vindtze in de Boffchen van Sweeden.

V.
AFDEEL
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(108) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende bruin, aan de Rug en van agteren bleek gerand.

CVIII.
Scabrius-
cula.
Ruuwag-
tige.

De vier Kammetjes, welken deeze op de Rug van het Lyf zelf, agter het bultige Borststuk heeft, geeven 'er zekerlyk dien bynaam aan. Men vindt deeze Soort ook in Europa.

(109) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende, gewolkt, met korte zwarte Tandswyze Streepjes binnen den witten Zoom.

CIX.
Strigilis.
Roskam.

Deeze is klein onder haare medefoorten. Zy heeft de Wieken Aschgrauw grys, met drie ovaale zwarte Ringen. De Wieken zyn gezoomd met een taamelyk breed witten Band,

(108) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis fuscis, margine dorsali posticoque pallidis. *Syst. Nat. X.*

(109) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis nebulosis, denticulis setaceis intra Fasciam albam terminatam. *Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed. II. 1199.*

V. Band, waar van een bruine Plek vyf of zes
 AFDEEL. zwarte Streepjes, byna tot het midden toe,
 XLIII. worden ingelaten. Zie daar de reden van den
 HOOFD- worden ingelaten. Zie daar de reden van den
 STUK. bynaam.

CX. (110) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
 C *nigrum*. ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
 Zwarte C. Wieken neergedrukt, Aſchgrauw, met
 een zwarte Vlak, die buitenwaarde flauw
 bruin is, en een zwart Streepje aan de
 tippen.

Uit de Afbeelding van CLERK blykt, dat
 het die zwarte Vlak is, in de holte geelagtig
 bruin, welke de C maakt: zynde deeze Ka-
 pel in de Tuinen van Sweeden vry gemeen.

CXI. (111) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
 Brasica. ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
 van de Kool, Wieken neergedrukt, Aſchgrauw gewolkt,
 met een zwarte baak boven de voorſte
 Vlak.

Van ROESEL is deeze Kapel waargenomen,
 wier Rups niet alleen aaft op de Kool, maar
 ook op de Tabak en op het Water-Drieblad;
 zynde in de Velden van Weſtgothland niet
 on-

(110) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis depressis
 cinereis, Maculâ nigrâ extus obsoletâ, lineolâque apicis atrâ.
Faun. Suec. 874. Ed. II. 1193.

(111) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis depressis
 cinero-nebulosis, Unco nigro supra Maculam priorem. ROES.
Inf. I. Noct. Phal. 2. T. 29. Faun. Suec. Ed. II. 1205.

ongemeen. Hy noemtze de schadelyke, gladde, bruine Koolrups, en zegt, dat de Boeren en Tuinlieden haar de *Hartworm* heeten, omdat zy gemeenlyk tot in het Hart van de Koolbooren, en dezelve dus uitvreeten. Het Landvolk deedt derhalve grootelyks zyn best, om deeze hunne Vyanden te vernielen; doch op een manier die hunne eenvoudigheid en onkunde te kennen gaf: want zy begroevenze in de Aarde; daar het doch een Rups is, die tot de Verandering in den Grond kruipt: komende de Kapellen in Juny daar uit te voorschyn, om haare Eytjes te leggen, die in veertien Dagen de gezegde Rupsen uitleveren. Doktor SCOPOLI heeft dergelyke in Karniolie gevonden (*).

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(112) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprietten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende Aschgrauw met twee Vlakken en een witte Streek aan den dunnen rand.

CXII.
Rumicis.
van de
Zuuring.

De Rups van deeze, die Haairig zwart is, bezet met roode en witte Stippen onder elkan- der, aaft op de Zuuring niet alleen, maar ook op de Melk- of Ganze-Distel. Zy is ros ge- haaird,

(*) *Entomol. Carniol.* p. 212. N. 522.

(112) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis cinereis bimaiculatis; liturâ marginis tenuioris albâ. MER. *Ent.* T. 82. ROES. *Inf.* I. Phal. 2. T. 27. ALB. *Inf.* T. 32. WILK. Pap. 26. T. 3. a. 1. *Fann. Suec.* Ed. II. 1200.

I. DEEL, XI. STUK.

V. haaird, zwart, met roode en witte Stippen
 AFDEEL. fierlyk gesprenkeld.
 XLIII.

HOOFD- (113) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
 STUK. ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
 Wieken afloopende, met twee Vlakken, aan
 den dunnen rand blaauwagtig.

CXIII. De Rups van deeze is oneffen, wit en zwart
 Oxyacan- bont, met een bultige Staart. Zy aast op de
 thæ. Melde, de Haagdoorn en Slee-Pruim boo-
 Hoog- men.
 staart.

CXIV. (114) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
 Oleracea, ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
 Slaa- Wieken afloopende; de bovensten bruinagtig
 Worm. met twee Vlakken en aan den agterrand
 een tweetandige Streek.

In de Wortels der Moeskruiden, als ook van
 andere Planten, onthouden zig zekere kaale
 gladde Rupsen, die aan de zyden met een
 zwartagtige Streep getekend, en van onderen
 roodagtig zyn. Deeze worden gemeenlyk
 voor Wormen aangezien, om dat zy de Wor-
 tels

(113) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis bi-
 maculatis, margine tenuiore cœrulescente. ALB. *Inf.* T.
 14. WILK. *Pap.* 12. T. 1. c. 1. ROES. *Inf.* I. Phal. II.
 T. 33. *Fann. Suec.* Ed. II. 1207.

(114) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis su-
 perioribus fusciscentibus bimaculatis, strigâ marginis posticâ
 bidentatâ. *Fann. Suec.* 371. Ed. II. 1197. MER. *Eur.* I. T.
 43. REAUM. *Inf.* II. T. 39. f. 4. ALB. *Inf.* 27. T. 40.
 ROES. *Inf.* I. Phal. 2. t. 32.

tels uitknaagen; doch het zyn inderdaad Rupsen, met zestien Pooten, zeer vlug en zig sterkbeweggende. Haar Verandering geschiedt onder de Aarde. Men vindtze doorgaans in de verdorde Slaa-Planten, en zy worden van de Tuinlieden *Eemten* genoemd.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(115) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende, Roestkleurig Aschgrauw met twee Vlakken, van agteren een bleeke Streek.

CXV.
Pif.
Peulen-
Worm.

Van deeze, die zig onthoudt op de Erwt en andere Kruiden, de Peulen van binnen uit-eetende, is het Masker kaal en Roestkleurig met vier geele Streepen.

(116) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende gewolkt met een geele Schrap.

CXVI.
Atriplicis.
van de
Melde.

Op de Melde en Zuuring aaft de Rups, die glad is en kaal, rosagtig met witte Stippen.

(117) Nagt-

(115) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis ferrugineo-cinereis bimaculatis, strigâ posticâ pallidâ. *Fann. Suec.* 878. Ed. II. 1206. ROES. *Inf.* I. Phal. 2. T. 52. WILK. Pap. 4. T. 1. a. 7.

(116) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis nebulosis liturâ fulvâ †. ROES. *Inf.* I. Phal. 2. T. 31. WILK. Pap. 3. T. 1. a. 2. *Fann. Suec.* Ed. II. 1196.

V. (117) Nagt-Kapel met ongepluimde Spric-
 AFDEEL. XLIII. HOOFD-
 STUK. CXVII.
Præcox.
 Voorlyke. ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
 Wieken afloopende tweevlakkig, van agte-
 ren met ros eenigermate gebandeerd.

Van deeze Kapel onthoudt zig het Rupsje op
 de Melk- of Ganze-Diftel; zynde glad en kaal,
 Roestkleurig met een witte Streep op de Rug.

CXVIII. (118) Nagt-Kapel met ongepluimde Spric-
Triplasia.
 Driebul-
 tige. ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
 Wieken afloopende; de bovensten met twee
 boogjes, de holte van elkander af, en daar
 tusschen drie Zeegroene Vlakken.

Van de twee bruinagtige bulten op de Rug
 en eene op de Staart, die de kaale groene
 Rups heeft, krygt deeze Kapel haaren bynaam.
 De Kam van haar Borststuk is agterover geboo-
 gen, hoog, bleek. De bovenste Wieken zyn
 bruin gewolkt, met twee kromme zwarte
 Streepjes, en hebben van agteren, aan den
 ondersten rand, vier witte Stippen. Het Mas-
 ker aaft op de Melk-diftel, Hoppe en Brande-
 netelen.

(119) Nagt-

(117) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis
 cinereis, bimaculatis, postice rufo-subfasciatis. †. ROES. *Inf.*
 I. Phal. 2. T 51.

(118) *Phalena Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis,
 superioribus Arcu duplici contrario, Maculisque tribus glau-
 cis intermediis. MER. *Eur.* T. 97. DE GEER. *Inf.* I. T. 6.
 f. 20. 21. ROES, *Inf.* I. Phal. 2. T. 34. *Faun. Suct.* Ed.
 II. 1202.

- (119) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken bruin; de bovensten met drie geelagtige bogtige Streepen gekeperd.

V.
AFDEEL,
XLIII.
HOOFD-
STUK.

CXIX.
Pyramidea.
Getopte.

Van de gestalte der Rups, die op het agter-end een Kegelagtig getopte Bult heeft, is de bynaam afkomstig. Zy is kaal en groen, met een geele Streep op de Rug en een witte op ieder zyde. De Kapel heeft aan het agterlyf drie of vier witte Stippen. Deeze soort aaft op de Pruimen, Ockernooten en Eikeboomen.

- (120) Nagt - Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de bovenste Wieken Afschgraauw met drie zwarte Streeken; de Sprieten geel.

CXX.
Flavicornis.
Geelspriet.

In Sweeden is deeze Kapel, door den Heer BERGMAN, gevonden. Zy aaft op de Popelieboomen.

- (121) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten,

CXXI.
Leucomelat.

(119) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*; alis fuscis, superioribus Strigis tribus flavescens repandis. †. MER. Eur. II. p. 23. T. 9. ROES. Inf. I. Phal 2. T. 11. REAUM. Inf. I. T. 15. f. 1-5.

(120) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis superioribus cinereis, Strigis tribus atris, Antennis luteis. Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1204.

(121) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis nigricante

ne-

V.
AFDEEL.
XLIII,
HOOFD-
STUK.

Zwart- en
wit bonte.

ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
Wieken zwartagtig gewolkt; de ondersten
Sneeuw-wit, van agteren met een breeden
zwarten Band.

Van deeze Kapel, die in Sweeden niet onge-
meen is en van een taamelyke grootte, geeft
de Heer CLERK de Afbeelding, uit welke
zy eer graauw, en wit bont fchynt te zyn, dan
zwartagtig.

CXXII.
Typica.
Graauwe.

(122) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
Wieken afloopende bruinagtig; met een
Nieragtige Vlak, en met bleeke Streepen
Netswyze getekend.

Op de Wilgen onthoudt zig het Masker van
deeze, dat, volgens ROESEL, een graauwe
Rups is, met heldere Streepen op zyde, welke
zig in de Aarde verbergt, zynde op het Wol-
lekruid van hem gevonden.

CXXIII.
Lucipara.
Bofch-Uil.

(123) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie-
ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de
Wie-

nebulosis; inferioribus niveis postice Fasciâ latâ nigrâ. Syst.
Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1194.

(122) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*, Alis deflexis,
fusciscentibus, Maculâ reniformi; Strigis pallidis reticulatis.
ROES. Inf. II. Phal. 2. T. 56. MER. Eur. T. 81. Faun. Suec.
Ed. II. 1195.

(123) *Phalana Noctua spirilinguis cristata*; Alis purpura-
scen-

Wieken paarschagtig, met een zwarten V.
Band; van agteren een geele Vlak heb- AFDEEL
bende. XLIII.
 HOOFD-
 STUK.

Zeldzaam ontmoet men deeze in de Sweed-
 sche Boffchen.

(124) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie- CXXIV.
 ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de *Delphinii.*
Wieken afloopende paarschagtig, met twee van de
geelagtige Banden, waar van de onderften Ridder-
donker zyn. Spooien.

Op de Ridderspooren hadt Juffrouw ME-
 RIAN een fierlyk gekleurde Rups gevonden,
 die dergelyke Kapel uitleverde. ROESEL
 ftelt de woonplaats van het Masker, dat geel
 en vaal bont is, met zwarte Stippen, op de
 Akeleijen, Melkdiftel en andere Kruiden meer.

(125) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprie- CXXV.
 ten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de *Citrigo.*
Wieken afloopende bleek geel; de bovenften Citroen-
met drie fchwinfe Roestkleurige Banden. Uiltje.

Wegens de Kleur voert dit Uiltje deezen by-
 naam. De Rups is kaal, bruin, aan de zyden geel.

(126) Nagt-

scentibus, Fasciâ nigrâ, Maculâ posticâ flava. Syst. Nat. X.
Fann. Succ. Ed. II. 1201.

(124) *Phalana Noctua spirilinguis cristata, Alis deflexis:*
purpurascens; fasciis duabus flavescens, inferioribus
obscuris. †. MER. Eur. I. T. 40. ROES. Inf. I. Phal. 2. T.
 12. WILK. Pap. 3. T. 1. a 4.

(125) *Phalana Noctua spirilinguis cristata; Alis deflexis*
 L. DEEL. XI. STUK, T t 111.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 CXXVI.
Secalis.
 Halm-
 Rups.

(126) Nagt-Kapel met ongepluimde Sprieten, die een Zuiger heeft en gekamd is; de Wieken afloopende; de bovensten graauwbruin gestreept, met een Nierswyze Vlak, als een Latynsche A.

De Rups van deeze, die door ROLANDER in de Stokholmse Verhandelingen beschreeven is, onthoudt zig in de Aairen van de Rogge, en, binnen de Scheede van het Blad een gedeelte van de Aair afgeknaagd hebbende, verhuift zy naar een anderen Stoel; waar uit de zogenaamde Koornbrand ontstaat, dat de Aairen wit worden. FRISCH hadt dergelyke in de Rogge-Aairen gevonden, welke hy de *Halm-Rups* noemde. Deeze wordt thans tot een Nagt-Kapelletje van de Tarwe thuis gebragt (*), waar van het Rupsje kaal is en geel, met drie witte Streepen. In Daland, een Provincie van Sweeden, daar men, op de meeste plaatfen, de Rogge tweemaal na elkander op éé nen Akker zaait, zyn deeze Rupsfen zeer menigvuldig, en verteeren, fomwylen, de Rogge t'eenemaal; gelyk, onder anderen, in 't jaar 1750 was geschied.

LIN-

luteis, superioribus Fasciis tribus ferrugineis obliquis. ALBIN. *Inf. T. 33.* WILK. *Inf. 5. t. 1. a 8.* *Fann. Succ. Ed. II. 1174.*

(126) *Phalana Noctua spirilinguis cristata; Alis deflexis, superioribus griseo-fuscis striatis, maculâ Reniformi, A latino.* ROLAND. *Act. Stockh. 1752. p. 62.*

(*) *Phalana Noctua Triticici, &c. Fann. Succ. Ed. II. 320. N. 1211.*

LINNÆUS merkt aan, dat hy, in deeze V. beschryving der Nagt-Kapellen, genoodzaakt ^{AFDEEL.} XLIII. is geweest verscheide Soorten van Asch-^{HOOFD-} graauwe en tevens zeer kleine Kapelletjes, ^{STUK.} door hare gedaante, als ook door de Aftekening der Autheuren bekend, voorby te gaan; dewyl hy geen bekwaame woorden vindt om die af te schetzen.

De Maskers van byna alle de voorgaande Soorten, zo van Dag- en Nagt-Kapellen, als Pylstaarten, komen in deeze weezentlyke omstandigheid overeen, dat zy zestien Pooten hebben. Doch wy zagen hier voor †, dat 'er andere Rupsen zyn, met niet meer dan tien of twaalf Pooten, en deeze worden, wegens haaren zonderlingen Gang, Landmeeters, Raamers, Spanrupfen of Spannemeters; ja ook wel Krammetjes getyteld, wegens de aartige figuur, die zy met haar Lighaam maaken. Van de zulken, nu, die den derden Rang onder de Nagt-Kapellen of Uiltjes bekleeden, zal ik thans spreken (*).

† Eladz.
17, 18.

LANDMEETER- OF SPANRUPS- KAPELLEN.

Met de Sprieten gepluimd; de agterste
Wicken eenigermate hoekig.

(127)

(*) LINNÆUS, meest lettende op de gedaante der Ka.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(127)

-Kapel, die dubbeld Kamboornig is (*), met de Wieken boekig ongevakt wit, de Sprieten Borstelagtig getipt.

CXXVII.
Lactaria.
Melkwit-
te.

Dit Uiltje is klein en niet ongewoon in Sweden. Het heeft de Sprieten aan 't onder-end zeer ruig, doch aan 't boven-end geheel ongebaard.

CXXVIII.
Falcitaria.
Zeisfen-
wick.

(128)

-Kapel, die Kamboornig is, met de Wieken Zeisfenswyze Zeegroen; de voorsten graauw gegolfd en gebandeerd, met een bruine Stip.

De Rups van deeze is ten onregte hier t'huis gebragt, en behoorde veeleer by het Inkhooortje geplaatst te zyn; om dat zy, in ruste zynde, een postuur maakt, gelykende naar dat der Zeepaardjes, zegt DE GEER. Op de Ber-

pel, als het volmaakte Insekt, en de Rups maar het Masker zynde, heeft in de voorgaande Bende wel een enkele Spanrups, gelyk die van 't Grieksch Letterbeestje met twaalf Pooten, en dus ook in deeze Bende eenigen, die eigentlyk geen Krammetjes zyn, gelyk de Eenstaart, enz. t'huis gebragt.

(127) *Phalana Geometra pectinicornis*; Alis angulatis albis immaculatis, Antennis apice setaceis. *Faun. Suec.* 865. Ed. II. 1226.

(*) De Wyfjes hebben, in deeze, de Sprieten of Hoorn-tjes ongepluimd of ongekamd en Borstelagtig; even als in de Nagt-Kapellen van de eerste Bende.

(128) *Phalana Geometra pectinicornis*; Alis falcatis glaucis, anticis undis fasciâque griseis, Puncto fusco. DE GEER. *Inf. I. T. 24. f. 7. Faun. Suec. Ed II. 1224.*

Berken onthoudt zy zig, zo wel als op de El-^{V.}
zen. Haar Agterlyf loopt spits uit, en zy ^{AFDEEL.}
heeft van agteren geen Pooten, zo min als de ^{XLIII.}
Tweestaart-Rups der Wilgen: doch de agt ^{HOOFD-}
middelpooten hebben in beiden plaats, en dus ^{STUK.}
zyn het Rupfen met veertien Pooten.

(129) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is; beh- ^{CXXIX.}
bende de Wieken Staartig geboekt, geelag- ^{Sambuca-}
tig wit met twee Streepen; de agterste met ^{ria.}
twee Stippen aan 't end. ^{Vliertakje.}

Dit is een der grootsten onder de Kapellen van
deezen Rang, en komt voort uit een wezent-
lyke Landmeeter of Spanrups, die in 't mid-
den van het Lyf geen, en dus maar tien Poo-
ten in 't geheel, en daar door den gemelden
Gang heeft. Het aartige postuur, dat zy maakt,
zig als een dor Takje vertoonende, hoedanig
zy somtyds op de Vlierboomen gevonden wordt,
doet 'er onze Liefhebbers den naam van het
Vliertakje aan geeven. Haar Kleur is bruin
met donkere Streepen. Men merke aan dat
de Kapel, verkeerdelyk, onder de genen, die
gekamde Sprietten hebben, geplaatst is.

(130)

(129) *Phalana Geometra pectinicornis*; Alis caudato-angu-
latis flavescens, lineis duabus; posticis apicibus bipuncta-
tis. GOED. *Inf.* II. T. 34. ALB. *Inf.* T. 94. LIST. *Goed.*
f. 10. ROES. *Inf.* I. Phal. 3. T. 6. PET. *Gaz.* T. 51. f. 6.
WILK. *Pap.* 38. T. 1. b. 2. RAJ. *Inf.* 177. N. 9. *Favn. Suec.*
Ed. II. 1222.

V. (130) -Kapel, die Kamboornig is, met de
 AfDEEL. *Wieken gekarteld, geelagtig, van agteren*
 XLIII. *donkerer; waar op twee Streepen en een*
 HOOFD- *Stip, die bruin zyn.*
 STUK.

CXXX. *Zatertina-*
ria.
 Eenstaart. Het Rupsje van deeze, door REAUMUR
 het Zeepaardje genaamd, komt in gestalte en
 postuur nog meer met de Tweestaart-Rups
 der Wilgen overeen, maar heeft aan 't end
 een enkele Staart, weshalve men het den naam
 geeft van *Eenstaart*. REAUMUR hadt 'er zoda-
 nig eene gevonden op de Haagdoorn; DE
 GEER noemt het een Rupsje met veertien
 Pooten van de Berken, en LINNÆUS stelt
 de woonplaats op de Eikeboomen. Het is,
 zegt hy, rood en heeft de Rug hoekig.

CXXXI. *Alniaria.*
 Elzentak-
 takje. (131) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, heb-
bende de Wieken gekarteld geel, met twee
bruine Streepen.

Van de Elzen, daar de Rups zig op ont-
 houdt, volgens onzen Autheur, zou men aan
 deeze den naam kunnen geeven van Elzen-
 Takje. Zy is door de uitpuilende Knobbeltjes
 op

(130) *Phalena Geometra pectinicornis*; Alis erosis lute-
 scentibus postice saturatoribus, lineis duabus punctoque
 fuscis. ALB. *Inf.* 65. DE GEER. *Inf.* I. T. 10. f. 7, 8.
 REAUM. *Inf.* II. T. 22. f. 4, 6. WILK. *Pap.* 14. T. 1. c 3.
Faun. Succ. II. 1229.

(131) *Phalena Geometra pectinicornis*; Alis erosis flavis,
 strigis duabus fuscis. *Faun. Succ.* 834. Ed. II. 1230. DE
 GEER *Inf.* I. T. 10. f. 13, 14. ROES. *Inf.* I. Phal. 3. t. 1.

op de Rug gemakkelyk van het Vliertakje, doch V. niet ligt van een Takje der Elzen te onderschei- AFDEEL. XLIII. den. DE GEER stelt de woonplaats op de HOOFD- Berken, en ROESEL zegt, dat men deeze, STUK. die by hem de eerste is, meest vindt op de Kerfen, Peeren, Appelen en Pruimen-boo- men. Zy behoort, zo wel als het Vliertakje, tot de genen, die men in 't Fransch *Arpenteu- ses en baton*, dat is Stokjes Spanrupfen noemt (*). * Zie bladz. 18. Zy zyn zwartagtig bruin, en maaken boven den Grond een Spinzel, waarin een groenagtige Pop, die, als de Verandering laat in 't Jaar geschiedt, fomtyds overwintert.

(132) Spanrups-Kapel, die Kambcornig is, met CXXXII. de Wieken een weinig gekarteld, allen uit *Syringaria*. Syringen- den graauwen geelagtig, met bogtige Stree- pen en twee bruine Stippen.

Op de Bladen der Syringeboomen, als ook op de Jasmyn, aaft een Rupsje, dat weezent- lyk tot de Landmeeters behoort, maar nog veel aardiger postuur maakt dan die, wanneer het zig als een Krammetje heeft vastgezet: door een krommen Hoorn, als der Gemfen, welken het dan agteruit steekt. In de volwassenheid is het ongemeen sierlyk Appelbloeizel rood en Oran-

(132) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis sub-erosis, omni- bus griseo-flavescentibus, Strigis repandis punctisque duo- bus fuscis †. ROES. *Inf.* I. Phal. 3. T. 10. WILK. Pap. 39. T. 1. b. 6.

V. Oranjekleurig ; gelyk de Kapel, die taamelyk
 AFDEEL. groot is , ook in schoonheid, volgens de Af-
 XLIII. beelding van ROESSEL, den tytel ver over-
 HOOFD- treft.
 STUK.

CXXXIII. (133) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, met
 Prunaria. de Wieken eenigermaate getand, geel en als
 Pruimen. met bruin gepoeijerd ; een bruin Maantje op
 de voorsten hebbende.

Het Mannetje van deeze Soort heeft de Wie-
 ken hoog of Oranje, het Wyfje bleek geel, en
 in beiden zyn zy als met een bruin poeijer be-
 strooid. Het Masker, dat op de Slee-Pruim
 wordt gevonden, is een regte Spanrups, Roest-
 kleurig, met twee Doornen voor- en agter op
 de Rug.

SPANRUPS-KAPELLEN.

Met de Sprietten gepluimd en de Wieken
 rondagtig.

CXXXIV. (134) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, met
 Prunaria. alle de Wieken bruin, op 't midden twee
 Pynboomen. witte Vlakken ; van onderen Wolkig, eeni-
 germaate gebandeerd.

(135) Span-

(133) *Phalena Geometra pectinicornis*; Alis subdentatis lu-
 teis, fusco pulverulentis; anticis lunulâ fuscâ. WILK. Pap.
 40. t. I. B. 3. f. 1. 2. UDDM. Diff. 69. ALB. Inf. 42.
 T. 69. Faun. Suec. Ed. II. 1232.

(134) *Phalena Geometra pectinicornis*; Alis omnibus fuscis;
 Disco bimaculato-albo; subtus nebuloso-subfasciatis. Faun.
 Suec. 839. Ed. II. 1233. UDDM. Diff. 64.

- (135) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, met V.
 de Wieken geelagtig, van onderen Wolkig AFDEEL.
 gebandeerd, met een afgebroken witte XLIII.
 Streep. HOOFD-
STUK.
- (136) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, met CXXXV.
 de voorste Wieken geelagtig, waarop een Tiliaria.
 Roestkleurig Maantje en de Randen rood: Linden-
Kramme-
tje.
 van onderen bruin. CXXXVI.
Vulpinaria.
Vesagige.

De Rups van deeze zou zig op het Gras onthouden.

- (137) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, beb- CXXXVII.
 bende de Wieken geel, de voorsten met een Elinguaria.
 breeden bleek geelen Band; in 't midden een Onge-
tonde.
 zwarte Stip.

De Rups van deeze, die een zogenaamd Takje is, van taamelyke grootte, wordt in de Meymaand op de Peereboomen gevonden. Zy is vry dik en heeft een stompen Kop. De Kapel gelykt zeer veel naar die der Ringel-Rupfen,

(135) *Phalena Geometra pectinicornis*; Alis lutescentibus, subtus nebuloso-fasciatis, lineâ albâ interruptâ. *Faun. Succ.* 818. Ed. II. 1234. *REaum. Inf.* II. T. 28. f. 16.

(136) *Phalena Geometra pectinicornis*; Alis anticis flavescen-
 tibus lunulâ ferrugineâ, marginibusque rubris; subtus fuscis.
Faun. Succ. 837. *ROBERT.* Ic. T. 30. f. 1. *RAJ. Inf.* 228.
 n. 75.

(137) *Phalena Geometra pectinicornis*; Alis flavis, anticis
 Fasciâ latâ luteâ, medio puncto nigro. *ROES. Inf.* I. *Phal.* 3.
 T. 9. *Faun. Succ.* Ed. II. 1235.

V. fen; doch de breede Band, die over de voor-
 AfDEEL. ste Vleugelen loopt, is, volgens ROESEL,
 XLIII. niet bleeker, maar donkerer dan de Grond-
 HOOFD- kleur. De Kapel vertoont geen Zuiger.
 STUK.

CXXXVIII (138) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, met
 Melanaria. de Wieken zwart gestippeld en gevlaakt, de
 Zwartag- voorsten witagtig, de agtersten bleek geel.
 tige.

CXXXIX. (139) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, met
 Macularia. alle de Wieken zwart gevlaakt geel.
 Vlakke.

Deeze Duitsche is aan de voorgaande zeer gelyk., maar kleiner, en heeft ook de voorste Wieken geel. De Sprietten, zegt LINNÆUS, zyn in de myne Borstelagtig, doch dit is een Wyfje.

CXL. (140) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is; beb-
 Atamaria. bende alle de Wieken bleek geelagtig, met
 Gespik- bruine Banden en Ziertjes.
 kelde.

De Rups van deeze, welke FRISCH de wit en zwart gedobbelfteende noemt, wordt op de Linden gevonden.

(141) Span-

(138) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis nigro-punctatis maculatis; anticis albidis, posterioribus luteis. UDDM. *Diff.* 65. *Faun. Succ.* Ed. II. 1240.

(139) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus nigro-maculatis-flavis. *Syst. Nat.* X.

(140) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus lutescentibus, Fasciis Atomisque fuscis. *Faun. Succ.* 840. Ed. II. 1245. FRISCH. *Inf.* 13. p. 12. T. 5. ALB. *Inf.* 42. f. 69.

(141) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende alle de Wieken als gepoeijerd Tegelrood, met een breedten Roestkleurigen Band. V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(142) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende alle de Wieken Afschgrauw, met een breedten Roestkleurigen Band. CXXI.
Pulveraria.
Gepoeijerde.
CXLII.

Deeze vindt men in de Sweedsche Boschen, de voorgaande by Stokholm. Zy zyn beiden door CLERK afgebeeld. Fasciaria.
Gebandeerde.

(143) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, met alle de Wieken wit en met zwarte Ziertjes eenigermaate gebandeerd; het Borststuk met een zwarten Band. CXLIII.
Betularia.
van de
Berken.

De Rups van deeze, die bleek is met twee zwarte Vlakken, onthoudt zig op de Berken, Olme en Roozeboomen. In de Verandering volgt zy de manier der Nagtkapellen, kruipende in de Herfst daar toe in de Aarde, waar uit, in 't Voorjaar, de Kapel, die van middelmaatige groot-

(141) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus testaceo-pulverulentis; Fasciâ latâ ferrugineâ. *Syst. Nat. X. Faun. Succ.* Ed. II. 1243.

(142) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus cinereis, Fasciâ latâ ferrugineâ. *Syst. Nat. X. Faun. Succ.* Ed. II. 1242.

(143) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus albis subfasciatis, Atomisque nigris; Thorace Fasciâ atrâ. *Faun. Succ.* 850. Ed. II. 1237. *PET. Gaz.* T. 7. f. 8. *Act. Stokh.* 1755. p. 214. T. 6. f. 3. *ALB. Inf.* T. 90. 91. 40. 41. *GADD. Satag.* 82. *WILK. Pap.* 38. T. 1. b. 1.

I. DEEL. XI. STUK.

V. grootte is, te voorschyn komt. Men heeftze
 AFDEEL. XLIII. in Sweeden gevonden.

HOOFD-
 STUK.

(144) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende de Wieken grysagtig, met drie donkere Banden; de agtersten witagtig.

CXLIV.
Scopularia.
 Roizige.

De grootte en gestalte is als van de voorgaande, maar zy heeft onder aan de onderste Wieken een zwart Maantje.

CXLV.
Manaria.
 Letter V.

(145) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende de Wieken Aschgrauw; de voorsten met vier zwarte, ongebyke, korte Banden.

De Rups, die groenagtig, geel en zwart gesprekend is, wordt op de roode Aalbeffen gevonden. Het Kapelletje heeft van de tekening der eene Vlak op de voorste Wieken, die naar een V gelykt, zynen bynaam. GOEDAART noemde het Masker de Slaaperige, om dat zy zig zo dikwils zonder beweging vertoont: maar zulks heeft zy met andere Krammetjes gemeen. Zy kruipt ook somtyds in den Grond om te veranderen.

(146) Span-

(144) *Phalana Geometra* pectinicornis, Als canescentibus; Fasciis tribus obscurioribus; posticis albidis. *Syst. Nat.* X.

(145) *Phalana Geometra* pectinicornis, Alis cinereis; anticis Fasciis quatuor nigris abbreviatis inaequalibus. *Faun. Suec.* 845. Ed. II. 1248. *GOED. Inf.* I. T. 35. *MER. Eur.* I. T. 25. f. 151. *LIST. Goed.* T. 12. *FRISCH. Inf.* III. T. 3. f. 1. *PET. Mus.* 3. n. 4. *ROES. Inf.* I. Phal. 3. T. 4. *RAJ. Inf.* 179. *WILK. Pap.* 42. T. 2. a. 2. *ALB. Inf.* 47. f. 78.

(146) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende alle de Wieken Aſchgrauwagtig met ſlaauwe Streepen, en Baardjes zo lang als de Sprieten.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

CXLVI.
Tentacul-
aria.
Gebaarde.

Deeze is thans tot de Gefchaarde Kapellen, met den zelfden bynaam, t'huis gebragt (*).

(147) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende de Wieken bleek geel; met den rand der voorſten en twee Banden Purperagtig.

CXLVII.
Purpuraria.
Gepur-
perde.

Deeze onthoudt zig op de Eiken en Slep-Prui. Zy en de volgende zyn van de kleinſten onder de Krammetjes, zegt LINNÆUS.

(148) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende de Wieken geelagtig, met twee hooger geele Banden wederzyds getekend.

CXLVIII.
Profapiaria.
Edele.

Deeze en de volgende zyn in Finland gevonden.

(149) Span-

(146) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus cinerascens, Strigis obsoletis; Palpis longitudine Antennarum. *Faun. Suec.* 841. Ed. II. 1344. DE GEER. *Inf.* I. T. 5. f. 1.

(*) *Phalana Pyralis tentacularis*. *Faun. Suec.* Ed. II. N. 1344.

(147) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis luteis; margine anticarumque Fasciis duabus purpureis. GOED. *Inf.* II. T. 12. UDDM. *Diff.* 69. LIST. *Goed.* 60. *Faun. Suec.* Ed. II. 1254.

(148) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis lutescentibus, Fasciis utrinque duabus saturationibus. UDDM. *Diff.* 66. *Faun. Suec.* Ed. II. 1252.

- V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CXLIX.
Punctaria.
Geftippel-
de.
CL.
Pufaria.
Kleintje.
- (149) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, heb-
bende de Wieken Afcbgraauw grysagtig,
met een Roestkleurige Streek en een dwarse
ry van zwarte Stippen.
- (150) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, heb-
bende alle de Wieken Sneeuw wit met drie
flaauwe Streeken.

Men vindt de Rups van dit Krammetje, dat
uitermaate klein is, op de Elze en Berkeboo-
men.

- CLI.
Papilionaria.
Dagkapel-
agtige.
- (151) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, heb-
bende alle de Wieken groen en overend
ftaande, met anderhalve bleeke bogtige
Streek.

De Rups van deeze onthoudt zig op de Lin-
den. De Kapel, die byna de grootte en gestal-
te van een Witje heeft, is door ROESEL, in
zyn IV. DEEL, Tab. 18. Fig. 3, afgebeeld.

(152) Span-

(149) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis cinereo-griseiscentibus; Strigâ ferrugineâ, ordineque transverso punctorum atrofum. UDDM. *Diff.* 67. *Faun. Suec.* Ed. II. 1250.

(150) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus niveis, Strigis tribus obsoletis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1251.

(151) *Phalana Geometra pectinicornis*, Alis omnibus viridibus erectis, Strigâ sesquialterâ pallidâ, repandâ. *Faun. Suec.* 922. Ed. II. 1241. FRISCH. *Inf.* X, T. 17.

- (152) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende de Wieken bruinagtig; de voorsten met een afgebroken Band en Streek by 't Gewricht; de agtersten op 't midden wit.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CLII.
*Tripuncta-
ria.*
met drie
Stippen.

Deezen Chineefche heeft een Band op de Wieken, welke uit zes of zeven vereenigde Vlakken bestaat: het Lyf is getekend met drie ryën van zwarte Stippen; aan 't agter-end geel.

- (153) Spanrups Kapel, die Kamboornig is, bebende de Wieken geelagtig van de zelfde Kleur; met drie bruine Boogen.

CLIII.
*Tricincta-
ria.* met
drie Boog-
jes.

Deeze is uit Amerika afkomstig.

- (154) Spanrups-Kapel, die Kamboornig is, bebende de Wieken geheel en al zwart: de agtersten met ééne, de voorsten met twee geele Vlakken.

CLIV.
*Tatrophaz-
ria.*

Deeze Westindifche, door MERIAN afgebeeld, heeft haaren bynaam van het Boomge-

(152) *Phalena Geometra pectinicornis*, Alis subfuscentibus; anterioribus Fasciâ interruptâ basiosque Striâ, posterioribus Disco albis. PET. GAR. T. 28. f. 8. EDW. AV. 35. T. 35.

(153) *Phalena Geometra pectinicornis*, Alis flavescensibus concoloribus, Arcubus tribus fuscis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(154) *Phalena Geometra pectinicornis*, Alis nigris concoloribus; anterioribus maculis duabus; posterioribus unâ flavis. M. L. U. MER. SUR. 38, T. 38. f. 1.

- V. gewas, waar op de Rups gevonden wordt (*).
 AFDEEL. De voorste Wieken hebben een dwarse en klei-
 XLIII. nere Ovaale Vlak, die in een van beide Sexen
 HOOFD- ontbreekt, aan den binnenkant.
 STUK.

SPANRUPS-KAPELLEN.

Met de Sprieten ongepluimd of Draadag-
 tig, en de Wieken hoekig.

CLV.
Viridata.
 Groenag-
 tige.

- (155) Spanrups-Kapel, die Draadhoornig is,
 met de Wieken hoekig, allen groen en bleek
 gestreept.

Op de Haagdoorn en Eiken, onthoudt zig
 deeze in Sweeden, gelykende eenigzins naar
 die, welke ROESEL op Tab. 13, in zyn derde
 Bende van de Nagt-Kapellen, heeft afgebeeld
 en beschreeven.

CLVI.
Putata.
 Gemeen-
 de.

- (156) Spanrups - Kapel, die Draadhoornig is,
 met de Wieken hoekig, allen witagtig en
 daar op twee witte Kepers of bogtige
 Streepen.

(157) Span-

(*) *Jatropha Gossypifolia*. *Spec. Plant.* Tom. II. p. 1428.
Ricinus Americanus Staphisagriae folio. C. B. Pin.

(155) *Phalena Geometra feticornis*, *Alis angulatis*, *omni-*
bus viridibus, *Strigâ pallidâ*. *Fann. Succ.* 857. Ed. II. 1256.

(156) *Phalena Geometra feticornis*, *Alis angulatis*, *omni-*
bus albidis, *Strigis duabus candidis repandis*, *Syst. Nat.* X.

(157) Spanrups - Kapel , die Draadboornig is ,
 hebbende de Wieken boekig en bleek , met
 drie bruinagtige Banden , de agterste der
 voorsten zwartagtig bevlakt.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 CLVII.
 Notata.
 Geteken-
 de.

In deeze is de agterste rand , van alle de
 Wieken , bepaald door een bruine Streek , wel-
 ke duidelyker is , daar de voorste Wiek is uit-
 gerand . Op het midden van de voorste Wie-
 ken , of in de derde Band , zyn vier Stippen , op
 gelyke afstanden geplaatst , die naar Vliegen-
 scheidjes gelyken . Men vindt deeze Kapel in
 de Sweedsche Boffchen .

(158) Spanrups - Kapel , die Draadboornig is ,
 hebbende de Wieken eenigermaate boekig , al-
 len geel , met een Roestkleurige bogtige
 Streek en gepoeijerde Stippen.

CLVIII.
 Amata.
 Beminde.

Deeze Soort is door REAUMUR op de Ei-
 ken , in Vrankryk , waargenomen , voortkomen-
 de van een groen Spanrupsje , het welke deeze
 byzonderheid heeft , van zig tot de Verande-
 ring met een Draadje te omgorden , gelyk dit
 gemeen is onder die der Dagkapellen .

(159) Span-

(157) *Phalena Geometra feticornis* , Alis angulatis , pallidis ,
 Fasciis tribus subfuscis ; anticarum postica nigricanti-com-
 maculatâ . *Faun. Suoc.* 357. Ed. II. 1258.

(158) *Phalena Geometra feticornis* , Alis subangulatis ,
 omnibus luteis , Strigâ ferrugineâ repandâ , punctisque pul-
 verulentis . † . WILK. Pap. 37. T. I. a. 5. REAUM. *Inf.* II.
 T. 29. f. 1-4.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CLIX.
Repandata.
Gekoper-
de.

(159) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende de Wieken Aſchgrauw, allen bruin gegolfd, de agterſten met een bogtigen zwarten rand.

Dit is een vry groote en ſierlyke Kapel, welke gevonden wordt in de Sweedſche Boſſchen.

CLX.
Dubitata.
Twyfel-
agtige.

(160) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende de voorſte Wieken blaauwagtig grauww, met een paarschen Band, de agterſten getand.

Deeze is niet minder aanzienlyk dan de voorgaande. Zy heeft de geſtalte van een Spanrups-, de grootte van een Nagt-Kapel, en de gedaante van een Mot-Uiltje, zegt LINNÆUS. Hy konze dan, met reden, den naam van Twyfelagtige geeven.

CLXI.
Emarginata.
Uitgeran-
de.

(161) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende alle de Wieken bleek en hoekig uitgefneeden aan den Rand, met twee grauwe Streepen.

Dit

(159) *Phalena Geometra feticornis*, Alis cinereis; omnibus fusco-undatis; posticis margine repando atro. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1260.*

(160) *Phalena Geometra feticornis*, Alis anticis griseo glaucescentibus, Fasciâ purpurascente; posticis dentatis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1259.*

(161) *Phalena Geometra feticornis*, Alis omnibus pallidis emarginato-angulatis; Strigis duabus griseis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1257.*

Dit fraaije bleekgeele Kapelletje is om-
streeks Stokholm gevonden, en, gelyk de
twee voorgaanden, door CLERK afge-
schetst.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

SPANRUPS-KAPELLEN.

Met de Sprieten ongepluimd, de Wieken
rondagtig.

(162) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, en
zwart; met de Wieken overend staande, de
voorsten wit getipt.

CLXII.
Atrata.
Zwartje.

Dit kleintje, dat byna geheel zwart is, houdt
de Wieken, als het zit, overend, gelykerwys
de Dag-Kapellen.

(163) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, en
alle de Wieken geelagtig wit heeft, met
zwarte kruislings loopende Streepjes.

CLXIII.
Clathrata.
Gottalie-
de.

Deeze is klein, en onthoudt zig in de Bos-
schen.

(164) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, en
hebbende

CLXIV.
Undulata.
Gegolfdje.

(162) *Phalana Geometra feticornis atra*; Alis erectis, anti-
cis apice albis. *Faun. Suec.* 864. Ed. II. 1274. *PET. GAZ.*
T. 69, f. 8.

(163) *Phalana Geometra feticornis*, Alis omnibus flavescen-
ti-albis, lineis nigris decussatis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec.*
Ed. II. 1275.

(164) *Phalana Geometra feticornis*, Alis omnibus supra
I. DEEL. XI, STUK. V V 2 Strigis

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

bende alle de *Wieken* van boven dicht bezet met dwarse gegolfde bruine *Streepjes*.

Deeze, niet minder klein, komt van een Rupsje, dat op de ruige rondbladerige Wilgen aaft, die men in de Duinen vindt.

CLXV.
Flaveolata.
Geelvlak.

(165) Spanrups-Kapel, die *Draadboornig* is, bebbende de *Wieken* egaal zwart, met een gemeene geele gekartelde *Plek* op 't midden.

Deeze Indische heeft, bovendien, het Lyf geel.

CLXVI.
Aethnata.
Gekertingde.

(166) Spanrups-Kapel, die *Draadboornig* is, bebbende de *Wieken* egaal bruin, met witte langwerpige vereenigde *Vlakken*.

Op de voorste *Wieken* van deeze, ook uit de Indiën afkomstig, zyn aan den binnenkant twee *Vlakken* en op 't midden zes, die te samen loopen; op de agtersten zeven *Liniaale Vlakken*, die vereenigd zyn.

Kaapfche.
PL. XCH.
Fig. 9.

Ik kan hier, dunkt my, plaats geeven aan de beschryving van dat fraaije Kaapfche *Kapelletje*, 't welk my door den Heer BURMAN uit

Strigis confertissimis transversis, undulatis, fuscis. UDDM.
Diff. 71. *Fann. Succ.* Ed. II. 1272.

(165) *Phalana Geometra feticornis*, Alis nigris concoloribus, disco communi flavo crenato. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(166) *Phalana Geometra feticornis*, Alis fuscis concoloribus, maculis albis oblongis coadunatis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

uit een Laadje , onlangs van de Kaap de Goede V.
 Hoop ontvangen , ten dien einde is verstrekt, AFDEEL.
 en in Fig. 9 afgebeeld. De Grondkleur van XLIII.
 hetzelfde is als Roodaard , gelykende naar die HOOFD
 van de Paauw-Oog Dag-Kapel: de Vlakken zyn STUK.
 wit , meestal met zwart gezoomd : doch de
 onderfte Wieken zyn ongevlakt, uitgenomen
 aan den Rand , en anders omtrent van de
 zelfde Kleur als de bovenfte.

(167) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, CLXVII.
 hebbende de Wieken witagtig met rondag- *Grossulari-*
 tige zwarte Vlakken, de voorften met gee- *ata.*
 le Streeken. *Bessen-*
Uiltje.

By alle Autheuren, byna, is dit Kapelletje bekend, dat meest op allerley Soorten van Besfenboomen, doch ook op de Wilgen, Amandelen en Sleprium wordt gevonden. Het levert een voorbeeld uit van die Kapellen, welke omtrent eveneens getekend en gekleurd zyn, als de Rupsen, waar uit zy voortkomen. Deeze Rupsen, (zo wel als de Uiltjes, aan de genen, die Tuinen hebben, genoegzaam bekend,) hebben de eigenschap van levendig, tegen

(167) *Phalana Geometra feticornis*, Alis albidis maculis rotundatis nigris; anticis strigis luteis. *Faun. Suec.* 849. Ed. II. 1261. MOUFF. *Inf.* 96. N. 10. MER. *Enr.* I. T. 29. JONST. *Inf.* 84. N. 10. T. 6. ALB. *Inf.* T. 43. f. 71. GOED. *Inf.* I. T. 36. FRISCH. *Inf.* III. T. 2. LIST. *Goed.* f. 9. ROES. *Inf.* I. Phal. 3. T. 2. BLANK. *Inf.* T. 7. f. E. H. WILK. *Pap.* 42. T. 2. a. 1. RAJ. *Inf.* 178, n. 12.

V. gen een Tak of Lat aan zittende, den Winter
 AFDEEL door te brengen. Haare Verandering gaat
 XLIII. schieyk toe. Een volwassen Rups spon den
 HOOFD- 14 Juny; wierdt Pop den 17 dito, en Uil den
 STUK. 9 July: dus in twee-en-twintig Dagen. Een
 andere spon 4 July, wierdt Pop den 8. en Uil
 den 29; dus in drie Weeken tyds: volgens de
 Waarneemingen van den Heer l'ADMIRAAL,
 die deeze Bessen-Uiltjes, in haare Verandering,
 zeer fraay, op zyne Zesentwintigste Plaat, wel-
 ke nog niet uitgegeven is, heeft afgebeeld.

Kapucyn- Op de Bessen onthoudt zig ook een ander
 tje, Kapelletje, dat insgelyks van een Krammetjes
 Rups komt, en, wegens de graauwe Kleur, het
 Kapucyntje getyteld wordt, van hem op de
 zelfde Plaat gebragt. Men vindt het evenwel,
 ook, op de Elzen en Appelboomen, Braam-
 boozen, Kamperfoelie, en andere Gewassen.
 Wegens de Kleur zou het wel schynen over-
 een te komen, met dat gene, het welk in de
 beschryving der Sweedsche Dieren *Ribearia*
 wordt genoemd, en door CLERK is afgebeeld;
 maar dit behoort tot de genen die Kamhoor-
 nig zyn, en is ook byna van grootte als het ge-
 woone bonte Bessen-Uiltje (*).

CLXVIII. (168) Spanrups-Kapel, die Draadhoornig is,
Luteolata. met

(*) *Faun. Succ.* Ed. II. p. 326.

(168) *Phalana Geometra feticornis*, Alis flavissimis, ante-
 rioribus Maculis costalibus tribus ferrugineis, mediâ subar-
 genteâ. WILK. Pap. 39. T. I. b. 4. UDDM. *Diff.* 70.

met de Wicken zeer geel; de voorsten met drie Roestkleurige Vlakken op zyde, waar de middelste een weinig verzilverd is.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Haag-
doorn-
Geeltje.
PL. XCII.
Fig. 10.

Dit is een zeer fraay gekleurd Spanrups Kappelletje of Krammetjes-Uiltje, waar van de Rups op de Haagdoorn leeft, en deswegen mag het, met regt, dien bynaam draagen. Het is hier ook op de Pcereboomen. Het krygt, in de beschryving der Sweedsche Dieren, thans een anderen tytel(*). GEOFFROY heeft zeer mis, wanneer hy de Drie-en-twintigste Plaat van den Heer PADMIRAAL op dit Uiltje aanhaalt (†). Doktor SCOPOLI vindt het, op een Botanische Reize, in den Jaare 1761 door hem gedaan, op den Berg Nanas, boven Frewald; eenigermate van het Sweedsche verschillende (‡). Wy geeven in Fig. 10, naar een van onze Verzameling, de Afbeelding van dit fraaije en niet zeer gemeene Beestje.

(169) Spanrups - Kapel, die Draadboornig is, met de Wicken bleek geel, de voorsten eenigermate gebandeerd, aan de tippen van onderen met bruin besmet.

CLXIX.
Populata.
der Pope-
lieren.

De

(*) Favn. Succ. Ed. II. p. 336. Phalana Geometra Cratægata &c.

(†) Hist. des Inf. Env. Paris. Tom. II. p. 139.

(‡) Entomol. Carniol. pag. 224.

(169) Phalana Geometra feticornis, Alis flavo-pallidis; anticis subfasciatis; apice subtus fusco contaminatis. Syst. Nat. X. Favn. Succ. Ed. II. 1266.

V. De Afbeeldingen, welken CLERK zo van
 AFDEEL. XLIII. deze als van N. 173 gegeven heeft, worden
 HOOFD- thans beiden tot deze Soort betrokken (*);
 STUK. doch in die beiden zyn de Sprieten eenigermaa-
 te Haairig of gepluimd.

CLXX. (170) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, heb-
Bilineata. bende alle de Wieken bleek geel met Tegel-
 Tweeban- dige. rood gegolfd en bogtig gebandeerd; aan den
 PL. XCH. Fig. 11. rand bruin en wit.

Zeer veel overeenkomst fchynt dit Kapel-
 letje te hebben, met dat gene, waar van wy
 de Afbeelding geeven in Fig. 11, op Plaat
 XCII, hoewel het niet volkomen eveneens is;
 ten minste volgens de Figuur van CLERK.
 Onze Liefhebbers noemen dit het geele Bessen
 Spannetje. Het komt in Tekening eeniger-
 maate overeen met het Wortelhoute van de
 Bessen, door SEPP nu laatst afgebeeld, doch
 dat is fterker van Kleur en bruin.

CLXXI. (171) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is,
Chenopodiatata. hebbende de voorfte Wieken Tegelrood, met
 van het drie
 Ganze-voet.

(*) *Phalæna Populata & dotata.* *Icon. Inf. Rar.* Tab. V. f.
 13-15.

(170) *Phalæna Geometra feticornis*, Alis omnibus luteis,
 testaceo undatis, Fasciâ repandâ, margine fusco alboque.
Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1284.

(171) *Phalæna Geometra feticornis*, Alis anticis testaceis,
 Fasciis tribus griseis, puncto prominulo apicisque lineoâ su-
 pra fuscâ. *Faun. Suec.* 856. Ed. II. 1263. *ALB. Inf. T.* 47.
 f. 79.

drie graauwe Banden , een uitpuilende Stip ,
 en een Streepje aan de tippen , van boven ,
 bruin .

V.
 AFDEEL.
 XLIII,
 HOOFD-
 STUK.

Op het wilde Kruid , dat men Ganzevoet
 noemt , wordt deeze gevonden.

(172) Spanrups-Kapel , die Draadboornig is ,
 hebbende de voorste Wieken geelagtig , met
 drie graauwe Banden , een Stip en aan de
 tippen een Streepje , wederzyds , bruin .

CLXXII.
 Comitata.

(173) Spanrups-Kapel , die Draadboornig is ,
 hebbende de Wieken geelagtig , de voorste
 eenigermaate gebandeerd , met een Streekje
 aan de tippen , van onderen , dat bruin is .

CLXXIII.
 Dotata.

(174) Spanrups - Kapel , die Draadboornig is ,
 hebbende de voorste Wieken grys , met drie
 driestreepige , zwartagtige , gegolfde Ban-
 den .

CLXXIV.
 Plagiata.

(175) Spanrups - Kapel , die Draadboornig is ,
 hebbende de Wieken groenagtig gegolfd , met
 twee breedere witte Banden .

CLXXV.
 Miata.

De

(172) *Phalana Geometra feticornis* , Alis anticis flavescen-
 tibus , Fasciis tribus griseis , puncto apicisque lineolâ utrin-
 que fuscâ . *Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed. II. 1264.*

(173) *Phalana Geometra feticornis* , Alis flavescensibus ,
 anticis subfasciatis , apicis liturâ subtus fuscâ . *Syst. Nat. X.*

(174) *Phalana Geometra feticornis* , Alis anticis canis ; Fas-
 ciis tribus trilineatis , nigricantibus , repandis . *Syst. Nat. X.*
Faun. Succ. Ed. II. 1271.

(175) *Phalana Geometra feticornis* , Alis virescenti-undula-

V. De reden en betekenis der Bynaamen van
 AfDEEL. deze vier, is my duister.

XLIII.

HOOFD-
STUK.

CLXXVI.

Prunata.
van de
Pruim-
boomen.

(176) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is,
 hebbende de Wieken graauw; de voorsten
 met twee bleeke bogtige Banden, waarvan
 de agterfte digt aan den rand.

Dit, waar van de Rups zig op de Pruime-
 boomen in Sweeden onthoudt, fchynt veel te
 gelyken naar dat Krammetje, 't welk de Heer
 l'ADMIRAAL op zyn IV. Plaat afgebeeld heeft,
 en dat hy noemt de *Malva Raumer*, als op het
 Kaasjeskruid hem voorgekomen zynde.

CLXXVII

Aversata.
Afgekeer-
de.

(177) Spanrups Kapel, die Draadboornig is,
 met een Streekje by 't gewricht, een mid-
 del-Band en Stip, bruin van Kleur.

In Finland is deeze waargenomen.

CLXXVIII.

Ersiata.
Droevige.

(178) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is,
 hebbende alle de Wieken zwart, eeniger-
 maate

is; Fasciis duabus latioribus albis. *Faun. Succ.* 863. Ed. II. 1268.

(176) *Phalena Geometra feticornis*, Alis griseis, anticis
 Fasciis duabus pallidis repandis; posticâ semiterminali. *Faun.*
Succ. 866. Ed. II. 1267. FRISCH *Inf.* V. T. 14.

(177) *Phalena Geometra feticornis*, Alis pallidis, Strigâ
 baseos Fasciâque mediâ Punctoque fuscis. UDDM. *Diff.* 72.
Faun. Succ. Ed. II. 1286.

(178) *Phalena Geometra feticornis*, Alis omnibus nigris
 albo

maate met wit gegolfd; met twee witte bogtige Banden die zwart gestippeld zyn. V.
AFDEEL.
XLIII.

Men zou dit wel mogen noemen, het Rouw- HOOFD-
STUK.
Krammetje. Het is een zeer klein Kapelletje.

(179) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, CLXXXIX.
Alchemit-
lata.
van het
Sinauw.
hebbende de Wieken grysagtig, de voor-
sten golwig, met een Sneeuw wit en Afsch-
graauw gegolfd en Band, en een Streepje
binnen de tip.

Dit is ook een zeer klein, doch sierlyk,
Kram-Uiltje. DE GEER heeft hetzelfde waar-
genomen.

(180) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, CLXXX.
Hastia.
Gepiekte.
hebbende alle de Wieken zwart met wit
gevlakt, en twee witte ongevlakte Ban-
den, die Piekswyze getand zyn.

Deeze is wat grooter dan de voorgaande en
volgende, en ongemeen sierlyk getekend.

(181) Span-

albo subundatis, Fasciis duabus albis undatis, nigro-puncta-
tis. *Faun. Suec.* 862. Ed. II. 1277.

(179) *Phalena Geometra feticornis*, Alis canescentibus, an-
ticis undatis, Fasciâ niveâ cinereo-undata, lineolâque intra
apicem. DE GEER. *Inf.* I. T. 22. f. 16. *Faun. Suec.* Ed. II.
1282.

(180) *phalena Geometra feticornis*, Alis omnibus nigris,
albo maculatis; Fasciis duabus albis immaculatis, hastato den-
tatis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1276.

V. (181) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende alle de Wieken zwartagtig, met een zeer breeden ongevlakten Band.

AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

CLXXXI. Men vindt deeze beiden in de Boschen van Sweeden.

Albicil-
lata.
Wittertje.

(182) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende alle de Wieken wit, met den buitensten Rand afgebroken bruin.

CLXXXII.
Marginata
Gerande.

Deeze Soort wordt op de Hazelaaren gevonden. In sommigen zyn twee of drie Vlakjes op 't midden van ieder Wiek.

(183) Spanrups-Kapel, dee Draadboornig is, hebbende de Wieken witagtig, de voorsten met twee bruinagtige Banden, en aan de tip een dubbelde Oogswyze Vlak.

CLXXXIII.
Ocellata.
Geogde.

Deeze, die kleiner dan de voorgaande is, heeft men op de zelfde Boomen gevonden.

(184) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, met

CLXXXIV.
Fanata.
Indifche.

(181) *Phalana Geometra feticornis*, Alis omnibus nigricantibus; Fasciâ unicâ latissimâ immaculatâ. *Syst. Nat.* X. *Faun. Succ.* Ed. II. 1278.

(182) *Phalana Geometra feticornis*; Alis omnibus albis, Margine exteriori, limbo fusco interrupto. *Faun. Succ.* 860. Ed. II. 1279.

(183) *Phalana Geometra feticornis*, Alis albidis, anticis Fasciis duabus fuscescentibus, Maculâque apicis ocellari didymâ. *Faun. Succ.* 862. Ed. II. 1280.

(184) *Phalana Geometra feticornis*, Alis anterioribus sub-

met de voorste Wieken van onderen Afch-
grauw; de agtersten, van boven, met een
witten Band en drie witte Stippen.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Deeze, die zig bevondt in 't Kabinet van de Koningin van Sweeden, hadt, wanneer men ze van onderen, met de Staart opwaards, beschouwde, byna de zelfde gedaante, als van boven, met het Staart-end nederwaards, gezien; en daar van is de Latynsche bynaam, niet onaatig, ontleend. De voorste Wieken zyn van boven ook Afchgrauw, met twee donkerer Streepen, zo wel als de agtersten van onderen, en deeze hebben, aan den Aarshoek, een donkere Vlak. Zy komt uit de Indiën.

(185) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, CLXXXV. Fuctuata.
met de Wieken Afchgrauwagtig, de voor- Golvige.
sten met drie bruine korte Banden.

Het Masker van deeze, dat een Stokjes-Spanrups of Takje is, vindt men in July op de Ooftboomen in de Tuinen, inzonderheid op de Pruimen, eetende de jonge Blaadjes af. De kleur is geelgroen, hebbende aan 't Staart-end de Slagader met kleine Karmynroode Stippen
ge.

tus cinereis, posterioribus supra Fasciâ Punctisque tribus albis. M. L. U. *Syst. Nat.* X.

(185) *Phalena Geometra feticornis*, Alis cinerascensibus; anticis Fasciis abbreviatis tribus fuscis. *Fann. Suec.* 859. Ed. II. 1281. *MER. Eur.* III. 27. *GOED. Inf.* I, T. K. *FRISCH. Inf.* VII. T. 19.

I. DEEL. XI. STUK,

V. getekend, en van onderen loopt een dergelyke
 AFDEEL. Streep, van vooren tot agteren, langs het
 XLIII. Lyf. Onder 't eeten houdt deeze Rups zig aan
 HOOFD- de voorste Pooten vast, met het Lyf uitge-
 STUK strekt. In 't laatst van die Maand verandert
 zy en het Kapelletje komt in Augustus te voor-
 schyn.

CLXXXVI. (186) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is,
Juniperata. met de Wieken Afschgrauwagtig, de voor-
 van den sten met twee graauwe Banden en aan de
 Genever- boom. tip een bruin Streepje.

Op de Geneverboomen is deeze, welke de
 gestalte byna van die der Pruumboomen heeft,
 door den Heer SOLANDER gevonden.

CLXXXVII. (187) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is,
Incanata. hebbende alle de Wieken gryz; van agteren
 Gryze. met een bogtige witte Streek, op 't midden
 een Stip, en aan den rand zwart gestip-
 peld.

CLXXXVIII (188) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is,
Immutata. hebbende de Wieken egaal witagtig, met
 Onveran- flaauwe
 derde.

(186) *Phalana Geometra Seticornis*, Alis cinerascens, anterioribus Fasciis duabus griseis, lineolaque apicis fusca. *Syst. Nat. X. Fann. Suec. Ed. II. 1269.*

(187) *Phalana Geometra seticornis*, Alis omnibus canis, postice Striga alba repanda, Disco puncto, Margineque nigro punctatis. *Syst. Nat. X. Fann. Suec. Ed. II. 1287.*

(188) *Phalana Geometra seticornis*, Alis albidis concoloribus;

flaauwe Streepen, op ieder een Stip, en
aan den rand fyn gepointleerd.

V.
AFDEEL.
XLIIII.
HOOFD-
STUK.

- (189) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende alle de Wieken bleek geelagtig, met flaauwe witagtige Banden en een zwartagtige Streek aan den Rand.

CLXXXIX.
Immorata.
Vertoe-
vende.

De Wieken zyn egaal van Kleur, zonder Stip, en overal met bruine Stofjes bestrooid.

- (190) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende alle de Wieken geelagtig, met drie bruine Streeken, een Stip en aan den agterrand zwart gestippeld.

CXC.
Remuiata;
Verander-
de.

Over 't geheel schein deeze, volgens de Afbeelding van CLERK, als met bruine Stippen besprenkeld te zyn.

- (191) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, met alle de Wieken uit den gryzen witagtig, een zwarte Stip, en aan den rand donkerer.

CXCI.
*Succenturi-
ata.*
Twee-
klappige.

Deze

bus. *Strigâ cinereâ puncto margineque nigro punctatis. Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1283.*

(189) *Phalena Geometra feticornis*, Alis omnibus lutescentibus, Fasciis obsoletis albidis, Marginisque strigâ nigricante. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1290.*

(190) *Phalena Geometra feticornis*, Alis flavescens, strigis tribus fuscis, puncto margineque postico nigro-punctato. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1289.*

(191) *Phalena Geometra feticornis*, Alis omnibus canescenti-exalbidis, puncto nigro; limbo obscuriore. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1294.*

I. DEEL. XI. STUK.

V. Deeze, door den Heer DE GEER gevonden, heeft de gedaante byna van een Mot-Uiltje. Het Borststuk is wit, aan de zyden met twee Klepjes, als beginzels van Wieken, gedekt; waar van zy den bynaam draagt.

CXCII. (192) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende de Wieken Afschgrauw, van agteren met een regte bleeke Streek overdwars.
Strigilata.
 Roskamige.

CXCIII. (193) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende de Wieken witagtig, met een dubbelen Band, die flauw Afschgrauw is, en agterwaards een bruine tweelobbige Vlak.
Didymata.
 Tweelobbige.

CXCIV. (194) Spanrups-Kapel, die Draadboornig is, hebbende de Wieken groen, met bruin eenigermate gebandeerd.
Rectangulata.
 Regthoekige.

Van onderen is op de Wieken een Regthoekige Band, uit zwarte Stippen samengesteld.

Deeze tien zyn altemaal in Sweeden waargenomen en de meesten door CLERK afgebeeld.

(195)

(192) *Phalana Geometra feticornis*, Alis cinereis, postice Strigâ transversâ rectâ pallidâ. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1291.*

(193) *Phalana Geometra feticornis*, Alis albidis obsolete cinereo-bifasciatis, posteriori Maculâ fuscâ bilobâ. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1270.*

(194) *Phalana Geometra feticornis*, Alis viridibus fusco subfasciatis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1295.*

(195) Kapelletje , dat Draadboornig is , heb- V.
bende de Wieken wit , met bruin Bands- AFDEEL.
wyze gevulakt ; het Borststuk en den Aars HOOFD-
geel. XLIII.
STUK.

CXCV.
Hortulata.
Tuin-
beestje.

Tot onderscheiding van de voorgaanden , die meest in 't wilde , en in de Boffchen zig onthouden , voert dit den naam van Tuinbeestje , dewyl het dikwils op de Vruchtboomen gevonden wordt , hoewel de Rups een Bladroller is van de Brandenetelen . Volgens GOEDAART zou zy zig niet dan op de *Calamintha* onthouden . REAUMUR , ROËSEL , DE GEER , evenwel , getuigen altemaal het voorgemelde , en de eerste zegt , dat zy zig besluit in een Tonnetje , waar in zy byna agt Maanden zig onthoudt , voor dat zy in een Pop verandere . 't Is zeker , dat de Rups zestien Pooten heeft , en derhalven geenzins behoort tot de Spanrupfen of Krammetjes .

Men vindtze thans beschreeven onder den bynaam van *Urticata* of der Brandenetelen , en aangemerkt , dat zy omtrent den Zomer-Zonnestand neervalt en verdwynt ; mooglyk om in een Pop te veranderen . Zy wordt met Rook

Urticata
Brandene-
telen.
PL. XCII.
Fig. 12.

(195) *Phalana Geometra seticornis* , Alis albis fusco fasciato maculatis ; Thorace Anoque flavis . *Faun. Suec.* 846. Ed. II. 1297. *GOED. Inf.* II. T. 13. *ALB. Inf.* T. 37. f. 60. *LIST. Goed.* T. 61. *REAUM. Inf.* I. T. 49. f. 17, 18. *PET. Gaz.* T. 32. f. 8. *DE GEER. Inf.* I. T. 28. f. 18. 19. *RAJ. Inf.* 222. *ROES. Inf.* I. Phal 4. t. 14.

V. Rook uit de Boomen verjaagd en laat zig dan
 AFDEEL. aan Draaden nederzakken, doch klimt by den
 XLIII. Baft weder op, ten zy die met Lym bestree-
 HOOFD. ken is, of dat men de Rupfen van de Hoen-
 STUK. ders laat oppikken, zegt LINNÆUS. De Rups
 is kaal, groenagtig wit, doch bruin op de Rug,
 en wordt tegen de Verandering bleekrood. Het
 Kapelletje vindt men in Fig. 12, op Plaat XCII.
 afgebeeld.

CXCVI.
Nympho-
ata.
 van de
 Plompen.

(196) Kapelletje, dat Draadboornig is, met
 de Wieken Afbgraauw, allen egaal Nets-
 wyze met wit gevlaakt.

De Rups onthoudt zig op de Plompen en op
 het Kroos.

CXCVII.
Potamoga-
ta.
 van het
 Fontein-
 kruid.

(197) Kapelletje, dat Draadboornig is, met
 de Wieken Afbgraauw, wit ge-
 vlakt, de voorsten flaauw Netswyze ge-
 tekend.

Dit Uiltje is eens zo groot als het voorgaan-
 de, doch aan hetzelfde zeer gelyk. De Rups
 is die, waar van REAUMUR melding maakt,
 als huisvestende en de Verandering ondergaan-
 de

(196) *Phalana Geometra feticornis*, Alis cinereis, omni-
 bus conformiter albo maculatis, reticulatis. *Fann. Succ.* 851-
 Ed. II. 1298. *RAJ. Inf.* 227. N. 87.

(197) *Phalana Geometra feticornis*, Alis cinereis, albo
 maculatis; anterioribus obsolete reticulatis. *Fann. Succ.* 853.
 Ed. II. 1299. *REAUM. Inf.* II. T. 32. f. II. *LOES. Proff.*
 178.

de in een Huisje, welk zy zig van een stukje des Blads van het Fonteinkruid, tegen het Blad aangehecht, formeert.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(198) Kapelletje, dat Draadboornig is, met de Wicken bleek, eenigermaate gebandeerd; de voorsten met drie zwarte Stippen.

CXCVIII.
Stratiotata.
van het
Ruiters-
Kruid.

Het Ruiterskruid, anders ook wel Water-Aloë, of Water-Huislook genaamd, het welk men aan den Duinkant in de Slooten van stilstaand water dikwils aantreft, voedt een Rupsje, welk dit Uiltje uitlevert. Hetzelve leeft aan dat Kruid, onder 't Water.

(199) Kapelletje, dat Draadboornig is, bebende de Wicken wit; de agterste met een zwarten Band bepaald; en met vier witte Stippen.

CXCIX.
Lemnata.
van het
Kroos.

Op de zelfde Plaat als die van 't Fontein-kruid, heeft de Heer REAUMUR de Afbeelding gegeven van dit Rupsje en van het Tonnetje, dat zy van Blaadjes of Plantjes Kroos in 't Water maakt, om te veranderen. Het is, gelyk de voorigen, een Water-Rups, met zestien Pooten, en dus geenzins tot de Spanruppen

fen

(198) *Phalena Geometra seticornis*, Alis pallidis subfasciatis, anterioribus punctis tribus nigris. *Fann. Succ.* 854. Ed. II. 1300. DE GEER. *Inf.* I. T. 37. f. 16-18.

(199) *Phalena Geometra seticornis*, Alis albis; posticis Fasciâ terminali nigrâ, punctis quatuor albis. *Fann. Succ.* 852. Ed. II. 1301. RAJ. *Inf.* 205. N. 102.

V. fen of Krammetjes behoorende. Ook zou men
 AFDEEL. de Kapelletjes, wegens haare kleinte, veeleer
 XLIII. tot de Mot-Uiltjes betrekken.

HOOFD- STUK. (200) Kapelletje, dat Draadboornig is, hebbende
 CC. de alle de Wieken zwart, met een Sneeuw-
 Cingulata. witte Streek.
 Gegerdeid.

Dit is de kleinste van allen, zegt LINNÆUS, en zou voor een Motje gehouden kunnen worden, indien niet de onderste Wieken de zelfde Kleur hadden als de bovensten.

CCI. (201) Kapelletje, dat Draadboornig is, hebbende
 Bruisat. de de Wieken bruingraauw, met een zwarte
 Winter- Streek en van agteren bleeker: het Wyf-
 Kramme- je ongeveugeld.
 1je.

Ik moet een weinig blyven stil staan op dit Uiltje, waar van de Rups, hoe klein ook, een ongemeen schadelijk Insekt is voor de Vruchtboomen, en zeer veranderlyk van Kleur, komende vroeg in 't Voorjaar uit, en dan niet alleen de Bladen, maar ook de Bloemen opvreetende. Wel tien Jaaren, agtereen, schreef men in 't Jaar 1752, heeft hetzelfde de Boomen

(200) *Phalana Geometra feticornis*, Alis omnibus atris Strigâ nivea. *Faun. Suec.* 906. Ed. II. 1303.

(201) *Phalana Geometra feticornis*, Alis griseo-fuscis Strigâ nigra, postice pallidioribus; Foemina aptera. *Faun. Suec.* 921. Ed. II. 1293. REAUM. *Inf.* II. T. 50. f. 8, 9. RAJ. *Inf.* 369. N. 9. f. 181. n. 4. DE GEER. *Inf.* I. T. 24. f. 11, 19.

men in Sweeden dermaate gehavend, dat zy geen of weinig Vrugten gedragen hebben. Na dat het dezelve van Bladen hadt ontbloot, ging het aan de Kruiden, om die te vernielen (*). Zy taften allerley foort van Boomgewas, zo Ooft- als wilde Boomen aan, zegt DE GEER: gelyk de Peeren, Appelen, Kerfen, Pruimen, Olmen, Ahorn, Linden, Eiken, Berken, Roozeboomen en veele anderen. Men kan zeggen, dat de Boomen van dit Ryk, inzonderheid die der Provincie van Upland, onder de Rupsen geen gevaarlyker Vyanden hebben: want de Ring-Rupsen, de Gemeene, en de Grootkop, vertoonen zig in deeze Landen niet (†).

Dit Rupsje is een regte Spanrups of Krammetje met tien Pooten, doorgaans groenagtig of groengeel, met witte Streepen overlans. In Holland zig bevindende hadt hy 'er opgekweekt, die in den Grond kroopen in de Maand Mey, doch de Kapelletjes kwamen 'er niet eer uit te voorschyn, dan in 't laaft van 't Jaar. Zie daar, waarom men dit noemt het Winter-Krammetje. Hy reket dat de Maand Oktober, toen zy vervolgens, in Sweeden, by hem uitkwamen, nagenoeg overeenkomt met de Maand December in Holland. En, aangezien

(*) *Amœn. Academ.* Vol. III. p. 349.

(†) *Mœm. sur les Insectes.* Tom. I. p. 361.

V. zien REAUMUR getwyfeld hadt, of ook de
 AFDEEL. warmte van 't Vertrek deeze Uiltjes mogt heb-
 XLIII. ben uitgebroed, nam hy de proef van het te-
 HOOFD. gendeel, vindende dezelve, diestyds, in zyn
 STUK. *Winter*
Krammetje. Tuin.

Een aanmerkelyke byzonderheid, die indee-
 ze Soort van Krammetjes plaats heeft, is, als
 gezegd is, dat de Wyfjes ongeveleugeld zyn.
 Zy hebben, naamelyk, niets dan twee stom-
 pjes van Vleugelen, en zyn derhalve, even als
 die, waarvan wy bevoorens spraken, tot vlie-
 gen onbekwaam. Haar Pooten zyn lang en
 zwart geringd. Het Masker blyft een Jaar lang
 in de gedaante van Pop, voor dat het Kapel-
 letje uitkomt, dat kleiner is dan een Vlieg,
 zegt LINNÆUS.

De Heer DE GEER wandelde den 16 Ok-
 tober, in zyn Tuin, in een Laan van Olme- en
 Lindeboomen, alwaar hy den voorgaanden
 Zomer een groote menigte van deeze groene
 witgestreepte Spanrupfen hadt gezien. Aldaar,
 nu, de Stammen en Takken beschouwende,
 vondt hy, tot zyn genoegen, een aanmerke-
 lyk getal van de Wyfjes-Kapellen, met Stom-
 pjes van Wieken. Het was, nogthans, dien
 dag zeer koud; ja daar viel zelfs Sneeuw. Hy
 verbeeldt zig, dat deeze Wyfjes zig weldra van
 haare Eytjes ontlasten, en dan gaan sterven;
 haar openende vondt hyze, ten minste, reeds ten
 grootsten deele daar van ontledigd. Tegen den
 avond zag hy een groote menigte van Manne-
 tjes

tjes, van die zelfde Soort, in deeze Laan vliegen, die neerzittende fomtyds de Wieken vlak, fomtyds overend hielden, gelyk de Dag-Kapellen.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

*Winter-
Krammetjs.*

Mooglyk zyn het deeze of dergelyke Soort van Rupsen, waar door de Vruchtboomen hier te Lande, Jaaren agtereen, ook zodanig geteiftd worden, en waar tegen het bespuiten met Tabaks-Water in 't vroege Voorjaar, of met Kalk in de Winter, van zulk een beproefde nuttigheid is †.

† Zie
Bladz. 42.

Ruim vyftig Soorten van eigentlyke Spanrups-Kapellen, die in Sweeden gevonden worden, zyn door onzen Autheur, in de Tiende Uitgaave van zyn Samenftel der Natuur, opgeteld. In de Tweede Druk van de Beschryving der Sweedsche Dieren, eenige Jaaren laater aan 't licht gekomen, vindt men daar van omtrent tagtig Soorten. Hier te Lande zullen 'er niet minder, waarschynlyk meer zyn, en veelen van de voorgaanden verschillende. In de beschryving, immers, der Infekten omftreeks Parys, zo wel als in die van Karniolie, vind ik zeer weinigen van de Sweedschen aangehaald, en veele nieuwe voorgesteld. Mooglyk heeft in dit kleine Goed minder beftendigheid omtrent de Kleuren plaats, dan in de grootere Kapellen.

B L A D R O L L E R S.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

† Bladz.
31.

Hoe dat het de eigenschap is van sommige Rupsen, de Bladen, waar in zy willen huisvesten, te plooijen, te vouwen of op te rollen; 't zy om zig een Woonplaats, of tevens een Celletje of Hokje tot de Verandering, te verwaardigen, heb ik reeds gemeld †. Deeze Rupsen, nu, noemt men *Bladrollers*, en de Kapelletjes van de meesten zyn aan de Stompheid der Wieken, die haar tot deeze Bende betreft, genoegzaam kenbaar, als uit onze Afbeeldingen *Fig. 13, 14*, op *Plaat XCII*, blykbaar is. Zy zyn, in 't algemeen zeer, klein.

CCII.
Prasinana.
Groen.
geel.

(202) *Bladrollertje*, dat de bovenste *Wieken* groent heeft, met twee schuinse geele *Streepen*: aan den agterrand, de *Pooten* en *Sprieten*, *Oranje* kleur.

Dit is een van de grootsten en aanzienlyksten van de gemelde Kapelletjes, komende, zo 't schynt, meest overeen met dat *Bladrollertje*, waar van *ROESEL* in zyn vierde Deel, op *Plaat XXII*, de Afbeelding geeft, als voortkomende van een zeer fraaije *Rups* der *Beuken*.

Zy

(202) *Phalana Tortrix*, Alis superioribus viridibus, Strigis duabus obliquis flavis: Margine postico, Antennis Pedibus. que fulvis. PET. *Gaz.* T. 7. f. 11. DE GEER. *Inf.* I. T. 3. f. 1. ALB. *Inf.* T. 31. WILK. *Pap.* 6. T. 1. a 13. REAUM. *Inf.* I. T. 39. f. 13, 14. *Faun. Succ.* Ed. II. 1306.

Zy is het, die zodanige Schuitswyze Tonnetjes, van geele Zyde, maakt, als wy 'er een in Fig. 7, op Plaat LXXXV., vertoond hebben. merkelyk is 't, dat de Kleur van het Kapelletje niet alleen, maar ook die van het Popje, nagenoeg overeenkomt met die van de Rups, welke, behalve de witte Stippen en geelagtige Streepen, van agteren ook eenig rood of Oranje heeft. Zy aast op de Beuken, Eiken en Elzeboomen.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(203) Bladrollertje, dat de Wieken Ruitagtig heeft, de bovensten ongevlakt groen.

CCHL.
Viridana.
Groen.

Dit, waar van wy de Afbeelding in Fig. 13, geeven, is gemeener en vry breed, doch naar de breedte kort, en heeft de Wieken van agteren zeer stomp. Het Rupsje, dat kaal en groen is met zwarte Stippen, heeft den Kop en de Staart bleek geel, onthoudende zig op de Eiken, of ook op de ruige Wilgen, volgens de Waarneeming van ROESSEL. Het zyne evenwel is wit gerand, gelyk het onze, en dus wordt daar van thans een byzondere Soort gemaakt (†).

PL. XCII.
Fig. 13.

(204) Blad-

(203) *Phalena Tortrix*, Alis rhombicis, superioribus viridibus immaculatis. *Faun. Suec.* 895. Ed. II. 1307. ROES. *Inf.* I. Phal. 4. T. 3. FRISCH. *Inf.* III. T. 8. WILK. Pap. 4. T. 1. a 5. REAUM. *Inf.* II. T. 18. f. 6, 7.

(†) *Phalena Tortrix Chlorana* &c. *Faun. Suec.* Ed. II, p. 343. N. 1308.

V. (204) Bladrollertje, dat de Wieken Ruitagtig heeft, de bovensten groen, met zwarte Merktekens.

AFDEEL. XLIII.
HOOFD-STUK.
CCIV. Dit, in Duitschland gevonden, is aan het
Literana. voorgaande zeer gelyk, doch heeft de Wie-
Geletterd. ken donkerer groen, en met veele Letteren als gemerkt.

CCV. (205) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken
Hamana. geel heeft, met een Roestkleurige Stip en
Haakig. Haakswyze Streek van agteren.

CCVI. (206) Bladrollertje, met alle de Wieken bruin.
Fuscana.
Bruin.
PL. XCII. Het moet zyn, met de bovenste Wieken
Fig. 14. bruin, volgens de beschryving der Sweedsche Dieren, en dan kan ons bruin Bladrollertje, in Fig. 14, afgebeeld, het welk de onderste Wieken witagtig heeft, hier worden t'huis gebragt.

CCVII. (207) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken
Oporana Roestkleurig heeft, met graauw gevlaakt en
der Appel- Netswyze doorweven.
boomgen.

(208) Blad-

(204) *Phalena Tortrix*, Alis rhombeis; superioribus viridibus Characteribus atris. *Syst. Nat. X.*

(205) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus flavis, puncto liturâque posticâ hamatâ Ferrugineis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1309.*

(206) *Phalena Tortrix*, Alis omnibus fuscis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1321.*

(207) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus Ferrugineis, griseo maculatis, reticulatisque. *WILK. Pap. 17. T. 2. 2. 4. Faun. Suec. Ed. II. 1315.*

(208) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken V.
 Netswyze Tegelrood heeft, met een schuin- AFDEEL.
 sen graauwen Band. XLIII.
 HOOFD-
 STUK.

Het Masker onthoudt zig op de Roozeboomen, of ook op de Braamen en Berberisfen. CCVIII.
 Rosana.
 Rozen.

(209) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken Te- CCIX.
 gelrood heeft, met een Roestkleurig Kruis, Xylosteana.
 haar beiden gemeen.

(210) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken CCX.
 Tegelrood heeft, met anderhalven Roest- Avellana.
 kleurigen Band. der Hazelaaren.

(211) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken CCXI.
 Tegelrood heeft, met een gemeene Roest- Americana.
 kleurige Streek. der Wilgen.

(212) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken CCXII.
 graauw en zwart bont heeft, op de Rug Piceana.
 Roestkleurig. van de Pynboomen.

Het

(208) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus testaceo-reticulatis, Fasciâ griseâ obliquâ. *Faun. Suec.* 896. Ed. II. 1314. MER. Eur. I. p. 7. T. 19.

(209) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus testaceis, cruce communi Ferrugineâ. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1313.

(210) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus testaceis, Fasciis Ferrugineis sesquitertiis. *Faun. Suec.* 882. Ed. II. 1316. ALB. Inf. I. T. 95. f. g. h.

(211) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus testaceis, liturâ communi Ferrugineâ. REAUM. Inf. II. T. 18. f. 6, 7. *Faun. Suec.* Ed. II. 1310.

(212) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus griseo nigroque variis, Dorso Ferrugineis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1312.

V. Het Masker bindt de Bladen of Naalden van
 AFDEEL den Pynboom, waarop het zig onthoudt, aan
 XLIII. malkander; zynde een kaale groene Rups, met
 HOOFD- zestien Pooten, volgens ROLANDER.
 STUK.

CCXIII. (213) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken
Ministrana. Tegelrood heeft, met den agtersten rand
 ros, en in 't midden een Roestkleurige
 Streek, met een wit Streepje.

CCXIV. (214) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken
Lecheana. geel heeft, met de Letteren J L daar op,
 en het Borststuk, versilverd.

Deeze Soort, die van de gedagte Karakters
 haaren bynaam schynt te hebben, onthoudt
 zig op de Vogelkerfen.

CCXV. (215) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken,
Brandieriana. ongevlakt, bruin Tegelrood heeft.

Dit is een weinig grooter dan de voorgaan-
 den. Men heeft het in de Sweedsche Boschen
 gevonden.

(216)

(213) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus testaceis, margi-
 ne postico rufo, medio liturâ Ferrugineâ, lineola albâ.
Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed. II. 1311.

(214) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus luteis, Characte-
 ribus J L Thoraceque Argenteis. *Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed.*
II. 1318.

(215) *Phalena Tortrix*, Alis superioribus testaceo-fuscis im-
 maculatis. *Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed. II. 1320.*

(216) Bladrollertje , dat de bovenste Wieken geel , Netswyze bleek doorweven ; in 't midden met een bruinagtige Schrap heeft. V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(217) Bladrollertje , dat de bovenste Wieken geel , Netswyze bleek doorweven ; met drie Roestkleurige verzilverde Streepen heeft. CCXVI.
Forskålea-
na.
CCVII.
Loeflingia.
na.

Dit Kapelletje is een weinig grooter dan het naastvoorgaande , en komt nagenoeg met de voorigen overeen.

(218) Bladrollertje , dat de bovenste Wieken bleek met hoog geel gestippeld heeft , met vier Zilveragtige Banden , waar van de derde gevorkt is. CCXVIII.
Bergman-
nana.

(219) Bladrollertje , dat de bovenste Wieken bleek geel Roestkleurig , met een driehoekige Zilveren Vlak aan den rand heeft. CCXIX.
Holmiana.

Men vindt dit , dat nog een weinig kleiner dan het voorgaande is , op de Ooftboomen.

(220)

(216) *Phalena Tortrix* , Alis superioribus flavis , luteo reticulatis , medio liturâ fufcescente. *Syst. Nat. X. Fann. Suec.* Ed. II. 1319.

(217) *Phalena Tortrix* , Alis superioribus flavis , luteo-reticulatis , Strigis tribus ferrugineo-Argenteis. *Syst. Nat. X. Fann. Suec.* Ed. II. 1323.

(218) *Phalena Tortrix* , Alis superioribus luteis flavo punctatis ; Fasciis quatuor Argenteis , tertiâ bifidâ. *Syst. Nat. X. Fann. Suec.* Ed. II. 1324.

(219) *Phalena Tortrix* , Alis superioribus luteo ferrugineis , maculâ marginali trigonâ Argenteâ. *Fann. Suec.* 883. Ed. II. 1325.

L. DEEL XI, STUK,

- V. (220) Bladrollertje , dat de bovenste Wicken
bleek Tegelrood heeft , met Roestkleurige
Streepen , van onderen voorwaards ge-
keerd.
- AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CCXX.
Rolandri-
ana.
CCXXI.
Selandria.
na.
- (221) Bladrollertje , dat de bovenste Wicken
bleek en met een gemeene Roestkleurige Vlak
op de Rug heeft.

Op de Berkenboomen, waar van het de
Bladen rolt, is de Rups door den Heer DE
GEER waargenomen.

- CCXXII.
Hafiana.
- (222) Bladrollertje , dat de bovenste Wicken
bruin heeft , met een schuins voorwaards
lopende witte Band.

Een Finlander, genaamd REINH. HAST,
uitmuntend Leerling van LINNÆUS en als
gebooren tot de Infekten-kunde, heeft deeze
Soort op de Wilgen waargenomen. Zyn ge-
dagtenis wordt vereeuwigd door den bynaam,
dien het van deezen te vroeg, en in de bloey
zyns

(220) *Phalana Tortrix*, Alis superioribus pallide testaceis,
frigis Ferrugineis, inferne antrorsum versis. *Syst. Nat.* X.
Fann. Suec. Ed. II. 1326.

(221) *Phalana Tortrix*, Alis superioribus pallidis, maculâ
communi dorsali Ferrugineâ. DE GEER. *Inf. I. T.* 28. f. 29,
30. *Fann. Suec.* Ed. II. 1327.

(222) *Phalana Tortrix*, Alis superioribus fuscis, Fasciâ an-
trorsum obliquâ albâ. *Syst. Nat.* X, *Fann. Suec.* Ed. II.
1328.

zyns Leeftyds, helaas! gestorven Liefhebber V. heeft; gelyk die van andere Sweeden, in de AFDEEL. kennis der Infekten en door het vangen van Hoofd- XLIII. veele nieuwe Soorten beroemd, door de agt STUK. voorgaande bynaamen niet minder is verheerlykt.

(223) Bladrollertje, dat de bovenste Wieken CCXXIII. Afchgraauw heeft, met twee bruin ge- Wahlbomi- wolkte Banden; van agteren een flaauwe ana. Schrap; de Baardjes stomp.

(224) Bladrollertje, dat de Wieken bruin heeft, CCXXIV. met twee roode verzilverde Banden, den ag- Lediana. tersten met een ingedrongen Stip.

Dit is een zeer klein, ongemeen fraay getekend Beestje, waar van de Rups aast op een Soort van wilde Rosmaryn, welke, in de Noordelyke deelen van Europa, in de Moerasfen groeit, *Ledum* genaamd by onzen Auteur (*).

(225) Bladrollertje, dat ongetongd is en met de CCXXV. Sprie- Heracti- ana.

(223) *Phalana Tortrix*, Alis superioribus cinereis, Fasciis duabus fusco-nebulosis, liturâ posticâ obsoleta; Palpis obtusis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1329.*

(224) *Phalana Tortrix*, Alis fuscis, Fasciis duabus rubro Argenteis, posteriore Puncto intruso. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1330.*

(*) *Ledum palustre. Spec. Plant. Ed. II. Tom. I. Costus Ledon foliis Rosmarini ferrugineis. C. B. Pin. 467.*

(225) *Phalana Tortrix* elinguis recurvicornis, Alis griseis puncto

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Bladrol-
letje
van de
Kroontjes
Kruiden.

*Sprieten agterwaars gekromd, hebbende de
Wieken graauw met een bruine Stip, het
Borststuk geel.*

DE GEER heeft een Rupsje waargenomen, door het welke de Blaadjes van de Wilde Ker-
vel aan 't end opgerold worden. REAUMUR
vertoont zodanig een, door het welke de top-
pen der Kroontjes van de Venkel worden sa-
mengetrokken. Daar onthoudt zig een derge-
lyk Rupsje, zegt LINNÆUS, in de Kroontjes
van de Duitsche Beerenklaauw (*), welken
'er alle Jaaren door samengetrokken en vernield
worden. Het dringt tegen de Verandering,
eindelyk, uit de Oxels der Bladen in de Stee-
len door.

Dit is een Nagt-Kapelletje van ongemeene
kleinte, en zeer naby komende aan de figuur
der Mot-Uiltjes of Geschaarden van de naaste
Bende; dewyl het de Wieken vlak en overel-
kander leggende heeft. Het Borststuk is van
boven witagtig, van agteren als met drie Lob-
ben. De Kop is witagtig, met twee kromme
gekamde Nypers, aan de tippen Elswyze, zwart,
overend staande. Van onderen is het t'een-
maal witagtig bruin. Verscheide Soorten van
zodanige vindt men in Sweeden, die in grootte

ver-

puncto fusco; Thorace flavo. *Faun. Succ.* 916. Ed. II. 1834.
REAUM. *Inf.* II. T. 16. f. 1-4. DE GEER. *Inf.* T. 29. f. 6, 7.

(*) *Heracleum foliis pinnatifidis. Sp. Plant.* Sphondylium
vulgare hirsutum. C. B. Pin. 157.

verschillen, en met woorden niet gemakkelyk te beschryven zyn, zegt LINNÆUS.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Zyn Ed. heeft nog verscheide Bladrollertjes Kapellen met de naamen van andere Sweedsche Infekten-kenners en Waarneemers ver-eerd; gelyk de *Alstromiana*, *Uddmanniana*, *Moderiana*, *Schreberiana*, *Schelleriana*, enz. Dit vergroot het getal der Soorten van Bladrollertjes, in Sweeden gevonden, dat hier maar vierentwintig is, reeds tot veertig stuks, gelyk men die in de Tweede Uitgave van de *Fauna Suecica* of Beschryving der Sweedsche Dieren, kan aangewezen vinden. Ik heb het niet noodig geoordeeld, in dit kleine Goed verder uit te weiden.

GESCHAARDE KAPELLEN.

Bezwaarlyk zal men de toepassing vinden van het Latynsche woord *Pyralis*, dat oudtyds een vliegend Diertje betekende, het welk, zo PLINIUS verhaalt, uit het midden van het Vuur, in de Koper-Ovens van Cyprus voortkwam, en de grootte hadt van een groote Vlieg; vallende, na dat het een weinig gevloogen hadt, dood neer. Waarschynlyk zal dit Infekt daar eerst ingevloogen zyn, en, door den Gloed gezengd, dus zyn Leven hebben moeten eindigen. Onder de Muggen, immers, en zelfs onder de kleine Kapelletjes, is dit gemeen; dus, op het Licht van een brandende

V. Kaars of Fakkel toe te vliegen, en zig daar in
 AFDEEL. ter dood te kwetzen. Het schynt my toe, dat
 XLIII. die van deeze Bende, deswegen, den naam
 HOOFD- in 't byzonder niet kunnen draagen, veel min
 STUK. den tytel verdienen van Lichtmuggen. Ande-
 ren zeggen, dat zy weerschynende of glimmen-
 de genoemd worden, wegens haaren Glans,
 die egter in veelen niet boven dien der Mot-
 ten uitmant. Dus wordt de bynaam van *Pyra-
 lis* zelfs toegepast op de Tweede Soort van St.
 Jans Vliegen of Glimwormen (*). Ik heb aan
 die van deeze Bende, om dat de Wieken sa-
 mengevoegd een Schaarswyze Driehoekige
 figuur maaken, den bovenstaande naam ge-
 geven.

CCXXVI.
Favinalis.
 van het
 Meel.

(226) Geschaarde, met ongekromde Sprieten;
 de Wieken gepolyst bruinagtig, met bogtige
 Streepen die witagtig zyn, waar tusfchen
 een Zeegroene plek.

Het Masker van deeze onthoudt zig in de
 Keukens, in het Meel, en komt daar in Swee-
 den dikwils voor, zegt LINNÆUS. Doktor
 SCOPOLI hadt hetzelfde, in Karniolie, ook in
 het Meel aangetroffen (†). Het Uiltje is,
 volgens de Afbeelding van CLERK, zeer fraay.

(227) Ge-

(*) Zie ons IX. Stuk, bladz. 599.

(†) *Entomol. Carniol.* p. 242.

(226) *Phalena Pyralis recurvicornis, Alis politis fusciscen-
 tibus, Strigis repandis albidis, Arcâ interjectâ glaucâ. Syst.
 Nat. X, Faun, Succ. Ed. II. 1348.*

- (227) Geschaarde, met omgekromde Sprieten, V.
 die de Wieken glad en Zeegroen heeft, met AFDEEL.
 twee geele Boogswyze Streepen, zeer ver van XLIII.
 elkander. HOOFD-
STUK.
- (228) Geschaarde, met uitgestrekte Baardjes, CCXXVII.
 die, te samen gevoegd, een Snuitje maa- Glancinolis
 ken, dat langer dan het Borststuk is, heb- Groenag-
 bende de Wieken Afcbgraauw met Roest- tig.
 kleurige Streepen. CCXXVIII.
Provocida-
lis.
met een
Tromp.

Dit is vry veel grooter dan de voorgaande, en heeft geen den minsten weerschyn of Glans. In Karniolie vindt men het niet zelden.

- (229) Geschaarde, met uitgestrekte Baardjes, CCXXIX.
 die langer dan het Borststuk zyn; de Wie- Rostralis.
 ken graauwagtig, met twee boekige Stip- met een
 pen en daar tusfchen een zwarte Streek. Snuitje.
PL. XCII.
Fig. 15.

REAUMUR hadt de Rups niet ontdekt van dit Kapelletje, waar van hy de Snuit by een Snippen-Bék vergelykt. Hy toont aan, dat de

(227) *Phalena Pyralis recurvicornis*, Alis glabris glaucis, Strigis duabus flavis arcuatis remotissimis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1349.

(228) *Phalena Pyralis*, Palpis porrectis approximatis, Thorace longioribus; Alis cinereo-griseis; Strigis ferrugineis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1346.

(229) *Phalena Pyralis* palpis porrectis Thorace longioribus; Alis subgriseis punctis duobus muricatis, Strigâ interjectâ nigra. *RAJ. Inf.* 214. N. 9. *ROES. Inf.* I. *Phal.* IV. T. 6: *REAUM. Inf.* I. T. 18. f. 16. *Faun. Suec.* Ed. II. 1347.

V. de omgekrulde Zuiger, tusfchen de Baardjes, die deeze Snuit famenstellen, verborgen zit. AFDEEL. XLIII. HOOFD-STUK. Ieder Baardje, zegt hy, is een plat Plaatje, met dergelyke Schubbetjes als de Wieken bedekt, zo aan de buiten, als aan de binnenzjde. ROESEL heeft waargenomen, dat het komt van een aartig groen Rupsje, 't welk men, in de Zomer, overvloedig op de Hoppe vindt, daar men het ligtelyk uit kan fchudden, en, dus op den Grond gevallen, fpringen zy een langen tyd, met geweld. Men zalze, zegt hy, altoos verftrooid, en nooit troepswyze by elkander aantreffen: des dit ten onregte aan de Nagt-Kapelletjes van deeze Bende toegefchreeven wordt.

CCXXX.
Forficulis,
Gerugde.

(230) Geschaarde, die de Wieken bleek en glad heeft, met Roestkleurige Streepen fchuins buitenwaards, en een Schrapje op de voorften.

De Wieken zyn, in het zittende Kapelletje, Dakswyke famengevoegd, en maaken dus dat het zeer hoog gerugd is. De Rups aaft, volgens REAUMUR, op de Kool.

(231) Ge-

(230) *Phalena Pyralis*, Alis glabris pallidis, lineis Ferrugineis retrorsum obliquatis; liturâ anterioris. *Faun. Succ.* 880. REAUM. *Inf.* I. T. 16. f. 13, 14. *Faun. Succ.* Ed. II. 1352.

- (231) Geschaarde, die de Wieken glad en bleek, eenigermaate gebandeerd heeft, van onderen met bruin gegolfd. V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Zeer veel overeenkomst heeft dit Kapelletje, in grootte en gestalte, met dat het welke hier voor beschreeven en in Fig. 12. is afgebeeld. Dewyl de Rups, insgelyks, een Bladroller is der Brandenetelen, zou men haast denken, of het maar een enkele verscheidenheid ware; indien niet de Verandering zo veel verschilde, dat ROESEL daarvan twee byzondere Soorten heeft gemaakt. De Rups, ook, is veel grooter, en geheel groen van Kleur. CCXXXI.
Verticalis,
Loodreg-
te.

- (232) Geschaarde, die geen Zuiger vertoont, hebbende de Sprieten omgekromd, de Wieken Afschgrauwagtig, op de kant eenigermaate zwart gebandeerd. CCXXXII
Pinguina-
lis.
van de
Vettig-
heid.

In Boter en andere Vettigheid komt het Rupsje, dat deeze Kapel uitlevert, binnenshuis en in de Keuken, in Sweeden, dikwils voor; volgens de Waarneeming van den Heer ROLANDER, die hetzelfde omftandig heeft be-

(231) *Phalana Pyralis*, Alis glabris pallidis subfasciatis; subtus fusco undatis. *Faun. Succ.* 365. Ed. II. 1353. MER. *Eur. T.* 88. f. infimâ. ROES. *Inf. I.* Phal. 4. T. 4. REAUM. *Inf. II. T.* 19. f. 1-5. WILK. *Pap.* 24. T. 3. a. 16.

(232) *Phalana Pyralis*, elinguis recurvicornis; Alis cineratis costâ nigro subfasciatâ. *Faun. Succ.* 915. Ed. II. 1350. ROLAND. *Act. Stockh.* 1755. p. 51. T. 2.

V. fchreeven. De Rups is kaal of Hairloos, en
 AFDEEL. XLIII. zwartagtig van Kleur.

HOOFD-

STUK

CCXXXIII.

Purpuralis.

Gepurper-
 de.

(233) Gefchaarde, die de Wieken bruin Pur-
 peragtig, altemaal geelblakkig heeft.

Deeze onthoudt zig in de Boffchen, en is
 zeer klein.

Boven en behalve de gemelde agt Soorten
 van Gefchaarde Kapelletjes of Uiltjes, zyn in
 de Befchryving der Sweedsche Dieren nog vyf
 anderen aangetekend: zo dat het getal der
 genen van deeze Bende, die men in Sweeden
 waargenomen heeft, thans dertien is. Doktor
 SCOPOLI heeft 'er, in Karniolie, vyftien ge-
 vonden, die door hem tot de *Pyralides* zyn
 t'huis gebragt, de meesten van de gemelden
 verfchillende en anders getyteld. GEOFFROY
 betreftze tot de Nagt Kapellen in 't algemeen,
 en fcheidtze dus geheel af van de Motten of
 † Bl. 182. Mot-Uiltjes, daar hy, als gezegd is †, een by-
 zonder Geflagt van gemaakt heeft. Wy gaan
 dan tot de Zesde Bende over.

MOTTEN OF MOT-UILTJES.

Hoe bekend ook de Motten zyn, de Ken-
 merken, omze van andere Nagt-Kapellen te
 on-

(233) *Phalana Pyralis*, Alis fusco-purpurascens, omni-
 bus luteo-maculatis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec.* Ed. II. 1356.

onderscheiden, zyn, wegens de kleinheid, niet zo Wereldkundig. Wy betrekken 'er de zodanigen toe, die de Wieken om het Lyf te samen gerold en den Kop meer of min gekuifd hebben: ook de onderfte Wieken bleek, flets van kleur, en altemaal als met een foort van Franje geboord. Hier kan men byvoegen, dat het Rupsje in een Scheede huisvest, die verder dient tot beschutting van het Popje, waar uit het Mot-Uiltje moet voorkomen.

Aan zodanige Scheeden zyn de Motten, die de Tapyten, Wollen Kleederen en Behangzels, afknsagen, allerkenbaarft. Zy maaken die van Vezeltjes Wol, welken het Rupsje afplukt en te samen weeft; vergrootende de Scheede op een zeer konstige manier, naar vereisch. Dus heeft het Scheedje de Kleur van de Stoffe, waar op de Mot aalt, en wordt bont, wanneer men haar zet op een anders gekleurde Stoffe. Het aanmerkelykste is, dat sommigen van deeze Insekten, gelyk de Schildpadden, haar Wooning met zig omdraagen, maakende die niet vast, dan tegen de Verandering, als wanneer het Rupsje daar van de beide enden, die anders open zyn, toefluit. De Motten, die men in 't Bont of in het Dons van opgezette Vogelen vindt, gaan op dergelyke manier te werk met de Haairtjes of Vezeltjes der Pluimen.

Onder de Veldmotten maaken eenigen zig ook

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Scheeden
van Wol.

Van Bla-
den enz

V. dergelyke Scheeden, die alleenlyk in den aart
 AFDEEL. der Stoffe, waar uit zy bestaan, verschillen
 XLIII. Dus zyn 'er Grasmotten, die de haaren maa-
 HOOFD- ken van zekere fyne Wolligheid, welke 'er op
 STUK. eenige Soorten van Gras is, waar door het
 Scheedje zig als beschimmeld vertoont. Som-
 migen der Eiken maaken de haaren van afge-
 kaauwde brokjes van Bladen, die zy met Draa-
 den van haar Spinzel samenvoegen. Dit geeft
 een veel vaster Huisje, dat somtyds op een aar-
 tige wys versierd is en als met Lystwerkpraalt.
 Stukjes Stroo en Vezeltjes van drooge Steelen
 der Planten, worden door andere Motten tot
 de samenstelling gebezigd. Hier door zyn
 sommigen van deeze Scheeden stekelig of als
 gedoornd, en eenigen vertoonen zig, in't klein,
 gelyk een bosje Handrottingen.

Van Steen, Daar zyn andere Motten, die in de samen-
 enz. stelling van haar verblyf nog veel vaster Bouw-
 stoffen gebruiken. Men ziet 'er zodanigen,
 langs de Muuren van oude Gebouwen, die haar
 Scheedjes maaken, als geheel bedekt zynde met
 kleine Korreltjes van Kalk of Steen. Meng geeft
 deze wel den naam van *Gekaproende* *, wegens
 de gestalte van haar Scheede, die aan 't eene
 end puntig uitloopt. Deeze Motten aazen op
 * *Teignes*
 & *Capu-*
chon
 † *Lichen*
 een Soort van Schurft †, dat aan de Steenen
 niet alleen, maar ook aan de Boomen groeit,
 en alsdan maaken zy haare Scheedjes van dit
 Schurftagtig gewas zelve. Op dergelyke ma-
 nier

nier weeten de Koornmotten de uitgeknaagde Graantjes aan elkander te hechten tot haare huisvesting.

V.

AFDEEL.

XLIII.

HOOFD.

STUK.

Schoonheid van Kleur.

Alle deeze Motten veranderen op gelyke manier, als de Huis- of Kledermotten. Haar Scheedje vastgezet en geslooten hebbende, worden zy een Pop, die vry schielyk een Kappelletje of Uiltje uitlevert, waar van de Schoonheid dikwils een oplettend Waarneemer, die deeze kleine Diertjes door 't Mikroskoop beschouwt, in verrukking brengt. De Wieken van een groote menigte zyn doorzaaid met Goud of Zilver, dat in Banden of Perken is verdeeld: terwyl anderen met de heerlykste en levendigste Kleuren praalen; wordende dit alles door de Kuifjes of Aigretten en Franjes, waar mede veelen opgeschikt zyn, nog ongemeen verfraaid. Zy kunnen dus tot een Zinnebeeld verstrekken van Geveinsdheid of Bedrog: dewyl hier een Slang in 't Gras schuilt; aange-merkt de Schade, welke door haar wordt toegebracht aan het Menschdom; op ver naa niet opgewoogen of vergoed zynde door die bevaligheid voor eens Liefhebbers gewapend Oog.

(234) Mot, doe de Wieken langwerpig Asch-graauw, van vooren witagtig, van agteren met een bleeke Streek heeft.

CCXXXIV.

Sarcella.

Bondge-

noot.

Het

(234) *Phalana Tinea*, Alis oblongis cinereis; antice albidis, postice Strigâ pallidâ. *Faun. Succ.* 905. Ed. II. 1359.

I. DEEL. XI. STUK.

Yy 5

V. Het purpere, dat zig in de Afbeelding van
 AFDEEL. XLIII. CLERK vertoont, wordt hier niet gemeld.
 HOOFD. Dit Kapelletje, dat de Wieken byna drierier-
 STUK. den Duims lang heeft, schynt wat groot om
 onder de Mouten geteld te worden: daar het
 egter, wegens de gezegde Eigenschappen, toe
 behoort.

CCXXXV. (235) Mot, die de Wieken langwerpig, Afsch-
 Coloneia. graauw, met twee zwarte Stippen voor
 Kolonel. een flauwe, kromme, Zaagswyze Streek
 heeft.

Volgens de gedagte Afbeelding is deeze nog
 grooter, en dus als de Kolonel onder de Mot-
 ten. Zy hebben beiden twee uitsteekende,
 doch niet tegen elkander aan gevoegde Baard-
 jes. Men heeftze in Sweden waargeno-
 men.

CCXXXVI. (236) Mot, die de bovenste Wieken wit, met
 Pnsella. zwarte Stippen en een gemeene zwarte ge-
 Kleintje. tande Streep overlangs; de onderste zwart
 heeft.

In Duitschland is deeze gevonden, door den
 Heer FORSKAÖL.

(237)

(235) *Phalena Tinea Alis oblongis cinereis; punctis duo-
 bus atris, ante Strigam curvam, ferratam, obsoletam. Faun.
 Suec. 912. Ed. II. 1358.*

(236) *Phalena Tinea, Alis superioribus albis, punctis li-
 neaque communi longitudinali dentatâ atrâ; inferioribus
 nigris. Syst. Nat. X.*

(237) Mot, die de Wieken geel heeft, de bovensten met zes Banden van zwarte Stippen

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CCXXXVII.
Bella.
Fraaije.

In Noord Amerika is deeze waargenomen, die fomtyds de gemelde Stippen ge-oogd, fomtyds eenvoudig heeft.

(238) Mot, die de Wieken wit heeft, de bovensten met zwart en Bloedkleurig gestippela; de ondersten aan de tippen zwart.

CCXXXVIII.
Pulchella.
Schoone.

In de Zuidelyke deelen van Europa, of ook in Barbarie, wordt dit Kapelletje gevonden, het welk, volgens de Waarneemingen van Doktor SCOPOLI, ongemeen naar de volgende Soort gelykt, doch de Wieken niet om het Lyf slaat: weshalve hy het ook van de Bende der Motten heeft afgezonderd (*).

(239) Mot, die de bovenste Wieken wit, met vyftig zwarte Stippen; de ondersten bruin heeft.

CCXXXIX.
Eponymella.
van het
Paapen-
hout.

By

(237) *Phalana Tinea*, Alis flavis; superioribus Fasciis sex punctorum nigrorum. PET. *Gaz.* VI. T. 3. f. 2. RAJ. *Inf.* 211. N. 1. CATESB. *Car.* II. p. 96. t. 96.

(238) *Phalana Tinea*, Alis albis; superioribus nigro sanguineoque punctatis; inferioribus apice nigris. PET. *Gaz.* T. 3. f. 3.

(*) *Entomol. Carniol.* p. 208.

(239) *Phalæna Tinea*, Alis superioribus albis, punctis quinquaginta nigris; inferioribus fuscis. *Faun. Succ.* 391. Ed. II. 1363. FRISCH. *Inf.* V. T. 16. MER. *Inf.* II. T. 2.

REAUM.

V. By MERIAN, REAUMUR en anderen, vindt men deeze zwart gestippelde Mot-Uiltjes afgebeeld, die de Paapenhout-boomen, jaarlyks, zodanig verwoesten, dat de Duitschers dezelve noemen *Spinnelbaum*, van wegen de Draaden en Netten, die 'er door geelagtige, gestippelde Rupsjes, de Maskers zynde van deeze Motten, op gesponnen worden (*); want de Rupsjes leeven in gezelligheid, onder een soort van geweven Tenten, of in een algemeen Spinzel, gelyk MERIAN vertoont. Men vindtze somwylen ook op de Lyfterbeziën en elders.

CCXL. *Padella* van de Vogelkerken. (240) Mot, die de bovenste Wieken blaauwagtig, met twintig zwarte Stippen; de onderste bruin heeft.

Op dergelyke wyze onthouden zig deeze op de Vruchtboomen in 't algemeen, verschillende in gestalte weinig van de voorgaande Soort. Zy hebben egter ook de Baardjes meer uitstee-kende.

CCXLI. *Irvorella* Oranje-kleurige. (241) Mot, die de Wieken geel heeft, de bovenste met drie ryën van zwarte Stippen. De

REAUM. *Inf.* II. T. 12. f. 12, 13. ALB. *Inf.* T. 60. f. A-C. ROES. *Inf.* I. Phal. 4. T. 8. RAJ. *Inf.* 196. WILK. Pap. IV. T. I. a. 6.

(*) *Fann. Suec.* Ed. II. p. 354.

(240) *Phalana Tinea*, Alis superioribus lividis, punctis viginti nigris; inferioribus fuscis. FRISCH. *Inf.* V. T. 16. ROES. *Inf.* I. Phal. 4. T. 7. REAUM. *Inf.* II. T. 12. f. 59a. WILK. Pap. 4. T. I. a. 6. *Fann. Suec.* Ed. II. 1364.

(241) *Phalana Tinea*, Alis luteis; superioribus punctis nigris trifariis, *Fann. Suec.* 920. Ed. II. 1361.

De schikking der Stippen niet alleen, maar V.
de Kleur, die ongemeen sierlyk Oranjegeel is, ^{AFDEEL.} XLIII.
doet deeze aanzienlyke Kapel, zo groot byna ^{HOOFD-}
als de eerste zynde, voortreffelyk uitmunten. ^{STUK.}

(242) Mot, die de *Wicken* en het *Lyf*, ongevlakt, ^{CCXLII.}
bleek geel heeft. ^{Lutarella.}
^{Geelagti-}
^{ge.}

Deeze is, in grootte, byna als die der Vo-
gelkerfen, maar smaller.

(243) Mot, die de *Wicken* van boven wit, van ^{CCXLIII.}
onderen geel, en inwards zwart heeft. ^{Mesomella.}
^{Tweestip.}

Op ieder *Wiek*, der twee bovensten, zyn
twee zwarte Stippen. Het is een Grasmot.

(244) Mot, die de bovenste *Wicken* bleek heeft, ^{CCXLIV.}
met een zeer witte *Streep* en *Ruitagtige* ^{Pastuella.}
Vlak. ^{Weidmot.}

(245) Mot, die de bovenste *Wicken* witagtig ^{CCXLV.}
heeft, met witte *Streepen*, die zig agter- ^{Pratella.}
waards uitspreiden, en schuinse *Streepjes* ^{Veldmot.}
aan de tippen.

(246)

(242) *Phalana Tinea*, Alis Corporeque luteis, immacula-
tis. *Syst. Nat. X. Faun. Succ.* Ed. II. 1360.

(243) *Phalana Tinea*, Alis supra albis, subtus luteis, in-
cerne nigris. *Syst. Nat. X. Faun. Succ.* Ed. II. 1362.

(244) *Phalana Tinea*, Alis superioribus pallidis, lineâ ma-
culâque rhombâ albissimis. *Syst. Nat. X. Faun. Succ.* Ed. II.
1367.

(245) *Phalana Tinea*, Alis superioribus albidis, lineâ al-
bis.

V.
 AFDEEL.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK.
 CCXLVI.
Culmella.
 Grasmot.

(246) Mot, die de bovenste Wieken witagtig heeft, met overlangse Streepen die zeer wit zyn, aan 't end bepaald door een dwarse ry van zwarte Stippen.

Deeze drie zyn verscheidenheden of byzondere Soorten van Veldmotten; wordende de laatste van RAY genoemd Kleine Nagtkapel der Weiden met een dubbele Snuit; de Wieken langwerpig, wanneer zy zit om 't Lyf gewonden; de buitensten uit den Zilveren geelagtig, of verzilverd, of Loodkleurig. REAUMUR geeftze op als een voorbeeld der Nagtkapellen van zyn Tiende Geslacht, die van alle de overigen daar in verschillen, dat de Wieken als om 't Lyf gedraaid of omgerold zyn †. Men vindt de laatste Soort zeer overvloedig, den geheelen Zomer door, op de vette Graslanden, zittende aan de Steelen van het Gras, met den Kop nederwaards. REAUMUR hadt de Rups, die mooglyk op het Gras aaft, niet kunnen ontdekken.

† Zie
 bladz. 178.

CCXLVII.
Nemorella.
 Bosch-
 mot.

(247) Mot, die de Wieken witagtig omgekruld, de bovensten met een zwarte Stip heeft.

Dee-

bissimâ; postice ramosa; apice striis obliquis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Succ.* 908. Ed. II. 1369.

(246) *Phalana Tinea*, Alis superioribus albidis, Striis longitudinalibus albissimis, terminatis ordine Punctorum nigricantium, transverso. *Faun. Succ.* 907. Ed. II. 1370. REAUM. *Inf.* I. T. 17. f. 13, 14. RAY. *Inf.* 229. N. 1061.

(247) *Phalana Tinea*, Alis albidis incurvatis, superioribus puncto nigro. *Syst. Nat.* X. *Faun. Succ.* Ed. II. 1371.

Deeze is aan de gedagte Veldmotten in ge-
 stalte gelyk, maar heeft, aan den binnenkant
 van de Wieken, een zwarte Stip. Op het Xy-
 lofleon, in Sweeden, nam CLERK dezelve
 waar.

V.
 AFDEEL.
 XLIII,
 HOOFD-
 STUK.

(248) Mot, die de bovenste Wieken bruin heeft,
 met zeer witte Vlakken, de voorste Zeiffens-
 wys, de agterste Niervormig.

CCXLVIII
Foenella.
 Hooymot.

(249) Mot, die de Wieken Afchgraauw, eeni-
 germaate gebandeerd, met een kromme punt
 getipt; aan den buitensten Rand, van ag-
 teren, overdwars wit gestreept, heeft.

CCXLIX.
Unzuicella.
 Genagel-
 de.

Deeze twee zyn ook Veldmotten; alzo
 menze op de Velden gevonden heeft, in
 Sweeden.

(250) Mot, die de Wieken blaauwagtig Afch-
 graauw, aan de rugzyde wit gestippeld
 heeft.

CCL.
Salicella.
 der Wil-
 gen.

On-

(248) *Phalena Tinea*, Alis superioribus fuscis, Maculis al-
 bissimis, anteriore falcata, posteriore Reniformi. *Syst. Nat. X.*
Faun. Suec. Ed. II. 1375.

(249) *Phalena Tinea*, Alis cinereis subfasciatis, apice re-
 curvaro acuminatis; margine exteriore postico transverso al-
 bo striatis. *Faun. Suec. 890. Ed. II. 1382.*

(250) *Phalena Tinea*, Alis coerulefcenti-cinereis; latere Dor-
 sali albidis punctatis. *ROES. Inf. I. Phal. 4. T. 9. WILK.*
Psp. 5. T. 1. a. 10. Faun. Suec. Ed. II. 1378.

V. Ongemeen fierlyk , met Hemelfchblaauwe
 AFDEEL. Vlakken , praalt dit Motje , waarvan het Rups-
 XLIII. je , dat zeffien Footen heeft , gelyk de mees-
 HOOFD- ten , en zwartagtig is , met witte Stipjes geringd ,
 STUK. een Bladrollertje is van de Wilgen.

Vogel- Op verfcheiderley Soort van Boomen ont-
 drekje. houdt zig het Masker van het Mot-Kapelletje ,
 PL. XCII. dat in *Fig. 16.* is afgebeeld en gemeenlyk het
Fig. 16. Vogeldrekje genoemd wordt , om dat het , wan-
 neer de Wieken om het Lyf geflooten zyn , de
 vertooning byna daar van maakt. De Kleur is ,
 gefprenkeld , blaauw , zwart en graauw , op de
 bovenfte , en graauw op de onderfte Wieken ,
 die Zilveragtig wit gerand zyn , gelyk de bo-
 venften aan de binnen zyde. Het is eene van
 de kleine doch niet van de allerkleinste Motten.
 De Rups is ook een Bladrollertje.

CCLI.
 Cynosbatel-
 la.
 van de
 Rooze-
 knoppen.

(251) Mot , die de Wieken graauwagtig heeft ,
 aan de tippen wit , met een zwarte Stip.

In de Knoppen der takken van de Rooze-
 boomen heeft DE GEER het Rupsje waarge-
 nomen , dat dit Mot-Uiltje uitlevert. Men
 vindt door REAUMUR een dergelyk afgebeeld ,
 en beschreeven als voortkomende van een Rups-
 je , het welk in de zelfftandigheid van de Roo-

ze-

(251) *Phalena Tinea* , Alis grifeis apicc albidis , puncto
 nigro. REAUM. *Inf* III. T. 2. f. 6. DE GEER. *Inf* I. T.
 34. f. 4, 5. *Fann. Succ.* Ed. II, 1379.

zebladen huisveft en die al mincerende uit-
knaagt. Dit Motje is zeer klein.

V.
AFDEEL.
XLIII.

(252) Mot, die de *Wicken* Afchgraauw heeft,
aan de tippen zig verbeffende en gepluimd;
de *Baardjes* omgekromd.

HOOFD-
STUK.
CCLII.
*Vestianel-
la.*

(253) Mot, die de *Wicken* zwart heeft, van ag-
teren witagtig, den *Kop Sneeuw-wit*.

Laken-
mot.
CCLIII.
Tapetzella.
Tapyc-
mor,

(254) Mot, die de *Wicken* grys heeft, met een
zwarte *Stip* in 't midden, den *Kopgraauw-*
agtig.

CCLIV.
Pellionella.
Bontmot.

(255) Mot, die de *Wicken* Afchgraauw heeft,
het *Borstftuk* wederzyds met een witte *Stip*
getekend.

CCLV.
Sarcitrella.
Kleeder-
mot.

Of deeze vierderley Motten juist aan de Stof-
fen, waar van zy den bynaam voeren, elk in
't byzonder bepaald zyn, zou men met reden
kunnen in twyfel trekken; aangezien zy, in
de

(252) *Phalana Tinea*, Alis cinereis, apicibus adscenden-
tibus plumosis; Palpis recurvis. *Syst. Nat. X. Fann. Suec. Ed.*
II. 1417.

(253) *Phalana Tinea*, Alis nigris postice albidis; Capite
niveo. *Fann. Suec. 892. Ed. II. 1414. REAUM. Inf. III.*
T. 20. f. 2-4.

(254) *Phalana Tinea*, Alis canis medio puncto nigro; Ca-
pite subgriseo. *Fann. Suec. 894. Ed. II. 1415. REAUM. Inf.*
III. T. 6. f. 12-16.

(255) *Phalana Tinea*, Alis cinereis; Thorace utrinque punc-
to albo. *Fann. Suec. 893. Ed. II. 1416. REAUM. Inf. III. T.*
6. f. 9, 10. *ROES. Inf. Noct. Phal. 4. T. 17.*

V. de Beschryving der Sweedſche Dieren, thans, altemaal worden aangemerkt als Motten, die op even dezelfde wyze, byna, de Wollen Kleederen, Behangzels, Tapyten, Vellen, Bont, en al wat van dien aart is, vernielen. Die immers van het Laken of de Wollen Stoffen, welken de Heer REAUMUR gevonden hadt in een oude Berlyn, met roode Stof bekleed, worden door LINNÆUS vergeleeken met de genen die RAY, in Engeland, noemt Kleedermotten, en met die, welke in Lapland te gaſt gaan op zulke Overtrekzels, als men aldaar van de Huiden der Rendieren, met de ruigte binnenwaards gekeerd, aan het Lyf draagt. Deeze Soort, nu, is juist van hem de Tapytmot getyteld (*).

verschil
der Mot-
ten.

De Ondervinding leert ons hier in Holland, en waarſchynlyk geheel Europa door, genoegzaam, dat de Motten, zeer gewillig, uit de eene in de andere Stoffe overgaan. Die, welke in de Vagten van opgezette Vogelen, of ruige Dieren, geboren worden, ſchroomen niet de Wollen Kleederen, Behangzels of Tapyten, aan te taſten en deerlyk te vernielen. Sommigen evenwel verſchillen van de anderen daarin, dat zy geen loſſe Scheedjes maaken, die zy met zig omdraagen, maar de Stoffen afknaagen onder zekere vaſte Gewelfjes, op dergelyke manier geformeerd, en deeze zyn het,

(*) *Faun. Suec.* Ed. II. p. 364.

het, welken de Heer REAUMUR Basterd- of V. onechte Motten † noemde; waar van de Ka- AFDEEL. XLIII. pelletjes of Uiltjes, in Kleur, overeenkwa- HOOFD- STUK. men met de gemelde Tapytmot, en mooglyk † *Fausses Teignes* ook met de voorgaande Soort, aan welke LIN- NÆUS den bynaam geeft van *Vestianella*. GE- OFFROY heeft dit verschil van bewerking der Kleedermotten, in het maaken van losse of vaste Scheedjes, niet opgemerkt.

Dit verschil dient egter wel in agt genomen te worden, indien men de Stoffen voor de Motten wil beveiligen. Tot vernieling der Echte Motten is het van veel dienst, als de Kleederen in de Nazomer, wanneer de oude Motten weg en de Jongen zo eerst uitgekomen zyn, dat is in Augustus of September, worden uitgeklopt of afgeschuijerd; ja men zal bevinden, dat zy'er, indien zulks op den regten tyd geschiedt, door de minste beweging afvallen. De Onechte of Basterd-Motten, in tegendeel, ontduiken niet alleen 't Gezigt, dewyl zy binnen in de Wolligheid huisvesten; maar blyven zelfs zitten, indien het affchuijeren niet styf geschiedt en met een harden Borstel.

De Heer REAUMUR heeft, ten nutte van het Menschdom, een menigte Middelen be- Bestryking met vette Wol. proefd, die tot wegneeming van deeze Huisplaag mogten strekken. In den eersten opslag overweegende, hoe de Vette of vuile Wol, zo wel als zy is afgeschooren, als wanneer zynog op

V. op het Schaap zit, niet onderhevig is aan de
 AFDEEL. Motten, bedagt hy, dat het van dienst zou
 XLIII. kunnen zyn, de geweven Stoffen daar mede te
 HOOFD- kunnē zyn, de geweven Stoffen daar mede te
 STUK. bestryken, en dit middel slaagde naar wensch.
 Het is eenigermaate overeenkomstig met het
 verhaal van RHAZES, die meldt, dat de Klee-
 deren, in een Leeuwen-Huid bewonden, vry
 zyn van de Motten: want men weet, dat die de
 onbereide Vagten, in 't algemeen, niet aantas-
 ten. Andere Vettigheid en Oliën bevondt RE-
 AUMUR niet zo dienstig, uitgenomen de Oly-
 ven-Olie, en 't is aanmerkelyk, dat CATO
 reeds een Voorschrift tegen dit Ongediert
 heeft opgegeven, 't welk niet dan een bereiding is
 van het dik der uitgeperste Olyven.

De Ter- Veelerley Kruiden en Speceryën, die door de
 penthyn- Ouden als nuttig tegen de Motten verbreid
 Olie best. zyn, werden door onzen Waarneemer onder-
 zocht; doch hy bevondt geen van allen voor haar
 volstrekt doodelyk. Het bevoigtigen van de
 Stoffen met een sterk aftrekzel van Tabak;
 met een oplossing van Potas in Water: het be-
 stryken met Olyven-Oly of bestrooijen met ge-
 stooten Peper, kon wel dienen om de Motten
 eenigen tyd van de Kleederen te houden; doch
 geen Middel was zo kragtig, omze te vernie-
 len, als de Terpentbyn Olie. Een druppel, daar
 van, op een lapje Sergie, van ruim een Hand-
 palm groot, gedaan; dat men in een Suiker-
 glas stak van ongeveer drie Duimen wyd en vyf
 Duimen hoog; deedt alle de Motten, die 'er

in waren, wel dra sterven. De reuk van Wyn- V.
geeft, alleen, deedt zulks ook, en dus zou de AFDEEL.
zelve kunnen gebruikt worden van Menschen, XLIII.
die een afkeer hebben van den reuk van Ter- HOOFD-
penthyn-Olie. De bestryking met geen van bei- STUK.
den, ondertusschen, bederft de Kleur der fyn-
ste Stoffen of Gewaaden; daar die van den
Damp van brandende Zwavel veel te lyden
hebben. Eindelyk nam hy ook waar, dat de
Tabaksrook, insgelyks, een zeer kragtig Mid-
del tot vernieling van deeze Infekten is. Om
die van de Kamfer schynt zyn Ed., als te kost-
baar zynde, niet gedagt te hebben.

(256) Mot, die de Wieken zwartagtig heeft, CCLVI.
met een Roestkleurige Vlak overdwars. *Minutella.*
Huismot.

Deeze in de Huizen te Trelleborg, in Schö-
nen, gevonden, schynt my zo zeer klein niet
geweest te zyn; als grooter opgegeven worden-
de dan een Mug en met de Wieken taame-
lyk vlak.

(257) Mot, die de Wieken gryns, van agteren CCLVII.
paarschagtig heeft, met een witte Streek, *Mellonella.*
en een zwart Schildje, wit getipt. *Honig-
raat-Mot.*

De

(256) *Phalana Tinea*, Alis nigricantibus, Maculâ transversâ
ferruginâ. *It. Scenic. 216. Faun. Suec. Ed. II. 1440.*

(257) *Phalana Tinea*, Alis canis postice purpurascantibus,
Strigâ albâ; Scutello nigro, apice candido. *SWAMM. Bibl.*

V. De Heer REAUMUR beschryft een grooter en een kleiner Soort van Motten of Motrupfen, die haare huisvesting neemen in de Honigraat der Byënkorven, alwaar zy insgelyks Cylindrische Loopgraven maaken en dus de Wasch vernielen. Dergelyke zyn aan de Ouden reeds bekend geweest, en VIRGILIUS maakt 'er, met weinig lof, melding van (*). Gemelde Heer betrektze mede onder de Onrechte of Bastaard-Motten. Hy hadt Korven gehad, waar van de Byën 's Winters gestorven waren, in welken hy de meeste Honigraaten geheel vergruisd vondt door zodanige Infekten, wier manier van werken hy zeer omstandig heeft nagespoord, zo wel als de manier van Paaring der Mot-Uiltjes, en wat meer tot derzelve Voortteeling behoort. SWAMMERDAM merkt aan, dat dit Infekt van de Byënhouders genoemd wordt de *Wolf*. Hy heeft ook een kleinder en een grooter Soort daar van waargenomen. De laatstgemelde is door ROESEL uitvoerig beschreeven, In 't Jaar 1760 zynze, te Stokholm, met Byën uit Duitsehland, overgebracht, zegt LINNÆUS.

(258)

I. T. 26. f. 2. ROES. *Inf.* III. t. 41. REAUM. *Inf.* III. T. 19. f. 7-9. *Faun. Suec.* Ed. II. 1383.

(*) *Durum Tinea genus*, noemt die Poëet, dat slag van Motten.

(258) Mot, die de *Wieken* witagtig *Afcbgraauw* heeft, van vooren met een zwarte omgekromde *Streek*. V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD.
STUK.

Op de *Lyfterbeziënboomen* onthoudt zig het *Rupsje* van deeze Mot, in een *Kegelvormig*, *Haairig Spinzeltje*. CCLVIII.
Cucullatella
Gekapte.

(259) Mot, die de *Wieken*, *Netswyze*, wit en zwart doorweven heeft, met een *witten Kop*. CCLIX.
Granella
Koorn-
Mot.

Het *Masker* van deeze noemt men de *Wolf* in 't *Koorn*, welke *REAUMUR* ook betreft tot de *Onechte* of *Basterd Motten*. De Heer *BAKER* heeft dezelve omftandig beschreeven, en aangetoond, welke *Middelen* 'er zyn, omze te vernielen (*). Zekere bewaarplaatsen, *Kisten* of *Koornhokken*, door den Heer *DU HAMMEL* uitgevonden en in gebruik gebragt, houden de *Wolf* uit de *Graanen*, na dat dezelve 'er, wel gezuiverd en gedroogd, zyn ingedaan; door 'er geduurig *Lugt* of *Togt* aan te ver-

(258) *Phalena Tinea*, Alis albido-cinereis, antice Strigâ nigriâ recurvatâ. ROES, *Inf.* I. Noët. Phal. 4. T. II. *Fann. Suec.* Ed. II. 1384.

(259) *Phalena Tinea*, Alis albo nigroque reticulatis; Capite albo. LEEUW. *Epist.* 1692. Mart. 7. ROES. *Inf.* I. Noët. Phal. 4. T. 12. REAUM. *Inf.* III. T. 20. f. 14, 16. BAKER. *Microsc.* t. 13. f. 13. DE GEER. *Act. Stockb.* 1746. p. 48. *Fann. Suec.* Ed. II. 1413.

(*) Zie het *Mikroskoop gemakkelyk gemaakt*. Amst. 1744. p. 217.

V. verschaffen (*). Ook heeft men waargenomen, dat het sterk droogen der Graanen in een Stoof, waar door de Korrels zo hard worden, dat de Jonge Koornwormpjes bezwaarlyk 'er in kunnen komen, hier toe dienstig zy (†). 't Is egter niet te denken, dat zulks een volstrekt Middel tot afweering zoude zyn; want zy booren zelfs in Hout, en kruipen, volgens de Waarneeming van LEEUWENHOEK, als menze in een Doosje doet, daar door heen. Verscheide andere Middelen, die men daar tegen in 't werk gesteld heeft, waar onder het Verschieten wel een van de gemeensten is, zyn lastig en kostbaar, of bederven het Koorn.

De wolf. De Wolf is een klein wit of bruinagtig Rupsje met zestien Pooten, en van gestalte als de gewoone Rupsen. Het heeft voor aan den Kop een Bek, bestaande uit twee roode Nypers, waar mede het dus in de Graankorrelen zelfs in 't Hout weet te booren. Het maakt een Huisje van eenige Koorntjes, meer of minder in getal, naar dat die groot zyn, en, daar in zittende, vreet het dezelve uit, op de manier der Motten. De Koorntjes worden, ten dien einde, door dit Rupsje met eenige Draaden aan elkander gehecht. In de Herfst kruipen zy langs de Wanden of Muuren op, en, in de Balken of het Hout van den Zolder booren.

(*) Zie *Vitzegogte Verband*, III. D. bl. 356.

(†) De zelfde, VII. DEEL, bladz. 511, enz.

rende, veranderen zy aldaar in Popjes, welke 's Voorjaars de Mot-Uiltjes uitleveren, die dan haare Eytjes leggen op het Koorn. Men vindt ze by ROESEL, zeer nauwkeurig, zelfs door het Mikroskoop, afgebeeld.

De Heer BAZIN hadt aan den Heer REAUMUR kennis gegeven van een Soort van Wolf, die thans niet onbekend is, en aalt op de Chocolaade; weshalven men haar noemen kan de Chocolaad-Mot. Zy maakt, gelykerwys de andere Basterd-Motten, Kokertjes van wit Spinzel, waar in zy huishoudt, vreetende daar onder de Koekjes weg, en dikwils tot zekere diepte daar in doorende. Gemelde Autheur hadt opgemerkt, dat zy de lekkerste Chokolaade voor andere verkiezen. Waar deeze Soort van geleefd hebbe, toen de Kakau in Europa nog niet bekend was, is duister. Immers het blykt uit de Afbeelding van REAUMUR (*), dat de Uiltjes merkelyk van die der Koornmot verschillen.

(260) Mot, die de Wieken bleek heeft, met een zwarte Stip, aan de tippen zig verbefende.

CCLX.
Iappella.
Kliffen.
Mot.

Het

(*) *Mem. sur les Inf.* Tom. III. Pl. XIX. Fig. 19, 20, 21.

(260) *Phalana Tinea*, Alis albidis puncto nigro; Apice adscendentibus. *Act. Stockh.* 1752. p. 66. *Fann. Suec.* Ed. II. 1425.

V. Het Rupsje, dat zig in de Koppen der Klisse-plant tusschen de Zaadjes, onthoudt, is omstandig door den Heer RENSTROOM, in de Verhandelingen der Akademie van Stokholm, beschreeven. Het schynt eenigermate te gelyken naar het Masker der volgende Soort. ●

CCLXI. (261) Mot, die de *Wicken* witagtig heeft, met twee bruine Stippen en een omgeboogen *Zuiger*.
Proletella.
 Teel-Mot.

Deeze Mot, die van de sterke Voortteeling haaren naam draagt, is aanmerkelyk wegens de gestalte van het Masker, dat zeer weinig naar een Rups gelykt. Buiten en behalve dat men niet meer dan de zes Hoornagtige Voorpooten aan hetzelfde waargenomen heeft, is de gedaante byna als die van een Schildluisje der Persiken of Oranjeboomen, in het voorgaande Stuk beschreeven, en, indien REAUMUR het niet had zien voortgaan, zou hy het voor een Eytje hebben aangezien. De Verandering, ondertusschen, in een Popje en dan in een Kapelletje, komt met die van deeze Klasse overeen. De Kool, zo wel als de stinkende Gouwe of Schelkruid, die een scherp, geel Sap uitgeeft, als men de Bladen of Steelen afrukt of kwetst; ja misschien ook de Eikeboomen, verschaffen Voedzel en Woonplaats aan dit Insekt.

De

(261) *Phalana Tinca*, Alis albidis punctis duobus fuscis, Lingua inflexa †. VALLISN. *Nat. I.* p. 372. T. 379. REAUM. *Inf. II.* T. 25.

De fchielyke Verandering en Voortteeling deedt den Heer REAUMUR agt geeven op de ongemeene vermenigvuldiging, welke plaats zou kunnen hebben in het Geflagt van deeze Motten; niettegenftaande ieder Kapelletje nooit meer dan twaalf en dikwils niet dan negen of tien Eytjes legt. Daar de Kapel van de Ring-Rups meer dan driehonderd, en anderen wel vyf of zeshonderd Eytjes, op eenmaal, ter wereld brengen, is doch de Voortteeling van dit Mot-Uiltje veel fterker; om dat het niet eenmaal 's Jaars, maar alle Maanden teelt. Dus rekt hy, met grond, dat een enkel bevrugt Wyfje, in een Jaar tyds, twintigduizend zodanige Infekten kan voortgebracht hebben, mids men alleen zeven Maanden van Voortteeling onderftelle.

De goedheid van den Schepper, ondertuffchen, heeft in de al te groote vermenigvuldiging van deeze Motten willen voorzien. Zyne Almagt, en onnavolgbaar Vernuft, heeft de Eytjes niet alleen, maar ook de Maskers en Poppen, tot Voedzel doen ftrekken voor een Soort van lange Wormpjes, die in kleine Torretjes veranderen. Dit mag men, met reden, aanmerken als een Voorbeeld van de wonderbaare wegen, die zyne Wysheid ingeflagen heeft, om het Evenwigt te onderhouden in de Werken der Natuur.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
Sterke ver-
menigvul-
diging.

V. (262) Mot, die de Wieken Bloedkleurig heeft,
 AFDEEL. met zeer smalle Zilveragtige Banden.
 XLIII.
 HOOFD-
 STUK. Deze, die de grootte van een Mug en de
 CCLXII. gestalte van een Nagt-Kapel heeft, aast op de
Arbutella. Beerendruif.

CCLXIII. (263) Mot, die de Wieken zwart heeft, met
Tessella. twee witte Banden, die uit vierkante
 Vlaktjes samengesteld zyn, zeer ver van
 elkander af.

Deeze is eene van de grootsten onder de Mot-
 Kapellen.

CCLXIV. (264) Mot, die de Wieken Afschgrauw heeft,
Vittella. met een gemeen zwart Snoer op de Rug,
 Gefnoer- aan den agterrand zwart gestippeld.
 de.

CCLXV. (265) Mot, die de Wieken Afschgrauw heeft,
Xylosteila. met een gemeen wit, getand, Snoer op de
 Rug.

Dee-

(262) *Phalena Tinea*, Alis Sanguineis, Fasciis Argenteis tenuissimis. *Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed. II. 1385.*

(263) *Phalena Tinea*, Alis nigris, Fasciis duabus albis, remotissimis, tessellatis. *Faun. Succ. 897. Ed. II. 1430.*

(264) *Phalena Tinea*, Alis cinereis, Vittâ Dorfali communis nigra; margine postico atro-punctato. *Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed. II. 1366.*

(265) *Phalena Tinea*, Alis cinereis, Vittâ Dorfali communis albâ dentatâ. *Faun. Succ. 909. Ed. II. 1390.*

Deeze, die gelyk de voorgaande zeer klein is, heeft haar bynaam van 't Gewas, waar op de Rups is gevonden. Zeer veel gelykt dezelve naar die van ROESEL, op de Kool en Salade waargenomen, maar is nog kleiner, en derhalve uitermaate klein.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(266) Mot, die de *Wieken* bruinagtig heeft, met een gemeene, dubbelde, witte, drieboekige *Vlak* op de *Rug*. CCLXVI. *Trigonella*. Gedrie-hoekte.

Op de Geneverboomen, by Fahlun, onthoudt zig dit kleine Mot-Kapelletje.

(267) Mot, die de *Wieken* bruin heeft, met eene *Ruitswyze zwarte Vlak*. CCLXVII. *Rhomboidella*. Ruitvlak.

Deeze, zo wel als de voorgaande en de Gensnoerde, vindt men in de Sweedfche Bosfchen.

(268) Mot, die de *Wieken* Afschgraauw heeft, met donkerer *Banden*, de derde anderhalf. CCLXVIII. *Tertioxella*.

Deeze woont op de Lustplaatsen.

(269)

(266) *Phalana Tinea*, Alis fuscescentibus; maculâ communi Dorsali, duplici, albâ trigonâ. *Fann. Suec.* 911. Ed. II. 1373.

(267) *Phalana Tinea*, Alis fuscis, maculâ Rhombâ nigrâ. *Fann. Suec.* 910. Ed. II. 1372.

(268) *Phalana Tinea*, Alis cinereis Fasciis obscurioribus sequitertiis. *Syst. Nat. X. Fann. Suec.* Ed. II. 1429.

V. (269) Mot, die de Wieken witagtig Aſchgrauw heeft, eenigermaate gebandeerd, met een witte zwart geringde Stip, die het teken ♂ maakt.

AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CCLXIX.
Mercurella.

Deeze onthoudt zig in de Boſſchen.

CCLXX. (270) Mot, die de Wieken Wolkig, van agteren met een roode vergulde Vlak heeft.

Pomonella.
Worm-
ſteek-
Mot.

De Peeren, die voor den tyd geel worden, en dus van de Boomen druipen, vindt men doorgaans Wormſteekig, gelyk het genoemd wordt; dat is met een Inſekt bezet, het welk dezelve van binnen uitknaagt, en, wegens de Geſtalte, voor een Wormpje gehouden wordt, hoewel het, inderdaad, een Rups, met zefstien Pooten, is, die in een Mot-Uiltje verandert. Hetzelve wordt in de Appelen ook gevonden. Weinig Menſchen denken om de zonderlinge eigenschap van dit Rupsje; dat het, naame-lyk, tot de Verandering, in Hout boort, niet alleen, maar dat het ook, wanneer men 't in een Doosje beſluit, door het Hout heen zig een weg baant, om te ontvlugten; even als de
Wolf

(269) *Phalena Tinea*, Alis albido cinereis ſubſcſciatis, medio puncto albo ♂ cincto. *Syſt. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1141.*

(270) *Phalena Tinea*, Alis nebulosis poſtice maculâ rubrâ. Aureâ. *FRISCH. Inf. VII. T. 10. ROES. Inf. I. Noct. Phal. 4. T. 13. REAUM. Inf. II. T. 40. f. 9, 10. WILK. Pap. 5. T. I. a 9. Faun. Suec. Ed. II. 1418.*

Wolf van 't Koorn. Men kan zulks waarnee-
 men als men in een Glas , waar in zodanige
 Wormsteekige Vrugten gedaan zyn, een stuk-
 je Hout daar by legt. REAUMUR hadt reeds
 vermoed , dat zy onder de Schors kroopen ,
 om te veranderen.

V.

AFDEEL.
 XLIII.

HOOFD-
 STUK.

(271) Mot , die de Wieken bruin , met Zilvere
 Golfjes heeft ; de ondersten bruin met wit
 gerand.

CCLXXI.
Sirobillella.
 Denne-
 Vrugt-

In de Vrugt der Denneboomen onthoudt zig
 de Rups van dit Mot-Uiltje , dat zeer klein is,
 en in 't vroege Voorjaar gemeen.

(272) Mot , die de Wieken geel heeft , met twee
 Zilveragtige Vlakken , de voorste langwer-
 pig , de agterste ovaal.

CCLXXII.
Pinella.
 Pynboo-
 men

(273) Mot , die de Wieken graauwagtig wit ,
 en eenigermate Glanzig heeft , met het
 Borststuk geel.

CCLXXIII.
Turionella.
 Knop-
 Mot.

(274)

(271) *Phalena Tinea*, Alis fuscis Argenteo-undatis; infe-
 rioribus fuscis margine albo. *Syst. Nat. X. Faun. Suec.* Ed.
 II. 1419.

(272) *Phalena Tinea*, Alis flavis; maculis duabus Argentis,
 anteriore oblongâ, posteriore, ovatâ. *Syst. Nat. X. Faun. Suec.*
 Ed. II. 1368.

(273) *Phalena Tinea*, Alis griseo-albis, nitidulis; Thorace
 luteo. *Syst. Nat. X. Faun. Suec.* Ed. II. 1420.

I. DEEL. XI, STUK,

V. (274) Mot, die de Wieken graauw en bleek ge-
 AFDEEL. XLIII. bandeerd heeft, met drie ryën elk van vier
 HOOFD- bruine Stippen.
 STUK.

CCLXXIV. (275) Mot, die de Wieken bruin heeft, met
 Dodecella. Afschgraauw Zilveragtige Banden.
 Twaalf-
 stip.

CCLXXV. 't Is niet te verwonderen, dat de Pynboo-
 Resinella. men, die zo gemeen zyn in de Noordelyke
 Harft- Landen, verscheiderley Mot-Uiltjes uitleve-
 Mot. ren; doch dat men 'er vindt, waar van het
 Rupsje zig onthoudt in een Knobbeltje Harft,
 die uit de gekwetste Takken zypelt, schynt
 vreemd. Men zou immers denken, dat der-
 gelyke Stoffe in staat ware, om het Hout voor
 de aanranding van Insekten, van dien aart, te
 beschutten. Het stuk, niettemin, is ten vol-
 len zeker. FRISCH maakt gewag van zodanig
 één, onder den naam van *Kien-Sproffen Motte*;
 waar van het Rupsje een gaatje in de dunne
 twygjes van den Pynboom boort, en dus de
 Harft daar uit doet zypelen, waar in het zig een
 woonplaats maakt, ter grootte van een Hazel-
 noot. Ook noemt DE GEER het een Harfti-
 ge Galnoot, geformeerd door een Rupsje, 't
 welk

(274) *Phalana Tinea*, Alis griseis pallido fasciatis, punctis
 trium parium fuscis. DE GEER. *Inf.* I. T. 22. f. 22, 23. *Faun.*
Succ. Ed. II. 1421.

(275) *Phalana Tinea*, Alis fuscis, Fasciis cinereo-argenteis.
 FRISCH. *Inf.* X. T. 10. DE GEER. *Inf.* I. T. 33. f. 12. 13.
 ROES. *Inf.* I. Noct. Phal. 4. T. 16. *Faun. Succ.* Ed. II. 1423.

welk het binnenste daar van bewoont. Het gemeene Volk, zegt ROESEL, verbeeldt zig dat zodanige Knoppen, die men dikwils aan de Pynboomen vindt, jaarlyks met de nieuwe Scheuten uitgroeijen: doch 't is zeker, dat dezelven Rupfen-Nesten zyn, waar uit in Meymaand de Mot-Uiltjes te voorschyn komen. Teregt mogen zy dan den naam voeren van Harstmotten.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

(276) Mot, die de Wieken donker Afschgrauw heeft, de bovensten met twee Stippen en den Aars van onderen zwart gevukt.

CCLXXVI.
Fuscella.
Bruine.

Deeze heeft ook een bruine Schrap, naar den agtersten buitenhoek van de bovenste Wiek. Zy onthoudt zig in de Huizen.

(277) Mot, die de Wieken graauw heeft, aan den rand met Gouden Stippen, en van agteren met drie Maantjes.

CCLXXVII.
Corticella.
Schors-
Mot.

Het Masker van deeze onthoudt zig binnen de Bast der groenende, inzonderheid Ooftboomen.

(278)

(276) *Phalena Tinea*, Alis fusco-cinereis; superioribus Punctis duobus, Anoque subtus maculâ nigris. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1439.

(277) *Phalena Tinea*, Alis griseis margine Aureo-punctatis; postice trilunatis. *Syst. Nat.* X. *Faun. Suec.* Ed. II. 1438.

V. (278) Mot, die de Wieken zwart heeft, met
 AFDEEL. drie-Zwavelgeele Vlakken.
 XLIII.

HOOFD-
 STUK.

Dit Motje is niet onaartig; maar men vindt
 CCLXXVIII het, by CLERK, veeleer Violet dan zwart van
 Stipella. Grondkleur. De Heer SOLANDER heeft het-
 Stam- Mot. zelve eerst ontdekt.

CCLXXIX. (279) Mot, die de Wieken met zwart, wit en
 Gemella. Zilverkleur gewolkt, den Kop wit heeft.
 Blad-Mot.

In de Bladen der Eiken, tusschen de boven-
 ste en onderste Oppervlakte, onthoudt zig het
 Masker of Rupsje van dit sierlyke Beestje.

CCLXXX. (280) Mot, die de Wieken zwart heeft, van
 Bractella. vooren en op de zyde Goudgeel gevlaakt.
 Goudvlak.

Deeze overtreft, in schoonheid, nog de voor-
 gaanden. By 't Gewricht zyn de Wieken voor
 een groot gedeelte hoog of Goudkleurig geel;
 zo ook de Kop van vooren, en de Sprieten
 kort. Deeze ailen zyn zeer kleine, doch niet
 van de allerkleinste Mot-Kapelletjes.

(281)

(278) *Phalana Tinea*, Alis nigris; Maculis tribus Sulphu-
 reis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1427.*

(279) *Phalana Tinea*, Alis nigro, albo, Argenteoque nebu-
 losis; Capite albo. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1388.*

(280) *Phalana Tinea*, Alis nigris Maculâ marginali antice-
 que luteo-Aureis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1426.*

(281) Mot, die de Wieken witagtig Afch-
graauw heeft, met een bruinen Boog.

V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.

Binnen de Takken der Eiken onthoudt zig
het Masker van dit Motje.

CCLXXXI.
Ramella.
Tak Mot.

(282) Mot, die de Wieken witagtig heeft, de
Sprieten dicht aan elkander uitgestrekt, ter
langte van het Lyf: de Baardjes krom.

CCLXXXII.
Porrectella.
Lang-
spriet.

De Bladen der Damastbloemen zyn zeer on-
derhevig doorgeknaagd te worden van zekere
Wormpjes, gelyk de Tuinlieden die noemen,
doch dat weezentlyke Rupsen zyn. Deeze
maaken, door middel van Zyden draadjes, de
jonge Bladen aan elkander vast, en, daar in zit-
tende, eeten zy dezelve op; waar door 't ge-
beurt, dat het Loofbedorven wordt, niet al-
leen, maar, dewyl zy dikwils den Steel af-
knaagen, dat de Plant kwynt en geen Bloe-
men draagt. Het middel daar tegen is, dege-
dagte Blaadjes van elkander te plukken en de
Rupsjes daar uit te zoeken; waar mede men
aanhouden moet, tot dat de Steel kragt genoeg
heeft gekreegen, om den aanval van deeze
kleine Infekten te kunnen wederstaan. In 't

Voor-

(281) *Phalana Tinea*, Alis cinereo-albidis Arcu fusco. *Syst.*
Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1376.

(282) *Phalana Tinea*, Alis albicantibus; Antennis porrec-
tis approximatis, longitudine Corporis; Palpis recurvis. DE
GEER, *Inf. I. T. 26. f. 15. 16. Faun. Suec. Ed. II. 1448.*

V. Voorjaar worden zy, in onze Provinciën, meest
 AFDEEL. gevonden.

XLIII. Deze Rupsjes zyn helder groen van Kleur,
 HOOFD- en loopen naar agteren wat spits of dunner uit.
 STUK. Op 't bloote Oog zyn zy kaal, en hebben zes-
 tien Pooten. Zy loopen niet snel, maar, als
 menze niet schielyk vat, in het van elkander
 plukken der Bladen, laten zy zig, op de ma-
 nier van andere Rupsen, aan een Draadje op
 den Grond zakken, waar by zy vervolgens we-
 der opklimmen. In April of Mey spinnen zy
 reeds haar Tonnetje, het welk van zulk een
 yl en aartig Geweeffel is, als *Fig. 5*, op Plaat
 LXXXV., hetzelve verthoont. Vyf Dagen duurt
 het, eer de Rups, binnen dit Tonnetje, in een
 Popje verandert, en vyftien Dagen daarna
 komt het Kapelletje te voorschyn, dat in 't ge-
 heel vuil wit, met bruin gebandeerd, doch
 uitermaate klein en niet grooter is dan een Mug-
 getje. Zy behooren tot het Negende Geslacht
 van den Heer REAUMUR, om dat de Wie-
 ken zig agterwaards verheffen, en duseeniger-
 maate als de Staart van een Haan formeeren.
 Even 't zelfde heeft, gelyk wy gezien hebben,
 in de Koornmot of Wolf, en andere Mot-Uil-
 tjes plaats. Dit is door de langte zyner Sprie-
 ten en den omgekrulden Zuiger, als ook door
 de zonderlinge figuur der Baardjes; welk alles
 zig door een Vergrootglas beschouwen laat;
 aanmerkelyk, en een niet onaartig Voorwerp
 ter onderzoekinge.

Het

Het is my onbekend, waar het Rupsje zig ^{V.}
 onthoude van het geele Motje, dat op onze ^{AFDEEL.}
 Plaat XCII., in *Fig. 17*, is afgebeeld; als hier te ^{XLIII.}
 Lande slegts gevangen, en niet van de gemeen- ^{HOOFD-}
 ften zynde. De Grondkleur van hetzelfde is ^{STUK.}
 geel, doch daar speelt eenige blaauwagtigheid ^{PL. XCII.}
 in, by Vlakken, en de Randen der Wieken ^{Fig. 17.}
 hebben, op de breede Franje, een Glans, als
 of zy verguld waren. De Sprieten zyn ook
 taamelyk lang.

(283) Mot, die de Wieken graauwagtig heeft, ^{CCLXXXIII.}
 met een geele Schrap op de Rug, en aan ^{Petiverel.}
 den tip drie zwarte Stippen. ^{la.}

Van zekere kleine Rupsjes, meestal met veer-
 tien Pooten, die het binnenste der Bladen tus-
 fchen de beide Oppervlakten uitknaagen, komt
 een groote verscheidenheid van byster kleine,
 doch ongemeen sierlyk getekende en gekleur-
 de Mot-Kapelletjes of Uiltjes voort, welke
 LINNÆUS aan de gedagtenis der voornaamste
 Infekten-Jaagers of Beschryvers heeft toege-
 wyd; gelyk dit en de volgende, door hunne
 Bynaamen, aantoonen. De meesten zyn door
 CLERK, met natuurlyke Koleuren, afgete-
 kend.

(284)

(283) *Phalena Tinea*, Alis subgriseis, liturâ Dorfali flavâ,
 apiceque punctis tribus nigris. *Syst. Nat. X, Faun. Succ. Ed.*
 II. 1381.

- V.
AFDEEL.
XLIII.
HOOFD-
STUK.
CCLXXXIV.
Swammer-
damella.
CCLXXXV.
Reaumu-
rella.
CCLXXXVI.
DeGeerella.
- (284) Mot, die de Sprieten uitermaate lang, de Wieken ongevlakt, geelagtig heeft.
- (285) Mot, die de Sprieten uitermaate lang, de Wieken zwart, uitwaards verguld heeft.
- (286) Mot, die de Sprieten uitermaate lang, de Wieken zwart, met een Zilverkleurigen Band heeft.
- CCLXXXVII.
Monffetella.
- (287) Mot, die de Sprieten korter dan het Lyf, met Wit geringd, de Wieken zeer spits en blaauwagtig heeft, met langwerpige bruine Ziertjes.
- CCLXXXVIII
Lijfterella.
- (288) Mot, die de Sprieten byna zo lang als 't Lyf, met Wit eenigermaate geringd; de Wieken bruin heeft.
- CCLXXXIX.
Frischella.
- (289) Mot, die de Sprieten zo lang als 't Lyf,

en

(284) *Phalana Tinea*, Antennis longissimis, Alis flavescen-
tibus pallidis immaculatis. *Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed.*
II. 1391.

(285) *Phalana Tinea*, Antennis longissimis, Alis nigris ex-
trorsum deauratis. *Faun. Suec. 902. Ed. II. 1392.*

(286) *Phalana Tinea*, Antennis longissimis, Alis atris Fasciâ
Argentâ. DE GEER. *Inf. I. T. 32. f. 13. UDDM. Diff 78.*
Faun. Suec. Ed. II. 1393.

(287) *Phalana Tinea*, Antennis Corpore brevioribus, albo
annulatis; Alis acuminatis lividis, Atomis oblongis, fuscis.
Syst. Nat X Faun. Suec. Ed. II. 1397.

(288) *Phalana Tinea*, Antennis longitudine fere Corporis,
nigris, albo subannulatis; Alis fuscis. *Syst. Nat. X. Faun.*
Suec. Ed. II. 1395.

(289) *Phalana Tinea*, Antennis longitudine Corporis; Alis
fulco

en, zo wel als de *Wieken*, verguld bruin heeft. V.

AFDEEL.
XLIII.

(290) Mot, die de *Wieken* bruin heeft, met een vergulde Streep, voorwaards krom staande. HOOFD STUK. CCXC. *Albinella*.

(291) Mot, die de *Wieken* verguld heeft, met twee Zilveragtige Banden; den voorsten voorwaards, den agtersten agterwaards omgekromd zynde. CCXCI. *Goedartella*.

Dit is een klein, doch uitermate sierlyk Kappelletje, zittende, wanneer het rust, alleenlyk op de vier voorste Pooten, terwyl het de twee agtersten uitgestrekt houdt. Men vindt het in de Elzen Boschjes.

(292) Mot, die de *Wieken* zwart heeft, met drie Zilverkleurige Banden, die van elkander wyken, overdwars. CCXCII. *Merianella*.

Niet minder aanzienlyk is dit Mot-Uiltje, als men 't versch gevangen heeft; doch door het dood

fusco Auratis, Antennis concoloribus. Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1396.

(290) *Phalana Tinea, Alis fuscis, lineâ Aureâ, antrorsum arcuatâ. Faun. Suec. 901. Ed. II. 1398.*

(291) *Phalana Tinea, Alis Auratis; Fasciis duabus Argenteis; priore antrorsum, posteriore retrorsum arcuatâ. Syst. Nat. X. Faun. Suec. Ed. II. 1401.*

(292) *Phalana Tinea, Alis nigris Fasciis tribus Argenteis; transverse divaricatis. Faun. Suec. 900. Ed. II. 1402.*

V. dood te bewaaren gaat het Zwart weg, en in plaats van dien wordt het Verguld.

AFDEEL.
XLIII.

HOOFD-
STUK.
CCXCIII.
Wikkella.

(293) Mot, die de *Wieken* zwart heeft, met vier Zilveragtige kromme Banden, den tweeden regt.

CCXCIV.
Lyonnetzella.

(294) Mot, die de *Wieken* geel heeft, met vier Zilveragtige Banden, den derden van boven Vorkagtig.

CCXCV.
Bonnetella.

(295) Mot, die de *Wieken* wit heeft, met twee Zilveragtige Streepen, de agterste gegolfd.

CCXCVI.
Schaffertella.

(296) Mot, die de *Wieken* zwart heeft, op 't midden geel; een Streek en twee linnen overlangs, en drie Stippen, Zilverkleurig.

Het Rupsje van deeze onthoudt zig, op de gezegde manier, in de Bladen der Beukeboomen: des kan men het noemen de Beuken-Mot.

(297)

(293) *Phalana Tinea*, Alis nigris Fasciis quatuor Argenteis arcuatis; secundâ rectâ. *Faun. Suec.* 899. Ed. II. 1403. *It. Gothl.* 260.

(294) *Phalana Tinea*, Alis flavis, Fasciis quatuor Argenteis, tertiâ superne bifida. *Faun. Suec.* 904. Ed. II. 1404.

(295) *Phalana Tinea*, Alis albis, lineis duabus Argenteis, posticisque undatis. *Faun. Suec.* 903. Ed. II. 1399.

(296) *Phalana Tinea*, Alis nigris, Disco flavis; strigâ lineisque duabus longitudinalibus, Punctisque tribus argenteis. *Phalana Fagi*, *It. Scan.* 112. *Faun. Suec.* Ed. II. 1409.

- (297) Mot, die de Wieken zwart verguld heeft, met negen Zilveragtige verbeven Stippen dicht aan den Rand.

V.
AFDEEL.
XLIII,
HOOFD-
STUK.
CCXC VII.
Roefella.

Dit, het welk een der allerfierlyksten van deze Mot-Kapelletjes is, heeft LINNÆUS aan de de gedagtenis van den vermaarden ROESEL toegewyd. Het Rupsje is in de Bladen van den Appelboom gevonden.

- (298) Mot, die de Wieken verguld heeft, met zeven Zilveragtige Stippen, waar van de tweede en derde vereenigd zyn.

CCXC VIII.
Rajella.

Het Masker van deze is in de Elzebladen waargenomen, door den Heer DE GEER.

- (299) Mot, die de Wieken Zilveragtig heeft, van agteren bruin verguld, gestaart en met een zwart Oogje aan 't end getekend.

CCXC IX.
Clerkella.

Ongemeen klein is dit Beestje, dat de Sprieten zo lang als 't Lyf heeft, zynde te Stokholm

(297) *Phalena Tinea*, Alis nigro-auratis punctis novem Argenteis, convexis, submarginalibus. FRISCH. *Inf.* III. p. 31. T. 4. DE GEER. *Inf.* I. T. 30. f. 10-12. *Fann. Suec.* Ed. II. 1406.

(298) *Phalena Tinea*, Alis Auratis; Punctis septem Argenteis; secundâ tertiâque connatis. DE GEER. *Inf.* I. T. 31. f. 11. 12. *Fann. Suec.* Ed. II. 1407.

(299) *Phalena Tinea*, Alis Argenteis, postice fusco-Auratis, caudatis, Ocello terminali atro. *Syst. Nat.* X. *Fann. Suec.* Ed. II. 1411.

V. holm gevonden door den Heer CLERK, van
 AFDEEL. wien hetzelfde den bynaam draagt.

XLIII.
 HOOFD- BEHALVE de thans opgetelde Kapelletjes van
 STUK. dien aart, zyn 'er nog eenige anderen vernoemd :
 gelyk dus, in de Beschryving der Sweedsche
 Dieren, ook de *Leeuwenboekella*, *Robertella*,
Rbediella en *Fungiella*, *Harrisella*, als ook de
Linneëlla, voorkomen. Door deeze en ande-
 ren is het getal der Motten zodanig vergroot,
 dat men 'er thans niet, gelyk hier, slegts zes-
 enzestig, maar by de honderd in deeze Bende
 gebragt heeft. Ons bestek laat niet toe, ver-
 der daar in uit te weiden; des ik overgaa tot
 de zevende of laatste Bende.

V E E R - U I L T J E S.

Van de gedaante der Wieken, die zig na-
 genoeg als uit Veertjes bestaande vertoonen,
 krygen deeze Infekten dien naam. 't Latynsch
 woord, *Alucita*, schynt op hun toegepast te
 zyn, om dat zy zo zeer, en byna meer, naar
 de Muggen gelyken, dan naar Kapellen. RE-
 AUMUR, die 'er een byzondere Klasse van
 maakt, merkt aan, dat menze, wegens het
 vliegen over dag en de manier van Verande-
 ring, tot de Dagkapellen zou kunnen t'huis
 brengen; hoewel de gedaante der Sprieten
 haar tot de Nagt-Kapellen betreft. Weinig
 Soorten zyn 'er maar van bekend, als volgt.

(300) Veer Uiltje, dat de Wicken uitgebreid, V.
AFDEEL.
XLIII.
overal byna even breed en onverdeeld heeft. HOOFD-
STUK.

De Veer-Uiltjes, van deeze Soort, zyn bruin, volgens REAUMUR, die waargenomen heeft, CCC.
Monodacty-
la. dat het Rupsje op de Winde leeft. Het is wit- Enkeld. agtig groen, en ruig, met zestien Pooten, en de Popjes zyn, op de Rug, byna zo ruig als de Rupsen. Men kan de Wicken van deeze Soort niet gepluimd noemen: zy gelyken eer naar de armen van een Kruis, of naar de Wicken der Muggen.

(301) Veer-Uiltje, dat de Wicken uitgebreid, CCCI.
Didactyla.
takkig, bruin heeft, met witte Streeken; Tweeplui-
mig.
de voorsten in tweeën, de agtersten in drieën gedeeld.

Op een Soort van Nagelkruid, welke in de Noordelyke deelen van Europa op vogtige plaatsen groeit (*), onthoudt zig, volgens onzen Autheur, het Masker van dit Veer-Uiltje, welks Verandering REAUMUR niet waargenomen hadt. Dit, evenwel, was, by hem, in Vrank-

(300) *Phalena Alucita*, Alis patentibus linearibus indivi-
fis. REAUM. *Inf.* I. T. 20. f. 12-16. *Faun. Suec.* Ed. II. 1452.

(*) *Geum Rivale*. *Spec. Plant.* Ed. II. Caryophyllata
aquatica nutante flore. C. B. Pin. Caryophyllata Septentri-
onalium. LOB *Icon* 694.

(301) *Phalena Alucita*, Alis patentibus ramosis, fuscis,
strigis albis; anticis bipartitis, posticis tripartitis. RAJ. *Inf.*
205. N. 101. REAUM. *Inf.* I. T. 20. f. 1-4. *Faun. Suec.* Ed.
II. 1453.

V. Vrankryk, Sneeuwwit. LINNÆUS hadt, voorheen, de Woonplaats op het Xylosteon gesteld.

CCCII. (302) Veer-Uiltje, dat de Wieken uitgebreid, *Tridactyla*, gespleeten, bleek heeft, met witte Streep-
Driepluimig. pen.

In de beschryving der Sweedsche Dieren heeft men, thans, onder den naam van *Pterodactyla*, een nieuwe Soort gebragt, die de Wieken Tegelrood heeft, met een bruine Stip, de bovensten in tweeën gespleeten, maar zo, dat, indien menze niet buigt, de Splyting zig niet vertoont, Doktor SCOPOLI hadt deeze Soort, doch witagtig van Kleur, ook in Karniolie gevonden.

PL. XCII. Hier mede schynt taamelyk wel overeen te
Fig. 18. komen, die Soort van Veer-Uiltjes, my door den Heer JULIAANS van Utrecht toegezonden, waar van 'er een in Fig. 18 afgebeeld is. Hetzelve, immers, heeft ook de voorste Wieken maar een weinigje gespleeten en Vliesagtig, bruingeel van Kleur, met een donkeren Vlak; terwyl de agtersten ieder in drie Pluimen verdeeld zyn. Zyn Ed. hadt het Rupsje, daar van, in de Steelen van de *Solidago-Sarracenia* ontdekt.

(303)

(302) *Phalana Alucita*, Alis patentibus fissis, pallidis, lineis albis. *Syst. Nat. X.*

(303) Veer-Uiltje, dat de Wieken uitgebreid, V.
 gespleeten, geelagtig heeft. AFDEEL.
 XLIII.

Eenige Verandering is hier omtrent ge- HOOFD-
 STUK.
 maakt in het laatstgemelde Werk, de *Fauna* CCCCIII.
Suecica, naamelyk; alwaar men het Driepluimi- Tetradac-
 tyla.
 ge weg gelaten heeft, en de Kenmerken van Vierplui-
 mig.
 Kleur toegepast op dit Vierpluimige. Ook is
 daar, onder den naam van *Tessara-Dactyla*,
 thans een andere Soort ingevoegd, welke de
 voorste Wieken Afchgrauw gewolkt, de ag-
 terften bruin heeft.

Tot deeze laatste zoude men t'huis kunnen PL. XCII.
 brengen die Zilver-witte Veer-Uiltjes, waar Fig. 19.
 van wy de Afbeelding in *Fig. 19*, geeven; also
 dezelve wederzyds vier Pluimen vertoonen,
 hoewel ieder Wiek maar bestaat uit twee Plui-
 men. Dergelyken komen fomtyds overvloed-
 igit in de Elzen-Boschjes voor.

(304) Veer-Uiltje, dat de Wieken uitgebreid, CCCCIV.
 in vyven gespleeten en Sneeuw wit heeft, Pentadac-
 tyla.
 met het vyfde Pluimpje van de anderen vyfplui-
 mig.
 afgezonderd.

Hier worden de zelfde Afbeeldingen van
 REAUMUR aangehaald, als op de Tweepluimi-
 ge

(303) *Phalena Alucita*, Alis patentibus, fissis, flavescen-
 tibus. *Syst. Nat. X. Faun. Succ. Ed. II. 1455.*

(304) *Phalena Alucita*, Alis patentibus fissis quinque-par-
 titis, niveis, Digito quinto distincto. *REAUM. Inf. I. T. 20.*
f. 1-4. ROES. Inf. I. Noct. Phal. 4. t. 5. Faun. Succ. Ed. II. 1457.

V. ge; doch uit die van ROESEL, welke anders
 AFDEEL. met de onze vry veel overeenkomt heeft,
 XLIII. blykt, dat dit Kapelletje wederzyds vyf-Plui-
 HOOFD- mig is, en dus wezentlyk van de onzen ver-
 STUK. schilt. Het was door Doktor BERGIUS, in
 Gothland, waargenomen.

CCCV.
 Hexadac-
 tyla.
 Zesplui-
 mig.

(305) Veer-Uiltje, dat de Wieken uitgebreid,
 ieder in zessen gedeeld heeft.

In de eerste opslag zou men dit Kapelletje
 naauwlyks voor een Veer-Uiltje aanzien. De
 Wieken zyn als Straalswyze verdeeld en de
 verdeelingen schynen door Haairtjes in elkan-
 der te sluiten. REAUMUR wist den oorsprong
 niet, doch dagt dat het van een Mot kwam,
 die mooglyk in Huis of niet ver van de Hui-
 zen zig onthield; also het in de Herfst vry
 dikwils gezien werdt in de Lusthuizen ten
 platten Lande. Het helder en donkerbruin,
 by Vlakken vermengd, hadt in sommigen als
 eenen glans van Goud.

(305) *Phalana Alucita*, Alis patentibus, fissis; singulis
 sexpartitis. REAUM. *Inf.* 1. T. 19. f. 19-21. FRISCH. *Inf.* III.
 T. 7. *Fann. Succ.* Ed. II. 1458.

B L A D W Y Z E R

V A N D E

KAPELLEN EN RUPSEN.

A.

A ardkapelletje.	373
Acajou-Kapel.	236
Admiraal. (Kapel, ge- naamd)	326
AmbonscheFluweel-Kapel.	188
Ananas-Kapel.	235
Antieke Kapel	585
Argus. (grootte Westindi- sche	215
<i>Argus bleu.</i> HetBlaauwtje.	362
Argusje. (Europifch)	288
———— (Bruin: Zwart).	291
Atlas. (De Westindifche grootte)	216
———— (De Westindifche, kleine)	217
———— (Inlandfche)	294
———— (Duitfche)	295
Atlassen ofSpiegeldraagers.	484
Aurelia. (Grootte)	318
———— (Kleine)	321
———— (Gehakkelde)	323
Avond-Kapellen.	391

B.

Band-Uil der Pynboomen.	518
———— der Eiken.	519
———— der Braamen.	523
Baniljes-Kapel.	352
Batte la Reine.	206
Baft-Mot.	737
Bafterd-Paarlemoer.	351

BafterdPieterfelie-Beeftje.	252
Bafterd Satyn-Kapel.	574
Beer (De) of Beer-Rups.	560
Belladonna of Belledame.	304
Befchaamde Kapel.	582
Beffen-Uiltje. (Bont)	677
———— Geel en Bruin.	680
Beuken-Mot.	744
Blaauwkop-Rups.	588
Blaauw-Satyn Kapel.	201
Blaauwtje. (Duitfch)	361
———— (Inlandfch)	362
———— (Rood, bruin)	366
———— (Zwart geftipt)	367
Bladermotten.	741
B L A D R O L L E R S. (Rupsen genaamd)	696
Boeren Verdriet.	363
Bonte Manteltjes.	335
Bontmot.	721
Borfel-Rupsen.	583
Bofch-Uil.	656
Roter-Kapel. (Ooffindi- fche)	256
Boterkapellen.	245
Brandenetelen Bladrollert- je.	689
Breed ge-aderde van Ka- neelkleur.	269
Brildraager, Kapel.	644

C.

<i>Cbangeant.</i> (<i>Papilion</i>)	310
Chineeifche Aurelia.	324
Chi-	

B L A D W Y Z E R.

Chineefche Paauw-Oog.	283
———— Pagies.	193
———— Weerfchyn.	266
———— Witje.	242
Chokolaad-Mot.	729
Citroen-Kapel.	261
Citroen-Uiltje.	657
Comma-Kapelletje.	374

D.

Dag-Kapellen (Verdeeling der)	187
Dageraad.	242, 260
Dame. (Kapel genaamd)	616
DANÄUS - KAPELLEN. (witte)	236
———— (fierlyke)	266
DIKKOPJES.	374
Dill-Rups.	207
Distelvink	304
Doodshoofd Kapel.	424
Draakje, Rups.	590
Driebultige Rups.	654
Dronkaart, Rups.	517
Duikertjes. (groene)	358
Duinkapelletjes. (blauwe)	362
Duitsch Blaauwtje.	361
———— Hooybeeftje.	278
———— Paauw-Oog.	494
———— Weerfchyn.	308
———— Witje.	237

E.

<i>Ecailles</i> of Schildpad-Uilen.	561
Eenftaart-Rups.	662
Elzentakje. (Rups genaamd het)	662
Erwtten - Piffbedje.	360
Esfequeebfche-Kapel.	381
———— Kapelletje.	389

F.

Fluweel-Kapel. (groene Ambonfche.	188
<i>Fritillary</i> (the) of Kievits-Eijeren-Kapellen.	335

G.

Gamma-Vlinder.	632
Gebilde, Kapel.	644
Geellokkige Kaftenge Rups.	641.
Gehakkelde Pylftaart	402
Gekuifde Kapel.	646
Gemarmerde (Europifche) Kapel.	292
GEMEENE OF KLEINE KAPELLEN.	352
GESCHAARDE Kapellen.	705
Geftrekte Kapellen.	231
Gezadelde Rups.	590
Glas-Kapel.	229
Glaswiekjes.	459-462
Golvige, Spanrups-Kapel.	685
Gouddropje. (Europifche)	638
———— (Weftindifch)	353
Gouden i, Kapel.	637
Gouden Vlinder.	319
Goyaven-Kapel.	233
Gras-Kapellen.	273
Grasrups. (Haarlemer)	509
Griekfche Letter-Beeftje.	632
GRIEKSCHE RIDDERS.	200
't Groene Piffbedje.	369
Groentje der Weiden.	473
Grootkop-Rups.	569

H.

Haagdoorn-Geeltje.	679
Halm-Rups.	658
Harft-Mot.	736
Hartworm van de Kool.	651
Her.	

B L A D W Y Z E R.

Hermelyn, Kapel.	527	Klootdraager. (Rups ge-	
Honigraat; Mot.	725	naamd de)	640
Hoogstaart-Rups.	652	Koe-Vinkje.	271
Hooybeestje.	275	Koning en Koningin.	493
Houtklover. (Rups gen.		Konings Mantel.	314
de)	641	Konings Pagie.	211
Hout-Rups en Kapel.	591	Koninginne - Pagie.	206
Huismotten.	725	Koninginne Tabbaard.	313
Huppelaar	274	Koninglyke Paauw-Oog.	501
		Koolrups.	244
I.		Koornmotten.	727
Indifche Dikkopjes.	376	Koorn-Rups.	658
— Pissebedjes.	371	Koperwiekje.	631
— Spanrups-Kapel.	684	Kortgatje, Kapel.	581
't Inkhoortje. (Rups ge-		Krammetjes-Rupfen.	659
naamd)	610	Kroonvogeltje.	607
		L.	
J.		Lakenmot.	721
Jaager. (Rups genaamd		LANDMEETER-KAPELLEN.	659
de)	520	Landmeters, Rupfen.	659
— (Bruine) of Veel-		Letter V Kapelletje.	668
vraat.	522	Liguster-Pylftaart.	417
St. Jakobs Kapelletje.	622	Lindeu-Pylftaart.	405
St. Jans Kapelletje.	464	Livrey- Zic Ring-Rups.	
Jasmyr-Rups.	427	Lospoot-Rups of de Haas.	599
Javaanfche Konings-Man-		M.	
tel.	317	Maagd. (Kapel genaamd	
Juffertje. (Kapel genaamd)	615	de)	565
		Meekrappe (Kapel van de)	
K.			457
Kaapfch (Aartig) Kapelle-		MOTTEN of MOT-UILTJES.	710
tje.	676	Muziekvlakkig Kapelletje.	378
Kameeltje.	589	N.	
Kapucyn. (Kapel gen.)	607	NAGT-KAPELLEN.	474
Kapucyntje. (Het)	678	Nagt-Uil van Goedaart.	627
Karftenge Rups (Geellok-		Natneus. (Rups genaamd)	548
kige)	641	Nimweegfche Kapel.	311
Kat-Uiltje. (Het)	559		
Keizer-Uil.	493	Bbb	NIMF.
Kledermotten.	721		
Kliffen-Mot.	729		

B L A D W Y Z E R.

NIMFKAPELLEN. (Ge-
oogde) 280
 ——— (Ongeoogde) 311
 Nommer-Kapel. 326
 Non. (Kapel genaamd de) 568

O.

Oleander-Kapel. 408
 Oliphant-Onruft. 439
 ONGESCHIKTE KAPELLEN. 381
 Ongetongde Spanrups-Ka-
pel. 665
 Ongevleugelde Kapel. 586
 Onruft. (de zogenaamde) 457
 Onruft-Kapellen. 391, 456
 Oranje -Kapel. (Europifche)
 ——— ——— (Westindifche)
 257
 260

P.

Paarlemoer. (Gevlamde of
Duitsche) 342
 ——— (Nieuw Jorkfe) 345
 ——— (Groote) 346
 ——— (Kleine) 349
 ——— (Bafterd) 351
 ——— (zonder Paarle-
moer) 339
 Paauw-Oog: Dag-Kapel. 280
 ——— Nagt-Kapel. 492
 ——— Pylftaart 397
 Page du Roi. 211
 Page de la Reine. 206
 Pagetjes van Schildpad-Rup-
fen. 354
 Pagies. (Ooftindifche) 193
 ——— (Westindifche) 204
 Papilion Mouche 460
 PARNAS-KAPELLEN. 220
 Pedel-Rups of Roedraa-
ger. 324
 Penfen-Rups. 346
 Peulen-Worm. 653

Pieterfelie Beeftje. 250
 PISSEBEDJES of Schildpad-
Rupsen. 353
 Pluim-Kapelletjes.
 Popelierboomen-Rups. 402
 Poppen-Koeken. 556
 Poppen. (Gedoornde) 443
 Proceffionariffen. (Rupsen
gen.) 553
 Proeffter. (Rups ge-
naamd) 606
 Proferpine. (Rups ge-
naamd) 628
 Purperfchyn. (roode) 365
 PYLSTAARTEN. 391
 Pyltjes-Uil. 640
 Pynboom-Motten. 735
 Pynboom-Rupsen. 518

R.

Raamers. (Rupsen ge-
naamd) 659
 Regenboog-Kapel. 308
 RIDDERS. (Griekfche)
 ——— (Trojaanfche) 188
 Rietvink. 516
 Ring- of Ringel-Rups. 548
 Roodgatje Kapel. 619
 Roodhals-Kapel. 624
 Roomvlak. (Kapel gen. de) 565
 Roozen-Motje. 720
 Roskam-Kapel. 649
 Rottig Hout (Brokje) Ka-
pel. 646
 Rouwkapel. (Surinaam-
fche) 610

S.

Satyn-Kapel. 576
 Schildpad-Kapellen. 319
 Schildpad-Rupsen. 355
 Schildpad-of Tyger-Uilen. 567
 Schillervogel. 310
 Slaa-

B L A D W Y Z E R.

<p>Slaa-Worm. 652</p> <p>Snuitkapelletje. 707</p> <p>Spaansche Vlag. (Kapel genaamd de) 566</p> <p>Spannemeeters. 659</p> <p>SPANRUPS-KAPELLEN. 659</p> <p>Sphinxen. 392</p> <p>Spiegeldraagertje. (Duitsch) 469</p> <p>Spiegeldraager. (Groot) 484</p> <p>————— (Kleine) 486</p> <p>————— (Nieuw Jorkse) 488</p> <p>————— (Kaapse) 490</p> <p>————— (Gestaarte) 491</p> <p>Spyker-Oog Kapel. 507</p> <p>Stam-Mot. 737</p> <p>Stokjes Spanrupfen. 663</p> <p>Surinaamsche Pagie. 204</p> <p>————— groote Pylftaart. 432</p> <p>Sweedfche Kapel. 220</p> <p>Syringen-Spanrups. 663</p> <p style="text-align: center;">T.</p> <p>Tapytmot. 721</p> <p>Teelmot. 730</p> <p>TROJAANSCHERIDDERS. 188</p> <p>Tuinbeestje. Een Krammetje. 689</p> <p>Tweeflagt-Uil. (Zogenaamde) 572</p> <p>Tweeftaart-Rups. 525</p> <p>Tyger-Kapel. 601</p> <p style="text-align: center;">U.</p> <p>Uilen of Uiltjes. 474</p> <p style="text-align: center;">V.</p> <p>Varkentje. 444</p> <p>Varkentjes-Kapellen. 376</p>	<p>Veelvraat of Bruine Jaager. 522</p> <p>Veer-Uiltjes. 746</p> <p>Veld-Kapellen. 298</p> <p>Veldmotten. 718</p> <p>Veld-Rupfen. (Ruige) 341</p> <p>Venkel-Rups. 207</p> <p>Verdord Blad. (Groot) 508</p> <p>————— (Klein) 514</p> <p>Vierkant-Vlak, Kapel. 624</p> <p>Vifchftaart-Rups. 515</p> <p>Vliertakje. (Rups gen. het) 661</p> <p>Vogeldrekjen. (Mot genaamd) 720</p> <p>Vreesagtige Rups. 638</p> <p>Vuurkapelletje. 372</p> <p style="text-align: center;">W.</p> <p>Wapendraager. 611</p> <p>Water-Rupfen. 38, 690</p> <p>Weerfchyn. (Chineefche) 266</p> <p>————— (Duitsche) 308</p> <p>Weeskind. (Roode) 625</p> <p>————— (Purper of Karmynroode) 626</p> <p>————— (Geele) 627</p> <p>————— (Blaauwe) 629</p> <p>Wilgen-Hout-Rups. 592</p> <p>Winde-Pylftaart. 412</p> <p>Winter-Krammetje: 692</p> <p>Witje. (Chineefch) 242</p> <p>————— (Duitsch) 237</p> <p>————— (gemeen) 243</p> <p>————— (klein) 246</p> <p>————— (groen geaderd) 247</p> <p>————— (bruin getipt) 248</p> <p>Wolfsmelk-Kapel. 445</p> <p>Wolfsmelk-Ringrups. 550</p> <p>Wolgatje. (Kapel genaamd) 524</p> <p>Wormfteekmot. 734</p> <p>Wyngaard-Onrust. 434</p> <p>Wyngaard-Rups. 440</p>
--	---

B L A D W Y Z E R.

		Zeepaardje. Rups gen. het)	662
Z.		Zeiffenwiek-Kapel.	660
Zand-Oogen. (Surinaam-		Ziczac-Kapel.	571
fche)	303	Ziczac-Rups.	589
Zand Oogje. (Bruin)	298	Zilverbandje. (Paarle-	
———— (Geel)	299	moer)	351
———— (Oranjekleu-		Zilverdropje. (Westin-	
rig)	300	difch)	353
———— (Klein)	301	Zilvervlakje.	638
Zeegras-beeftje.	472	Zwartje.	367
		Zydworm.	529

B E R I G T

V O O R D E N

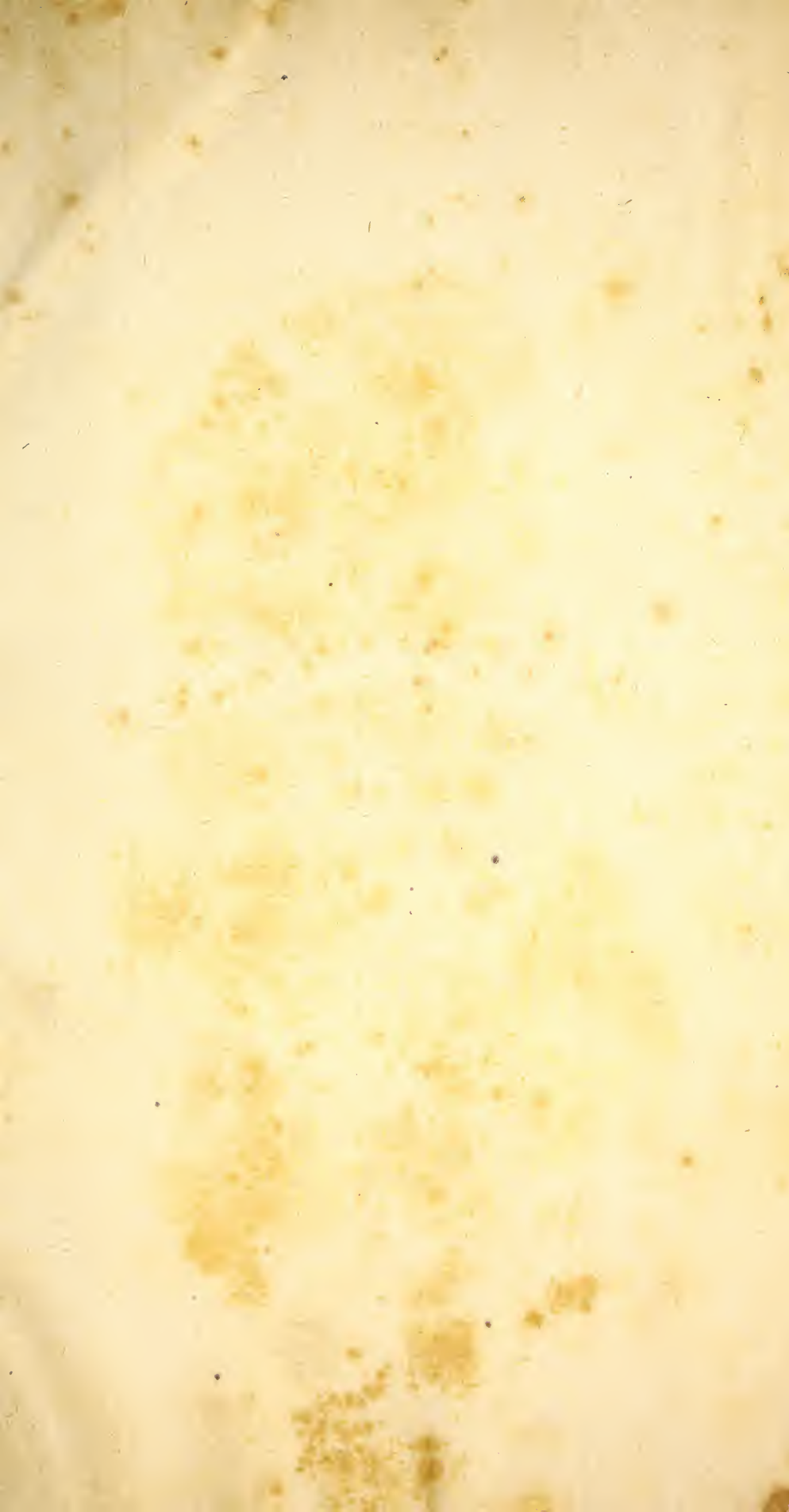
B O E K B I N D E R.

De Plaatn moeten dus ingevoegd worden.

PLAAT	LXXXIV.	tegenover Bladz.	9
—	LXXXV.	—	55
—	LXXXVI.	—	119
—	LXXXVII.	—	191
—	LXXXVIII.	—	223
—	LXXXIX.	—	283
—	XC.	—	391
—	XCI.	—	483
—	XCII.	—	547

Exllle all.

